

Hasha: Bible for 1 Corinthians, 1 John, 1 Peter, 1 Thessalonians, 1 Timothy, 2
Corinthians, 2 John, 2 Peter, 2 Thessalonians, 2 Timothy, 3 John, Acts, Colossians,
Ephesians, Galatians, Hebrews, James, John, Jude, Luke, Mark, Matthew,
Philemon, Philippians, Revelation, Romans, Titus
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

1

¹Kar kada ma mor ma Yesu mwa Dauda, mwa ma Ibrahim.²Ibrahim wa rwa ma Ishaku, Ishaku mar Yakubu, Yakubu wa rwa ma Yahuza ma Maga.³Yahuza wa rwa ma Farisa ma Zera, mor ma hene Tamar, Farisa wa rwa ma Hasruna, Hasruna wa rwa ma Aram.⁴Aram wa rwa ma Amminadab, Amminadab wa rwa ma Nashon, Nashon wa rwa ma Salmon.⁵Salmon wa rwa ma Bo'aza, hene wa Rahab. Bo'aza wa rwa ma Obida, hene wa Ruth. Obida wa rwa ma Yesse.⁶Yesse wa rwa ma gum Dauda. Gum Dauda wa rwa ma Sulaimanu, hene wa hin ma Uriya.⁷Sulaimanu wa rwa ma Rehobo'am, Rehobo'am wa rwa ma Abija, Abija wa rwa ma Asa.⁸Asa wa rwa ma Yoram, Yoram wa rwa ma Uziya.⁹Uziya wa rwa ma Yotam, Yotam wa rwa ma Ahaz, Ahaz wa rwa ma Hezekiya.¹⁰Hezekiya wa rwa ma Manassa, Manassa wa rwa ma Amon, tihak ma Amon nu wa Yosiya.¹¹Yosiya wa rwa ma Yekoniya taka maga numu, ka ma kur ba ma bang tey-tephi Babila.¹²Ka maki bang ba Babila, Yekoniya wa rwa ma Sheyaltiyel, Sheyaltiyel wa rwa ma Zarubabel.¹³Zarubabel wa rwa ma Abihudu, Abihudu wa rwa ma Eliyakim, Eliyakim wa rwa ma Azuru.¹⁴Azuru wa rwa ma Saduku, Saduku wa rwa ma Akimu, nu Akimu mar Aliyudu.¹⁵Aliyudu wa rwa ma Ali'azara, Ali'azara wa rwa ma Matana, nu Matana wa rwa ma Yakubu.¹⁶Yakubu wa rwa ma Yusufu rurong ma Maryamu, ka ta numu nu ma mar Yesu ka bii can Almasihu.¹⁷Neh teh ma Ibrahim bii kai teh ma Dauda, mati teh wuk da ning. Ka manen ti makyau Babila, mati teh wuk da ning.¹⁸Mu-mur ma Yesu wa ka yong. Hene maryam ka Yusufu zuk, ka kisi kang gu ma gbeem gu ma mwain nyika Ruhu mai Tsarki dak.¹⁹Rumu, Yusufu wa riphinik jek, sa mur nagu swii riming ge, yasak cween ka wu ngarak Maryamu di-didin.²⁰Sa tam kang ma na, nu malaika ma Num bii bu rasin mi wun gu, "Yusufu mwa Dauda, sa dirin ge kpang Maryamu chang hin nis. Nu phar hwen wa nyii numu na teh Ruhu ma Num."²¹Wu mar mwaing, nu wa dak ku tiyak Yesu, mok war ring numu phi-phinik nama."²²Nnana yong mbirin tee wunik hwen ka maki wun nye ma annabi ka wun,²³"Phar, wen hin wu sa mwaing nyii mar mwain. Ma phin gu immanuel wato,"²⁴Yusufu yer ru ti hwen ka malaika wun gu, nu kpan Maryamu chang hin Num.²⁵Yusuf sa neng ma Maryamu ge har bii mar. Nu phin mwaing din Yesu.

2

¹Ka ma kwanji mar mwaing ma Nun Batalmi Yahudiya, Gum Hirudus pher taka phai-phaingteh kama ne su ma bii Urshalima ma riphi,²"Ta nu ma mar gu, gum ma Yahudawa? wu phar kpitik Numung su wu bii ti teh gu."³Gum Hirudus yiisin nyina, nu gbaam titasii jijek taka raing mbiring kama Urshalima.⁴Gum Hirudus phin shu-shuruk ma firistoci taka, ka taka zizik tah ma raing mbirin riphi ba, "Wa ta num mamar Yesu?"⁵Ma mur gu, "Wa Baitalami nun vwuin ma Yahudiya. wa nyina nun ka annabi wun,⁶"Nu Baitalami ma vwuin ma Yahudiya, sa nu nung nuwa kyen cicui ma shu-shuruk ma Yahudiya, mok yong nu, gum neng cicui nis ka chang rima ka-kashi raing Israila."⁷Nugu Hirudus phining taka phi-phaing bubum di-didin, riphi ba lokaci, ka kpitik wurik.⁸Dak ba Baitalami wun ba, "Bai yasiyak nang tee, ka ha gbaam gu ha bii wun mi, mi ma mi bai mi ba teng gu."⁹Ma kwanji yusin wun ma gum, nugu ma ba namang nugu kpitik kama phar su saba nye-nye namang bang-ba rang cicui ma teh ka ma mwaing bwaw ying.¹⁰Kama phar kpitik na, nugu mati mwarang jijiek.¹¹Nu ma yin phe di maba phar mwing bwaw di baphu ma yaa numung Maryamu. Ma dun nyi-nyi ma teng gu. Ma phiphinik bum na mang ma nagu zinariya taka lubban taka mur.¹²Num wunba raasin ming sa tor hadan tama Hirudus geh, nugu ma ba na mang vwuin namag ming ma siyak cween kwa.¹³Ma kwanji ba namag, nugu malaikan ma nu bii ta yusufu raaasin ming wunba, "Wanak, nu kpang mwing bwaw taka yaa numung bamba vwuin masar. Chang na tumung sa mi wun wa, moka Hirudus yasak cween ka mur mbeshek mwing na."¹⁴Ma suun na Yusufu wanak kpang mwing ma hene mimarnumang bamba masar.¹⁵Ma chang tumun har Hirudus kwei. Mati nyina moka mamur wunik hwen ka wun neje ma annabi, "Wa masar nun ka phin wwing nang."¹⁶Hirudus phar taka phi-phing tah ma nang gu yak nugu kang numung kasan jijek dakma beshik mar rurong bubwas kama Baitalami mwing ka ma kusan phu taka wadaka kisi kai.¹⁷Lokaci na nu ka wunik hwen daka annabi Irmia wun,¹⁸"Ma yiisin kur wun hang a Rama, sa kwing ma kang phi-phinik Rahila nung sa kwing mok mumwing numung hwen gugusiyang muka mu-mwaing numung ka maki sang."¹⁹Ka Hirudus kwei, nugu malaikan ma Num bii ta Yusufu rasin ming Masar wungu,²⁰"Wanak nu kpang mwaing bwaw taka yaa numung ha bai vwuin ma Israila, mok taka yasak nzor ma mwaing din maki kwei."²¹Yusufu wanak kpang mwain taka yaa numung ma bii vwuin Israila.²²Kaki yiisin Arkilayus mwain ma Hirudus, ka sa Gum wok ma rwa, wa gum vwuin ma Yahudiya, nu dirin ba tumung. Ka Num kwanji wun gu raasin nu harmit bavvwuin ma Galili²³bai-ba cang teh ka ma phin Nazarat yong wunik hwen ka ma wun nye ma annabawa, wun ma phingu Banazare.

3

¹Nim bana Yahaya rima Baftisma bii, sa ti wa'azi zizam Yahudiya sa wun,²"Tu na, mok ka mulki ma Num ki bii huhwit."³Yo nu wa hwen ka annabi Ishaya tam wum titi wun, "Kor ma hang phing tee zizn ming wun, sumuk gu na Ubangiji cween munung dak gu tee ha-hadan numung zwu."⁴Yahaya suruk titara ma ku ma nzit, jiphi hung numung ma ku. Beer nunung wa wuh taka tiyok.⁵Raing Urshalima, ma Yahudya mbirin taka ti-tee nye-nye song kogi Urdo ma rika tamung.⁶Ti ba baftisma kogi Urdo taka tun phi-phinik namang.⁷Ka phar Farisawa taka Sadukiyawa jijek, mok ma ti ba baftisma, nu wun ba, "Hen mu-mwaing ma susan taka jum, ne wun wa hen ha dirin bwan ma Num?"⁸Ma si namu-mwaing ka phasi tutung nyin.⁹Sa kang kang nyin ha wun, Ibrahim wa Da ner.' Mok yong mi wun wa hen, Num wa ma iko borok gu ibrahim mu-mwaing matar yong ming.¹⁰Yonyining ma ki dai kai sisin kong. Kong ka sa mar mu-mwaing jek ge ma yap ting, ma

asang ma wur kara. ¹¹Mi ti wa hen baftisma my nyii ma tu-tunang. Hang wu bii sun neng ka geer mi, misa sar ka mi cum gu ku-kiss numung ge. Yo wa ti wa hen baftisma ma Ruhu ma Tsarki taka kara. ¹²Hum numung wa wok ka wu yeer mu-mwaing munuk phidin ma alkama ba wur tugghan. Amma wu wishu mu-mwaing ma kara ka masa rim ge. ¹³Yesu heng Galili, bii kogin Urdo ta Yahaya ti gu baftisma. ¹⁴Yahaya ti kokari siyak gu wun, "Mi ka misa mur nu ti baftisma, nu ni sa bii tee na?" ¹⁵Yesu mur gu wun, "Ngarak can ka yonyining mu wu-wunik giri mbirin." Nu, Yahaya mur gu. ¹⁶Ka ki kwanji ti gu baftisma, Yesu wurik nyii ming nu tee twang burik gu Ruhu na Num siir gu titi ka manven. ¹⁷Nu, kor wun neng twang wun, "Yong nu wa mwain na ka mi mur fwet."

4

¹Ruhu ba Yesu bas hai ngi kajiri ba jin gu. ²Sherem ber nim wuk ning sun taka yi ngh ka nghan, nu yu ti gu. ³Rema jijin bi wun ngu, "Ka nuwa mwaing mi Num wun ngu matar harmit ca fufoom." ⁴Nu Yesu murgu wun, ke wa zizik, sa wa ma ber nu shwak riphinik can ge, amma ma wun ka ne nyee ma Num. ⁵"Kajiri bang ngu te gung mai tsarki dak gu gon njong shak, wun ngu, ka nuwa mwaing mi Num, mumak teng mok ki wa zizik wun, "Na ba malaiku numu wun titi nes, borok nu ma wok nama ngi nu sa kpudin matar min ge." ⁷Yesu wun ngu, "Sa wa zizik, 'Sa mumak ubangiji Allah nes ge. 'Jin Num nish twain ge.'" ⁸Kajiri ban ngu gon matar hang twagun, phas gu te gu gun taka daraja nama. ⁹Wunngu, "Ba yong mbiring nawa, ka nu dun ting nu ten mi." ¹⁰Yesu wun ngu, "Ba mi te yong, kajiri ki wa zizik wun, wun! Ten Num nes, yo nu nu nagus gum." ¹¹Nu gum kajiri ngarak, malaiku mabe mateng na. ¹²Yesu yisin ma ki tur Yahaya nu wanak ba vuin Galili. ¹³Ngarak Nazarath phen katur na hum ba kafanahum ba ca tumu nyenye ma teku Galili awer ma vwuin ma Zabalina taka Naftali. ¹⁴Yo cha riyina ge winik hwen ka annabi Ishaya wun, ¹⁵"Vuin ma Zebulun taka vuin ma Naftali nyenye ma teku, taka wok nyinang Urdu, Galili ma rena ka ma sa phe Num ge. ¹⁶Rain ka ma ca sun ming ma phar ngain-ngain, shuruk, taka naaka ma cang kwara ka ruruk kukwei, ngain-nyain wurik ba." ¹⁷Ne ma na, Yesu yiphik wa'azi sa wun, "Tuba nang mulkin twang huhwit. Ki be nuhwit." ¹⁸Kasa shin nyenye ma te ku Galili, nu phar ma hang ma manga ba phu, Saminu ka ma phin nga Bitrus phu ma manga Andarawas, ma sa tak taruwa teku mok ma taka tisi cwee. ¹⁹Yesu wun mba, "Be nang, be saik na mi, mi dak he ca taka tisi reng." katur raing." ²⁰Wok-wok nanyina ma ngarak wen titisi cwee nama ma siak gu. ²¹Ka Yesu sa bai nuphar riphinik phu ba ma wa numu Yahaya ma sa wa jirgi ming taka rwa nyinanag, Yakubu mwaing ma Zabadima manga numu Yahaya, ma sa wa jirgi ming taka rwa nama Zabadi ma sa susu taru nama nu phin mba, ²²wok na nyina ma ngarak rwa taka jirgi ma siak gu, wok-wok nanyana. ²³Yesu kerfek vuin galili mbiring bi gbaraph ba shushak nama, be ti phar bishara mulki, sa cunjun mba ring kwii wurta gbak taka yer ririn. ²⁴Wun numu ba ma kerfek tei vwuim suriya mbiring reng ma sa bing ngui taka na ka yer rin taka fama ma kwii wur kukwa, taka mak yau, taka hriphi taka farfadiya ta kwatakwak Yesu kpang mba kwii nama mbiring. ²⁵Garai jijek ma ne vwuin Galili taka Dikapolis, daga Urushalima taka Yahudiya taka wok teng ma Urdun ma be.

5

¹Yesu phar ri gung nu banin kamgbang. Kwanji cang ting, almajirai nung ma be. ²Borok nye gbaraphba wun, ³"Taka phing muru nama ruhu ming mwarang, wa ba nama phi ma Num waba nama. ⁴Mwarang wa ma taka phi yau taka tungwa. ⁵Mwarang wa ma taka jek to cang ba nama. ⁶Mwarang wa ma taka yun ma titi hwen giri. ⁷Mwarang wa mataka yo ka ma phar ma tun gwa ma kang jek, ba ma maphar ba ma ka jek. ⁸Mwarang wa ma taka kan jek, ma phar Num. ⁹Mwarang wa ma taka dak, bing ka hwerek ma ba mumaing ma Num. ¹⁰Mwarang wa ma taka na ka mak ba yau mok mi ma phi ba mumwing ma Num. ¹¹Mwarang wa nyen ka reng ma hwa hen nang, ma mak hen yau yi, ma wun wunn vivi titi nyen ka sa wa giri ge mok mi. ¹²Taka mwarang, taka hwerek kang, sakamako jijek wa ba nama. Taka tumu ka ma saik Num ma mak ba yau yi. ¹³Hen nu he wa wan ma teng. Ka mimes ma wan sang, nu ti ka tere nu phenek gu mimes numu? Sa tor jem ma titi hwen hang ge, ki vak ma nyinyish shan ring ma mbeph ma kis. ¹⁴Hen wa ngiiiphan ma tehyong tey ka gon sa ndinden ge. ¹⁵Rinng ma sa dak kara fitila ming ma shishi ma kpok ge, ma dak gon te, ge nyan teh mbiring. ¹⁶Ngarak nphnphan nyen nghan mba ring cwing, ma phar rwaim magar nyang, ma kpang tiak maDa twang. ¹⁷Sa phar nang tika mi be ti demek mok taka annabawa ge, mebe min wunek ba nu. ¹⁸Giri mi wun wa hen, twang taka ting ma hadan, ko kik, ko bwasin, sa hadan geh mok ma wun ma Num ge, sai ma wunik biring. ¹⁹Nuhang ka nu hwea syak ko kian, phen gbaraph ba wu bin ma yonu ma phin gun mwa kiang gon tama Num wada ka siak gbaraph ba reng cang shuruk phe ma Num. ²⁰Mi wun wa hen ka sisiyak Num nyen sa ger sisiyak Num taka zizik taka Farisiyawa ga, he sa gbum yin-yin phe ma Num ge. ²¹"He yisin ma wun ba tumu buh, 'Sa mbeshek ge,' ne 'Gbakka mbeshek mok yi gu.' ²²Mi wun wa hen, ri na ka ti bwana ma manga mok yi gu; rina ka wun gu tungwa, 'Nu temte, 'Yin wok ma shushuruk! taka rina wun; nu mbu! Nu yin kara ma Num. ²³Ka nu wi nagu Num hwen hang nu pheng tomak wa wa titase titi nis, ²⁴Npharak hwen ka nu ban nyinyi ma Num nu ba nis. Sun phiphik wun ma tonok bek, ngi nu bi nu bi kpa hwen ka nu bing nu magu Num. ²⁵Mur he sumuk wun ma rina ka he tam mok phu sisar hesa tor cween ti ba ti tam mok, se nyina ge ri na ka he tam mok phu ba vpu nu nagu rima titam mok, rima titam mok ba kpa nu nagie taka jiphi nyi ka ba mgbe nu. ²⁶Giri mi wun wa nu, nu sa wirik tumu ge sai nu kwanji phan ganjun ka wa titi nis. ²⁷"He yisin ma wun, sa nanph ma hin ma hang nge. ²⁸Mi wun wa hen ri na ka phar hin mamumur ki na phu nzor numu. ²⁹Ka yi wok yi ni nis dak nu, nu kpudin cun takan. Ger jek ka kwara yer nis kasan kayer nis mbiring ba kara ge. ³⁰Ka wok yi ni nis dak nu nu kpudin, shi takan. Gen jek ka kwara yer nis mbiring ba kara. ³¹Masa wun, 'Re na ka gbanak himu, nagu kara ma gbugbanak gu.' ³²Mi wun wahan rina ka gbanak himu, sa mok mumaren ge dak gu can rima sisiyak rurong. Ri na ka kpangu ma can rima nina-shan tak hin ma ring. ³³He sa yisin ma wun ba taka

tumu, sa yisi ku phak ge, ba nang yi-yi-siku nying tama Num.³⁴ Mi wun wa hen, sa na ku twan ge mok wa ma te cicang ma Num; ³⁵da ma teng yunu wa ta didak kis numu, da ma Urushelima, wate shuruk ma gum shuruk. ³⁶Sa yis na ku ma titi nyen ge ma, he sa phe dak titi nyinang ca huhwere ko phiphinik ge. ³⁷Ngharak na yi nying cang yi, wawaa can wawaa hwen ka ger yong nghan ne tama kajiri. ³⁸Heyisin ka ma wun, iyi ma iyi, nyinang ma nyinang. ³⁹Mi wun wa hen, sa sisak na taka, ta kiri-phin ge ka han nuphur nu wok yiyi, nu harmak gu mene. ⁴⁰Ka hang mur ba hen ta mak gi se titara nyen he ngu titara ka he shishi yer rin. ⁴¹Ka hang dak he bai mil nyinang he ba mii phu. ⁴²Naba taka riphi, sa shak hang ka mur kaphan gajung tenis ge. ⁴³He yisin ka ma wun, 'He mur taka na ka he titi ge. ⁴⁴Mi wun wa hen, mur na taka whaa hen nang tiba taka mak hen yau yi manjik. Kwisi Num harmak hang ma taka na ka ma ti hen vivi yer he ti ba jek, ⁴⁵ngi he can mumwing ma Da riyen twang. Yo dakNum nyan titi taka kkesan, taka mumangar, dakphan be titi ma jijek, taka rin vivi. ⁴⁶Ka he mur taka mur hen, he gbum ka shan? Sa wa nyina nu taka munuk ganju gwi ma ta ge? ⁴⁷Ka nu wun ba ma manga nis, nu nyi, nu ti ka shan ka ger re bor'a? Sa wa nyina nu alummai ma ti ge? ⁴⁸Jem we ti bubum titer mok Da nyen twang wa titer.

6

¹"Ti na suwa, sa phasi nang giri nyin nye maring ma phar ge, ka ha ti nyana ha sa gum hwen sunguru tama da nyin twang ge. ²Ka ha ba taka ti-tikin hwen hang, sa tak na huming phar taka kuko vi-viing yong ka ma ti shak taka cu-cween mok ring ring phar dok ma phaing ba. Ka hati ka nanyana, ha gbum sungurung nyin teh yong. ³Ka ha na ba taka ti-tikin hwen hang, sa ngarak na wok mene phaing hwen ka wok yi-yiyii ti ge ⁴nu dak hwen ka ha nagu hang chan di-didin. Da nyin twang ka phaing hwen ka ha ti di-didin, phinik wa-hen sungurung nyi. ⁵"Ka ha mur yi-magik, sa ti na taka kuko vi-vivi yong ka ma ti ge. Ma mur ri-ran nye-nye ma shak taka cu-cween gu-gun mok rin ma phar ba. Mi wun wa hen giri, mike gbaan tom-jek nama teh yong. ⁶Ka ha yi-mangik, yiin na ti. Ha mgben teyan, ha yii-mangik ga Da nyin ka wa di-didin. Da nyin ka phar di-didin yiisin hen. ⁷Ka ha yii manjik, sa pheng zang nan, wun gbiinyin ge, phar kuko vi-vivi yong ma ti ge. Ma phar tika Num yiisin ba mok wun guu nama. ⁸Sa ti nang tika ba ge, mok Da nyen twang phaing yau nyen kafin ha buruk kusii. ⁹Ka ha mur yii mangik, wunnang nyenen: 'Da nar ka wa twang, wu sumuk tiyak nis. ¹⁰Gum nis bii. Hwen ka nu mur tey-yong chang phar twang. ¹¹Na ba ring beer, ma numu. ¹²Nyish phi-phinik narngan, ka wu nyish bang tika ka-kasak ba ring kang. ¹³Sa ba wur cween jwa ge, war wur wok ma kajiri. ¹⁴Ka ha phisi phi-phinik ma taka hang, Da nye twang ma wu phisi wa nen ge. ¹⁵Ka ha san phisi ba taka wanda ka ma kasak wa hang ge, Da nye twang ma wu phisi wa nen ge. Ka has san phisi ba taka wanda ka ma kasak wa hang ge, Da nyer twang sa phisi wa hen phi-phinik nye ge. ¹⁶"Ka ha shirim nyii, sa dak tom nye phasi phar taka yau tika kuko vivi ka ma ti, ma ninir tom nama ge phasi bang rin wun ma shirim nyii. Mi wun wa hanang giri, maki sa fush nama tee yong. ¹⁷Ka ha shirim nyii, rukut na nen titi, ha gaph tom ¹⁸kada hang phaing ha shirim nyii Da twang ka phar diedidin; nawa hen fuch numu di-didin. ¹⁹"sa munok gun titi nye sabar tey-yong ge, kadu-dudur taka hwiratey ma kasak taka inda ka tiyok ma ngaar ma tiyok. ²⁰Kasam ma nanyena, munok gu titi nyen sabar twang, tee ka ba du-dudur ka ma kasak, ko tiyok ma ngaar ma tiyok. ²¹Mok, tee ka sabar nis wa, nanyanan kang nis wa tumu. ²²Yii wa hwen ph-phar tee ma yeer. Ka yii nis wa jek, yeer nis mbirin ngaasin. ²³Amma, kayii sa jek ge, yeer nis mbirin tak-suun. ka ng-ngaan ma Num wa yeer suun, ba misali ma suun nis! ²⁴Ba hang ka yisak Num phu, sa siyak nyenang ngarak nyenang. Nu sa siyak Num taka sabar ge. ²⁵Sa taasi na ma nzor nyen ge, hwen ka ha yii ma hwen ka ha suruk. Nzor nye sa geer beer taka bum ka ha suruk ge? ²⁶Phar nang susher twang. Mesa kwar ko girbi ma mgban ge, amma da nye twang nash ba beer. Ha geer jek ma sushwar ge? Ne ciciu nye phii dus nzor numu mok ti-taasi? ²⁷Wa ka shang da ha taasi ma bum ka ha suruk yeer? ²⁸Wa ka shang da ha taasi ma bum ka ha suruk yeer? Phar nang hwis kong hai ka ma ti gang. Ma sa ti rwam hang ge, masa nok bum ge. ²⁹Mi wun wa hen, ko Solomon ma ji-jijem sa suruk wur bum ka hwis kang hai suruk ge. ³⁰Ka Num suk ba hwis kaong hai bum, ka ma wurik numu, himing ma kwei sa suk wa hen bum ka geer ma hwis kang ge, hen 'Taka bangaskiya bwas? ³¹Sa tisii na ha wun, 'Wu yi shang? Da, wu wu shang? Da 'Wu suruk shang? ³²Kuko ma, ma yasak wur bu-bum yong. Da nyen twang phaing ha mur bu-bum yong. ³³Yasak na mulki ma Num nye-nyen taka giri numu, ko sang gbak wu dus wa hen ming. ³⁴Mok yong, sa taasi na ma himing ge, ngarak na himing taasi ma titi numug. Ko wanda nim wa ma ti-taasi numug.

7

¹"Sa shi na mok ge, hen ma ma sa shi wa hen ge. ²Ma wur shi-shi mok ka nu shi gu hen, ma nanyina ma shi wa. Ma ngong ka nu mumak gu hen, ma yonanyina ma mumak wa. ³Mok shan nu phar ko-kon kyen ka wa yii ma hang, nu ngarak mgbi gun ka wa yii nis? ⁴Nu ti tarai nu wun gu maga nis, 'Ngarak mi chun wa mwahaki wa yii nis, ni sa ngarak mgbigun ka wa yii niss? ⁵Kuko-vivi! Yiphik cun neng ko kon ka wa yii nyin, nu ha tee mangar ha kpang na kyen ka wa yii ma maga nyin. ⁶Sa na bi wuwa hwen ka wa zi-zaram ge, sa na ba nadai lu'u lu'an nyin ge. Ma mbraphik ma kiss ma phen wa hen ma ji wa hen. ⁷"Kusii neng, ha gum yasak, ha gum nuphur neng gurii, ma burok wa hen. ⁸Ko ne ka kusii ma na gu; na gbak ka yasak, gum na gbak ka nuphur gurii ma burok gu. ⁹Ne ciciu nyin ka mwaing nu Num kusii fufoom na gu matar? ¹⁰Da kusii cwee, na gu susan? ¹¹Hen ka ha wa taka vivi ha phaing nas ba mu-mwaing nyin hwen mangar, Da nyin twang sa nas wa hen hwen ka ha riphi ge? ¹²Duk hwen ka ni mur ring wa doka mbirin ka annabawa ma gbaraph. ¹³"Yin na nzwerit guri, mok guri ka wa ngaan ba kara, cween nang sa mak yau yii ge, taka yin mang ma jijek. ¹⁴Mok guru na ka wa nzwerit nu raing ma gum nzor. Guri na makyau yii, taka siyak cween na ma bwas nu swak. ¹⁵Keph na yeer ma annabawa taka phak, ka ma bii tee nyin tiphar tumuk, amma woha. ¹⁶Ha phaing ba ma wur mu-mar mana. Rain ma cun inabi tiyok ming ge, da

ma cun baure sarkakkiya ming? ¹⁷Kong mangar mar mu-mwaing mu-mangar, amma kong viva mar mu-mwaing vivia. ¹⁸Kong mangar sa mar mu-mwaing viva ge, ka nanyina, kong viv sa mar mu-mwaing mangar ge. ¹⁹Kong ka sa mar mu-mwaing mangar ge, ma yap ma wushi kara. ²⁰Mok yong, ha phaing kong mangar ma wur mu-mar namang. ²¹Sa taka wun mi Num-Num nu ma yin yin mulki na ge, amma taka ti hwen ka Da na twang mur. ²²Nim na, rain jiket ma wun mi, 'Num-Num sa wur nu wu ti annabci tiyak nis ge, wu gbanak aljanu, wu ti bubum gigar tiyak ma mwain nis ge?' ²³Nu mi wun ba, 'Misa phaing hen ge, wanak nang ta na yong, hen taka ti vivi!' ²⁴Hen ka ha yiisin wun na ha ti hwen ka mi wun, ha wa tika riphinik ka wa ma kiph, ka mwai tung numung matar ming. ²⁵Ka phan bii nyii cun, mim ruphuk nuphur tung din amma sa hu ge mok ma dak bur tung din matar ming. ²⁶Amma taka na ka ma yiisin wun na masa ti hwen ka mi wun ge wa tika mbu ka mwai tung numung juk ming. ²⁷Ka phar bii, nyii cun, mim ruphuk nuphur tung din nu hu kasang mbirin. ²⁸Ka ki kwanji wun wu-wun numung, giri ma ti mamaki ma gbe-gbaraph numung, ²⁹mok ka gbaraph ma iko sa tika taka zi-zik ge.

8

¹Mwa mwash ka Yesu sa sir gon matar meing nugu ring gu hang ma saik gu. ²Nugu ikpuruk hang be ba hu gu kok numun, ten gu wun gu, "Kanu mur, a bok sumuk yer naang ajem." ³Yesu nar work tanak gu, wungu, "Mi mur nu zaram, wok-wok na nyinang ma nyap gu wok 'a." ⁴Yesu wungu sa bai nuba kikiyak gu hang geh, bai nis ba phasi titi nis tama frist, nu ba baiko ka Musawun, geh cang shaida teh nama." ⁵Sa beh ka Fanahum nugu hang rephinik shuruk kwisi ⁶gu sa wungu, "A Da giger, a rima wramnang hang sawa tek ge, a wina iting, phinang, a bok." ⁷Yesu wun gu, "Me we beh me be kpang gu yer riring numu'a." ⁸Nugu kuko na wungu, "Me sa shar kanu be phi naang geh. Yong nyining, nu wun wun nu yer ma mwing na san. ⁹Me ma mewa wok ma hang taka jiphi inyi mawa wok nang. Me wun nyi ning ma tih. Bai ma bai, 'Beh ma bah, ti yong ma tih.'" ¹⁰Ka mweing ma Num yisinwun numung numg cang gu hwen nyi nyi nyih, wun ba ring, ka ma wa giri, "Giri me wun wa hen, me kisi gbum hang ma kang giri wur numung Uruselima geh. ¹¹Me wun wa hen tijek ma bih a titeh ma be yi iger taka Ibrahim, Ishaku ta ka Jacob a mulki ma Da Inum hwang. ¹²Hen mwaing mwing ka mawa bwecek jek ming ma tak ba i sun giger ming a teh ka ma kwi iyau masa nu phuk yer nama." ¹³Mwing ma Inum wungu wun bai nis hwen ka nu yasak nu ki gbum. I wok wokna nung rima yer ririn kwamangu. ¹⁴Ka Yesu bih a phi a phi ma petur nung phar nyumu hin sawa jek geh. ¹⁵Nagu tanak gu ma iwok numung tyer kwaman, wanak nu gu a tuph iber. ¹⁶Ma yiyere re ma bing ta ka kwi jijek, taka mim phinik ma taka wuk. Da ka wun, iwun shwak, ikui sang rema nyasi nyi wet sha nung we phar we yisin. ¹⁷A yoning nung wunik ka Ishaya wun yo, "Kama numung kpang i kui nir nugu neng phiphinik nir." ¹⁸Ka mwing ma Num phar di dam ma aring gu hang nung wun we bai i wok nyinang ma so-n-g ma Galile. ¹⁹Nugu rimazizik be teh numung nugu wun me saik anu taka nu baing." ²⁰Mwing ma Num wun gu wunshushwer taka bubum ma wa ma phiing, ying geh." ²¹A hang ma taka siak gu wungu nyarak me, "Me bai mwba nieng adah nang bek." ²²Yesu wun gu saik me nyarak i kum ma neng i kum nama." ²³Ka Yesu yin torgi nyi ming nugu almajere numung ma saik gu tumung. ²⁴A nina nyina nugu imim shuruk zuphik jirgi nama, ne gbak idirin Yesu ki na ru tur ba. ²⁵Ma bai ma ba yirik gu wanak we ki saing!" ²⁶mwaing ma Inum wunba, "Mok shang he dirin ka yong nyining, hen taka bangaskiya bwasing? Nugu wanak. Gbum imim taka huyi ma gugor i wok wok na nyina ateh cha show. ²⁷Aring tuming mbiring ma nyasi nyi wa shang nung we phar yong, "Imim inyi ma dirin gu?" ²⁸Ka Yesu wurik yok nyinang ma so gong Garasinawa a ri phinik a phu taka ma beh ma gbum geh kama na shan tu nweng takabwan jijek ma shak a ring hadan i chuina. ²⁹Ma nyer anyi ma kukuk ma wun sha bi taka wir, mwaing ma Inum? Nu be ti kwanji werrang sa sar ah?" ³⁰Ni na nyina i wuin vivi hang jejr masawa tumung ti yi iber masa wa sising taka ba geh. ³¹Miem phini ma kwisi mwing ma Inum wun, "Kanu cun a wir, a bok ang a wir wi yin iyer ma iwivivi na." ³²mwing ma Inum wun ba, "Bai nang!" Nugu ma bai ma ba yin yer nama, ma tih wuk ma ba yin inyi gung ming ku kui nama tumung. ³³Taka phik ba ma ti shi shu ma bai a phi ma ba wun ba aring hwen ka Yesu tih. ³⁴A ring ma wurik ma be tama Yesu ma kusi gu abok anyarak ateh nama bai numung te ka wi bai ing.

9

¹Yesu yin jirgi meh ba wok-nyinang, phi-numu. ²Ma bin guu riphinik tee ninang me wok huwork rin ka wok rinn, Yesu phar didak kang numo, wungu ring ma huhor wok na, mok kan hwerek nis, mi ki kpang wa zi nis'a. ³Tak zizik tee ma munuk nye titi ma Yesu wun kasak teh." ⁴Yesu phe kang nama, riphin ba, tika tere hee jiiphi kiriphin titi nang? ⁵Ta ger wa nu, ka han wun wa nu ma kpang wa nu phiphinik nis, ta ger wa nu? ⁶He phin Yesu mwing ma Num wa ma kpan ba teh yong ziyen, Yesu wun gu rema kwi huhor wok kang teh-ni-nang nis pheh." ⁷Wanak ba nunumu phe. ⁸Gire gun ma ring, ma kpan tiak ma Da twang ma nagu gum. ⁹Yesu ba nyi-nyi phar hang ma phin gu Matthew, rima mumunuk ganju haraji, Yesu wungu saik me, nuu siyak gu. ¹⁰Yesu sa yi ber phi, ta munuk haraji taka zunubi dik-dik ma ba gu Yesu masa can, taka almajerin numu. ¹¹Farisawa ma phar nyinang, ma wun ba, mok sha Yesu yi ber taka tak munuk ganju haraji taka zi?" ¹²Yesu yesin, nu wun ba, taka yi yer jek masa mur ta ka shir ge, tak kwi ma mur shir. ¹³Yesu wun ba phenang mi sa be mok jinkai, taka hadaya ge, sawa mok mi phin taka a dalchi ma tuba geh, amma mok taka a zunubi ma tuba. ¹⁴Almajiran Yahaya ma bee, mawun, mok shang wer taka Farisawa weh shirim nyi, wok-wok, amma almajirin nis masa tah gah?" ¹⁵Yesu wun ba taka tee buki ma sher ya ma teh kang phink ka ango ma bukuki wa tumu a, "Nim weh bee ma kpan ba ango'a, mumwash na nyina nu ma shirim nyi. ¹⁶Neh tisi tatarab phiyan taka cin, phen harit ger kuu na'a. ¹⁷Ring masa wur nyi phiyan, nyi tur cin me ge nyi na nyar birin, jem ka he wur nyi phiyan phe phiyan me, gi ma chan jek. ¹⁸Yesu waatiti tee tam wum shuruk ma giirenhan bee tee taan Yesu, kusi "Yesu ba, yerie phemu ka ki kwi." ¹⁹Yesu ta ka almajiran numu ma wa nak, ma siak gu. ²⁰Ma kukun hin han, ka tee kusan suuk nyinang, ma kwii nyish miiak, hadan kurunsun ma

Yesu, tanak nyiinyee titara ma Yesu. ²¹Wun kang numo, "Mii tank gu nu yeer na sang." ²²Yesu harmak yi phar-gu, wen nang me cun wanu makyau ma yer nis, wok nayinang yeer sang. ²³Yesu ba kai phee, ma gum ma giree, masa wuri guu, ring masa wuri borbor. ²⁴Bana tee wen yong kisii kwei wanumu ruu ma nang guu yaak. ²⁵Ma wurre Yesu yiin, kpan wen na wook, nuu wen yeer. ²⁶Rwam yiyeerek wen na ba yin tuu ma riring. ²⁷Yesu sa handan, taka mbet yii phu ma siak gu, masa dak ruruu, phar yau ner mwing "Ma Dauda!" ²⁸Yesu yiin phe hang, taka yi mbet ma baai tee numung Yesu riphil ba, he dak kang teh nang aa?" ²⁹Yesu tanak ba yii, wun Num wa taka heen hwe ha wa kang nama, "yii phar ba taa, Yesu wun ba kada ma wungu hang." ³¹Ma bai, ma bee buss mwarang tama reing. ³²Masa bin guu Yesu buu han ka wa ma maam phinik yer, buu na'a tama wun. ³³Yesu cuing meem phinik yer ma, nu buu yeefik tam wun, reing ma wur wok nyeh ma wun ba kisi phar wur yong ving ma Israila ming!" ³⁴Farisawa ma wuun gum ma kiriphin cing kirph ³⁵Yesu beh cikin gari taka kuyuka sa tamba ring synagogues wuun ma Num, sa cujan kwi yeer ma ring iwur dik-dik. ³⁶Yesu phar ring dik-dik, ma tee gu yer shuai, Num phar ba mak yau nama. ³⁷Yesu wuu ba almajiransa, phar na rwam guu yong nyinye, tak rwam ma tar muru. ³⁸Yesu wur ba, kusai nang Num bin tak rwam.

10

¹Mwing ma Num Phin Almajeri numung wuk dakphu Nung naba gum ma cucung mim phinik ma kpang ba kwi-ang. ²Ti tyak nama wuk dak phu, ma kuu Saminu, kama phing gu Bitrus, phu ma manga numing Andarawus, Yakubu, mwing ma Zabadi, manga ma Yahaya. ³Filibus phu ma Bartalamawas, taka Toma phu ma Matiu rima siseh ganjung. Taka Yakubu mwing ma Halfa taka Taddawus. ⁴Saminu Bakairawane taka Yahuza Iskariuoti rina ka reph mwing ma Num. ⁵Wuk dak phu banung ka ma dak ba, wun ba wun tu; Wun bubwas geh, sa yin nang kuko vivin ming geh ma kasak hennang kowani gari san Samariyawa. ⁶Yin na nyin ring ming ka mamur yisin wun ma Num phe ma Isaritawa; ⁷Ka he bai, he sa nyish tam ba wun ma Daa Num wun gun numug ki be huhwet. ⁸He cun bana ring kui, taka kamaki kuihe sumuk ba kuu ba tuang, tika kpuruk yer he sumuk ba kuu yeer'ang he cuing ba mim phinik ang Ikpita, he gbum kpitak he na ba kpitak ⁹Sa kashi nang hwen hang wok, beer taka matar ganjung da manak da war. ¹⁰Sa kpanang wok geh, taka kukis taka riyang he sa teh nyina ge, rima rwa shar ma nagu beer numu. ¹¹Te ka he yin'ing yasak nang rima swa he cang giri, nim wuwanak nyin beh bek he wanak. ¹²Teh ka he yi nying, he wun Salama mada yin phi'yong ma mur. ¹³Ka phina wa ma kang hwerek cang ba, ka ma sawa ma hwerek geh he karkade wur kis, he ba na nyin vivi siak ba. ¹⁴Taka ka ma sa seh hen nang, he kpuruk wur nyin, he ba nyin, kuma vivi siak ba. ¹⁵Giri, me wun wa hen, nim titam mok we bee kama tiba Gwamrata, taka saduma nasu zai yi masu sauki fiya da gari da ba su karbe she ba ka masa seh hen geh. ¹⁶Mi dak hen ka tumuk kama shin bai ka ma cucwu ma wo hai, mok na cang nang taka kiph ka suswan Da ku daka kiph ka mwan nu vweng. ¹⁷Tina swa taka ring ba nu ma ba hen nyi-nyi ma Majalisa, ma wurip hen reng he sa phin shi-shak nama. ¹⁸Ma bang hen anyi nyi ma gu gum nama mok ma wun nang he ba wun mok hen ba wun shaida tom nama da alumai. ¹⁹Kama yas hen ma hew yeer, sa tasi nang geh, ka he wun ba. ²⁰Sawa hen nung he wa ma won in geh Ruhu ma Daa nung ti nyi nyin. ²¹Manga hwang manga dak mambeshek sar hwang Sarmu ang dak ma mbeshek rwa ma hwan mwing ma mbeshek kasan yeer nama mumur yeer cang hu hwang yeer ang. ²²Ne gbak nwa hen mok hyak ang arinu ka arina ka turakang ma kukwanji nu cang mwing nang. ²³Ka ma ti wa hen gwa yeer te hang he wanak he ba te bing he ca ti shin ka na, mwash nim ma bibi ma Num wunuk. ²⁴Almajiri sa ger malami numung geh. Tiphi sa ger rima phi nimung geh. ²⁵A jem ka almajiri cang ca malami numung, a tiphe tika rima phi numung. Ka ma phi rima phi wun Ba'ulzabub ma ka sa phi namaimim sa cun imim geh. Numa nu tam a kang niss ma when ka shin. ²⁶Kana sa dak na dirin kang geh, shang ka when ka wa ndindin be wurik anga ma tiwa hen. ²⁷Hwen ka mi wun wa hen sun ming, be wun nang sarari ma yisin when ka mi wun swa, gbongorong na kor wun. ^{28,29,30,31}sa dirin nang taka mbeshek yeer geh, dirin nang taka mbeshek yeer taka ma riphinik geh. Dirin na rina ka ba jui taka yeer kara. Sa wa shushuer phu nung ma rephg bon nyinang geh? Ko hang nyin ang ka hu sawa ma mu mur ma Daa nirr geh aa? Tii tiki nyin wa titam ka Daa nirr phing biring. Sa dirin nang geh, he geer. ³²Rina ka shaida me ring meing me ma me sa ti swi numung tom ma Da nang geh. ³³Yo rina ka ti musu sani nang tom ma ring, me ma me ti musu numung tom ma Da nang ka wa twang. ³⁴a phar nang wun me being salama geh, me be domin gun. ³⁵Me be me dus mwing phu ma rurwa gaba, wen ma hene, hin ma nyu-nu numung. ³⁶Cang taka phi nis nung ma wa taka huph nis. ³⁷Rina ka ger mur rurwa taka hene ma me sa shar ka cang nang geh. Rina ka gyer mur mwing numung da wen numung ger meang, sa shar ka cang nang geh. ³⁸Rina ka sa kpan giciya numung saik me geh, sa shar ka cang nang geh. ³⁹Rena ka mur cice rai numung kui. Rina ka rasa rai numung mok me gbum. ⁴⁰Rina ka seh hen se me nung, rina ka se mi se Danang ka dak me. ⁴¹Rina ke se anabi se lada ma anabi, rina ka seh mai adalci, saboda yo wa rima adalci se lada ma adalci. ⁴²Rina ka ba nyi ciki ma ko mui cup ming nung wuh mok mwi mwing na ning wa almajire nung gbum nada numung hakika me wun wa hen sa rasa lada numung geh.

11

¹Yesu kwajiwur ba almajiran nu mung wun tu nyarak ba teh na ba teh giger ma ring ba sabe gbaraph ba wun ma Num. ²Nugu Yahaya ring ma baftisma yisin sa tu gugashak when Yesu sa teh, nugu dak taka be ba wun almajiran numung ³wunba, "Nunung nu wa ring na kawubee, da we dak yii ma hang?" ⁴Yesu wun ba wun gu nang Yahaya hwen ka he pher taka hwen ka he yisin. ⁵Mbet yii ma pher teh, kwatakwak kis ma shin, ma nyaph taka kupuruk ma zeren mbu ma yisin wun taka kukwyi kum niphil ma gbaraph ba taka titeh kin wun ma Num. ⁶Rima mwarang nung wa rina ka sa kpidin mok ne geh sun nung. ⁷Ma tae sun nang nugu Yesu wunba wun titi ma Yahaya rima Baptisma wun, "Sha nung ma bi ti phar

bas hai tus nung ka mim sa wuruphuk ka? ⁸Shang nung he be ti pher basahai riphinik ka wa ma titara kukwama yeer? Ka na me wun wa hen ta ka sorok titara kukwaman ma sa cang kwar magu gum. ⁹Amma he bee ti pher shang annabi a me wun wa hen ger annabi yong. ¹⁰Yong nung ma zik titi numung. phar nang me dak man zo nang ring ka bai nyinyi nis ba sumuk wanu cain ka nu hadan. ¹¹me wem wa hen girii. A cikin hin yong ka ma mar. A hang sa wa ma guming ka Yahaya rima Baptisma gum geh. ¹²Tun daga kwannaki na ming Yahaya mai Baptisma zuwa yong nyining. Gum ma Num wa numung tika huhum tehar nung. taka yas hew ma mur war ma kukuk ¹³Gama anabawa mbiring taka sharia ma ti anabci har nim ma Yahaya; ¹⁴ka he she yong nung wa Iliya ka bee. ¹⁵Rima tu yi yisin yisin. ¹⁶Ma shang nung me kwatatanta kaph yong? Wai tika marbubwas kamasa ti tuh kasuwa ma cang masa phinin yeer nama ¹⁷ma sa wun we wuri wa he hen guu he sa shi shi geh, we kui yau, he sa kuing ge. ¹⁸Yahaya bee sa yi beer ge sa wu nyi ge, hen wun wa kajiri. ¹⁹Mwing ma Num bee, ayi a wu he wun, 'Phar nang rima yi beer na rima wewu zor na, mwan taka se taka zi. Ama ikiph tawear nwrar wai nung tabatar ring. ²⁰Ma sawa tumung Yesu gor ba birane na yeer te ka ti rwam numung jijek mok makisi hui zi na ma ang. "Ma sa tumung Yesu gur ba titeh. ²¹"Kaiton nis nu kor asinu kaiton nis Batsaida! Inka me teh hwen nygaar nyi taya taka Sidom ka ma yi iyer nyin ka bu wun maki hui ma sorok titara yau taka tok, ma shungwa ara shugwara. ²²Cang ba taya taka sidom phee ming tatam mok ger nyin nang. ²³Hen kafanhum, he phar ka he gbum kpa hen har twang ah? Wa ma siribik hen ting zuwa hedes. Gama te ka manti wur alajibi na ka mati titi nyin Sodom ka wa yon her yonyi ning. ²⁴A ma me wun wa hen, ma tiba Sodom phe nim tatam mok ger nyi nang. ²⁵Wok wok nanyina Yesu wun me yabe nu AdaNum twang taka ting, moka nu ndin ndin ba taka kiph phiphing bu bum yong ka me sa phasi ringtaka mar bubwas nes amma phsi gu mwing buwas. ²⁶Yee Ada yong nung wa nyina teh nis. ²⁷Ma na mi ambiring abubum wok nang ke ning tama Adanang when phi phing ka phing a mwing sai rurwa ba hang ka phi rurwa sai mwing taka rina ka mur phasi gu ²⁸Be na tenang mbiring hen taka makyau taka hen ka huwa ma bum ring ma zi tit nyin me na nawa hen niniphi swa. ²⁹Kpa anag cuin nang he siak me he igbaraph te nang, mai tawaliu, ma ka sisisie a kang nu gu he gbum niniphi swa tanang. ³⁰Gama cuinang wa ma phe-ing bum nang sawa ma ring geh."

12

¹Nim naming Yeso bai nim sabar, hadan hai ciciu ma beer. Yung ki ti almajiran numung, bai shin hai ming ti yasak beer. ²Nyina nung Farisawa ma phar ba, nu ma wun gu Yeso. "phar, almajirai nis ma ti hwen vivi nim sabar," ³nugu Yeso won ba, "he sa tam hwen ka Dauda te ge, lokaci ka yung te ba, taka rurong ka mawa phu? ⁴Ka yin phi ma Nim meng, mayi gurasu ta alfarwa da ka ma shakang yo taka ruro na nung masa yi ge, Fristoci nu shuakma mur ba ma yi ber na ge? ⁵He sa tam he sa tam sheria ma Musa won, nim sabar, Fristoci ka wa ma ciciu ma haikali ma ti vivi nim sabar, ma te taka masa te hwenhang ge? ⁶Agiri giri mi wun wa hen giri, hang ka geer haikali ma shuruk wa yong. ⁷Waphang ka he phing mi geer jinkai ma hadaya, he sa sharanta ba taka na ka ma ti laifi geh. ⁸Mwing ma Riphinik nung wa Da ma sabar. ⁹Nu gu Yeso ngarak tee na, yin shak namang, ¹⁰nu gbum riphinik hang ka wa kwa takwak wok. Nu Farisawa ma won gu Yeso ma shak warkaswa tete nim sabar ge? Ma has gu wun te hwen vivi. ¹¹Yeso wun ba, "wa nenu ciciu nyen yong, kawa tumuk nyinang, ka hu hwish ming ka wa teegubg nim sabar sa phen bai tur cunge? ¹²Ma ti ka tere ma memak jek ma riphinik taka ma tumuk! Wa nyina nugu jem ma te hwen jek nim sabar," ¹³Nugu Yeso wun gu kuko na "nar wok nis" A nar wok numung, nu wok numung phen mangar teka wok yenang. ¹⁴Nyena nu Farisawa ma yephik tam hwen vivi ka ma te gu. M a yasak ciun kama te ma mbeshok gu. ¹⁵Ka Yeso phing nu, cun titi numung tumung. Ring jijek ma siak gu. Nu cun ba kwi yeer baring namang. ¹⁶Dokace ba wun masa wungu hang geh, ¹⁷a cang giri hwen ka ma wun nye ma annabi Ishaya, won, ¹⁸"Phar, tephe nang ka mi cun, ma mumur nang, ka hwerek mi kang jijek, mi dak Ruhu nang njonong numung, awun ba giri hukunci titi ma riring. ¹⁹Sa yarankge sa borok kor ge, a hang sa yisin kor numung a karabuk. ²⁰Sa ting, kukuru ka tankwasa ge; a yi gasa ma hukunci ka bing. ²¹nugu giring ma dak kang ma tityak numung. ²²Nu riphinik hang ka wa ma yii mbet, wa mbu, lijanu mawa yeer numung, ma binggu tama Yeso nu cun gu kwi yeer, gbum phe phar teh a tam won. ²³A ring ma ngaar nye fwet, ma wun, "Da yonung wa mwing Dauda guna? ²⁴Nugu Farisawa ma yisin wun na nugu ma wun, riphinik yong cun jun lijanu ma Bahalzabuba gum ma lejanu nung. ²⁵"Nugu Yeso phi kang nama, nugu wun, " gum ka gaphe phu te te hu-ph ma titi numung, sa rang geh, a phe ka ngar a hu. ²⁶Ka kajiri mbanak kajiri, gaphe yeer numung. Tika tere gum na rang? ²⁷Ka ma cunjun lijanu ma kukuk ma Ba'alzabul tama ne nu taka siak hen ma cunjun? Wa nyina nugu ba nu ma tam wa hen mok. ²⁸In ka mi cunjun lijanu ma Ruhu ma Num, hakika gum ma Num a be teh nyen. ²⁹Ti ka tere re rephinik, yin phe ma rina kukuk a kurgu bum kwa jiphiyan? Nyina nugu a bai ba te tiok kur gu bum. ³⁰A hang ka sawa taka mi ge a te huph taka mi, a hang ka sa munuk taka mi ge, a sereph me yang. ³¹Me wun wa hen mok yong ma gbanak gu riphinik ti numungang, ma kanu tigu Ruhu mai Tsarki vivi, ma sa gbanak wa ge. ³²A hang ka kasaku Mwing ma Riphinik ma gbanak kikasak na. A hang ka te gu Ruhu mai Tsarki kikasak masa gbanak gu kikasaknumung ge, yong taka tehyong biring. ³³Da ma harmak ikon magar, memar numung wa jem, da ma harmak ikon vivi, memar numung wa vivi. Ma phi ikon mangar mokmemar numung. ³⁴Hem mwimwing ma suswan, Ka he wa vivi buu he ti ka tere he wun hwen mangar? Wun neing nyi nung anyi wun. ³⁵Riphinik jek a kang numung nu werek ma bubum mangar, a kang ma riphinik vivi nu bubum vivi ma werek. ³⁶Nugu mi won wa hen nim tetam mok, a ring ma be tam nyiinyii nang hwen vivi ka ma wun. ³⁷I wun nyi nis nung cun anu wen ming da war nu, mok wuwun nyen nu ma be besh hen ³⁸Nugu malaman attaura bur, taka Farisawa ma mur ma wun gu Yeso, " mallam, wi mur wi phar hwen hang. ka phasi diring hwen ka wi phar yo nung. ³⁹Yeso mur wungu wun ba, i kaph vivi taka ma mur ma phar hwen hang. Amma ma sa phar hwen hang ge, ma phar hwen ma anabi Yunusa nu shuak. ⁴⁰Ka sham na ka Yunusa te nung nyi ma cwi shuruk nim tat sun tat, nyena nung Mwing

ma Riphinik te ni tat taka sun tat vwen ming.⁴¹ A ring Nineba ma rang nim tetam mok taka kaph yong nugu ma besh ba. Ka ma yisen wa'azi ma Yunusa nu tuba, nugu phar nang a hang ka geer Yunusa wa yong.⁴² Hin ma gum kudu wanak taka kaph ma ring yong a mbesh ba. A nee gbeng ma tehyong be yisen phiphing ma Sulaimanu, phar hang ka ger Sulaimanu wa yong.⁴³ Ka ruhu vivi ngarak riphinik, a hadan bai ba yasak teh, ka cang, sa gbum teh geh cang.⁴⁴ Nu i wun, mi phen phi teh ka me neing; a phen be gbum phe youn ma ki sumukang eang zizerem.⁴⁵ Nu phen ba bing ruhohu kwiph nyinang, ka ma geer youang ma vivi, nu mbiring namang ma be cang tumu. Kasham ka riphinik na wainu geer ma kuu ang ma vivi. Nyina na cang kaph vivi yong.⁴⁶ Ka Yeso sa tam ba wun ma Num, hene taka tungwa numung ma be rang ngaan, ma yasak ka ma tam wun gere.⁴⁷ Nu a hang wun gu, "phar, iya nis taka ma tonok ma wi rang na ngaan, ma mur tam won taka nu."⁴⁸ Nu gu Yeso mur wun rina ka bingu won na, "wa ne nu wa yaa nang? Wama ne nu ma wa ma manga nang?"⁴⁹ Nu nar wok phasi almajirai numung a won, "phar, yaa wa yong taka ma manga nang."⁵⁰ Rina ka teh rwam ma Da na, kawa twang, nu wa manga nang daka sar nang ma yaanang ming.

13

¹Num na Yesu wurik pheebea chang gus ma nyi gung.²Ri gung ma dak gu ciciu, nu yin kwale kwale chan ming rin gung mbiring ma ran gus ma nyi gung.³Nu Yesu wun ba bubum dik-dik ma misalai. Wun, "Ri ma kukwar hang wurik ba ti rai wur beer.⁴Kasa phiri wur bor ma whakkan gus cween gugung, shushwer ma bi ma tang.⁵Wur bor ma whakkan te matar, ma sa gbun vwuin jijek ge wok-wok nanyana ma tirik sisar mok te ti wheratey.⁶Ka num ngan ma mir phit mok ma sawa ma nirii ge ma hor.⁷Wurbor ma whakkan tatiyok ming. Tiyok ma wanak a demae ting.⁸Wur bor ma hik whakkan vwuin mangar ming, ma mar phidin bor kasa mwang nyin ang, bor wuk-wuk kwiph, bor wuk-wuk tat.⁹Rina ka wa ma ti yiyiisin, yiisin.¹⁰Almajiran ma Yesu ma bii ma rphi gu dak ni ti afani ma misalai nu gbarab ba ring?"¹¹Yesu mur ba wun ba maki nawa hen cween ma phipheng bubum ma mulkin ma Num amma ba ma sa gbum ge,¹²Rina ka ma nugu jijek, wu gbum dik-dik. Amma rina ka sa wuying ge, ko when ka waying, ma war wok numu.¹³When dak mi ti afani ma misalai mi barag: ko da ma hpar gbak, gbak ma sa phaing ge, ko da yiisi gbak, ma sa phain ge. Hwen ka ma wun nyee ma anabi Ishaya.¹⁴Te nama, Ishaya ki win, ka wun," Gama ha yiisi gbak, ha saya phaing ge, ko ha phar gbak, ha saya phaing ge."¹⁵Muk kang ma ri bang ki dusun, kuma ma kuk titi, maki shishi yii nama, saboda masa phar te ma yii mana ge, ko ma yiisin ma tu nama, yi nama ge ma sa yisin ma tu nama ge, ma sa ko ma phaing ma kang nama, saboda ka tuba, mi yafi bang.¹⁶Amma mwarang wa yii nyin phar te, taka tu nyin ma yisin.¹⁷Giri, mi wun wa hen annabawa jijek ma tumu ka ma sun bi wun ma Num taka siyak Num ma kang Nyinang ma mur phan hwem ka he pharmasa gum, phar ge. Ma mur yiisin hwen ka yisin masa gum yiisin ge.¹⁸Rak na tu ma misalai ka a rima kukwar ka phiri wur.¹⁹Ka riphinik yiisin wun ma Num amma dusun guwa, jwa bii war hwen ka ma ki rai kan nama. Yo wa wur ka ma rai gus cween gugung.²⁰Na ka ma rai wheraite wa rina ka yiisin wun ma Num sa ma mwarang wok-wok nanyana.²¹Sa wa ma niring. Yeer numu ge tur-tur kang nu mu wa bwat nu shwak. Ka mak yau bii gu muk wun ma Num hu hu numu sasara.²²Wur ka phiri ma wasi wok ka tiyok ming, wa ka riphinik ka yisin wun ma Num amma bubum teng taka mumur sabar kpan wun kang numu. Sa mar ge.²³Na ka ma phiri wwin mangar min, wa riphinik ka yiisin wun phain yo nu mar ti phidin nyinang kai mwang nyinang, biin kai wuk-wuk kwiph biin sa kasa wuk tat gyar hwen ka ma rai.²⁴Yesu sa bing misali biin wun," mulkin ma Num wa tika riphinik ka rai wur mangar hai numu.²⁵Ka ran ma sa na ru, jwa bii bai ba rai tus hai alkama ming bai numu.²⁶Ka ma tirik ma ti nu tus ma tirik.²⁷Tiphin ma rima hai ma bii ma bi wun gu, "sa wa wur mangar nu nu rai hai nis ge?" Ti ka tere tus wa ming?²⁸Wun ba, "Jwa nu ti rwam yong." Tippi ma wun gu "Nu mur wu bai tunuk tus ang nga?"²⁹Rima hai wun awa. Muk ka maniya tunuk alkama ming ka ma mur tun tus.³⁰Ngarak ba ma ti gung giri, bii shar phak, mi wun ba taka phak ma yiiphik tun tus ma jiphi jiph jiph ma wishin yang nugu ma munuk alkama ma ba mgban.³¹Yesu sa phen ti anfani mai misalai gbarak ba wun, "mulkin Num wa tiphar phidin mustad ka riphinik rai hai numu.³²Wur yong ma kikyung ma wur mbring. ka ti gung geer ko-kun ka ma wa rosh tumu kuma bii ca kon ka shushwer ma dak tung niyak numu.³³Yesu sa wunba misali biin," Mulki ma Num wa titak yist ka hin ma seng taka bubuk ma flawa mudu tat har bii phuphun."³⁴Bubum yong mbring Yesu wun ba ri gung ma misalai. Ba hwen hang ka wun kasa ti anfani ma misalai ge.³⁵Yo wa hwen ka maki win nyee ma annabi ka wurik ka wun, "Mi gbarab ba ma misalai" Mi wunbubum ka wa didin-din tun ka Num ti teng.³⁶Yesu na arak ring, yinphe. Almajiraaima bii ti numu ma wun, "gbarab bari wun ma tus hai ma phang."³⁷Yesu mur, "Ri na ka rai wur mangar ma mwaing ma Riphinik."³⁸Hai wa teyong; wur mangar wa mumwaing numu. Tus ma wa mumwaing ma jwa.³⁹Rima jwa na ka rai, wa kriphing. Girbi na wa nim ka Yesu bi ma phu, taka girbi ma malaiku.⁴⁰Inda ka ma munuk tus ma dak kara ming, wa ka nanyana nu ma ti nim bibii ma Num.⁴¹Mwar Riphinik wa dak malaiku numu ma ba munuk bubum mbiring mulki numu ka dak ring ma kasan taka ri ka ma masak tey.⁴²Ma tak ba kara gu ming, tumunu ma kwinin taka huhok nyinang.⁴³Taka ti giri ma ngaansin ka num mulki ma Num Da nama. Nu ka nuwa tu, yiisin gu.⁴⁴Mulki ma Num wa tika sabar ka maki didin bas hai. Riphinik ka gbaam, didin na, phen phe ma murang bai ba raph hwen ka wa yin bii sa hai n.⁴⁵Gban gbin, mulki ma Num wa tika riphinik ka raph bum ka wa ma bun jijek.⁴⁶Ka gbum bum ganjung din, ba bai raph bubum numu mbiring bii sa.⁴⁷Mulki ma Num wa tika raga ka ma tur cwee nyi gung ming, ka ma tak, ma tur ko san gbak ming.⁴⁸Ka win, rima ti tisi cwee narphak bing ngaan. Ma chan ma sai mumagar ma wur tey nyinan, amma vivi numu ma nyishan.⁴⁹Bi chan ka yongani nim ti bi ma Yesu. Malaiku ma bi ma gaphi taka kajiri taka-taka ti giri.⁵⁰Ma tak ba kara gu ming ka ma kwinin ma huhok nyening⁵¹He ki pheng bubum yo mbring npha?" Yesu rphi almajiranumu. Kuma ma mur "Yes."⁵²Yesu wun ba, malamai attura taka almajirai, "mulkin Na wa tika riphinik ka wa ma tung titi numu. Chunjun bum chichin takan muk sabar phiphayang numu."⁵³Bi shar ka Yesu ki kwanji misalai bang, ma

wanak teh na.⁵⁴ Yesu yin vwuin numu gbaraph ba rian shak nama. Mok na, ma ti mamaki ma wun, "Ra nen kiph ta ta ka hwen alajibi yong?"⁵⁵ Sa mwain ma kafinta nu wa yong ge? Sa hane nu ma phin mata ge? ⁵⁶Sa ma Yakubu, Yusufu, Saminu taka Yahuza ma mu-maka ga? Sa ma sarmu nu ma yong taka wir ge? Ba gbum ka bubum yo ta?⁵⁷ Ma kasak kang mok yo. Yesu wun ba, "Annabi ma sa phar gu wunaming phei numu ga ta ka mor numu." ⁵⁸Sa ti bubum alajibi jike tumu ge mok ma sa gaskantan ge.

14

¹Lokaci na ka Hiridus gum yiisin wun titi ma Yesu. ²Riphi taka ti gu rwam, "Yo wa Yahaya rima baftisma, kiyer tuneng; ikoki ma ti rwam yeer numung." ³Hiridus ki tur Yahaya, jiphi gu, dak gu kurkuku mok Hirudiya, hin mamaga numung Filibus. ⁴Yahaya wun gu, sa jem ni kpang hin ma maga nis cheng hin nis ge." ⁵Hiridus mur dak ma mbeshak Yahaya, amma dirin ring mok ma kpan gu chang annabi namang. ⁶Ka nim buki ma- mar ma hiridus ti, dark wen ma Hirudus she-shi nye-nye ma ring, shi-shi numung hwarak gu kang. ⁷Nu ti gu alkawari, yisiku yo na gu ko shang ka riphi. ⁸Ka ki mur nye ma hene, wun, "Na mi titi Yahuda ka ti baptisma tare ming." ⁹Gum Hiridus ti gwan ma hweha kusii, mok yi-yisiko ki ti, dak ma gu nanyana. ¹⁰Dak ma bai kurkuku ma shi titi ma Yahaya. ¹¹Ma biin titi numung tare ming, ma na gu wen din, wen din kpang nagu hene wok. ¹²Almajirai numung ma bai, ma kpang kum numung ma ba ning. Ma kwanji nu, ma ba wun gu Yesu. ¹³Ka Yesu yiisin nyina, wurik kwale-kwale ming nu bai tee ka ba hang. Ring ma yiisin tee ka wa, ma siyak gu ma kiss. Ma neng biring. ¹⁴Yesu ba nyi-nyi nama, phar giri ma ti gu yeer-shwai. Na ba taka kwii-yeer sisasi. ¹⁵Ka yiyera ti, almajirai numung ma bii tee numung ma wun gu, "Tee yong wa bashai tee wu ti sun, ngarak ring yong ma ba yasak ber phe-phen ka ma wa huwit ma sa ma" ¹⁶Yesu wun ba, "Ba-bai nama sa ti anfani ge, naba neng ber ma yi." ¹⁷Ma wun gu, "Wu ma fufum tukung ma cwee phu nu swak." ¹⁸Yesu wun ba, "Bin mi nang yong." ¹⁹Yesu wun ba ring ma chang njongong ma tus. Kang fufum taka cwee, phar tee twang, kusii Num dak wok ming, shit, na ba almajirai numung ma na ba ring. ²⁰Ba mbiring nama, ma yi ma yiiir. Ma kur bur ka vak kai kpok wok da phu. ²¹Ring ka ma yii ber din, ma kai mwang shu-shuruk tukun, masa tam hin taka mar kikyem ming ge. ²²Wok-wok nanyina, Yesu wun ba almajirai numung, ma yin kwale-kwale ma bai wok nyinang, yosa wun ba ring ma ba nama. ²³Ka ki wun ring ma bana, baning kanbo tee, yi manjik. Ka tee ti sun, sa tur tumung yo kwa. ²⁴Yong, kwale-kwale ki kai cicu ma nyii, nu kwale-kwale ti wu hu mok mim taka rakumi ruwa ka ruphuk tee. ²⁵Ma bohimi, Yesu shin njongong ma nyii bai teh nama. ²⁶Ka almajirai phar gu ma sa-dirin gir ma wun wa, "Fatalwa numung," ma gbogorong nye mok di-dirin. ²⁷Yesu tam ba wun wun, "Kuk nang kang, sa dirin nang ge," ²⁸Nun, Bitrus mur wun gu, "Ugangeji, ka wa nu, dak mi ma mi shin njongong ma nyii mi bai tey nis." ²⁹Yesu wun gu, "Bai" Nu Bitrus wurik kwale-kwale ming shin njongong ma nyii bai ta Yesu. ³⁰Ka Bitrus phar mim sa waphuk tey, dirin, nu yiphik riming sa borok gor wun, "War mi, Ubangiji ne!" ³¹Nanyina, Yesu nar wok numung, tur Bitrus wun gu, "Nu rima bangaskiya bwat, sha dak nu yirsin?" ³²Ka Yesu taka Bitrus ma yin keale-kwale ming, nu mim rang. ³³Almajirai ka ma kwale-kwale ming ma nagu gum ma, "Giri, nu wa mwaing mi Num." ³⁴Ka ma yaye wok nyina, ma kai Jenisarata. ³⁵Ka ring ka ma tumung ma phar Yesu, ma dak ma ba wun ring ka kwara tumung ma bin taka kwii. ³⁶Ma kusi gu bok ma tanak nye-nye ma titara numung. Ba na ka tanak ma gum sisasi ma yeer mana.

15 ¹Nugu ma hang pharisawa taka zik a teh ma bih tama mwiing ma inum, ma neng Urushelima ma wun, ²"Sha dak taka saik and ma shuk kasak amok ma dattawa? Ma sa nyaph iwok bek mayi iber geh." ³Mwing ma Num wun ba wun, "Mok shang nung he kasak mok ma Inum he a bum ma mur nyin?" ⁴Inum a wun matanu ma yais na ba shuruk nama. Rina ka shinum ba cang a kui. ⁵He wun arina ka wungu rurwa da a Hene, "Shang nung me gbam ateh nyin," ⁶Re yong sa mur na ba ma hene shuruk nama geh ai cuin yong he kpang wun ma Inum chaing kpitak mok ma ala'adunk. ⁷Hen wur vivi wa nyi na nung Ishaya wun iwun wunik i titi nyin wun, ⁸Kuko yong ma mur mi ma nyi nama shuruk a kang nama ma wa sising taka me. ⁹Masa bi ti wun nang kpak nyin mok masa tamba taka na ma wun ma ala'adu nama." ¹⁰Nu gu phin a reng jijek tenumung nu wunba, "Yising cang he phing." ¹¹Sa wa when ka yin nyi nung ka kasak ariphinik geh. Wa when ka wurik anyi ma riphinik nung sasak riphinik. ¹²Nugu taka saik gu mabi ma wun gu nu phing Farisawa ma ka sak a kang ma when ka ma yisin ah?" ¹³Mwing ma Inum wun, "When ka Ada nan Itwang a rai ahang sa shar ka tunuk geh. ¹⁴Nyarak banang shuak mawambet nung ma sa phin a tah geh, mbt sa shar ka kashi mbet geh, ma ba hu wish ming." ¹⁵Bitrus riphi mwing ma Inum nyaar diring wun yong we phing." ¹⁶Hen ka wa shin gereh he sa phaing ge ah? ¹⁷He sa phar i when ka he phar ka yin nyi ba inyik, ka na ba te living?" ¹⁸When ka wurik nyi neng nyi na nung wa when ka kasak riphink. ¹⁹Ba yong nung wa bu bum ka kasak arephinik. Yiyi maIwok phi phinik sa kasak riphinik geh." ²⁰Mwing ma Inum sa wun when tumung nung bai kwara ma taya taka sidon. ²¹Nu gu hin Bakana nyi hang bih teh nah, "Gbongoron ker wun abok temi when jek Ada Inum, mwing ma Dauda wenang wa mok mau ming taka imim phinik." ²²Mwing ma Inum sa wun when hanggeh. Taka saik ge ma wungu hin yong bai numung nu a tah wir nyi." ²³A mwing ma num wun ma sa dak ami tama a hen geh a phima Israila." ²⁴Nugu geh ba wur rumkis ting itom numung sa wun Adah Gum me mi ing." ²⁵Amur gu wun sa wa jek geh ma kpang iber ma mar bu bwat manaba wu wa geh." ²⁶A hin na "Wun a wa nyin, mar wuwa ma gbum mar iber ka nyishin ting." ²⁷Nugu mwing ma Num wun, "A hin du dak a kang nis wa shuruk. Nyarak ca wa kanu wun, wen numun iyer kwaman wok wok." ²⁸Mwing ma num nyarak a teh na bai hu whit ma Galile. Nu gu banin Igum teh ba can tumung. ²⁹Kpa ring gu hang ma be te numung ma bing gu kpuruk, mget yi, mbu, taka kwatakwa iyer ma gbum sisie yer. ³⁰Ka na nyi nah aring ma nga'asi nyi jijek ma when ka ma phar when ka makisi phar nugu ma siak Inum ma Israila. ³¹Mwing ma Inum phin taka saik wun ba aring gu yong ma timi yershui mati inim a tattaka mi masa gbum iber geh ka

mi nyarak ba ma bai iyung ba yi ba icuin." ³³Taka saik gu ma wun ibur wa ka tah a teh yong ma sa reph when hang geh we tika tere?" ³⁴Mwing ma Inum wun ba wun he wa ma shang ying? fufom kwiph nyinang ma cwee bubuas kanying." ³⁵Mwing Num wum ba aring machaiting. ³⁶Nugu kpang fufom kwiph nyinang taka cwee kwa nyi bwat gu Ada Inum nugu ting bwat bwat naba taka siak gu nugu ma naba ring. ³⁷A ring ma yi a shar ba masa kwanji gah, ma kur kpichok a kpok kwiph nyi nang. ³⁸Ta kana ka ma yi mawa miring shuruk a ning arurong a hin taka mar masa tamba geh. ³⁹Nugu mwing ma num nyarak aring ma banama, a yin numung tirgi ming banumung Magadan.

16

¹Farisawa taka Sadukiyawa ma be teh mumak Yesu, ma wun gu fasi ba anam ma twang. ²Yesu wun ba, "ka yiyere tee, tee jeem, 'mok hen wun mor num saik." ³Ma hihimin hee wun, tee numu yaung sa jem gee, mok tee birin syak, 'Hee phen ka teh twan teh alama ma te ge. ⁴Teh vivi, tak yi bum ma ring, ma yasak alama, bes ma phi-ge, sama yunusa'a." Nang nyinang nu mwing ma Num ba numu. ⁵Almajirin Yesu ma bee daga wok nyinang ma be, mateh heer masa kpang kurasa ge. ⁶Yesu wun ba teh na swa, "Keph na yering ma yist ma. ⁷Almajiran ma yephik tam wun yeer nama, mariphi yeer nama, "Da wa mok ka weer tee heer ma gurasa'o." ⁸Yesu wa ma phing-ying, "Hen taka bangaskiya bwat, waaka mok shan heen tam wun yer nying wun we-sa bin gurasa geh?" ⁹Heen kii tee her ma phuphom tukun ka ring mering shuruk tukun ma yi masa kwanji ge kpok bining nu vak? ¹⁰Da phuphom kwiph nyinang ma ring mirem shuruk ning, kpok bining he kurr?" ¹¹Hee tika teeree, he ti heer phar sa'a mok ma gurasa nu mii tam wa heen wun titi geh'a? Tee na swa keph na yeer mok yist Farisawa taka Sadukiyawa." ¹²Nugu keph ba ba kang, ma pheem wun Yesu sa tam mok ma gurasa geh, amma ma tee sua ma wun ma farisawa taka ma Sadukiya. ¹³Yesu ba tee han phiin wun kaisariya Filibbi, Yesu rhiphi almajiran numu "Ring ma wun nu wa mwing ma Num'a?" ¹⁴Bor, "Ma wun wa Yahaya mai Baptisma; bor ma wun Iliya; bor ma wun Irmiya, ko nyinang ma annabawa." ¹⁵Yesu rifiba, "Heen wun ka mii wa nee?" ¹⁶Nuwa Saminu Bitrus wun, nuu wa Yesu mwing ma Num, reing ma zor phiye." ¹⁷Yesu borok nyee wun ba, nu Saminu Mwiing ma Yunusa, "Num dak wa nu albarka. Wun yon ka nu wun nyee twang sawa wun ma riphinik ma meek yeer gee. ¹⁸Mii phinu Peter, titar yoo ming mii mwaii shak nang. ¹⁹Mii nawanu nyinang gogashak shak tee, phee guon twang. Hweng ka hee hen jiphi yoon wa jijiphi goon, hweng ka hen phiphik yoon, wa phiphik goon tama Num." ²⁰Yesu wun ba almajirai numu bwabwasge masa wun gu han wun yoo wa Christigee. ²¹Yesu wun ba almajirai numu wa yoo ki bak kan yoo ba Jerusalem, yoo ba mak yau, wok ma shushuruk ma firistoci taka mallaman attaura, ma mak yoo yau yi, ma beshek yo, amma nim ma taat yoo wanak. ²²Peter phinek guu gus, goor gu yeer, "Mii kusai Num; bwabwas gee wun yong sa chan nis gee." ²³Yesu harmak yi phar guu, wun guu, "Nuwa shaidan, ba mii tee cweng! Nu cang miimi cwing huuhuu, mok nu sa dak kang bubum ma riphinik ger wa ma Num'a." ²⁴Yesu wun ba almajirai numu, wun nuu hang ka nu mur siak mi, hwaa titinumo'a, kpang giciye siak mii. ²⁵Nu hang ka nu muur zor nis, nu sa gbum nzor nis ge, nu hwang zor nis mok mi nu gbum. ²⁶Mwarang nis waka shang kanu gbum ting, yoong biring, nu sa gbum nzor nis geh, nu saning zor nis ma shan?" ²⁷Mwing ma Num, wee bee guum gum ma da numu goom taka malaikun numu, nee gbaak ma phan gu mok ma wram ka teh. ²⁸Heen bor, masa kwui ge, ma phar beebe ma Yesu."

17

¹Nim kwiph hadan Yesu phin Bitrus, Yakubu, taka Yahaya manga numung bom ba gon gu maring matar ba yeer nama. ²Nugu kamanni numag har met, tom numag ngaansi. ³Nugu Musa ma Iliya ma bee masa tam wun giri. ⁴Bitrus wun gu Yesu, "Da jem ka me wa yong me mur tah tashak guda tat nyinna cinag nes, nyinna ma Musa taka ma Iliya." ⁵Sa tam wun, na nung jung jum nin shi shiba nung kor wun bee jum nin ngan si ming sa wun yong wa mwing nang ka memur, ka me dak kang nang yisin gunang." ⁶Nugu almajirai ma yisin nyinna ma nangtig tom ma ten gu mok na dak dirinn tur ba. ⁷Yesu bee tanak ba wun ba, wanak nann." ⁸Nugu ma borok yii masaphar hang ge Yesu nung kwa numg. ⁹ka masa sir gon ma matar Yesu wun ba sa wun gu nang han wun yong ge sai nim ka mwing riphinik wanak tunweng." ¹⁰Almajirai ma rhiphi gu, "Wa nyinaa nung nu sun dak Iliya bee ny-nyin?" ¹¹Yesu wun ba Iliya wu bee ti phinik bubum biring. ¹²Me wun wa hen Iliya ki sun bee he sa phing gu ge. Nung he tigunang hwen ka kang nyen mur nyinaa nung mwing riphini mak yawo wok namang." ¹³Nu gu almajiran nu mung ma phaing tam wun titi ma Yahaya ma Baftisma nung. ¹⁴Ba teh mu munuk tit riphinik hang bee wur gu rum kis ting sa wun gu, ¹⁵"Da phar titasi ma muring nang kwui ku kwaakan nagu mak yau jijeck rika hu kara ko nyimi. ¹⁶Me beng gu ta almajiran nes sa gbaan ku kwa ma ge." ¹⁷Yesu wun, "Hen taka didakang buwsing har nimita nung me cang taka hen? Nim ta nung me turkang taka hen ba bing gunag." ¹⁸Yesu Num gure gu yar nugu alanu wurik yeer ma mwing ding gbaam sisiyi. ¹⁹Almajiran ma rhiphi Yesu dididin, "Mak shang wu sa phing gbanak gu geh?" ²⁰Yesu wun ba, mok tutur kang nyen wa buwas nung. Me wun wa hen ka tutur kang nyen ciang tika phidin kwen he wun gu matar wanak ba teh hang wu caing nyna kuma ba hwen hang ka ger hen ti. ²¹"Wur rwam yong mur majik taka shi shiring nyi. ²²Ma sa caing Galili, Yesu wun ba almajiran numag, "Ma reph mag rephinik wok ma ring, ²³ma mgbeshek gu, nim ma tat wanak." Nu gu caing ba almajiran hwen tatasi jijeck. ²⁴Ma ba Kafarnahum, ring taka se haraji ma sa gapshi shekel ma rephi Bitrus ring ma gbaraph nyen mur na ba ring kpauk shekel ma haraji ye?" ²⁵Wun ba, "Iyi." nugu Bitrus ba phi, Yesu wun gu wa saang nu wa tatam kang nes saminu? Gu gum ma teeh yong ma se ganjung tama tak rwam nang da wa ta kuko nung?" ²⁶Bitrus wun gu wa tama koku, "Yesu wun ba nugu ma kpang ba taka tetikin namg ba nugu ma kpang ba taka tetikin namg tiphi a." ²⁷Wu sa dak taka se gajunju ma hu cwen ma Npun, ba song ba dak kugiya, cwee ka nu sun tur, buruk nyee numg nu cun shekel nu bee naba taka se ganju nang taka nes."

18

¹mwa-mwash almajira ma bii ta Yesu ma wun gu, "Ne can suruk mulki nis ming?" ²Yesu phiin mwəing kyen ka wa ciciu nama ³wun, "Giri mi wun wa hen, sa riphinik can ka mar kikyen, sa wa yin mulki ma Num ge. ⁴ko ne ka sirbik titi numung ka mwaing kyen can suruk mulki ma Num. ⁵Kone ka se mwa kyen ka wa wun se mi. ⁶Amma ko ne ka dak mwaing kyen yong ka badagaskiya hu, jem ka ma sa mar ⁷Makyau nyin ma tehyong ka ma dak reing ma hu cuin ma Ada Num. Wa nyina nung, tih mock ma rwam ma kajiri. Makyau ma ma nu rina ka bi cuin niss. ⁸Ka wok niss da kiss nis dak nu hu shiang nu taka ang. Gerr wa nu jek ka nu yin kara ming ma wok phu taka yin tama Da ma wok nyinang. ⁹Ka yi niss dak nu hu cun yi nyinang ang nu yin ta ma Ada, kanu yin kara ma yi phu. ¹⁰Sa dak mar bubwas yong ma hu mok nu geh. Sa phar ba wun ma wa kikang geh, Num mur ba. Maneku ma mur ba. ¹¹Mwing ma Num bi bi war taka yong ka ma ki kasan. ¹²Ka riphinik wa ma tumuking, mwa bwās nyinang hang wuri teh. Nanimaring na ma cang ba yasak nyinang na ka wuri teh bek kang numung sisei. ¹³Ka ba gbum gire me wun wa hen, ti mwarang ka gbum nyinang na. ¹⁴Wa kana Da ner sa mur hang wuri teh geh. ¹⁵Ka monok kask wa kang, ba nu ba ca hen phu ma kang sisisei. Ka yisin nu, nu bing gu cwin jek. ¹⁶Ka sa yisin nu geh, yasak riphinik phu da tat he bai. ¹⁷Ka hua yiasin hen, he ba wun ta ma shak. Ka hwa yisin shak, kpan gu sa wa rima Num geh. ¹⁸Gere mi wun wa hen. Hwen ka he jiphi ting yong wa jijiphi tuang. Hwen ka he phiphik yong wa phi-phiphik tuang. ¹⁹Ka riphinik phu ma wun wun nyi nyinang chang, ka ma kwisi Ada yisin. ²⁰Teh ka ring ma cang ma kang zizerem nyinang ma kwisi me, me yisin mi tih bah. ²¹Nung Bitrus be wun gu mwing ma Num ki sa bining nung ka manga nang kasak me kang kisa kwiph nyinang? ²²Mwing ma Num wungu, "mi wun wun wa hen kasa kwiph nyinang, ma ma ger nyinang. ²³Kana nyina me wun wa hen, ci-cang twang wa ka gum hang ka mur tam sabar numung ka wa wok ma taka wram numung. ²⁴Ka yiphik tam ma bing gu hang ming ka siak gu ganjung miring wuk. ²⁵Sa wa ma hwen phphan geh, rima phi numung wun ma reph gu taka huma mar ming ma hwen ka wa numung ming. ²⁶Tiphi na hu ting mi yi kwisi abok abok mi phan wa hwen ka mi seh teh nis. ²⁷Rima phi numung wun me ngharak wa, ba nis. ²⁸Kama ngharak gu, bgum tungwa ka siak gu mbon bwasing dinary mwa bwās nyinang, phabak gu kor titara phan me mbon nang. ²⁹Manga numung tiphi kusi gu abok me phan wahwen ka me yi wa. ³⁰Rima ku na ka rima phi nama wungu ba nis, hua yisin ku kwing ma tungwa ang, ma ba mgbeng gu tuh gegashak sa phan gu geh, ca tumung. ³¹Ma tungwa ma phar hwen ka rina tih, ma ba wungu shuruk nama. ³²Rima phi numung phin gu, wun, 'nu wa re vivi hwana, me ngharak wa nu, nu phen nu jiphi tonok mbou mbou. ³³Sa jem ka nu phasi gu tonok kang sisie ka mi tih wa nu geh? ³⁴Rima phi numung ti bwān ma hwen ka rina ti gu manga, ma dak gu phan, mak gu yau yi fwet. ³⁵Wa ka na nyina Ada ka wa twang tih wa hen hwen ka he ti ba ma tonok.

19

¹Ka mwing ma Num kwanji wun nugu nyarak Galili, nu bai duir ma yahudiya, wok nyinang, wok nyinang ma nyi gung Urdun. ²Ring jijek ma siak gu tumung, cun cun ring kui ang tumung. ³Farisawa ma beh tumung ma mumak gu wun jem riphinik gbanak hin numung ka gbum gu ma hwen hang ah? ⁴He satam hwen ka Num tih rurong ma hin? ⁵Yo ka tiba wun riphinik nyarak rurwa ma hene ma ca phu phu geh? ⁶Ma sawa phu geh wa nyi nang? hwen ka Num dus hang sa shar gaphik geh. ⁷Nu ma wungu sha dak Musa wun we shi ba yishi ma ba nama? ⁸Nu wumba "mok kukuk titi nyin nung dak Musa mur wa hen kuku sawa nyina geh? ⁹Me wun wa hen, rina ka gbanak himu, ka sawa mok ma mwan geh, ka phu kpa hin bing yoma mwan ma hin ma hang. Rina ka kpa hin ma hang yoma ti mwan ma hin ma hang. ¹⁰Ma wungu wa kana riphinik, sa shar ka kpa hin geh. ¹¹Mwing ma Num wun sawa mbiring nung ma seh wun yong geh taka na ka Daa Num mur ma yisin mayin. ¹²Num tih takana kama wa kwak, bur ma ti yeer nama, bur ma tih mok yi yin tama Daa Num. arina tu yi yisin yisin rima kukashi kashi wun ka mi wun wa hen. ¹³Nugu ma bingu mar bubwas dak ba wok yeer ma gbum hwen jek te numung nyi ba manji maru rwa ma shak ba'ang. ¹⁴Mwing ma Num wun ba sa shak ba aang gehnyarak ba nang ma bi tenang phi ma Daa wa be nama. ¹⁵Dasak ba titi nu nyarak teh na. ¹⁶Nung hang be te numung mari rphi Daa wa ma shang nung nu teh me yi phi ma Daa twang? ¹⁷Mwing ma Num rphi sha dak nu rphi hwen ka wa jek? daa kwa numung wa re mangar, kanu mur yin tama Daa siak mur nu mung. ¹⁸Riphinik na wungu wa ma shang ma shang? Wungu sati tiok geh, sa siak hin geh sa phak geh. ¹⁹Na ba ma tanu taka ma yanis shuruk nama mur temuk nis ka yeer nis. ²⁰Mwing kaph na wun me ti na mbiring sha sa sik nu? ²¹Kanu mur wunik mbiring bai nuba reph hwen ka nu waing, nu naba taka yasak nu gbum tama Daa Num fwet. Nugu nu bi nu bi siak mi. ²²Ka mwi'kaph na yisin hwen ka mwing ma Num wun, nubg phin phi na ka phinik mok ma sabar numung. ²³Mwing ma Num wun ba taka siak gu rima sabar phu geh yin tama Da'a nir twang. ²⁴Me sa phen wun wa hen, can gu zingit swa yin buk ma tiok ka rima sabar yin tama Daa nir twang. Me sa phen wun wa hen, can gu zimgit swa yin bukma tiok ka rima sabar yin tama Daa. ²⁵Taka siak gu ma yisin na nung ma ngaa sin yi, ne shar ka yin twang tama Daa? ²⁶Mwing ma Num phar ba ti tasi wun ba tama riphinik sati geh tama Daa wa titi nung. ²⁷Nung Bitrus wun we nyarak hwen jur nir we siak nu, we gbum shang? ²⁸Mwing ma Num wun ba, "Giri me wun wa hen hen ka he siak me, mumur phiyang, nim be be ma mwing ma Num ba can gum numung ming hen ma he ba cang gum ma ring wuk wurik phu he sa tamba mok mur wuk mur wurik phu na. ²⁹Rina ka nyarak phi, matum gwa mar rurong, mwen hin, maya mada mar, mwen hin ma hai ing mok mi, gbum suk gum ma suk, gbum cicang tama Daa. ³⁰Jijek ka mawa nyi nyi kuu, yong nyining ma cang me sun. Jijek kamaw mi sun ma ba nyi nyin.

20

¹"Phi ma Da wa tika rima hai hang, wanak ma hihimin yasak tak rwam ka ma tee gu rwam hai. ²Ma kwanji tam weere dinari nyinang nii nim, wun ba ma bai hai. ³Bayan hour tat sa phar tak rwam hang masa ran, ba hween tite wun, 'Ba be ti na rwam. ⁴Hai nang, 'Duk hwen ka jem me phan wa hen taka rwam phiyan masa ba hai. ⁵Sa wurik ba yar hour kweph sa kur taka rwam, ba hai ya kuma sake fita sa'a ta tara. ⁶Sa wufik bayan hour wuuk dak nyinang, sa phar tah rwam masa rang, when titi wuun ba, he rai yong tie ma phar buu-u?' ⁷"Taka na ma wun hwen tit sag, da nu wa ma rwam titing, he saik a me ah, hai tee rwam. ⁸Ma yi yere phin shuruk ma taka rwam wun ba ma be yo be phan tak rwam daga ka ma yi phik ma yi yere har ban titi ma tak har ma taka hihiming. ⁹"Tak na kama yi phik rwam ma yi ye-re, ma phan ba ganju har mriring. ¹⁰Tak kuu ka ma bee hai ma hihiming masa dak kang ma phan ba geer taka yiyere. A ku na ma tam mgbumbur wun sa wa ka na we ti rwam geh. ¹²Wer ka we make iyau we kpa rwam ba nyii nang taka bee mii sun neer. ma hihiming num bwar yeer nir wet ba ma yi yere. ¹³"Rina ma wram wun a mwan me sa kasak mok, geh ganjun ka we tam -nyi hai nung me phan a hen ka nu sa wa phan nyiinang nuu wee jib phii yee gee,a? ¹⁴Sai nang hwen ka me nawa hen ba nang wa hwen ka we tam nung taka hi himing taka yi yere we tam nyi bek. Me phar ka nang me na ba. ¹⁵A wa hwen nung me ti hwen ko ka nang mur. Da wa huph nung he ti ma mi nang oh? ¹⁶Wa kana ku ma ca sun, sun ma ca nyi nyi ma phiin reing dik-dik, tak ji jek jwak nung. ¹⁷Yesu sa bai a Jurusalem, cung almajiran wuk-dak phu wun ba cuing, ¹⁸"Wee ba yon Jerusalem maba reph mwing ri-phi-nik tama shu-shupruk ma firstoci taka zi-zik-tee ma she gu hukunci kukwi ¹⁹ma ba kang me ma naba rieng ma has me, ma wu-rup-me, ma kuma giciye me, Amma nim ma tat mii wanak, ²⁰Nugu hene ma mumwing ma Zabadi beh ta ma Yesu ta kama sha wur rum ki ting kusee Yesu alfarma. ²¹Yesu wun gu nu mur mee tee wa shan?" Hin din wuun gu Yesu mii kusi nu na ba mumwing na tah ci-chang gon, wok yi-yi ma Num. ²²Yesu wuun ba hee sa phiing hwen ka he kuseh gee 'a' heh iya wu koko ka mii bee wuu 'a'? a weh mur. ²³Yesu wun ba, aa he wuu--Amma ci-cang wok yii-yii-taka wok-me-ne wa rwam ma Da nang. ²⁴Almajiran ba wuuk na kama yii-sin-matee bwaang tama mumwing ba-na. ²⁵Yesu phin ba, wun ba shu-shu-ruk ma rii-reing ma manji gu-gum, shu-shu-ru ma gari ma phasi ba iko. ²⁶Sa jem ka heh teh na-ge, riphinik ka mur cang shuruk sai de mek tii-ti ting, ²⁷nu-ka nu-mur nyi-na sai cang ri-ma di de-mek tii-ting, heh ²⁸phar mwing ma Num sa beh mok heh na-gu shu-ruk ge. Tak zor nu-mu mok ri-ring. ²⁹ma wu-rik ma bai Yariko, rii-ring dik-dik ma saik gu. ³⁰Ma phar taka mbot yiphuu ma-sa cang cuing tak mber yi ma yi-sin beh be ma Yesu, ma borok kor ma wuu ya ubangiji mwing ma Dauda, teepba weer jinkai. ³¹Giring ma gor ba yeer, cang na sha'u ma-phen-ma-ger borok kor-ing ma-wung mwing ma Dauda teh ba-wer jinkai. ³²Yesu ran cik dak ma phin-ba, he mur-mi teh wa hen shang?" ³³Bok-bo-rok ba-weer yii shwak. ³⁴Ma te-gu Yesu yeer shui, ta-nak ba yii wok-wok naa-nyi-na ma phar-tee, ma saik Yesu.

21

¹Yesu taka alamajire numung. Ma sa be hu huit ma Urushalima. Nugu ma be Betafaji matar Olives, nugu Yesu dak almajira phu. ²Wun ba wun, "Bai nang kauye ka wa na nyi-nyi nyin, he phar hin Jeke hang ka maki wur gu titara mumangar yeer. He phiphik, he be me nang. ³"Ka hang wun wa hen hwen hang ma na. Nugu he wun. "Ubangiji nu wun we bangai Rina dak hai hen he bi me nang sar nyina. ⁴Mati na mok ma wunik wun ma anabi wun. ⁵"Wun guna wen Sihiyona, phar gurn nis wu bi na te nis. wa riphinik jek nung, ka wi bina njongong bina njorong ma niim. Jeke, ka ma ki Sunuik gu yeer ang. ⁶Nugu almajire numung ma bai maba ti hwen ha wun ba mabati. ⁷Ma bing damus ma titara yeer nugu ma wusi titara nama njorong. Yesu nugu Yesu cang njorong. ⁸Re jijek ma sa wusi titara nama cucuin. Bor ma shiit yi shi ku kon ming ma sa wusi cuin. ⁹Kpa ring ka mawa nyi nyi numung taka taka rina ka mawa sun numung. Masa gbankorong kor masa wun "Hossana ga mwing ma Dauda! Rima albarka nu wa yo ka be tiak ma Ubangiji. Hossana ga Ubangiji. ¹⁰Ka Yesu yin Urushelima nugu ring ma win birni ma sa wun. "Wa ne nung wa yong?" ¹¹Nu gu ring ma amsa wun. "Yo nung wa Yesu annabi, daga Nazarath ma Galili. ¹²Nugu Yesu yin Shak. Nugu gbanak ta ka na ka ma sa rephe taka si sise bunu a Shak. Nugu birkice tebur mataka rephe bum taka taka saning ganjun taka kujeru ma taka rephe mwanu vueng. ¹³Wun ba, "wa zizik ma phin phinang phi ma addu'a amma he kpang ca te ma taka tiyok. ¹⁴Nugu taka mbet yi taka taka gburuk ma bi tenumung shak gbanak ba kui namang. ¹⁵Nugu shushuruk ma fristoci taka malamai ataura ma pher bubum ma ngngaar nyi ka ti. Nugu ma yisen mar bubwas masa gbongorok kor shak ma sa wun. "Hossana ga mwing ma Dauda."Nugu ma ti bwan. ¹⁶Ma wungu, nu yisin hwen ka reing ma sa wun ah? Yeso wun ba "wa nyiina amma he sa taba tam ah, daga nyi ma mar bubwas taka man vin nu dak mwarang". ¹⁷Nugu Yeso nghaarak ba, nugu wurik birni ding nugu ma ba Batamiya ba na tumung. ¹⁸Yi-nghan ma hihiming sa phen birnin nugu yung tigu. ¹⁹Nugu phar sisin kon ma hurum cum gugung. Yo ba tumung sa gbuum mumar ming geh. Yishi nu shuak, nugu wun gu hurum naa wun, "sa tor mar geh har abada." Nugu wok-wok nim na kon naa horr. ²⁰Ka almajirai ma phar nyina nugu ma nghaar nyi ma wun "tika tereh kon yong horr wok-wok"? ²¹Yeso mur wun ba wun. "Hakika me wun wa hen, ka he wa ma didak kang, ka he wa-ing he sa ti shaka geh, hwen ka he wun ka mi wungu kon yong nung he ti geh, har he wungu gonteh yong 'cun yeer niss nu hwu teku ming' kananyina wu faru. ²²Ko shangbak ka he kusi manjik ming, ka he dak kang, he gbuum. ²³Ka Yeso yin haikali. Nugu shushuruk ma Fristoci taka shushuruk m gari, ma be ma gbuum gu. Ka sa gbaraph ba, ma wun "wa ama iko ma ne nu sa ti bubum yong"? ²⁴Yeso mur ba wun, "mi wa ma ririphe nyinang ka mi riphe hen. Ka he wun me, me wun wa hen ma iko ma shang da wa ma ne nung mi sa ti bubum ba yong. ²⁵Taa nung baftisma ma Yahaya ne-ing? Neing twang nung da taa reing?" Nugu ma ti shawara yeer namag, ma wun, "ka we wun neing twang, wu riphe weer wun shang dak we sa dak kang ma yo geh? ²⁶Amma ka we wun neing taa rephinik, we diren reing mok ma phing Yahaya wa annabi nung." ²⁷Nugu ma mur gu Yeso ma wun "we sa phing geh." Gi yo wun ba, " mi sa wun wa hen wun ma iko ma ne nung mi ti bubum yong

geh.²⁸ Amma shang nung he tam kang? Hang wa ma mwing phu. Bai ta ma mwing shuruk nung wungu, "mwing bai numu ba ti rwam hai nang."²⁹ Mwing mur wun 'mi sa bai geh', amma phen harmak kang numung phen bai.³⁰ Nugu kuko naa ba ta mwing numu ma phu nu wungu wun ka yo wun gu manga shuruk numung. mwing naa mur me bai, amma phen sa bai geh.³¹ Wa ne mwing nu ti hwen ha rurwa nama mur? Ma wun wa mwing shuruk. Yeso wun ba. "Hakika mi wun wa hen taka se haraji taka hin kpitiak ba ma sun hen yin Gugum ma Num".³² Yahaya bi wa hen cwin amadaki he sa gaskanta gu geh, yayin da taka sese haraji taka hin kpitiak ma gaskanta gu. Hen kuma he phar hwen ka shin, amma he sa tuba daga baya ge he sa gaskanta geh.³³ Yisin na misali hang. Ma ti riphinik hang, yo wa ma hai-ing. Yo rai beer hai na, kerphek ma kon, nugu phukur fong ma mumar kon inabi ka ma phirit mumar numung. Nugu phen mwai phi hang phi twang ka rima ki phi phina. Nugu naba haya ma hai na, ba ma hang ka ma sa kwarr, nugu ba numung vwin hang ming.³⁴ Teh shar ka mar, nugu dak maa hang wun ma ba seh gu hwen ka hai numung tih.³⁵ Taka rwam na ma tur ba, ma jur nyinang, ma mbeshek nyinang gi ma sangar nyinang ma matar.³⁶ Nugu rima hai phen dak ma hang, ka ma ger taka kuu na'ang. taka hai na masa ti ka taku ku na gbi-gbing.³⁷ Nugu rima hai na, tusuk shua numung, wun, 'ma phar mwing nang masa ti gu vivi geh'.³⁸ Ka taka rwam na ma phar mwing numung, nugu ma sa tam yeer namag. Yong nung wa mwing numung, be nang we mbeshek gu hai phen ca neer.³⁹ Nugu ma kpa mwing na, ma tak gu nghan ma mbeshek gu.⁴⁰ ka rima hai na be, wu be ti tereh ma taka ti rwam hai numung naa? ⁴¹Ma wungu, "Wu ti ba kuko vivi naa mbembeshek vivi, gi wu kpa hai na na ba ma hang, ka ma nugu hwen ka wa gu numung."⁴² Yeso wun ba, "he kisi taba tam nassi, 'matar ka taka mwai tung ma hwang-ang, yo nu a matar mangar. Yong wa daga tama Num, wa hwen nyi ngar nyi nung'?"⁴³ Mok na mi wun wa hen, ma seh gugum ma Num teh nyin ma naba aluma hang, ka ma bada amfani numung.⁴⁴ Duk rina ka hu matar na ming sarsan. Amma rina ka matar hu gu titi, mwashak gu-ang huin huin."⁴⁵ Shushuruk ma Fristoci taka Farisawa ma yisin misali na nugu, ma phing wu tam taka ba nung.⁴⁶ Nugu ma syak ma tur gu, nugu ma dirin reing mok ma reing ma kpang gu annabi.

22

¹Yesu phen wun ba wun ma misalai ming.² Mulki ma Num wa tika gum hang ka shir ya gun mwain numu buki aure.³ Dak taka kephi gun ma phin taka wanda ka maki gayaci ba ma bii ti buki, amma ma hwa bii.⁴ Gbi gbiin, gum sa dak ta ka kephi gu bur ma bai ma wun ba, taka wanda miki gayaci ba, "Phar miki shirya beer ko. Maki pher random su-suruk taka randon kap, bai ko sang kpak wa yong. Bai yii nan beer buki din."⁵ Amma ma hwan bii ma bai cucween mana. Nyinan bai hai numu ma phu bai titi kasuwa numa.⁶ Ma tur taka keph gum ma jur, mahasban ma mbeshek bana.⁷ Gum ti bwat tusuk taka jijiph nyii ma bai ma mbeshek taka ma phana ka mambeshek taka keph gum, ma wishi bah gari nama mbring.⁸ Wun taka kephi gu, "Maki kwanji shiri ma aure din, amma wanda ka miki gayaci ba masa cacanta ge."⁹ Banang, phin na rain ko ta gbak ma bi ti buki aure din wanda ka ha kukon ba.¹⁰ Taka kephi gum ma wurik ma ba bing rain babuu ka ma kukon, taka vivi taka jek. Tey buki win ma gayatatu.¹¹ Amma ka gum yin haming phar gayatatu, phar kuko ka sa suruk titara ma buki ge.¹² Gum riphi gun, 'Mwan, ni ti tere bii yong kwa tira ma buki yeer sin?' Amma kuko din sa iya wun hwen hang ge.¹³ Nu gum won ba taka keph gum, 'Jiphi na kuko yong wok taka kiss ma ba tak suun tee ka kwining taka nu-nuph nyeenang.'¹⁴ Phin rai jijek, amma kwas nu ma mur."¹⁵ Nugu Farisawa ma dus nyee, ma yasak cwee. Ka ma tur Yesu hwenka wun.¹⁶ Ma tusuk gun almajira nama taka ma Hirudiyawa. Ma wun gu Yesu, "Mala, wu phaing nuwa rai ma giri, kuma nu gbarab cween ma Num ma giri. Nu sa kula ma ra'ayi ma hang ge, kuma nu sa phasi mu-mur titi ge."¹⁷ Wun barain, hwen ka wa kang nis? Wa hwen jek ne phar haraji ko sa jek ge?"¹⁸ Amma Yesu phaing vivi ka ma yin kang wun, "Mok shan ha jii mi, hen taka vivi?"¹⁹ Phasi minan kobo ma haraji." Nu ma bing gu kobo, sule nyinang.²⁰ Yesu riphi ba, "Wur taka tiyak ma ne wa yong?"²¹ Ma mur gu, "Ma Kaisar." Nu Yesu wun ba, "Na gun nan Kaisar hwen ka wa numu, na gu nan Num hwen ka wa ma Num."²² Ka ma yiisin ka nanyina, ma ti mamaki. Nu ma ngarak gu ma nama²³ Nim na, Sadukiyawa hang, ka ma wun ba wu-wanak ma matatu ma bii ta Num. Ma riphi gun,²⁴ Mala, Musa wun, 'Kariphinik kwei sa ma mu-wmaing ge, maga numu kpang hin numu gbum gu mu-mwaing'.²⁵ Akwai mu-maga kwiph nyina. Kuu nama kpa hin bii kwei sa gaam mumwaing ge. Ngarak gu maga kwas hin din.²⁶ Maga ma phu ti ka nanyina, ma tak nama bii kerphik kai na kwiph nyina nama.²⁷ Kwajin ba yeer mbirin, hin din bii kwei.²⁸ Nim bi-bi ma Num, "hin ma ne ma wun wen wa ciki mu-maga kwiph nyina na? Ma kwan hin din ba mbirin nama."²⁹ Amma Yesu mur ba wun, "Ha ti kuskuri mok ka ha sa pheng wun ma Num taka iko numa ge."³⁰ Nim wu-wanak ma ku-kwei, ba ku-kpang hin ko na-na ba hin. Ma chan tika mala'iko twan."³¹ Amma, titi ma wu-wanak ma ku-kwei, ha sa tam hwen ka Num wun wa hen ge? wun,³² Mi wa num ma sa Num ma ku-kwei ge, amma ma taka nzor."³³ Ka rai gung ma yiisin yong, ma ti mamaki ma bgo-gbarab numu.³⁴ In da ka Farisawa ma yiisin Yesu kure Sadukiyawa, ma munuk yeer mana tey nyinan.³⁵ Nyinan na ma ri ma phi-phaing doka, riphi Yesu, sa mur jin gu-³⁶ "Mala, ta nu wa doka gi-gar?"³⁷ Yesu wun gu, "Mur Num nis ma kan nis mbring, ma nzor mbiring taka tunani nis mbiring."³⁸ Yong nu wa doka ku, kuma wa gi-gair.³⁹ Doka ma phu- 'mur teimak nis tika titi s.'⁴⁰ Dokoki mbiring taka annabawa gum doka nama dokoki yong phu."⁴¹ Ka Farasawa munuk yeer tey nyinan, Yesu riphi ba.⁴² "Wa shan nu ha tamkang titi ma mwa num? Wa mwaing mane?"⁴³ Ma mur gu, "Wa mwa Dauda."⁴⁴ Yesu wu ba, "Ti tera Dauda phin gu ruhu mingNum, wun,⁴⁵ Num wun gu Num na, chang wok nyi-nyinang sa mi dak mwan hop nis teng?"⁴⁶ Ka Dauda tumu phin gu mwaing ma Num 'Num,' tika tere chan mwa Dauda?"⁴⁷ BA hang ka iya mur gu, ne ma na, ba hana ka riphi gu kuma.

23

¹Yeso tam ba rii gung taka almajiran namug.² Wun ba taka zizik teh taka Farisawa taka cang teh cacang ma musa.³ Hwen ka ma dak hen he ti, tinag bubum di he phar yeering. sa gbarap nang wur bubum nama ka ma ti ge. Ma wun; Wunma

nyee nung masa ti ka nama geh. Ma wun; wun ma nyee nung masa ti ka nama geh.⁴Ma dak ba bum ring ka ba ma sa phing kpang ge. ⁵Ma ti namag hwen ma phaphar ma yii nung sa kang ge. Ma tisi titara ma juhu ween ma Num kaway ma dokaki ama babukiyaya. Ma ger mur teh manga, phi buki kasuwa taka Shak. Masok bum mimangar yeer ma dak dokoki ka masa phing siak geh.⁶Mager mur teh mangar, phi buki, kasuwa taka shak. ⁷Ma mur wun nyee manger kasuwa taka, phing ba taka gbarab.⁸Ba sai ma phing hen taka gbarab ge, hen biring he wa me manga. ⁹Sa phing hang teh yong wun da ge, he wa ma nyinang ka wa twang. ¹⁰Masa phin hen taka gbaraph nyinang, yo wa mwing ma Num. ¹¹Shuruk nyinang cang tephi ko mwabwas nyin. ¹²Ring na ka kpang titi twang wu swi, ring na ka demek titi ting ma kpang gu tuwang. ¹³Kaito nyin taka zizik taka farisawa, hen ring ving he shak ring yin a he sa yin ge. ¹⁴Kaito nyin hen taka zizik taka farisawa. He bgbeshk hin yawu titi. ¹⁵Kaito nyin taka zizik taka farisawa hen ring ving he shing he yasak ring he be cwan ka ma bee yi kara tika hen. ¹⁶Kaito nyin hen shushuruk daka yii nyin wa mbet hen phasi ba ring cwin vivi. ¹⁷Hen mbet mbumbu shang nung shuruk wa zinariya da wa teh yiyi manjik ka nyaph zinazriya?¹⁸Riphinik yisi ku mateh yiyi mangik, sa hwen hang ge, amma hwen ka he yiyi ku ma phiphinik ka Num nawa. ¹⁹hen kuu ko baiko ma riphinik yiseku turguphin titi nes. hen sheshuruk taka mbet yii ta nung gershuruk? baiko da phiphing a Daa wa teh yiyi manjik ka dak phiphing zerem?²⁰ ka nu yisi kuu ma teh yiyi manjik, nu yisi kuu ma bubum ka wa twang mbring. ²¹Nu ka nu yisi kuu ma teh yiyi manjik, nu yisi ku ma riphinik ka cang twang nung. ²²Nu ka nu yisi ku ma teh twang nu yisi kuu ma teh ca cang ma Num, ka cang gon nung. ²³Kaiton nyin Farisawa taka, taka zizik, ring vivi! He bing zakka doddoya, taka nwen pinik taka lamsur, nugu he tak al'amuran attaura ka ger ti ring. Wato, hukunci, taka tutur kang yong nung wa hwen ka he gbararh, sa ti nang tuinge. ²⁴Shushuruk taka mbet yii he burtsar ma kwara mwing ma mitsil, amma he merik nzit²⁵Kaito nyen taka zizik taka farisawa, ring vivi he nyaph kuro sun ma mbgaan taka nyugon he nyarak haming ma phiphinik yin. ²⁶Nu mbet Bafarise yiphik nyaph haming ma mbgaan taka nyugon be nu nyaphg kor sun nu mung. ²⁷Kaiton nyen han taka zizik taka farisawa, ring vivi he wa tika tunweng ka whereka, heg jem ngan fut haming nyen wing ma kukkuph taka bu bum vivi jijek. ²⁸Yii ma ring he ti jek kanag nyen he wa ring vi vi vi taka ti bubum vivi. ²⁹kaito nyen taka zizik taka farisawa, taka kang vivi he mgbai tun weng ma annabawa, henag tun weng ma taka teh jeck. ³⁰he wun, dak pha wur zamanin ma taka da ner wu dus titi taka ki mgbesh annabawa ge. ³¹wa nyena nung he phi titi nyen mwing mwing taka mgbesk Annabawa. ³²He winink kpeng ma taka tanu. ³³He suswan mwing mwing ma tuk, he ti tere he hwindir mok ma ka ra ka wu bee? ³⁴mok nyena nung mi dak Annabawa, taka, taka kiphi taka, taka zizik. he wu mgbesh bur nama he nuphur gunang kon ming. he wuruph bur shak nyen, he sak ba nang te teheng. ³⁵Fuish ma mek ma taka ti jeck vak titi nyen tun daga mek ma Habila riphinik jeck taka ma Zakariya mwing ma Barakiya, daka he mgbeshek yeer nyen teh tite manjik nyen. ³⁶mi won wa hen giri nyina nung ma bee tiba tayoug kawuwaming³⁷Urushalima, Urushalima, nu ka nu mgbesh Annabawa nu tak ba riring ka dak ba ma matar. Ni nim mi munuk mu mwing nis tika nun mwing mwing ka munuk mwing yeer numong, nugu nu wun sa nyina ge. ³⁸Phar ka ma ngarak phi nis phar tung yaw. ³⁹Me wun wa hen he tur phar me ge. Sa nim ka he wun wu se taka bee ti teh rwang ma Num.

24

¹Yeso wurik haikali tur cwen numung Almajiran ma be phasi gu haikali. ²Amma nugu murba wun hee phar tutung banah ka he phasi a me wun wa hen ba hang nyii nang ka ma nyarak joron ma tungwa ma mwash bubuum biring. ³Yeso sa can matar ka ma phin Zaitu, almajiran ma bee teh numu din dihn din ma riphii sha ni dak wee pheeng niim bee bee nis ma phu. ⁴bwaa bwaa gee, hang sa dii se heng, har mak ka nyeng he kpa cwen halaka geh. ⁵Tak phaak ma bee ma tiak nang ma kasak ring jijek ma ba ring tuus ming. ⁶Rak na tuu, yii sihn m, ok huu hum, taka wuu wun huu hum, bwaa bwaa ge kang nyeeen sa huu gee, bubum banag ma cang tii ti ka sham ka nang har nim ka tai yong bebe ma susang. ⁷Hee yii sihn tite, Hum wa nak gum yong taka Gum naa; vuen ma zu phun, ma harsan ti te ti te, ring ma kwii you ti te ti te; bu buum banang wa nu mung yii yee phik. ⁸Sa hu nangkang geh. ⁹Na sang ngan. Ma ba hen ma mak wa hen yau yi ma mbesh hen. Ring mbiring ma hwa hen ang mok mih. ¹⁰Daga na ring. jijek ma kpudin ma hu ma yi amana ma yer nama ma hwa iye nama. ¹¹Ana bawa phak ma wurik jijek ma dak ring jijek ma hu. ¹²Kana taka ti shap ma han gung, mumur yeer sisie. ¹³Heen ka hen tur kang har mgbenge he gbum he ceto. ¹⁴Ma tam wuun nang tii tee mbiring, yin tuu ma ring teh yong mbiring, ca shaida titi ma alumai. anina nyina nugu iteh uyong sang. ¹⁵Keph na yeer bubum vii vii ka prophet Daniel wun tu muu tie guun (Nuu rema tii tam sa ti heer gee. ¹⁶Taka na ka mawai Yahudiya ma yin shu shu ma ba kangbong. ¹⁷Nu ka nuwa kang bog teh, sa dak kang ma bubum la nu sir nubi kpan geh. ¹⁸Nu ka nuwa hai bwaa bwaa gee sa pheeng tee kpang tii ta ra gee¹⁹Kaito heen tak riss mumwing nyii taka wok, ta ka nugu mumwing veen nim na. ²⁰Ku sai na Num, nim shu shu na sa cang niim Sabaar, da tie tee wurr. ²¹Makyau gii ger wa nyee, hang kisi far wur naa; kuma sator fara geh. ²²Mok taka gii ri ka Num cang ba, ma she niim mak yau bor'ang²³Tak dii se ring ma wun wa heen phar nang Almasihu wa ring, wa yong wa taphin ang sa mur ba nang geh. ²⁴Annabawa taka almasihu phak ma be phasi wur taka al'ajibai, ma bee dii see riing ka Num mur ba, ²⁵phie nan, mii dak hen tu, hang sa di sihn heen ge²⁶Mok nyina, nka ma wun wa henang "wa rig'ya bass hi" sa ba na tumung geh ko ma wun wa naa ti haming" samur nang ge. ²⁷Wai ka nyi nyiw phan ngaa daga su har ser wa kana mwing ma Num be be numung tih. ²⁸Tehn ka Mushe waing, naa nyina nu ka Ngunuk ma cang. ²⁹"Ka kikanan sang Numsun, nwar sa nghan ge, kpitik ma wasiwok ting milko ki twang ma zuphun. ³⁰Nung ma mweng ma riphinik wirik twang be ma haske numung teng mbiring ma kwi yau, ma phar mweng ma riphinik ti be rin ming twang ma iko taka shuruk aring ma tika phinik. ³¹Dakmalaiku numung taka wu wuri gu kanang, ma munuk ring ka ma ba twang gugus ring taka bai ma twang ba tama mgbenge bi ring³²Gbaraph nang wu worok yi shi ma kpang kan niyak numu, kwaman worok

yishi he pheng phan wi whit be. ³³Ka he phar bubum ba yong he pheng he pheng wa huhwet ngirish te. ³⁴Giri mi wun wa hen, zamani yong sa hadan ge sai dai bubum bana ma wunik. ³⁵Twang taka ting ma hadan amma wun nang sa hadan ge. ³⁶Wun ma nim yong taka sa'a ba rima phi phing malaiku twang taka mweng, Num kwa nu pheng. ³⁷Tika nim ma Nuhu bebe ma mweng ma Riphinik bi wa nyina. ³⁸Tika nim bana nyi gung kisi sa be ma yi ma yi masa wai, masa ta hin taka rurong har nim ka Nuhu yin jirgi ming. ³⁹Masa pheng when hang ge hae nyi gung be gbumba gbitir kpa bang bebe ma mweng ma riphinikbe wa ka na nyina. ⁴⁰Riphinik phu ma wa hai ma kpa nyinang ma ngarak nyi nang. ⁴¹Hin phu masa hok te ma kpa te ma kpang nyinang ma ngarak nyinang. ⁴²Mok na cang nu phing yeering nu sa pheng nim ka Num nes be ge. ⁴³Phe yong, ka rima phe pheng nim ka tiyok we be cag ti keph te, sa ngarak ma be yin gu phen ge. ⁴⁴Mok na he can ma phepheng, mweng ma riphinik we be nim ka he sa dak kang ge. ⁴⁵Ne wa ka rima rwam phe ka ti giri wa ma kiph ka rima phe numu dak gu phar phe gi na ba beer titer lokoci? ⁴⁶Mwarang wa tama rima rwam na ka rima phe numu be gbum gu sa ti hwen ka wun ⁴⁷gu. Giri mi wun wa hen rima phen dah gu phar hwen ka wayin mbiring. ⁴⁸Ka rima rwam ka sa ki rwam ma kang nyinang ge wun rima phe nang sa be sisar ge. ⁴⁹Yiphik jur taka na ka ma ti rwam giri sa yi sa wu taka wu wai nyi jijaram. ⁵⁰Rima phe numu be nim ka yo sa dak kang ge, lokoci ka yo sa pheng ge. ⁵¹Rima phe numu kpis yo niu niu dak gu taka taka na ka ma sa ti giri ge, te kama kwinin taka huhok nyinang.

25

¹Ka na nyina, teh ci cang ma Da wu ti tika mwen hin wuk ka ma kpa kara namang wok ma bai ki rurong. ²Tukun nama wa ma kipping tukun ma sa wa ma kipping geh. ³Taka naa ka sa ma kipping geh ma sa kpang kpocok nei wok geh. ⁴Taka kiph ma bang nei bor ka naa sang ma wur bing. ⁵Rurong naa sa be sisar geh, nugu ruu kpang ba. Swa bek rurong na be. ⁶Tuk gung nung ma sa wun wurik nang oh maneer, rima phang naa ka we king gu we be. ⁷Mbring namang ma wanak ma kur kara namang. ⁸Taka naa ka ma sa wa ma kipping geh ma wun ba taka kipn naa, 'na baring nei nyin naa we wur, kara neer sa kwei'. ⁹Taka kiph naa mama wun, 'nei yong sa wu shar weer mbring geh, bai ba seh na nyin'. ¹⁰Ma bai ti se, nugu rurong naa be, nugu ma gashak teh-ang, taka kiph naa ka ma sa king ma gbum ma yin taka rurong naa. ¹¹Ka taka naa ka sa wa ma kipping geh ma be, teh ki win, ma mur gashak teh, teh tur gagak. Ma wun, Shuruk, Shuruk, borok bari teh. ¹²Yo wun ba "mi sa phiin hen geh". ¹³Ka sham na yi na ti swa, he sa phing nim taka kwisan geh. ¹⁴Wa kana nyina nung, tika hang ka wai ba tephenhang nugu phin ma tiphe numung, nugu gaphi ba sabar numung. ¹⁵Na gu hang sabar tukun, hang phu, hang nagu nyinang. Nagu nengbak gwargwadon ma kukuk numung nugu ba numung. ¹⁶Mwa mwa sha na nyina rima tukun na ti rwam gbum mumar banin tukun titi. ¹⁷Kana nyina rina ka seh phu bann gu titi phu. ¹⁸Rina ka seh nyinang ba phukur vwin nugu dindin numung tumung. ¹⁹Kpan kwisan rot, nugu rima phi nama be, phin nengbak bing hwenka yo ti. ²⁰Rima tukun wun yo gbuum banin titi tukun. ²¹Rima phi numung ten gu wun nu a rephinik jek, ma na wa bwass, nu se ma kang nyinang nu harmakang banin titi. Mi dak nu hwen jijek ming. ²²Tiphe naa kaa seh phu, ba harmak phu banin titi. ²³Rima phi numung, wun wa jek, nu a riphinik ka ma cang phu ma nu. Nu ti hwen jek ma hwen bwass ka ma na wa nu. Me dak nu hwen jijek ming. Yin phah ma rima phah nis ma mwarang. ²⁴Tiphe na ka ma na gu nyinang, ba wun, rima phe, 'mi phing nu a rima bwan. Nu sa bai ne ba beer teh ka nu sa kwarr-ing geh, nu sa munuk teh ka nu sa phirit geh. ²⁵Mi diren bwan nis nu mi ba phukur buk me dindin wa hwen nis. hwen nis wa yong. ²⁶Rima phe numung wungu wun, 'nu wa riphinik vivi taka kasak teh, nu phing wun mi ber ber teh ka misa phirit geh. ²⁷Nugu nu sa bang ganjung nang hujum ming geh ka sa banin me gbum geh ah? ²⁸Ka wa kana warnang hwen ka wa wok numung nagu naa rima na ka wa gu wuk. ²⁹Rina ka wa-ing ma sa nagu bing ming jijek. Nu reing na ka nu sa waing geh, ko bwass ka wa teh nis ma phen ma warang. ³⁰Tak na riphinik vivi yong ka wa rima kekasak, tak gu nang huish rumuk ming ka ma sa yi yinna ma mik yee. ³¹Ka mwing ma Rephinik be Gum numung ming taka ma maneka, nugu cang gum numung ming. ³²Nyinyi numung ma munuk reing taka jek taka vivi mbring, ma gaphik taka jek taka taka vivi tika rima ti-te kiwo wu gaphik tumuk taka iwun. ³³Wur tumuk wok yiyi numung, iwun wok mene numung. ³⁴Nyina nung gum wu wun ba taka wok titi numung, benang hen ka Da nang ti mwarang ma hen, he cang he yi taka Da mwai wa hen kisi sa mwai tehyong, ³⁵yung ti me, he na mi beer; wurr nyi tih me, he naa mi nyi; mi be, he na mi teh ninang; ³⁶Mi wa mwan, he na mi bum mi sorok; yeer nang reen, he nura ma me; ma ngbeng tuh ngbngbeng he be teh nang. ³⁷Taka mwam ma riphinik, nim tah beh we phar nu yii yung ti nu we naa nu beer? Da wurr nyi ti wa we naa nu nyi? ³⁸Nim tah beh we phar nu gi we nah wa teh ninang? Da mwan gi we nah nu titara? ³⁹Nim tah beh we phar nu yeer nis rinn da ma ngbeng nu-ang gi we be teh nis? ⁴⁰Gi gum na wu wun ba, 'Gre nung mi wun wa hen, reing na ka nu ti gu bwasing, mi nung nu ti me. ⁴¹Nugu wun ba taka wok mene numung, he sa wa nang geh, ma ki ti wa hen nyi, ba nang kara ka wa ma kajiri ma tum titi taka mar numung. ⁴²Mi sa wa yung ming, he ti mi swang he gbanak me-ang me be tiken nang; wurr nyi tih me, he sa na mi nyi wuwu geh; ⁴³He gbanak mi phe nyin, ka wa titara nang harsan he yim me ang, yeer nang rinn mi a tung ngbeng, he sa beh geh. ⁴⁴Ba ma sa wun, we phar nu yii tah ka we ti wa naah? ⁴⁵Hwen ka he hwa ti ba reing, mi nung he hwa ti mi. ⁴⁶Yong taka swang ma ba kara, taka mwam ba cang taka me.

26

¹Ka Yesu kwanji tam ba wun ba yong, nugu wunba almajirai numu. ²He phen sik nim phu, nim idin bi, ma kpang mwing riphinik ma naba wok ma nuphur konming. ³Nugu shushuruk ma firistoci taka datawa shushuruk ma reing ma munuk yer nyinyi ma mwing ma gum shuruk ka ma phingu Kayafa. ⁴Ma munuk titi ndididin ma mbeshek Yeso. ⁵Masa wun sawa nim ma Idin ge, mok ma sa mur kasan yin cucwu nir ge. ⁶Yeso sawa Bataniya phe ma Saminu kpuruk. ⁷Ka sa cang te yiyi,

nugu hin hang yin ma nei rurukut teer hang ka ti ninang, nugu wurgu Yeso titi.⁸ Almajiren numung ma phar nyina, nu ma te bwan, masa wu, waka mok shan be hin yong kasak nei yon'a?⁹ Ma ki kpang pha ma rephang ma reph ka masawa ma hwenhanying ge.¹⁰ Yesu pheng hwen ka wa kang nama, nugu wunba wun, sha dak ka he tam-nu hin yong ka te mimi wen mangar.¹¹ Taka yasak wait, mawa taka hen ninim mi sawa cang taka hen ninim ge.¹² Kasa wur nei yong titi nang te nyina nung phasi ka ma wu be ti nea mi.¹³ Gbi-gbing mi wun wa hen, tite ka-ma tam hasha nayong nbbiring tieyon, hwen ka hhin yon te mimi, masa te herying.¹⁴ Nyinang nama rima ririphi mwing ma Num ma tyak Yahuda Iskarioti wurik numung ba taka na ka ma wi dus nyi ma mbeshak mwing ma Num shushuruk ma teh.¹⁵ Wun shang nung he nami ka me tak wa hen iriang? Ma mumak gu matar mbon ka shar wuwuk tat.¹⁶ Ma kwanji tam wun nung sa yasak cwin ka tak iriang ma nugu yo mbon numung titasi numung shuak.¹⁷ Nim nyinang ka ma wa ti mwarang nung taka siak mwing ma Num ma ririphi gu wun, wa ka tah nung nu mur we ba tih mwarang yong?¹⁸ Yin nang phi gung he ba gbuum hang he wun gu wun shuruk neer wun nim numung ki be huhwit. Me yi beer phi nis taka maner.¹⁹ Ma ti hwen ka Yeso wun ba, ma shirya beer.²⁰ Ka yere tih ba cang sa yi beer taka ma temek numung wuk dak phu.²¹ Ma wa titi yi beer nung wun ba hang ner we reph me mok ganjung ka we sa yi teh nyinang gere.²² Ma sa ngaasi nyi ma sa wun wa ne ah? Wa nu ah? Ma wun "sa wa mi geh Ada nang?"²³ Nu mur wun reyong ka me sa wu wok phu nang ngungon ming nung reph me.²⁴ Mwing ma Riphinik ba numung ka kiwa wu wun zizikme wun wa hen kaito ma riphinik na ka yo nung wa rima titak reing! Yo ha yo vak pha vwin mas mar pha yo geh.²⁵ Yahuda rima titak iriang wun da wa me oh mwing ma Num? Wungu nu kama nis nu wun.²⁶ Ma sa wa titi ti yi nung mwing ma Num kpang fufom bwat gu Ada Num nung gaphi ba "seh nang he yi, yong wa yeer nang nung."²⁷ Sa kpang koko, sa bwat gu Ada Num wun seh yong he wu nang mbring nyin.²⁸ Yong wa meek nang meek phiyang ka he wu ma nyish mok ngngaph zi ma reing jijek.²⁹ Mi wun wa hen, he sa tor wu nyi yong geh, ta ma Da nung we wu taka hen.³⁰ Ma kwanji tak hum nung ma banin ma bai kon matar zaitun.³¹ Nugu mwing ma Num wun ba mbring nyin he kpidin mi sun yong mok me, wa zizik "mi wuruph rima kekashi tumuk ma sarsan babuu yin titeh-titeh."³² Ka ma borok mi, mi ba sun bai ma hen Galili.³³ Bitrus wungu wun mbring reing na ma ma hu mok mi, mi sa hu geh.³⁴ Mi wun wa nu, nu tunang wun nu sa phe mi geh musun phiphi me kasa tat.³⁵ Bitrus wungu wun reing mbring ma tun nu-ang me sa we tun nu-ang geh.³⁶ Nina nyina mwing ma Num ma ba taka ba te ka phin wun Getsemani, nu wunba ca na yong ke ki me, miba nyi-nyi mi ba kwisi Ada.³⁷ Kpa Bitrus taka mr ma Zabadi phu.³⁸ Nugu tasi tika phinik jijek. Wun ba, "nzor nang wa titasi ming jijek ka ba me ma kuikui mok a hen ca na yong taka me".³⁹ Nung ji ba nyi-nyi bwat, nung hu ma rumkis, yi manjik. Wun Ada, ka nu phar jem nu kpa me makyau yong ang. Ka nyina sa wa hwen ka kang nang kpang geh, hwen ka nu phar zerem tiak nis nu ti.⁴⁰ Phen taka temek numung gbum ma wa ruu, nu wungu Bitrus, nusa cun wing taka me geh ah ma sa'a nyinang?⁴¹ Ca nang wung heyi manjik se nyina geh he hu jaraba ming. Ruhu dai mur, yeer sa wa ma kukuking geh.⁴² Sa phen ma phu ti yi manjik.⁴³ Ada ka nu phar makyau yong sa hadan mi geh, wun nis wunik.⁴⁴ Sa phen ti yi manjik sa kusi Ada Num wun ma pha nyina sa wun.⁴⁵ Sa phen taka temek numung. Sa gbuum ba ruu ming, yo wun ba, "he sa cang he sa nipaiah?" phar nang ki shar ka ma ki reph mi wok ma ta zi.⁴⁶ Wanak nang we bai. Phar nang rima rireph mi ka be hwit.⁴⁷ Sawa titam wun nung Yahuza, nyinang nama ba wuk dak phu bi taka ren gi hang taka reing shushuruk ma teh taka wun, wun reing ma yisin, ma gun nama takan ngotor.⁴⁸ Rima ka wi tak iriang ki phasi ba hwen ka yo bai ka ma bai mi ba tur gu taka wuwunyi he tur naang wa yonung.⁴⁹ Wok wok na nyina nung ba ta mwing ma Num wungu, "mi wun wa nyi" phasi gu nyi.⁵⁰ Mwing ma Num wungu wun, "mwan, ti hwen ka bi nu." Nugu ma be tur mwing ma Num.⁵¹ Wok wok na nyina, yinang nama cun gun bash ming yaph hang tuu, cun tu-ang tiphe ma shuruk.⁵² Nugu mwing ma Num wungu, "phenek gun nis bash ming, rina ka ti rwam ma gun taka gun ma mbeshak yo."⁵³ Nu sa phing mi rang me phin Ada yisin tusuk taka hum jijek ka gerr wuk dak phu ge ah?⁵⁴ Wa ka tere nung wun ma Ada wunik?⁵⁵ Pheng nyina mwing ma Num wun ba reing, "he be ma gun taka ngotor he tur mi tika me wa taka wasi bum? Nim mi sa can shak misa wun wun ma Ada, he sa tur mi geh."⁵⁶ Yong he ti nung wun ma Da wunik, annabawa taka zik wun nama wunik kwanji wun wun na nung ma temek numung ma ti shushu ma tur cwin nama.⁵⁷ Taka na ka ma tur gu ma bangu tama kayafa fristi shuruk te ka shushuruk ma cang ma shi wun.⁵⁸ Bitrus sa siak ba mi-sun mi-sun, ba bai shun-phi ma shuruk nama. Ba yin cang taka taka ki ki teh ngrish ma gum yo mur phar shang nung ma wa ti guh.⁵⁹ Shushuruk ma sa cang yeer namang, we wun ba ka reing teteh? Ma sa tam phak ka ma shi titi numung.⁶⁰ Ma sa gbum phak titi numung geh, ma riph wun titi, tumung ma hang phu ma wurik nama,⁶¹ ma wun, "kuko yong yo wun, yo shar ka yo mwashak to yong phen mwai nim tat."⁶² Shuruk nama wanak ririphi gu wun "nu sa wun wun hwen hang geh ah? Wa shang wun nung ma sa wun titi nis wa giri da wa phak?"⁶³ Mwing ma Num ra shau. Fristi shuruk wun gu wun "mok tiak ma Da ma nzor, wun diring nu nung nu wa mwing ma Num ah?"⁶⁴ Mwing ma Num wun gu "nu wun ma nyi nis. Mi win wa nu mwamwash yong nyining nu phar mwing ma Num sa cang wok yiyi ma Ada Num ma Gum mbring sa cang twang wur zizerem ma Da ming."⁶⁵ Shuruk nama wanak harr titara numung sa wun "ki kasak mok, sha nung he sa yasak? Phar nang ki sa kasak mok wun wun vivi."⁶⁶ He phar tereh? Ma wun, "shar mbembeshak."⁶⁷ Nung ma tuph gu titaiyeer, nu ma wuruph gu ma nuphuk ma jur gu,⁶⁸ ma wun gu wun, "ti diring annabi ka nu wa Almasihu. Wa ne nung nuphur nu?"⁶⁹ Bitrus sa cang shun-phe tumung nugu wen hang be tumung ririphi gu, wun, "nu reyong nu wa phu ma reyong ka nie galili."⁷⁰ Tunang wa wa tom nama mbring "mi sa phing hwen ka nu wun geh."⁷¹ Ka wurik ngrish, wen hang sa ririphi, gu wun, "riyog ma wa phu ma Banazare."⁷² Sa phen tunang, sa yi se ku ming, "mi sa phing kuko yong geh!"⁷³ Ca bwat nung ma hang ma sa be ma ririphi Bitrus, Nu wa ma mwing ma Num yong rim nis kpusuk titi nis.⁷⁴ Wok wok nyina yise ku ma titi nyi, sa wun "me sa phing kuko yong geh" nung gbanuunkwing.⁷⁵ Bitrus tam kang nung phing tutunang ka yo ti, yo ki yi se ku wun ba kwi ma mwing ma Num me tunang kasa tat. Nung wurik nghan sa kuing ma yiyi kang.

¹Ka buh hihimi ti, firistoci mbring taka su- suruk ma rain ma dus nyii titi nama ka ma mbeshek Yesu. ²Ma jiphi gu, ma bangu nyinyi ma gwamna Bilatus³Kasam- nanyana Yahuza, ka raph gu, phar ka ma shi gu Yeso mok kwie- kwie, ti tuba phenik ba firistoci take su- suruk ma rain azurfa wuk- wuk tah ka sa, Won, "Mika phar titarmuru nan,⁴ ka mi raph wa hananriphinik ka sa ma laifi titi ge." Amma ma won, nar wa san ming? Ji ma titi nis tumu. ⁵Nungu nyish azurfa shiak ngarak ba, bai ba suruk rush kar mbeshek titi numu. ⁶Firist suruk nama, kpang azurfa din won, "Sa jem ka wu dak mbun yung hujum ming ge mukan wa mbun ma mek. ⁷Ma kwinji won din yeer nama, ma kpang mbum din ma sa bas ma rima mu- mwai phen maneng kuko tumu. ⁸Muk yung nu ma phen tey din bas mek har numu. ⁹Na kamawon nye ma annabi Irimiya win, ka won, "Ma kpan azurfa wuk- wuk tak ma uyee ka Israila, ma tam titi numu ma dak gu titi, ¹⁰ma na ba muk sasa bas ma rima mu- mwai phen, ka Num nami nyee."¹¹Yun kini, Yeso rang nyenyi ma gwamna, gwamna riphik gu, "Nunu nuwa gum ma Yahudawa?" Yesu mur, "Wakananyana ka nu ke wun." ¹²Amma ka shu- shuruk ma firistoci taka shu- shuruk ma raing ma hash gun, sa ba nye ge. ¹³Bilatus riphik gu, "Nu sa yiisin mgbumbur yong ka mabing titinis gaia?" ¹⁴Amma Yesu sa wun- wun hanga, hwen din na gu gwamna mamaki jijek. ¹⁵Nim baki idi, gwamna men ngarak riphinik nyanan ka ring maki cun, daga prison. ¹⁶A lokacin na, ma wa ma prisoner hang ka kuk titi ma tiyak. Barabas¹⁷Ka maki ca mbring nama, Bilatus riphik bah, "Ne nu he mur mi ngarak wa hen? Barabas, da Yesu ka me phen Rima- wawur ring?" ¹⁸Yun phaing ma bing Yesu teh numug masa mur mbeshek gu. ¹⁹Ka sa chan teh ti- chan ma sharia, hi mu dak ma wun gu, "Wurik wok numu titi ma kuko ka sama laifi ge. Muk ka mika mak- yau titi numung raasin na ming. ²⁰Lokaci nan, shu- shuruk ma firistoci taka shu-shuruk ma rain ma wuruk- kang ma rain ma wun ma ngarak ba Barabbas ma mbeshek Yesu. ²¹Gwamna riphik ba, "Ne nu ha murmi ngarak wa hen?" Ma wun Barabbas." ²²Bilatus riphik ba, "Wa ti shan ma Yesu ka ma phin mwain ma Num?" Mamur, "Wa gicciye gu."²³Num wun, "Mok shan, kasak wa hen shang?" Amma, mamuru kur shuruk, "Gicciye gu nang." ²⁴Bilatus phar ba hwen hang ka yo ti ming, kpang nyii kaph wok numug nye- nye ma rain wun, "Mi sa ma laifi titi ma kuko yong ge, mak numug. Sa titi nang ge. Ti nang hwen ka ha mur tiying. ²⁵Rain mbirin ma wun, "Ngarakmak numu yisak wur taka mup- mwaing nar." ²⁶Nu dak ma ngarak ba Barabbas, amma dak ma wuraph Yesu nabama bang gu ti gicciye. ²⁷Takaji- jiphi nyii ma gwamna ma kpang Yesu mabang gu tey gung taka ji-jiphi ma wa. ²⁸Ma chun gu bum yeer ma shuruk gu bantei. ²⁹Ma ti turu tiyok ma suruk gu titi. Ma na gu riyang wok yi- yii. Ma dun ting ma ti gu gwa yeer ma wun, "Wu teng nu Gum wa Yahudawa!"³⁰Ma tuph gu tittai yeer, ma war riyang din ma nuphur gu titi. ³¹Ka ma kwanji ti gu gwa yeer, ma chun gu tittara nang, ma suruk tittara numu ma bang gu tey ka ma gicciye gu. ³²Ka masa bai, ma kup kun kuko hang ma tiyak Simon Bukurame, ma dak lelei kpan gicciye ma Yesu. ³³Ma bii tey ka ma phin Golgotha, ka ma nufi kpakakkak titi. ³⁴Ma nagu nyii mup mar kon ka ma dus hwen sang ming, nung gin nu hwangan. ³⁵Ka ma ki gicciye gu, ma ti kuriya ti gaphi titara numu, ³⁶ma chang masa phar gu. ³⁷Njorong ma titi ma zik hwen ka ma wun tee. ³⁸Ma gicciye gu taka tiyok phi, nyanang wo yiyi, nyanang wok mana. ³⁹Ka hadan cween, ma phar masa has gu ⁴⁰masa wun, "War titi nis! Ka nu wa mwaing ma Num, sirr gicciye na ming!"⁴¹Ka nanyana, shu- shuruk ma firistoci, taka zi- zik taka shu- shuruk ma neph gu ma wun, ⁴²"Nu war ma hang, ni sa phaing war titi nis ga. Yong nu wa gum ma Israila. Siir ka gicciye na ming, nu wu wun wa giri. ⁴³Yong dak kang ma Num, Num nuwa war gu. Yo wun, "Yo wa mwa Num." ⁴⁴Ka nanyana, tiyok phu na ka ma gicciye ba giri ma has gu. ⁴⁵Tey sa tor zang, suun she- shi teing mbirin. Kaii karfe tak ma yiyera. ⁴⁶Masa yasak karfe tak, Yesu borok kor mq ku- kuk wun, "Num na, Num na, muk sang nu hwan miyang?"⁴⁷Ring ka ma rank huwit tumu, ma wun "Phin Eliya." ⁴⁸Wok- wok nanyana, hang ti shu- shu ba kpang soso, jiphi ku- kuru ming suruk nyii jijaraming na gu wu. ⁴⁹Bur nama ma wun, "Ngarak guna wu phar da Eliya bii war gu titi." ⁵⁰Nu Yesu burok kor ma kukuk, kwiin, ngarak ruhu nu mu. ⁵¹Wok- wok nanyana, labulla kawa shak harit phu nen twan har tin. Vwauin zuphung, matar ma ngaasan. ⁵²Tuning ma burit, ring ka ma kwa- kan ma yer. Ma wurik tuning, ma bai tey ziziram, ⁵³ma wurik ring yeer nim yiyer ma Yesu. ⁵⁴Shuruk ma taka ji- phi ngii, ma taka kaa tee ma phar ka vwuin dirin taka hwen ka faru ma dirin ma wun, "Titare yong wa mwa Num." ⁵⁵Hin jijek ka ma siyak Yesu, ka ma nen Galili mok ka keph gun. ⁵⁶Cuciu nama wama, Maryamu Magdaliya, Maryamu uwar Yesu, Yusufu taka hene ma mu- mwaing Zadadi. ⁵⁷Ka yiyera bii, rima mbu hang ka nen Armatiya bii, ma tiyak Yusufu, yongwa almajira ma Yesu. ⁵⁸Bai ta Bilatus wun gu nagu kum ma Yesu. Nu Bilatus mur ma nagu. ⁵⁹Yusuf kpang kum ma Yesu, shi-shi ma likafani zi- zaram, ⁶⁰Nu dak gu tuning phiyang ka hukur, nu tushuk matar nye- nye tuning nu ba numu. ⁶¹Maryamu Magdaliya taka Maryamu nyana, ma chan wok nyanan ma tuning. ⁶²Yiingan, ka maki kwanji shiri, nu shu-shuruk ma firistoci taka Farisawa, ma munuk titi phee ma Bilatus. ⁶³Ma wun, ri- ma phee, "Wu saheer ma hwen ka rima phak na wun sa tor ma nzor, wun, 'Ka yo ti nim ma tak yeer.' ⁶⁴Mok yong, dak taka kaa tee tuning ma keph tuning numa na tak, ka sa nyenan ge almajira Num ma bii tiyok gu, ge ma wun ba ring, 'Ki yeer tuning,' du-dus ma suun yong geer ma kuu." ⁶⁵Nu Bilatus wun ba, "Kpang na taka kaa tee ma bai kaa tee tumung magar." ⁶⁶Nu, ma bai ma ba keph tuning ma dak alama matar ma dak riphinik nyanang nye-nye ma tuning.

28 ¹Tuk-gun nim Asabar, nim- ma nyinangma sati, Mary Magdalene ba phu ma tun- ga Mary ma bai- ti phar tuu- ne.

²Vwuin zuph ma kukkuk, malaika ma Num ne twang bii tusuk matar ka ma dak nye- nye ma tune chang ming. ³Yeer numu ngaan sin, titara numu wa huwerak pwak. ⁴Taka kii tey ma dirin ma ti tika maki kwei. ⁵Malaika wun ba hin din, "Sa dirin nang ge, mi phaing ha yasak Yesu ka maki nuphur kon ming. ⁶Sa yong ge, ki yer ka ki wun. Bai phar na tey ka ma nengu. ⁷Ba nang sasar, ba wun ba almajira numu Yesu ki yer. Phar wu bai nye- nye nyen zuwa Galili. Ha phar gu tumung. ⁸Hin ba ma ngarak tey tune ma bai ma didirin yeer, ma na yak ming ma ba wun ba almajiri numu. ⁹Mwa- mwash nu Yesu Ku- kun ba wun ba, "Nye!" Hin din ma tur gu kiss ma teng gur. ¹⁰Yesu wun ba sa dirin na ge, bai wun ba ma maga

na ma bai Galili. Ma phar mitumu.¹¹Yo nyining, ka ma hin din masa bai, nu taka kai tey ma gari ma ba wun ba shu-shuruk ma firistoci hwen ka faru.¹²Fristoci ma ku- kung taka dattawa ma wur mok ting, titi ma yiyeer ma Yesu. Ma na ba taka ji- jiphi nyi mbu jijek.¹³ma wun, "Wun ma tuga ge, almajira ma Yesu bii tiyo kum numu mii sun ka ha sa na ru."¹⁴Ka wun ,yong kai tu ma gwamna, wu phak gu inda ka saya dak hen ti- tasi ming ge."¹⁵Taka ji- jiph nyi ma sa mbun ma ti hwen ka ma wun ba.¹⁶Almaeira wuk- wuk nyenanma bai Galili, kangbo matar kaYesu wun ba. ¹⁷Ka ma phar gu, ma teng gu, amms bur ma yirsin.¹⁸Yesu ne ta nama wun ba, "Gum mbirin tey-yong taka wang wa wok na. ¹⁹Ba na almajiranta ma tey- yong mbirin. Ti ba baptisma tiyak ma Da,ma Mwaing taka Ruhu ma Num."²⁰Gbaraph ba ma siyak ko san- gbak ka Mi wun wa hen. Phar, Mi wa taka hen ni- nim har nim bi- bii na."

Mark

1

¹Yong nu wa kuu ma wun ma Yeso Almasihu, mwing ma Num. ²Tika indaka ma zik wun ma Num litafi ma annabi Ishaya ming. "phar, mi dak manzo nang, nyi-nyi nis, yo nung sumuk wa nu cwin. ³Kor wun hang phin teh zizang ming sa wun sumuk nang cwen ma Da. Cang nang ma piph.⁴Yahaya bee, sa tee baftisma zi-zang ming, sa wun ba reing ma tuba mok ngngghaph zi. ⁵Vwin ma yahudiya mbiring taka reing ka ma Urushalima ma bee teh numung ma tee ba baftisma sung Urdun. Ma sa tam living nama. ⁶Yahaya sa rang ma titara ma kuu ma nzit, jiphi hon ma rwish, ber numung wa tawan taka tiok.⁷Sa tam ba wun ma Num, wun, "hang wu bee ka ger miyang ma kukuk ka wrish ma ku kisi numung misa shar ma tetanak gye. ⁸Mi me nyaph hen ma nyi, hang wu bee bii nghaph hen ma kaara taka jwii".⁹"Ka na nim hang Yeso bee Nazaret ma Galili, nugu Yahaya nghaph suung ma Urdun. ¹⁰Ka sa wurik nyi ming, nugu tee twang burit, nugu Ruhu sirr titi numung ti ka manvwen. ¹¹Kor hang wurik twang, wun, "Sa wun, nu wa mwing mu-mur nang. Ka mi dak kang nang hwer."¹²Nudu Ruhu kpang bang zizang ming. ¹³Ka zizang ming, nim wuk wok ning, shaidan sa manji gu, cang zizang ming taka wu-wuee ma hai, maneku masa teh gu bu-bum."¹⁴Ka ma kwanji tur Yahaya, yese ba Galili sa. ¹⁵Sa wun, nim ki win, mulki ma Num ke bee hu-huit harmit nang he see wun ma Num.¹⁶Ka sa hadan kir song Galili nung, phar Saminu taka Andarawus manga numung ma sa tisi cwee ma wrush wen. sogung, mok ka ma taka ti-tisi cwee. ¹⁷Yeso wun ba, bee nang, siak na me, mi dak heh cang taka ti-tisi reing." ¹⁸Mwa mwash na nyina ma ngharak rwish wen namang ma syak gu.¹⁹Ka Yeso ba nyi-nyi bwash phar Yakubu mwing ma Zabadi taka Yahaya manga numung, ma sa su-sum rwish wen jirgi ming. ²⁰Nugu phin ba, nung ma ngharak rurwa Zabadi jirgi nyi ming taka taka rwanm nama, nu ma syak gu.²¹Ka bee ka Kafana hum, nim sabar, Yesuyin sark gbarab bah. ²²Cang ba hwen nyi nyar nyi mok ka sa gbarab ba ma iko sa tika taka zizik geh. ²³Riphinik hang shark tumung ka wa ma wuk titi, kanang. ²⁴Nu wun" shang dus wirr taka nu, ²⁵Yeso banazarat? Nu bee ki mbeshak werr ang? mi phing nu qa mai tsark ma Num!" Yesu gbanak ruhu vivi na, "cang shau nu hurik yeer numung" ²⁶Ruhu vivi na tak kuko na tieng nu dak ruru nu warik yeer numung.²⁷Reing mbring ma ngar nyie ma sa riphi yier namang, "wa ka shang yong? Gbgaraph shang be kukuk ka yong nyining? Tam ba ruhu vivi wu ma yisin gu!" ²⁸Reing mbring Galili ma yisin hwen ka teh.²⁹Ka ma kwanji wurik shak, ma yin phee ma Saminu taka Andarawus, ba taka Yakubu taka Yahaya. ³⁰Nyimu ma Saminu sa jek ge, yies rin jijek, nu wun gu Yesu. ³¹Nung bee tur gu wok, borok twang, nung yier sang, nugu na ba ber.³²Ma yi-yere ka num ki yin ma kur taka kwei taka wu-wuk ma being gu, gbanak ba kwei-ang. ³³Reing tumung mbiring ma munuk yier ngrish te. ³⁴Taka yeer ri-rin, taka taka kwei wu-wur, wuwur ma bie gbanak ba kweiang, phen gbanak mim phinik yeer ma reing, nyina sa ngharak ba ma tam wun nyi ge mok ma phing gu.³⁵Wanak ma hihiming te sa tor phin-phin ba tee dindin ba yi manjik tumung. ³⁶Saminu taka ma tungwa ma be yasak gu. ³⁷Ma ba gbuum gu, ma wungu "reing ma yasak nu". ³⁸Nu wun "be we ba te hang, wu kirphek phi-phi yong, yeer mok mi tie wa'azi tumung. Yo nung wa hwen ka dak mi bei tieng yong". ³⁹Shin ti-tee mbiring Galili be tam mok ma num shi-shak. Sa be gban mim phinik.⁴⁰Reing ma kpuruk bee teh numung. Sa kusi gu, dun ting wungu, "ka nu mur nghaph me mi cang zizerem". ⁴¹Nugu teh gu yeer shuai, Yesu naar wok tanak gu nung wun gu, "me mur nu zerem". ⁴²Wok wok nanyina kpuruk bgarak gu, nu yeer zerem.⁴³Yeso narphak gu tu jijek. ⁴⁴Wun gu, "ba nis, Sa be wungu hang geh. Bai ba phasi gu firist yeer nis nu ba teh hadaya mok zizerem tiphar wun ka Musa wun mok shaida."⁴⁵Ka wurik tumung nung yiphik tam ba reing tangbak. Na dak Yeso sa tor mur yin reing gugn ming geh, bei cang gus te ka ba hang. Ka na ma reing ma be siak gu tangbak.

2

¹Nim hadan bwash ka phen Karfarnahum, ma yisin wun wa phee. ²Reing ma win teh dish, ma ngrish te ying, nung Yeso tamba wun. ³Ma hang ma kpang rima yeer zu-zung hang ma bing gu repinik neing nun ma kpang gu. ⁴Ma sa gbuum ma bii hu-huit numung mok reing, nung ma borok ruruk ka shishi gu bwash, nung ma narphak gu ting tumung.⁵Ka phar di-dak kang namang, Yeso wun gu rima ru-zung na wun, : mwing ma teh ngaph zi nis ang." ⁶Kana, taka zik teh hang masa tumung, ma tam kang namang. ⁷"Ti tereh bek repinik yong tam wun ka yong nyining? ka sak! Ne nung nghaph zii? Num nung shuak".⁸Wok-wok na nyina Yeso phing Ruhu numung ming ma tasi yeer na ma nung wun ba, "shang dak he tasi kang nyin? Shang gyer ka mi wun gu rin ma zu-zung ma nghaph zing nis koka ma wun gu kpang te ninang nis nu ba nis. ¹⁰Kana he phing mweing Riphinik shaar ka nghaph zing teyong", Wungu rima zu-zung. ¹¹"Mi wun wa nu, wanak twang kpang kwashak nis nu ba phi nis." ¹²Nung wok-wok na nyina wanak twang kpang kwashak numung ba numung phee nyinyi ma reing mbiring, mok cang bang hwen nyi-ngar nyi, ma kpang tiak ma Num twang, ma sa wun, 'we kisi taba phaar hwen hang ka yong."¹³Sa phen kier ma song gyiger, reing mbiring ma bee te numung, nugu gbaraph ba. ¹⁴Ka sa

hadan, Phaar Levi mwing ma Halfa ri ma sese mbon, nung wungu, Syak me". Nung wanak syak gu.¹⁵Yeso sa yii beer phee ma Lavi taka taka sese ganjung gwei taka taka zing jijek ma bee teh numung taka almajirai numung, reing jijek gun ma siak gu.¹⁶"Ka taka zi-zik ka ma farisawa, ma phaar Yeso sa yii beer taka taka zing taka taka sese haraji, nung ma wun ba almajirai nung. "Mok shang yii beer taka taka sese haraji taka taka zing?"¹⁷Nung Yeso yisin naa nu wun ba, "reing ka ma wa ma kukuk yeer masa mer shir ge. Taka kwei nung shuak ma mur rima shir mi sa bii mok taka zi-zirem ge, mok taka zing.¹⁸Yonging Almajirai ma Yahaya taka Farisawa ma shirm nyii nung ma hang ma bi wungu, "waka tere bek almajirai ma Yahaya taka Farisawa ma shirim nyii bek nis masa teh ge?"¹⁹Nung Yeso wun ba mwing mwan ma rima kpi kpang hin, ma shirim ka nyii te-tere. Ka rima kpi kpang hin sa taka baa? Kasham ma taka rima kpi kpang hin ma sa shirim yii geh.²⁰Nim ka bii ka ma kpang ba rima kpikpang hin nang, nim na nung ma shirim nyii.²¹Ba habg ka tisi titara phiyang, dus taka titara cin, nung titara na harit vivi.²²Ne be wur ka numung nyii inabi phiyang nyi inabi cin ming, nyar tur ra-ang nyi inabi nyishin mbiring, ba phu nyi inabi taka tur ma sa gbuum hang geh. Mok ka na, Turook nyi inabi phiyang tur phiyang ming.²³Nim asabar Yesu yin hai ma beer, nung almajiri numung ma be tang wur ber ting.²⁴Nung Farisawa ma wun gu, "phaar shaang dak ka ma tika hwen ka sa jem ge nim asabar?"²⁵Wun ba "he sa tam ge a hwen ka Dauda teh ka yong teh ge, yo taka reing ka ma giri?"²⁶Kasham ka yin phee ma Da ka Abiyata sa shuruk ma Firist, yii gurasa ka wa ma Farist ka sa jem hang yi ge Firistoci. Phang na ba ring ka ba geri!"²⁷²⁸Yeso wun, "ma teh Asabar mok riphinik, ma sa tih riphinik mok asabar ge. Mok yong nyining, Mweing riphinik wa num nung, taka ma Asabar ying.

3

¹Sa yin shak nung, riphinik hang ma wok zu-zong shosh. ²Reing jijek ma wur gu yii yeer, da ma phaar gbanak kwei nim Asabar, gi ma gbuum hwen ka ma hass gu ying. ³Yeso wun gu ri ma wok zu-zong, "wanak nu rang ciciw ma reing gu yong."⁴Nugu wun ba reing, "Jem ka ma tee hwen mangar nim Asabar da hwen vivi, ma wa nzok, da mbeshek?" Nung ma cang shau.⁵Nung phar ba ma bwan, kasak kang ma ku-kuk titi nama, nugu wun gu, "naar wok nis." Nugu naar wok, Yeso sumuk gu wok sang. ⁶Nung Bafarasi wurik sisar bai tama Hirides ma yasak cuin ka ma mbeshek gu.⁷Nung Yeso taka almajirai numung, ma bai nyi-nyi ma song, giring ma siak gu, ma ne Galili taka Yahudiya. ⁸Reing Urushalima taka Edom, Urdun taka reing ku-kwara ma Taya taka Sidon. Ma yisin bu-bum ka sa teh nung giring bee tee numung.⁹Nung wun ba almajirai numung ma sumuk gu jirgin nyi nyi bwat mok bwat mok giring sa mur ma denji gu gye. ¹⁰Nghaph taka kwui jijek, mok na reing taka kwui ji-jek ma mur ma tanak gu.¹¹Ka ruhu vivi ma phar gu, nung ma dunting nyi-nyi numung ma dak ruu ma wun "nu wa Mwing ma Num."¹²Tam ba wun ma ku-kuk, sa dak nang ma reing phing mi wa yong geh.¹³Banin gon ma matar nung phing reing ka mur ba ma bee tee numung. ¹⁴Cun riphinik wuk dak phu (phin ba manzani), ba nung ma shin giri titam ba reing wun ma Num.¹⁵Na ba iko ka ma gbanak mim vivi ang. ¹⁶Cun wuk dak phu, Saminu ka dak gu tiak Bitrus.¹⁷Yakubu mwing ma Zabadi, Yahaya manga ma Yakubu ka na ba tiak buwanarjis, mwing-mwing ma ngberere.¹⁸Taka Andrarawus, Filibus, Batholomew, Mathew, Toma, Yakubu mwing ma Halfa, Taddawus taka Saminu Ba-akaniye, ¹⁹taka Yahuza Iskarioti rephinik ka dak ma tur gu.²⁰Ka yin phee, giring ma ku-kuk shak ma hwang yi beer ang. ²¹Ka yin phee numung ma yisin nung ma bee tee tur gu, mok ka ma wun titi numung sa nyinang ge. ²²Rima zi-zik ka nee Urushalima ma wun, "wa Ba'alzabuba nung ka banin gu, ma ikon ma gum ma mim vivi nung gbanak mim vivi."²³Yeso phin ba tah numung, tam ba wun kiph ming "tika tere kajiri gbanak kajiri?"²⁴Ka mulki gaphe titi phu sa rang ge. ²⁵Ka phe gaphe titi phu, sa rang ge hu sa rang geh hu.²⁶Ka kajiri wanak hum phu ma tungwa kajiri sa rang geh be ma su sang. ²⁷A hang sa shar ka yin phee ma rima ku-kuk wasi bum numung kwa yiphik jiphi gu geh, nugu kur bum numung, sa ti geh.²⁸Gire nung mi wun wa hen, zing ka reing ma tih, ma titi ma mwing ma Num nghaph ba baring, taka bu-bum vivi kama tam nghaph ba ang. ²⁹Rina ka tam wun vivi titi ma Ruhi mai Tsarki ma sa nghaph gu ge, vak ma zing numung yeer king kukwei. ³⁰Yeso wun ba wun yong mok ka ma wun gu "wa ma ruhu vivi ing."³¹Nung hene, ma manga taka sarr mu ma muur phar gu nghan nung ma dak ma phin gu ma wun gu bee. ³²Gering ma dak gu ciciw, nung ma tam gu wun, ma wun gu "ya niss taka tonok ma yasak nu nghan."³³Wun ba, Ne nung ma ya nang taka manga nang?"³⁴Nung kirphik yii phaar reing ka ma cang ma dak gu ciciu hen nung ma ya tak ma manga nang. ³⁵Rephinik ka teh hwen ka Num mur, yong wa manga nang, sarr nang taka ya nang."

4

¹Ka sa yiphik gbaraph nyinyi ma soung, reing gung ma dak gu ciciu, nugu yin jirgin nyi ming soung gung, nu gu rang. reing ma wa gon teh kirr soung. ²Gbaraph ba bu-bum ji-jek ma misalai, te gba-gbaraph sa wun ba.³Yisen nang! Reing ma re-rayi ba te rayi. ⁴Ka sa phiriwur, nugu wur bor ma huu cween gu-gubg, shushwer ma bi tang. ⁵Bur ma huu matar ming, te ka vwin sa yin jijek geh, wok-wok nanyina ma wurik mok ka ba vwin tar ma horr vin ji-jek tumung.⁶Ka num nghan jijek, nugu ma hur jar, mok ka ma sa wa ma niri ji-jek, nung ma hor. ⁷Bur ma huu njong ma tiok, nugu tiok tuphur ba, ma sa gbum niri mangar geh, shak ba phi-phit ang, ma sa te phidin ge.⁸Bur ma huu vwin mangar ming, ma nghan fwet, ma tie phidin, ma te gung, bur ribi talatin, bur sitten, bur dari."⁹Nung wun ba "reing ma tu yi-yisin, yisin."¹⁰Ka yeso sa kwa numung, reing ka ma sa hu-huit numung taka wuk dak phu nung ma riphig gu mur ma misalin ndi ndin, wun ba fasara. ¹¹Nung wun ba, "hen ma mur wa hen he phing asiri ma mulki ma Num, amma reing ka ma sa taka hen ge, shangbak misalai. ¹²Mok phi-phar ma yii ma phaar, amma ma sa phing geh, ka ma harmit ma nghaph ba zing namang."¹³Wun ba, "Mok shang he sa phing misali ge? nim ta he phing bur"¹⁴Rima ri-rai rai wun ma Num. ¹⁵Bur ka ma hu cween gu-gung ba nung ma kwatanci ma reing ka ma rai wun kang namang, ka ma yisin, wok-wok shaidan bii kpang

wun ka ma rai kang na mang.¹⁶ Nyina bur ka ma rai teh matar, ba nung ka ma yisin wun ma se ma mwarang.¹⁷ Ba nung ma sa wa niring ka tur teh kukuk ge, ka mak yau bii mok wun, wok-wok na nyina nung ma harmit ma phen me sun.¹⁸ Bur nung wa kwatanci ma bur ka ma hu tiok ming, ba nung ma wa reing ka ma yisin wun,¹⁹ mok bubum ma tehyong, taka dus ma tehyong taka yii bar ma bu-bum bur, yin tuphur wun nung dak sa cang ba hwen jek teh namang geh.²⁰ Bur ka ma rai vween mangar ming, ba nung ma kwatanci ma reing ka yisin wun, ma se, ma teh rwam yin bur riba talatin, bur sitin bur dari.²¹ Wun ba, "ma bing fitila shun phee shi-shi yang kpok ming phiri gado? Mok ka he dak teh cicang numung."²² Ba hwan hang ka wa dindidin, ka ma sa phing geh, taka hwen ka wa ma hang kwa numung, ka ma sa phasi ba reing bass geh.²³ Rina ka wa ma tu yi-yisin, yisin.²⁴ Wun ba, dak nang yii hwen ka he yisinming, gu gong ka he mimak yo nung ma mimak wa hen yin, ma wur wa hen bing njong.²⁵ Mok ka hwen nung ma kara gu bing, riphinik ka sa wai ma hwen hang geh ma sa se hwen hang te numung geh ma phin ma karagu.²⁶ Nung wun, "Mulki ma Num wa tika riphinik ka rai vwin ming.²⁷ Kwanji phiri wur beer bai numung phi ker nim nugu wur vivi ma wurik.²⁸ vwin ma teh yong marr hwen ka kang numung murr wur vivi taka mangar.²⁹ Ka berr vin nugu being ngau ba berr ka vin.³⁰ Nung wun, "ma shang nung wu kwatanta mulki ma Num? Da wa ma misali ta nung wu misali ta gu yin?"³¹ Wai tika phidin ma mustard ka ma rai gu, ka da yo nung wa bwasing phi-phidin ka ma wa tehyong.³² Ka rai gu, nun te gugn ger ku-kon burang ka ma ti ni niak shuruk shu shuer ma mwai tung nama ming.³³ Ma misalai ji-jek, nung tam ba wun, daidai gwargwadon phi-phing nama.³⁴ Wun ka tam ba ma misalai nmma kebe, sa bayyana ba almajirai numung bu-bum mbiring.³⁵ Nim na ma yi yere, wun ba wun we ba wok nyinang.³⁶ Nung ma ngarak ring gung na, ma bai gire jirgi ming taka almajire, jirgi hang wa huruk siak ba.³⁷ Nugu mim gu wanak zuphuk jirgi tika ma we hu nyi wuin jirgi.³⁸ Yeso kama numung sa wa ru ma yirik gu ma wun nu mur we kui nusa na ruu a?³⁹ Ka wanak ruu nung neph meim teh rang shau.⁴⁰ Wun ba, "mok shang he dirin ka yong? He sa dak kang taka tutur kang geh?"⁴¹ Nung diren tur ba, ma wungu yeer nama, "ne nung wa yong ka mim taka soung ma yisin gu nyi?"

5

¹Ma bii kir song ka wa kwara ma Garasenes.² Ka Yesu si jirgi nyi ming nanyina riphinik hang ka wa ma mim vivi (aljanu) ying ka wurik tuneng seh gu cween.³ Rina ka cang tunie, hasa shar ka te gu hwen hang ge da hangjiphi gu ma cice.⁴ Ma jiphi gu ma ngbecek taka mari ninim gugung, amma har gbecek taka mari mbiring. Ba hang ka shar phen jiphi gu.⁵ Ma sun taka hi-himing wa tunei ming, sa dasak ruu sa phak yeernumung ma matar. Kami numung.⁶ Ka phaar Yesu sa tor sising, nung ti shushu bai ba dun ting nyinyi numung.⁷ Borok kor ma kukuk wun, shang dus mi ma nu? Yesu meing ma Num Da giger mi kwisi nu ma tiak ma Num, sa mak mi yau yii geh.⁸ Nugu Yesu wun gu, "Nu aljanu wurik gu yeer."⁹ Riphigu, "Tiak nis wa neh?" Wun tiak nang wa gbaar, mok ka wu wa jijek.¹⁰ Sa kusi gu, sa gaphi wir taka vuin yong geh.¹¹ Kpah ma lade jijek masa tumung masa yi beer gus ma kateh.¹² Nung ma kusi gu wun ngaarak ba ma yin lade ba na ming.¹³ Nung ngaarak ba. Aljanu ma wirik ma yin lade ming ka kai huhuit ma shushuruk phu. Lade shushuruk phu ma rimin song ming.¹⁴ Reing kama kiwo lede ma bai gari masa tam reing hwen kama phaar, reing jijek ma bi ke phaar.¹⁵ Ma bii ta ma yesu ma phaar rima wok sa cang ting, cang riphinik mangar, ma titara yeer nung ma dirin.¹⁶ Reing kama bii ke phaar hwen ka shin ma rima aljanu, ma bai ma ba wun ba reing wun titi lede ding.¹⁷ Reing ma yiphik kusi gu wun wurik ngarak teh namang.¹⁸ Yo riphinik ka aljanu ma ti gu titi numung, ka phaar Yeus sa yin jirginyi ming bai ba kusi Yesu wun mi mur siak nu.¹⁹ Amma Yesu as mur ge, wun gu wun, "Ba phe tamareing nis wun ba hwen jek ka Num ti wa nu."²⁰ Nugu ba Dikafolis sa tam reing hwen gbigung ka Yesu ti gu, cang ba hwen ng-ngasi nyi.²¹ Ka Yesu gasan ba kwara nyinang ma song, jirgi ming, reing jijek ma dak gu ciciu kir song.²² Shuruk ma shiak hang ma tiak Yayiru bi teh numung, ka phaar gu nu dun ting kis numung.²³ Sa kusi gu, sa wun, "Wen nang sa jek ge wa hu-huit ma kukwei. Mi kusi nuwu ba phee nang nu ba dak guwok yeer cang ma nzor."²⁴ Nugu siak gu, reing gung na ma siak gu hu-huit hu-huit.²⁵ Hin hang ka nyish mek ki kai kusa kusan wuk dak phu.²⁶ Mak yau jijek siak tu shir jijek mbeshek ganjung fwet sa gbum sisisei geh, mak yau numung sa ger gun'ing.²⁷ Ka yisin wun titi ma Yesu nung siak sun numung, sa shin gire ming nung tana titara ma Yesu.²⁸ Wun gu titi numung wun, "Ka mi tanak titara numung mi ka gbum sisisei."²⁹ Ka tanak gu, mek ka nyishin rang, nugn phaar yeer numunh titasi numung ki sang.³⁰ Wok wok na nyina Yesu yisin lko wurik yeer numung. Nugu riphii, "Ne tanak titara nang?"³¹ Almajirai numung ma wun, Gireh yo ming ginu riphii wu, "Ne nung tanak nu?"³² Ka Yesu harmit phaar wa ne nung tanak gu.³³ Hin na phing hwen ka ti biima diren yeer dun ting nyinyi ma Yesu wun gu giri.³⁴ Wun gu wun, Wen didakkang ni war nu cang jek nuki gbum sisisei."³⁵ ka sa tam guwun, nung reing ma ni phee shuruk ma shiak wun, Wen nis ki kwei. Mok shang nu tang gu rima gbigbaraph nyi?"³⁶ Ka Yesu yisin hwen ka ma wun, nung wun gu shuruk ma shiak, Sa dirin geh dak kang nis."³⁷ Sa ngarak hang siak gu geh, ma Biturus, Yakubu taka Yahaya manga ma Yakubu.³⁸ Ma bii phee ma shuruk ma shak phaar reing ma tasi masa kwing jijek'ang.³⁹ Ka yin phee wun ba reing wun, "Mok shang he tasi he sa kwing?" Wen na kisi kwei naru nung.⁴⁰ Ma nang gu yak. Nung gbanak ba ngan mbiring, phin hene ma rwa taka hang ka ma gire yin tii ka wen na wa ying.⁴¹ r wok ma wen na sa wun, Tilatha koum!" Wun wen mi wun mwa nu, wanak."⁴² Wok wok na nyina wen na wanak shin (kusan numung wa wuk dak phu), wok na nyina cang ba reing hwen ngingaar nyijijek.⁴³ Wun ba masa dak hang phing geh; Wun ba ma nagu beer yi.

6

¹Ka wanak tumung ba phi mu mar numung, nugu almajiri ma siak gu.² Ka nim Asabar te yin shak gbaraph reing jijek ka ma yisin gbigbaraph numung cang ba hwen gn-gnhar nyi, ma sa wun gbuum wur gb-gbaraph yo ta? Wur kip ta nung Num

nagu ka yong? wur rwam ta nung te ma wok numung? ³Yong sa mwing ma kafinta yong ge a mwing ma Maryamu, manga ma Yakubu taka Yosi taka Yahuza taka Saminu? Sa ma sar mu mwen nung wu wa gire ge? Masa te mwarang ma Yeso, hwen ka Yeso ti geh. A hang ma phin wun Jese wa yong ma phin wun Yusufu⁴Nugu Yeso wun, "Annabi sa gbuum shi-shiminge sai phe numung taka shan." ⁵Sa teh hwen nyi hang tumung geh ring bwa ka ma yeer reing nung dak ba wok yeer ma gbuum sisaisai. ⁶Mok ka ma hwa dak kang ang cang gu hwen ng-nghar nyi. Nung Yeso ba te teh ka ma hu-huit namang sa bi gbaraph ba. ⁷Phin almajiri numung wuk dak phu, dak ba phu phu, naba iko titi ma aljanu. ⁸Wun ba masa kpang hwen hang wok geh mok shi-shin yong, ma kapng rairng nung shuruk. Masa kpang beer taka warr taka ganjung jihun nama min ge, ⁹ma sorok kuukiss nama nung shuak, masa sorok titara phu yeer nama geh. ¹⁰Wun ba, ka he yin phee hang gi he cang phee tumung har nim wu-wanak nyin. ¹¹Ka he baa teh hang ma sa se hen ge, kpuruk nan wur ka wa kiss nyin cang shaida titi ma reing teh na. ¹²Nung ma bai ma sa reing wun mahui zi namang ma siak Num. ¹³Ma gban aljanu ji-jek, ma rukut ba reing jijek naiy ma gbuum sisaisai. ¹⁴Gum Hiridus yisin kana, mok ka tiak ma Yeso cang tiak tama nungbak. bur ma sa wun wa Yahaya rima baftisma nung wanak tunei yo nung dak ma phen ma te bu-bum ngngnar nyi yong. ¹⁵Bur ma wun, "Illiya," bur ma wun wa nyinang ma annabawa ma tumu ka ma ki kwai nung. ¹⁶Ka Hiridus yisin nyina nung wun, "Yahaya ka shi titi ang nung ka wanak." ¹⁷Mok ka Hiridus nung dak ma tur Yahaya ma bang gu kurkuku mok Hirodiya (hin ma Filibus manga nung), mok ka kpang gu. ¹⁸Mok ka Yahaya wun gu Hiridus wun sa jem nu kpang hin ma manga nis geh. ¹⁹Nung yo Hirodiya wun kang numung mi mbeshek Yahaya nung me gbum teh ci cang. ²⁰Mok Hiridus dirin Yahaya, mok phing wa riphinik mangar nung, wa cuin zi-zirem nung, Mok Hiridus sa mur hwen ka yisin wa'azi ma Yahaya geh. Kana nyina ma mwarang cang te yisin gu. ²¹Nugu cuin gbum Herodiya teh hwen ka kang numung mur. Ka teh harmit nim mi mar numung, Nugu Hiridus shirya liafa mok reing shu-shuruk ka ma tih rwam gwamnati numung taka shu-shuruk ka ma Galili. ²²Wen ma Hirodiya bi shishi, shishi numung jem gu hiridus takareing ka ma wa tumung. Gum wun gu, "Riphi hwen ka nu mur, mi na wa." ²³Yi-si gu kuu, wun, "shangbak ka nu mur, ko da wa kpuchok ma Gum nang nung." ²⁴Nung bai ba rephi hene, "Shang nung ka mi wun gu na me?" Nung hene wun, "Titi ma Yahaya mai baftisma." ²⁵Phen bai sisar ta ma gum gire nung wun gu, "Mi mur nu naming titi ma Yahaya mai baftisma tire ming." ²⁶Gum gbuum titasi jijek, mok ka ki ti gu alkawali ga ofisoshin numung, sa tun hwen ka yo ki alkawarta geh. ²⁷Nung gum dak rima jijiphi nyi hang wun gu ba bing titi ma Yahaya. Rima jiphi nyi ba shi titi numung tu gu gashak being. ²⁸Ba bing titi tire ming na gu wen, wen bang gu hene. ²⁹Ka almajirai ma yisin nyina, ma bii ti kpang kum numung ma ba nei-ang. ³⁰Almajirai ma bii tama Yeso, ma wun gu hwen ka ma teh taka hwen ka ma gbaraph. ³¹Nung wun ba, "ba nang teh ka he ba cang he niphi bwat." Mok ka reing ma shin twang twang, ma sa gbuum ma cang ge balle ma yii beer. ³²Nung ma ba teh ci-cang nama jirgin nyi ming. ma ji niphi bwat. ³³Ka ma phaara ba ma sa ba nama reing ji-jek ma phar ba ma phing ba nung ma wurik te-teh ma siak ba ma shu-shu ma sunba ang. ³⁴Ka ma bii nyi-nyi Yeso phaara reing gung nung phaara yau nama mok ka ma tika tumuk ka masa ma reing ma phe-phik ba yin ge. Nung gbaraph ba bu-bum jijek. ³⁵Ka yiyere teh, almajire numung ma bii wun gu, "teh yong wa wa zizang yiyere ki teh. Ma ba phi ma ba yasak beer ma yii. ³⁶Wun ba reing yong ma ba nama mok ka ma te-teh yong hu-huit ma ba se beer hang ma yii. ³⁷Nung wun ba, "Na ba nang beer ma yii." Nung ma wun gu, "Wu ba se fufom ma sule dari phu wu na ba ma yi a?" ³⁸Nugu wun ba, "Miring ma fufom bining nung he wa ying?" ba phar nang. Ka ma ba phar nung ma wun "me-mering tikun taka cwii phu." ³⁹Nung wun ba reing ma cang juk-juk ju-juk tus yi-ying ming. ⁴⁰Ma cang ju-juk bur mwa bwat ma kwara. ⁴¹Nung kpang fufom tukun naa taka cwii phu, borok yii twang, dak albarka, be ting naba almajiri numung ma gaphi ba giging mbiring. ⁴²Ba mbiring ma yi ma ngharak. ⁴³Ma munuk kpok ma wunik kpok wwuk dak phu taka kpucuk cwii. ⁴⁴Reing ka ma yi fufom na ma wai mwa shuruk tukun. ⁴⁵Wok-wok na nyiina wun ba almajirai numung ma banin jirgi nyi ma sa bai nyi-nyi yo siak ba mi sun, ma ba Baitsaida. Yo rang, mok kaa mur sallami giring. ⁴⁶Ka ma ba nama nung banin ka matar mok wu yi manjik, tam wun taka Ada Num. ⁴⁷Yiyere teh, jirgin nyi sa cicu ma soung yo sa tor gon yo kwanumung. ⁴⁸Phaar ba ma sa makyau mok ka nim shak ba bai yang. Ma sa yasak karfe ning ma be hi-himing nung bii tee nama sa shin njonong ma nyi, mur ba nyi-nyi namag. ⁴⁹Ka ma sa phaara shan njonong ma nyi ma sa wun wa fatalwa nung, ma dak ruru. ⁵⁰Mok ka ma phaara gu diren tur ba, wok-wok na nyina tam ba wun, "kuk nang kang, wa me nung! Sa diren nang geh!" ⁵¹Yin jirgin nyi taka ba, nugu mim rang sa tor hadan yeer ge. Nung cang ba hwen ng-nghar nyi ji-jek. ⁵²Mok na ma sa phing titi ma kadir na ge. Ka na kang nama kuk. ⁵³Ka ma hadan ma ba wwin ma Janisarita ma sorok gu jirgin sarka ka rang. ⁵⁴Ka ma sa wurik jirgin ming, ring ma phen wun wa Yeso nung. ⁵⁵Reing ma te shu-shu ma ba tumung, ma bing taka yeer ri-ti teh numung. ⁵⁶Ka ba tangbak, ma cang te bing taka kwai ka ma vin na ming Mbiring ke kasuwa. Ma kusi gu ngharak ba ma tanak titara numung ji-jek ma tanak ma gbuum si-sisai.

7 Farisawa ma munuk yier tama Yesu aka taka zizik ka nee Urushalima. ²Ma phar Almajiran numung masa yi bier ma wok zing, masa nyaph wok'ang geh. ³Mok ka Farisawa taka Yahudawa ma sa yi beer ma wok zing geh sai ma nyaph wok zerem mok ka ma kashe al'adu ma shushuruk namang ka matam ba. ⁴Ka farisawa ma phen kasuwa, masa yi beer geh. Ma bai ma ba nyaph yeer bek ma yi beer ma kashe bubum jijek nunun kuku ma tumuu ma nyash bubum ti ka moda, phi pheng taka santula ma dalma, taka ti ma beer. ⁵Farisawa taka taka zizik riphi Yesu, "Mok sha'ang Almajiran nes ma sa kashe al'adun dattawa, mok ma yi beer ma sa nyaph wok heh?" ⁶Nung wun ba, "Ishaya te anabci titi taka ma phi phaara ma yi i nung, Zik wun 'ring ba yong ma ten mi ma nyi nung kang namang yong ma ten mi ma nyi nung kangnamang wa si-sing takami. ⁷Ma syak mi wuk meng masa kashe bubum ku'ku ma tumu ka ring ma cang ma zik. ⁸Hen nyish dokar ma num ang nung he kashe bubum ku'ku ma ring. ⁹Nugu wun ba, he teh nasara ka he gbanak dokokin ma Num mok ka he

kashe al'adun nyin ma ri'ring.¹⁰ Musa zik wun, ten tanu,"ma jin" ka"hang ka has rurwa taka hene, sha ma mbeshek gu"¹¹He wun,"ka riphinik wun gu marr, "duk taimako ka shar he gbum te nang cang shishirik (wate, me nagu Num).¹²"Mok kana he nagu cwen sa teh gu ewa ma hene hwen hang ge.¹³ He dak doka, ma Num cang hwen vivi mok ma al'adu ka he naba yong, taka bubum vivi bubum ka he cang kiti.¹⁴Phen phin giger ka ma munuk titi tumong wun ba, "dak nang tuu te nang phaar nang.¹⁵ Ba hwen kayin nyi ma riphinik ka kasak gu, hwen ka wurik nyi ma riphinik yo nung kasak gu.¹⁶Rina ma tuu yi-yisin, yisin¹⁷Ka Yesu nyarak girie yin phee, almajiran numung ma riph gu mor ma wun nataka misali.¹⁸ Nung Yeso wun ba, "hai he sa ma phiphing geh'aa? He sa phing hwen kane nyan yin ma riphinik sa kasak gu geh,¹⁹ Mok ka sa ba gu kang taka nzor geh, ka yin wurik ki cang ving teh viving. kana yesu wun ba ta mbak ki cang zizerem.²⁰Wun hwen ka wa nyi ma riphinik yo nung kasak gu.²¹ Mok ka ne nyi ma riphinik, kuma ne kang numung nung, titam kang vivi, ke kasak, tiyok, taka mbe-shek ring.²²Titi mwan, yiber, ti-ti hwen vivi, hai didak bum vivin kang, huph he-has teh, kpe-kpa titi twang, taka tetam mbu. ²³ba yong bining ma bubum vivin ka ma ne nyi ma riphinik, ba nung ma kasak gu".²⁴Wanak tumung bai sur taka sida yin phee hang mok ka sa murr hang phing wun yo wa tumung geh. ²⁵Wok wok na nyina hin hang, ka phimu wa ma ruhu vivi ying ka hin na yisin wun titi ma Yesu nung bi mok tieng nyi nyi numung. ²⁶Hin na ne vuen girka meng wa wen Fonishiya nung kusi gu gbanak gu phimu ruhu vivi yang.²⁷Nung wun gu," nyrak me na ba mumwing ber bek mok ka sa jem ma kpang ber ma mumwing ma ma ba wu-wa geh." ²⁸Wun "Daa Num, wuwa,ma cxang ke gbum beer yama mumwing,"²⁹wun hene," mok shang nu wun nyina, banes mim vivi ki wurik yeer ma wen nes," ³⁰Ka phan phee ba phar phemu sa na tig mim vivi na wurik gu yeer ma phemu.³¹Phan wurik ba shiyar sur, taka shidan nddinden har song ma Galili taka vin ma Dikafolis. ³²Ma bing gu mbu hang, ma kusi gu wun ta nak gu ma wok numung. ³³Nugu phang gu bang gu gus, nugu sorok gu wok tuu mbu ka kwanji tuph gu titia, ka na nung tanak rim numung.³⁴Pharr teh twang,wur kang wun gu, "hatha,"wun,"burit".³⁵ Wokwok na nyina dak gu yisin wun hwen ka jiphi rim nyarak gu, nung yiphik tam wun mangar.³⁶Nung wun ba wun gu hang geh ma wun ka wun, ba ma tam ba ring tamgbak. ³⁷Nyina nung cabg ba hwen ny-nyar nyi "teh shang'mgbak ma geer taka gbang ma yisin wun, taka mbu ma tam wun."

8

¹Tu mu hang gering mamunuk titi beer yiye sang yesu phin almajiran numung wun ba wun. ²Re gu yong ma time yeer shaw ma teh nim tat taka me ma sa yi beer geh. ³Ka mi wun ba ma ba phii kwa yi beer yong ba tur ba cwen bur ma huu mok phii ma bur nama wa sising."⁴ Almajiran numung ma wun gu wun "ta ung we gbum fufom zizang yo ming ka shar gir'ing yong?"⁵Riphi ba, "fufom bining nung ka he waa ying?" ma wun, "kwiph nyinang." ⁶Nu wun ba gi'ring ma cang ting. kpang fufom kwiph nyinangka kwanji, buat,shit fufom, nung wun ba almajiran numung wun ma gaphi ba ring ma gaphi cwai ma wa bwas'ing nung.⁷Ka kwanji bwat wun ba Almajiran numung ma gaphik ba ring. ⁸Ma yi, ma yirr ma munuk buhr ka vak, ma wunik kpuk kwiph nyinang. ⁹Kpa ring ma wamwa shushuruk ning ka ma wa tu mung Yesu wun ba mabanama.¹⁰ Nung yin jirgi ming taka Almajiran numung ma bai Dalmanuta.¹¹Nugu farisawa ma be masa kan wun ming taka Yesu cwen ka phasi ba hwen hang twang mok ka ma mur mimak gu mgbeng ma teh yong. ¹²Wurr kang ruhu numung ming sa wun," mok shaang kap yong ma mur phaar alama? giri me wun wa hen kap yong masa na wa hen alama hang geh."¹³ Nyarak ba yin jirgi ming bai wok nyi nang.¹⁴Nim na, almajiran numung ma tih her ma fufom. Vak ba fufom nyi nang nung shwak jirji nyi ming.¹⁵ Wun ba, "wun kiph na yeer ring ma yisti ma faristawa taka yisti ma Hirudus."¹⁶Almajire ma wun ba yeer namang wu sa ma fufum yin geh"¹⁷Yesu phing hwen ka wai nu wun ba, mok sang he tam kang wun he sa bing fufom geh? He sa phing hwen ka mi ti taka hen geh aa? He wa sun ming aah? sha kpa kang nyin.¹⁸Yih, ka he waing, sa phaar teh geh? he sa tam kang geh aa? ¹⁹Ka mi shit fufom na tukun ma ring mwa shuruk tukun kpok bining nung vak? ma wun gu," wuk dak phu."²⁰Ka mi shit fufom kwiph nyinang ta ma ring mwa shuruk ning. Kpok bining nung ka vak? mawun," Kwiph nyi nang. ²¹Na nyina sa shar hen phin geh ah?²²Ma bi Baitista nung ma bing rima mbet yi ma kusi Yesu wun tanak gu.²³ Yesu kashe wok mambet ma wanak teh na. Ka tak gu titia yii, nung dak gu wok yeer, nugu riphi gu nu phaar teh ah?"²⁴Phaar teh twang, wun, "Me phaar ring ma shin tika kon"²⁵Yeso phen tanak gu yii, riphinik burok yii, nung phar teh mangar²⁶Yesu wun ba nes phee, wun gu, "sa tue ba garin geh"²⁷Yesu taka almajiran numun ma shin te teh ma kaisariyu taka filib. ka ma sa ba cwen nung riph ma wun me mi mi wa ne?" ²⁸Ma wun Yahaya ma baftisma. Bur ma wun, iliya, bur ma wun nyinang ma Anabawa²⁹Riphi ba, he wun me wa ne? "Bitrus wun, "nu wa Almasihu. ³⁰Wun ba wun gu hang wun titi numung geh³¹Nung Yeso yiphik gbarab ba wun,nyina, nung mwing ma Num mak yau wokma shushuruk taka taka zizik taka shushuruk ma Firitoci ma mbeshek gu teih nim tat wanak tu'ning. ³²Ka Num wuna tu nama nugu Bitrus nugu phin gu gus sa gusi gu. ³³Ka harmit pharr Bitrus nugu gusi gu wungu wun phin be me suun nang kajiri nu sa dak kang nis taka bubum ma ring nung, sa ma bum geh"³⁴ Nugu phing gire mur siak mi nu hwang titiu nis ang, nu kpang giciye nang nu syaik mii. ³⁵Mok na riphinik ka warr nzor numung sa gbum geh, mok na riphik kwui mok mi taka wun ma Num, kashi nzor numung. ³⁶Shang nung riphinik gbum teyong nzor geh? ³⁷Tam kang jek shang nung riphinik nagu num mok nzor numung?³⁸Nu rina ka nu tii swei nang taka wun nang mwing taka teh ma sisiak hin, taka zi mwing ma Num yoma te swei numung ka phin bi gum numung ming ka Daa nagu ta kamaliku zizerem"

9

¹Nugu wun"gire, mi wun wa hen, burr nying ka ma yong ka masa kwi geh, ma pharr malaika ma Num taka iko". ²Ka nim kwiph hadan Yesu phin kpang Bitrus, Yakubu, taka Yahaya, bang ba njongong ma matarr hang ka wa rot, ba kwana'mang nugu kamani numung harmit, nyi nyi nama. ³Nugu titara numung cang huhwerek ziuuh, ka taka shi-shi'ning te yang ma sa

sharr ka ma shinim gu yang teh yong geh.⁴Nugu Iliya taka Musa ma bii te namang masa tam wuhn taka Yeso.⁵Nugu Bitrus wun, ring ma gbarab nyarak wu disak tih shak tat, nyinang nis, nyinang ma Musa nyinang ma Iliya.⁶Yasak hen ka wun wuhn wet, mok ka didiring tur ba jijek.⁷Nung jum nyig hang bi shishi bah, ma yising kur wun hang jum nyig na ming.⁸Yonu wa mwing mumur nang yisin gu nang.⁹Wok wok na ma pharr, ba hang, vak Yeso kwa numung.¹⁰Ka masa sirr gun ma matar, numa nar phak ba tuh wun ma sa wun gu hang hwen ka ma phar geh, sai nim ka mwing riphinik wanak tunie.¹¹Nugu wun na sang yeer namang" nung ma riphi yerr namang shang nung wa wu wanak tunie".¹²Ma riphi gu mok shang taka gbubarab ma ataura ma wun wun Iliya nung wu suhn bii?"¹³Wun ba kana nung Iliya nung wu suhn bii, bi sumuk bubum mbiring. Mok shank ma zik wun mwing riphinik mak yau cwen jijek, mok shang ma hwang gu'ang?¹⁴Ka na mi wun wa hen Iliya ki kwanji bii, ma tigu hwen ka ma murr ka hwen ka wuh'n ma num titi numung".¹⁵Ma phen ma bi tama Almajiri bohr. Ma phar giri ma sah kan wun ming taka shushuruk taka gbubgarab Ataura.¹⁶Ka ma phar gu cang ba giiri hwen nyi'nyar nyi jijek ma tii shushu ma bi wun gu nyi.¹⁷Riphi almajeri numung, "wa wuhr wun ta nung he kan nyi giri?"¹⁸hang nyi nang giri ming wun gu, "rima gbugbarab mi bi wa nu mwing mok ka wa ma ruhu ka shak gu tam wun'ang."¹⁹Nima ka wanak gu ca ki tak gu tih mi wuhn ba Almajire nis ma gbanak gu ma sa phin ge.²⁰Wun ba wuhn hen ring ma kaph yong ka he sa tak kang geh, nim bining wu wa giri, ka hen sa phin gbanak aljanu geh hen taka huhu kang bing gu nang.²¹Nug ma ba bing gu mwing ding ka ruhu na pharr Yesu wok wok na nyina nuphur mwing na yeer numung diring nung mwing na hu tig sa rukut yeer tig, fufung sa wurik tig.²²Yesu riphi rwa ma mwing ding, nim ta nung wana yong gbum gu? rwa ma mwing na wun tur gu sa tohr kiyang.²³Ca ki hu nyiming taka kara mok ka murr mbeshek gu. Ka nu phin hwenang pharr yauw neer nu wahr wirr, Yesu wun gu"ka mi phin? Nyina shaang gbanak wa ti-teh, tama rina ka dak kang wok wok na nyina rwa ma mwing na wun ka nah, mi dak kang gbanak mi hwen ka shakmi dak kng ang.²⁴Yeso wun gu,"ka mi phing nyina sha gbanak wa ti-teh tama ring na dak kang.²⁵Wok wok na nyi'na rwa ma mwing na wun ka'nag mi dakang. gbanak mi hwen ka shak mi dak kang aag.²⁶Ka Yesu pharr giri ma sa bi tee namang ma shushu nugu gbanak mim viving nung wun,"Nu ruhu gbang i wun wa nu wirik yeer ma mwing yong sa tuhr yin gu yeer geh.²⁷Nung mim vivin dak ruuh, nung wurik nyarak mwing na nung mwing na cang tika riphinik ka ki kwei nung ring buhr ma wun, borok gunung twang nung mwing na wanak twang.²⁸Yesu tuhr wok numung, borok gu twang nung mwing wanak.²⁹Ka Yesu yin phin nung almajiran numung ma riphi gu mok shan wu sa phin gbanak gu geh?"³⁰Wun ba,"wuhr yong sa wirik geh, mur manjik"³¹Nugu hadang ba galili, mok ka sa murr han phin te ka ma wa ying geh.³²ka sa gbarab ba almajirin numung, wun ba nim wu bi ka ma kpang mwing riphinik ma tak ba ring wok ma mbeshek gu, ka ma mbeshek gu ti nim tat nung phen wanak.³³Almajiri ma sa phin mur ma wun ka tam geh, diring tuhr ba ma sa tohr phin gu geh.³⁴Ka ma bii kafarnaum nim ka sa phi riphi almajerin numung, sha nung he tam cween?".³⁵Ma cang shau. Mok ka ma bi tam wun cwen, titi ma wun, ma wun ne nung geer shuruk.³⁶Nug cang tig phin almajiran numung wuk dak phu, wun ba na ka mur cang nyi nyi demek kang kang numung tig cang rima tite ba ma tun gwa rwam.³⁷Big mwing kiyang kashi wohk dak gu ran cicui namang. Kpang da swar numung wuun ba.³⁸Nu ka nu murr mwing kiyag ka yong he seh mi nung ka he seh me taka rina ka dak mii.³⁹Nung Yahaya wun, rima gba-gbaraph wu pharr hang gbanak mim vivi ma tyiak nis wu shak gu ang aa, mok ka wu sawa gire geh.⁴⁰Nung Yesu wun ba nyatak gu nang mok ka ba hang teh wur rwam shuruk yong, phen tam wun vivi titii⁴¹Riphinik ka sa ti hup taka hen geh, wa neer.⁴²Riphinik ka nawa hen nyi wuwun mok tyiak nang mok ka he wa ma Yesu, gire me wun wa hen, gbum fwush tama Num.⁴³Riphinik ka dak mwa'mwing ki-keng ma kpai ding, geer jek ma jiphi gu matarr hu-hug teh ma tak fu song ming.⁴⁴Ka wok nis dak nu nu kpi'kpiding, geer jek nu shi wok ding. Mok ka geer jek nu ba twang ma wok nyi'nang ka nu ba kara ma wok phu.⁴⁵Tumung kpusi masa kwei geh, kara ma sa kwei geh.⁴⁶Ka kis nis dak nu nu kpiiding, shi nu tak ang. Geer jek nu ba twang ma kis nis nyinang ka nuyin kara ma kis phu.⁴⁷Teh ka kpis ma sa kwei geh, kata na sa kwei geh.⁴⁸Ka yii nis dak nu nu kpiding, cun nu tak ang gee'r jek nu ba twang ma yii nyina ka nu yin ka ma tak nu kara ma sa kwei geh, kara sa kwei geh.⁴⁹Teh ka kis ma sa kwei geh, kara sa kwei geh.⁵⁰Mok ka wa makara nung ma npha nemgbak.⁵¹Wan jem, ka mimes wurik ang, shang nung dak gu phen te mimes? cang nang ma mimes cang nang jek taka nemgbak.

10

¹Yesu ngharak teh na, ba kwara ma Yahudawa kwara ma song Urdun, nugu giri ma sube teh Num sa gbaraph ba gbigbing, ka min sunum te.²Nu Farisiyawa ma be teh numu te mumak gu ma riphi, "Wa titar rurong gbanak himi?"³Wun ba, "Sha nu Musa wun hen?" Ma wun, ⁴"Musa ngharak rurong zik yishi ka gbanak hin ba numu."⁵"Mok kukuk titi nyen nu zik wa hen nyina," Yeso wun ba. ⁶"Ku ka Num te teng, "Num te ba rurong ma hin."⁷Mok yong rurong ngharak rwa ma hene dus titi ma himu, ⁸ba phu ma cang yer nyinang ma sa tor phu ge yer nyinang.⁹Ka na nyina when ka Num kudus, riphinik sa gaphi ge."¹⁰Ka ma sa wa phe, manzani ma mwuang ma Num ma sa riphi gu titi ma wun yong.¹¹Wun ba, Ne gbak ka gbanak himu phen kpa hin bi na phu ma hin ka sawa hhimu ge.¹²Ka hin ngharak rumu kpa rurong bin yo nang, phu ma irina ka sa wa rurong numu ge."¹³Ma bing marbubwas nama te numu ngi dasak ba wok yer, nu manzanni ma Yeso ma gban ba.¹⁴Yeso phar nu ka numu kasan, wun ba, "Ngharak na marbubwas ma be te nang, sa shak ba na be ge, gum mi Num wa ba nama."¹⁵Giri mi wun wa hen, rene ka sa se gun mi Num tika mwakyang ge sa gbum yiyin ti mi Num ge."¹⁶Nu munuk marbubwas kang naba mwarang dak ba wok yer.¹⁷Ka yiphik ba numu, riphinik hang be mi shushu te numu dun ting nyinyi numu nu riphi, "rima gbugbaraph jrk mu te shang ngi mi gbum nzor pheyang?"¹⁸Yseo wun, "Sah dak nu phin mi mangar? Num nu shwak wa mangar.¹⁹Nu pheng, "Sa mbeshek ge, sa na ma hinhang ka sa a nes ge sa te tiyok ge sa wun wun phak titi tonok ge, sa war bum ma hang ge, yisin wun ma tanu taka ma ya nes."²⁰Riphinik na wun, "Rima

gbugbaraph, bubum ba yong mbiring mi ki te mi sa tor magwas." ²¹Yeso phaar gu mur gu wun ngu, "Sik wa when nyinang. Ba reph bubum ka nuwa yieng mbiring nu naba reng ka ma sa wa ma when hang ge ngi nu ba gbum twang ta mi Num. ngi nu be nu be siyak mi." ²²Mok wun yong kasak gu kang yernumu kwi, mok wa ma sabar fwet. ²³Yeso kerfek yi phar ti wun ba manzanni numu, "Te ba taka Sabar mak yau ma gbum yiyin mulki mi Num!" ²⁴Manzanne ma nghan nyi ma when ka wun. Yeso sa wun ba, "Mumwuang, mak yau wa nung ma yiyin mulki mi Num! ²⁵Sa be mumak iyau ge rakumu yin busuk ma alura ka taka sabar ma nyin mulki mi Num." ²⁶Ma nghar nye fwet, ma wun yer nama, Wa ka nyina ne whender?" ²⁷Yeso phar ba wun, "Ta ma reng wa mi mak yau, ta mi Num sa wa nyina ge. Bubum mbiring wa tete ta mi Num." ²⁸Bitrus yiphik wun ngu, "Phar we ke ngharak bubum mbbiring we siyak nu." ²⁹Yeso wun, "Giri mi wun wa hen ba hang ka, ngharak phe, ma manga, ma sarmu hene da rwa, mumwuang vwuinni mok taka wun mi Num, ³⁰ka sa gbum kasa mwang nyinang ge yong nyining teng yong: phephr taka manga taka sarmu taka hene taka mumwuang vwuin taka mumak yau taka teng ka we be nzor pheyang. ³¹Jyek ka ma wa nyinyi ma missun taka sun taka sun ma ca nyinyi." ³²Ma sa wa cwen te ba Urshalima, Yeso sa wa nyenye nama. Manzanni ma nghar nye, neng ka ma siyak ba misun ma diren. Nu Yeso sa ba gus yiphik wun ba when ka ma te gu. ³³Phar we ba Urshalima, ma ba naba shushuruk ma taka tam wun mi Num taka taka zizik mwuen ma riphinik ma mbeshak gu ngi ma naba alummai. ³⁴Me neph gu, taka titai yer, ma wuruph gu, ma mbeshak gu. Te nim tat tu nei nu wanak. ³⁵Yakubu da Yohanna, mumwuang ma Zabadi ma be te numu, ma wun, "Rima gbugbaraph we mur nu te dereng when ka we wun wa nu." ³⁶Wun ba, "He mur mi te wa hen shang?" ³⁷Ma wun, "Ngharak we cang taka nu mulki nes, nyinang wok yiyi nes, nyinang wok mene." ³⁸Yeso wun ba, "He sa pheng when ka he riphik he wu when ka ma mi wu taka baptisma ka ma te me?" ³⁹Ma wun ngu, "We shar." Yeso wun ba, "When ka mi wu, he wwu taka baptism ka ma te me hen ma te wa hen. ⁴⁰Rina ka ca wok yiyi taka wok mene nang sawa mi nu mi naba ge wa ma taka na ka ma ki dak ba." ⁴¹Ka manzanni wuk ma yisin wun yong, ma te bwan taka Bitrus ma Yahaya. ⁴²Yeso phin ba te numu, wun ba, "He pheng ring ka ma cang shushuruk ma alummai ma dak ba reng ring titi, taka nyenye naama ma sa te ba taka na ka masiyak ba." ⁴³Sa cang ka yong nyining ge te nyen. Rina ka mur ca shuruk nyen yo nu can bwat, ⁴⁴rina ka mur ca ku ciciu nyen yo ca tiphe nyen mbiring. ⁴⁵Mwuang ma riphinik sa be reng ma te gu rwam ge, yo nu ba reng rwam, phen kwi mok reng jijek. ⁴⁶Ma be Jericho ka ngharak Jericho taka manzanni numu taka re gung, mwuag ma Timawas mi ti yak Bartimawas mbet yi ka kwisi ca cwen. ⁴⁷Yisin wun Yeso Banazarat we hadan nu yiphik wun kanang, "Yeso dan Dauda gbum me mi ying!" ⁴⁸Re jyek ma gbanak gu ming, ma wun ngu ca shau. Nu ger ring sa wun mwuag ma dauda gbum me mmi ying!" ⁴⁹Yeso rang wun phin ngu nan. nu ma phin mbet yi ma wun nggu wanak phin nu." ⁵⁰Mbet yi tak tetara ka shishi yer ring ba tama Yeso sarsar. ⁵¹Yeso riphik gu, wun, "Nu mur me te ma shang?" Mbetyi wun, "Mallam me gbum phphar." ⁵²Nu Yeso wun ngu, "Bai, deddak ka nes dak yi nes phar te." Pheeng nyina nu phar te nu syak gu cwen.

11

¹Ka ma bii Urushlima, hu-huit ma Batafaji taka Betanya, kwara ma koh matar ma zaitun nun Yesu dak almajirai phu ²wun ba, "Bang kauye na hu-huit ner he sa yin he phaar jeke ka ma jiphi ka ma kisi taba baning phi-phik nang, he bing mi nang. ³Ka hang hen, "Mok shaang he teh kana?" Wun nang, Ubangiji ka mur ka mur phenrkang wok-wok." ⁴Nugu ma bai ba gbaam jeke ji-jiphi girish phee hu-huit ma cween gu-gung, ma phi-phik. ⁵Nung ma hang ma sa rang tumung ma riphik Num ba, "Mok shaang he phi-phik jeke yong?" ⁶Ma wun ba hwen ka Yesu wun. Nung ma nyarak ba ma ba nama. ⁷Amajira na phu ma bang gu Yesu jeke ma naphak mayafan nama jurng, nung ma baning. ⁸Nugu ring ji-jek ma naph hwen shi-shishi yer cween, bur ma naphak yishi ka ma shit bas hayi. ⁹Ring ka ma nyi-nyi numung taka ring ka ma siyaak ma sun ma tak, "Hosanna! Albarka nu rin ka bii tiyak ma Ubangiji. ¹⁰Albarka nu mulkin na ka wu bii tiyak da her Dawuda! Albarka nu ri na ka bii tiyak ma Ubangiji!" ¹¹Ka phaar kon kpa ma yishi ming si-sin, nung bai sa phar da yo gbaam mu-mar ming sa phaar hwen hang ge, yishi nung, mok te mimar ma kpa kisi teh. ¹²Nung wun gu kon kpa, "Ha sa tur yii mur-mar nes ge." ¹³Almajira numung ma yiisin hwen ka wun. ¹⁴Ma bii Urushlima nung yin shak gbanak taka ri-rephe teh, ma sarasan taka taburan ma taka sasaning gaju taka teh cang ma taka reph tantabaru. ¹⁵Shaak ba bu-bum ka ma reph ang shak tumung. ¹⁶Nugu gbaraph ba wun, "Sa zi-zik ming ge a, ma phin phee nang phee yi-yi manjik ma ring biring?" Ka na he dak cang twak ma tiyok." ¹⁷Ka shu-shuruk ma Faristoci taka taka zi-zik attaura ma yisin wun ka wun, ma yasak cween ka ma mbeshak gu, nung dirin tur ba mok ka gba-gbaraph numung ca-ba tur ba giri hwen nya-ngar nyi. ¹⁸Ka yi-yere nung ma ba teh gung. ¹⁹Ma sa hadan ma hi-hi ming nung ma phaar kpa na ki hur. ²⁰Bitrus sa teh herr ge nung wun, "Rin ma gba-gbaraph, phaar! kpa ka nu teh gu nyi ke hur." ²¹Yesu wun gu, "Dak na kang Num. ²²Giri me wun wa hen ka he wun gu kah matar na wanak nu hu song ming, ka sa hu kang ge, ka sa dak kang nyan na nung cang, Num teh gu kana. ²³Mok nyan na me wun wa hwen ka he yii manjik, he kusi shaang gbbak na kang wun wun wa gbaam, cang ka nanyina. ²⁴Ka he sa manjik sa dak na ring ka ma te wa hen vivi kang ge, nyina nung da nyan sa hwen." ²⁵Ka he dak ring ka ma tih wa hen vivi kang, da nyin ka wa towang sa sa hen ge. ²⁶Ka phen ma bii Urushlima. Yesu sa ba shak, nung shu-shuruk ma Faristoci taka zi-zik, taka su-shuruk ma bii teh numung. ²⁷Ma wun gu, "Ma wur iko ta nung nu ti bu-bum ba yong? Ne nu nawa gum wok?" ²⁸Nung Yesu wun, "Me mur riphik hen, wun mi nang mi me mi wun wa hen da ma iko ta nung me tih bu-bum ba yong. ²⁹Baftismar ka Yahaya tih, ne twang da ne ta ma riphinik nung? Wun mi nang. ³⁰Nung ma kan wun yeer nama, ma wun, "Ka wu wun, ne twang wun mok shaang he sa mur me ge?" ³¹Ka wu wun, "Ne ta ma riphinik ma sagar wuri mok ma dirin ring, mok ka nyangbak, wun Yahaya wa annabi. ³²Nugu ma mur gu Yesu, "Wu sa phing." Yesu wun ba, "Giri mi sa wun wa hen iko ta nung mi tih bu-bum ba yong ge."

¹Nung Yeso yiphik ba wun ma misalai wun. "Riphinik hang wa ma hai inabi teh gug, shirik phen hukur hushi huhuit ma hai inabi phen mwayi phi rotgung ka rima ki keph hai cang sa keph gu teh nung na ba taka ku kwar hang jin ginar ma hayi na, kana nung bai vuin hang ming ka wa si-sing. ²Ka berr nim nung dak tephi numung hang be se ber k ki vin hai bingu. ³Kana nung taka ku-kwar na ma jurr gu, ma gbanak masa na gu hwen hang wok geh. ⁴Phe dak tephi bing yo na ma dak mbak titi, ma mak gu yau yii ma wurgu swi tem. ⁵Phen dak hang ma tur gu ma mbeshok gu ka na nu ca kiteh ba ring ji-jek, ma nuphuk bur ma mbesh bur. ⁶Sa phen tusuk hang, ana wa mwi mumar numung da ma phar swi nimung oh mwaing mu-mur kang nung nung ka wa ku kwanji vin numung naba wun ma na gu numung naba wun ma na gu nyi-nyi shuruk." ⁷"Kana taka ku-kwar na ma wun yeer naama, 'Yo nung wa mwi bwad numung, beneng wu mbeshok gu sabar ca ner. ⁸Nugu ma tur gu ma mbeshok gu ma tak gu kurusun gwar hai. ⁹Ka na wa shaang nung rin ma hai na tih? Nugu bii mbeshok taka ku-kwar na, na ba ma hang hai na. ¹⁰We kisi tam teh yong ah? 'Wun matar ka taka mu-mwayi tung hwang ang, yo nung ca hwen magar. ¹¹Yong ne tama Num nung a jem yi ti phar.'" ¹²Nugu ma yasak cwen ka ma tur gu mok ka tam wun titi nama nung nu phur nyi nama ka na dirin giring mok na nung ma nyarak gu ba numung. ¹³Ma dak Farisiyawa taka Heridiyawa, hang ma bii numung mok ka ma mur dak gu tarko wen mok wun ka sa tam. ¹⁴Ka masa bii, masa wun gu, "Ring ma gba-gbaraph giri wa nung nu gbaraph wun ma Num ji-jek, nu sa phasi mumur titi taka ring geh ring nu gbaraph titi ma teah ca-cang ta ma Num nung nu teh ji-jek, "Ka wa nyana wu phan ganjung mok ma Kaisar da wa wa?" ¹⁵Ka na nung Yesu phing kang na ma wun ba, "Mok he mi-mak me? Bing ma nang dinarin me phaar." ¹⁶Ma bing nyinang ta ma Yeso wun ba, "He phaar tika wa zi-zik teh ma ne, "Ma wun gu, "Wa ma kaisar nung." ¹⁷Yesu wun, "Ka wa nyina na gu nang Kaisar hwen ka wa ma Kaisar, he na gu Num hwen ka wa ma Num nung ba hwen nyi-nyar nyi ji-jek. ¹⁸Nugu Sadukiyawa ma bii teh numung. Ba ka ma wun taka na ka maki kui masa tor wanak geh gu ma wun, ¹⁹"Rin ma gba-gbarap, Musa zik baring, wun ka manga ma hang kwui nyarak himu ka sa mar mwing ma hang geh. Riphinik na kpan hin ma manga, ma masi gu manga mu-mwaing ngirish kwar numung sa hu geh. ²⁰Nugu ma hang ba kwiph niyang(7) rima shuruk sun kpa hin a kui sa mar geh manga bwasa k pang ba mbiring nama a hang sa mar geh. Ane nung hin na ca numung. ²¹Ma phu k pang yoma sa mar geh ma tat ma nyina. ²²Ba mbiring ma sang Musa mar geh ba kwiph nyi nang(7) kwanji hin na ma kwai. ²³Ka ma phen ma wanak ca hin ma ne nama mok ba kup na ma k pang gu." ²⁴Nugu Yeso wun, "Sa mok yo nung ca ke ka sak kang geh wa mok bee sa phang wun ma Num gee ka na ma he sa phang Gum ma Num ge? ²⁵Ka ma wanak ma nzor phiyang, wun ma hin mu mar mwing geh ma mok ma cang tika malaiku towang. ²⁶Mok titi ma ku-kwai wanak, he kisi taka tam wun ma Num ka Musa zik a, ka Num wun gu, 'Me nung me wa Num ma Ibrahim, taka Ishaku taka Yakubu? ²⁷Wa Num ma ka kui geh. Yo wa Num ka yo sa ti teh yong, he kasak mok yo nug wa mangor." ²⁸Inyi nang nama rima zizik wun wa wun mangar nung nu tih sa kan wun ming ka phaar Yesu sa naba amsa, mangar nugu rhiphi gu, "Wun ta nung ge ma tama adah Num?" ²⁹Yesu wun, "Na ka ger gung yonung, yising nang hen Israila, Da Num ner, da wa nyinang(1) nung. ³⁰Numur a Da Num ma kang nyinang biring ma kukuk nis ma Sabar nis kang taka nzor nes biring." ³¹Ma phu nung wa mur temak tika titi nes hang sa ger yong geh. ³²Nung run ma zizik attaura wun gu, Rin ma Yeso wun nuwa rima wu wun wun mangar Num wa nyi nang a hang sa wai ka yo geh. ³³We mur gu ma kang nirr mbiring taka ku-kuk neer we mur gu taka phi phing nirr we mur temek nir tika yeer nirr ner hadaya konawa." ³⁴Ka Yeso phaar yo ki gu wun ma kiph nung wun gu, "Nu sa wa sising taka mulki ma Num geh." Ka kwanji na ang ha sa tor riphinik gu hweb hang ge. ³⁵Ka Yeso sa gbaraph shak wun, "Mok shang taka gba-gbaraph attaura ma wun kristi wa mwaing ma Dauda nung? ³⁶Dauda ma titi nu nung wun ma Ruhu maitsarki nung wun, "Da wun gu Da nang, cang wok yi-yi nang me naba taka dak nu nyi-yi sui." ³⁷Dauda ma titi numung phin gu gu Da wa ka mok shaang nung Almasihu cang mwaing ma Dauda?" Girin ma yisin gu ma ti mwarang. ³⁸Sa gbaraph ba wun ti nang swa ma taka gba-gbaraph attaura, taka mur shin ma titara shu-shuruk ma mur wu-wun kasuwa, ³⁹ma wur te ca-cang mangar shak, taka te bukukuwa. ⁴⁰Ma wasi phee ma hen yau, ma yi manjik rot ma mur ring phaar ba ring ba yong ma wu mak yau ji-jek. ⁴¹Nungu cang nyi-nyi ma akwatin ma baiko shak, phaar ka ring ma sa wur ganju ming. ⁴²Nunu hin yau rima titikiu bing mbon numung anini phu (2) be tak. ⁴³Phaing almajiran numung, wun, "Giri me wun wa hen, hwen ka hin yong tak akwatin baikon yo ming ger ma bur biring. ⁴⁴Ba biring ma bing gba-gbaam nama ming hene yau yong titeken numung ming bing hwen wa ying.

¹Ka Yeso sa wurik almajiren numung hang wun gu, "Rima gba-gbaraph, phaar dika matar dangara taka mu-mwayi tu tung mangar young!" ²Wun gu, "Nu phar tu-mung young ka ma mwai ma sa nyarak matar hang jurong ma tungwa ka ma sa mwashak ting ge." ³Sa cang jurang ma matar zaitun ka wa hu-huit ma shak, nung Bitrus taka Yakubu, taka Yahaya taka Andarawus ma rhiphi gu di-di-den ma wun, ⁴"Wun ba ring nim ta nung ma te bu-bum ba yong? Shang nung cang hwen ka wu-phaar ge wu phing wun bu-bum yong ma faru?" ⁵Yesu wun ba, "Keph nang yeer nyin ha sa dus hen ge. ⁶Ji-jik ma bii ma tiak nang, ma sa wun me nung me wa yong ka na ma dus ring jijek. ⁷Ka he yisin wun ma hu-hum mok taka jita-jitar na mang sa tasi nang ge hayong ma faru mgbeng ma teyong kisi bii. ⁸Vuin hang taka vuin hang ma hwum gum taka gum. Vuin shi-shi ti-ti taka young ka na nung wa kuu ma mak yau." ⁹Cang nang kipkming mok ka ma ba hen nyi-nyi ma majalisa ma nuphuk hen shi-shak ma ba hen nyi-nyi ma gum mok tak nang mok he te namang wun whenhang titi nang. ¹⁰Wun ma Yesu sai yin ba ring tuu teh yong mbiring. ¹¹Ka ma bang hen nyi-nyi ma mok sa tasi nang ge nim na ma nawa hen hwen ka he wun, mok ka sa hen nung he tam wun ge wa Ruhu maistarki nung. ¹²Manga na ba maga ma mbeshok, da

taka mwaing. Mwaing ma wanak ba ma hene taka rurwa ma dak ma mbeshek ba. ¹³Ma hweng henang mok tiok nang, rina ka kuk kang har gbang gbaam cetu. ¹⁴"Ka he phaar ma yiphik dasak rwam vivi phiyang rima kyama te ka sa jem ma teh ying ge (rima tetam phing) to hen ka he wa vin ma Yahudiy, te nang shushu he ba kangbang teh, ¹⁵riphinik ka wa kangbing teh sa sirr yin phee te kanghwen hang ge, ¹⁶riphink ka wa hai sa phen ba phee ke kpang ma yafi ge. ¹⁷Hwen titasi titi ma hin taka mwainh-mwaing nyi ta hin taka mwaing-mwaing sun nim na! ¹⁸Yi nang majik hwen yong sa bii ma kus ge. ¹⁹Nim na ca ma mak yau ji-jek, ka ma kisi taba teh, ma kuu ka Num teh bu-bum har numung ma sa teh na ge. ²⁰Sa phang Da shi nim na cwen kpek ge, riphinik hang sa shier phang ge. Kana mok ma ri-ring ka shishin numung gem chuen ma Num, Num shie makyau naang kpek. ²¹Ka hang wun wa hen, 'He phaar Almasihu yong!' 'He phaar gu nina sa mur gu nang ge. ²²Ka na almsihan taka phak, taka annabawa taka phak ma bii wa hen ma teh hwen nyi-nyar nyi jijek. ²³Ka na ca nang ma kiph ming, me wun wa hen bu-bum young kafin nim nabie. ²⁴"Ka ma kwanji makyau na num dak sun, nwar sa nyan ge, ²⁵kutik ma hwakan daga twang, ma zuphuk bu-bum shu-shuruk ka-ma twang. ²⁶"Ka na ma phaar mwaing riphinik sa bii rin ming, ma iko shuruk taka daukaka numung. ²⁷Dak malaikun ma munuk zabbabun numung daga gugus ma teyoung (suu-taka sar, kuriting taka arewa) ba har gbang ma towang. ²⁸Gbaraph nang tama kon kpang ka nyoknumung ma yiphik ner phet ka wu tirik, pheng kus ki bii hu-huit nung. ²⁹Ka he phaar bu-bum young ma yiphik bii, phe nang ki gi hu-huit, wa hu-huit ma ngirish teh nung. ³⁰Giri nung me wun wa hen bubum young sa hadan ge bu-bum young biring ma bii teh. ³¹Teyong taka ting ma hadan, kyang wun nangming sa hadan ge. ³²Kana nim na taka sa'a ba hang ka phing, mala'kun twang ka mwaing rurwa nung kwanumung ka phing. ³³"Ra nang kiph ming he sa yi majik mok ka he sa phing nim ka wu bi ge. ³⁴Tika riphinik ka wurik ba tephenhang nyarak gu tephi numung phee wok, ngbak ma rwam numung wun gu rin ma ki-king phee numung sa cang mbu ge. ³⁵Kana ca nang me kiph mok ka he sa pheng nim ka rima phee wu bii ge, da ca ma yi-yere o da ma sun o, da ma bohi-himing o, da ma hi-himing o. ³⁶Ka da bii wu sa pheng ge gbaam hen sa naru. ³⁷Hwen ka ma me wun wa hen, me wun ge negbak wunu he ca ma kiph ming!"

14

'Idin keterewa taka bukin ma fu-fum ka sa ma yia vak nim phu, nu shushuruk ma firistici taka taka gbigbaraph ba attaurama yasak cween ka ma tur Yesu didin mok kama mur mgbeshek ge. ²Ma sa wun, kana, "Sa ning Idin ge, omk masa mur hum wanak reing ming ge." ³Yesu sa Betanya phreema saminu reingma kpuruk, ka sa mur yi beer, nugu hene hang bi ma kwalbar turare magar ruruk gu titi. ⁴Ma hang ka giri ma ti bwan, ma tam yeer namang ma wun, "Yong wa kakasak teh. ⁵"Yong wa turare ka ti nyang, sha sdak masa reph ma na ba taka titikin ganju numung geh? Nung ma gur gu yeer. ⁶Yesu wun ba, "Narak gu nang, mok shang he gor gu teer? ⁷Ka he mur na ba taka titikin, ma taka hen ninim mi me sa cang taka hen ninim geh. ⁸Hin yong ti hwen mangar ka ma ba mi kum nang tuneng. ⁹Giri mi wun wa hen, teh kama bang wun ma Num ying teh yong ma sa ti her ma hwen ka hin ti mi geh. ¹⁰Kama yisin nyina, Yahuza Iskariyoti, nyina ma manzannin ti shu-shu ba tama shuruk ma firistici mok ka mur na ba yo wok. ¹¹Ka shushuruk ma firistici ma yisin nyina ma ti mwarangijiek ma wun ma na gu Yahuza ganjung yo yiphik yasak cween ka na ba Yesu. ¹²Nim ma kuu ma bukin ma fufom ka sa yist taka phi-pher tumuk ma Idin keterewa, al'majirai numung ma wun gu ta nung ka wu yii beer Idin keterewa? ¹³Dak al'majirai numung phu wun ba wun, "Ba nang teh gung, he ba phaar kuko hang ma turnyi titi. ¹⁴Phee ka yining, heh siak gunung, wun gu nang rima phee, rima gbigbaraph wun, "Teh ta nung mi sirring mok ma Idin keterewa taka al'majirai numung? ¹⁵Phasi wa hen tii shuruk ka ma ki susum nugu he yi ba reing nang shiri tumung. ¹⁶Ka al'majirai ma ba teh gun, nugu ma phaar bubum ka wun ba, nung ma susum beer Idin keterewa. ¹⁷Ka yiyere ti ma bi taka wuk dak phu. ¹⁸Ka ma ke cang kwashak ming ma sa yi beer, Yesu wun, "Mi wun wa hen giri, nyinang nyin ka yi beer taka mi yo nung ka na ba mi. ¹⁹Ma gbum titasi, ma rphi gu nyi-nyinang masa wun, "Da wa mi oh? ²⁰Yesu wun ba wun, Nyinang nyin dak wuk phu yo ming riphinik ka wu yi beer gwer nyinang nung ka wu naba mi wok. ²¹Meing riphinik bai kasham ka yishi ma Num wun titi numung. Mok ma na Num shar gu riphinik na ka naba mi wok! Ger jek ka ma kisi mar gu geh. ²²Ka masa yi ber, Yesu kpang fufom dak wok, naba sa wun, "Yo nung wa yeer nang. ²³Kpang koko, bwatgu Num, naba, nugu ma wuu. ²⁴Wun, Yonung wa mek nang ka mi jiphi wun ka ma nyish mok reing jijek. ²⁵Giri, me sa tor wuu nyi inabi yong geh sai nim ka mi wu phiyang phee ma Num twang. ²⁶Ka ma kwanji tak hum ma titen Num, nugu ma ba matar zaitun. ²⁷Yesu wun ba, "Hen mbiring he kpidin he hu, mok ka wa zizik nyina wun, 'Mi nuphurrima kukuruk randong, randon ma wur kparak ma sarasan. ²⁸Ka mi phen mi wanakm, mi ba Galili mi ba sun hennang. ²⁹Bitrus wun gu, "Ko ba mbiring ma huu, mi sa huu geh. ³⁰Yesu wun gu wun, "Girimi wun wa nu, ma sun yong ka gbanun kisi sa kwini kasa phu, nu tun nang wun nusa phii mi geh kasa tat. ³¹Nung Bitrus wun, "Ka cang wun mi kwie taka nu, mi swa tun nu'ang geh." ba mbiring ma wun nyina. ³²Ka ba teh hang ka ma phing, Getsemani, nugu Yesu wun ba al'majirai numung wun, "Ra nang yong omk ka mi ba ki yi manjik. ³³Nung kpang Bitrus ma Yakubu taka Yahaya ka yiphik phaar mak yau taka titasi jijek. ³⁴Nugu wun ba, "Nzor nang wa mak yau ming tika mi kwei. Ra nang yong, ca nang ma kiph. ³⁵Yesu saba nyi-nyi bwasing, huting yi majik sawun kawa nyina, "Ma kpangu sa'a yong'ang. ³⁶Wun Da nang, shang gbag wa titer te nis, kpang mimi mwang mak yau yong'ang, kana nyina sa mumur kanang geh, nis nung. ³⁷Ka phen gbum ba masa naruu, nung wun Bitrus, "Siman nu a ruu'a? Kayong, nu sa phing cang wing ma sa'a nyinang ge'a? ³⁸Cang nang wing, yi nang manjik mok ka he sa hu ge. ³⁹Nung phen ba yi manjik, phen sa tam wun ka tam kuu. ⁴⁰Ka phen bii, gbum ba masa naruu mok ru tiba jijek, masa wun gu wun nyi geh. ⁴¹Phin bi ma tat wun ba, "He tor na ruu'a? Ki shar hen nyina! Ma ki naba meing riphinik wok ma taka zing. ⁴²Wanak nang wu bai he ba phaar reing ma ni naba mi wa hu-huit. ⁴³Wok wok na nyina kisisa kwanji tan wun nung Yahuza, nyinang ma wuk dak phu taka gire ma gun wok taka kulake. Shushuruk ma firistici taka taka gbigbaraph ma

attaura ka shuruk ma tunuk ba.⁴⁴ Reing ma ne na ba mi na ke dus nyi taka gire wun, "Riphinik ka mi ten gu, wa yonung, tur he ba nang.⁴⁵ Ka bii nung, nugu bii ta ma Yesu wun, "Rabbi," nugu ten gu.⁴⁶ Ma bii tur gu, ma bang gu'ang.⁴⁷ Ngina nama sa cun gun numung nung she gu tuu'ang.⁴⁸ Nung Yesu wun, "He bi taka he bi ke yur tiok ma gun wok taka kulake mok he tur mi'a?⁴⁹ Nim ka mi sa gbaraph shiak, ninim taka hen, he sa tur me ge. Ma ti ka yong mok ma wunik hwen wa wun ma Num ming.⁵⁰ Kana reing kama taka Yesu ma hang gu'ang ma te shu-shu.⁵¹ Mwan ruronghang shi-shi yeer ma mayafi, ma mur tur gu.⁵² Nugu ngarak ba mayafi teh shu-shu mwan-mwan⁵³ Tumung nung bang Yesu tama ffirst shuruk, tumung nung ma munuk shushuruk ma shiak taka shuruk ma ffirstoci taka shuruk taka, taka zizik ma munuk titi teh numung.⁵⁴ Bitrus siak gu, shit yeer siging har bii yin phae ma shuruk ma ffirstoci cang taka rwam shak, sa cang ker kara.⁵⁵ Nugu, shu-shuruk ffirstoci taka shuruk ma Yahudawa ma yasak shaidar ka wun titi ma Yesu, mok ka ma gbum ma mbeshek gu, masa gbum geh.⁵⁶ Reing jijek ma tam wun phak titi numung kana nyina nyina masa cang nyinang geh.⁵⁷ Nugu ma hang, masa phen ma sa phak gu nyi masa wun;⁵⁸ Wu yisin wun, wun yo mwashak shiak karima mwai, yo phen yo mwai nim tat, sa ma wok geh."⁵⁹ Kana nyina wun ka ma tam sa giri geh. Nung shuruk ma ffirst wanak ciciu⁶⁰ na mang rhiphi Yesu wun, "Nusa wa ma wun hang ka nu wun titi ma wun yong ka reing ma tam titi nis geh'a?⁶¹ Kana, cang numung shau, sa wun hwen hang geh. Nugu shuruk ma ffirst na phen rhiphi gu, "Wa nunung nuwa Almasihu Dan madauki meing ma didak wok'a?⁶² Yesu wun, "Mi nung! he phaar meing Riphinik ke cang wok yiyi ma rima gum, bi jum ning ming."⁶³ Nugu shuruk ma ffirstoci harak titaranumung wun, "Wur wun ta nung, wu yasak?⁶⁴ He yisin wun vivi ka wun, shan nu he phaar ? Ka na ma wun, sharkama mbeshekgu.⁶⁵ Bur na ma yiphik tup gu titai yeer, ma shishi gu yii'ang, ma nuph gu masa wun, Ti annabci." Taka rwam nama ma sanuphuk gu.⁶⁶ Bitrus sa cang ting phae tumung, nugu wen tiphe ma shuruk ma ffirst bii teh numung.⁶⁷ Ka phaar Bitrus sa cang kir kara, phaar gu wun, "Nu ma he wa phu ma Banazeren yoong Yesu."⁶⁸ Nung gu wun, "Mi sa phing hwen hang ka na geh."⁶⁹ Ka wen tiphi na phaar gu nungu wun ba reing kama tumung riyong wa nyina namang!"⁷⁰ Sa mur nyie geh kama phen, ka cang bwasi reing ka ma rang tumung ma wun gu Bitrus, "Giri nuwa nyina namang mok ka nuwa riphinik Galili."⁷¹ Nugu yiiphik tivuin yii sa yisi kuu sa wun, "Mi sa pheng riphinik yong ka he wungeh."⁷² Wok wok na nyina nung gbanun kwing kasa phu, nung Bitrus tam kangma hwen ka Yesu wun gu, "Ka gbanun kisi sa kwing ka sa phu nu yisi kuu nu sa phing mi geh kasa tat. Ka tam kang nyina nung ngaar kwing.

15

¹Ma hihimin, nung shushuruk ma shak ma ffirstoci ma kukun taka shushuruk ma shak taka taka gbigbaraph, taka majalisa ma bii jiphi Yesu, ma dak nyi-nyi ma nagu Bilatus.² Bilatus rhiphi gu, "Nu nung nu wa gum Yahudawa? Wun, "Kana nung nu wun."³ Nung shushuruk ma ffirstoci ma has gu jijek.⁴ Bilatus phen sa rhiphi gu, "Nu sa ma hwen ka nu wun geh'a? Nu phaar hihas jijek yong kama ti wa masa shet wa nu wak titi.⁵ Kana Yesu sa tor wum gu wun ge. Yong cang gu hwen nyingaar nyi.⁶ Nim Idin, Bilatus cang te meing gbigbeng ka reing ma mur ngaarak ba,⁷ tun gbingbeng ka disak taka kukuk titi ying, taka taka mbembeshek ring hang ka reing ma phin gu Barabbas ka ki mbeshek riphinik.⁸ Nugu gire ma bi tama Bilatus ti ba hwen ka cang ki tiba buu.⁹ Bilatus wun ba wun, "He mur ma ngarak wa hen gum ma Yahudawa'a?¹⁰ Tina mok ka ma hwan Yesu titi, ffirstoci ma binggu mok kama teh gu hub yeer."¹¹ Nugu shuruk namang ba gire, nung ma wun ma kukuk wun, ma ngaarak ba Barabbas ka gun ma ngaarak ba Yesu.¹² Bilatus phen rhiphi ba, "Sha nung mi ti gu gum ma Yahudawa?"¹³ Nugu ma wun ma kukuk, "Ma shenge gu."¹⁴ Bilatus wun, "Shang nuka ti? Ma phen ma wun ma kukuk wun, "Ma shenge gu."¹⁵ Bilatus mok ka mur harak ba gire kang nugu ngaarak ba Barabbas nung nugu wurup Yesu, nugu naba ma shenge gu.¹⁶ Taka jijiphi nyi bang gu kwa haming teh kama wun shishi kagara ma monuk taka jijiphi nyi jijek.¹⁷ Nugu na sorok gu titara shulaiya ma riphinik gu rawani ma tiok titi.¹⁸ Masa wusi gu tiak masa neph gu wun, "Ma wun gugum Yahudawa nyi."¹⁹ Nugu ma nuphur gu titi ma iring sisiak ma phen ma tup gu titia tom, ma phen masa dunting ma neph gu wun ti ten gu.²⁰ Ka ma kwanji neph gu nung ma cun gu titara shunnaiya nung ma phen ma sorok gu titara numung, nung ma wurik gu yin ngan mok ka ma sherek gu kon ming.²¹ Kama bai nung ma kukun taka hang, mai tiok saminu bakairawani (wa rwa ma Alizanda taka Rufus); ma tillasta gu wun k pang gijiye ma Yesu.²² Taka jijiphi nyi ma bing Yesu teh ma phing Golgota (Ka ma wun ti ma kpaka-kak titi).²³ Ma nagu nyi Innabi ma dus taka muri kana hwa wu hang.²⁴ Nugu ma shenge gu, ma gaphi titara numung masa sagar kuriyi ying mok ka taka jijiphi nyi mbiring ma bgum namang.²⁵ Wa sa'a ma tat nung ma sherek gu.²⁶ Nung ma zik wun hihas ka wun, "Yo wa gun ma Yahudawa." Ma rawa ni ma tiok titi numung.²⁷ Ma shenge gu taka tiok ba phu.²⁸ Nyi nang wok yiyi nyinang wok menne. Mok kama wunik hwen ka wun ma Num wun.²⁹ Ma hadan masa has gu masa zuphuk titi masa wun, Ma wun aha! Nu ka nu wun na mwashak shak nu phen nu mwai nin tat nu mwai.³⁰ War, titi nis nu sirr shishenge yong ming."³¹ Kana nang shushuruk ma ffirstoci taka taka gbigbaraph, maneph gu ma wun, "Nu war reing mbiring nu sa war ka titi nis geh."³² Ngarak nang Alasihi gum ma Yayudawa sirr shishenge yoming mok ka wun wa giri nugu reing kama shengeh ba gire, nyinang ma neph gu.³³ Sa'a ma kwiph ba sa'a ma naning maring teh dak sun.³⁴ Sa'a ma naning maring Yesu wun ma kukuk wun, "Elio, Elio, Lama sabachthani?" "To wun Num nang, Num nang, mok shang nu ngaarak mi mi makyau."³⁵ A reing na ka masa rang ma yisin wun ka wun nung ma wun, "Phaar, wu phin Iliya."³⁶ Hang ti sisar, k pang soso, sorok nyi inabi jijaram sorok kon ming nagu wun wu, riphinik na wun wu, "Wu dak yi wu phaar da Iliya sirr gu?"³⁷ Yesu kwing ma kukuk nugu kwei.³⁸ Nung Labulen shak gaphi phu neh twang bii ting.³⁹ Kana shuruk ma taka jijiphi nyi kasa rang, sa dak yii sa phaar Ida ka Yesu wu kwei nung wun, "Giri nung riphinik yong wa meing ma Num."⁴⁰ Hin hang masa rang sising tumung wa Maryamu Magadaliya, taka Maryamu (hene ma Yakubu taka Yusufu) taka Salome.⁴¹ Ka sa Galili ma siak gu ma ti rwam, hin bur jijek ma siak gu Urushalima.⁴² Ka yi-yere ti, kama yin kiti bubum mok yii ngan wa Asabar.⁴³ Yusufu ka ma neh Arimatiya, bih wa riphinik

jek, wa shuruk ma majalisa ma dattawa, taka king mulki ma Num, kuk kang ba nyinyi ma Bilatus wun ma nagu kum ma Yesu.⁴⁴ Kukwei ma Yesu cang gu Bilatus hwen nyingaar nyi, cang bwaa nung phin shuruk ma taka jijphi, riphid da Yesu ke kwei o?⁴⁵ Ka kwanji phing Yesu ke kwei, nung nugu Yusufu kum numnung.⁴⁶ Yesu seh likafani. Siribik gu shishengeh, bing likafani naba rephik yeer ma Yesu ming bang gu teh naka sep matar shishi nyinyi ma tuneng ying.⁴⁷ Maryamu Magadaiya taka Maryamu hene ma Yusufu ma phaar teh ka ma neing Yesu ying.

16¹ Mahihiming ka sabar ki hadan, Maryamu Magadaliya taka Maryamu hene ma Yakubu taka Salome, mase nyei rurukut ka nuk susurung mok kama rukut gu Yesu yeer mok kama neng gu.² Ma hihiming nim yiyiphek ma na kwiph nyinang maba tuning ka Num sator wurik.³ Masa wun yeer na mang wun, "Ne nung kuruk matar yong kama shishi nyinyi ma tuning yong ying?"⁴ kama burok yi, ma phaar make kuruk matar nang, mok kawa shuruk.⁵ Kama yin tuning nung ma phaar mwarurong sa rang ma titara wuwirek yeer, sa cang wok yiyi, cang hwen ngingaar nyi.⁶ Wun ba, "Sa dirin nang ge he yasak Yesu banazare, kama nuphur kon ming. Ke wanak! Sa tor yong ge. phaar nang teh kama naphat gu ying."⁷ Bai, he ba wun ba almajirai numung taka Bitrus wun, "Ke wanak ba Galili tumung he ba phaar gu, titer ka wun wa hen."⁸ Ma wurik tuning ma shushu ma diren yeer cang ba hwen ngingaar nyi, masa wu gu hang hwen ge mok kama dirin.⁹ Ma hihiming kuu ma mako yiphik titi numung tama Maryamu Magadaliya rima na ka gbanak mim vivi kwiph nyinang yeer numung.¹⁰ Ba wun ba reing kama gire masa cang yau masa kwining.¹¹ Ma yisin wun ki wanak ma phaar gu, masa mur nyi'ing ge.¹² Ka kwanji bubum ba yong mbiring, phasi ba riphinik phu titi numung cween bing ka masa shin cween gugung.¹³ Nung ma bai maba wun ba wun almajirai numung, kana masa mur geh.¹⁴ Ka nim na hadan, Yesu phasi ba almajirai numung wok dak nyinang titi numung tam ba wun ma kukuk mok ka masa gaskanta ge ma kuk titi, ka ma yisin reing kama phaar gu ka ki wanak tuning ge.¹⁵ Nung wun ba wun, "Yin nang teh yong he ba tam ba reing wun nang mbiring."¹⁶ Riphinik ka seh ma ti gu baftisma gbum ceto, riphinik Kasa mur ge kasan.¹⁷ amu yong ma cang taka reing ka ma mur tiak nang: Tiak nang ming ma gban taka nyi ma tam wun ma mur phiyang.¹⁸ Ma tang suswan ma wok, namang kama wun jum sa ti ba hwen hang ge, ma dak ba taka kwei wok yeer sang.¹⁹ Ka Da Num kwanji tam ba wun'ang, nugu ma kpang ma bang gu twang teh ka wu cang wok yiyi ma Num.²⁰ Almajirai numung ma bba tagbak ma sa phasi ba reing wun ma Num. Da Num sa ti rwam taka almajirai numung, sa dak wun numung ti rwam, bum ngingar nyi ming ka almajirai masa ti.

Luke

1

¹ A ring jijeck ma tih, ma zik hwen yong ka ma phar te nar² Tika yong kama na dirinja wiri wak, ba ka ku ku ma caiyininir ma phi-phing nama mawa manzani ma phar ma Ada Inum³ Wa nyina me ma me ti phu phar ma nang tek jek iti ti ma bubum yong nu phar a jem ka me zik bubum yong swa a ger kukuk ma tiyofilas⁴ A ti nyina, nu phing hwen ka ma gbaraph wanu, nu phing giri.⁵ Iteh ma hiridus, gum ma yahudiya, arima wun Ada hang wai maitiak zakariya a neng kwara abija humu wa wen shan ma haruna itaik numung wa alisabatu⁶ Ba phu nyin mawa ta ka jek itam ma Ada inum shi nama a zerem kang ma Ada inum fuet⁷ Masa gbum mumar geh alisabatu ki ti shuruk.⁸ zakariya sawa tom ma Ada inum a ti wram numung tom ma Ada inum manger.⁹ A tih hwen ka ma dak gu ti wram ma inum ming ma cun a yo nungma phar a yo nung wushi turare¹⁰ A rang mbiring masa kusi num ti yi manjik anyan yo sawa haming.¹¹ satina numg malaika ma inum be rangu wok yi yi numung¹² Zakariya se dirin ka phar malaika ma Ada inum Da zakaria phar dirin turgu¹³ Malaika ma inum wungu sa dirin geh kukusi nis ma yisin A hunu alisabatu a seh mwing marr nu phin gu yahaya¹⁴ Nu ti mwarang nu nayak, a re jijeck ma ti mwarang mamumar numung¹⁵ A Can a riphinik shuruk ma ka jek itom ma Ada Inum sa wu hwen jijaram geh, kima ka hwen nyi nyeer nyi tama ring tama ada inum can hwen mangar a wunik ma ruhu mai sarki sa tar inyi mahene.¹⁶ A ring isarila ma harmit ma be cum ma Inum mok ayo¹⁷ A shin taka inum cikin ruhu ma gum ma iliya ma tinyina ma haramak a kang ma taka da ma mur mar nama takana kamasa phing swa geh ma shin mati hali swa a ring ma dirin Inum ka nama takana ka Ada ki kwamak a kang nama ma ku.¹⁸ zakariya wungu malaika ma Ada num wun. Wa tetere bek me phing wun yong kanu wun? me wa yong kukuk nang ki sang a himang kwisan numung ki basi sing.¹⁹ Malaika wungu wun mi nung me wa jibrailu, rina rang tom ma Ada Inum ma dak a mi mi wun wanu wun wun mangar yong²⁰ Phar nu can imbu, nusa tor borok anyi nu tam iwun geh hwen ka mi wun wanu a wunik bek, a cang nyina moka nusa mur iwun ka mi bing wanu geh ma wunik nim ka Ada wun.²¹ A ring masa king gu avak tere yong²² Da ka wunik sa borok anyi wu hwen hang geh. A ring ma phing Inum tam wun phu sa tamba wun ma wok ka mbu²³ ka kwaji wran ka catitih nugu bai numung phi²⁴ ca bwaa nugu a humu Alisabatu seh mwing a ndin din titi nuang nwar tukun wun²⁵ Yong nung wa hwen manger ka Ada Inum at, meme, ka phar a me kpa me swi taka reng²⁶ nwar kwiph ming inum sa dak malaika jibraila a teh hang ma phin wun nazaret uuin ma galili ming²⁷ Tama wen kaph hang maki zukgu yusufu. Yo wa shan ma Dauda numg ma phing gu wun maryamu²⁸ Bøh tinumung wun gu wun me tai anu, nu ka nu wa ma mwarang nying tama inum jijeck, inum wa taka nu²⁹ A tasi jijeck ma iwan yong nung wun wa wur wu wunyi sha nu yong.³⁰ malaika wungu wun "sa tasi geh maryamu, nu gibinu mwarang tama A da inum³¹ phar nu seh mwing nu mar nu phin gu wan 'yesu' mwing ma num³² A can riphinik shuruk, ma phin gu mwing ma Adai num. Inum we na gu gum mai taka kamu David³³ A tih gum a phi taka Jacob sa sang geh.³⁴ Maryamu wungu malaika hwana yong be ti tere tere mi ka mi kisi phø rurong?³⁵ malaika wungu wan ruhu mai sarki sir titinus kuma igum ma Ada giger shishni nu mbiring Mok na ma phin arina kanu mar a mwing ma Ada inum³⁶ phar dika, temeknis alisabatu ki wa ma nying, i

kpangash numu ming inwar numung kwiph (6) nung, a yo ka ma phing gu bakarariya ³⁷ta ma Ada inum shan gbak wa titih ³⁸Maryamu wun me ma me wa baiwar ubangiji nung a cang nyina kanu wun, nung malaika nyark bai nu mung. ³⁹nugu maryamu wanak inim na ming bai uuin matar ming teh ma yahudiya ⁴⁰Nu yin phi ma zakariya wungu alisabatu nyi ⁴¹ka alisabatu yisin wu wunyi ma maryamu nung mwing ka wa nyi numung ba harasan nyeh nu alisabatu winik ma ruhu mai tsarki ⁴²Borok kor wun, nuwa nuwa rima fush cicu ma hin, rima fush nu wa mweng na ka wa nyiinis. ⁴³Waka mok shang be henee ma Daa nang ge teenang nung hween yong shin nyii-na? ⁴⁴Phar, "Ka mi yiiseen kor wuwun nyeenis, nung mwe-yong nyii nang wanji mok mwarang. ⁴⁵Rima fush nu wa hin na ka muur wuun bubum ka Num jiphi wee na gu wuwunek." ⁴⁶Maryamu wuun, "Nzor na kpang Num twang, ⁴⁷ijew nang hwerek kang ma Num riima wuwar mi. ⁴⁸Phar titar muro ma ween numung phar mwamwash yon tie-yong mbiring ma phin me rima fush. ⁴⁹Mok yo rima gum, timimi bubum shushuruk tiyak numung wa zizerem. ⁵⁰Shwii numu siyak titi ma kaph yong taka kaph ma bebe nyiinye kaph ka ma kpang tiyak numung twang. ⁵¹Phasi kukuk numung ma wok numung gbang taka bor titi twang ma titam kang numung ma bum ka ma dakkang. ⁵²Sirbik mwemweng ma gum te cicang namang phen borok taka na kama sawama hwen-hang-ing ge twang. ⁵³Pheek taka na ka yung teba ma bubum mi mangar gbanak taka sabar wok huruk. ⁵⁴Tiphe numo Isarila gbum bu yin mok phing ge phasi shuii numung. ⁵⁵(Ka na ka wun ba ma Daa neer) Ibrahim taka shan numung mbiring. ⁵⁶Maryamu cang ba phu ma Lisabatu tat bek phen phee numung. ⁵⁷Nim na be shar Lisabatu wu mar mwing numung, mar mwa rurun. ⁵⁸Taka na ka ma wa huhwet numung taka ma tunga numu ma yiisin wun. Num ki dak ngaangaar ma shwui numung titi ma Lisabatu, ma te mwarang gere. ⁵⁹Mweng na winnek nim naaring ma be te she gu kuk. Nu ma phin tiak numung Zekariah tika tiak ma rurwa. ⁶⁰Nu hene numung wun "Awa" ma phin gu Yahaya." ⁶¹Nugu ma wungu ha shang nying ka ma phin gu ma tiak na ge ⁶²Ma riphirwa ma wok phasi tiak ka muur ma dak gu shaa. Rurwa yasak ma nang kwashan kon zizik te nu gu zizik tiak numung wa Yahaya reng mbiring ma ngaasi nye ma hween ka te. ⁶³Naanyii na nu nyee numung buret nugu tam wung, na Num gum. ⁶⁴Nu dideren tur na ka ma wa tumung nugu reng ma yiisin wun na ta gbak vwen ma Yahuda ming. ⁶⁵Nu dideren tur reng ma ka ma wa tumung nugu reng ma yiisin wun na ta nbak vwen ma Yahuda ming. ⁶⁶Riereng reng kama yisin wun na mbiring ma dakkang namang, "Masa wun wa shan nu mwen yon be cang mok ka wok ma Num wa titi ma mweng yong. ⁶⁷Ruhu ma Num yin yeer ma rurwa Zakariah nu anabci, wum, ⁶⁸Nagu Num gum taka kpikpang twang Num reng numun-ing phen te rwam wuwar nzor. ⁶⁹Borok tum wuwar reng mok weer, phee ma tiphe numun Dauda, shaan ma Dauda tiphe numung. ⁷⁰(Ka na, ka yo wun nyii ma taka te rwam numung tumu buu. ⁷¹Bing ba weer cwen wuwar tema tak yon kama hwan wer-ang taka taka yong ka masa mur weer titi ge. ⁷²Te nyii na ge phasi shwui titi ma taka Daa neer, pheem tam kang ma wok ma taka yong ka ma hwang weer-ang. ⁷³Yiyisiku ka te gu Daa neer Ibrahim. ⁷⁴Yisiku wun yo muur ba reng, ka yo kwaji cung weer-ang wok ma taka na ka hwe weer-ang, we sa siyak gu ma diren ge. ⁷⁵We siyak gu ma zizerem taka giri nyii-nyee numung ma cicang neer tie-gun yong mbiring. ⁷⁶Nu mwa-mweng yong, ma phin nu anabi giger, mok nu ba nyii-nyee ma Num nu b sumuk cucweng numun, nu sumuk reng ma bebe numung, ⁷⁷nu naba reng phipheng, ma wuwar cueng ma ngaaph zi nama-ang. ⁷⁸Ma be te na mok ma shwui ma Num neer, mok ngaa-ngaana ma Num twang we be teneer. ⁷⁹Mok ngaana titi ma reng na ka ma cang suun ming, taka taka na ka cang ruruk ma kukwii. Te ka na yipna mok kashi kikis jek ti bai cuen ma cicang jek. ⁸⁰Mweng na te gung cang ma kukuk Ruhu ming wa zizanming sai nim bebe numu tama Israila.

2

¹nim hang nung kaisar augustas sanar wun ma tam ring ka ma cang tayan. ²yo nung wa ti tam ka yiphik teh lokocin ka kiriniyus sa gum ma suriya. ³mok nyina nemgbak phin vin nama ming ba zizik tiak numug ma ba tam gu. ⁴yusufu wanak ngrak nazarat ba baitalami ka wa yahudiya ka ma phin birnin dauda, mok ka ya wa ⁵ba tumung ba zizik tiak numung taka maryamu, wen zuzuk numung nung sa ma yeer phu ⁶mar mwing ku numung nugu rephik suma titara ming ma dak gu gbongoron ka tumuk ma yi ber ming mok ka masa gboom ti ka ma sir yin ge. ⁷masa cang nugu lokaci ti ka wu mar mwing numung ⁸teh ka ma sir yin taka tumuk ma sa kin tumuk namug ma sun. ⁹nugu mala'ika ma num bee teh nama, mi kpang tiak ma num twang teh ngansi kir na mang nung ma dirny. ¹⁰nu mala'ikan wun ba, "sa dirin nang ge me beng wa hen wun mangar ka dak ring biring mulran ¹¹num yong ma mar wa hen ring ma kpa-kpang zi birini ma dauda! yo nung wa mwing ma num: ¹²yong nu wa hwen ka dak he phing, he phar mwing sisik ma riphik suma titara ming nang gwer yi yi ber ma tumuk ming". ¹³wok na nyina mala'ikan ma sa kpang tiak ma ma num twang ¹⁴kpang tiak ma num twang hwirik kang teh hyin heng ring teyoun ka ji mimest nyin. ¹⁵ka mala'ika ma nyrak ba ma phin twang, taka tumuk ma wun be nang wu ba baitalami wu ba phar hwen ka nu phasi ba wur ¹⁶ma teh sisar ba ma phar margamu taka yusufu ma phar mwingsisk sa nang gwer ma tumuk ming. ¹⁷ma kwanli nang, nung ma wun ba ring hwen ka ma wuba titi ma mwing yong. ¹⁸ring ka ma yisin, cang ba hwen nyi ngaryi jijeck titi ma hwen ka taka tumuk ma wun ba. ¹⁹maryamu tam kang titi ma bubum yong ka yisin, ba sisiang ²⁰taka tumuk ma phing cang ti kpang tiak ma num twang titi ma bubum ka ma yisin, ma phar, ti tika hwen ka ma wun ba. ²¹ka nim ma na ning teh ka ma she gu mwing sisik kuki nugu ma dak gu tiak yeso, tiak ka malai'ika na gun ma kisi sa se gu nyi. ²²nim nyaph numug hadan bisa ga shari'ar musa, yusufu taka maryamu ma bang gu shak urushalima domin ma bang gu nyi nyin ma num. ²³Ka ma zik wun ma num ming", ma phin mwing kuu kebabbe ta num ", ²⁴ma bee pher manring phu, nyina mung ka dak ma wunik hwen ka num wun ba. ²⁵riphinik hang ma tiak siman wa riphinik mangar ring ma sisik num. kin ring ma phiphisi ba isra'ila vin yii wa ma ruhu mai-isark yin ²⁶ruhu mai-tsark wun gu sawu kwei ge sei phar mwing ma Num ²⁷ning ma ruhu mai-tsarki dak siman bee teh yi yi magik. nu gu ma beng mwing din teh yi yi majik yeso, mok ka ma mur we nik hwen ka wun ma nu wun ba ²⁸Siman se gu wok ten num wun,

²⁹num yong riphinik nes phin phi ma kang hwak mok wun nes.³⁰ mok ka yii nang ti phar ring ma ceto nes³¹yo nung nu dak yiyin ma ring biring³²nga nga ma wahayi ga al'ummai, taka kpa kpang twang ma riring nes isra'ila",³³wra taka hene, cang ba hwen ngar nyee jijeck mok hwen ka ma wun titi numg.³⁴Nu gu siman na gu albarka wun gu hene numug maryamu, "yisin maga, mwing yong wu cang cwen ka taka ku-kwei jijeck isra,ila mawanak, yo nung ka cang alama daka ma kushi tag³⁵Gun ngar kang nes ti tam kang ma ring phasi",³⁶Annabiya ring ma taik annatu wa tumung. wa wen ma fanuyila nin shan ma ashiru. ti cang hin shuruk jijeck ma cang ma rumu kusan kwiiph nyinna³⁷Wa hin yawu wama kusan tamain da hudu kisi taba nyarak shak ge cang numug ti tigu num rwan sun taka he heming³⁸Lokaci na, banin ba teh nama yiphik bat gu num, wun ba wun titi ma mwing din, wun ba hen biring ka he kin ring ma nyaph ba urushalima ven yii.³⁹ma kwanji ti shan mgak, ma mur ba ma teh ka wun ma num wun ma phin vin na mang ming. galili, taka birnin na mang nazarat.⁴⁰mwing ti gung cang rin ma kukuk yeer, phi-phing num numug sa ger gung alherin ma num wa titi numug.⁴¹ku-kusan ma hene ma rwaa ba idin ketarewa⁴²win kwesan suk, ma barin lokacin idin a al'adance.⁴³ma wenik nim ma idin, masa phin phi, nugu mwing din phin cang numug urushalima, rwaa ma sa phin ge⁴⁴ma sa wun tur taka ring bur ka ma gire, ma nang nim nyinang ma sa phar gu ge, num ma phin ma bee riphi shan taka numun naming.⁴⁵ma sa phar gu ge, ma phin urushalima ma bee riphi teh,⁴⁶ma kwanji nang tat nun ma ba phar gu teh yiyi majik, sa cang taka, taka gbaraph, sa yisin ba wu-wun⁴⁷ma phar gu cang ba hwen nyangar nyee jijeck. mok phi-phing numug.⁴⁸ma ba phar gu, cang ba hwen nya ngar nyee jijeck. hene wun gu, "mwing wer ma da nes wu bee yisak nu ma titasi kang ner"⁴⁹wun ba, mok shang he yasak me? he sa phing dole me cang phi ma da nang ge ã?⁵⁰ma sa phing hwen ka nufi ma wun din ge.⁵¹nu gu phin phi taka rwaa nazarat yisin ba nyee. hene numug dak bubum youg kang numung sa tam kang titi ma wu wun din⁵²yeso teh gung ma phi phin, sa gboom hwen jeck tama num taka ring teyong.

3

¹kwisan ma wukwurik tukun ka tibariyus kaisar sa wa gum, bilatus babunti sa wa gwamna yahudiya hirudus sa wa shuruk galili, mang fitibus sa wa gum ituriya taka tirakonnitis, lisaniyas sa wa gum abiliya²Zaamani ka hanana ma kayafa masa wafuristoci shushuruk wun ma num be tama yahaya mweng ma zakariya tus ming.³Shin rwiin mburing ka tak song urdun ciciu bi tam ba wun nyi ma mur ti ba baftisma num kpang ba phiphinik nama.⁴ka ki wa zizik takarda ma ishaya rima bibin wun ma num⁵kor ma hang phin te tis ming susum cween ma num, dak bubum ba liter.⁶ma winik phiphiri mburing, ma rak cween gugwesh ma wunik cucween ka ma ti phong.⁷Ri mbiring ma phar ceto ma num.⁸yahaya wun ba giri ka ma be gi ti ba baftisma, hen mumwæng suswan taka jum ne wun wa hen diring bwon yo ka we be?⁹Bi na mumwæng ka ma shar sisiyak num, sa sun wun nang wun wir wa ma ibrahim ka cha da nir mi wun wa hen num pheng harmak matar ba yong ma cha gu ibrahim mumwæng.¹⁰yo nyining ma ma ki dak kai sisin ma kukon, konkasa bung mumar jek ge ma yaph tak kara.¹¹rika ma wa giri ming ma riphi gu wun, we te ka tere?"¹²mur ba wun "rina kawa ma titara phu na gu rima ka sa yawur ge, rima ka wa ma ber ti nyina".¹³Ta ka munuk ganju gwei ka ma be ti baftisma ma wun nyu, "mallam we tika tere?"¹⁴Wun ba, "sa se na ganjum ger hwen ka ma wunhese ge"¹⁵soja ma riphi gu, "wer ka ye? we tika tere?"¹⁶wun ba sa wa war na ganjum wok ma ring ge, sa shi guna hang phak titi ge, ra na titi ma ganjum nwar nyen.¹⁷ka ring masa dakyi ma bebe ma yesu re mbiring ma sa tam kang titi ma yahaya da yo nu wa yesu¹⁸yahaya wun ba "mi te wa hen baftisma ma nyi ha we be ka ger mi, mi sa shar ka mi phiphik wrish ku kis numu ge, te wa hen baftisma ma ruhe mai tsarki taka kara.¹⁹hwen ka bisik te wa gu wok numu ka bi kurte gi munuk alkama ba mgban numu wishu tiph ma kara ka sa kwei ge.²⁰taka wun bor jijeck ka yahaya wun ba ring mok ma num.²¹yahaya gor gu hirudus yer mok kpa hin ma manga hirudiya taka bubum bor ka hirudus te.Hirudus sa bi ti hwen ka sa jem ge,²²dak maba mgben yahaya purus²³bi shar ka mati ba ring mbiring baftisma, yesu be tigu baftisma, ka sa ti manjik twang ta mi num bwirit²⁴Nu ruhu mai tsarki ti ka mwan veng sir cha yer ma yesu kor ni twang, "nu nu nu wa mwæng munur rang, nu jem me kang",²⁵yesu yiphik rwam sa wa tika kwisan wuk tat ka ma mar gu. wa mwæng ma (ka ma phar) yusufu mwæng ma hwli,²⁶mwæng ma matat, mwæng ma lawi,mwæng ma malki, mwæng ma yanna, mwæng ma yusufu,²⁷mwæng ma matatiya mwæng ma amos, mwæng ma nahum, mwæng mahasli, mwæng ma najjaya²⁸mwæng ma ma'ata, mwæng ma matatiya mwæng ma shimeya, mwæng ma yuseka, mwæng ma yoda.²⁹mwæng ma yowana, mwæng ma zarubabila, mwæng ma shiyaltiyel, mwæng ma niri,³⁰mwæng ma malki, mwæng ma addi, mwæng ma kosama, mwæng ma almadama, mwæng ma Er³¹mwæng ma yosi, mwæng ma aliyeza, mwæng ma yorima, mwæng ma matat mwæng ma lawi,³²mwæng ma samiru, mwæng ma yahuda, mwæng ma yusufu, mwæng ma yonana, mwæng ma aliyakima³³mwæng ma malaya, mwæng ma mainana,mwæng ma matata mwæng ma natan mwæng ma dauda,³⁴mwæng ma yesse, mwæng ma obida, mwæng ma bu'aza, mwæng ma salmon, mwæng ma nashon³⁵mwæng ma amminadab, mwæng ma adimi, mwæng ma bu'aza, mwæng ma hezruna, mwæng ma feresa, mwæng ma Yahuda,³⁶mwæng ma yakubu, mwæng ma ishaku, mwæng ma ibrahim, mwæng ma tera, ma nahor³⁷mwæng ma serug, mwæng ma reyu, mwæng ma feleg, mwæng ma abiru, mwæng shela.³⁸mwæng ma kainana, mwæng ma arfakshak, mwæng ma shem, mwæng ma nuhu, mwæng ma lamek,³⁹mwæng ma metusela, mwæng, ma anuhu, mwæng ma yaret, mwæng ma mahadel,, mwæng ma kainana,⁴⁰mwæng ma enosh, mwæng ma shitu, mwæng ma adamu, mwæng ma num.

4

¹Ruhu ma Num wing yeer ma Yesu, wa cuing tee bee daga so ka ma phing urdun, Ruhu ma Num pha-si gu cuing zizan mi,
²Nim wuk Ning, shaidan dak gu toik cuing ge hu Yesu sa yi ber ge, you te Yesu nim ma ku-kwan-ji.³Shaidan wun gu, ka wa mwing ma Num, har- mak titar youn can borodi." ⁴Yesu wuun ba wa zi-zik, ri-phinik sa cang mock ber shuak ge."⁵Shaidan

ban Yesu gon ma matar, phasi gu bubum ma duniya birin. ⁶Shaidan wun ba, mi na wa nu gum-gum ma bubum ka nu phar birin. ⁷Ka-nu wur mi-mi rum kis ting, mi na-wa nu bu-bum ba-yon-birin. ⁸Yesu wun-gu said-dan wa zi-zik Num gu gon kwa-nu-mu wea na gu gum. ⁹Shaidan ba Yesu du-ru ma tu Urshelima, wu-gu in-ka nu'a mwing ma Num tak nis daga ndu-run ma tu-yon ba ting. ¹⁰Shaidan wun, wa zizik Num tu-sak malaikuns ma tur nu, ma ka-she nu, ¹¹ma tur-nu, ma ka-she Nu wok ge nu sa hu ge. ¹²Yesu wun-ma wun sa man-ji Num nis ge. ¹³Ger shaidan 'a' ba-nu-mu, ngarak Yesu. ¹⁴Yesu phen-nu-mu Galili, Ruhu ma-Num wiin kang numu, wun-yon yiin tu ma ring taka ti-tee bi-rin. ¹⁵Syak shak ti-tee sa gba-raph ba ring, masa te-gu yabo. ¹⁶Nim han be Nazarat te ka ma shi-ning gu'a, Yesu te hwen ka men tee nim Asabaci, wa-nak tuang tam nasi. ¹⁷Ma na-gu littafi anabi ishaya, bo-rok yi-shi, phar te ka ma zi-zik, ¹⁸Ruhu ma Num wa ti-ti-nang, Num shafe me, mete wa'azi mock ma Num ta-ma ta-ka ti-kin Dak mi, mi cuing rwish kor ta-ka-na ka -ma ki-ji-phi-ba, borok yi ma tak ber yi cuing tak ring ka ma wa mak you me, ¹⁹me tam ba ring hwen jek ka da gon tee. ²⁰Kwa-ji tam, shi-shi-a, na-ba, ma shak Yesu cang rii-ring ba-na shak ma cang shua, ma wun gu yii, ma na-gu gum. ²¹Yesu yi-phik tam ba wun, nu-mu-yon Nasi youn wi-nak ti-ti Nneng. ²²Ring ka ma tu-mu ma-ba wur rum- kis ting, ma nga-si nye, ma-wu-see kan yon ta wu-wun-jek wu-sik nye-ma Yesu, ring ba-na'a ma wun yo wa mwing ma Yusuf da sa-wa Nyi -na-ge? ²³Yesu wun-ba, he wun me proverb wun me-wa ri-ma ti-tee shir, mi cun gu yer nan kwi'a, bu-bum ka nu te kafanahum, te ka yoo phe-nis. ²⁴Yesu sa wum-ba Anbi sa gbum mu-mur phe-nu-mu ge. ²⁵Me wun wa hen giri lokaci ma Iliya vuen ma Israila Hen yiu ran shi-sh phan kusi tat ma nuar Qwaph(6) mock na young yi ba riin. ²⁶Ma-sa dak Iliya ta ma han na-ma-ge, Iliya tur cuing, tama tunga na ma mi tak zarifat hwu-whet ma te sidom. ²⁷Tak kui ku-tu-ru dik-dik Lokaci Iliya Na'amakwa-nu-mu gbum cu-cun kui kuturu 'a' yer daga suriya. ²⁸Gii-re ka ma shak to-mu ma yi-sin wun, ma te bwan. ²⁹Ma-wa nak, ma tu-suk Yesu nyan ma ba gu gus mamatar ka ma mwai ma mur tu su gu tuak. ³⁰Yesu we-rek cu-cwu na ma ba-nu-mu gabas. ³¹Yesu sir, ba-nu-mu Kafanahum, a Galili, be gba-rapg ba ring nim sabath. ³²Gi-re ma nya-si-nya, ma mock Yesu gba-raph ba ma iko. ³³Lokaci na ha sa can shak tu-mu ma ruhu phi-nik yer bo-rok kor ka-nang, ³⁴Yesu Banazarat, sha nis wa ta-ka wer? nu be te be-shek wur'a? me phe nu, kai ne-mai tsarki na Allah! ³⁵Yesu tsauta gu kiriphin, wun ba cang nang sha-u, wu-nk ba-nang yer kiriphin wur-phok gu ting, wurik gu yer. ³⁶Ring ma nya-si nyi, ma tam-wun yer-na-ma. ³⁷Wu ma hwen ka yesu cung ki-ri-phin yin tu-ma-ring ti-tee, dik-dik. ³⁸Yesu wa-nak ba phe ma siman, Yesu ba gbum Nyu-mo ma siman ma yer ri-ren, ma wun-gu Yesu. ³⁹Yesu rang titisu ma rima cui, cung gu cui yer, hiin na wa-nak. ⁴⁰Num wu-rik, ma bin-gu Yesu ma-tun-ga tak yer ri-ring dik-dik, Yesu dak ba wok yi-yer nama, kwui wu-sik ba yer. ⁴¹Kir-phin ma wu-sik yi-yer ma ring ba-na'aa, ma-sa wun nu wa mwing ma Num ⁴²Yi nyan ma hi-hi-mi Yesu ba nu-mu gus han ring masa phii-te ge, ring ma be yasak gu, ma ya-sak ma shak gu ba-nu-mu'a. ⁴³Yesu wun ba, rwam ka bi mi me ba rwam ta-ma ring tii-tee sa-wa te nyi-nung ge. ⁴⁴Yesu be te wa'azi shi-shok vaan ma yahudiya bi-rin.

5

¹Kasham ka giring ma munuk tiitii tama yeso masa yisen gbagbaraph ma Num nyinyi sunk janisarata. ²Nugu phaar jirigin nyii phu kama raak nyinnyi sunk. Taka titisicwee maki wurek maki kwanji nyer wen tutur cwee maphakkang. ³Yesu yiin jirigin nyinang meng ka wama Bitrus,wungu wun tusuk jirigi nubang rum. Cang Jirigi ming sa gbaraph ba. ⁴Kwanji bwasa nugu wungu sirman, phen tusuk nu bang rungung nutak wen nyis nu tisi cween. ⁵Siman murwun, "Ada weh teh wram ma sunning wusa tur hwen hangeh kasham tama wunneis maka tak wennan. ⁶Dama syak wun numung, ma tisi cwee tweit, ring ma cwee dak wen yephek ngaar. ⁷Madak wruh, ma phin mwan wram namang mabing jirigi ma hwenji cwee ming phunyem jirigi yephek remen nyiming mu'ok ring ma cwee. ⁸Sima phar nyina, wur rumkiss ting nyinnyi ma yeso, wun "banyis, meewa roma phiphinik Ada." ⁹Mook cwee kama tisi cang ba hwen nyinyar nye taka gire kama wa hwu hwet numung. ¹⁰Ma Yakubu taka yahaya manga shurukma Zabadi mwan wram ma siman. Yeso wungu Siman, sa diringeh, mwamwash yong nuwei cang taka titisi reng." ¹¹Ma gwanji bing dirigi na mang nyam mbaring Ma nyarak ngu tumung, ma syak yeso. ¹²Kasa tur vuen haming, ciciu magire rima gwaa kukum sawa tumung, phaar yeso nugu hwu ma tom tiing sa kwissi," Num, kanu mur, phisi ma gweikukm yong nyam" ¹³Num narwok tanakgu, wungu "mee nur. gburn zizerem mayeer" Na nyinka kwei kukum ngaarakgu. ¹⁴Wungu sabe wungu hangeh, ba pha seh ba first tiitii numung, bang hadaya ma kwi kukum ka ma bgang guang, Musa wumba matii nyiria geh ge can ba hwen phiphar. ¹⁵Amma ring ma yesin biring giregun mabee mabee yesin gu, ma bgum sisisiy mayer namang. ¹⁶Mwash nyim hang heber gustee kwa numung bayi manjik. ¹⁷Hugu nyim haming kasa gbaraph ba-ring, Farisawa taka taka gbigbaraph attaura kama can tumung taka bur kama bee gugus tee ma galili ma Yahudawa taka Urshelima. Gum ma Num wa gu tiitii tang ba giren gwei yeer. ¹⁸Kasa tiitii, gwana hang ma bing rima kwei hwuwu kiss kwasshak, ming, ma yasak jiuen ka-ma yiin ma dakgu nyinyii ma Yeso. ¹⁹Masa gbum geh nugu ma banen durung ma tunk, masirbik gu ciciu nyinyii ma Yeso. ²⁰Num phaar tutur ngan na mang, nugu wun Rima pheh, makeh kpang wa phiphinik niisaang." ²¹Taka zizik taka Farisawa ma yeephik tee ririphii, wanneh nung wun awun viiving tiitii ma Num? nee ngaaph gu wur phiphinik yonaan? Ada shwak phing?" ²²Da Yeso phaar titam gang namang mbiring nugeh wunba wun, muk shang geh tee ririghii yong kan nyiin? ²³Rimata nung geer phaa kewuni mee kpang wa phiphinik niisaang da wanak nu shin?" ²⁴Kasham ka heh mur phing maing riphinik wama gum kpikpang phiphinikring, wungu wanak, kpang kwashak niid, nuba phi. ²⁵Wok nanyinaa, nyinyii namang, wanak kpang kwashak numung baphii, ma kang hwerek sa kpang tyeik ma Num twang. ²⁶Ma ngaasi nye, kpang tyeik ma Num twang ma wun, "Yong wa wen phiang." ²⁷Sun manaa mbaring, Yeso wurik tumung nugu gbum Lawi rima sisei haraji sa cang nyiyii wram. Wungu, "Sayak mee." ²⁸Nugu Lawi ngaarak wram, wanak, syak gu. ²⁹Lawi phin mumunuk titi gun mok mwarang taka seh haraji maba tweit taka gire kamawa waaweit maba teh mumunuk titii Lawi masa yi beer. ³⁰Farisawa taka taka zizikmz

yewek naseh ba almajiri nye ma wun, nye mashang heh cang ke yiibeer taka haraji taka gire taka kang phiphinik?"³¹Yeso seh nye wun taka yeer jek masa yasak rima mnaba ring shirgeh taka phai yeer nung m yasak rima shir.³²Meesa bee ke yasak taka kang magar geh pharnang wama taka kang phiphinik ma phen juen jek na mang.³³Ma wungu Almajir ma Yahaya ma shiriin nyii masa teh manjek, nyina almajiri ma Farisawa ma teh, Nyee masa teh nyina geh."³⁴Yeso wun ba wun ana nung dak mumwan ma angoshirim mumwash naka masa tor gireh?³⁵Tuk hang, maka kpang anoiciciu namang, winam na-nung maka shirim nyii.³⁶Yeso phenwun ba kukwanji wun hang masa phaar riphinik ka harak gus ma kuku phiyang summuk cein ning geh. ka teh wur natuktuk na, pkiyang ding kasan, gus phiyang ka demeig ciciu ma ciin sa sungurung geh.³⁷Neh nuka phinwur nyii meemes i kun phar cin aming, ka teh nyinai nyii meemes ikun ding ngaar phaanding nyishin teng.³⁸Wen ka wuteh shini wa wur nyii meemes phiyang phaanding phiyang ming.³⁹Ba haka teh wur ma nyii ikon phiyang ka ke kwanji wuu ciin nang, ka wun ciin geer jem ma phiyang."

6

¹Nim sabar hang, Yeso sa hadan hai wur beer, taka rwam numu, ma ti wur beer ma mwash wok ma sa yi. ²Farisawa bur ma wun, Sha dak he te hwen ka sa jem ma te nim Sabar geh?"³Yeso mur ba, wun, "he sa tam hwen ka Dauda te lokaci ka yo te gung ge, yo taka reing ka ma giri?"⁴Yin phe ma Num, kpa gurasanalfarwa yi, phen naba rurong ka ma wa giri ma yi, hwen ka jem Firistoci nu ma yi."⁵Nu wun ba, "Mwing ma Rephinik nu wa Num ma Sabar."⁶Ca nim Sabar hang yin haming ma shak gbaraph ba reing tumung. Kuko hang ka wa wok tumung yi numung ki hor. ⁷Taka zik taka Farisawa ma sa phar gu da kpangu hang kwii yeer nim Sabar, ngi ma gbum wun ka ma dak gu titi ma tete hwen ka sa wa titer ge. ⁸Phe hwen ka ma tam kang, nu wungu rina ka wok numu ki hor, "wanak, ra yong ciciu ma gere." Nung rephinik na wanak rang.⁹Yeso wun ba, "Mi riphi hen, jem ma ti hwen jek da vivi, ma dak rephinik cang sher da ma mbeshek?"¹⁰Nung phar ba mbiring, wun gu rephinik na, "Nar wok twang." Te nyina nu wok numung phen cang jek. ¹¹Nu ma te bwana fwet, ma tam wun yeer nama ma hwen ka ma ti ma Yeso.¹²Ca nim bana, banin gon matar ba ti manjik. Cang tete gu Num manjik sun na sang. ¹³Ka yi nghan, phin taka rwam numung bi te numung, cun suk re na ming, ka phin ba "manzani."¹⁴Tyak ma manzani ma wa Siman (ka phin Bitrus) ma manga numung, Andrawus, Yakubu, Yahaya, Filibus, Bartalamawus, ¹⁵Matta, Toma, Yakubu mwing ma Halfa, Simanka ma phin Zaloti, Yahuda mwing ma Yakubu, ¹⁶Taka Yahuda mwing ma Iskarioti, ka yi amana.¹⁷Nu Yeso sir matar na taka ba, ma rang bas te. Takaa syak gu gu jijek ma sa wa tumung, taka re jijek ka ma ne Yahudiya taka Urushalima, taka nyenye ma teku Taya taka Sidon. ¹⁸Ma be te yisin gu, gi cunjun ba kwii nama yeer. Reing ka ma wa ruhohi vivi ma gbuum warkaswa. ¹⁹Gere mbiring ma mur tanak gu mok kon warkarwa wurik te numu, gi kpan ba kwii mbiring.²⁰Nu phar taka rwam numu wun, "Taka mwarang nu wa hen ka he sa wa ma hwen hang ge, mulking ma Num wa nyen. ²¹Taka mwarang nu wa hen ka yo te hen yo nyining, mok he yi beer he yir reing. Taka mwarang nu wa hen taka kwining yonyining mok he na yak."²²Taka mwarang nung wa hen ka reing hwa hen ang, ma zizik wa hen kukwa, ma dak tyak nyen cang taka ti vivi, mok Mwing ma Rephinik. ²³He hwer kang nim na he sa wani twang mok kang hwerek ka he gbuum lada shuruk twang, nyina nu ma kamu ma kamu namang ma te ba tumu annabawa.²⁴He be kwing hen taka sabar, he ki seh gbugbum nyen tehyong. ²⁵He be kwing hen taka ngu, yong be te hen, he be kwuing, hen ka he naashan yaak, he be kwing yau.²⁶He bi kwing, hen ka kang reng ma tam wun jek titi nyen, ka na nyina tanu tamba tumu taka tam wun phak.²⁷Mi wun wa hen, hen ka he yisin, mur nang taka yong ka ma hwan he-nang, taka na kama hwa henang, te banang hwen jek. ²⁸Dak bana taka hwa hennang tom, he yii banang manjik.²⁹"Ka hang nuphur nu bir nyinang, harmak gu nyinang, ka hang kpang titara nis, nagu bing ming. ³⁰Hwen ka hang kwisi te nis, nu nagu, ka hang kpang hwenhaang nig, sa syak nu ba riphin ang geh.³¹Hwen ka nu mur hang te wa nu, te gu hang nyiina. ³²Ka nu mur taka na ka ma mur nu nung shwak, nu gbuum ka shang, taka vivi ma, ma mur taka na ka ma mur ba. ³³Ka he mur tana ka ma ti wa hen jek nu shwak he gbuum ka shang? taka vivi ma ti ka na nyiina. ³⁴Ka kaphan ba ma rina, ka he dak kang wun ma phenek wa hen a, he gbuum ka shang? Taka vivi ma ma kaphan ba ma tungwa namang mgbeer.³⁵Mur na taka hwa henang, kaphan bana, sa dak na kang wun ma phenek wa henge. Gbugbum wa jijek ta ma Da giger twang, he cang mumwing numung. Yo ka syak taka jek taka taka vivi swaa. ³⁶Cang nang taka ti shwai tano nyiing twang wa rina titi shuai.³⁷Sa dak gu na hang mok titi ge, he nyina masa dak waa hen mok titi geh, gbanak gu han phiphinik numu ang, nu ma ma gbanak wa nis ang.³⁸Nagu hang, numa ma nawa gaanjung wuwenek, ma denjee, win nzuurung nyiishin ting, ma harmak kpucok wok titara, gaanjung ka he mimak-ing yo nu ma mimak wa hen-ing.³⁹Phen wun ba misalai, rima mbet yi phen phasi gu rima mbet yi te'a? Ko ti ma, ba mbiring nama ma hu buk, da ma sa hu ge? ⁴⁰Almajiri sa geer rima gbugbaraph gu geh. Hana ka ma gbaraph gu mangar wok ma rima gbaraph gu.⁴¹Mok shang he phar kpungbuk kon yii ma ma temek nyin, he sa phar nyin daka wa rot gung yii nyin geh? ⁴²Mok shang he wun ba ma temek nyin, manga be mi cun wa kpungbuk kan yii nis, nusa cun rot na ka wa yii nis gee, cun na ka wa yii nis ge yii nis phar te ka kon yii ma manga nis mangar.⁴³Ba kon hang ka mar mimar phuphun, da kon phuphun ha mar mimar mangar. ⁴⁴Kukon ma phing ba ma wu mimar namang ka ma mar. Reing ma sa munuk (Figs) daga tiok ziza ming ge, da ma munuk (grapes from a briar bush).⁴⁵Hasha jek daga deka wa ma kang Jek dinding bum jek kang numung ti bubum jijek, Hasha ma kang viving dinding bum viving kang numung ti bum viving wun ba babuu kang nyi tam bwasing.⁴⁶"Mok shang he phin mi Lord Lord, he sa mur nang hwen daka mi wun gee? ⁴⁷Han ka bi tenang yisin wun nang mur nyi nan, mi wun wa henabg hwen daka yo tika. ⁴⁸Ya ka kuko daka mwai tung, daka hukur buk mwai tung dak bur tung ma matar, ka yi cun sa kpang tung numung gee.⁴⁹Hang ka yisin kur nang sa mur gee, waka wur ma kuko ka mwai tung juk ming. Ka nyi cun dak tung numung ting.

¹Ka mwing ma Ada Inum kwanji wun when ka ring ma yisin nung bai numung kKafarnahum.²A tiphi ma hang rima phiphing mok mur gu fuit iyer rin ma kukuang.³Ka yisin when ka mwing ma Num sati nung dak ba te numung datawa ma Yahudawa abi bi war anzur ma rima kui na a bok.⁴Ka ma bi tenumung ma kukusi gu kukusi ka wa shang nang wi ti a yisins ba,⁵a yo wa ring mumur ivuin nir nang ayo nang mwai chring a thak nir."⁶Mwing ma Num siak ba ma ba ba hu huit nung rima phi na wun yo sa shar ka mwing ma Num yin a phi numungeh are na nyi na wun wun shuak arina kwaman.⁷Mok na me sa shar ka mi phin anu nu bah ateh nang wun , wun nis a ti wram.⁸Me ma me wa ma gun ma taka titiphi nying ka mi wun aring ma tih when ka mi bale nei."⁹Ka mwing ma Ada yisin wun na neng wun ku ko yong wa rhiphi nik jek, "Me wun wa hen ka Isarila ma me sa gbum a hang ma kang ka riyong geh."¹⁰A nina nyina taka bai iwun ma phin a phi ma gbum rima iyer ririn ki kwaman.¹¹Nim hag ka na ki sang Yesu sa bai numung a tuhang ma phin wun Naim matenuk numung mawa giri taka kparing jijek.¹²Ka be hu huit ngirish teh ma phipih, nang masa kashi i kun mwing ma hin yon hin nyi ni nyi nang shuak i kpa ring gu hang.¹³Ka mwing ma Num phar a hina ti gu yer shuai titasi tur gu jijek wun gu wun sa kum geh."¹⁴Bai ba tanak i kon mai ikum na ma rang shua. A wun ineing yong wanak."¹⁵Nung ikum na wanak a tam iwun nang mwing ma Ada Inum na gu hene seh mwing nis.¹⁶Dirin tur aring na tumung ambiring ma kpa itak ma Ada Inum we ki gbum Anabi te nir Inum, Ki phar imar numung."¹⁷I wun yong kwanji a teh mbiring Judea taka ring hu huit nama.¹⁸Ma temek ma Yahaya ma wun gu iwun yon.¹⁹Nugu yo Yahaya phin riphinik a phu takana taka yo, maba rhiphi, "A nu nung nuwa mwing ma Ada ka ma wun we bi ah da we dak iyi ma rebing ah?"²⁰Ka ma bi ma rhiphi gu wun Yahaya dak a wur wu rhipi na wa nu da hang oh?"²¹A nina nyina ma phar mwing manun sa cun cun ba ring ikui imim phnik ma wusik ba sa phar mbet yi ma phar ateh.²²Yesu wun ba he phar when me yi nyin a hang nang wunah imbet yi ma phar ateh ikum ma wanak kwata kwak ma shin mangar taka tikin ma yisin iwun mangar.²³Rema mwarang nung, wa rina ka phar when ka mi teh a mur nying."²⁴Ka ma kwanji bai yang. Nung mwing ma Ada Num satamba wun titima Yohana wun shang nung he ba phar bas hai, itus ka imim zuphik ah?"²⁵Da a wa shang nung. he ba phar Da riphinik sorok titara sisiak? phar nang aring ma titara mumangar taka ganjung a phi ma gugum.²⁶Wa shang nung he wurik he phar? Anabi ah, mime wun wan wa hai ager anabiang.²⁷Yong nung wa when kama zik it titi numung 'Phar mi dak manzonang itom nis ka sumuk wanu chuin tom nis.'²⁸Me wun wa hen a mwin mwing ka ma hene ma masi Ba hang ka ger Yahaya ang. W nyi na gbak rina ka wa tuangm mwa kiyang.²⁹Ka ring ma yisin won na ma taka siseh mbon ma wun Inum wa riphinik jek ba mawa ming ka Yahaya sorok ba nyining.³⁰Farisawa ka mawa ma phi phing ti tam mok ma Yahudawa takana ka sa wa yo nung sorok Yahudawa takana ka sa wa yo nung sorok ba nyi ming grh, ma hwang i kiph ma Ada Inum mang mi titi nama.³¹"Me pha si wa ka hai tere, ma wur gere ma teh yong? mawa teter oh iyieh?"³²Ma wa tika mara kikiyan ka ca ti ti tih vum ming da taka na teh mumunuk titi masa tam iwun yer nama wun we wure gu he se shishi seh, we kai iyon he sawa yong geh."³³Wa ka na Yahaya bi sa yi fufom geh sa wu iyi inabi geh. He wun imim phinik nung kashi nzor numung."³⁴Mwing ma Num a ba, a yi awu, taka hen. He hwang guang. He wun phar nang arima yi ber yong, rima wuwu inyi ma inabi jejek. Amwan taka seh mbon tun ganjung taka mwan ma i tok!"³⁵I kiph ma Ada Inum phasi mar numung ambiring."³⁶I nim hang Bafarisa, a kusi kusi mwing ma Num ba yi ber phi numung ka Yesu yin phinumung. Nung chang tabur ming.³⁷Ning a hin hang rima ti neng re guming yisin mwing mahum wa phi ma Bafarise na we yi ber. A kpang tur nan su surung mai tiak alabastar.³⁸A rang hu huit ma Yesu sa kunim kukui namang bwashak kis nii mung ma vin ka sir yi numung sa phisi gu kis ma titi ti numung sa ti gu sumba ma kis nueng."³⁹A rina ka phin mwing ma Ada Num phar when ka hin na sati wun ka riyon phing wun a hin yong wa rima zi ge mur gu tama gu a."⁴⁰Mwing ma num wun, "Simon, mi ur wan wanu when hang. A wun a shiruk wun."⁴¹A hang rima ku kaphan ba ring mban ma hang phu ma yi gu mbon nyinang a yi gu Sule mwaawas nyinang (100)nyinang sule wuk tukun (50).⁴²Ma sawa ma when ka ma phar geh nugu nyarak ba. A bana phu wa ne nung ger phasi mumur ma tungwa?"⁴³Me phar arena ka nyarak gu rina ma mben jijek, "mwing ma Num wun gu wun ni shi mok mangar."⁴⁴Mwing manum harmak phar a hina wung wun gu simon wun nu phar a hin yong me yin phinis nusa nami myi me yaph kais geh yo na mi ma vin numung iyi nyaph kis nang neng phisi ma ti ti ti numung."⁴⁵Nu sa ti me sumba geh yo timeh yi yin nang kami yin yong.⁴⁶Nu sa rukut me nai geh yo time ma susurung.⁴⁷Mok na yo ka wa ma izing jijek a bing jijek a phasi mu mur jijek a yo ka ma nyaph gu zi numung was phasi mu mur was."⁴⁸A Nna nyina wungu ma gbanak wa zinis."⁴⁹Ta kama ka mawa giri masa ta iwun yer nama wa ne neug ka shar gbnak gu hang izi?"⁵⁰Nu gu mwing manum wungu hina didak a kang nis gbum wa nuung ba numung ma mwarang."

8

¹Sun mana mbering, Yeso taka almajiri numung wuk werek phui mabi shin titee, mabo gbaraph wun manum,²hin ka Yeso cucun ba imem viving taka kwei wuwur wuwur mawa gire ciciu namang Maryamu kama phin gu Magdaliya daka ma ciun gu imem phiphinik kweph wa tumung;³Ta ka Yuwana him ma kuza wakilinHiridus, taka Suzanatu taka him bur fweit sabar ka mawayen wok magbu bayen.⁴Nim han ma munuk gire fweit, mok ka reng ma naa titee titee ma bee ke phaar Yeso. Tam ba misalai:⁵"Rima rirai bai ki rai wur beerika sa sa titi ke phiri bur ma hwu cwen gugun. Ring ma denji kiis shusher ma tang namang bur.⁶Bur ma hwu tee matar ka vuen sa tumung fweit geb. Ma yephek wuriet nugu ma hoor wok-wok mook phai phai ma tee.⁷Wur bur ma hwu toik gung ming. Ma tee gun giree tiok ma taphag masa tor tee gungeh.⁸Wur bur ma hwu vuen jek ming, ma ting gun magari ma mar fweit, har rubi dari."⁹Nugu almajirin ma Yeso ma rhiphi gu

wumba ma'anar ma wun ding. ¹⁰Wun ba wun, "Make nawa hen cwen phaing phaing wen dididem twang tama Num. Bur mee ta ba wun mee riphekang, 'Domin ko da ma phaing masa phaing jek geh, maa yison masa ma sa phaing titeer geh.' ¹¹Yisen kanang ma'anar numong. Wun ma Num nuwa hwur ding. ¹²Wur kama hwu juen nung mawa reng kama yisen hasha ma Num cang kwas nung kajiri baa kpang hasha ma Num kang namang, domin masa tor nugu Num kang namangma hween der geh. ¹³Bur kama hwu matar gung ming nung mawa raing, kama yisen hasha ma Num wok wok masai ma mwa-rang. Amma ma sawa ma niri namang sa jem gehi ma nugu Num zor namang kwas nushwak nim memimack bai ma hwu. ¹⁴Wur kama hwu ciciu ma tiok kuma mawa reng kama yisen hasha ma Num ma shin ma ba nyinyii, nugu titasi ma tee yong taka mumur mimees gerba kangang, nugu masa tor mar wur kama jem ma teh gung geh. ¹⁵Wur kama hwu wuwin jek ming banung mawa reng kama yisen hasha ma Num, ma seh ma kang namang nyinang mbaring ma kashi kukkuk, ma tur kang ke mase. ¹⁶"Bahaka mur kara fitila, phen shishi ma kar shishen ko kuma dak dak pireh tee sai dako dak tee cicang numung mock reng kama yin tii ma phaar nyin yan numung. ¹⁷Ba hwen ndin din ka masa hukor nyang ko hwen jaw ka ma bing nyenang geh. ¹⁸Tee nang swaa ma hwen ka he yisen, hwe ka riphinik wayeng, maka gu bing njorong, hwen ka sawa yen geh, kwas ka dak kang ming, maka kpang-ang." ¹⁹Ma hennah ma Yeso taka ma tungwa ma beh masa gbu maba hwuhwet ma Yeso geh mok gereh ma han-gung. ²⁰Nugu hang hang phaar nyina wun gu, "Ma yaniis ta ka ma tonok, marang nyan, ma mur phaar nu." ²¹Nugu Yeso wunba wun, "Ma-yanang taka ma temeg nang nung mawa gire gum yong kama yisen hasha ma Num, ma tee hwen ka ma yisen." ²²Nyim hang Yeso yin jirgin nyii meng taka almajirin numung. Wunba wunba, "Me mur weh ba wok nyinang." Nugu ma yeephek baii. ²³Kama yeephek baii nugu Yeso yeephek narou, nugu imem kukuk gun yeepher masa wa ciciu ma nyii gun, jirgin yeephek win ma nyii, nzor namang wa tee viving. ²⁴Nugu almajirin ma Yeso maba yerek gu raw ma wungu, "A shurug! Weh kwakan neraa!" Nugu wanag row wungu imem, reng, nugu imem wok taka zuzuphun nyii rank phaar kos. ²⁵Na nyina rhipi ba wun, "Di dak kang nyin neh?" Diren tur almajirin ma Num, ma ngasi nye. Mawun, "Ka waneh nu yong ka nyii taka imem ma yisen gu ma teh hwen ka wun?" ²⁶Ma beh kwara ma Garasina wa huhwit ma Gallili. ²⁷Da Yeso sir ting, nugu ma kukun ma mbeing vuen naming wama mem phinik yeer mwaan mwaan, sa cah phi geh. Can tung nweng. ²⁸Da ka phaar Yeso nuga dak rwu nye kukuk, wur rumkiis ting ma kor shuruk wun, "Meh tee shang manu, Yeso, mbaing ma da shuruk? Meh kwise nu, sa nameh makyau ge." ²⁹Mok ka yeso ke wun ba mem phinik din ma hwirek gu yeer. Ma jiphi gu rwishming, har rwish ang mwas hang mem phinik din ma tusuk gu bas hai. ³⁰Nugu Yeso rhipi gu, "Tyak neis waneh?" Wun tyok numung wai, "Fwiet," Mem phinik ma hangu yeer. ³¹Mem phinik din ma kwese Yeso sa tusuk ba hwish rwumgun megeh. ³²Nedeh masa gon tee masa yasak beer hwihweit na mang. Nugu ma kwisi Yeso murba mayin yeer ma ledeh, nugu Yesu ngarak ba. ³³Mem phinik din ma wirek gu yeer ma yin ledeh mim, ma sis phire tee ma remen nyi gung miin. ³⁴Da taka tutusuk nede maphaar hwein ka shin ma yeephek shushu, maba wun ba gireh hwei ka shin. ³⁵Gire ma yisen hwein ka shin, nuugu ma baii teeka Yeso wa yiink, ma phaar riphinik ka ma ciungu memphinik yeer. Ma phaar riphinik kama ciungu memphinik yeer. Ma phaar gu ma titara yeer, ma titi numung nyinang, nugu diren yeer turba. ³⁶Gire ma phaar hwein ka shin ma phen ma wunba gire bur titeer kama ciun gu rima kwii ka mem phinik ma teh gum titi. ³⁷Nugu gire Garasinawa taka bur kamawa hwi hweit, ma kwise Yeso wirek bai numung muk didiren kang. Nugu Yeso taka almajirin ma yin jirgin miin phen namang. ³⁸Nugu riphinik ka ma ciun gu mem phinik yeer kwise Yeso wun, "Ngara mee meh syak nu" Num wun gu, ³⁹"Phein phi ba wunba gire niis hwein shushuruk ka Num teh wanu. "Nanyina kuko din phein phi ba wunba gire hwein ka yeso teh gu. ⁴⁰Yeso phein phi, riin ma teeh gu. ⁴¹Kuko hang rima tyak yayisu, shuruk ma shaak, kwisa Yeso ma rwumkiis ting. Ba phi numung ⁴²wen nang nyinyinang rima kusan. Wuk wirek phu wa nyinyi kukwei ka sa cuin ke bai gire ma hang gun. ⁴³Nugu ga hin hang rima nyinyieh mek kusan wuk wirek phu ke mbeshek mbon numung to-shir, geh gbum seseseh ma yeer, sa gbum geh. ⁴⁴Nugu syak tama Yeso tanak titara kuru sun. Nanyina nyinyish mek rang gu. ⁴⁵Yeso wun, "Waneh tanak mee mwamwash?" Gire gur ka mawa hwihweit, ba haka mur nye, Bitrus wun, "A shuruk, gire mawa ker neis fweit, masa phaab yeer ker neih." ⁴⁶Yeso wun, "Mee phing, ha keh tanak mee gum nang ke wirek yeer nang." ⁴⁷Hindin phaar sa tur hwen dindindin geh, nugu wirek phasi titi numung. Ma yeer didiren. Hwu nyinyi ma Yeso ma rwumkiis ting, wunba gire gun hwein ka dak yo tanak Yeso wok-wok nanyina nyinyish meik numung rang. ⁴⁸Nugu wun hindin, "Wen, didak kang neis nawa sesesei yeer. Ba neis ma kang nyinang." ⁴⁹"Ka sa tur tam wun, haka neh phi ma rima shaak bei, wungu, "Wen maphang ke kwei, sa tangu gbigbaraph nye yeh." ⁵⁰Yeso yise nyina wungu, "Sa direi geh. Dak kang ka wanak." ⁵¹Da yin shunphi, sa nyarak hang hyin geh. Ma Bitrus taka Yahaya ma Yakubu, taka henai phuma rwurwa nukama hyin. ⁵²Gire ma kwinm mok titaseih ma kukwei ma wen din. Yeso wunba wun, "Ngarak kwinang." Kesei kwei Nnarwu nung. ⁵³Gire ma nangu yaak shishinim, ma phin wending ke kwei. ⁵⁴Tur wending wok phin gu wun, "Wen, mee wun wanak!" ⁵⁵Wok-wok nanyina nzor phein gu yeer nugu wanak. Wunba wun ma nugu hwein hang hyi. ⁵⁶Ma heneh, ma ngaasi nye, Yeso wunba masa wungu hang hwen ka shiin bwabwas geh.

9

¹Pin taka gbaraph wram wok numu suk naba iko ka ma cunjun kri-phin wur ta gbak masa tang mba ring kwii yeer. ²Dak ba ma ba wun ring mok ma mulki ma Num masa cunjun ba taka na ka yer rin kwii yer. ³Wun ba, "Sa sa kpa na when hang wok ma bbai yong ge sa kpa na riyang, ngarang, fufoom taka ganjung, sa kpa na tetara phu ge. ⁴Phe ka he yin, cha na tumu bi shar nim ka he wanak bek. ⁵Taka na ka masa se hen ge, ka ba nyin gbanak nang wur kakis nyen na phasi titi nama." ⁶Taka gbaraph rwam ta ma Yesu ma ba tite ma ba wun ba mok ma Num, ma cunjun ba ring kwii te mbiring ka ma bai. ⁷Hiriidus shuruk ma vwuing yisin when ka shin mbiring. Te mamaki mok ri bor ma wun Yahaya ka ti baftisma nu ki

sa phen ma nzor numu, bor ma wun annabi annabi Iliya nu kisa phen be,⁸ bor ma wun nyinang taka bi wun ma Num tumu nu ki phen be.⁹Hiriidus wun, "Sa cha Yahaya ge mok mi shi titi numu. Wa ka ne yong ka mi yisin bubum yong titi numu?" Nyina nu yisak cween ka phar Yesu.¹⁰Ka taka gbaraph rwam tama Yesu ma ba phen, ma wun, ngu when ka ba ti mbiring kpang ba ma ba giri Baitsaida.¹¹Giri ma yisin te ka Yesu kii bai nu ma siyak mor tumu-wun mba nye tam mba wun titi ma mulki ma Num, phen kpang ba taka yer ririn kwii nama yer.¹²Yiyere yiphik te, taka gbaraph rwam ta ma Yesu su ma be ma be wun ngu, "Ka nu mur nu righarak ri gu yong ma yin titi ka ma tak hihai, ciciu ma gbum ber taka te ka ma nangh ngheng mok we wa te ka ring ma sa yong."¹³Wun mba, "Na ba nang when ka ma yi. " ma wun ngu when ka we wayin wa futoom tukum ma mwe cwee phu, we sa phe bai ba se ber ka shar re ba yong mbiring ge."¹⁴Re ka ma tumu ma shar tiphar rurong dubu tukun. Yesu wun ba taka rwam, "Wun mba ring ma cha juk juk re wuk tukun juk nyinang."¹⁵Taka gbaraph rwam ta ma Yesu ma ti nyina, ri mbiring ma cha ting.¹⁶Kpang miring fufoom tukun taka cwaaw phu phar te twang kwisi Num mbe kpis, naba taka rwam numu ma gaphi ba ring.¹⁷Mbiri nama ma yi ma yir taka rwam ma Yesu ma munuk bor ka vak, kpok suk ma win.¹⁸Nim hang Yesu sa te manjek yo kwanumu taka rwam numu ma be nu rhiphi ba, "Ri ma wun mi wa ne?"¹⁹Ma wun, "Bor ma wun, Yahaya rima te te Baptisma, bor ma wun nu wa annabi Iliya, bor ma ma wun nu wa nyinang, ma annabawa ma tumu ka ki phen be."Rhiphi ba, "Hen ka ye?" Bitrus mur, "Nu wa Almasihu ka ne tama Num."²¹Yesu wun ba wun ngu hang ge.²²Nu wun, "Mwa ma Riphinik mak yau ma bubum jijek shushuruk taka firistoci shushuruk taka taka zizik ma wha nguang phen ma mbeshek gu. Nim tat hadan nu maborok gu ma nzor numu."²³Wun mba, "Rina ka mur siyak mi, wha titi numu bek, kpa giciye numu ninim siyak mi."²⁴Rina ka mur nzor numu sa gbum nge, ri na ka wha nzor numu mok mi chang ngu.²⁵Riphinik gbum shang ka yi teng mbiring ngi nzor numu sang?²⁶Rina ka te sui ma mi taka wun nang, mwa ma riphinik te sui ma yo ka ba be gum numu taka gum ma rwa taka malaiku taka tsarki.²⁷Miwun wa hen wun giri hen ka he ra yong, bor ma masa kwei ge sai ma phar mulki ma Num."²⁸Nim naning hadan ka Yesu wun mba wun yong kpa Bitrus ma Yahaya taka Yakubu banin ba gon matar ba ta manjik.²⁹Wa ti te manjik nu tom numu harmit fwet, tetara numu nhab si.³⁰Pheeng nyen nu riphinik phu ma tam wun taka Yesu Musa ma Iliya,³¹ma wirik ma daraja ma tam wun titi ma bubai ma Yesu twang ka we ging kukwanje urushelima.³²Ru ring kpa ma Bitrus taka tungwa ma yirma phar iko ma Yesu, taka riphinik phu ka ma ra giri.³³Shar ka Musa ma Iliya ma ba nama, Bitrus wun, "Shuruk, jem ka we wa yong. We wa yong. We te tashat tat, nyinang nes, ma Musa nyinang ma Iliya nyinang." (Sa phe when ka wun ge.)³⁴Ka sa wun yong, rin pha be shishi ba, ma dirin ka ma sa yi rin phan ming.³⁵Kor be ring phan ming wun, "Yo wa mwa nang, rina ka ma ki chun, rak na tu te numu."³⁶Ka kor kwanji wun, ma phar Yesu kwa numu. Ma cha shau ma sa wun ngu hang when ka ma phar ge.³⁷Yi nghan ka ma sir gon matar ri yung ma be te numu.³⁸Pheeng nyina riphinik hang giri ming wun kanang, "Mallam ti when hang ngi, nu gbum gu mwang nang, wa yo kwa numu te nang."³⁹Ruhu vivi rika banin ngu titi dak gu kwi kanang taka kwii kuk wakan wisik fufong nye, sa ngharak gu sisar ge, dasak gu nor yer.⁴⁰Mi kwisi taka gbaraph rwam wok nes ma cun ngu ma sa pheng cun ge."⁴¹Yesu mur wun he sa phe Num ge nim ta mi cha taka hen ka yong nyinanag? Bi mwa nes yong."⁴²Ka mwang sa be ruhu vvi nuphur tak teng zuphuk gu ma kwii kukwakan, Yesu gor gu ruhu vivi yor kpang gu mwa na kwii yong nu nagu rwa.⁴³Mbiri nama ma ti mamaki ma iko ma Num ka ma sa ti mamaki when ka Yesu wun ba taka rwam numu,⁴⁴"Rak na tu jek ma when ka mi wun wa hen, sa tor sising ge ka ma na ba reng mwa ma riphinik."⁴⁵Taka rwam numu ma sa pheng when ka wa kang numu ge, ma shak ba pheng wun ka wun ba mok nimtor nyenye ma dirin ka ma rhiphi gu.⁴⁶Taka rwam ma Yesu ma yiphik sarak yer nama rina ka cha shuruk nama.⁴⁷Yesu pheng when ka wa ka nama, nu bi mwa bwat ra huhwet numu⁴⁸wunba, ka hang se mwai bwat ka yong mok mi wa titer ka se mi. Rina ka se mi, se rina ka dak mi. Rina ka wa mbwas te nyin ye nu wa shuruk."⁴⁹Yahaya mur, wun, "Shuruk, we phar riphinik hang sa wun ba kiphi ma wirik yer ma rin ma tiyar nes, nu we wun gu righarak mok sawa taka wer ge."⁵⁰Yesu wun. "Sa shak gu nan nghan, mok rina ka sa wa mwan nuph nyey ge wa taka hen."⁵¹Nim ka we ba twang be huhwet dak kang fwet kaba Urushalima.⁵²Dak taka rwam numu bor ma susum gu te yo be ma yin kauye hang vwuin samariya gi ma ba susum te tumu.⁵³Ri tumu ma sa se gu mok ka we ba Urushalima.⁵⁴Ka phu taka rwam numu, Yakubu ma Yahaya ma phar nyina ma wun, "Ubangiji, nu mur we dak kara ni twang hwenak ba ya?"⁵⁵Nu harmit gor ba yer,⁵⁶numa ba kauye bi.⁵⁷Ma sa wa cween ti bai nu riphinik hang wungu, "Mi siyak nu te ka nu bai mbirin."⁵⁸Yesu mur gu, "Nir ma wa ma buk ting ka ma yin ning, shushwer ma wa ma tu shushwer, mwa ma riphinik sa wa ma te ka nang nyining ge."⁵⁹Yesu sa wun ngu riphinik hang, "Siyak mi" rina wun ubangiji ngharak me phen mi ba phe me ba nei da bek."⁶⁰Yesu wun ngu, "Ngharak taka na ka ma ki kwei ma nei taka kukwei nama, nu bai ba phas ba reng mok molki ma Num ta gbak."⁶¹Nu ha sa wun, "Mi siyak nu, Num sun ngharak me mi ba wun ba taka phe nang sai nim hang."⁶²Yesu wun ngu, "Ri na ka yiphik kwar hai numu ka phar te musun sa shar ka yin mulki ma Num ge."

10

¹Ubangiji chu-jun ring wu-wuk kwiph Nyi-nang, ma bai phu-phu, ma ba ti tee ta ka tee ka ba mur bai.²Wun ba rwam wa ji jek, tak rwam jwak nu, tee nang man-jik Num bi tak rwam hai numu ming.³Ba nang mi tu suk hen ci cwu ma ring ka ma ka tiok.⁴Haa wa cing ti bai, sa kpan nan nga-ran ma ga- jun ge, ko garan shi-she, taka ku kiss, he yin phar hen cuing, sa rana cwuing taka han ge.⁵Phe-phe ka he yin, yii phek wun nan salama cang phi yong!"⁶Ka hen gbum han phe nang ka wa ma salama, salama cang phe-din phe ka salama san tu mu ge, salama phan wa hen'a.⁷Cang nan phe ka wama salama'i yi nan hwen ka ma nawa hen sa yin nan phi-phe ge, jem ka ma nagu rima rwam phwii nu mu.⁸Ti-tee ka heh yin ma saa hen yi na baar ka ma dak nyi-nye nyaan⁹cun ba tok cwi, cwi yer, wun ba, nim bi-be ma Num baa hu-hwet."¹⁰Duk ti tee ka hee

bai, ka ma sa se hen ma kang nyi-nan ge, ba-nang cu-cwing nama ha wun ¹¹kpu-nik na wur ka ki-kis nyan, gban na'a na cang shaida ti tee nyan, amma phiin wun ba-be ma Num ki be hwu-hwet.' ¹²Nim na Sadoma, ma gir jek ma hen. ¹³Kaiton nyen, korasinu, kaiton nyan, Bait saida, rwam gu-gun ka ma tie wa hen, ka wun pha wun ma ta Taya taka sidon, wun maki tuba ka masa cang tee yau ma tu tok titi. ¹⁴Nim ti tam mok sidom taka Taya ger ti ba yer hwash. ¹⁵Nu, Kafanahum nu phar nis har twang na wa nu shuruk gun'a? wa-waa ma sir-bik ma nu har hadas. ¹⁶Ring ka ma yi-sin ha, ma yi-sin mi, tak na na ka ma hwa hen a ma hwa mi ka mi ka na wa hen rwam. ¹⁷Ring wu-wuk qwuph nyi-nang na ma phan phi ma mwaran, ma wun har ma aljanu ma naba wer shu-ruk gun ta-ma tiak nis." ¹⁸Yesu wun ba mi phar rima tum titi sa hu daga gon, sa nyan saan. ¹⁹Yii-san nan mi na wa her shu-ruk mwash nan su-su swan-taka nying, ring ma tuum ti- tii sa-wa ma gum te ner ge ko bwasin. ²⁰Sa ti nang mwa-rang wun ruhohi ma na wa hen gum ge, amma ta nan mwaran mok tiak nying wa zizik twang. ²¹Yesu na gu Num gon shuru mok ma hwen ka yo pher, when ka Ruhu ma Num na ba ring phi-phin, bu bum ka ma ki sa gba-raph, reing ma wa nama ka mar bu-bwas. ²²"Da nang gon na mi-mi gun titii ma ring biring ta vuing, ba hang ka phin ka phin Da sai mwing, ba han ka phin mwing sai Da, da kuma wadda mi mur phasi gu da nan." ²³Har-mit ma almajiran wun ba da-di-da. ²⁴Ta na ka ma gani wun ba. Ta na ka ma gani wun nan, ma gbum albarka. ²⁵Malami ring ma titam mok daga Yahudawa ba ti mi-mak Yesu ri-phi gu, mallam mi taka tere be mi yi twang ta ma num?" ²⁶Yesu wun ba, he tam ka mok ka me zi-zik cuing ma shana te-re tere?" ²⁷Dele nu mur Num niss ma kaan taka zornis nyinang, ma kukuk nis, mur ta mak ci cang nis ma zor nis nye nang." ²⁸Mwing ma Num wun, nu wun giri syak nyina nu gbum zor ta ma Num. ²⁹Mallam, na sa ri-phi na nu wa te-mak nan?" ³⁰Mwing ma Num wun ba ku-ko han wa wu we-rik ba si-siin daga Urshelima da be Yariko, ku-ko taka tiok ma jur gu, ma wasi bu-bum numu biring, ma nyarak gu phar kuum rifinik. ³¹Nu gu firist han sa hadan cuing naan, a phar gum hadan nu-mu gus-gus ba-nu mu. ³²Balawi han sa ba, sa hadan gus-gus. ³³Basamariya ba phar-gu ti gu yer shwai. ³⁴Be hu-hweit, ji-phi ti-taa ka ma mwash gu, sa wur gu nyaa taka nyi inabi, ji-phi gu damus nu-mi man, bin gu tee ninanag nu-mu samuk samuk gu yeer'a'. ³⁵Yii nyanag kpang dinairi phuu na gu rin-na ka ba nang phi-nu mu, shar ba nu-mi wun-gu, da boon Youn shar'o' da tor mu-ru'o' da wa tere o sai mi be ka tar mu-ro nim ka mii be mi phan wa. ³⁶Yesu wun gu ring ba na tar ne no wa mwang ci cang ywu nis?" ³⁷Mallami na wun gu mwing ma num rii na ka phar ri ma kwii na ti gu yer shwi, mwing ma Num wun gu mallami na bai, ba taa ka ri na nyi-na. ³⁸Ma cuing ta bai, ma hadan kauye hang, hin han ma ka ma phin gu Marta sai gu phe nu mu, ma kang nyi-nan. ³⁹Ma phin maga nu mu maryamu, hin na ka cang kis ma Yesu sa yi san won din. ⁴⁰Marta sa gir-shin numu ti ya sak bar, nu ba ta ma Yesu, wun gu, nu sa damu nu wun-gu maganang be gbum mi-mi ti-ta rwam ge." ⁴¹Mwing ma Num phin gu martha, Matha nu hwish kang bu-bum min tere, ⁴²Yesu wun Marta dak kang hwen ka jem, mi sa shar, mi phi-phik gu ge.

11

¹(Lokaci) hang, Yeso wu yi manjik teh hang, gi yi nang (cikin) almajiri, numung (ya ce da shi) "Ubangiji gbaraph barin ka we yi manjik ka Yahaya gharaph gu almajirai numung." ²Yeso wun ba ka he yi manjik wun na, Da, ma (tsarkeke) tyak nis. Gum nis be. ³Na barin ka we yi ninim. ⁴Nghaph baring phiphinikner, ka we yafe gu riin ka ma ti barin (laifi). Sa ba wer haming ma (Jaraba) ge." ⁵Yeso wun ba, "Ne cikin hen nka yo a ma mwam, ka yo ba ta mwan numung na mi sun ye wun gu, "A mwan, ka phan mi dunk ule fufoom tard, ⁶mwan nang hang ning tephenghang sising, mi sa ma when ka mi naa yi ge?" ⁷Gi ri ma na haming amsa gu, wun, "Sa dame mi ge mi ki ngbang guri nang, mi ma wmen nang we ki naa ru mi sa (iya) wannak mi na wa fufoom ge." ⁸Mi wun wa hen (ko da) na whang wu wunak nawa fufoom ge (masayin mwan nis ge, nka nu sa ti sui ge nu (nacc) kukusi gu, wu wanak nawa fufom-jijek ka nu mur. ⁹Mi (kuma) mi wun wa hen kusi ma naa hen yasak he gbaam kwarkwasa, ma borok wa hen. ¹⁰Na ka kusi wu sa, na ka yasak wu gbaam na ka kwankwasa, ma borok gu. ¹¹Ne da likin nka mwing numung riphe gu cwi, wu na suswan? ¹²(Ko kuwa) nka riphe gu shubwi, wu nan gu niang? ¹³(To) hen ka he wa living, he phe na mweng nyin bubum mangar, balle Da nyin twang, wa na (duk) ha ka kwisi gu (Ruhu zizerem)?" ¹⁴Locaci hang, Yeso tur gbanak (ruhu living aljanu), ka aljanu na wurik gi kuko na ka sa phi tamwun phang ge phen sa tam wun nyi. Gi rii jijek ka ma tumung ma ti (mamaki). ¹⁵Amma, rii bor ma tumung ka ma tumung ma wun, "Yo gbanak aljanu ma iko ma Ba'alzabuba gum ma aljani." ¹⁶Riin bor ma jin gu, ma mur yo phasi ba (alama) hang (daga) twang. ¹⁷Amma ka Yeso phing whenka wa kaa namang yo wun ba, "Mulki ka gaphi phu, (gaba) ma titi numung, ki kassan (kenan) nyiina ma phe gaphi phu, (gaba) ma titi numung phe na wu who. ¹⁸Nka rima tum titi gaphi phu, (gaba) ma titi numung, tika tere (malki) numung wu rang? He wun mi ganak aljani ma iko ma Ba'alzabuba. ¹⁹Nka mi bganak aljani ma iko ma Ka'azabuba, riin ka ma syak hen ma gbanak aljanu ma ti iko ma ne? Mock nyiina, ba nu ma ti wa hen)sharia). ²⁰Amma nka mi gbanak aljanu ma iko ma num, (to) ca (kenan) gum ma Num be teh nyin. ²¹Nka riphanik mi kukuk, mi bum mook ti tsoro phe numung bubum numung wu ca mangar, ²²Amma nka kukohan ka ger gu ma kukuk ge gbaam nasara titi numung wu war bubum mook ta kuko na , yo phen kur bubum numung. ²³Nu ka sa taka mi ge he a (gaba) taka mi nu ka nu sa munuk ge, warwasa nun nu ti. ²⁴Nka ruhu living wurik yeer ma hang, yo (iya) syak tehn ka ki whor yi yasak then ka yo can. Nka sa gbaan te cicang ge yo phen wungu titi numung, 'Ngharak mi phen tehn ka mi niing. ²⁵Ka yo phen yo phar tehn ka yo wanak ki ca zerem, ma ki sumuk mangar. ²⁶Gi wu phen yo phean aljanu quiph yinnang ka ma ger gu shaping, ma be ca tumung." ²⁷Ka yo sa wun bubum ba young, hin hang borok kor wun, "Albarka na a nyi ka nu neing taka veen ka nu wu." ²⁸Yo phen wun, "Albarka na a riin ka ma yisin ka ma yisin wun ma Num ma ti whenk wun na wun." ²⁹(Locacin) ka riin ma (fara) mur gi yo sum wun wun, "Kaph young wa kapg living" Ma yasak alama amma ka ma naa ba (sai) ka wur ma yunusa. ³⁰(Domin) ka yunusa ca (alama) ta riin Neneba, na nyiina nu ka mwing ma riphanik wu ca alama ta kaph young. ³¹(Sarauniya kudu), wu rang ti gu kaph na shana, kuma wu mbeshek ba, gama yo neing teh sising

mock a yo yisin (hikima) ma Sulemanu kuma ga hang ka ger (Sulaimanu) young.³² Riin Neneba, ma rang sharia taka riin kaph young, kuma ma mbeshek ba Gama ma yisin (wa'azi) ma Yunusa ma tuba kuma ga han ka ger Yunusa young.³³ Ha sa wu borok (fitila) you phen dindin ang, ko phen dak phiri ma kpok. Amma wu dak teah cica numung mock a ka yiin ti na phar teh zerem.³⁴ Yii yin nu a (fitiler) yeer nyin. Nyin phar teh mangar, yeer nyin wu ca ma (haske) (Amma) nka yii nyin sa phar teh manger ge, yer nyin wu ca sun.³⁵ Ti na swa, kada (hasken) ka wa teh wa teh nyin phen ca sun.³⁶ Nka yeer nyin mbring ki winik ma (haske), nyin wu ca ka (fitila) (da) ka bada haske numung titi nyin.³⁷ (sa'adda) yo kwanji (jawabi), kuko Bafarasi hang wungu ba phee numung yi beer Yeso yin yo can.³⁸ Gi kuko Bafarisi young ti (mamaki) ka phar yeso yi beer sa nghaph wok numung ge.³⁹ Amma Ubangiji phen wungu, "Hen Farisawa he (tsabtaci) kursun ma (kofi taka bangaji) amma heming numung wa phiphinik taka shap.⁴⁰ Hen mbun, rii na ka ti nghan, sa yo naa nyina nu ka ti haming ge?⁴¹ Nagu na matalauta when ka wa haming, bubum mbiring wu ca wa henang zizerem.⁴²" Amma kaito nyin Farisawa, he se zakka taka dadoya taka karkashi taka shangbak ka nii lambu ming, amma he ti (watsi) ma (aldalci) taka mumur ma Num. Ma kukuk nu ma ti (adalci), ma mur Num kukuk nu ma ti bubum bor.⁴³ Kaito nyin Farisawa, he mur tecicing mangar haming ma shak, ma wu wun wa hen nyii taka shushuruk (kasuwa) ming.⁴⁴ Kaito nyin, he a ka tunei ka shaida sa ming ge, riin ma banji gon namang ma sa phing ge."⁴⁵ (Malami) hang ka a shariar Yahudawa amsa gu, "Mallam, when ka nu wun kassak bari kang."⁴⁶ Gi Yesu wun, " kaiton nyin (malaman sharia. he ki jiphi gu riin bubum ka wu ger ba kpanaan. Amma hen, bindir nyin sa wu tanak bubum na ge.⁴⁷ (Kaiton) nyin, he mwai bubum (tunawa) ma annabawa alheri kuwa kama nyin nu ka ma mbeshek ba.⁴⁸ Ca he phing whenka kamu nyin ma ti, mock a baa nu ma mbeshek annabawa ka he (tuna) taka ba.⁴⁹ Mock nyiina, hikima ma Num wun, "Mi dak manzanni taka annabawa teh namang, kuma ma tsananta ba ma phen mbeshek bor namang."⁵⁰ Kaph young, ma kpang (alhakin) maak ma (annabawa) mbiring ka ma mbeshek (tun) kuu ma (duniya),⁵¹ tun titi maak ma Habila, be titi maak ma Zakariya nka ma mbeshek cicu ma (bagadi) taka teh zizerem.⁵² Kaiton nyin malaman sharia ma Yahudawa, mocka he kpan mabuden phiphing, he whua yin-an he shak ba yinan."⁵³ Ka Yeso ngharak teh na, taka zizik teh taka Farisawa ma yin huhwa gu-ang, ma ti jiyaya taka ya titi ma bubum jijekgumaring,⁵⁴ ma ti (kokari) didak gu (Tarko) mok ma tur yo cikin wuwun ka yo tam.

12

¹Ma barak teyang kadan, nu ring jejek ma munuk titi har ma sa mbaph ma togwa nama, yiphik tam ba almajiran numg wun, "Teh nang swa ma yisti ma Farisawa, taka daka ma sa titeh ma kang yin ge."² Ba hwe ka ma shi shiyanng ka ma burok ge, ba hwen ka wa ndi didin ka masa ma sa phing ge.³ Me wun hwen ba hwen hang ka ma wun ndi ndiden ka ma sa yisin ngan ge.⁴ Sa dirin nang wadaka wu mbeshek hen ge ma kwaji na ma sa tur phing ti hwen hang ge.⁵ Me mur tam wa hen wun titi ma riphinik ka he dirin gu, nung wa na.⁶ Ma reph shu sur takun nyee ma anini phu me wun wa hwen biring Num sa ti her ma nyeng na namag ge.⁷ Har ma tetiti ka wa titi nyin Num phing ba biring. Sa diring nang ge he ger shu-sur ma sum yii numug.⁸ Me wun wa hwen riphinik ka shaida me nye-nyen ma ring, mwing riphink ma shaida gu nyi nyen ma mala'kun ma Num,⁹ nu ka nu hwang mi yii ma ring ma hwang gu a' yii ma malaikun ma Num.¹⁰ Riphinik ka tam wun vivi titi ma mwing ma Num ma gafarta gu, riphinik ka tam wun vivi titi ma Ruhu maitsarki ma sa gafarta gu ge.¹¹ Inka ma beng hen ta ma taka shi shiwun sa tasi ge nang wun ne war hen wok namg ge,¹² Ruhu mai tsarki gbaraph wa hen hwen ka he wun ba nang."¹³ Nung nying nama wun, "Ring ma gbaraph, wun gu manga nang gaphi gado taka me."¹⁴ Yeso wun gu, wa ne nun dak me, me cang ring ma shi-shi wun, titi nyin?"¹⁵ Nu gu wun ba phar nang yeer ring sa cang nang taka hadam ge, sa hwen ka rinphinik mallaka nung ger ma muhimmanci teh nyin ge."¹⁶ Yeso wun ba misali hang wun, "Hai ger gbaam ber fut,¹⁷ tam nana kang, wun, 'Shaang nung me te mok ka me sa ma teh ka me wur bering ge?'"¹⁸ Nu gu wun me phing hwen ka me ti wun me mwashak ngban na ting mgbai shu-shuruk nama nu me wur ber nang taka bu bum nang.¹⁹ Me wun gu nzor nang, "Nu wa ma bum yin jijek ka ma dak wa nu. Nu yi ti cang, wa nu ti-murang."²⁰ Nu Num wum gu nu wa buu, ma sun yong ma mur nzor nes bu bum ka nu munuk gu titi nes ma cang ma ne?"²¹ Nyina nung nina ka munuk gu titi nu mung bum wayi, sa ma dukiya ta Num ge."²² Yeso wun ba almajiran nung, "Sa tasi nang ma hwen ka he yi taka hwen ka he suruk yeer ge."²³ Nzor ger ber rang yeer ger titara.²⁴ Ma sa girbi ge ma sa, ma mgbang yini ge amma Num na ba ber he ger jijek ma shushur!²⁵ Wa nei nung phing shi gu titi numug nim ka wu ti teyon?²⁶ Hen daka he sa phing ti gu nanag titi nyin hwen bwag ge mok shaang he tasi ma bubum bur?"²⁷ Phar nang furanni ka ma zizang min ka ma sa ti gung. Ma cang tiph rwam ge me wun wa hen, Sulaimanu, ma sun nung sa sa sorok titara mangar ka ba ge.²⁸ Ka Num sorok ba tus titara mangar, ka himing ma iya wushi ba kara, hen taka daka kang bubwasi!"²⁹ Sa tasi nang mok ber ka he yi ge, taka hwen ka he wo, sa ti nang alhinige.³⁰ Al'umman ma teyong ma yasak bu bum ba yong, da nyin phing he yasak bu bum ba yong.³¹ Yasak nang mulki numug, bu bum ba yong ma na wa hen.³² Sa dirin nang ge, hen mar bubwas domin ma mwarang da nyin na wa hen teh cang numung.³³ Reph nan hwen ka he wa yin, he na ba taka tikin, monuk nang bum nyin towang teka tiok ma sa kur ge, taka masa phing kasak ge.³⁴ Teh ka gu nyin wa ying na nung.³⁵ Dak nang kara nyin ngan ni nim,³⁶ cang nang tika, bee nuphur teh nung wanak gashak gu teh.³⁷ Taka mwarang nugu ma wa ring ka ma dak kang ma be bee ma Num. Giri nung jiphe yeer na ba ber ma titi nu mung.³⁸ Ko Num bee ma sun gbaam ba ma sa kin be bee nung taka mwarang nung wa ba.³⁹ Phing na yong, wun phang toik wu yin phee nu mung sa ngrak phang ma bee mwashi gu phee-ge.⁴⁰ Cang nang ma phi pheng mok ka wu sa phing nim ka wu bee ge."⁴¹ Nu gu Bitrus wun gu, "Dak nu wun ba wur nang misali yong da nu wun ba ring biring?"⁴² Nu gu Num wun, nyin nung wa shuruk ka teh giri, ka Num nyrak ku tiphi nu mung wok, mok phar ba yin na ba ber wok wok?"⁴³ Ring ma mwarang nung wa tiphi na ka Num gbaam gu sa ti hwen ka ma dak gu ti.⁴⁴ Me wun wa hen dak malakar nun mung wok numug.⁴⁵ Ka tiphe din wun kang nung, ring ma phee nang vak

sa bee sisar ge; nu gu yiphik nphuk tiphe nu mung hin taka rurong yi wa phening, ⁴⁶ring ma phee nu mung bee lockaci ka tiphee sa dak kang wun wu bee ge, nim ka bee sa phing ge nugu shit gu ciciu kpa cik kpacik dak gu taka rin ka ma sa ti giri ge. ⁴⁷Tiphee na, phing kang ma ring ma phee nu mung nu gu sar cang ma phi phing ti hwen ka ring ma phee numug dak gu ti ge wo rzur jijek. ⁴⁸Rin daka sa phin ge, ti hwen ka sa giri ge sa wo zur jijik ge. Riphinik ka ma na gu bum jijek, ma yasak bu bum jijek teh nu mung. ⁴⁹"Me bee ti dak kara teyong, me mur phang ki tur. ⁵⁰Me wa ma bftisma ka ma wu ti me ma ki ti me! ⁵¹He phr tika me bee teh nawa hen kang hwerek nun tyong? Sa niyan ge, me beng ge gapfi titi. ⁵²Ma gbaam riphini tukun phee nyinag ma ga phe titi riphinik tat ma dak riphinik phu nyi nyin, phu ma dak tat nyi yin. ⁵³wming ma rwaa ma sa mur yeer ge. ⁵⁴Yeso wun ba ringu na, "Ka he phar sun phan sa ne suu, nung he wun phan wu bee, nyin nung cang. ⁵⁵Mim hadan yeer nung he wun ma ti phew jijek nung cang he wun ma ti phew jijek, nung cang nying. ⁵⁶Hen ring vivi, hen phi ngasi wun ma ting ta ka tewang, mak shaang he sa phing ngasi wun ka wu bae nyi nyan ge? ⁵⁷Mak shaang he sa phing hwen ka gbaam wa hen nyin ge? ⁵⁸Ka nu wa ma titase ma shuruk sa mur ba nu nyi nyin ge ma gashak nu ne cun nu. ⁵⁹Ka mur ma ngben nu neh ba cun nu, sa nu phan."

13

¹I nim hang ma be mawungu wun ma Galilawa takana ka Bilatus seing mik nama taka hadayu nama. ²Mwing ma Inum wun ba, wun har tika Galilawa ma ger bur nama ma zi ah? Kama mak iyau nyina ah? ³Wa wa me wun wa hen. He sa hui izi nyinang geh mbiring nyin he kui. ⁴Da riphinik na wuk dak naning (18) a siluwam ka ha sumiya shi shi ba he phar ti ka ba nung ma ger Urushelima ma zi ah? ⁵Me wun wa hen sawa ka na geh. A ring ka sa hin izi numungeh a yoma kui. ⁶Mwing manum wun wuna a hang wa ma pkang ka rai hai ina bi numung, nugu be bi yasak mu mar ikon sa gbum geh. ⁷Rima hai na be wungu rima ki keph hai na wu 'I kuisan a tat kami kwar i kon yong sa mar geh yaph nu wushiang a cang ka sak te kpatak nyin? ⁸"Nung rima kikeph a hai na wun nyarak kwisan nyinang mbek me wur gu vuim wun taka bwash mi nyi kwar mangar ka sa mar ge me yaphang. ⁹Ka ma mar hinam yo cang ka samar ge me wushiang! ¹⁰Nim hang mwing ma Num sa gbaraph ba a shak nim sabar. ¹¹Nim a hin hang ma kwisan wuk dak naning marin (18) wa ma mim phiniking shin benes kwes kwes. ¹²ka mwing ma Num phar gu nung wun phin gu wungu wun, "Me ki kpa wanu kui nis ang." ¹³Nung mwing ma Num dak gu wok yer nung wanak sa kpa itak ma Inum Ada twang. ¹⁴A shuruk ma shak na ti bwan mok shang Yeso warkas inim a sabar. Nung shuruk na wun ba ram wun, "Nim kwiph (6) shar ma titi wram, ka nu phin taka yer ririn, ma bah nu yi ba manjik nu cun ba kui na yer sawa nim Sabar geh." ¹⁵Mwing ma Num wungu wun, "Hen ku ko vivi he sa phaphak da mus taka randong nyin he bamba hai nim Sabar geh ah? ¹⁶He wun ka wun yong sa wa wen ma ibrai ge ah ka kaji jiphi kwisan wuk dak atat (13) masa shar ka ma phiphik gu nim Sabar ge ah? ¹⁷Ka wunyina ambiring nama ma mur being gu ger ma wu swi, ram mbiring ma ti mwarang ma wun ka mwing ma Num ati-h. ¹⁸Mwing ma Num wun, "Watere nung me wun ma phi ma Ada itwang ma shang nung me phasi? ¹⁹Wa-i tika phidin ma mustard ka a hang kpang ba tak a hai numung nung ti gung chang ikon shuruk, a shuswer ma ba cang i niak numung i kwisan nyinang. ²⁰A phen wun ma shang nung me misatha mulki ma Ada? ²¹Wai ti ka Yisti ka a hin hang kpang manji angungon tat (3) ma bubuk alkama gi dak gu phu phuing. ²²Mwing manu bai shin titah cuin ka sa bai Urushelima sa be gbaraph ba. ²³Nung a hang wungu wun Ada ta kana ka ma gbum a yi yin phi ma Ada ma wa bwasin nung? ²⁴"Ti nang me yeer he yin tumung mwa ngirish na bwasin he be phin iyer sawa mz phe yin geh. A giri ma mur yin jijek masa gbum ma yin geh. ²⁵Ka ri ma phi wanak gashak ngirishang, wa ne nung shar ka borok. He sa rang ngirish he sa nuphur igwiri, ane gashak me sa pha a hin geh he ne tah. ²⁶"He wun wun we yi we wu taka a nu, 'Nu tam i wun ma Ada cucuin nir.' ²⁷"A wu wa hen wun, 'Me sa phi a teh ka he ne ing geh' wanak nang tom nayon mbiring nyin he wataka vivi! ²⁸I giri ma ti ku kuing ma kukuk, tika yi wu wusik icuin ki mbring he phar Ibrahim taka Ishaku taka Yakubu taka ambiring anabawa i gum ma Ada ming a hen ma tak a hen kara. ²⁹Ma bi, a su, a ser ciciu ma yi igwer ma Ada ming. ³⁰He phing a yong ah? I sun ma can nyi nyi, ayi nyi ma ca ma sun. ³¹I wok wok na nyi na, ma hang Farisawa ma wun gu, "Wanak a yong a gum Hiridus mur mbeshek anu." ³²Mwing ma Num wun, "Bai nang ba wungunang nnir na wun, yo phar me cuncun imim phinik me sa naba aring iyeer sisi sie numu yong taka himing, inim ma tat (3) me kwanji wram nang. ³³Wa shang bak me ti wram nang numu yong taka himing, taka mi naba ring jibi a sa jem ma mbeshe anabi sising taka Urushelema geh. ³⁴Urushelima, Urushelima tah ka ma cang timbes anabawa taka sangar aring ka Inum tak ba te nama kisa bining nung me munu muk mar nis ti ka a nun ka munuk mar mumung a kang numung, he sa mur yong geh. ³⁵Phar nang ma hua a phi nyinang me wun wa hen he sa tor phar ami geh sai inim ka he wun imwarang nung cang rima bibi i tiak ma Ada ming."

14

¹I nim hang Asabar mwing ma Num abai phima shuruk ma pharisawa ti yi iber aring masa dak iyi yeer numung. ²Nun a hang tam numung ma ikui kukwakan. ³A mwing ma Num riphi taka phing ma Farisawa, "Ati da ajem ma kpang gu rima kui nim a sabar a? ⁴Ma ca shan, a mwing ma Num tur gu gbanak gu kui ang, nung wungu bai nus. ⁵Wunba wun, "Wane nung ka jiken numun taka da nius taka isabay numung hu nim sabar i huish ming sa cun geh?" ⁶Nung masa wun when hang geh. ⁷Nim phar marina ka ma ba phin ba ma ba cang a te cicang ma shu shuruk nim bimba wun, ⁸"Ka ma phin anu ate mwarang hang, sa yasak ate mangar nung geh phadi a hang ka ger nu wi beh nu wu swi. ⁹A rina ka na wa hen phar a hin phu (2) a rina ger nu ma shuruk. A yo rima phar na nawa nu swi. ¹⁰Ka ma na wa nu phar bai nuba yasak a teh bwas nu can. A rina i phar na phar anu, a yo nung ba nu ta jek nuphar iyer nis nuwa twang. ¹¹A rina ka kpa itiak numung ma na gu swi arina ka ititi numung tieng ma borok a yo tuang. ¹²Mwing ma Num wungu rina ka na gu temek numung i phar

rima sabar ka ya da ma manga taka ma sarmu. A na phasi ma phenek gu yo when ka yo naba sa jem geh.¹³ Ka nu phin taka tikin, taka kwisi taka mak iyau na nung a jem, mawe phan anu geh,¹⁴ nu ca rima mwarang a tama Ada Num."¹⁵ Ka a hang wa taka myong ka mi wun a yo nung, a yi-sin bai ba ti, "A ba nung mawa taka mwarang ka ma yi iber a phi ma Ada!"¹⁶ A mwing ma Ada inum wum, "A riphinik hang dak iphar ma mwarang shuruk ka ring ma kukun kpukuruk."¹⁷ Ka nim numung beh dak atiphi numung ba phin me marin ka mi naba phar be nang i when mangar a wa gbu gbum."¹⁸ Am biring nama masa riph i wun a hang wun, 'Me sa a hai me mur ba phar a wa tere oh me kusi nu kpami nim yongang.'¹⁹ A hang wun, 'Me seh randong ku kwar atu kun me mur ba gbaraph ba kukwar bek me bah.'²⁰ A hang wun me kpa him mok na me sah bah geh."²¹ Ka rina, bai ba wungu rima phi numung a rima phina ti bwan, wungu wun, ba sa sar cu cuin phi gung phi phiri, ba bing taka mbetyi.'²² Rima phi, when ka nu wun ki sang, me ba tah, when kanu wun atah bur a tor."²³ Bai nis arina ka nu phin abah numung matiyau kisang."²⁴ Me wun wa hen, arina ka mi phin ba ma ku masa ti mwarang taka me geh."²⁵ Ma sawa tumung i giri jijek masa siak gu, Nung har mit wunb wun, "²⁶ Nu rina ka nu bi tah nang, nu sa huang a tanu, phema a ya nis taka hunu, taka marnis, ma tonok, taka an zorr numung."²⁷ A nu rina ka nu mur siak a mi nu kang a ring giciye nis nu siak a mi geh."²⁸ Wa ne nung ka wi mur mwi tung twang ka sa cang tam kang ayon ayong me ti gih?²⁹ Sa cang arina ka mwai itung sa kwanji geh, taka hadan ma nangu iyak,³⁰ ma sa wungu wun wa ka ne yong ka timbu sa munumuk when ka waing bek mwa tung geh."³¹ Wa ne gum nung mur hum a mok ta mwan huph numung, sa cang phar bum mok numung taka, taka hum numung, mawa biring geh?"³² Ka sa wa ma bum moking geh, yasak i cuin ma cica jek mi phan wa bining we ca jek gere."³³ Wa kana, a rina ka mur ca ta ka me yo ngarak when ka yo wa ing. a se nyi na geh a gaphi ka numung."³⁴ I wan wa when jek ka mangar mimeng sining, sa tor when jek geh?"³⁵ Sa tor ma mangar iyer geh, ivuin ming ma ikpitak, re ma tu yi yi sin a yisin."

15

¹ Tam sesai tum taka tak zunubi masa be ta ma mwing ma Num, masa yi-sin gu. ² Rii- ran Farisawa tak ka shu-shu-ruk, tak zik ta ma tam gbu-gbur ti-tii ma yesu. "³ Yesu wun misale yoon, "⁴ Ka han wa maa tu-muk mi-rin nyi-nang, nu-gu nyi-nang wii-ri taa, ge sa nya-rak wu-wuk nya-ni ma na-ning ma -rin, ba ya sak biin tu ga min ge? "⁵ Ka gbum sa kpan hwap ma mwa-ran bi tu ga mii ge. "⁶ ka be phe sa phin mumwan ta ka ring ka ba cang gii-ri ma te mwarang mok ka yoo gbum tu-muk nu-mu ka wu-ri tee ga yaa. "⁷ Mi wun wa hen, nyi-na wa twang, ma taa mwa-ran mok ma ra ma zunubi nyi-nang ka tuba, ger ba na ka masa ta zunubi ge, har wu-wu nya-nin marin ma nya ni-marin ka masa tuba ge (99). "⁸ Da wa na ka boon numu nyi-nang wuri-te, gi sa mur ka-ra si-sup min, kur ta sa ya sak, har ba gbum ge'a?"⁹ Ka gbum sa munuk mu-mwan ta ka ring ka ma cang gore ma gbum gu ta mwarang'a. "¹⁰ Wa nyi-na wun wa ha mala'iku ma Num m ta mwaran ka ri-phi-nik nyi- nang nya-rak cuing vivi nu-mu. "¹¹ Mwing ma Num ba, a da han wa ma ma-ru-ron a phu, "¹² mwa bwawun gu rwa, ga pha ba ring bu-bum, na-ma nang, ra phar nyi-na nu nyar fi-fi nik nu-mo na gu. "¹³ Cang nim bwawun, mwa mwing nan mu-nuk hwen ka rwan na gu, tur cwing kuko han si-sin, ba ni-kut bu-bum numu ta, wu ta dik-dik. "¹⁴ Bu-bum na sa hwiu, riyuun yin vaa na miin mwaming na yin ti-taa kan "¹⁵ Ba yuun yer ba gbum da ma hai han, kusa ku na gu rwam ra ma hai na dak gu hai ti phak na-da. "¹⁶ Mumwing na dak kang mur yi ber ma nada na kwar miin, mok ba han ka na gu bar. "¹⁷ Cang ruuk kang wuu tii-pha ma yi ba phe ma da shar-ba, gi mi sa tii-kin yong yong ba-shek ma yong! "¹⁸ Mi phan na phi ma da mi ba wun-gu mi ka suk gu taka da gun. "¹⁹ Sa toor phin mi mwing nis ge kpang mi cang wa tiphe nis. "²⁰ mumwing na kpan cuing par ma rwa. "²¹ Ba wun-gu rwa mi kasak wa nu, tiika da gon mi sa shar nu phin mi, mwing mi mar nis ge. "²² Da na wun-gu tee pha, biin mi ti-ta-ra shu-ru na si-sar, sorok gu-nang yer, bin na ku kiss, ta ka basiu sorok nanang. "²³ Tur nan muing tu-muk jek na he pher, wa ke mwa-rang! "²⁴ Mu-mwing na wa-nu-mu ka kuum mi gbum mwing ka ki wuri-tar, reing ma yin na ma te-taa mwa-rang. "²⁵ Ma -ga shuruk sa tor hai wa cuing te ba phar reing taa shi-shi, masa wu masa yii masa shi-shi. "²⁶ Ri-phi tii-phi, yon wa he nang shang. "²⁷ Tii-pha na wun-gu monok bwawun kii phan pha ta-nu dak ma phar tu-muk, phi-ring ma ba tii mu-rang. "²⁸ Mwing shuruk na tii bwan hwas ba baa rwa wu-rik nyan na guu nyi-nang. "²⁹ Mwing shuruk na wun-gu rwaa wuun, far kwi-sann dik-dik mi cang wa nu tiphi mi sa hwe wa nu rwam han ge nu sa nama mwen tu-muk han mi phar mii yii ge mi ta mwa-rang taka ta-mak nang ge, "³⁰ mwing nis yong ba ka-ba nyish buum ta-ma hiin kpai-tak, nu gu tu-muk. "³¹ Rwa wun gu wa ta-ka nu, ni-nim hwen ka wa nang wa nis. "³² Phar vem ka wa te mwa-ran mo-nok wa su-sum ka kuun nyi-ning nu ma zor, monok wu-ri-tee mi phar gu."

16

¹ Mwing ma Num phen wun ba almajere numung, "A timu a hang wa ma sabaring fuet, wa ma rima rima pha phar gu sabar numu sa bus a ka sak kang. "² Nu phin gu na ra phak gu tu, 'Me yisin wun nu bus bum nang babu nyin ah? Bi when ka wa teh nis nusa tor tanak a bum nang geh. "³ Nu atam ka numung, 'A numu yong reyo wi war when ka wa gu nu mun, a mi geh me sa wa ma kuku ingeh, me wa ma iswing ka mi ba kusi teh. "⁴ Me phi when ka me tin, ka ma cun me wram yo ming, a ring masa hwa me angeh. "⁵ Nu gu phin taka na ka ma ka shi gu rima phi numung mbon, 'A riph i ma ku wa bining arima phi nang siak anu?' "⁶ Gar wa nai mwa bwawun nyinang (100), 'Seh yishi wenzon zik wun kwara ma mwang. "⁷ Sa riph i a hang a bining ma siak anu?' 'Wun warr mwa bwawun nyi nana (100) ma siak ame.' Seh zik wuk naning (80). "⁸ Rima phi nu mung, ti gu rima phak na mok ma kiph hu har numung. M wai tika mar ma teh young me kiph nama, ka ma ger ta mangar. "⁹ Me wun wa hen, tina nying mwan ma sabar cuin a vivi, Ka sang gi ma mur hen phinama. "¹⁰ Rina ka wa ma giring, ma when bwawun wama giring ma when shuruk ming. Arina ka sawa ma giring when shuruk ming ko when bwawun sawa ma giringeh. "¹¹ Ka he sa wa ma giring cuin vivi geh cuin jek ma he sawa ma giring geh? "¹² Kama sa ti giring ma ganjung ma

hang ge, a na nawa ganjung nis?¹³ A tphi sa shar ti ba riphinik phu rwam geh, an ngarak i nyi nang sa shar ka siak Inu a phu (2) geh."¹⁴ Farisawa ka ma han, mur ganjung anyong ka ma yisin wun a nung ma nang gu yak.¹⁵ Nugu wun ba, "Hen nung taka kasak titinyin iyi ma ring. A ma Inum a phing ka nyin when ka ring ma dak a kang nama ming. When nunuk nung tama Ada nir twang.¹⁶ attaura tak litatafai anabawa ma wa yong mback ma mar Yahaya iwun ma Num sa wa phiyang geh. A ring ma sa sorok ititi ma ba tama Ada.¹⁷ Gbak dai, garphah i twang taka teeng a hadan taka kiak ma attaurat hadan.¹⁸ A rina ka gbanak a hin numung, ba kpa bing masa ti when zi. A rina ka ba kpang hin ma tungwa ka gbanak ma wa ta zi."¹⁹ A rina sabar hang wai, ninim ca ti sok titara mbon. Sa wa wu mim numung sa yi when ka kang numung murgu.²⁰ Ma dak rima kukusi, angirish phi numung mai itaik La'azarus. I yer numung innor nung mbiring,²¹ a yo sa ti hok, agbum iber yi na ka ma sa wasi wok, tieng numung. A wuwa masa bee masa nzephe innor numung.²² Bwas nugu rima kukusi inim numung wunik nzor wur wok Malaika ma kpangu twang tama Ada Inum tama Ibrahim. Rima sabar yo ma inim numung wunik, ma neing gu,²³ nung phar iyer numung kara, sa makiyau nung borok iyi phar ibrai phuma Lazarus i kok numung.²⁴ Nu phin, wun Ada ibrai. phar mak iyau naang dak Lazarus sorok wok numung nyi ming tak me rim i mak yaw ka me wa ming wa fuet ikara abok.²⁵ Ibrai wungu, dak a kaang cica nis tumu nusa yi mi me nis nu kwa Lazarus sa mak iyau. Numung we yi nis ki sang.²⁶ ko sawa ka na geh. I huish shuruk wa ci cuw nir. Ha sa shar ka cun twang geh.²⁷ Nu gu rima sabar na wun, 'Me kusi nu Ada wungu ba phi nir ba wun ba ma anga nang phi ma naa-²⁸ me wa ma mang-a tukun (5) ta ma Da masa be a teh yong geh abok.²⁹ I brai wun, Musa wa tumung taka amagawa ma yisin ba.'³⁰ Wa wa ko a hang wurik tunweng bai ba wunba ma yisin, ma hui zi nama.'³¹ Ka masa yisin annabawa geh, da a hang wurik a yong masa yisin geh.

17

¹Mwing ma Num, wun ba almajere numung, "Sawa ma yi yirisin kang geh when ka beeng huhu kai ta ma nu ka nu dak aring ma hu!² A ger phaing ma jipha gu matar hu hok a te kur ma tak gu rumuk nyi ming ma rina ka cang rima da dak aring ma hu. Keph na yering, ka tunuk ti wa when vivi gusi gu, ka hui zi numung nu nyis gu ku kusak numung ang.⁴ Ka ti wanu when vivi kisa kwiph nyinang nim nyinang; A phen be bi kusi nuwun, 'Me be me kusi nu ma when ka miti, a bok phisi miang a fom nu nyish guang!'" Nu gu manzani ma wungu, "Rima phi sa na diring bangas kya bang ming."⁶ Mwing ma Num wun he wa ma bangiski ya tika phidin ma mustad bwasing tereh, ha wun gu i kon durumi wun wurik me niring numung ba hu nyi gu ming; A yisin anyi nyin a tih.⁷ A wa ne nung ka wa ma rima ba bangu itumuk tusming da kwargu. Ma ba ba numung hai nung sa wungu ca ting nuyi ber?"⁸ A sa wungu, wun tphi me ibor hang me yi ge ah kwanji gi nu yi nis?"⁹ A sa bwat gu tphi numung ka ti gu when titi tek geh ah?"¹⁰ Ka na nyine he siak hwen ka ma wun he ti mangar. Gi he wun, wun he wa tphi vivi ah we tinir nung shuak a."¹¹ Sa yin mwa teh hang nung kpuruk hang ba wuk (10) ma be te numung¹² ma rang sising numung¹³ ma borok kor ma wun, "Mwing ma Num ti diring when mangar."¹⁴ Ka phar ba nung, wunba, bai ba phasi ba ma pharitoci, "Da masa wa cuin ti bai nung iyer nama zerem."¹⁵ In yinang nama phar yo ki kbum zizerem nung bai sabi kpa itiak ma Inum ma kukuk.¹⁶ Ba hu tom ma mwing ma Num sa bwat gu. A yo wa riphinik a neng Basamariya nung.¹⁷ Mwing ma Num wun, "Sa wa wuk (10) nung ma gbum zi zerem geh? Bur ma wa ka ta?"¹⁸ Ma sa bi ma bi bwat gu Num ge kuko yo nung?"¹⁹ Nung wungu, "Wanak nu ba nis. Didak a kang nis gbanak wanu kii ang."²⁰ Nu Farisawa ma riphigu, be be ma Inum mwing ma Num wun ba wun. Bi bi ma mwing ma Num sa wa hwen ka nu dak iye geh.²¹ Sa wa when ka ma wun, wa na wa ring geh. A wa yeer nyin a kang nyin."²² Mwing ma Num wun ba almajira wun, nim we be ka he sa mur he phar be be nang. He sa phar geh.²³ Ma win wa hen phar ring phar yong!' Sa bai nang gey sa siak ba geh,²⁴ be be nang wai tika, nyi nyiw phan phasi a tamgbak aring ma phar.²⁵ Mwing ma Num sa hadan mak iyau geh cuin jijek ma mak gu yau yi, ma huang guan.²⁶ Wai ka teh ma Nuhu wa nyina nung be be nang.²⁷ Ma sa yi masa wu, masa ta hin taka tang rurong. A ring masa mur when vivi fuet nim yin jurgi inyi kuraring.²⁸ Wa nyina mati, nim ma Lutu masa yi ma sa wu masa seh ma riph, masa borok hu hai ma mwai tu tung.²⁹ I nim ka Lutu wurik Sodom i kara sa nyishin numung aneng kibiritu ta ma Num wushi ba mbiring.³⁰ Wa nyina cang tika be be ma mwing ma Num.³¹ Inim na riphinik ka wa ndurung ting sa sir be ti kpa bum numung phi geh, a rina ka wa hai sa be phi ti kpa bum geh.³² Sa tina her ma hin Lutu.³³ Rima mumur nzur numung sa gbum geh. Rina ka hua nzur numung mok me gbum.³⁴ Mwun wa hen me sun yong ma gbum riphinik phu te ninang ma kpa nyinang ma nyark nyinang.³⁵ Ma gbum a hin phu, masa hok te ba phu ma kpa nyinang ma nyaarak nyinang."³⁶ Ma phar riphinik phu a hai ma kpa nyinang ma ngaarak nyinang.³⁷ Ma rephe gu, "taa oh" Yo wun ba, "tehn ka kum wa ing, ma gbum angulu tumung."

18

¹Phen naba misali hang wun wa hwen mumur nung he ca ke yi manjik,² Wuwba wun, ma ti kuko hang ka sa diren num ge sa phaar reig phaar hang tom numung ge,³ Mati hin yam hang vwin diming, ka ca ke bii tee numung wungu gbummeh mee cween ka mee titom nyinyii ma mwamwan hupnangi.⁴ Gun sa we dak gu wokgeh, ca bwas nung tam kang wuni mee phaing meeing meesa diren Num ge, meesaphaar reing phaar hwing geh.⁵ Mok ka hin yau yong tamee nye, meeka dak gu wok gbum tom jek nyinyi ma mu mwan hup numung ngaarak ta mee nye"⁶ Nuga da wum, yisen kanang hwen ka reimatitam mok yong pheing numge wun.⁷ Ka yon nyinig num sa phan ba jijek nummung phi-phinik namang ge a? sese yeer ke gbum ba ying'a?"⁸ Mee wun wa hwen phaba phiphinik namang ma shushu. nim ka mwering num bai gbum didak kang teeyongaa?"⁹ Phen naba misalin ma reig nang kama mur yeer namang wun banung ma reing jek, ma shinim ring burang.¹⁰ Riphinik haug phu ma yiin shak keyi manjiki nyiangu bafarise reima siise haraji"¹¹ Gugus bafaise wanak yi majin titi

ma bubu yong phaar taka kasarink tee phaar taka sise harji yong ge ¹²Me shirin nyi kasa phu sata mee phan nyinang ciciu ma wuk ka mee gbum. ¹³Rima sise haraji rang sising, sa kpang yii twang ge nuphur kang wun, num, phaar yau nan, mee wa reima zink, ¹⁴Wanak phen phi ma kang hwirek sa phaar rei-nyinyang na ge riphinik ka kphang titi nu mung twang maka demek gu ting rei-naka demek titi numung ting, maka kpang gu twang. ¹⁵Nugu reig ma bing gu maar bubwas tanji wok almajiri ma phaar nyina shakiang. ¹⁶Yeso wunba, "ngarak nang mar bubwas ma bai teenang tee cicang ma num wana wur namang. ¹⁷Mee wun mar bwubwas ge, sa yin tee ma num ge, ¹⁸Shuruk ma gire hang riphigu wuni reima gbigbaraph reima jek, mee tey shanung mee gbum nzor ma num twang? ¹⁹Yeso wungu mok shang nu phin mee reima giri? wu sa ma reiphinik giri yinge, num nung shwak. ²⁰Sa nama bin ge, sa mbeseh ge yisen nye taka tanu phuma jeen nu nu pheing doko ki yong mbering? ²¹Nung shuruk ding wun mee pheing mbiring masa tor mwa-bwas, ²²Yeso yisen nyina wungu hwen nyinang vak wa reph hwen ka nuwa yeng nu naba taka titiken, nu gbun sabar twang nubai syak meel. ²³Reima sabar ding yisen nyina nugu kasak kani mok mumur sabar. ²⁴Yeso phaar ke kasak kang, wun "ca mamak yau rima sabar yin twang tama num! ²⁵Cangi nzit phee yin yii ma sher ka rima sabar yin phi ma num, ²⁶Gire ka ma yisen nyinang ma wuni, ka waka nyina neh hwinder ka? ²⁷Yeso wun ba, hwen ka ger reiphinikang, sa ger num ge ²⁸Nugu Bitrus wun "wer ka hwu ngaraj malaka neer hwu syak nu. ²⁹Yeso wungu mee wun wa hwen titer reiphinik ka ngarak phi numung, hin numung ma tungwa numung shan numung taka mwemwe numung, mok phi ma num, ³⁰Sa tar nimki ba ninki teh yong taka nzor kasa sang teh yong ge, ³¹Ka kwanji munuk wuk werek phu-ang wun ba. hwu baii urushalima hwen ka mazik titi ma mweing ma num nye ma anabawa ka win. ³²Ma yish gu wok ma gire ma tigu shap yeer, ma nugu mak yau ma tak gu titaii yeer, ³³Ma ti gu warab, ma mbeshekan nim ma tak yir. ³⁴masa pheing hwen nyinang hasha diming ka tam geh, mok ka tam wun ding riphik baang, ngarak ba sun ming. ³⁵Kaii hwhiwit ma yanko, nugu gbum reima yii mbet sa can gus cween gugung, sa kusei tee, ³⁶Yisen gire masa hadan nugu riphin shanung shin. ³⁷Ma wungu wa yeso banazarat nung hadam ³⁸Rima yii mbet ding borok kor kuku, wun, yeso mwing ma dauda phaar tita se nang, ³⁹Gire bur ka mawa nyinyi ma gbankgu meng wun ca shau gbigbak nyin phen borok kor kuku, wun mwing ma dauda, phaar titasdi nang" ⁴⁰Yeso rang phiin bama bing gu tee numung rima mbet yii ba hwhiwit, nugu yeso riphigu, ⁴¹Neh mur mee teh wa shang?" wun da mee mur mee gbum phiphaa tee, ⁴²Yeso wungu cgum phiphaa tee didak kang nes nawa se yerr, ⁴³Wok wok nanyina gbum phaar tee nugu syak yeso sa kpang tiak ma num twang gire ma phaar nyna nung ma nugu nu gum.

19

¹Yeso sa hadan yanko. ²Kuko hang tumung wa ma tyak zakka shugaba ma taka sese (haraji) (kuma) yo wa ma mbom ³Yo ti (kokari) yo phar wa ka ne nu a yeso amma sa iya phar ge mock a riin ma hangung, yo kuma yo a kanbuk. ⁴Gi yo yun shushu yo banin ikon (baure) mock a phaar gu yeso wu hadan cwin na. ⁵Ka yeso shar tumung yo dak yii gon gi yo wun gu zaka sir sisar ca dole mi sir phe nis". ⁶Gi yo sir sisari yo se gu ma kang huhwerek, ⁷Ka mbrihy na mang ma phar whenka shin, gi ma ti gunagun wun "yo ba phe kuko ma phiphinik. ⁸Zakka ra twang yo wungu yeso, "phar yeso mi gaphik ra (arzika) nang phu mi na (mataluta) gus yinang, nka mi ki (cuci) han ko shangbak ming mi phe phenek ba kasa ning. ⁹Yeso wun gu ceto ki yin phe yong numu mock aa yo (ma) wa mwing ma bra. ¹⁰Gama mwing riphanik be mock a yiyacak taka wu war riin ka ma ki wuri teh" ¹¹Ka ma yisin bubum ba goug, sa tam wun, yo wun ba misali hang mock a yo kai whiwhit ma urushelima ci ma ti (tsaman) gum ma num wu be yoyoung nyining. ¹²Gi yo wun akwai kuko taka (sarauta) hang ka yo ba teh bing sisi gun mok a sise gu titi numung mulki gi yo phen. ¹³Gi yo phin (bayi) numung wuk, yo na ba (fam) wut you wut ba, " ti na (kasuwancil) ma young (kai) nim ka mi shar be, " ¹⁴Amma riin numung ma hwangu ang gi ma dak (jakadu) syak gu wun, we sa mur kuko young ti (mulki) titi ner ge, " ¹⁵Ka yo gbeem mulki yo phen yo dak ma phin gu (barorin) numung ka yo na ba ganjung yo mur phing (riba) ka ma ki gbeem te kasuwanci ka ma ti. ¹⁶Taka kun be teh numung, wun, " ubangiji, tam na ka nu naming mi gbeem (riba fam) wuk. ¹⁷Masaraucin na wun gu madalla, (bawa) mangar mock ke nu ki ti (aminci) ma when kyang ma naa nu iko titi (birane) wuk, ¹⁸Rii ma phu be yo wun, " fam naa (ubangiji) ki naming fam tukun. " ¹⁹Gi masarancin phen wungu kpa. (mulki birane tukun) ²⁰Ha be "yo wun" ubangiji fam ka nu naming mi ki dinding ang. ²¹mi dirin nu dak mock a nu a riin kukuk nu kang te nka nu sa dak ing nu ber te nka nu kisi rai ²²(Masaria) na wun gu ma wuwun nyii nis nu ma ti wa (sharia), nu tiphee viring nu pheing mi a taka kukuk titi, kpan teh nke mi kisi dak, me ber me ber teh nke mi kisi rai. ²³Sha dak nu sa dak gandung ka na nu (baki) ming ge mock nim ka me mi be gbeem (riba) ming? ²⁴(Masaurancin) na wun gu riin ka ma rang tumung, se na fam na te numung he nugu na rii na ma fam wuk. " ²⁵Ma wun gu ubangiji wa fam wuk" ²⁶Mi wun wa hen, ha nka ha wa when hang ma dak gui bin nJORROG amma na ka sa ma when hang ge, ma war kpichok nka yo a ing. ²⁷Amma mwan hum na na ka ma sa mur mi ti (mulki) titi namang ge, bing ba na young ma mbeshek ba nyiinyii nang. ²⁸Ka yo wun bubum ba young, yo ba nyiinyii, yo ba numung (urushelima) ²⁹Ka yo shar huhwit ma batfisi taka baitanya, njoing kangbon ka ma phin zaitun, gi yo dak almaliri numung phu, wun, ³⁰Ba na kauye na nyiinyii nyin ka he shar he gbeem mwa aholak, ka ma sa (taba) baning ge phiphit ang he be me. ³¹Nka ha rephe hen, sha dak he phipit gu? wungu na "ubangiji nu bukace gu" ³²Riin na ka ma dak ma ba gbeem (aholakin) na ka yeso wun ba. ³³Ka ma tor phiphit (aholakin) na gi taka aholakin ma wun ba sha dak a he phiphit aholaki na? ³⁴Ma wun ba yeso nu bukace yo. ³⁵Ma bing gu yeso ma (shimfida tufafi) namang nJORONG ma (agolaki na) gi ma dak yeso banin gu. ³⁶Ka yo tor bai gi ma (shimfida tufefi) mamang cwin gugung. ³⁷Ka shar sisir kangbon zaitun, gi almajiri numung mbring ma ti mwarang ma (yabe) num ma kor kukuk mock a when alajibi ka ma phar. ³⁸Wun, " albarka tabata ga gum ka wu be cikin tyak me da! (salama) twang taka (daraja) giger (dauka ka kuma!). ³⁹Faribawa hang haming ma tarom ma riin ma wun gu" (malam, tsata) gu almajirai nis na, ⁴⁰Yeso wun ba mi wun wa hen gre, nka ma ca shau,

mamatar ma ti (ihu/shewa).⁴¹ Ka yeso shar hwiwht gi yo kwing titi ma birnin, ⁴²Wun kuu he phing nim youn, da phing bubum ka be wa henan salama! amma mwash ma ki dindin and yii nyin. ⁴³Nim wu be, ka mwan hum nis ma mwai (ganuwa) ma dak nu ciciu, ma hum taka nu daga gus tangbak. ⁴⁴Ma yaph nu njong ma tungwa ge, mock a nu kisi ti (nura lokacin) ka num ti (kokari) war nu nu ge, ⁴⁵Yeso yin shak yo gbanak taka rephts. ⁴⁶Yo wun ba," ma ki zizik, tu nang wu ca teh yi manjik, mma he harmak gu cang kogon taka tyok ma kukuk, ⁴⁷Yeso tor gbgbaraph ba ninim haikali ming mma firistoci shushuruk taka taka zizik teh taka shuga banin rein ma mur mbeshek gu, ⁴⁸Mma ma sa gbeem cwin ti te naa ge, mock a reing ma yisin gu jijek.

20

¹Nim hag yeso pharab rig mok ma num shak. won chrief priests taka (seribess) shushuruk riig ²Ma riphi, won barign, nu bgarab ba rign mok ma num, ne nawa nyee? ³Yeso won bah, mi riphi dika hen won haa, won minag titeer, ⁴Baptisma ma John nim tuwag da nig tig ⁵Ma tasi yeer na mag, ma tam yeer na mag, wo wongu nig tuwag (gon) yeso won, mok shag heen sa mur gu gee? ⁶Wo wo gu nig tama rig rig ma tak wir mamataar, mok ka maki mur yiyisi ku ma yahaya won wa prophet. ⁷Ma won masa phig ti ka neh yin geh, ⁸Yeso won bah naither will tell i you by what anthonty i do these things. ⁹Won ba rig won parable yog " kuko hag wa ma haryin digdig, gaphik ba taka vine growers nuguh banumog vwen tig ba ti nag phu. ¹⁰Be keph nim rig ma hai dak mweigrwom ba tama vine growers, won bah ma nawa beer da ka ba gbum hai bwuas mi mur tak titai yin vine growers ma jur ma muash titi kak ma gbanak ¹¹Phehn sa dak hag bqibigo masa jur ma gbanak ma wur gu suiw tom magbanak, phen phi wok huruk ¹²phin sa dak hag ma kasa taat masa jur ma disak gu mbak yeer babu'u ma gbanak gu. ¹³Nugu shuruk rima bai won miti shag taka rig yog oo? mi won go mwig mimar nagbai masa taba shirim gu geeh. ¹⁴Vinetaka kashi hai grower maphar gu ki bi ma tasi yeer na mag yog wa (heir)be dirignag wo mbeshek. we kuuwn mbeshek hai yog chg neer, ¹⁵Ma mbeshek ma tak gwar hai shag nu rima hai tih? ¹⁶Rima hai beh ti mbeshek bah mbiring, naba ma hag hai ma kashi, ma yisin ka ma wuruk kag ¹⁷Yeso riphi ba ne phig won titeer titi ma won won yog: matar da ka rima mumai tog hwagnag yonog rima muai tog be yasak gig? ¹⁸Hag ka hu kig mwash titi taka yeer. ¹⁹Nugu (scribes taka dief priest sought to) dak wok nim nah ma phig yeso tam parable titi na mag. ma phin ma diring rig ma tasi yeyeer. ²⁰Ma pharign yeso shoroog, ma dak taka kikep teh ma ti tika ma taka kag horek, ma yasak phiphinik wom man yeso mig ge ma giphi gu ma tur ma mbeig. (to the authority) ²¹Ma riphi gu, rima gbbasi mu mur titi geh, nu won nu gbbarab jek, nu sa phasi mumur titi geh, nugbarab giiri ceen ma num mig. ²²Is it lawful for us to pay yares to caesar or not? ²³Yeso phiq mur ma won namag taka kiph namag nugu won bah. ²⁴phasi minag (Denarius) wa wur mane taka, tiak ma ne ma zizik? ma won caesars ²⁵Yeso won bah na gu nag caesar's hwen ka kiwa ma caesar's na gunag num hwen ka kiwa ma num. ²⁶Ma sa phar phak titi ma won numog geh rig gu mig geh ma ngaar nye ma ca shaw ²⁷Kukoh sadduces ma bi te ma yeso, ba kukoh sadduces banog, ma won riphinik kui ba wowanak, ²⁸Ma riphi yeso, mooses ²⁹Mimanga ma kwiph nying, ma nyinag kuai sa gbum mimar geh, ³⁰Ma phu sa wa yig geh, ³¹Ma tat ti wur na nyina, ma nin, tukun ma kwiph ma kwiph nyinag ma sagbum mimar geh. ³²Hin dig ma bi kuai. ³³Yeso won bah nim titam mok, dig cag hin ma neh? rugn kih ma ki tag ma kuai. ³⁴Yeso won bah, mwaig mah (many and are given in marriage). ³⁵Taka kukuk kag that age ti recie re the resseccion fwam the dead will neither many nor be giren in mawiage. ³⁶Masa teer vuai geh ma huluit taka angle taka mwaig ma num, ma kag mwaimig ma num (of resurection). ³⁷(that the dead) ma wanak, mooses yo phin num ma abraham, num ma Isaac taka num ma Jacob. ³⁸Num sa tor num ma hang ka ki kuai geh wa num ma takar nzor, mok ka mbiring nzor wa gu numog ³⁹Rig boor ma riphi, riig ma phiphi nu tam giiri. ⁴⁰Ma sa tor riphi gu hwenag geh. ⁴¹Yeso won ba he won ka shag mok ma yeso wa nwary ma David? ⁴²David titi numog won yishi ma nag" mi dak taka hup nyig ma ⁴³kag yaras yaras. ⁴⁴David phin christ" lord tekater caq mwaig ma David. ⁴⁵Tuh ma rig daka yo phiq ba disciples nu mogn. ⁴⁶Tinag suwah taka (scribes). ta mu mur sum ma sok bum mimangar yeer ta ka mummur sum, ma shin teh rirephih te taka te cicaq ma priest synagogues taka phi ma chief nim feasts. ⁴⁷May also devour widows, and for a show ma ti manqik rot gug rig wor yog ma vak wa.

21

¹Yeso dak yii nung phar taka gajung, ma beng baiko shak. ²Nung hinyau rin ma titikin bebg nini phu tak baiko. ³Nung wun, hinyau rin ma titikin yong tak hwe ka ger nyin nang. ⁴Ring ba yong biring ma beng gbeem nama ming, hinyau yong titikin nu mung pkang hwen ka wa ying bining beng baiko shak. ⁵Tika ring bur ka ma tam wun titi ma ashak, ka ma ti sum ma matar me magar taka bayebaye nugu wun. ⁶titi ma bubum yong ka ha phar nim wu bee ka ba matar ka cang ma tun gwa, ka ma sa gbaak tin ge, ⁷Nugu ma riphingu ring ma gbaraph mim ta nu bubum ba yong ma yiphik? shaang nu ka yong ma yiphik bee? ⁸Yeso wun, ti nang swa swa har sa dus hen ge, ring jijek ma bee ma tiok nang, ti nang swa sa siak banang ge. ⁹he yisin hu hum mok titeh sa dirin nang ge, dole nu ka bubum ba yong ma yiphik ti kana be bee nanag ti be hu huit ¹⁰Wun ba vin nang ma hum taka vin hang gum hang taka gum hang. ¹¹Vin shishi titeh kuwa ma ti yung taka annoba ma ti hwen ka na ba ring diring ijek daga towang, ¹²Nim bee ma hu henang ma bang hen to gashak ma mak hen yayau yii mok tiok nang. ¹³Cang wa hen hwen ka he be bwat gu num yi, ¹⁴Jiphi nan kang nyin sa burok nang ngee he tam wun ¹⁵ge. ¹⁶Shan nyin, taka mwan ma sa mur hen ge, mgbesg bur nyin. ¹⁷Ma hwag hen nang mok tiok nang, ¹⁸Ba titi ka kwe. ¹⁹Tutur kang nyin dak he gbeem nzor nyin towang. ²⁰Ka he phar ma kirphik erushalima ma tak jijiphe nyee, phinang wun hu hu numung ti bee huhuit, ²¹Ring ka ma hahudiya ma ti shu-shu ma ba gon teh ring ka ma ciciu ma teh ma ba gari mok ka sa mur ta tus ming ma sun ba ge, ²²Nim yowan min ramako nuag, mok wun ka ma zizik wunik. ²³Taiton ma hin mwing nim taka, taka na ba mwing mwing veen nim na. ma wo mak you jijik nima na. ²⁴Ma phese ba ma nyenye, ma hwang ba'a mok

me ti,teh ring viving demek urushalima, ma ting nim ma ma wnik.²⁵Ma phar alamomi nar ming taka num ming taka pikik teyong ma wu makyau, mok makyau phin tewang.²⁶ring ma kwkan ma wanak mok dirin taka titam kang, ma bubum ma teyong zuphun²⁷nu gu ma phar mwing ma num sa bee jum, ning ming.²⁸bubum yong ma yiphik bee, wunak nang tewang nu gu he dak yii tewang, mok ka ceto ki bee hu huit,²⁹Yeso na ba misali "phar kpang taka kokon bur,³⁰Ka yishi nu mung tirik he pheng wu kus wa huhuit,³¹Ka he phar bu bum yong yiphik, bee phing nang wun berbee ma num ki bee huhuit,³²giri nung me wun wa hen, zamanin yong sa ge sa bubum yong faru.³³teyong taka towang ma ha dan, wun nang na sa ha dan ge,³⁴kiphi na yeer ring, sa tasinang ge nim bee bum hen sun ming.³⁵bee titi ma nehgbak ka wa teyong.kiphi nang yeer yin yi na magik he kuk yeer min titi ma bubum yong ka wu bee,³⁶ka he ran nyi ma mwing riphink.³⁷nim ka sa gbaraph ring shak, ma sun cang ti ba teh matar hang ka ma phin wun zaitun.³⁸ring ma cang ke bee teh nu mung ma hihiming mok ma wun ka sa tam ba shak.

22

¹I din gurasa mara yist ke be huit, ka ma phin idin ktucwa Shu shurak ma fristoci ma num.²ma wa ma didirin giri ma hana guing.³jwa ma tum titi yin yahuda iskariote nyi-mang nama ba wun ka olak phu (12).⁴Bai ba tamu wun ka mati ma nagu ganjung⁵Ma ti mwarang, ma mur managu gan-jung. "Nu gu mur, yasak cwee, ka pha-si teh ka ring ma sawa tumungeh⁷Nim idi gura mara yist, sa hodam ge mati hadaya tumuk ma idin kaetarewa.⁸Mwing ma num dak Bitrus phun ma yahuda wun ba bai nag, ba sumuk na teh yiya bar idin titi rawa ka yi.⁹Ma rhiphi gu, a tah numur we ba tih?¹⁰Wun ba bai nang, ka lu yin phi gung, He phar hang ma tur nyi, hu lu siak gu phi numung.¹¹Nung he wungu rima phi na rima phi nir wun it ma kuko wa tah ka miyi bar idin ketwewa taka almajirai nang?¹²Phasi wa hen itung, shuruk kawa su susuim he samuk tumuang.¹³Nugu he bai ma ba gbum when ka wun ba waka na, nugu ma shirua i bar a idinketawa.¹⁴Ka te shar yi bar nung can taka almajiri numung.¹⁵Nu wun ba me wa me ti hok yi yi ber taka wun back me makiyaw.¹⁶Me wun wa hen me sa yi ibar ka yong geh, me ba wunik a phi ma ada inum.¹⁷Nugu kpang kikis numg bwat gu num. nu wun seh nang yong we gaphi iyer nying.¹⁸Me wun wa hen, me sa tor wu inyi yong geh sai igum ma a da beh¹⁹Nugu kpang gurasa, nung bwa gu ada nugu ting ting gaphi ba naba wen yong wa yer nang ka mi nawa hen tina yong hasa dak ami kang,²⁰Nigi kikis bwat gu gu num wun ayong nag wa kikis ma sabon alkawali a miki nang ka ma nyish mok ame.²¹Keph na yering. arina ka wereph ame we wa yong gare ti yi iber,²²A mwe riphinik baika kwa zizik me wun kaito ma rina ka reph gu,²³Nung mariphi yer na ma we me oh da wa ne oh²⁴Nugu ma ganzan wun iyer nama ma wum yong wane nung wa shuruk.²⁵Wunba gum ma alumai mesa phasi gum nama, maring ka ma wa ma gum titi nama, ma phin ba taka gum mangar.²⁶Sa mur nang ca nyina taka hen geh. a nyina arina ka wa shuruk iyer nying ca tika rima titi wram ma inum.²⁷Wane nung wa shurik a rina ka cang teh yiya ber, da rina ka ti wram ma inum? sawa rina ka can teh yi yi bar ge? ambiring mewa. tika rima gu ada wran. ciciu nuin.²⁸A hen nung he taka me abubum mumanji ming.²⁹Me naux hen gum, tika ada nag na mime,³⁰Mok he yi, wu ate yi yi bar nag he cang teh cica nang he tam ba mur wuk wurik phu 12 ma Isarila³¹Siman siman keph iyerling ijwa na wi yasak agbum ititi nis ma sisak anu ka alkama.³²Me yi wanu manjik ma didak akang nis. sa mur ma tonok inyi tuh³³Bitrus wun gu ada me nu we bai phu ateh gugashak ma kukia.³⁴Mwing ma num wan nu wun wa nu bitrus agban kisisa king nu tun amiang kisa tat wun nusa phi a me ge.³⁵Nugu mwing ma num wun ba me dak a hen he sa ba awar u wok ta ka kuruk taka kukis, da he yasak when hang wet ah? nu ma wun wa wa!³⁶Nu phen wun ba "A yo yo nyining rina ka wa ma waring akpang, arina kawama kuruking akpang arina ka sawa ma guning geh areph titara numung ashe nyinang.³⁷Me wun wa hen, when ka ma zik mok me a wunik ma kpangu tika rima kukuk ititi ambwer anyi when ka ma wun titinang a wunik.³⁸Nu ma wun "Ada igun ma wa yong phu 2 nung wunba ki shar"³⁹Ma kwan sunsum ka ca ti bai matar ma zaitun nugu almajire numung ma siak gu.⁴⁰Ka ma bai a wim ba yi na manjik aseh nyina geh he hu wok ma jua⁴¹Nyarak ba sugin nung wur numkis ting yi manjik,⁴²Sa wun Ada ka nu mur kpa kikis yong ang tom nang a yong sa nan geh a nis wunik⁴³Nugu malaika neng twang phasi titi numung a ti numung sa wur gu wun manger,⁴⁴Sa wa makiyaw jijek nugu nin ti yi manjik a phiu numang sa sir ta ku kuir ma mik⁴⁵Ka wanak tiyi manjik numg be tama almajire numang ma sawa ru mok ma ka phinik nama,⁴⁶Nugu rhiphi ba mok shang he sa naru wanak nang he yi manjik a se nyina geh he yin wok ma jwa.⁴⁷Sa wo titi titum iwun nung kparing ma sa bi yahuza iskariot mitumung taka ba almajiri ayo nung sa wa nyi nyi nugu be nyinyi ba tigu suba.⁴⁸Yeso wungu yahuza, nu naba mwing ma riphnik ma sumba?⁴⁹Marina ka ma wa tumung taka ye ma phar when ka sa shin numa wun "Amwi ma num we yaph ma gunah.⁵⁰Nung inyina hang tumung can igan yaph itu numung wok yiya,⁵¹Mwi ma num wun ki shar nyina nugu tanak itu numang nugu can gu mangar.⁵²Mwing manum wun ba gere wun taka shu shuruk ma fristoci, taka taka phar ashak taka datla wa ta kana ka mawa ntyi numung " He wurik ka he wi tur ityok ah ma ngotor taka gun ah,⁵³Me sa wa taka hen ninim a shak he sa tur me geh geh yong nung ki shar he tur ami ma iko ma sun nyi nah.⁵⁴Ma tur gu, nugu ma bang gu a phima shuruk, ma firist nugu bitrus sa siak ba misum sising,⁵⁵Ka ma kwanji phrik kara ka mawi cang milk sisie ma cang taka yo Bitrus,⁵⁶Nugu wan hang phar bitrus sa ca kara sa phasi tom numang. ka phar gu gbing nung wun kuko yong ma wa phu.⁵⁷Nugu bitrus tunang, wan me sa phang geh hin yony me sawa phun geh.⁵⁸Ca bwang nung ruo hang sa be wan vuma he wa phu "Bitrus wun sawa mi geh,⁵⁹Saa nyinang sa hada a hang sa bi wun sa wunig a giri me wun wa hen reyong ma wa phu. ayo wa galili nung ning.⁶⁰Nugu bitrus sa wun mwarang nusa phing hwan kanu wun geh sa kwanji wun nugu gbanun ku nung.⁶¹A harmit nung mwing ma num phar gu bitrus nugu dak when ka mwing ma num wungu nu tum amiang kisa tat 3.⁶²Wu wurik numu nyan nung kuing ma kukuk⁶³Nugu reng ka mawa taka mwing ma num ma sa neph gu yio ma sa wuruph gu,⁶⁴Kama kwanji jiphi ye any ma rhiphi jii wun ti anab ci ane nuphurnu.⁶⁵Ma sa tam gu wun vivi ka kasak gu kang⁶⁶Ka yi nyan nugu

dattawa ma kukum taka shu shuruk ma firistoci taka taka zik teh ⁶⁷Nu ma wun diring nung wa mwing ma num ah? nu wumba me wun wa hen he mur ah? ⁶⁸Ka meriphi hen he sa mur ge ⁶⁹Anyi nyi mwai ma num can i wok yeye ma Ada inum. ⁷⁰Ma wungu nuwa mwing ma num ah? num mwing ma num wa nyina he wun. ⁷¹Ma wun mok shang we sa ya sak gu titinir makyan? a wur kama nir we sa yisin gu wun.

23

¹Re mbiring ma wanak twang ma bi yesu ta ma bilatus. ²Ma yiphik shit gu wun titi wun "we gbum riyong sa dis ring vwuin ner ming wha ma nagu kaisar ganjun gwei, sa wun ya kama numunu wa almasihu, gum ³Bilatus riphi gu nu ruwa gum ma yahudawa?" yesu mur wun ngu nu wun nyina. ⁴Bilatus wun mba firistoci shushuruk taka giri gung, "mi sa gbum when viri hang ta ma ri yong ge" ⁵Ma sa wun dak ka ma ritwang sa gbaraph ba ring vwin yahadiya mbiring yiphik galili bi yong. ⁶Ka bilatus yisin yong, riphi da riphinik ne galili. ⁷Ka pheng wun wa mulki ma hirudus ming nu tusuk yesu ta ma hirudus, yo kama numu sa wa urushalima. ⁸Hirudus phar yesu nu ka numu wher twet, mok yo mur phar gu buu, yo ki sun yisin wun titi rumu dak kang yo phar bum huhwerek kang ka ti. ⁹Hirudus riphi yesu wiwun jijek sa wun ngu when hang nge. ¹⁰Firistoci shushuruk taka taka zizik ma rang ma kukuk ma shit gu wun titi ¹¹Hirudus taka snja numu ma shit gu wun titi ma neph gu nu ma sorrok gu tetara mangar yer ma phenek gu ta ma bilatus. ¹²Hirudus ma bailyatus ma cha mwan nim na (ma wa tumu mwan huph) ¹³Bilatus phin phin firistoci shushuruk taka taka mulki taka giri. ¹⁴Wun mba, he bi mi riphinik yona tika rina ka wa shuruk ka dak reng ma te rwam vivi, he phar mi siyak gu misa gbum when hangka he wun tige. ¹⁵Mi sa phar ge, hirudus ma ba phenek de wir, he phar ba when ka te ka shr ma mbeshek gu. ¹⁶Ka cha nyine mite gu horo nu me ngharak gu" ¹⁷(Cha dole bilatus ngharak ba yahudawa riphinik nyinang ka wa purus lokaci na) ¹⁸Mbiri nama ma kwi kanang, ma wun "ma ba riphinik yong, ma ngharak ba barabbas!" ¹⁹Barabbas wa riphinik ka ma dak purus mok tawaye te shuruk kuma mbeshek riphinik. ²⁰Bilatus, sa wun mba yomur nghanak yesu. ²¹Ma kwii kanang, wun, ma giciye gu gu ma giriye gu," ²²Phen wun mba ma kasa tat, mok shang wa sha vivi na ri yo te? misa gbum when hang ka shar kukwii titi numu mok na mi ti horo mingharak gu. ²³Ma ra ma kor kanang, ma mur ma giciye gu kor nama harmak ka ma bilatus. ²⁴Bilatus mur ti ba when ka ma mur. ²⁵Ngharak ba rina ka ma riphi, naba rina ka ma mgbeng purus moktawaye taka mbeshk riphinik, na ba yesu when ka ma mur, ²⁶Ma bangu ang nugu hang rima tirak siman bakuranre, sa neh phinugu ma jiphi gu shishingeh kpang syak yesu ²⁷Mumunok ma gire gung taka him taka ca yau taka taka kwii niok yeso masa syan gu ²⁸Harmiit phaar ta yeso wun "hwein him urushali ma, sa kwing nang mok mee, kwing gunang titi nyin taka mbeing mbeing nyin" ²⁹Phaar nang, nim bwi bai ka ma wun, didakwok shin titi ma ling ka masa masa margeh taka him ka ma kise man veen namang bwabwas geh. ³⁰Nugu ma gepik wunt matar hwunang titi neer, tak durunk tee, shishi nang weer ³¹Kama tih bubun yong biring, nim nak kong sator yiying shanung shain har" ³²Ma bang kuko hang phu taka phiphinik kee beshek gire. ³³Ma bai tee hang kama phin wen kwalluwa, na nyina ma nuphur gu kon ming taka tiok nyin wok mene nuphur gu kone ming wa wok hyihyi. ³⁴Yeso wun, da, phisi ba phinikah masa pheing hwin kama tee geh nugu ma tak rian nugu ma gaphi titirah num ³⁵Gire marang kephaar tee nugu taka uueen ma wun masa teh gu ba'a, ma wan waar ring bur. ngaakgu war titi numu ka yowa mbeing ma num war titi nummung taka ring jijee numu" ³⁶Tak jiphin nyii nanggu yak masa ba hwi hwit, masa nargu nyii jijaramh. ³⁷Masa wun ka nuwa gum ma yahndawa war titinis" ³⁸Ma dak mbak hang njonong titi numung ka phasi yonong wa gum ma yahudawa" ³⁹Tiok nyinang wok mereh hasgu wun, da sa nunung nuwa mbeing ma num geh? war titi nis taka weer. ⁴⁰Nugu tiok nyinang gbana gu ming wun mok shang nu wungu nusa diren num geh mok ka ma shei wa hwen wun wur nyinan taka numung ah? ⁴¹Hwar ma teh baring titer hwe ghum titier hwin teh. kuko yonsa geh. ⁴²phen wuni yeso sa tih-heer ma mee geh kanu phen twang. ⁴³Yeso wungu, mee wun wanu girii numu yong hwai twang tama da phu". ⁴⁴Mwamwash na mur-num ma kwiph sa hwihwit, nugu tee taka sun ting biring mur num ma nanying ring sa hwihwet, ⁴⁵Num yin nugu labile ma haikili gaphi ciciuphur hara ting. ⁴⁶Kwing ma kor kanagn yeso wun da, mee dak nzor nang wok nis kwanji wun nyinang nugu kwei. ⁴⁷Rima kukuk yeer na phaar hwin ka shin nugu kpang tiak ma num twang, wun, wagiri naka kuko yong wa riphinik jek. ⁴⁸Gire gun kama baigire maba ke phaar hwin ka shi ma yii na mangi a nuphur kang ma phen na mang. ⁴⁹Yii phiphing taka him ka syak gu daga galili ma rang sising masa phaar hwin ka bining. ⁵⁰Nugu kuko hang rima tyak yusuf wa shuruk ciciu ma majalisa riphinik jek rima didiren num. ⁵¹(Sa jiphi sun ma arimatiya vuen ma yahudaya ming ka king bibei ma num. ⁵²Gbum bilatus teh ririphi ma nagu kum yeso. ⁵³Nugu sirbik ting riphik hakor matar ming, ma kewseh taba nnwang hang mingeh ⁵⁴Nim na nin tite shiri, sabar sa hai hwihwit. ⁵⁵Him ka ma neh geer dager galili ma syak sun maba phaar tang nwee kama dak guing ⁵⁶Ma phen maba sumuk bum susurong taka nyei maba phen maba huta ma kin nyim kama dak ba

24

¹Ma hihi ming nim ka ma (fara mako) ma be tune ma yeso ma bing bubum kamshi ka ma ki shirya. ²Gi ma gbeem ma ki (mirgina matar na gun ma tunnei numung. ³Ma yin mma ma sa phar kum ma yeso ge ⁴Farin ka ma (rikice) ma bubum ka shin ba phiphing gi riin phu ma raa nyii namang ma titara huhwerek, ⁵Ka hin ba naa ma sirphik titi namang mock didiren ma wunba naa sha dak he yesak taka nzor haming ma mattatu? ⁶Sa young ge yo ki wanki phe nang ka yo ki wun wa hen ka yo a galili, ⁷wun, ma na meing repheing gu taka phiphik, ba (kuma) ma (giciye) yo kai nim taed wu wanak numung" ⁸Gi hin ba ma tuna ma wun numung, ⁹Ma phen nemang gi ma wun ba almajiri wuk dak yinnang na bubum ba yong. ¹⁰Ma maryamu magadaliya, yuwana, maryamu henne ma yakubu, taka hin bor ka ma taka ba ma na wun ba (mentani) bubum ba na. ¹¹Amma manzanin na ma sa kpan wun namang ma mfani ge, sa phen mur when ka hiin na ma

wun ba ge, ¹²Ma nyiina bitrus wanak, yo you shushu yo ba tuni na yo dun yo sa phar haming yo phar (likaftani ling) nu shuak yo phen ba phe nu mung yo sa ti mamaki when ki shin¹³Nim na almajiri phu ma ba teh hang mi tyak imawus, ka siisi numumung (iya kai mil) nyinanang ka nu neing urushedema. ¹⁴Ma sa tam nama wun titi ma bubum ba naa ka shin. ¹⁵Gi ca ka ma rephe yeer namang gi yeso titi numung ba whi whit ma ba ma ba gree. ¹⁶Amma yii namang sa phe ye ge. ¹⁷Yeso wun ba he tam wun titi ma sha ka he ba naa? ma ra tumung ma phiphinik kang. ¹⁸Ha namang mi tyak kiliyobas, wun wa nu nu kwa kuko nka wa urushelima ka sa pheing bubum ka shin tumung nim phu young ge?"¹⁹Yeso wunba sha bubum?" ma wun gu bubum ka (shafe) yeso ba na zarat, ka yo a annabi, wa shuruk whenka ti taka wun ka nein ta num taka riin. ²⁰Taka firistoci shushuruk taka gugum ner ma (bada) yo, mock a ma mbeshek gu gi ma (giciye) yo²¹Amma wa a ma (bege) wun yo nu ka be war mweng Isra'ila. ²²Amma hin bor (cike) ner ma ti bari when ngassi yii ka ma ba tunei numung ma hihing buu. ²³Ka ma sa gbeem kum numung ge, ma be ma wun ba ma ki phar (wahayi malaiku) ka ma wun ba wa ma nzor. ²⁴Ron bor ka wa taka wer ma ba tunei numung, ma phar nyiina ka hin ba na ma wun phang.²⁵Yeso wun ba hen ka he sa phen num ge, he sa mi kyiphin ge" ²⁶Sa when tutur kor mwing ma num mak yau ge gi ma be pheing gu wa mweing ma num ge. ²⁷Yiphik titi ma musa bebe titi ma annabawa mbring, yeso phasi ba bubum ka ma ki zizik yishii gun na mock yo. ²⁸Mama ba whi whit ma tehn ka ma baing, mweing ma num shin phar wu hadan teh na. ²⁹Ma wungu, ba ta? te ki ti yerre, ca young taka wer, yeso phen ca taka ba. ³⁰Nu gu ca taka ba ma yi beer, nu koa fufoom dak albarka, tin bwabwas na ba. ³¹Kayinama bwirit, ma phing gu, nu weri te yii namang. ³²Ma tam yeer namang, wa sa be cwin ka tam bari wun yiishi gu ming ka kang ner pheri?³³Ma wanak namang wok naa na ma phen urushelima. ma ba gbeem almajire na wuk dak yinnang ma sa can taka ring bor. ³⁴Ma sa wun wa gre mweing ma num ki wanak, ma ki bawungusiman. ³⁵Ma tam bubum ka shin cwin,³⁶Ka ma sa bam bubum ba young, gi yeso ra ciciu namang yo wun ba salama gareku" ³⁷Amma ma dirin jijek ma phar tika ma ki phar fatalwa.³⁸Yeso wun ba he ti titasi ma shang? sha dak ririphe sa wanak ka nyin? ³⁹Phar na wuwok taka kikisi nang wa mi nung tanak dika mi he phar (Gama ruhu sa ma wee taka kukuk ge ka he phar mi waying)," ⁴⁰Kwanji wun ba bubum ba young, gi yo phasi ba wuwok taka kikiss numung.⁴¹Ka ma timwarang taka (mamaki) yeso ripha ba hea ma bering?" ⁴²Gi ma nugu cwi hihaji, ⁴³Yeso se cwi na yi nyinyii namang,⁴⁴Gi yo wun ba ka mi a taka hen miki wun wa hen wun mbring when ka ma ki zin dokoki ma musa taka annabawa taka zabura ca tutur kor winik"⁴⁵Gi yo borok kaa namang mock a ma phing yishi gun. ⁴⁶Yo wun ba," ma ki zik, wun almasihu wu makyau wu wanak matatu ming a nim tard. ⁴⁷Ti na wa'azi war titi taka ngngaph phinik tyak numung ta al'ummai mbring, (fara na daga urushelima). ⁴⁸He ki ca (shaidu) bubum ba naa. ⁴⁹Phar na, mi a ma iko taka alkawarin da nang titi nyin amma kii na birin, kin na ma suturta hen ma iko ka neing twang"⁵⁰Yeso phen ba taka ba ma shar hwihwit ma betanya gi yo borok wok twang yo dak ba albarka. ⁵¹Ca nka sa dak ba albarka, yo ngarak ba gi ma phangu ba twang.⁵²Gi ma ti gu sujada, ma phen urushalima ma mwarang gun. ⁵³Ninin ma can haming ma shak didak gu tyak mi num albarka.

John

1

¹Ma kuu wun wai, wun din wa taka Num, wun din wa Num nung. ²Yo wa taka Num mna kuu. ³Bubum mbiring cun numung nung ma tee, ba hwen teh tee sa te numung ge⁴Tee numung wu gbum nzor, nzor di cang ngaan tama ring mbiring. ⁵Nyi-nyan nyan sun ming sun sa gee'r gu'ang ge.⁶Num tusuk riphinik tiak numung wa Yahaya. ⁷Be ti phasi cwin zi-zerem mok nengbak mur giri numung.⁸Sawa Yahaya nung wa nyi ngan'geh yo phasi nyi'nyan.⁹Yo nung wa gnaan geri ka ngaan ba ring mbiring, ka wa bee teyong.¹⁰Wa teyong, ma ti bubum teyong ma sak cun numung, nugu teyong ma sa phing gu ge. ¹¹Bee tam numung, nugu numung ma sa se gu ge.¹²Amma ring ka ma se gu, ma mur gu, na ba cun ma kang mwing ma Num. ¹³Ka ma mar ba sa cun ma yeer mik ge, ko cun ma yeer, ka sa mumur kang ma riphinik ge, amma cun ma Num.¹⁴Wun di cang ba yeer, cang kang ner. Wu phar daukakar nu mung, dauka wur ma, Makadaici yo kwa numung ka ne tam Daa, cang ki ti hwen mangar taka geri. ¹⁵Yahaya tam wun titi numung ma ku kuk wun,"yo nung wa riphinik ka mi tam wun titi numung wun, yo nung ka wu bee mi sun nang, ger mi yo ang mok wa yong mbak mi bee"¹⁶Mok tee nung nung wu sa bubum mi magar. ¹⁷Shari'a ne tam Musa. bubum mi mangar takageri ma ne tama Yeso Almasihu.¹⁸Ba hang ka ki phar Num, yo kwa nung wa Num ka phasi titi numung¹⁹Yong nu wa shaidar ka Yahaya, ka Yahudawa ma dak Fristoci taka Lawiyawa bee riphin gu,"kpsik, nu nuwa ne? ²⁰Wun ba kpsik kpsik, sa tun nang ge, wun ba wun? ;;sa mi nung mi wa Almasihu ge," ²¹Nugu ma riphin gu, "to nu nuwa ne? nu wa Iliya yi? wun, "sa mi ge". ma wun," mu nung nu wa anibi? wun ba, awa"²²Nung ma wun gu, "Nu wa ne, mok wu mur wun ba ring kamadak wur' shang ka nu wun titi nes?"²³Wun, "mi me wa kur wun, nung, ka sa phin teh zizang min,. Sumok nang cween ma Daa giger, tika annabi Ishaya wun."²⁴Ba ka ma dak ba ma ma ne tam ma Fristoci nung. nugu ma riphin gu wun, ²⁵Mok sha'ang nu tee baftisma in ka nu sa Almasihu, taka Iliya ge, taka annabi?²⁶Yahaya wun ba, wun, mi tyee baftisma mi nyi. cucun nyin ha wa tumung ka he sa phing gu ge, ²⁷Riphinik ka wu bee ma sun nung, rushi ma ku kis mi sa shar mi phiphik ge." ²⁸Bu-bum yong ma ti Baitanya, kwara nyinag ma Urdun, tumung nu Yahaya teh baftisma.²⁹Ka yii ngaan, Yahaya phar Yeso sa bee tee numung nu wun,"Phar ga mwing Tumuk ma Num ring ma kpa kpang zing ma te young.³⁰Yong nu riphinik kami wun wa hen wun, riphinik ka wu bee ma sun nang ger mi ang mok ka wa cang kafin mi." ³¹Mi sa phing gu ge, mok ka tam ba Isra'ila wun titi nung, mi-me bee mi sa tee wa hen baftisma ma nyi."³²Yahaya shaida, wun," me phar Ruhu sah sirr tika manvwen ne tuwang, nbung cang titi numung.³³Mi sa phing gu ge, amma yo ka dak mi, me te wa hen baftisma ma nyi wun me wuhn,"riphinik ka nu phar ruhu sirr titi nung, yo nu ka wa riphinik ka tee baftisma ma ruhu mai Tsarki."³⁴Mi phing, mi shaida yong nu wa

mwing ma Num."³⁵Nugu' yii ngaan, ka Yahaya sa rang taka Almajiran numung phu.³⁶ Ma phar Yeso sa hadan, nugu Yahaya wun"phar, mwing Tumuk ma Num."³⁷Ka almajiran nung phu yong ma yisin wun nyina, nugu ma syiak Yeso.³⁸ka Yeso haramak yii ma sun, phar ba ma sa syiak gu, nung wun ba," shaang nu he mur? ma wun gu," Rabbi(ri ma gbaraph), nu cang ta? ³⁹wun ba, "bee phar nang."nugu ma syiak gu ma ba phar tee ka cang yin, m,a cang geri min na, cang ta huor wuk⁴⁰Riphinik nyi-nang ka yisin wun ma Yahaya ka ma syiak Yeso yonung wa Andarawus, manga ma Siman Bitrus.⁴¹Yiphik yasak ma'ga nu mung Siman wun gu "wu ki gbaraph Almasihu"(ka ma phin Kristi). ⁴²Ba bing gu tam Yeso. Yeso phar gu wun," Nu, nung nu wa Siman mwing ma Yahaya. Ma phinnu Kefa,"(cang, Bitrus)⁴³Yii ngaan, ka Yeso sa mur bai Galili, nugu gbum Filibus, wun gu "si'ak mi . ⁴⁴Filibus mwing ma Betsaida nung, tama Andrawus taka Bitrus.⁴⁵ Filibus ba gbum Natana'ilu wun gu," wu ki gbum gu, yo ka Musa zik yishi ma attaura, taka Annabawa, Yeso mwing ma Yusufu, Ba-Nazarat.⁴⁶Natana'ilu wu gu,"ma gbum hwen mangar hang ka ne Nazarat? Filibus wun gu,"bee nu bii phar;⁴⁷ Yeso phar Natana'ilu sa bee tee numung nugu tam wun titi numug,"phar Ba-isra'ile na ka ba phak kang numug ge.⁴⁸ Natana'ilu wun gu "Nuti tere" be nu phing nugu Yeso wun gu," ka kafin Filibus phin nu, ka nu sa sisin ma kon kpa, mi phar nu."⁴⁹Natana'ilu wun, "Rabbi, nu wa mwing ma Num nung nu wa gum ma Isra'ila nung.⁵⁰ Yeso wun gu wun, "mok ka mi wun wa me phar nu sising ma kon kpa? nu mur a~? nu phar bu-bum ka ma ger yong ma ku-kuk".⁵¹ Nugu wun,"geri-gerime wun wa nu, nu phar te towang burit, malaikun ma Num ma banin masa sirr titi ma mwing Riphinik."

2 1 Nim tat hadan ma kpa hin kana ma Galili, hene ma Yeso sa wa tumu. 2 Ma dak gu Yeso phar taka rwam numu te ka ma we kpa hin neng.3 ka nyi mumar kon sang, hene ma Yeso wun ngu "ma sawa ma nyi mumar kon ge". 4 Yeso wun ngu,"hin, sha dak nu be te nang? kisi shar ka mi te rwam". 5 Hene wun ba taka rwam, "te na hwen ka wun wa hen"6 Fai nyi matar kwiph ma wa tumu ka Yahudawa ma te rwam al'ada nama ma tsarkakewa, ka nyinang kpa gbingiring.7 Yeso wun ba,"Winik na fai nyi bana mi nyi."Nu ma winik fai nyi ndeng'ndeng mbiring. 8Nu wun ba taka rwam, "tur na ming ba ngu shuruk ma biki."Num ma te nyina.9 Shuruk ma biki jinye nyi ka ki ca nyi ma mumar kon, sa phe te ka ne ge (taka rwam ka ma tur nyi na ma pheng). Nu phin angu.10 Wun ngu,"Ne gbak sun gaphi nyi mumar kon ka ger jem bema bing na ka siyak gu ka ma ki kwanji wu mangar numu. Wu nu dak mangar numu be be mi suhn."¹¹ Yo wa alama ka Yeso te kana ma Galili, ka phasi iko numu, taka rwam numu ma pheng ngu¹² Yo hadan nang, Yeso ma hene taka tuyngwa taka taka rwam numu ma ba Kafarnahum, ma ca tumu nim jwak.¹³ Idi ketarewa ma Yahudawa be huhwet, Yeso hadan ba Urushalima. 14 Gbum taka reph kwengh taka tumuk taka tatabara, taka sani ganjun ma sa ca tumu.¹⁵ Te zwar na rwish gban mba mbiring haming ma shak, mbiring taka tumuk taka kongh. Nu nyish sule sule taka sani ganjun gban tebur nama teng.¹⁶ Wun mba taka reph tatabara,"Wirik na ma bubum yo yong. Ngharak dak na phe mada te ka he reph bum ming.¹⁷ Taka rwam numu ma phe kang wa zizik,"dedak kang ma phe nes yi mi". 18 Nu shushuruk ma Yahudawa ma mur ma wun ngu,"Alama ta nu phas dirin, ka nu te bubum ba yong?" 19 Yeso mur," mwashak na shak yong, nu mi mwai nim tat,"²⁰ Shushuruk ma Yahudawa ma wun,"Ma kpa kwisan wuk ning wirik kwiph be ma kwanji mwai shak yong, nu kpan nim tat nu shwak nu mwai? 21 Wun shak ma yeer numu nu. 22 Ka ma kwanji borok gu tunie, taka rwam numu ma phe kang wun nyina, ma bada gaskiya ma nassi ma wun yong ka Yeso wun²³ Kawa Urushalima ta idin keterewa, ta idi re jijek ma pheng tiyak numu ka ma phar alamu ka te. 24 Yeso sa mur ba titi ge mok phen mba mbiring. 25 Mok sa mur hang wun ngu hwen hang titi ma riphinik ge tun da yo phe hwen ka wa hami numu.

3

¹Bafaras hang ka ma phen Nicodimu, shugaba nung cikin Yahudawa.² kuko young be ta Yeso mi sa sun yo wungu, "Rabi, we phing nu a rima gbugbarab ka neing ta ma Num, hang sa phe ti bubum ba young ka sa ti, sai ka Num wa taka yo."³Yeso wungu," hakika, hakika nka ma sa maar riphinik ge, sa wu phar gugum ma Num ge."⁴ Nicodimus wun gu," tika tere ma be maar riphinik ka ki ti kpangash? sa wun iya phe nyii ma henne ma sa maar gu ge, da wu iya"?⁵Yeso wungu," hakika, hakika , nko ma sa maar riphinik ma nyi taka Ruhu ge, sa wu iya yin mulki ma Num ge." ⁶Whenka ma maar yeer ming, wa yeer nung, kuma whenka ma maar Ruhu, wa Ruhu nung.⁷Sa ti mamaki ge mok ka mi wun wa nu, ca tutur kor ma sa maar nu.⁸ mehm keer tehn ka yo mur. Nu iya yisin shishin numung, amma nu sa pheign tehn ka neing taka tehn ka bai ge. Nyina hang ka ma maar ruhu ming."⁹Nicodimus wun gu," tika tere when young cang."¹⁰ Yeso mur gu wu," nu wa rima gbugbarab Israila nu sa pheign bubum ba young ge?¹¹ Mi wun titer, mi sa wun wa tier gbu'bin, we tam bubum ka we ki pheign , kuma wu shaida ka we ki phar duk ma nyiina, he sa se shaida ner ge¹²Nka mi wun wa bubum ka wa teh young amma nu sa se ge, tika tere nu se nka mi wun wa nu bubum ka wa twang? ¹³Ba hang ka ba twang, saida na ka ne twang wato mwign ma riphinik,¹⁴ Ka Musa kpang suswan zeezag ming, nyina nung ca tutur kor ma kpang mwing riphinik.¹⁵ Mok ka mbiring ka ma dak kang teh numung ma gbum nzor ma ngbegn.¹⁶ Mok, Num mur tegn yong na baring mwing numung nyin'nyinang han ka dak kang ma te numung, sawu kwei ge, wu gbum nzor madawami. ¹⁷Gama Num sa da mwing numung teh young mok bubum ma teh young ge, amma mok ka ma war te young ta teh numung.¹⁸ Nu hang ka dak kang teh numung sa kassan ge, nu hang ka sa dak kang teh ma mwing ma Num ge. wu kasan¹⁹Yo nung ca dalili shari'ar mok ka ng'ngan ki be teh young, amma ring ma ger mur sun ger ng'ngan. Mok ka bubum namang wa shap nung shwak.²⁰ Hang ka ti bum viving hwan ng'ngan, kuma sa mur bve ng'ngan ge mok ka bubum viving numung wu phase. ²¹Gi hang ka ti bubum mangar ca ki be teh ng'ngan mok ka ma phar mi mangar bubum ka yo ti tami Num.²²Ma kwangi na gi Yeso taka almajiri numung ma ba vwen Yahudiya. Na yo ca yaka ba phen ti baftisma. ²³Yahaya sa ti ba ring baftisma Ainon hwhihwit ma salim mok ka nyii jijek wa tumung. Ring jijek ma sa be tye numung ti ba.²⁴ Mok Lokoci na ma kisiu tak Yahaya tun

ngbngbeng ge.²⁵Gi gardama wanak yeer ma almajirai ma Yahaya taka Bayahude hgang titi ma al'adun zizerem.²⁶Ma ba ta Yahaya ma wun gu," Rabbi, na ka wa taka nu gus nyiinang ma soong Urdun, kuma nu ki shaida yo, phar yo ti ba ring baftisma, kuma ring mbiring ma sa ba teh numung.²⁷Yahaya mur ba," hang sa iya gbum when hang ge sai ma nang gada twang.²⁸Hen kami nyin he iya shaida mi ki wun, sa mi nu wa almasihu ge, amma ma tusuk mi mi sun yo.²⁹Amarya wa na ango nung. Young nyining mwan ma anggo ka rang ki kiing gu ti mwarang jijek ka ki yisin kor ma ango na mwarang nang ki win mok nyiina.³⁰Ca tutur kor yo mur, mi phen tar.³¹Na ka ne neing twang ger nengbak. kuman tam titima teh young nung. na ka neig, twang wa njoron ma nengbak.³²Yo shaida bubum ka yo ki phar taka bubum ka ki yissen, amma ba hang ka se shaida numung.³³Hang ka se shaida numung tabatar Num wa girih.³⁴Mok ka nu ka Num ki dak ca titam wun ma Num. mok ka sa ma Ruhu taka ma'auni ge.³⁵Da mur mwing, yo ngharak bubum mbiring wok numung.³⁶Na ka dak kang ma mwing na wa ma nzor ma ngbeng, han ka hwan ti gu mwing na biyaya sa wu gbum nzor ge bwan ma Num wa titi numung

4

¹Da mwing ma Bum phing wun Farisawa ma yirsin wun yoo sun almajiran ka ma seh mok numu nyimi ger ma ²Yahaya ko da yi or mwing ma Bum sa te baftisma he, amma almajiran ma.³Wanak Judea bai Galili.⁴Cang gu hwen tutur kor hadan Samariya.⁵Be tieh han ma phin Samariya ma sychar, who hwet ma hai hang ka Yakubu seh gu shwa Yusufu.⁶Te tutur nyi ma Jacob wa tumu, mwieng ma Num ka yer ke bwing nang, mok ma te ka ning shing, nu cang nyinye ma te tutur nyi. teh ki bai hour ma kwip.⁷Hin Samariya han be te tur nyi, nug Yeso wun gu, nami nyi mi wuu.⁸Mwamwash na almajiran numu maki bai cikin gari te seh beer.⁹Hen Samariya na wun gu mwing ma Num, te ka tere beh nu, nuwa mwing ma Num, nu nuwa Jew, nu sa riphi mi hwen wuwu? Mok ka hwen hang sa dus Jew taka Samariya ge.¹⁰Mwing ma Num wun gu Hin na"ka nu phin pha hwen ka Daa nan-gon na me, har nu phin Rina ka tam wun phu ma nu, ka wun wan nu na gu nyi, nu riphi gu phan, wun nawa phanu nyih ma nzor,"¹¹Hin na wungu mwing ma Num, shuruk nu, nu sawa ma boketi tutur nyi ge, kuma teh mi nyi wa zumuk, nyi ma nzor nis numu wa ka ta? ¹²Nu ger Daa ner Yakubu ma tumu ka na ba wer teh, teh tur nyi yoon cia, ka mwing taka weh-weh ner kama wu'a?¹³Mwing ma Num wun gu hin na," Ring na ka wu nyi na yoon ka mi na wa sa phen teh wur-nyi geh.¹⁴Nu ka nu wun nyi kami na gu sa tieh wir nyi ge nyi ka mi na gu sa wu nyi geh, mamako, nyi ka mi nugu, sa teh wur nyi kuma ge, amma cang gu cuing ka ni wusik gu, be cang gu ka siak gbur nzor phiyan.¹⁵Hin na wun gu, shuruk nami nyi-na ka mi wun misa tor kwi wer nyi ge, ge misa tor be tetur nyi yoon ge.¹⁶Yeso wungu,"ba phin runu nis, ge heh be.¹⁷Hin wun," mi sawa ma ruron yi ge,' Yeso wungu, nu wun giri," mi sa wa ma ruron yi ge.¹⁸Nu wama ruron tukun, ri na ka he wa phar, sawa ruron nis geh hwen ka nu wun wa tutir.¹⁹Hin na wun gu, Shuruk, mi phar nu wa prophet.²⁰Daa ner na gu tumu Daa gi ger kang gbum yog, ti ka tere na wun sai we ba Jerusalem be we ba nu gu Daa giger gu numu,²¹Yeso wungo, dak kang nis yer nan, nu hin yog, mwa mwash yog nim we beh hen sa, na gu Daa shuruk ge, ko matar Urshalima,²²Hen, heh siak nyin hwen ka he sa phin ge, wer we siak ner hwen ka we phine, iceto nye tama Yahuda,²³Nim we beh, sa tor sisin ge, ka taka siak gu te titwir cwin ma Daa ka wa ma wur zizerem taka giri, rwa yasak wur bana ma beh tieh gu Sujada ²⁴Num wa Ruhu, kuma ring kama na gu gum, dole ma nugu gum cwin ma Ruhu taka giri.²⁵Hin na wun gu,"mi phin (taka na ka ma phin Kristi). Nim ka be mawun ba ring hasha numu.²⁶Yeso wungu,"mi wuhn mi wa Yeso, ka tam wa nu wun.²⁷Mwamwash yon nyining, Almajiran ma sa beh masa ruk kan, waka mok shan Yeso sa tam wun ma hin yog, ba han ka wun."shan nu, nu mur? da wun, wa ka mok shan nu tam wun taka hin yong?²⁸Hin na nyarak phen titur nyi numu ba cikin gari,ba wun ba ring.²⁹Beh nang phar nan kukoyon, tam mimi shishirin gbish ma tumu ka mi te birin. Sa tere nu gu wa Kristi oh?³⁰Ma wanak ma be tama mwing ma Num,³¹Almajiran masa wun gu Rabbi, yi beer ³²Amma wun ba, mi wa ma beer ka mi yi ka hen sa phin geh.³³Nu gu almajiran ma wun ba titi na ma, han kise bingu yo hwen yiyi hang, wa giri'a?³⁴Yeso wun ba titeh mumur ma Daa nag ka dak mih mi winek gu rwam numog nu wa beer nang.³⁵Hen sa wun, siak nwar nying ka rima girbi weh beh geh? mi wun wa hen, phar nan teh gon, phar nang bas hai ma ke ving ma mgbu-mgbor.³⁶Ring na ka weh kuma monuk me mar, ma nzor numo, ring na ka ryai ka yoo na ka mgbor ma teh mwarann gireh.³⁷Wun yo ming, han sa ryai,hang sa tieh girbi,³⁸Mi dak hen, he ba teh girbi hwen ka he sa teh rwam nu mu geh, bor ma tieh rwam, hen ba yin makyau nama ming.³⁹Ring jijek Samariya ma dak kang tama mwing ma Num, mok hin na ka nugu Yeso sun, wun mimi Shiringbish ka mi teh biring.⁴⁰Samariyawa ma be teh numu, ma kusei gu, wun cang taka ba, Yeso cang tumu nim phur.⁴¹Ring gi-ger gun masa dak kang tema numu mok wun ka tam ba.⁴²Ma wun gu hin na we dak kang, sawa mok wun nis nug shuak ge, amma mok wer phin nir we yisin, mwamwash yon we phin wun giri yong nu wa rima, nzor phiyan ma rieh gu yong mbirin.⁴³Nim phu yon kwanji san, wanak bai galili.⁴⁴Mok Yeso ma titi numu wun, masa na gu shuruk gu ngbeng phe, phe numu geh.⁴⁵Ka be Galili, Galiliyawa ma teng gu. ma phar bubum ka tieh Urshalima ta idin, gi ba ma bi bai idin.⁴⁶Nu sa phin cana a Galili, tieh na nu ba gbum water wine, Akwai mwing rwam ma phada han ka mwing numu yer rin a Kafarnahum.⁴⁷Ka yisin wun Yesu ki be daga Judea bai teh numu, beh cwen gu shaa kwai yer'a ka yer ki tur go ma kukwi'a⁴⁸Yesu wun gu, ka sai nu phar ma yi nis, taka hwen nyi'nyeh, gi nu dak kang'a? ⁴⁹Tak rwam ma wungu, giger, sihr tig sar kamin mwing nang kwai.⁵⁰Yesu wun gu,"bai mwa' mwing nis niniphi ke phen gu," kuko na mur kang numu wun ka Yeso wungu, nu kpan nu mu cwen.⁵¹Wa cwen ti bai, mwing rwam phi nu mu beh, wun gu niniphi ma mwing nu mu ki phen gu.⁵²Nu riphi ba, sa'ar ka gbumsisia, ma wungu tuk ma mohr num ma kwiph nyi'nang, nug yeer numu sag.⁵³Nu gu Ubangiji phin, wun ba wa giri wa tutwir na nyina nu Yeso wungu, banis mwing nis ke wanak, mok na Yo taka ring phe numu ma dak kan tama Num.⁵⁴Yoo nu wa anama ma phu ka Yeso tieh, ka nyarak Yahudiya ka bai Galili

¹Sun ku numong ma ti Jewish festival, Yeso ba Urinshalima.² Kai Urshalima kwanekwaleh ming girish mawa ma pool, Muur ma Aramatic ma phing Bethesda, wama tukun (roofen porches.³ Ring taka yeer rii ring taka kwatakwak kis, taka mbet yii, taka taka yeer na ka yeer namang sa tohr kuk ge, masa nang ting tumong.⁴ Maneka ma Num,ning twang bi brubuk nyii hang ka ying nyi din ming sar nying kui numong sang wok na'nyina⁵Kuko hang mak yau ma yeer ririn kusan wu'wuk tat ma naning.⁶ Yeso phar kuko ki nang tumong, Yeso phing kuko din wa tumung buu, wun gu numur tgbum yeer kukwaman aa?⁷Kuko rima yeer ririn wun gu"shuruk mi sa ma hang ka sorok mi nyiming gee, Maneka brubuk nyi mi tika yin ma sun mi yang.⁸Mwing ma Num wun gu, wanak twang, kpang te ninag nuis shin.⁹Wok wok na'nyina yeer ma kuko kparasan, kpang te ninag numong shin. Nim na wa nim saba'ar¹⁰Jews ma phar nyina nog ma wun "ne gbum sisisia ma yeer,"wa nimsabaar nusa shaar ka nu kpang te ninang nis ge.¹¹ Kuko wun,"Wande ka dak yeer nang kwaaman nog wun mi miih mi banabg.¹²Ma rhiphi gu,"Wa niih nog wun waa?¹³Kuko sa tor phing rina ge, mok ka Yeso ki ba numong" shau, ring ma sa tumog fungorong¹⁴Nim na Yeso phar gu Shak nog wun gu,"phaar yeer nis ki kuk! sa toor siak cween sun geh, nu siak cwen sun, hwen living hang gbum nu.¹⁵Kuko ba saar nying ba wun ba Jews Yeso nong dak yeer nang ti mwa'mwash.¹⁶Mok yong Jews ma phaar Yeso kuko viving wun mok shan dak yeer ma kuko kparasan nim sabaar.¹⁷ Yeso wun ba,"Daa nag wu ti rwam yo nyi'ning taka mi ma mi tii.¹⁸ Mok yog, kang ma Jews kasan ma tam gbumbur gusgus wu mbeshkek Yeso, sa mok ka na gu kuko sisisia yeer nim sabaar shwak geh, mok ka wun Num wa gu Daa numong; hai dus titih numong phu ma Num.¹⁹Yeso wun ba, mi wun wa hen titeer, mwing sa phing ti gu yeer numog hwe'nang gee, hwen daka Daa ti nog mwing phaar²⁰ Ka Daa mur mwing sa dindin gu hwe'nang ka ti gee, phasi gu bum gigeer, mwing ding ti bum jijek ka geer na dak he ti mwarang.²¹Wor ka Daa borok ring tunyi phen naba nzor, mwing ma nagu hang daka mur nzor ka kang mur gu.²²Daa sa wu tam gu hang mok gee, ki ngarak gu mwing titam mok wok.²³Num ti nyina gee he na gu nang mwing gum wur ka he na gu Daa gum, hang ka shinin mwing, shinin Daa ka dak gu.²⁴Mi wun wa hen titeer, yo daka yising wun nang dak phiphing numog tama na da ka dak mi gbum nzor ta ni Num masa kasak gu gee, mok kaki hadan kukui kai nzor ma ngbeg²⁵Mi wun wa hen titeer nim wo bi, nim ding wa yog taka na kama ki kuoi ma yising kor ma mwing ma Num, taka na ka ma yising ma wanak ma nzor.²⁶Woor daka Daa cang yeer numong kana nyina gee mwing cang yeer numong.²⁷Daa ki nagu mwing nyi ma titam mok mbiring mok ka yo wa mwing riphinik.²⁸Sa wuhr nang kang gee nim wu bi nim'gbak ka wa tunyi yising kohr.²⁹ Ma wurik tunyi; taka zizerem kang ma wanak ma nzor, taka na ka ma wa ma phiphinik ying ma kign nim titam mok.³⁰Mi sa phin ti yeer nag, mi yising, mi tam mok, titam mok nag wa cween giiri mok ka sa titii nang gee wa titiima Daa ka dak mi.³¹Wun daka mi wun titii nag, wun nag sa canc giiri gee.³²Hang ma wun wuhn ti'ti nag, mi phing wun ka ma tam titii nag wa giiri.³³He tusuk gu Yahaya, ki phar wun titeer.³⁴Wuhn titi nag mi sa se tama riphinik gee. Mi wun nyi'na gee he keph yeer ying.³⁵Yahaya wa nwaar ka ngha'an wishin tamg'bak, he yiphik sheket ngi'ngan numug ming ma nyim bwas nug shwak³⁶Wun didik nag geer ma Yahaya; rwam daka Daa ki nami mi mii ti wa rwam daka mi ti, wun ka Daa dak mii, mi sa qwisik hang'ang gee.³⁷ Daa ka dak mii ki wun wuhn titi nang hen kisi kas nyi'rang phar gu, yisin kuhr numong tgaka wuhr daka ti bum numong.³⁸He sama wun numong ka cang kang nying geh hen sa dak kang taka na ka dak mi geh.³⁹He yasak nang wun ma Num ming tika wun nong wu na wa hen nzor ngbeng ma Num wun nya'nyina tam wun titi nang.⁴⁰Hen kisi tam kang ma bibii tenang gee he gbum nzor tama Num gee.⁴¹Mi sa mur gbum gum tama ring gee.⁴²Mi phing hen sa ma mumur ma Num yeer nying gee.⁴³Mi ki bi tama tiak ma Daa nag, hen sa se mi gee. Hang kwa bi tama tiak numong he mur gu.⁴⁴Mok shang he dak kang taka hanka mur gbum gum yeer nying sa gum ka nyig tama Num gee?⁴⁵Sa tam nag kang wun mi' ha'as heen tama Daa gee. Na ka ha'as Musa,na ka he dak nag kang ma yo.⁴⁶He dak kanmg ma Musa, dak nag kang taka mi mok ka zizik wun titii nang.⁴⁷Hen sa dak kang ma hwen daka Musa zik gee he tika teree he dak kang ma wun nag

¹Ma sun ma bubum yongiang mbiring,Yeso shimjan sung kawa Galili kama phin wun Tibariya.²Nugu gire gun ma syak gu mok ka ma phar bubum kati ma taka yeer phiphia³Nugu Yeso banin jorong ma matar cang ming taka almajiri numung.⁴Idin keterewa ti hwu'hwit, idin ma Yahudiyawa.⁵Yeso borok titi phaar gire gung masa bi te numung nugu wun gu Filibus, hwu siak fufum te hwu ba giri yong mayi.⁶Wun nyina gi mimak gu,mok ka yo titi giri numung pheng hwen jem ti.⁷Filibus mur wun, fufum din ma ring phu sa shar nyinang nanang gbum bwas ge.⁸Almajiri nyinang namang, ma tiak Andarawus manga ma Simon Bitrus, wun gu wun.⁹Mwing gyang hang wayong ma fufum wok tukun taka cwei phu. Bubum shar ka rieng guyong shang?¹⁰Yeso wun"Dak nang ring ma cig ting"Teeding ti tus fweit Nugu ri'ring ding ma cig ting ma kai mgba shu'shuruk tukun.¹¹Nugu Yeso kpang fufum, kaki kwangi bwat gu Num'ang nugu gaphik ba ring kama cang ting kama nyina phen gaphi cwei wor'daka kukuk numong sharba.¹²Ring mayi ma yisi'ying nugu wun ba Almajiri nu mung munuk nang bubuk yong kama vak hang numung sa vak wa'a!¹³Ma winek kpok wok dak phu ma bubuk ma fufum tukun ding ka vak ring maki kwanji yi'ang.¹⁴Geri ma phaar hwen ka ti nugu ma wun,"Titeer nung yowa annabi ka hwu bai teeyong.¹⁵Yesu phaar ma mur mabe ki kpang gu ma kuku maba jiphi gu nugu phen jorong ma matar ding kama numung.¹⁶Tee ti yiyere, nugu Anmajiran numung masir ma ba sang.¹⁷Mayin jirigi ming ma shinjan ma ba kafarnahum. Lokacina sun keti Yesu kisisa kai tee namang mbek.¹⁸mwamwash nung mim kukuk sa hwuruk yeer, nyi sa zuphun.¹⁹ka anmajiri ma kwanji ti tuki wanji kimani mil wu wuk phu ma tukun ko wu wuk tat, nugu ma dak yii ma phaar Yeso sa shin njong ma nyi sa hweit ti huru-hwit ma jirgi, nugu ma sema diren.²⁰Nagu wunba Wa mii! sa diren nang ge.²¹Nugu

murnyi ma sai gu ming, wok wok na nyina ma kai tee ka ma bai-ying.²²Yi nyan, gire bur kama rang wok nyinang ma song ding ma phaar jirgi nyi'ang sa tur tum ang ge, Yeso kuma sa yin jirgi ming taka anmajiri namang ge, anmajiri ma ba kwan'namang.²³Sai dari akwai jirgi bur kama vak kama nee Tibariya hwu-hwit ma tee ka gire mawa yin fufum'yin. Ka Num ke kwanji bwat'ang.²⁴Ka gire ma phaar Yesu taka anmajiri numung masa tur tumung geh nugu ma yin jirgi ming kami namang ma ba Kafarnahu ki Yasak Yesu.²⁵Ma gbum hu wok nyi'nang, nugu ma wun gu wun,"Rima gbigbaraph, nim ta nung kanu bii ka yong?"²⁶Yesu wun ba wun,"mii wun wa hen giri hesa yasak mii, sa mok ka heki phaar hwen ka mii ti geh mok ka he ji yii fufum he yisi'ying.²⁷Ngaarak maknan yau ki yasak beer hwen ka kasan, yasak nang beer ka sa kasan geh ka ba hen he gbum nzor kasa kasan ge ka mwing riphinik hwu nawa hen, mok ka Num Daa ke dak gu hatim numung titi²⁸Nugu ma wun gu,"hwen tika tere hwe ti rwam ma Num? ²⁹Yesu wun ba,"yonung wa rwam ma Num; Mur nang riphinik ka yo dak gu"³⁰Nugu ma wungu," hwen pha'phaar ta nung kanu ti ka,wu phaar wu dak kang neer? ³¹Nu tika shan? Ma kika'neer ma yi mana zizang ming, tiphaar kama zik, naba fufum ka nee twang mayi.³²Nugu Yesu wunba wun, giri giri, mee wun wa hen sa Musa nung ka nawa hen fufum na ka nig twang ge, wa Daa nang nung ka nawa hen fufum giri ka nig twang.³³Fufum ma Num nung ka wana ka nig twang maka naba tee yong nzor,"³⁴ Nugu ma wungu, ri'ma gbugbaraph, ca ke nabaring hwor fufum na ni'nim³⁵Yesu wunba,"mii nung wa fufum ka bing nzor. Nuka nubi tee nang nusa ji yong ge nuka nu dak kang tee nang hwur'nyi sa ti nu ge.³⁶ Mii wun wa hen wun giri nung ka he ki phaar mii nyina nbgak he sa mur gee.³⁷Taka na ka Daa namii, be tee nang, riphinik ka ba tee nang mii sa gbanak gu bwa'bwase ge.³⁸Mii mi nig twang, mii sa be ke syaik hwen ka mi mur ge, mii syaik ma rina ka dak mii.³⁹Yonung kawa mumur ma rina ka dak mii ring ka namii masa ngaarak nyin'ang namang hwuri tii ge, saik dai mii yeerek banim ka teeyong san.⁴⁰Yonung wa hwen mumur ma Daa, riphinik ka mwing phen murgu ka gbum nzor kasa san ge, mii mi yeerek gu nim ka teeyong san.⁴¹Nugu Yahudawa ma hwisi gbugbur, mok ka wun, mii nung me wa fufum ka neh twang!!⁴²Ma wun,"sa yonung kawa Yesu mwing ma Yusuf, ka rurama heneh wu phing ba ge? Tika tere mwamwash yong wun, mii sir daga twang?"⁴³Yesu mur ba wun,"sa wisi nang gbugbar kang nyin ge.⁴⁴Ba hang ka be teenang ka sa Daa nang ka dak mii nung ka naraphak ge mii mi phigmii yerek gu nimka teeyong san.⁴⁵Wa zizik ting yishi ma Anabawa ming wun"mbiring namang Num gbaraph ba; Nuka nu yisin nu gbaraph tama Daa, be tee nang⁴⁶Sa wun hang ke phaar Daa geh, sai yo na ka neh tama Num yonung ka pheng Daa.⁴⁷Mi yon titeer yona ka mur yo nung wama nzoring ka sa san ge.⁴⁸Mii nung mewa fufum ma nzor.⁴⁹Ma Daa nying ma yi mana zizang ming, ma phen ma kwakan⁵⁰Fufum ka sir twang wayong, riphinik ka yi sa kwei ge.⁵¹Mii nung mewa naka sir twang nuka nu yi fufum naming, ka cang harmgben ma tee. Fufum naka mii nawa hen wa yeer nang ka mii war teeyong!!⁵²Nugu Yahudawa ma ti bwan yeer nang masa yiphik kan wun, wun tika tere kuko yong naba ring yeer numung hwu yi? ⁵³Yesu wun ba, giri, ka he sa yi weh yeer ma mwing riphinik ge, he phen he hwu mek numung ge, ha sa gbum nzor nyi nying ge.⁵⁴Riphinik ka yi weh nang, phen wu mek nang wama nzor ka sasang ge, mii yeerek yu nim ka teeyong sang.⁵⁵Mok ka weh'nang wa beer giri,mek nang kuma wa hwen hwu'hwu giri.⁵⁶Nuka nu yi weh nang, nu phen nu hwu mek nang, ka cang nyi nang, mii phen me cang nyi numung.⁵⁷Ti phaar Daa rima nzor dak mii. Mi phen mii mok ma Daa, kana nyina nung nuka nuyi hwen'nang, nu cang mok mii.⁵⁸Yonung wa fufum ka sir twang, sa wur naka Daa nyi ma yi ma kwakan ge. Nuka nuyi fufum ding nu cang har teeyong sang.⁵⁹Yesu wun bubumyong sa shak sa gbaraph Kafanahun.⁶⁰Ma yisin nyina, anmajiran numung bur ma wun, wun yong kuk,ne phing yising?"⁶¹Yesu, phing kang numung wun anmajiri ma hwusi gbugbur titi ma wun ding nugu wunba, yo ca wa hen hwen kikasakang'a?"⁶²Ca ka tire nung ka he phaar mwing ma riphinik sa baning tee ka waying tumu? ⁶³Ruhu nung ka bada nzor; Yeer sa bing hwen jek ge. Wun ka mii wun wa hen wa ruhu, taka nzor.⁶⁴Bur nyin mawa yong ka masa mur ge, tun ma kuu, Yeso phing ka masa mur dak kang ge, taka riphinik ka hwu reph gu.⁶⁵Yeso wun-wun, mok na nung ka mii wun hen, ba hang ka bai teenang sai tama Daa.⁶⁶Sun mana, anmajiri numung bur ma phen ma sun, mas tur shin gire ge.⁶⁷Nugu Yeso wun ba wuk dak phu ding, Hen hesa mur bai ge, sawa nyina ge'a? ⁶⁸Mwash nug Bitrus wun gu wun," Daa giger wu baka tama neh? nu nung nuwa ma wun'ing ka bing nzor kasa sang ge.⁶⁹Hwer hwu dak kang wu phing nu nung nuwa mai tsarki yong ma Num!!⁷⁰Yeso wun ba, sa mii nung ka me cun hen, wuk dak phu ge, amma nyi'nang nyin wa rima tuhm nung?" ⁷¹Wun numung ding sa titi ma Yahuda mwing ma Siman Iskariyoti yo nung, wu na ba Yeso.

7

¹Ka bubum ba yong ma hadan Yeso beshin Galili, sa mur yin Yahudiya ge mok Yahudawa ma mur mbeshek gu. ²Idi tashak ma Yahudawa be hwet.³Nu ma tungwa ma wun ngu, "Wanak ba Yahudiya, ngi taka siyak nu ma phar rwam ka nu te.⁴Rina ka mur re mbiring ma phe ngu sa te hwen hang ndenden ge bubum ba yo ka nu te jem nu phas titi nes kanang ma teng.⁵Ma tungwa ma ma sa dak kang te numu ge.⁶Yeso mba, kisi shar me, hen nim ta gbak wa nyen.⁷Teng sa hwa hen nang ge, hwa mi yang mok mi wun rwam numu sa jem ge.⁸Hen ba ibi, mi sa ba tumu ge mok kisi shar me bai."⁹Ka kwanji wun mga bubum yong ra Galili.¹⁰Ka ma tungwa ma kwanji bai te idi yo ma bai, ndendenden sa wa ngen ge.¹¹Mok Yahudawa ma yasak gu ta idi ma sa wun wa ka yo ta?"¹²Wun wa titi numu babuwu tama gere na ming bor ma wun, "Wa riphinik jek bor ma sa wun, "Aw haram ka ma reng."¹³Ka na nyina ha sa ti wun kanag titi numu mok ma dirin Yahudawa.¹⁴Idi be ciciu nu Yeso yin shak yiphik gbaraph.¹⁵Yahudawa ma tam kang wet ma wun, "A teka tere re yo gbum phephen jijek nyining? Yo ma sa kpis wok ge."¹⁶Yeso mur ba wun, "Gbugbaraph nang sa wa nang ge, wa ma re na dak mi."¹⁷Re na ka mur siyak gu, phe gbugbaraph yong da ne ta ma Num da wa na na titi nang.¹⁸Re na te wun titi numu yisak gung titi numu, ne gbak ka yisak gung ma rina ka dak mi, yo wa riphinik ka te giri kasan sa temu.¹⁹Sa wa Musa nu nawa hen dokoki ge?" Ka na nyina re ma sa siyak dokoki na ge sha dak ka he mur mbeshek mi?" ²⁰Gere ma wungu, "Nu wa ma

kriphing ne mur mbeshek nu?"²¹Yeso mur wun mba, "Mi te rwam nyinang, mbiring nyen he te mamaki. ²²Musa nawa hen shishikuk (sa ne ta ma musa ge, ne taka ma kanu, ma kamu), nim Asabar he she gu riphinik kuk. ²⁴Ka riphinik se shishi kuk nim sabar mok he kashi daka ma Musa, sha dak ka he te bwan taka mi ka mi dak riphinik ca jek jek nim sabar? ²⁴Sa te na mok phiphar yi ge, te na mok giri. ²⁵Bor nama ka ma ne Urushalima ma wun sa wa re yo nu ka ma yisak ma mur mbeshek ge? ²⁶Phar tam wun bas hang sa wun ngu hwen hang nge shushuruk ma sa pheng wun yo wa Kristi ge da sawa nyina ge? ²⁷Nyina we phe te yo ne. Ka be shar ka Kristi be ma sa phe te ka ne ge. ²⁸Yeso tam wun shak ma kukuk, gbaraph ba reng wun, "Hephe mi, hephe te mi ne, mi sa be ma titi nang ge rina te ka mi ne. Mi sa be ma titi nang ge, rina ka dak miwa rima giri he sa phe ngu ge. ²⁹Mi phen ngu mok mi ne te numu, yo nu dak mi. ³⁰Ma mur ma tur gu hang sa dak gu wok ge mok nim numu tor. ³¹Nyina gbak re jijek gere na ming ma se giri te numu ma wun, "Ka kristi be te alamu ger yo ka re yo te?" ³²Farisawa ma yisin gere masatam wun titi ma Yeso, nu shushuruk malamai taka Farisawa ma dak taka rwam nama ma ba tur Yeso. ³³Nugu Yeso wun nba, "Mi tor yong taka hen bwat, nu mi ba ta ma rina ka dak me. ³⁴He yisak mi he sa gbum mi ge, te ka bai he sa phe bai ge. ³⁵Yahudawa ma wun mba ma tungwa, "Re yo wa bata ka we sa gbum gu ge? Da ba taka Helinawa ka ma te kukwa ba gbaraph ba? ³⁶Wun ta nu wun nyina, "He yisak mi he sa gbum mi ge te ka mibai he sa phe bai ge?" ³⁷Nim ka ma wa we kwanji nim shuruk ma idi Yeso wanak tam wun ma kukuk wun, "Ka wur nyi te hang, be te nang be wu. ³⁸Ri na ka se giri te nang ka nassi wun, so nyi ma nzor ma wirik yer numu. ³⁹Wun nyina titi ma Ruhu ka taka na ka ma kise giri te numu ma se, ma ki si na ba reng ruhu mok ma ki si borok Yeso. ⁴⁰Ribor gere na ming, ka ma yisin wun, ma wun, "Yo wa annabi. ⁴¹Bor ma wun, "Yo wa Almasihu. Bor ma Wun, "Almasihu wirik Galiliya? ⁴²Nassi sa wun Almasihu wirik shan ma Dauda ka ne Baitalami te ka Dauda wirik ge?" ⁴³Nu ma gbum gigaphi titi gere ming mok yo. ⁴⁴Re bor ma mur tur gu riphinik hang sa dak gu wok yer. ⁴⁵Taka rwam ka ma be ta tur Yeso ma phen ma ba taka Fariatoci shushuruk taka Farisawa ka ma wun, "Sha dak he sa bing ngu ge?" ⁴⁶Taka rwam ma mur, "Riphinik ha ki si tam wun ka yo nyining. ⁴⁷Farisawa ma mur ba, "Hen ma ma kiharmak hen na? ⁴⁸Da shuruk hanki se giri te numu da kwara Farisawa? ⁴⁹Gere yong ka ma sa phe mok ge wa la'anannu. ⁵⁰Nikodemus wun mba, (yo ka be tumu tama Yeso, nyinang cikin Farisawa), ⁵¹"Da sharia ner sa shak tur riphinik ge sai ma yisin te numu ngi ma phe hwen ka ki te bek ge?" ⁵²Ma mur gu ma wun, "Nu ma nu ne Galili? Rhipi te nu phar, annabi hang sa wirik Galiligr. ⁵³Ne yong ne gbak ba phe numu.

8

¹Yesu bai matar zaitun. ²Ma hi-himi phing bee shak, ring biring ma bii te nu mung cang sa gbaraph ba. ³Nugu taka zizik teh taka Farisawa ma bing gu hin hang ka ma tur nang taka rurog ka sa nu mung ge ma dak gu rang. ⁴Num ma wun gu, "Ring ma gbaraph hene yong ma turgu tee mwan. ⁵Sharia, ma Musa wun ba ring wur ring ba yong wa sa gar ba, Nu nu wun ka shaang titi numug?" ⁶Ma wun nyina ma mik-mak gu ma mur gbaam hwen ka ma has gu ying, nugu Yesu iok titi sa zik teh ma zidir wok? ⁷Ka ma sa tur rhipi gu wannak towang wun ba nu riphinik ka nu sa ma zing yan ga nu yiphik tar gu ma matar. ⁸Phan jok titi ting zik teh ma zidri wok. ⁹Ka ma yiisin nyina ma wusik nyi-nyinag ma yiphi su-suruk ba biring ma ngarak Yesu yo kwan numung taka hin cicu na ma. ¹⁰Yesu wanak towang wungu, "Taka has nu din ma wa ta? Ba hang ka mgbeshek nu?" ¹¹Wun, "Ba hang da Yesu wun me ma mi sa mgbeshek nu ge ba nes sa tur teh hwen vivi ge. ¹²Yesu phing tam wun taka ring wun, "Me nung mi wa ngan ma teyong yo rin-na ka yo sik mi, sa shin sun me ge mok na gbaam nzor ngan. ¹³Farisawa ma wun gu, "Nu tam wun titi ner, wun na sa geri ge. ¹⁴Yesu wun ba, "Ka mi wun, wun titi nang wa wun giri nung ni phing tee ka me nying taka te mi bai yin. ¹⁵He tee sharia, ma mu-mur titi me sa teh gu hang sharia ge. ¹⁶Ko mi shiphang wun me wu teh phang geri nung mok ka sa me kwana ge, mi we wer phu ma da ka dak me. ¹⁷Dokar nyi min ma zik wun riphinik ka wa shaidar riphinik phu wa geri nung. ¹⁸Me nung ka mi cang shaida ma titi nang Da nang ka dak mi ma shaida me. ¹⁹Ma wun, "Da nes wa ta?" Yesu wun ba hen sa phin mi ge balle da nang ka phing phang me Da he phing Da nang. ²⁰Wun ba wun yo sa hu-huit ma tah ajiya nung ka sa gbaraph shak ba hang ka tur gu mok ka sa'arsa kisi teh mbak. ²¹Sa phing wun ba me banang he yasak me he sa gbaam me ge he kwai phi-phinik nyan min tee ka mi bai ying he iya bee ge. ²²Yahudawa ma wun, "Wu mgbeshek titi nung a? Ka wun teh ka mi bai yong sa iya bee tumung ge?" ²³Yesu wun ba hen he wa daga ting nung me ko ma, me nyin towang nung hen he wa ma teyong nung, mi me sa ma teyong ge. ²⁴Mok nyi-nan nung mi wun he kwai phi-phinik nyan min ka he sa me mur me ge, he kwai phi-phinik nyin min. ²⁵Nugu ma wun gu, "Nu wa ne?" Yesu wun ba me wa hwen ka mi wun wa ma kuu. ²⁶Me wa ma bu-bum jijek ka min wun wa hen, me phing mi ti wa hen hukunci min duk da haka riphinik ka dak mi wa ma geri yin, bu-bum ka mi yisin teh numug, bu-bum di nung ka mi wun ba teyong. ²⁷Masa phing ge. Mok ka sa tam ba wun titi ma Da. ²⁸Yesu wun ka buruk mwing riphinik towang he phar me ni sa tee hang mok titi nang ge tika in da ka da bing me ka na nung me sa wun bu-bum ba yong. ²⁹Yo ka dak me wa phu ma me sa nyarak me kwa ge, mok ka ni-nim me tee bur bum ka hwarak gu kang. ³⁰Ka Yesu sa wun bu-bum ba yong ring jijek ma mur gu. ³¹Yesu wun ba Yahudawa ka ma wur gu, "Ka he rang wun ming he wa almajirain nang geri, ³²Kuma he phing geri geri na nung war hen. ³³Ma wun gu, "Wur wa shan ma Ibrahim nung wu kis ta ba sik hang mok shang nu wun ma yantar ma hen?" ³⁴Yesu wun ba, "Geri-geri me wun wa hen riphinik ka teh zing wa tephi ma zing. ³⁵Tephe sa cang mwing phree ge ma mwing phree cang phree tumung ma biring yin. ³⁶Me wun w hen ka mwing phree cang phree kang nyi-na her ma he cang ma kang nyi-na. ³⁷Me phing he wa shan ma Ibrahim nug, he mur mgbeshek mok ka he sa mur wun nang tee nyin ge. ³⁸Me wun bu-bum ka me phar ta ma Da nang he ma teh bu-bum ka he yisen taka da nyin. ³⁹Ma wun gu, "Ibrahim nung wa da ner. He wa phang mwing ma Ibrahim nung he teh phan bu-bum ka Ibrahim teh. ⁴⁰Amma hen, he mur mgbeshek me, riphinik ka wa hen geri ka yisin ta ma Num. Ibrahim sa teh nyina ge. ⁴¹He tee rwam ma da nyin ma wun gu ma sa mar wur Fasikanci min ge, wu wa ma da nyinang Num. ⁴²Yesu wun ba, "Ka Num nung wa na nyin

he mur phang me me ne ta ma Num me wa yong, "Sa mok ma titi nang nung me bee ge, yo nung ka dak me.⁴³ Mok shang he sa phing wun nang ge Wa mok ka he sa iya yisin wun nang ge nung.⁴⁴ Hen he wa ma da nyin shaidan nung, he mur teh rwam ma da nyin. Wa ring ma mgbesh ring tun ma kuu sa rang gu geri ge mok ka sa ma geri yin ka tam wun ta phak mok ka wa ring ma phak taka rora ma taka phak.⁴⁵ Mok ka mi wun wa hen geri he sa mur geri ge.⁴⁶ Ne nung yeer nyin yonk ta ba tur me kitech hwen vivi? Mok shaang me wun geri he sa mur ge? ⁴⁷Riphinik ka wa ma Num yisin wun ma Num hen sa yisin wu ma kwara nyin ge."⁴⁸Yahudawa ma wun gu, "Wu sa wun geri ge ka wu, wun nu wa Basamariya da nu wa ma min titi?" ⁴⁹Yesu wun ba, "Me sa ma mim yin ge me tan na, hen ku mu he ten me.⁵⁰ Me sa yasak daraja mok titi nang ge amma hang sa yasak sa hukuntawa.⁵¹Giri, giri me wun wa hen hang ka kashi wun nang, sa kwai ge."⁵²Nu Yahudawa ma wun gu, wu phing nu ma mim titi Ibrahim ka annabawa ma ki kwai, amma nu, nu wun hang ka yisin wun nis te geri sa phar ku0kwai ge."⁵³He sa ger da ner Ibrahim ka kwai ge da he ger? Annabawa kuma ma ki kwai nu kpang titi nis ka ne?"⁵⁴Yesu wun ba ka mi daukaka titi nang daukaka nang sa cang hwen hang ger ma daukaka Da nang nung ka he yo wun yo nung wa Num nying.⁵⁵Ka he sa phing gu ge, me phing gu ka mi wun sa phing ge, me cang ka hen rin ma phak me nung me phin gu me kashi wun nu mung ka num numug.⁵⁶Tanu nyi Ibrahim gbaam kang hwak ka phar nim nu mung phar nun teh murang."⁵⁷Yahudawa ma wun gu, "Nu kisi weni kusan hamsin nu ta phar Ibrahim?" ⁵⁸Yesu wun ba "Geri-geri me wun wa hen me wai kamin Ibrahim." ⁵⁹Ma hur matar ma sagar gu, Yesu didin titi numung ang wurik daga shak.

9

¹Yeso hadan,pharr kuko hang hene marr gu yii mbet.²Almajire numung ma riphi,"Rabbi ne phinik kuko yong, da wa ma henee? mok kama marr gu mbet?"Yesu muur," kowa phang wun kuko yong nong wa ma phiphinik ing, da ma henee, wa nyina geh wok ma Num phasi titii numung.⁴Wirr we bing mok ma rwam ma na ka dak mii, te sa tohr nang. Suun wu bi ba hang ka phin ti rwam.⁵ Mi sa tohr tih yong. Mi wa ngingan ma tig yong.⁶Yesu kwanji wun, nung tak titai ting, vwen ma titai numung, hok gu,"vwen yii kak.⁷Wun gu banis; nyaph tum"Siloam", Kuko ba numung sarr nying, nyaph tum yii burit phen bi.⁸Te meek ma phi taka ring daka ma phing gu tuumu, wa rima kukusi tee, ma wun, sawa rung nung vash ki kusi teh ki cang ting geeh?⁹ Boor ma wun wa yonung," boor ma wun,"phak, wa hang ka tika yoh,"kuko wun ba,"wa mi.¹⁰Ma wun gu,"nu ti teer teree yi nis ma pharing te?"¹¹ Wun ba."riphinikna ka he phin gu nung Yeso, fung vwen, mash phisi yi nang,"wun mimii, mi ba Siloam mi ba nyaph. Mi bai mi ba byaph,mi gbum phi-phaar wok wok.¹²Mawun gu,"wa taa? "wun ba mi sa phing geh,"¹³Ma bang kuko mbet yi ma sung tama farayawa. Numu wa nim sabar, Yeso¹⁴ fung vwen phen borok gu yi.¹⁵ Farasiyawa ma sa riphi gu gbigbing nu ti teree yi nis pharr tee,"kuko wun ba, phisi mi vwen yi mi ba nyaph, mi pharr tee."¹⁶Farisawa boor ma wun, kuko yong sa nig tama num geh, mok ka sa syiak doka ma sabar boor ma wun, hang ka wa ma phiphinik nying sa phing ti wuhr bum yong geh?"¹⁷Farisawa ma gaphik kuko mbet yi,"nu nuwa shang titi numung, ka borok wa yi? kukor mbet ti wun,"wa manzo.¹⁸ Jews ma gbum suun wun ding ming titi numung ka wun wo wa tumu ma yi mbet, Yeso borok gu yi, madak maphing ma hene ma kukor mbet yi ma sumung.¹⁹Ma riphi ma hene" wa mwing nying ka he wun he marr gu yi mbet aa? wa ter tereh gbum phiphar? ²⁰Ma hene ma wun,"wu phin yo wa mwing neer wu marr gu mbet.²¹Phar tee yong wu sa phing geh. Wa ne nung borok guu yi,wu sa phing geh. Riphi gu nang, wa mwing kaph phing tam wun."²²Ma hene ma wun bum yong, mok ka ma diring Jews. Jews ma ki murr wun ka hang tuun won wa Kristy nung, mak tak rina nyan ma shak.²³Mok yong ma hene ma wun,"wa mwing kaph riphi gu nang."²⁴Ma kasa phu ma sa riphi kuko mbet yi ma wun," na gu Num gbum. Wu phing kuko yong sama zi zerem hang ba."²⁵ Kuko wun," mi sa phing da wa ma phiphinik yeer geh. Hwen ka mi phing, mi wa tuumu mbet, mi ki phar tee."²⁶Ma wun gu,shang nung ti waa? ti tere tere nung borok wa yi?"²⁷ Wun ba miki wun wa hen phinang buu, he sa yising geh! Mok shang he riphi kpisik pkisik? he sa murr cang almajire numung geh, da he mur?"²⁸Ma ha's gu ma wun," nuwa almajire numung wirr wu wa almajire ma Musa.²⁹Wu phing Num ki tam wun taka Musa, wu sa phing teka yong nig geh."³⁰ko mur ba wun" yowa wa hen ny'nyaar nyi" he sa phin te ka nig ying geh. Mi borok mimii yi.³¹Wiir wu phing hang ka wa zi Num sa yising manji numung geh; hang na ka kang ti-rwam cwen numung Num yising."³²Ki nyig ma tumuu buu wu sa yising wun hang borok gu riphinik yi.³³Bun tere wa rima Num giri.³⁴Ma wun gu, mimar nis mbiring nig zi ming, gi nu gbarab baring? Ma bganak gu nyang."³⁵Yeso yising nyina wun maki gbanak kuko shak, Yeso yasak gu, riphi, nu dak kang mamwing ma Num?"³⁶ phin nyin wun gu,"mwing ma Num wa nee, gi mi dak kang ma yo? ³⁷Yeso wun gu, nu ki phar gu, yo nung nu tam wun phu."³⁸ Kuko wun gu,"Ubangiji mi dak kang, nung nagu Yeso gum."³⁹Yeso wun gu titam mok bi ting yong geh buur, ka masa phar geh ma phar tika ma pharr ma cang mbet."⁴⁰ Farasiyawa boor ka ma phar girii ma yising wun numung ma riphi," wirr mawu wa mbet ya'a? Yeso wun ba,kahen wa mbet."⁴¹ Yeso wun ba, ka hen wambet hen sa ti phang hwen zi nying cang.

10

¹Giri, giri mi wunwa hen ring na ka sa yin turr wirr ma teh yioyin ma shan ma tumuk geh, amma baning cwen bing, ring nan wa tiok shuruk.² Ring na ka yin ngirish tutwir wa mwing rima kiken tumuk.³Rima gu-gashak teh borok gu tieh, tumuk yisin kor numu, phin tumuk numu tiak, kuma hadan ba nyi nyi, baba nyang.⁴ Kwanji bin ba ynyan mbiring, hadan ba nyi nteh, tumuk hadan ba nyi nyi ma siak gu, tumuk phin kor numu.⁵Ma sa siak kuko geh, ma phar ti-shu shu, ma diring gu, mok masa phin kor ma kuko geh."⁶ Yeso wun ba wun yong misalai ming, masa phin tutwir hwen ka win ba geh.⁷Nong yeso sa wun ba, giri, giri, mi wun wa hen mi nu miwa ngirish ma tumuk.⁸Nu han ka nu suun bii ma mi nuwa tiok shuruk tumu masa yisin ba geh."⁹Mi nu mi wa teh gugashak, nu han ka nu yin teh nan, gbum nzor numu; ba tah gbak teh yas beer."¹⁰Rwan na tiok a gu ti ti tiok, kpu kpan nzor taka mumwash tieh, miki beh mok mi nawa hen nzor sa ma

kukwanji geh.¹¹ Mi wa makiyayi mangar, makiyayi jek reph nzor numung mok tumuk.¹² Ring na ka ma dak gu, sawa rima kiking¹³ Teh shi shuu mok yoo wa mwing rima titeh ran gabju, sa dak kan teh phar tumuk geh.¹⁴ Mi nu mwiwa rima kiking titeh mangar, mi phin tak nang, tak nang ma phin mii.¹⁵ Daa phig mi, meh Daa, ma reph nzor nang mok tumuk nang.¹⁶ Mi wa ma tumuk hamg kama sawagargr yon geh, done mi bing ba ma gbaraph phiphin kor nan, mok ma phin ma tunga, ma phin rima, ki king ba gii ma cang taka ma tungwa.¹⁷ Mok na nung Daa mur mi, mi riph nzor nan, geh mi mnii phen mi gbum yi.¹⁸ Ba hang ka war'a wok nang, mi mii reph kama nzor nang wa mi wok nan kami phiney gu titi nang, Daa nu ki na cwen.¹⁹ Mok wun bayong titii ma Jew gaphi.²⁰ Gigeer na ma wun, "wa ma kiri phin titii, kuma wa rima wuk, wa hennang mok shan he yisin gu nang? Bor nama ma wun, yon sawa wun ma kirphin ka riphinik tam geh.²¹ Maneer, kiriphin geh phin borok gu rima yii mbet yii'aa?²² Sai nugu lokoci ma idi tsarkakewa Urshalima be.²³ Yeso sawa shak, sa shin Colonnade, teh ka Solomon mwi.²⁴ Jew ma pharr nyina nu ma dak gu cicwen, ma wung gu," ka sa bining nu dak weer teh yirsin titi nis?ka nu-nu, nuwa Almasihu, wun ba ring nyan mbiring.²⁵ Yesu wun ba, mi wun wa hen, amma he sa dak hasha na kang nyin wa giri geh.²⁶ Bubum ka mi teh tama tiek ma Daa nang, ba nu ma nami suun. Bubum na bayong he sa dak mi kang geh, mok he sawa tumuk nang geh.²⁷ Tumuk nang ma yisin kor nang, mi phin ba ba kuma syiak mi.²⁸ Mi na ba nzor ka ka sa rang cwen geh, ma sa kwin ge, ba gang ka war banang wok nang.²⁹ daa na, ka nami mii ba wok nang, geer na mbiring. Ba hang ka warr ba wok nang.³⁰ Mi ma Daa weer wa nyi nang.³¹ Sa Yahudawa ma kur matar geh ma sangar gu.³² yeso wun ba" mi phasi wa hen rwam mangar tama Daa nang did-did. Ciki ma rurwam bayon nu gu hen sangar mi'ah?³³ Nung Yahudawa ma murr gu," sa wa mok rwam mangar hanung wee sangarr nu geh, wa mok nu yun riphinik ka weer, geh nu kpa titi nis wun nuwa Num.³⁴ Yeso mok ba wun," sa zizik yishi gu ma wun mi geh'a? hen wa alloli'aa? ³⁵ Ka mi phin hen alloli, ba taka na ka wun ma Numbe ba, (wun ma Num na sama titam geh). ³⁶ He wungu wadda da kebe, phin dak gu tig yong, nu tih gu Num phak titii, Mok miwun, miwa mwing ma Num?³⁷ Ka mi sa ti rwam ma Daa nang, sa dak na nzor tieh nang geh.³⁸ Amma ka mi teh rwam din, da hen sa murr me geh, mur na bubum kami tieh geh he phin yi, geh he phin wun Daa nang wa nzor nang, mi kuma miwa nzor ma Daa nang.³⁹ Ma haram yeer geh ma trur gu, amma sa beh shin numu, wunik ba wok.⁴⁰ Ba numun har ninye ma kogin Urdun, teh ka Yahaya tih ba ring batisma ba cang tomung.⁴¹ Gireh dikdik ma ba tomung, ma wun, Yahaya sa tieh bubum nya'nyasi geh, Bubm bayoung ka Yahaya wun titii ma riphinik yong wa girii.⁴² Ring dikdik ma dak girri tumung.

11

¹Kuko hang rima tyiak Liazarus yeer rin Baitanga, kanyen ma Maryamu taka matta Sarmu.² Maryama ka rukut Num ma nai susurung phen phisi gu kis ma titii numung, ka su surung phen phisi gu kus ma titii numung, ka sarmu Lazarus kasa jek geh.³ Ma sarmu ma dak ma phin" Yeso wun pharr rina ka nu murr sa wa jek geh." ⁴ka Yesu yisin nung wun, "kwei yong sa bang gu ma ku-kwei geh mok ka ma kpa tyiak ma mwing ma Num twang.⁵ Yesu mur matta, phu ma sarmu Liazarus.⁶ ka yisin wun Lazarus sa jek geh, nugu cang tee ti nim phu. ⁷Ka yong hadan nugu wun ba wun phin vuin Yahudawa".⁸ almajiran ma wungu," rima gbigbarab, har Num yong, Yahudawa ma yasak ma mur sakar nu matar nu phen nu sakar nu ma matar a? ⁹Yesu mur," sa sa'a wok dak phu nung wa nim nyinang geh? Ka riphinik shin yii nyaan sa kpingin geh mok ka te ngaan.¹⁰ Ka riphinik shin suun ming wu kpudin, mok titak suun," ¹¹ Ka wun bubum yong, ka bubum bayong, kwanji, nu wun ba," mwan nerr Laizarus ki naru, mi bai mi ba yerik gu ruh.¹² Nugu almajarin ma wun gu, "Daa ka wa ruh nung yirr." ¹³ Yeso tam wun titii ma kukwei ma Lazarus nung, ba masa phaar wun tamwun titiima nina ruh kpitak.¹⁴ Nugu Yeso ngaar ba wun nghan, Lazarus ki kwei.¹⁵ Mi ti mwarang mok hen, ka mii sa tumung geh he dak kang nghanak wu ba te numung." ¹⁶ Tomas kama phin gunmwe ma Tagwaye, wun ba almajirin buhr," wu bai wu ba kwei taka Yeso,"¹⁷ Ka Yeso be twang, gbum Lazarus ki ti nim nin tunyen.¹⁸ Baitanya wa hwu-hweit na Urshalima, tee ding ji ti sisin taka tunga.¹⁹ Yahudawa jijek ma tama Maryamu phuma Matta ki ten ba mok Yau ma sarmu ka kwei.²⁰ Ka Matta yisin wun Yeso wu bii, bai ki gbum gu cwen Maryamu sa cang shunphi.²¹ Matta wun gu Yeso," Daa ka nu wa tuk noho yong sar nang kisi kwei,"²² Ka yong nying gbak hwen ka nu riphi tama Num nawa nu. ²³ Yeso wun gu Matta, sarnu phen wanak.²⁴ Nugu Matta wungu, mii phing phen wanak nim ka taka kukwei ma wanak"²⁵ Yeso wungu , "Mii nung mi borok taka kukwei mii nung miwa nzor; nuka nu dak kang te nang, kwei gbok, phen wanak.²⁶ Riphinik kawa nzor, phen dak kang tee nang sa kwei geh. Num mur nyina?"²⁷ Nugu wungu, "Daamii mur wun nunung nuwa Almasihu, mwi ma Num, ka bii teh yong. ²⁸ Ka wun nyina, nugu phen ba phin Mary ndindin din wun," Matta mur pharr nu"²⁹ Yisin nyina, nugu bai sisarr te numung.³⁰ Yeso kisi sakai kanye ding sa tur tii ka Matta gbum gu.³¹ Yahudawa ka masa taka Maryamu, kama bii ke wun ba nyii ma phaar Maryamu wanak sisar sa ba nyan tee nung.³² Maryamu kai teka Yesowayin, nugu hwu ting kis numung wun, "Daa Num wun phang nu wa yong, sarnang kisi kwei."³³ Yeso phaar sa kwing, tak Yahudawa kama siak guu, nugu tasi kang numung;³⁴ Phen wun, "Ta'nung ka he naphak gu? nugu ma wun gu, "Daa bee bi pharr"³⁵ Yesu kwing. Nugu Yahudawa ma wun," he phar ka nang ka mur Lazarus!"³⁷ Buhr ma wun, "Yong sa rung ma phan ka borok gu kuku mbet yi yi geh, sa shar ka shak kuuko yong kwei-ang geh aa?"³⁸ Yeso sa wa ti tase nugu bai tong nei tongnie wa ka twak maki shishi ngirish ma matar shuruk.³⁹ Yeso wun," ma kpang matar'ang," Matta sarmu" ma Lazarus ka kwei, wun Yeso "Daa mwamwash yong yeer numung ki phun nu nuk, mok ka ki ti nim ning ma kukwei. ⁴⁰ Yesu wungu," mi sa wun, kanu dakkang nu phaar kpukpang ma Numgeh?"⁴¹ Nugu ma tusuk matar'ang. Yeso kpang yii numung twang wun, "Daa mi bwat wanu ka nu yesin mi. ⁴² Mee phing nu cang ki yisin mi ninim, wa mokma gire yong kama kerephik mii nung mi tam wun yong, gima wun nunungnu dak mii"⁴³ Ka kwanji tam wun mbiring, mamwash nung ring ma sok nyi ting ma tam gbugbor, Yeso kwing ma kohr guhn, "Liazarus, wurik!"⁴⁴ Nugu rina ka kwei wurik; kikiis numung taka wu-wok numung mawa jijiphi ma likafani, tom

numung wa shi-shi ma tsumma. Yesu wun ba phiphik gu nang, ba numung!⁴⁵Yahudawa jijek ka ma bii tama Maryamu ma pharr hwen ka Yeso tii ma dak kang.⁴⁶ Buhr ma phen tama Farisawa ma ba wun ba hwen ka Yeso ti.⁴⁷Nugu shushuruk ma Firistoci taka Farisawa ma munuk majalisa pheng nyina ma wun we tika tere?" kukko yong ti hwen phiphaar fweit.⁴⁸ Ka we nga'arak gu ka yong, ma mur guu, Romawa ma bii ma bii war vuen ner, ma kur reng neer.⁴⁹Nyinanang namang, kayafas ka yonung ka wa shuruk Firist kusan naming, wun ba," hesa phing hwen hang geh."⁵⁰ Hesa dak yi wun geer jek rephinik nyinanang hwei mok ma gire, ka ring mbiring ma phuu geh.⁵¹Sa wun nyina mok titi numung geh, amma mok ka yo wa Firist shuruk, ki wun wu wunik wun jem Yeso kwei mok ring mbiring;⁵² Sa mok gire nung shwak geh, amma ma munuk mwi mwing ma Num ka maki sar'san ta gbak ma cang nyinang.⁵³ Ne ma nim ma yiphik yasak cwen kama mbeshkek Yeso.⁵⁴Ne ma nim na Yeso ngarah shin nyan cicwen ma Yahudawa, phen numung wven bi ming hwu-hwit ma zizang vuin ha ming kama phin wun Efraimu. Ba cang taka almajiri numung.⁵⁵Idin keterewa ma Yahudawa sa ti hu-hwit, giger maki ba Urshalima gus ma tee ing kamin nim Idi ma sumuk ci-cang namang.⁵⁶Ma yin ki yasak Yeso, ma sa tam wun yeer namang ki rang twang shak, wun," He phaar tere? bee nim Idi shuu'ruk yong oh? ⁵⁷Firist shuruk taka farisawa maki wun ba, ka hang nying phing teh ka Yesu way'ing wun baring nang gii wu tuhr gu.

12

¹Nim kwiph beh ka wa nimi din keterawa tieh, Yeso beh bastanya teh ka Lazorus wai,yoo nu Yeso borok tunie.² Ma sumuk gu beer yiyi tumo, Lazarus wa nyinanang taka tak wanda ka mawa ti cang te biri ming taka Yeso maryamu kuma wa numu rima titeh beer. ³Maryamu kpang turare ka ma tehma nyi nard, phisi kikis ma Yesu, phen phisi kis ma Yeso ma tititii numo.⁴Yahaya Iskarioti, nnyinanang ma almajiran numu, rina ka reph Yeso. ⁵Mok ka shang masa reph tulare mwa 300 denarii gehnagu ring ka masa wa ma hwen hang'ing geh. ⁶Wun nyina sawa wun yo wa rima gbum ba tak na ka ma sa wa ma hwen ing geh. Mok ka yo wa tyiok yo nu wa rima didak kobo, kuma cang ki ti tyiok ma ganjun teh didak.⁷Yeso wun"Nyarak gu dak hwen ka dak mok ma nim nineh nang. ⁸Ninin nu sa ma tuhm gbugbum,amma nim han nu sawa taka mi geh.⁹Jews dik dik ma yisin wun Yeso wa tumu, ma be, so wa mok ma phar Yeso nu geh, mok ma phar Lazarus, ka Yeso phenek ku nzor numung, ka ki wurik aa. ¹⁰Shushuruk ma Firistoci ma jiphi vivi titi ma Yeso kama mbeshkek lazarus ming. ¹¹Mok yo nu Yahudawa ma dakkang ki mur Yeso mok yo nung.¹²Yi nyan,ring jijek ma beh toron idin. Nu phan beh ba wun Yeso weh be Urshelima,¹³Nu ma ting yishi kon jibino, ma wurek cucwen ma nyish yishii cicwen masa wun, Hossanna! Rima gbugbum nu wa rina ka weh be tama tyiak ma Daa giger, gum ma Israila.¹⁴Yeso gbum mwa Aholakin damus cang njorong, ka ki wa zizik. ¹⁵Sa diring geh, wen Siyona; phar gum nis weh beh, wa njoron ma Damus.¹⁶Almajiran numu masa phin hasha yo geh, ke kiwa kayong yephik sai kama ne phar hwen ka ring ma ti gu Yeso nugo beh ba kang, nu matuna wun hasha ka ma phar wa zizik, wun tieh gu bubum bayong mbiring.¹⁷Gireh ka mawa taka Yeso, ka yerik Laizarus daga tu nyiah nung ma dak kang ma Yeso. ¹⁸Mok ka ma yisin wun ki teh bubum bayong. ¹⁹Faristoci ma tam yeer nama," nu sa teh hwen hang geh, ring mbiring ma syiak gu.²⁰Mur ma Helinawa hang masa ba ba gire taka sujada idi. ²¹Bohr ma bai tama Filibus, wadda ka nying Bethsasda Galilee, ma rphi gu," gigeer we mur phar Yeso," ²²Filibus bai ba wungu Adarawus; Andarawu ba wungu filibus; Nu ma ba wungu Yeso.²³Yeso muhr ba; wun," Nim keh be ka mwing riphinik be gbum gigeer.²⁴Giri-giri, mi wun wa hen sai ka wuhr beer hu ting, kwi, can numu ka nyish nyina; amma ka kwi, mar mwimwing jijek gu maring.²⁵Nu hang ka nu mur nzor nis, sa gbum nzor numung geh, Nuhang ka nu hwang nzor nis tig yong, dak nzt gohn, sa kasan cwen geh. ²⁶Nu hang ka nu mur mi syiak mi, teh kami waying nu syiak mi, nu ka nu syiak mi, Daa nang murr nu.²⁷Nzor na wa makyau ming, mi wun ka tereh, Daa kashi cwen? mok na nung mi mi bi. ²⁸Daa nugu tyiak nis shuruk, nu kor gigeer han wirik twang wun," mi na gu gi-ger sa nawa nu gigeer nis. ²⁹Wok na nyinanang nu giren ka masa rang tunuu na yisin kar giger nying twang, ma sa wun nama wun mgbe-re reh. Bohr ma wun "malaika ma tam wun giirih. ³⁰Yeso mur wun,kohr yong be sawa mok mi geh, amma mok hen. ³¹Mwamwash yong ma tam ba tig yong mbiring mok ma gbarab ring ma gum ma tieh guhn yong. ³²Ka ma kpang mi daga tig yong, mi nyarphak nyabak yeer nang. ³³Wun nyinan ge phasi wuhr kukwi ka yo we tieh. ³⁴Giri bana mawun gu,"we ki yisin yishi shuruk ka wun Kristy cang harhar, nu wun ka tereh mwing ma Num ma kpang gu zuwa goon? Wa nyeh nu wa mwing ma Num? ³⁵Yeso wun ba, bari haske nyahn cang taka hen, ma mwa lokoci kwas. He shin mok haske nan sa tohr taka hen, bwabwas geh kada suun shi shi hen. Nu ka nu shin suun ming, sa phin te ka weh bau geh.³⁶Gaskanta nang ma Num tun sa tohr taka hen, geh he cang mwing mwing ma haske. Yeso wun ba wun ba yong nu ba numu ba dikdik.³⁷Ki wa kayong Yeso te ba bubum dik dik, ma sa dak kang geh. ³⁸Mok ma anabi Ishaya wunik, ka wun, Ubangiji wa ne gaskanta wun nyir/ tama nyeh nu wok ma Daa gon phasi?³⁹Mok na masa dak kang geh, Isaiah wun. ⁴⁰Keh ghen yi nama,da kang nama kuk.⁴¹Isaiah wun bubum bayong mok kipharr giri ma Num kuma wun mok numung.⁴²Ko wa nyina, gugum dik dik ma dakkang nyan ka ring, ma phin geh, mok kada ma gbanak ba shak namang.⁴³Ma gir mur ma phar ba, ger ba ka nu nugu Num giger.⁴⁴Yeso kwi kanang, wun rina ka dak kang tenang, sawa mi shwak geh amma Daa na ka dak mi. ⁴⁵Nu ka nu pharr mi nu pharr rina ka dak mi. ⁴⁶Mi ki bi mi nyang kara tig yong, mok nu hang ka nu mur mi, nu dak kang tenang, sa cang suun ming geh. ⁴⁷Nu ka nu yisin wun nang, amma sa dak hashi ding geh, mi sa she gu wun titii geh; Misa beh ki tammok geh amma mi ba naba ring nzor. ⁴⁸Nu hang ka nu hwan mi'a taka nuka nu hwan mok nang, wama rima shishi wun, wun kami tam shi mok mi titi numu name na karshe. ⁴⁹Mi sa tam wun ma titi nang geh, amma Daa nang ka dak mi, yo nu nami wun gigeer guhn yon nye, hwen ka mi wun, taka hwen ka mi sa wun geh. ⁵⁰Mi phin wun yong wa Umarnin numung, nzor ka saw ma sisang geh,mok na mi wun, hwen ka Daa nang wun mi ma mi wun.

13

¹Kafin nim festival ma passover.Yesu phin mor num nuimung ki kai ka ma gnarak teh yong, wu phen tama Da. Mur numung kama teh yong mur ba ma mgbeg ying. ²Rima tum titi ki dak kang ma Judas Iscariot meing ma Simon naba Yesu. Masa yi beer yiyere.³Yeso ki phin Da ki nagu shangbak wok, yo bi daga ta maNum, wu phen tama Num.⁴Wanak te yiyi beer cun titara numung. Kpang kuku jiphi yeer.⁵Wur nyi kwanukaya ming, ngaph ba Alamajirai kis, phisi ma kuku ka jiphi yeer.⁶Kai titi ma Simon peter, nung petre wun, ⁷"Num, nu nung nu ngaphmi ki'a? Yeso wun gu, "Hwen ka mi ti yong nu sa phing mwa-mwash yong ge, nuka phing nim hang. ⁸Peter wun gu Yeso wun, "Mi sa ngarak nu nu ngaph mi mi kis ge."Yeso wun gu, ka mi sa ngaph wanu kis ge, nusa gbum hwen ka gaphe ge. ⁹Simon Peter wungu, "Num, sa ngaph kis nang nu shuak ge, ngaph mi wok taka titi ming mbiring.¹⁰Yeso wun, "Hang ka ngaph yeer sama titasi ying ge, sai dai ma ngaph gu kis, wa zizerem, nu wa zizerem, sa tem mbak. ¹¹Yeso phing riphinik ka wu reph gu; mok na nung dak Yeso wun, "Sa hen mbiring nung ka he wa zizerem geh."¹²Yeso kwanji ngaph ba kikis kpang tiutafi phen cang ting wun ba, "Hen phing wun daka miti wa hen'a? ¹³He phin mi 'rima gbigbaraph' taka Num,' wun nying wa cween giri, mok ka mi tam giri. ¹⁴Kami wa Num taka rima gbigbaraph, mi ngaph wa hen kikis hen ma ngaph ba na tonok. ¹⁵Mi ki phasi wa hen wor numung ge he ti nang nyina. ¹⁶Mi wun wa hen titeer, "Meing kikashi sa geer shuruk numung ge meing didak sa ge rima didak ge. ¹⁷Ka hen phin bum yong, hi ti, he ki gbum didak wok. ¹⁸Mi sa tam wun titi nyin mbiring ge, mi pheng taka na ka mi kpang kiwa ka yong giwun ma Num wing: 'Yo dakla yi fufum nang dak mi kang twang.' ¹⁹Mi wun wa hen yong gee bi kai nim, gi hen dak he mur wun wa mi. ²⁰Mi wun wa hen giri, mi wun wa hen hang ka seh wen daka, "mi dak, se mi, hang daka se mi, seh rina ka dak mi.K²¹aYeso wun nyi na, tasii ruhu ming.Nung wun, "Mi wun wa hen giri, hang nyin wu tak mi bas ngan."²²Nugu Almajirai ma pharing yeer namang, ma wusi kang, ma wun wa ka nenung.²³Nyinanang namang ka Yeso geer mur, sa naru gus ma Yeso table ming. ²⁴Simon Peter wun gu nyinang namang na wun, "Riphi gu wun wa ka ne nung tam wun titi."²⁵Nugu phen rang wun ma Yeso na ming ka wun, "Num waka ne nung?"²⁶Yeso mur, wun, "Yo nung mi sun kpisik fufum mi na gu." Ka kpisik fufum nugu na gu Yahuda meing ma Simon Iscarioti. ²⁷Kama kwanji'ang, na nyina kajiri yingu yeer, Yeso wun gu, "Hwen ka nu ti, ti sisar."²⁸Ba mbiring namang daka ma cang table ming masa pheng mok shang nung dak Yeso wun gu wun na geh. ²⁹Bur ma dak kang wun Yahuda nu wa rima kikashi ngarang ma ganjung, Yeso wun ba, "Se nang hwen ka wu teh festival ying, ko he na ba nang gajiyayu. ³⁰Yahuda kwanji seh fufum'ang, wurik numung sar nyina.Yahuda ba numung, nung Yeso³¹ wun, "meing riphinik gbum gbigban twang, Num ma gbum gbigbang twang teh numung. ³²Num gbang gu twang yeer numung, yo ma gbang gu twang wok na nyina. ³³Mar kikyung, Mi wa taka hen ma nim bwasing nung. He yasak me, wor ka mi wun ba Yahudawa teh daka mi bai ying, he sa phing cween ge, miphing mi wun wa hen nang.³⁴Mi nawa hen nyi yong wok phiyang, mur nang yeer nying, wur daka mimur hen, mur nang negbak.³⁵Ka yong dak nemgbak phing wun he wa almajirai nang, ka he mur nemgbak.³⁶Simon Peter, wun gu wun, "Nun, nu baka ta? Yeso wun gu, "Teh ka mi bai ying, he sa siak mi mi Num gee, hen siak tuka hang.³⁷Peter uwn gu, "Num, mok shang mi sa siak nu gee? Mi naba nzor nang mok nu."³⁸Yeso wun gu, "Nu hwa nzor nis mok mi'a? Mi wun wa nu, nu tun mi'ang kasa tat ka gbanun kisi sa kwin."

14

¹"Sa dak akng nyin kasan geh. He phing Num, he sa phing mi. ²Phee ma Da teh cicang wa tumung fwet. Sa nyina ge mi ki wun wa hen, mok mi we ba ki susum wa hen teh. ³Ka mi bai mi ba susum wa hen teh, mi phen mi bi seh hen teh nang, nyina teh ka mi wa ying hen ma he cang tumung.⁴He phing cween te ka mi bai'ing." ⁵Toma wun gu Yesu, "Num, wu sa phi teh ka nu bai ge, wu tika tere wu phi cween?" ⁶Yeso wun gu, Mi nu8ng mi wa cween ma nzor, ha sa ba tama Da ge sai teh nang. ⁷Ka he phi mi, he ki phing Da nang nyina. Yo nyining he phing gu, he sa phaar gu. ⁸Filibus wungu Yeso, "Da, phas baring Da, yo shar wir." ⁹Yeso wun gu, "mi wa taka hen buu, ngi nusa phing mi, Filibus? Rina ka phaar mi, phaar Da. Te ka tere nu wun, "phas baring Da?"¹⁰Nu sa phin wun mi wa hami ma Daa Daa sa wa hami nang nge? Wun ka mi tam wa hen, sa wa ma iko nan un mi wun ge, Da ka cang hamun nang nu te rwam numung. ¹¹"Mur na mi wun mi wa hami Daa, Daa wa hami nang, sa nyina ge he se giri mok rwam rwam ka mi ti. ¹²Mi wun wa hen giri, rina ka phi me teh bubum ka mi teh, teh rweam ger ba yong, mok mi ba tama Daa. ¹³Hwen ka he kwisi mi tiak nang, mi ti mok ma borok Da twang hami ma meing. ¹⁴Ka he kwisi shangbak tiak na ming mi ti wa hen.¹⁵Ka he mur mi he kashi dokoki nang. ¹⁶Nu gu mi yi manjik ta ma Daa, na wa hen hang ka demek kang ka cang taka hen gugung. ¹⁷Ruhu giri ka teng ma sa phe se ge mok phaar gu ge da phen gu. Hen he phing gu mok wa taka hen, cang te nyin.¹⁸Mi sa ngarak hen kwa nyin ge, mi phen te nyin. ¹⁹Sik te kwas teng tir phaar mige, hen he phaar mi. mok i tor sher, he cang sher. ²⁰Nim na, he phing mi wa hamin ma Da nang, hen wa hamin nang, mi ma mi wa hami nyin.²¹Yo ka wa ma dakoki nang sa siak, yo nung mur mi, rina ka mur mi Da nang mur gu. Mi ma mi mur gu mi phasi gu titi nang. ²²Yahuza sa wa Iskarioti ge wun gu Yesu, "Da, sha dak nu zizin titinis teh neer, sa wa teng ge?"²³Yeso mur wun wun gu, "Rina ka mur mi siak wun nang, Da nang mur gu, we be te numung we cang taka yo. ²⁴Yo na kasa mur mi ge, sa siak wun nang ge. Wun ka he yisin sa wateh nang ge, ne tama Da ka dak mi.²⁵Mi wun wa hen bubum ba yong, mi sa tor taka hen. ²⁶Rima didemek kang- Ruhu Mai Tsarki ka Daa dak bi Tiak nang ming bi gbaraph wa hen bubum mbiring ngi he sa te her ma hwen ka mi wun ge. ²⁷Mi gbaraph wa hen ma cicang jek; mi nawa hen cicang jek nang. Sa wur ka teh yong bing ge. sa dak nang kang nyin kasan ge, sa dirin nang ge.²⁸He yisin mi wun wa hen, "Mi ba nang mi ba phen te nyin, 'ka he mur mi, he te ka hwenrek mok mi ba tama Da, yo wa shuruk ma mi.²⁹Yo nuyining mi wun wa hen, hwen dak kisi sa bii, mok ka bii bi he dak kang. ³⁰sa tor wun wa hen wun jijek ge, rima gum ma teyong wu bii

sa ma wok hang titi nang ge.³¹ Teyong ma phing wun mi mur Daa nang mi te hwen ka Da wun miti gu wu wanak ner yong.

15

¹"Mi nung mi wa kon inabi giri, Da nang nung wa rima kukwar. ²Cang ki cun nyak kasa marge, rima mi mar susum gu mok ka phen mar jijek. ³Mi ki nyaph hen mok wun yong ka me wun wa hen. ⁴Cang nang nyi nang, mima mi cang nyi nyin, tiphaar nyak ka sa Iya ma kwa numung ge, sai cang yeer ma Iko, nyina nung he sa phing ge, sai he cang nyi nang. ⁵Mi nung mi wa kon Inabi, hen nung he cang nyak riphinik ka cang nyi nang, mi ma wa nyi numung sa mar jijek, ka sa taka mi ge, hesa phing teh hwen hang ge. ⁶Riphinik kasa cang yin nang ge, ma tak gu'ang tiphaar nyak huhor, ma munuk nyak namang ma tak kara ma wushi mbiring. ⁷Ka he cang nyi nang, wun nang ma cang nyi nyin, nugu he kusi mi he ka mur, ma nawa hen. ⁸cween yonung ma kpang tiak ma Num twang; ma wun he mar meing jijek, ma wun, wunhe wa almajirai nang nung. ⁹Tiphaar ka Da nang mur mi, nyina nung mi mur hen; he cang mumur nang ming. ¹⁰Ka he kashi dokoki nang, he cang mumur nang ming tika mi ka mi kashi dokoki ma Daa nang, mi cang mumur numung ming. ¹¹Mi wun wa hen bubum yong mok ka mwarang nang cang nyi nyin, mok ka mwarang nang cang wuwinik. ¹²Yo nung kawa wun nang, ma wun he mur yeer nyin ti phaar ka Mi mur hen. ¹³Ba hang ka wamumur ka geer yong'ang, na ba titi numung mok meing numung. ¹⁴He wa mu'mwan nang nung ka he cang ki te hwen ka mi wun wa hen. ¹⁵Mi tor phin hen wu he wa tiphe ge, mok ka tiphe sa phing hwen ka rima phee numung teh ge. Mi phin hen mumur nang, mok ka mi ke wun wa hen hwen ka mi yisin tama Daa nang. ¹⁶Sa hen nung he cwun mi ge, amma mi nung mi cu-cwun hen, mi dak henmok ka babing meing meing nyin ko ma cang geri. Yong cang mok ka he kusi Da ka wa tiak nang ming, ma nawa hen. ¹⁷Mi wun wa hen wun yong mok ka he mur yeer nyin. ¹⁸Ka teh yong hwa-hen'ang, phinang sun hwa mi gan kafin hen. ¹⁹Wa phang he wa ma teyong nung, teyong mur phang hen tiphaar numung. Mok ka he sa ma teyong ge, mi cun hen daga teyong, mok ma na masa mur hen ge. ²⁰Kashi nang wun yong ka mi wun wa hen, 'Tiphe sa ger rima phee numung ma gum ge.' Ka ma dak mi nyinyi, hen ma, ma dak hen nyinyi, kama kashi wun nang, ba ma, ma kashi wun nyin. ²¹Ma ti wa hen bubum ba yong mok tiak nang, mok ka masa phing riphinik kadak me ge. ²²Ka mi kisi bi phang mi bi tam ba wun ge, da ma sa phang ma zing nyin, mok yo nyinin masa phang ma hujja mok zing namang. ²³Riphinik ka hwnang mi'ang hwa Daa namang. ²⁴Ka mi sa ti phang rwam ka ba hang mamang kisi taba ti ge, masa phang ma zing'ing, yo nyining ma phing, ma hwan me'ang taka Da nang mbiring. ²⁵Ma ti bubum ba yong mok ka ma wunik wun taka zizik ka wa shari'a ming ma hwa mi'ang ka yong nening. ²⁶Ka reing ma ninawa hen sisisei kang bi. ka mi dak gu daga phee ma Da nang, yo nung wa Ruhu giri, ka nee tama Da bi wun shaida titi nang. ²⁷Hen ma he wun shaida mok ka he wa taka mi ma kuu.

16

¹Mi wun wa hen wun yong gi hesa kpidin ge. ²Ma gbanak hen shak ti yi manjik Num wun bi hang. Ka mbesek hen phar tika yo tigu Num rwam. ³Mi ti nyina mok maki si phing Daa taka mi. ⁴Mi tam wa hen wun yong, nim na bi, he tun wun nang yong Misa wun wa hennang wun ding ma ku ge mok ka mi tor taka hen. ⁵Mi phin nang tama yo ka dak mi, ba hang nyii ka rphi mi, mi ba ta'a? ⁶Mok ka mi ki wun wa hen wun yong, huhukang ki wing kang nyin. ⁷Mi wun wa hen titeer geer wa hen jekmi sa banang ge, rima didemek kang sa biwa hen ge, mi banang mi ba dakgu bi wa he nang. ⁸Bibing didemek kang phasi ba taka ti vivi namang, cween jek wun ba mok ma titam mok. ⁹Riphinik, mok ka masa dak kang mami ge. ¹⁰Cween jek, mok ka mi ba tama Daa, he sa phaar mi gee. ¹¹Mok ma titam; mok ka taka kikashi vuin ting yong ma tam mok. ¹²Mi wa ma bum dik dik ka mi tam wa hen, he sa phing tur kang ge. ¹³Wur ma giri, bi, phasi wa hen te cween giri sa tam gu titi numung ge. Wun hwen daka yo yisin wun wa hwen daka wu bing. ¹⁴Yo kpang tiak nang, mok ka kpang hwen nang daka wa nang yo wun wa he nang. ¹⁵Hwen kawa ma Daa wa nang. Wur hwen ka wa nang, wun wa henang. ¹⁶Numsa tor sising gee, he phaar mi mi bai mi sabi vak gee he phaar mi. ¹⁷Nung almajirai numung bur ma tam yeer namang, "Yeso wun ka shan yong." Nim sa tor sising gee wu sa phar mi gee, mi bai mi ba vak gee he phar mi, "Mok ka mi ba tama Daa? ¹⁸Ma wun, wun ka shang yong, mor num wa hwi hwit? wu sa phing hwen ka tam ge. ¹⁹Yeso phaar ma mur rphi gu nugu wunba, "Hwen dak he sa tor sising gee, he phaar mi ge. Mi bai mi sa vak ge, he phaar mi? ²⁰Mi wun wa hen giri, "He nyish vuin he cang yau, tee yong ma ti wurik kang, kang nyin kasan, ki kasak kang nyin phen cang hwerek kang. ²¹Ka hin mar meing kang kasan mok ka nim ki kai. Zing kwanji mar meing'ang, ti yeer ma ririn'a? Mok ka kang hwer mar meing daka mar tee yong. ²²Mwamwash yong kang nyi kasan, mi sa phing mi phaar hen hang sa'a waar wahren hen hwerek kang yong na ge. ²³Nim na he sa rphi mi hwen hang ge, mi wun wa hen giri, he rphi hwen hang ma Daa nang tama tiak nang, wu nawa hen. ²⁴Numu hekisi rphi mi hwenang tama tiak nang ge. Rphi ma nawa hen, ge hwerek kang nyin ti win. ²⁵Mi ki tam wa hen bubum ding ma mi, mur num bi misa tor wun wa hew nang ma nyi gee, mi wun wa henang bum dikdik titi ma Daa nang. ²⁶Nim na hen rphi ma tiak, mi wun wa hen misa wun wa hen nyina ge mi manjik tama Damok hen. ²⁷Daa yo ma mur hen mok ka hen ki mur mi, mok ka hen dak kang ma mi mok ka mi ngi tama Num. ²⁸Mi ngi tama Daa mi bi ting yong, mi sa ngarak teh yong mi ba tama Daa. ²⁹Almajirai numung ma wun, "Phar dika nu tam wun babuu nu. ³⁰Kbi cang ka yong wu phing nu phing bum dik dik, nu sa mur hang rphi nu wun gee. Mok yong, wirr mbiring wo dak cang ma nu ka nu nei tama Num. ³¹Yeso wun ba, "He ki mur ka ba? ³²Phaar, mor num ki bi, yii ki bi, hen bi ba titeh, numbak ma phi unmunng ying he ngarak mi kwanji, misa kwanang ge, Daa wa taka mi. ³³Mi ki tam hen bubum yong ge he gbum sisisei kang yeernying ting yong he gbum taka kikasak wa hen kang, sa tak nang kang a'age, miki wa'ar te yong.

17

¹Ka Yesu wun bubum bayong nu borok yii twang wun, Daa ki shar, kpang meing nis twang, ²nge meing kpang tika tadda nu nagu iko titi ma reing mbiring, na ba reing mbiring ka nu ki nagu nzorphyang. ³Yo na wa nzor phiyang: ma phing nu, Num Giger ma giri, taka yo ka nu dak, Yeso Almasihu. ⁴Mi borok nu teng, mi ki kwanji rwam ka nu nami mi ti. Yo nyining, ⁵Da, borok mi twang taka nu ma buboro ka mi waying phu ma nu bi teh bi cang. ⁶Mi phaar tiak nis ta ma ma reng kanu nami teng. Ma wa niss, nu nami, ma kashe wun wun niss. ⁷y nyining ma ping hwen ka nu nami mbiring nei te nis, ⁸mok wun ka nu wun mi. Mi wun mba ma phing minei te nis, ma phing nu nung nu dak mi. ⁹Mi ti ba manzani sa wa mok teng ni mi te manjik ge amma mok taka na ka nu name was nis. ¹⁰Hwen ka wa nang mbiring wa nis, nis ma wa nang ma borok mi yeer nami. ¹¹MKisa tor teng ge amma re ba mawa teng, mimiwe bi tenis. Da m,ai Tsarki, kashe ba tiak nis ming ka nu nami macnag nyinang tiphar ka we wa nyinang. ¹²Ka we tor gire mi kashe ba tiak nis ka nu nami. Mi kashe ba tesa wirte ge sai dai mwe kasak nagi nassi win. ¹³Yo nyining me we bi te nis, mi wun bubum bayong misa torteng, mok ka hwerek nang win ka namang. ¹⁴Mi naba wun nis teng hwa mba mok masa wa teng ge tika mi ka misa wa ma teng ge. ¹⁵Misa kwisi nu kpang ba teng ge amma nu kashi ba mok kajiri. ¹⁶Ba masa wa ma teng ge tika nu sa wa ma teng ge. ¹⁷Kashe ba mok titi ns giri ming, wun nis wa giuri. ¹⁸Taka yadda nu dak mi teng, mi sa dak ba nyina. ¹⁹Mi kashe titi nang teh nis mok ba gi ma kashe ba te nis giri ming. ²⁰Mi yi manjik sa wa mok ba yong nu shauk ge taka taka naka ma phi mi mok wun nama. ²¹Ngi ma cang nyinang mbiring nama, tiphaar mi ma Daa Num wa hami nang mi ma mi wa hami nis, Mi kwisi nu dak mi. ²²Shuruk ka nu nami, yonung mi naba, ngi ma cang nyinang, tika wu wa nyinang. ²³Mi hami nama, nu hami nang. Mok ma kwanji cicang nyinang, ngi teng pheng wumnu dak mi, nu mur ba ka nu mur mi. ²⁴Daa mi mur taka na kanu nami ma cang taka mi te na kami wai, ngi ma phaar gung na mang ka nu te mi. Mok nu mur mi bi teng be cang. ²⁵Daa rima giri, tee masa phing nu ge, mi phi nu: taka yong ma phing nu nung nu dak mi. ²⁶Mi phas batiak nis, mi sa phasi mok mumur ka nu timi cang taka ba, mi mami cang taka ma.

18

¹Ka Yeso ki kwanji wun wunding mbiring wurik tak almajiri numung ma ba gue nyinang ma kidiron lambu hang waying, tin taka almajiri numung. ²Yahuza ka yo nung wu bashe Yeso phaing tee ding mokka Yeso ca-ki tumung taka almajiri. ³Yahuza kwanji kpang kungiyar ma soja taka shushuruk ma Firistoci taka ma Farisawa, taka ma yau majalisa ma bee tumung ma kashi Fitala taka focololi taka bum mok. ⁴Yeso ka phaing hwen ka shin ba nyining wumba wa ne nung ka he yasak?" ⁵Ma wungu, wun, "Yeso Banazare Yeso wun, "Mee nung Yahuza ka yunug ka bashe gu, sa rang taka sojojin. ⁶Ka wunba wun, "Mee nung," Nung ma wen ma sun, ma hwaka ting. ⁷Phen reiphii ba, "Wa ne nung ka he yasak?" Ma wun, "Yeso Banazare. ⁸Yeso wun, Ai mee wun wa hen wun, mee nung ka mee nang ka he yasak ngaar nang ma riyong ma ba namang." ⁹Mok hwenka wun win, "Taka na ka nu na mee, nyinang namang sa wuri teega." ¹⁰Saminu Bitrus, moka wama gun wok, gun bangu mwe rwam ma Firist shuruk yiyaph shi gu tuu wok wok yiyi tiak ma mwe rwam ding wa malkus. ¹¹Yeso wungu Bitrus, Phenek gun nis bash ming. Meesa wu kokon ka da na me gaa?" ¹²Nagu sojojin taka shuruk namang taka shi-wun ma Yahudawa ma tur Yeso ma jiphi. ¹³Ma sak bangu tama Hanana, mok ka wa nyimu ma kyata, yonung kawa firist shuruk kusan din ming. ¹⁴Kayafa nung ka wun ba Yahudawa wun, geer jek ka rephinik nyinang kwe mok gire. ¹⁵Samini Bitrus syak Yeso ma sun, almajiri nyinang ma tee. Almajiraiding firist shuruk phaing ba, masyak Yeso har shun-mi firist shuruk; ¹⁶Bitrus rang girish tee kwara nyan. Nugu almajiri nyinang ka firiat shuruk phaing gu wurik nyan tam wun taka rima kiki tee girish, nugu ma phuma Bitrus. ¹⁷Nugu wen ma rima kiki tee girish wungu Bitrus, "Sa numa nuwa almajiri nyinang ma kuko yon ga?" Wun sa mee ga." ¹⁸Tipha taka dogarai Ma Haikali masa rang tumung ma phirik kara ma suu, masa ji phain, mok sisisa Bitrus ma wa tumung sa ji phaphai ma kara ki ra twang. ¹⁹Firist shuruk riphii Yeso almajiri numung taka gbigbaraph. ²⁰Yeso wun ba wun, Ai mee tam ba teeyong wun abayyane. Mee ca gbaraph ba raing shak taka Haikali teka Yahudawa nboring ma ca ki monok titi mee sa wun when hand dididen ga. ²¹Mok shang he sa riphii mee? Riphii nang raing ka ma yisen hwen ka mee wun ai, ma phaing hwen ka mee wun. ²²Yeso wun nyina nung taka shishi wun nyinang hang kasa rang tumung gumbur Yeso wun, "Mok shang nu wungu firist shuruk wun kana?" ²³Yeso wun gu wun, "Ka mee wun hwen vivi nugu nu phasi mi viding, amma ka hwen mangar nung mok shang nu gumbur mee?" ²⁴Hanana tusuk ma ban Yeso maki jiphi tama kayafa firist shuruk. ²⁵Saminu Bitrus sareng kir kara sa tum gu yeer nugu mu wun, "Sa numa nuwa almajiri nyinan ma Yeso ga?" Nugu tunnang wun, "Ai wa mee sa minga." ²⁶Nugu mwa rwam firist maga ma rima ka Bitrus yaph ku tu, wun, "Sa me phaar nu lambu gire ga?" ²⁷Bitrus sa phen tunang wok-wok nanyina nun kwing. ²⁸Daga tama kayafa ma bangu tama shuruk ma vuin. Ma hihi-ming masa mur yin shun phi mashuruk ma vuin ga, mok ka masa mur pkang phiphinik yeer shak ba yi jibin ketarewa ga. ²⁹Nugu bilatus wurik bee namang, wun, Waka hihas shang nung ka hebing titi ma yong?" ³⁰Nugu ma wungu wun, "Wun phang wun kukkoa yong sa tee hwen vivi ga, wusa bing phang kukkuro numung tee nis ga." ³¹Bilatus wunba, "Banang he ba she gunang wun teter ka daka nyin wun, Yahudawa ma wun, Ai wusa ma kukuk ka hwu shigu hukunci titi mahang ga." ³²Ma wun nyina mok ma wun ka Yeso wun win, ka phasi wor kukwei ka ti. ³³Bilatus phen shun phi ma shuruk ma vuin, phin Yeso wungu, Nu nung nuwa gum ma Yahudawa?" ³⁴Yeso wun, "Yo wa wu-wun nung da mahang nung ma wun wanu?" ³⁵Bilatus wungu, mee sa Bayahude ga da he wun tere Ai, wa gire nie taka suu- shuruk ma firistoci nunng kama bashe nu wok nang nu tiba ka shang?" ³⁶Yeso wun, "Gum nang sa ma teyong ga. Wa phaing wun gun nang sa ma teyong ga. Wa phang wun gun mamg wama teyong nung taka ti rwam nang ma borok mok, ma shak ba bashe mee-ang mok ma Yahudawa. Gum nang sama teyong ga."

³⁷Nugu Bilatus wungu, "Ashe nuwa gum nung?" Yeso wungu, "Nu wun waka nanyina, mi wa gum mok yo nyining nung kama mar mee mok yonyining nung ka mi bee teyong, mok mi ca rima biba shaid titi ma giri Riphinik ka mur giri yisien kornang."³⁸Bilatus wun gu, "Shanung wa girip" Ka kwaji nun nyina, phen wurik ba tama Yahudawa, wun, "Mi misa gbum kuko ma vivi hen ga."³⁹Amma mi phaing hwen ka ma phaing hen ning, mka ide keterewa ti mi ca ki phiphik hwa henang riphinik nyinang. To he mur mi phiphik hwa henang gum ma Yahudawa?"⁴⁰Nugu ma phen ma dak rwooo nye ma wun, "Ai wa sa kuko yong ge, wa Barnabas." Barnabas kama wun wa rima twiok.

19

¹Nugu Bilatus bang maba teh gu Yeso zwar.²Ta ka ji-jiphi ma nik toru ma tiyok ma bii jiphi gu Yeso titi ma sorok gu titara wur ma gum yeer.³Ma beete numung ma wun, "Me wun wa nu nyi Gum ma Yahudawa!" nugu ma kumbur gu.⁴Nugu Bilatus wurik nyan wun ba, "Phar, me bii wa hen riphinik yong mok ka he phing me sa gbaam gu ma hwen vivi hang geh."⁵Nugu Yeso wurik, ma kar tiyak titi taka bum ma gum yeer nu Bilatus wun riphinik di wa yong.⁶Ka shu-shuruk ma Firistocin taka yan majalisar ka ma phar Yeso nu ma dak ruru ma wun, "Nuphur gu nan kon min-nuphur gu nang ko ming nugu Bilatus wun ba, kpan gu nang he kpa na nuphur gu nang mi sa bum ma tita si hang geh!"⁷Nugu Yahudawa ma wun gu, "We wa ma doka ing ka wu phar sharia te hwen ka dak we mbeshek gu mok wun yo nung yowa Num."⁸Ka Bilatus yisin wun na nung dirin tur gu ji-jrk,⁹nugu phen yin phee ma gwamna, wu gu Yeso, "Nu ne ta nung?" Yeso sa wun-wun nyi geh.¹⁰Nugu Bilatus wungu, "Nu sa tam mi me wun nyi geh? Nu sa phing mi shar ka mi nyarak nu geh, kuma me gicciye nu?"¹¹Yeso wun gu nu sawa ma iko titi nang geh, sai ka ma nawa nyi wok daga towang, mok nying, riphinik ka bee me tee nis yo nung wa rin ma zing giger."¹²Ka yisin nyina, nugu Bilatus te kokari nyarak gu, Yahudawa ma wun ma ku-kuk, "Ka nu nyarak riphinik yong nu sa mwan ma kairar ge, riphinik ka kpan titi nung wun yo Gum, wa mwan hup ma kaisar."¹³ Ka Bilatus yisin wun ka ma sa tam gu nugu wurik ba ma Yesu ngaan phin ba cang te cicang numung tee ka ma phin, "Dakalin sharia," A Yahudanci wa Gabbata."¹⁴Nim na ma sa teh shirye shiryen ka ma ti idin keterewa, misalin sa'ata shidda nung, ma zing, gun, Bilatus wun ba Yahudawa ca Gum nyin!"¹⁵Num ma dak ruru nyi, bang gu nang bang gu nanag, ma ba nuphur gu ikon ming Bilatus wun ba, "Mi nuphur Gum nyin min!"¹⁶Nugu shu-shuruk ma Firistoci ma wun, "Wu sa wai ma Gum hang geh, sai saisar."."¹⁷Nugu ma bong Yeso wurik sa ka shi gicciyen bai teh ka ma phin, "Te kwalluwa" Ma Yahudanci wa Gologoda te ma kpakakak titi."¹⁸Ma nuphur Yeso kon ming tumung, taka tiyok riphinik phu nyinang wok yi yi nung wok mrne Yeso wa ciciu.¹⁹Bilatus zik hwen hang dak gon ma gicciyen wun YESU BANAZARE GUM MA YAHUDAWA.²⁰Yahudawa ji-jek ma tam hwen ka ma zik ma dak gon ma gicciyen m Yesu mok ka wa hu-huit ma phi gugg ma zik ma murr ma Yahudanci taka Romanci, tak Helenaci.²¹Nugu su-shuruk ma Firistocin Yahudawa ma wun gu Bilatus, sa wun Gum Yahudawa, zik wun yong nung me nung me wa Gum ma Yahudawa yo royong nu wun sawa me geh,""²²Bilatus wun, hwen ka me ki me kizik kenan."²³Ka taka jijiphinyi ma kwanji gicciye Yesu nugu ma har titara nung ning(4) soja ta bgak ma numung sai kuma Alkyabbar, Alkyabbar wa kuwa wrish rot twang ba sir ting."²⁴Nugu ma tam wun yeer nama wu sa hatak titar numung yong bee nang wa tak kiriya titi numung wu phar ne nnng kpang ma ti nyina nung ma wanik nasi ka ma wun ma gaphi titara numung tak koriya mok titar nang."²⁵Ka ma sa rang taka Yeso hene numung taka manga numu ma hene maga taka maryamu mata kilifas taka Maryamu Magdaliya. Hin ba yong ma sa rang hu-huit ma teh ka ma nyhur Yesu kon min."²⁶Ka Yesu phar hene taka almajiri yong kaa mur gu fuet ba ma rang hu-huit nama wungu, "Hene phar mwing nis!"²⁷Nugu wungu almajirin, Phar, yo nis!" Tumung almajirin kpang bang gu phi numung."²⁸Ka ma kwanji na-ang Yeso mok ka phing shang mgbak ki sang mok ka ma ki ka ma ki wunik hwen ka wun ma Num wunui nugu wun wur nyi ti meh." "²⁹Tur wa hu-huit nama, ma nyi ji-jiram ming, nugu ma jiphi soso kon ming ma surok nyi ji-jiram ming nugu ma nagu wu."³⁰Ka Yeso phimbit nyi ji-jiram, nu wun a ki sang nugu titi ting nugu wur kang."³¹Nugu Yahudawa mok wa nim ci cang phee ma sa mur nyarak gu gicciye vak ming har nim sabacin mok ka asabacin nim ka wamagar teh nama ma kusi Bilatus ti'ng ki-kis nama nugu ma siribik ba ting."³²Nugu taka jijiphi nyi ma bee ma bii ting ki-kis ma riphinik ma nyinang taka riphinik ma phu(2) ka ma gicciye ba taka Yeso."³³Ka ma bee titi ma Yesu ma phar ki kwai nugu ma sa ting gu kis san geh."³⁴Nugu nyinang taka ji-jiphi nyi tuphur gu gurum zizegurum gu ma bo-bum, wok-wok na yin nung mik taka nyi wurik."³⁵Riphinik ka phar na nung cang shaida, shaidar numung cang ger phing wun hwen ka yo wun wa giri nung mok ka hwen ka hen he mur wun wa ger!"³⁶Bu-bum ka ma teh yong wa mok ka ma wunik hwen ka wa wun ma Num ming, "Ka wem ku kuph numung ma sa ting ang geh." "³⁷Wun ma Num wun, "Ma phar ka ma tophur." "³⁸Ka ma kwanji teh bu-bum ba yong Yusuf riphinik Arimatiya ka wa almajirin Yesu (nde ndi ndin mok ka diring Yawudawa) kusi Bilatus nagu kum ma Yesu nugu Bilatus nagu, nun Yesu bee kpang kum Yesu."³⁹Nikodimu ma bee, yo nug ka bee tama Yeso ma sun, bing nai nunuk su-sunug ma mur taka al'ul wajen ring ma awo mwa bwas (100).⁴⁰Nugu ma kpang kum ma Yesu ma ba dak gu likkafanin lillin tak bu-bum su-surung na mok ma ba neining bisa ga al'adar Yahudawa."⁴¹Teh ka maa nuhur gu kon ming akwai rosh lambun min tuning hang wa tumug ka ma kisi taba dak hang ming."⁴²Mok ka wa nim shirye shirye ma Yahudawa tuning na wa hu-huit nugu ma dak kum ma Yeso ming.

20

¹Ma hihining biph, num farko sati. Te sa tor sun ming Maryamu Magdaliya be tuweng. Gbum matar sa tor te cicang numung geh."²Nugu ti shu shu bai tama Saminu, Bitrus taka almajira ma Yesu ka mir gu, wunba wun, "Maki kpang Ubangiji tunweng, we sa pheng te ka ma banguing geh."³Nu gu Bitrus taka almajire na ma wurik, kuma ma ba tuweng."⁴Mbiring nama ma wurik shu shu, Amma nyinang nama ma almajira sun Bitrus tiunumg."⁵Nugu dun ting ninak yi tuneng

tunung phar titara ka ma riphik gu yeer. Amma sa yin tumung geh.⁶Nugu Saminu, Bitrus be baya numung yin tumung phar zani ka riphik gu nung⁷titara na ki wa kwara nyi nang tika ma riphik nung.⁸Nugu almajera na ka sun ba yin phar nugu bada shaida wun wa nyina wa giri.⁹Har numu yong ma sa phin litafi ka wen wanak tuneng geh.¹⁰Nugu almajera ma phen phi kuma.¹¹Amma Mariyamw tur numung tra tumung nyi nyi ma tuneng. Sa kunin nugu ninak yi phar teh.¹²Nugu phar malaika phu(2) ma titara whrek nyinang titi su nyi nang te ka ba kis.¹³Ma wungu wun, "A hin mok sha nusa kuing? Sa phing teh ka ma bangu geh."¹⁴Kwanji wun nyina nu gu harmit phar Yesu sara tumung sa phing wun wa Yesu geh.¹⁵Yesu wungu, Ahin sha dak nusa kuning? Wa-ne nung nusa yasak yo phar tika yo nung wa rima titi wram lambu nugu wun gu rime phi ka wa nu nung nu kpangu wun me me mur ba kpa kum numung."¹⁶Yesu wun gu, "Mariyam nugu harmit wungu ma mur Armaniyanci "Raboni" wato mallam.¹⁷Mwing ma Num wungu, sa tanak me geh har yonyining me kusi baning twang mbek amma bai tama tonok nang wun ba wun me we bai tama Ada nang taka tanu nying Allah nang taka Allah nyin."¹⁸Mariyam Magdaliya wunba almajire wun, "Me phar Ubanbiji phen wen Ubangiji wun me wun."¹⁹Ma yiyere numu yong nim forko ma mako almajira masa wa haming mangirish gugashak mok didirin ma aluma ka maki giciye Yesu be nugu rang ciciu shaw wun ba Salama ta kasance da ku."²⁰Ka kwanji wun naang nugu phasi ba wok numu nugu wun. Almajira ma timawarang.²¹Yesu phen wen ba wun, "Mwarang taka hen ka Ada tusuk me, wa nyina me tusuk hen."²²Ka Yesu kwanji wen yong, nugu wuruphuk ba mem wun, "Se nang Ruhu mai tsarki."²³Ko ne he gafarta gu zi numung ma ki yefe gu. Rina ka he sa gafarta gu geh numung gbum gu.²⁴Toma nyinang ciki weuk dak phu (2) ka ma phin gu dan Tahwai, sawa tumung ka Yesu phasi ba yeer numung geh.²⁵Almajire bur ma wengu, "We phar Uhangiji nugu wun ba, "In ka misa phar mbak ma kusa wok numun geh me sorok wok nang mbak na ge. me sa tanak geh wen nyin me sa mur wa giri geh."²⁶Nim naning ki hadan har almajira ma wa hamin tama wa tumung taka ba. Guri ma wa mgbum mgbeng nugu ga yesu ciciu nama wun salama taka hen."²⁷Nu gu wun gu toma, "Be hu huit na-ng nu bing zindiri wok nis phar wok nang bi wok nis nu sorak nbok nang sa cang mara Dudakang geh sai dai rima didak kang."²⁸Nugu Toma wun, "Ya ubangiji na da Allahna."²⁹Yesu wungu, Wato mo ka nu phar me bek nu dak kang, mwarang wa mata kana ka masa phar ge ma dek-kang."³⁰Mwingma Num ti wasu bubum wu wur wu wur ye na ma ba sa phar ka masa zik litafi yo mingge,³¹ama yong ka we yisin we tam dak wer we dak kang Yesu nung Almasihu Dan Allah ne ta wurin kang we gbum nzor phiyang tiyak numu ming.

21

¹Yesu kwaji phasi titi tama almajiran ma sa sea ma tebe rias cuing ka phasi titi numu: ²Simon Peter ma wa taka Thomas ka ma phin gu Didymus, Nathaniel ka ning cana ma Galilee mwing ma Zabedee, taka almajiren ma Yesu phu. ³Simon Peter wun ba mi bai tisi cwi ma wun gu wer we sik nu ma ba yin jirji ming, ma shin mi sunn na mba tur hwen hang geh. ⁴Ma hihimi Yesu ran gwar soon, almajiran masa phin wun wa Yeso ge. ⁵Yeso wun ba, mar kaph nu wa ma hwen ka nu yia? Ma wun gu a wak."⁶Wun ba tak net wok yi-yi ma jirgi nu gbum nu ma tak net ma sa iya narphak mok cwe ma win net dik-dik.⁷Almajiran na ka Yeso murgu wun gu Bitrus wa da gigre' a Da Saminu Bitrus yisin ashe Ubangiji nu'a jiphi titara numu girak jek (da ma ya cire riga) nu be bai nyimi. ⁸Almajaran bor ma beh jiegi bwash ming. ⁹Da ma sir ting nu ma phar charcoal ma phar shit kara, ma wur cwiming ma boradi ming.¹⁰Yesu wun ba bin nan cwi ka hen ke tur."¹¹Simon Peter ba nar phak net bin nyan, cwi shushuruk wing, (153) gbak net sa harit geh.¹²Yes wun ba beh nang he yi breakfast Yeso wun gu Simon Peter, "Simon mwing ma Yahaya nu ger mur mi ka yoon a? Peter wun ba yi. ¹³Yeso be kpan borodi na ba taka cwi. ¹⁴Yoo wa ma thirt ka Yeso phasi titi numu toma almajiransa ka wama tuu nyie. ¹⁵Ma kwanji yi beer hi himing. Yesu wungu sa phasi Peter, "Simon mwing ma John, nu murmi kuma sa phasi mi da nu ger mur mi ma yoon?" Peter wun yi no phin mi mur mi Yeso wun gu keing tumuknang. ¹⁶Yo wun gu kasa phu, Simon mwing ma Yahaya, "Nu mur mi a?" Bitrus wun gu, "A yii nu ma nu phing mi mur nu, "Yeso wungu, "Na-gu tumuk nang beer."¹⁷Wun gu ma tak Simon mwing you mur mi'a yer ma Peter teh shuakiyi mok ka Yesu sa riphig ma tar, "Num nu phin bubum biring, nu phin mi mur nu" Yesu wungu phin bubum biring, nu phin mi mur nu Yesu wungu nagu tumuk na mber. ¹⁸Giri giri mi wun w nu ninim nu sumuk yer nu beh shin te ka nu mur ka nu teh kpangash nu borok wok twang han nu jiphi wa nu titara; Ba nu teh ka nu sa mur geh.¹⁹Yesu wun nyinang mok phasi wur kukwii ka yo bi tieh ka bitrus ka Bitrus phar gum giger numu kwaji wun nyina wun gu Bitrus siak mi."²⁰Bitrus harmit phar almajiran ma Yesu ma jingina a kirgin Yesu lokacin kama yi jibi ka wun, "Ubangiji wa neh nu bashe nu?"²¹Bitrus phar gu nu, wun gu Yesu ya Udagiji zan nu riphinik yon teh?"²²Yesu wungu in ka nu mur yoo chang har mi phen sha nis wa ming siak mi."²³Wun yon ring jijek ma yisin wun, wun yoon sa san ge. Num sa wun Bitrus Almajiran rima ta sa kwi ge, in ka mi mur gu cang har mi beh, shan nis wa ming?"²⁴Yoon nu wa almajiran ka shada bubu ba yon, phen zizik bayon he phin wun yong wa giri. ²⁵Akwai bubum jijek ka Yesu teh, wun phan wa zizik bubum ting tieng gu yon biring sa iya cashi yi shi ka ma zizik mbiring ge.

Acts

1

¹Litafi MA nyinang ka MI zik gu Tiyofilos wun bubum ka yeso tee, nugu gbaraph, ²har nim ka ma se, har twang. Ka kwanji tam ba manzani numung ta wurin Ruhu mai Tsarki. ³Ka kwanji makyau, phasi titi numung ma nzor tee nama, ma mbak yeer ka dak cang gire, tee nang arba'in nu phasi titi numung ma nzor sa tam ba wun titi ma mulki ma Num.⁴Ka cang taka ba wun ba wun, "sa ngarak na Urshelima ge, kin, na jijiphi wun ma Da, ka wun, ka he yisin tee nang, ⁵wun

Yahaya tee baftisma ma nyi, hen ma tee wa hen baftisma ma Ruhu mai Tsarki sik nim bwasing."⁶Nim hang ka manzane maa taka Yeso, ma rhiphi gu, "da Lokaci yong nung nu phenek ba Isra'ila gum nana a? ⁷Wun ba, "sa nyin ge he phing nim ka da jiphi ma iko numung. ⁸He se iko, ka Ruhu mai Tsarki bee titi nyin,nugu he cang shedu nang Urushelima, Yahudia, Samariya har teh yong mbiring."⁹Lokacin ka da Num wun bubum ba yong, nugu ma phar te twang, nung ma kpan gu ba twang nugu rin shi-shi gun hang ma sa phar gu ge. ¹⁰Ma sa phar tee twang, ka ki ba nung, wok-wok, rurong phu ma rang ma titara hwerek. ¹¹Nung ma wun," hen rurong ma galili mok shang he rang yong he sa phar tee twang? Yeso yong ka banin twang phin bee tika na nyina kahe sa phar sa ba twang,"¹²ka phin Urushelima matar ma zaitun, ka wa huhwit ma Urushelima. ¹³Ka ma shar, ma banin tii gon then ka ma ca-ing. Reing ka ma tii naa wa Bitrus, Yahaya, Yakubu, Andarawus, Filibus, Toma, Batalamawus, Matiyu, Yakubu mwing Alfa, Siman ring ka ma tite hwen ka kang nung mur, taka Yahuza mwing ma Yakubu. ¹⁴Ba mbiring ma munuk titi teh ni-nang ma dak kang ki tee manjik. Ma taka hin ka maa taka Yeso, taka Maryamu hene ma Yeso, taka ma manga bwash numung.¹⁵Tumu na nyina Bitrus wanak twang ciciu ma taka tungwa, mwang nyinang ma wuk-phu(120), nugu wun, ¹⁶"Ma manga, wa gbing nung wun ma Num winik, wur ma Gum tam wun tumu nyi ma Dauda titi ma Yahuda, ka ba ma rina ka ma tur Yeso".¹⁷Yahuda wa manga neer, yo nu ka bing reing ka ma tur ma mbeshek Yeso. ¹⁸Yo gbum mbon cwin vivi. ma mbon yong nu ka se bas-tee. wa tumung nung ka hu ma titi, nyi ngarr phii nyishin ngan. ¹⁹Ring ka ma cang Urushalima ma yisin mbiring, mok na nung ma phin bas-tee naa ma muur namag, Akeldama "bas nyi-nyishin meek"²⁰Bitrus sa wun, "mi phar tika when ka gbum Yahuda wa tikawhen ka ma zik Litafin Zabura ming: Ngarak na teh din cang phee cin, sa ngarak nang hang cang tumung ge, dak na hang cang amadadin numung shushuruk ming."²¹"ka wa yina nung ring kama cang ki sikwur lokaci ka Yeso gin wurik ciciu ner, ²²yiphik nim ma baftisma ma Yahaya har nim ka ma kpang gu hang te ner ma ba twang, cang yi na ka wu shaidar wu, wanak numung." ²³Ma phasi riphinik phu, Yusufu daka ma phin Barsabbas, ka ma ti gu tiok Justus, taka Matayas.²⁴Gi ma yi mangik ma wun, "Num, nu phing kang ma ring, phasi baring wur riphinik ka nu mur ciciu ma reing phu yong ²⁵ka wu cang nyi shu-shuruk ma Yahuda" ²⁶ma ti kuri'a titi nama, nugu hu titi ma Matayas nugu tam gu taka manzani wuk dak nyinang.

2

¹Nim ka Yahudawa ma ti Fentikos, mbiring nama masa wa tee nyinang. ²Pheena nyina ma yisin tetashi ne twang tika mem gung, sir win phe ka ma chan nyeng mbiring. ³Nu ma phar rim tika ma kara ma wurik ba ma gaphi ba, ma cang titi namang mbiring. ⁴Mbiring nama Ruhu mai Tsarki wunik ba ma yaphik tam wun ma mur kukwa, ka Ruhu naba iko ma tam wun.⁵Yahudawa ka ma cha Urushalima, taka siak Num ka ma ne vwin kukwa ting ma twang. ⁶Ka ma yisin tetase yong, re mbring ma be ma sa phen hwen ka ma ming nge nengbak yisin ma sa tam wun ma mur numu. ⁷Ma ti mamaki fwet, ma wun, "ba yo mbiring ma sa wa Galiliyawa ge?"Tika tere we yisin mbiring nama ma tam wun ma mur ka ma mar wer? ⁸Fisiyawa taka Mediyawa taka Elimawa, taka Yahudawa, taka Kafadokiya, Foritus taka Asiya, ⁹Firgia taka Bamfiliya, Masar taka Libya kwara sur, taka kuko ka ma ne Roma. ¹⁰Yahudawa taka ring ka ma se Num cikin Yahudanci, Kiretawa taka Larabawa, mbring we yisin ma sa wun mur ner titi ma rwam shushuruk ka Num te.¹²Mbring nama ma ti mamaki, ma sa phe hwen ka ma wun ge, ma wun yeer nama, "titi mi wun yong wa ka shang?" ¹³Bor ma neph te ma sa wun, "ma ki phiin ma nyi mumar kon pheyang."¹⁴Bitrus wanak taka wuk wurik nyinang, wun kanang, "Re Yahuda ma hen mbiring ka he ca Urushalima, he phe yong; yisin na wun nang. ¹⁵Re ba yong ma sa phiin ge ka he tam kang nyen, mok yong nyining wa mor nanimaring nu shwak.¹⁶Yo nu wa hwen ka wun ma Num wun nye ma annabi Yowel. ¹⁷Num wun, "Be ca nyina ka nim we be te sang, mi sirbik Ruhu nang titi ma ring mbiring, mumwing nyen rurong taka hin ma ti annabci, mar rurong nyin ma phar wahayi, kpkpangash nyin ma tam rasin.¹⁸Nyina titi ma tephe rurong taka hin, nim ba yong mi wur Ruhu nang, ma ti annabci. ¹⁹Mi phasi al'ajibi nang twang taka alamu gori ma ti, meek taka kara taka girgije"²⁰Num harmit twang phen ca sun, nwar phen ca sisayak, mbe nim gung mi Num be. ²¹Bi cang rina ka phen tyak ma Ubangiji wu gbum ceto. ²²Rein Israila, rak na tuu ma wun ba yong. Yeso banazare, riphinik ka Num phasi wa hen ma rwam gigese taka mamaki taka alamu ka Num te wok numu ciciu nyen, ka he phing. ²³Mok hwen ka ki dak ting ma phphin mi Num, ma naba hen wok ma taka tawayehw sherek gu he mbeshek gu. ²⁴Rina ka Num borok, ka ki kwanji cun gu riren kukwiiyang mok sa shar ka kashi gu ge.²⁵Ma ye, "mi phar Ubangiji nyinyi nang ninim, mok wa yong gus nang, misa diren ge. ²⁶Mok na kang nang ti mwarang, rum na ti ka hwerek, yeer na ca sa diren ge.²⁷Nu sa nyish nzor nang kara gu ming ge, nu sa ngharak mai Tsarki nes phun ge. ²⁸Phasi mi cwin ka mi sa sher , mi tom nes, nu winik me ma mwarang.²⁹Maner, mi tam wun taka hen misa diren ge titi ma da Dauda: kwii ma nei gu tunei numu wa yong taka wer numu yong. ³⁰Ka wa nyina, mok yo wa annabi, phe Num ti gu Alkawari taka yiyisku wun yo dak hang shan numu ca gum. ³¹Phar hwen ka we be nyinyi nu tam wun titi ma wuwanak ma Yeso tunei ming, wun ma sa ngarak gu tunei ming ge, yeer numu sa phun ge.³²Yeso yong, Num borok gu ba twang, kab wer mbiring we ca shaidu. ³³Ka na nyiina ma borok gu te cicang shuruk wok yiyi mi num sa se Ruhu mai Tearki ta mi Num, yinu nyish hwen ka he phar he Yisin.³⁴Dauda sa banin ba twang ge, wun, "Ubangiji wun ngu Ubangiji nang, 'ca wok yiyi nang. ³⁵Mi dak taka neph nes ma ca hwen nu shin ming"³⁶. Mok na ngarak phe ma Israila ma phe wun ma Yeso yong ka he sherek, Num ki dak gu ca Ubangiji taka Almasihu.³⁷Ka ma yisin nyina nu yin ba kang, ma wun gu Bitrus taka manzani bor, "maner we te ka tere?" ³⁸Bitrus wun ba, "Tuba nang ma ti wa hen baftisma tityak ma Yeso ngi kpa wa hen hwen vivi ka he ki ti he sa gbum baiwa Ruhu mai Tsarki." ³⁹Alkawari wa nyen taka mwmweing nyen taka reng ka ma wa sisin, re mbiring ka Num ner phin."⁴⁰Ma wun jijek ka tam ba ,wun, "war titi nyen te youn ka ki kasan."⁴¹Ma se wun numu, ma ti ba baftisma, nim na ma gbum reng ka ma tuba dubu tart. ⁴²Manzani ma sa gbaraph ba, ma sa

munuk titi te ting gurasa taka manjik.⁴³ Diren sir titi ma reing, ma ti bubum ka nghar nye taka alama babu wu ka manzani ma ti.⁴⁴Reing kama bada gaskiya ma wa gere hwen ka ma waying wa ba nama mbiring.⁴⁵Ma reph bubum nama taka hai ka ma waying magaphiba reing mbiring nengbak bisa ga bukata numung.⁴⁶Ninim ma wa shak gere ma kang nyinang ma sa ti gurasa, phe ge ma gapfi beer yeer nama ma kang hwerek taka tawali'u.⁴⁷Ma ti gu Num yabo, ma gbum mumur ta ma reing mbiring, Ubangiji sa dak ba taka gbum ceto ninim.

3

¹Nim hang Bitrus phu ma Yohanna masa ba shak ki yi manjik ma 9th hour. ²Kuko hang ka hene mar gu sa ma kisin ge, ma manga ma vash ki tag ninim, ma baa gu ngrish teh ma shak, ma phin Jim. Ca tumoq ninim ki kusi rig daka ma bi ti yiyi mangik. ³Kyeph nim hang Bitrus phu ma Yahaya masa ba shak. Kuko kwatakwa kis phar ba muash nog won bah naminag huenqa bok. ⁴Bitrus pag ye'e tuaq phu ma Yahaya nog ma wun gu phar wiir. ⁵Kuko kwatakwa kis phar ba, wa won ka nu moq yo gbum hwen wok namaq. ⁶Bitrus wun gu " mi sa ma zinariya taka azurfa yin ge, hwen ka miwa ying mi na wa. Tama tyak ma Yeso almasihu Banazare, wanak nu shin. ⁷Ma kpa wok yiyi, Bitrus borok gu, yok yok na nyina kuko ra twang kukuph ma kikis numung ma kuk. ⁸Muash nu shin kwatakwa, ra twang yeer kuk, nu shin, syak ma Bitrus taka Yohanna shak, shin kwatakwa, quash quash sa tak hum, sa phin tyak mi Num. ⁹Ring mbiring ma phar gu sa shin sa tak hum, sa rekyet sa phin tyak mi Num twang. ¹⁰Reing ma phar ma won phar na sa wa ruq nog vashi ngrish ma shak ki kusi teh ka ma phin Jim. Nengbak ti mwarang, ma sheket ma shin-shin ma kuko. ¹¹Bitrus phu ma Yahaya ma sa ris gu, reing shushu ma sa be hwuhwit te namang, teh daka ma phin (. ¹²Bitrus phar nyina nu wun ba reing, hen Israilawa, mok shang he wusi kang? Mok shang he pharing na wiir baqin? Phar ka gi wiir nog wo dak gu shin ma phiphing neer taka kukuk neer? ¹³Num ma Brai, ma Ishakutaka Yakubu, Num ki Girmama bawa numung Yeso, he hwang gu ang, he tak gu wok ma Bilatus ki bi mur gu kag bek ngarak. ¹⁴He hwang rima kang huhwerek, rima giiri ye won ma mbeshek gu. ¹⁵He mbeshek rima Nzor, yo nog Num borok tunei he phar ka yii. We dak kang ma tyak numung, tyak numung borok kuko yong, he phar he phing dak gu kuk. ¹⁶wo dak kang taka tyak ma Yeso, nu dak kuko yong kukuk yeer, yi yinang mbiring. ¹⁷Mimanga mi phing he ti mok ka he sa phing geh gugum nying ma sa phing ge. ¹⁸Wun ma Num nyii ma annabawa, yon Christi numog makyaw, ki be giiri. ¹⁹Ngarak na phiphinik, phen nang cwin jek. ²⁰Mok daka tusuk wa hen Almasihu Yeso. ²¹Yo nog teh goon ma seh guh se nim daka mbiring bubum daka ma ma ki won. Daka Num won tumu buuh, Nuar ma (HolynProphets). ²²Musa wun, 'Num borok Prophet twang wur nag yeer nyin. Hen yisin won daka wun wa hen. ²³Bi ca haq daka sa yisin won ma annabi geh, kasan yii ma reing. ²⁴Yii, mbiring Annabawa ka ma neing taka Samaila taka bor daka ma nig nyignyig nu mog, ma tam ma won Nim yog. ²⁵Hen nu wa mumuig ma annabawa taka alkawari daka Num ti wa hen taka ma Daa nying ma tumu buu, won gu Brai, Moor nyig nog mar nyign yog ma gbum sabaar. ²⁶Num kwanji borok tephe numog,nawa hen bek, geh haarmaghen mbiring ti tarmuro nyin.

4

¹Ka Bitrus taka Yahaya ma tor tam wun taka reing, gi Fristoci taka shugaba taka kyeph shak taka Sadukiya mawanak ba. ²Ma ti titasi jijek ka Butrus taka Yahaya ma gbaraph ba reing titi ma Yeso kuma ma ti shela ma wuwanak numung matatu ming. ³Matur ba ma tak ba kurkuku kai himing bek, mok yere ki ti. ⁴Amma, reing jijek ma yisin sako ma bada gaskiya, kimanin urorong 5000 nung ma bada gaskiya. ⁵Yi ngan, ka shushuruk namang, datawa namang, marubuta namang ma kukun Urushalima. ⁶Annas firisti shuruk wa tumung, taka kayafa, taka Yahaya, taka Tsakandari, taka mbiring dangi ma firisti shuruk. ⁷Ka ma bing Bitrus taka Yahaya ciciu namang gi ma riphe ba, "he ti nyina ko iko ma ne?" ⁸Gi Bitrus ka winik ma Ruhu Zizerem, wun ba, 'he shushuruk taka dattawa reing, ⁹nka numu he tuhume wer titi ma hwen mangar ka we ti gu riyong ka yeer reing, tika tere kuko yong wu gbum kukwaman? ¹⁰Mbring nyin taka reing Israila, phing na yong, cikin tyak ma Yeso Banazare, ka he ki giciye, ka Numyirik gu mattatu ming, mok yo nung kuko yong raa ciciu nyin lafiyayye. ¹¹Yeso Almasihu nung ka matar ka taka mwai tong ma yiimang, amma ma phenek gu titi ma tong. ¹²Wuwar titi sa ta ma hang geh, mok a ba tyak hang twang, ciciu ma reing ka te numung ma gbum wuwar titi. ¹³Ka ma phar kukuk kang ma Bitrus taka Yahaya, ma phing reing na talakawa taka rashin phepheng, gi ma ti mamaki ma Bitrus taka Yahaya ma shin taka Yeso. ¹⁴Ka ma phar kuko na ka ma warkar ciciu namang ma sa phing hwen ti ti ge. ¹⁵Amma ka ma gbanak ma manzanin cicang namang gi ma tam yeer namang. ¹⁶Ma wun, "shang nu we ti takakuko ba naa?" Babu shakka hwen ngugaar yii ki faru mok ba, kuma rieing mbiring Urushalima ma phing, kuma we sa shar wun sa nyina ge. ¹⁷Amma mok shshakwun na ca ki by ciciu ma reing, ngarak we shak ba ti tamwun ma tyak mi Yeso. ¹⁸Ma phin Bitrus taka Yahaya ma shak ba ti tam wun taka gbgbaraph ma tyak ma Yeso. ¹⁹Amma Bitrus takaYahaya ma wun ba, gem yii ma Num we mur hwen ka he mur ger hwen Num mur, wun bari. ²⁰We sa mur ngarak titam hwen ka we yisin taka hwen ka we ki phar ge. ²¹Ka ma kikwanji ti ba Bitrustaka Yahaya kashedi,gi ma ngarak ba ma sa ba namang. Mok a ma sa iya gbum ba ma laifi hang kama hore ba titi ge, mok a reing mbiring ma yabe tyak ma Num mok a hwen shin. ²²Kuko ka gbum alajibi warkarwa na ki hadan kusan 40. ²³Ka ma ngharak ba, Bitrus Taka Yahaya ma ba ta reing namang ma tam ba bubum ka ma fristoci shshuruk taka dattawa ma wun ba. ²⁴Ma yisin nyiina, gi ma gbongorok koor gree,ma wun, "Num, nu ka nu ti twang taka tehyong, taka nyi shuruk, taka mbiring hwen ka ma haming namng, ²⁵nu ka cwin ma Ruhu Zizerem ma nyii ma da neer Dauda bawa nis, yo wun,sha dak alummai maki tunzura kuma reing ma ti titam kang viving?" ²⁶Gugum tehyong ma dus titi gre, kuma shushuruk namang ma dus titi mok a mati gaba ma Num, taka Yeso ²⁷Hakkika Hiridus taka Bilatus, taka alummai taka reing Israila, ma munuk titi mok a ma ti jiyaya taka bawa nis zizerem Yeso, shaffefe. ²⁸Ma

munuk titi ma mur ti hwenka wok nis taka nufi nis ki shirya wu faru.²⁹Yong nyining, Num, phar kashedi namang, gi nu na bayi nis iko ti tam mur nis be dideren.³⁰Kai nu naar wok nis teti warkaswa, alammu taka al'ajibi ma faru te tyak ma bawa nis Yeso.³¹Ma kwanji yi manjik, teh nka ma ying zuphuk,ma wunik ma Ruhu Zizerem, ma tam wun ma Num ba dideren.³²Taro shuruk ka ma bada Gaskiya titi namang ca nyining, kuma ba han ka wun hwen ka yo a ying wagu numung kwa, ka nyiina, bubum namang ca nyinang.³³Ma manzani ma iko kukuk shaida namang titi ma wuwanak ma Yeso mattatu ming, alheri shuruk kuma wa titi namang.³⁴Ba ha namang ka rasa hwen hang, mok a taka bass taka tong ma reph ma bing ganjung ka ma gbum,³⁵gi ma na ba ma manzanni. Ma gaphi gu nengbak bisa ga titase numung.³⁶Yusufu, Balawi, kuko a kubrus, ka manzanni ma pheeng gu Barnaba (taka kukuk kang).³⁷Yo a ma bass ka yo reph gi bing ganjung na ta manzanni

5

¹Reiphinik hang kama phin gu Hananaya phu ma himu Safaratu, ma reph haii namang, ²Hananiya dindin ganjung burang (ma phiphing ma himu), nugu ma bang kuuchok numung nyinyi ma manzanni.³Nugu Bitrus wungu. "Hananiya mok shang nu ngharak kajiri win kang nis, kai nuti gu Hwur ma Num phak? Nu dindin ganjung ma haii burang? ⁴Ka haii ding sa turkwan rireph geh, sa wa nis geh? Ka nu kwanji rephang, sa wa nis geh? Mok shang nu ti wur titam kang yong? To sawa reing nu ti ba geh, Num nuka nu ti gu."⁵Wok wok naa nyina, Hananiya kwanji yisen nang hu ting narphak niniphi mbeng. Gire mbering ma yisen nyina ma sea ma diren gu yeer.⁶Mar kaph ma be ma kpang kum numung ma bang nghan ma ba neiang.⁷Bayan sa'a tard,nugu himu yin, sa phing hwen ka shin ge. Nugu Bitrus wungu "wun baring binung nung he reph haii?" ⁸Nugu wun, "wa nyina." ⁹Bitrus phen wungu, "mok shang he jiphi phak kang nyen ma runu har he mimak Hwur ma Num?Yisen shishin ma taka nyen keh nyeng runu ngrish teh, mwamwuash yong nyining maka kpang nu." ¹⁰Na nyina nugu hu nyinyi ma Bitrus, narphak ngbeng ma niniphi, mar kaph mabe gbum gu ki kwei, nugu ma kpang kum numung ma bang ma ba neiang kiir ma rumu. ¹¹Diren tur gire shak mbiring taka reing kama yisen hwenka shin.¹²Bum ngingaasi nye wu-wur wu-wur fwet faru taka reing, mok manzanni. Mbring namang mawa gire girish phi ma Sulaimanu, ¹³ba rephinik ka wama kukuk kang nying dus titi gire, amma, ma wama meek hwerek ta ma reing.¹⁴Har numu yong gire ma dak kang, hin taka rurong. ¹⁵Muash hang ma tang taka phei yeer ma bang nyinyi, cwin gugun, ma narphak ba kudun ming, ka Bitrus hadan wur numung nu shuak tanak ba. ¹⁶Gire gung muash ma nerh titee ka ma hwihwit ma Urushalima, masa bing taka phei yeer taka reing ka ma meem vivi denje ba , nugu ma tamba phei-phei yeer namang.¹⁷Firisti shuruk ba taka reing bur ka mawa gire (Shan ma Sadukiyawa), nugu ma ti hup fwet. ¹⁸Ma tisii manzanni ma bang tung ghigashak.¹⁹Sun na ming malaika ma Num borok ngrish teh cun ba nyan, wun, ²⁰"Ba rana nyinyi ma shak ha wun ma nzor yong." ²¹Ma yisen nyina nu ma ba shak ma yii nyinyan ma ba gbaraph ba reing. Firist shuruk taka rei numung ma bai munuk gire taka majalisa, taka dattawa ma Isra'ilawa ma hwirek ma ba nye, ma hwirek ba ma manzanni²²Taka tee rwam ma bai masa gbum hang ge, ma phen ma wun ba hwen ka shin, ²³tung ngbingben wa ngbin-ngbenang gbiris taka taka kiki-teh ngrish, nugu hwi yin hwi sa gbum hang haming ge.²⁴Ka shushuruk ma shak taka ma Firisti ma yisen wur wun na, ma tiken titi wet, ma wun wun marka shan. ²⁵Nugu hang bai wun "reing yong ka he ngbeng ba nang mawa ke gbaraph ma ba gire."²⁶Nugu shuruk ma shak bai taka te ti rwam numung ma ba bing ba, masa gbirigbish ba gi ma diren kada reing ma sangar ba ma mata. ²⁷Ma bing ba nyi nyi ma majalisa, Firisti shuruk ma tuhume ba, ²⁸wun, "we sa shak hen nang ma kukuk wun sa gbaraph bana reing ma tyak yong ge? Phar kanang ka he hwenik teh Urushalima ma gbgbaraph teeh nyin, tee phar ka ge meek ma gire yong wa titi neer."²⁹Bitrus taka ma manzanni ma wun, "wahwen phphar kor nung we ti gu Num hwen hwi-hwerek kang. ³⁰Num ma da neer yirik Yeso ka he mbeshak, shisheng kon ming gon, ³¹Num phen kpang gu twang dak gu wok yiyi numung mok ka cang taka reima hwuhwar reing, na Isra'ila phiphen taka phiphasa phiphinik namang." ³²Wer nung hwiwa taka phi-phaar ma bubum yong mbiring ka shin, nyina ma wur numung yii ka Num naba reing kama syak gu ma kang nyinang.³³Majalisa ma yisin nyina nung ma ti bwan, phaar ma yasak cwin kama mbesh manzannin ang. ³⁴Nung gu Bafarasi hang ma tyak Gamaalief, reima gbgbaraph hang ka gire ma nagu mbiring, wanak wunba ma hwirek ma manzannin nyang kwas.³⁵Nugu wun ba "ti na swatitima hwen ka he mur tei banang kuko yong, ³⁶nu hoo, kukorima tyak Tudas kpang titi numung phaar ka ge yowa hwen hang, reing mwa bubwas nim na syak gu ma shushu kama ba kwanji mbeshakang, ha sa tor yisen tyak numung ge. ³⁷Na sangang, hang sa be reima tyak Yahuza ka nie Galili, ka bai nuha nim titam reing, ba dus gire gung yo ma kasan, reing ka ma syak gu ma ki sarein.³⁸Mok na nyina mi wun wa hen ngharak banang, ka jijiphi wun namang taka rwam namang wama reing ka kasan. ³⁹Ka wama Numnung, he sa shar he kasak ang ge, cang phaar he ti hup taka Num." Nugu ma mur nye.⁴⁰Ma phin manzanni ma yin, nugu hwuruph ba, ma wunba ma sa tor gbaraph banang reing ma tyak ma Yeso ge, nugu ma ba namang. ⁴¹Ma hwirek majalisa meng, ma reket mok ka wa hen jek nung rephinik hwi makyau mok Num. ⁴²Na kwanji hadan ang, ma ca ki ba shak ma, ma syak phi-phi, masa naba reing wun ma Num, masa gbaaraph ba reing ni-nim,masa wunba Yeso nu wa Da giger.

6

¹Mwa mwash nyina. Almajiria numung masa ger-ing ma jijek. Nung Yahudawa ka mawa vuen ma Helanaw, ma yiphik mgubur mgbur titi ma Yahudawa. Isra'ilawa, ka masa mur naba hin yau ma beer geh.²Manzanni na wuk dak phu ma phin gire, ma wunba. Sa jem we ngharak wun ma Ada, we dak yi mok ber geh. ³Cum nang rurong yeer nyin kwiph nyinang ka ma wa ma swa-ing taka kang jek ka Ruhu mai Tsarki wa taka ba, mati rwam yong. ⁴Wer we sa ti ner rwam ti yi manjik, we yasak ring, we ba ta ma Num.⁵Wun nama zerem kama gire jijek. Ma kpang Istifanus, yo wa riphinik ma didak kang-ing ka winik ma Ruhu mai Tsarki taka Filibus, taka Birokoros, taka Nikanar, taka Timan, taka Barminas, taka Nicholas, rephinik Antakiya ka tuba cang Yahudawa. ⁶Taka syak Num ma phasi ma rina wun, yong nung,ma ti rwam na.

Ma yi ba manjik.⁷Nugu wun ma Num ba nyinyi. Almajiran masa gering Urushalima, Fristoci jijek ma Yahudawa ma dak kang wun ma Num wa hwen jek.⁸Nugu Istifanus wunik taka taka ca jek ta mwam. Ca titi hwen ngghaar nyi gire ming.⁹Nu ma hang ka ma neing shak bi hang ka ma phin shak ma taka cunjun reing zii ming ba ma kuramiyawa taka Iskandariyawa, taka ma hang Vwin ma Kilikiya, taka Asiya. Mar yong masa kan wun ming taka Istifanus.¹⁰Ma tar ma tar cuin ma wun, mokma kiph taka wur ma gum ka wa yeer numung.¹¹Nugu ndindin ma sa bai gi masa wun ba reing. Masa wun we yisin Istifanus sa tam wun ka kasak tyak ma Musa taka Numu.¹²Nugu masa tok reing nyi taka dattawa shushuruk ma shak taka taka zik teh ma bai ma ba tur Istifanus nugu ma bingu teh ma reing.¹³Ma she wun phak titi numung wun reyong sa ngharak wun wun vivi titi ma wur ma gum taka teh mai Tsarki geh.¹⁴Wa ka na nyina we yisin gu sa wun mwing ma Num ma Banazarat a mwashak tu yongnang kuma phen gama mak aladu nirang ka we kashi tama Musa.¹⁵Shushuruk na ma cang wur gu yi ta mok.Nung ma phar tom numung tika ma mala'ika.

7

¹Shuruk ma firist ma wun hasha ma bubum ba yong ma wa giri?" ²Nu Istifanus sai nya wun, ma manga taka dana, yosin na, Ada ni gong phai titi ta ma da na Brahim, sa wa mesopotamiya kafin be bi cang ta ka ma phin wun haram; ³Num wun gu, wanak nu nyarak ta yon, nu taka ring phin nis, bye vun ka mi phasi wa nu."⁴"Brahim wanak, nyarak ta ka ma phin wun Chaldeans, ba cang Haran, bayan kukwi ma rwa, Num bin gu vun ta cicang numa.⁵ Num kisi nugu ta cicang bek, te sa shar gu ta dak kis geh, wun gu brahim mi na wa nu tah cicang nis, brahim kisa wa ma mwing mumar numu taka, rima yi yi phinik numu ge.⁶Num wungu, ma kama ma wanak ma bai vun tam han min, tak ma ta ma vun har ma dak ba tipha, ma mak ba yau yi har kwisan marin ning. ⁷Mi hunkun ta vun na ka ma mak hen yau yi, ma kwanji mak yau 'a' ma be wurik nama ma nyark ta na, ma ba na mimi-gum.' ⁸Num ta gu brahin alkawari yoo ta gu kaciya, brahim mar Ishaku, nu ta gu kaciya nim ma kwiph nyinang, Ishaku mar Yakubu, Yakubu kuma mar mor mimar wuk dak phu."⁹"Mumwing wuk dak phu-yong ma hwan tun-ga na ma 'a' ma tur ma reph Yusifu ta han ma phin Masar, Num saik Yusifu duk ta ka baiying ¹⁰Num kashi gu daga wok tak manga ka ma dak gu nyinya, Num nugu tum hwarek, taka kiph kang nyinyi ma Firauna gum ma masai Firauna phan nugu gum shuruk ma vun masar, ma phiphinik ma vun numu biring."¹¹"Yun guu tur vun masar taka kn'ana, ma da ner ma mak yau mi yun. ¹²Da Yakubu yi sin wun bai wa Masar nu dak da ner nim ma nyinan. ¹³Ma ba bai ma phu, nu Yusifu phasi tirii nu mu taka manga, mwamwash kasham yon no Fir'auna phin mumanga ma Yusifu. ¹⁴Yusifu dak ma manga ma ba bin rwa na ma ma bubum nama biring ma mumwing nama biring geh ma be Masar, bitin-biring nama ma wa wuk kwip nyinang ma tukun. ¹⁵Yakubu bai cang vun ma Masar man ba taka mumwing numu, ma kuma kwi tumu. ¹⁶Ma k pang ma bangu shekem ma ba nya gu tun-nyah, seh teh ma boon arurfa wok ma mumwing ma Hamor a shekem. ¹⁷Num ka Num wun wah wanak ka wungu Brahim, ring maki maseh, ma ghar jijek gu ma ring, ¹⁸nu gu, gum phiyon han ka ma jiphi, sa phin Yusifu ge. ¹⁹Ma disah ring ner ma dak ma da ner ma bash mumwing bubwas, ma mak yau. ²⁰"Mwa mwash na ka mar Moses, sa tor mang vii pha ma rwa nuar tat, Num phar gu mwa mwen sum hang. ²¹Ma tak Musa nyan, whan ma Fir'auna kashi ka mwing mimar umu. ²²Ma gbaraph gu Musa ma kiph ma ring Egyptians, titi burat fuit ta phen bubu taka wur rwam nama biring. ²³"Nim kai kusan wuwuk nying, dak kang Yoo bai taka manga, Israilawa. ²⁴Phar han sa mak gu mwing Isra'la hang yau yi, nu gbum gu tukwa na ta hum, Mwashak Bamasaren ting har kwi numu: ²⁵Sa wun kang numu, ma tunga ma wun, wun gbum-gbum ma Num ba wok nu mu, amma masa phing geh. ²⁶Yi nang nu Israilawa hai ba phu ma masa hum, nu Musa shi ba soowun ba hai ha phin hah wa ma manga 'a'?"²⁷ "Ring nya ka wa ma ki kasan ta ma tunga tu suk gu gus, wungu Musa, nyeh cuing nu shuruk rema titam mok titi ner? ²⁸Nu mur beshek miya, wur ma tuk ka nu beshek Bamasaren na 'a'?"²⁹ Musa yisin nyina nu te nu mu shu-shu ba nu mo ving ma Midinawa, phar mwing ka ti shu-shu hijira. Tumu Musa masi mumwing maro phu. ³⁰"Bayan kusan wuk-wuk nying, sa wa nim hang hai Malaika bayana gu Musa hwu hwat ma matar ka ma phin wun dutse sinain nu Musa phar rim ma kara bas hai. ³¹Da Musa phar kara na, nyasi numu nyeh, sa be bai who hwet, geh yo phar kara na jek, nu gu yisin kor wun ma Num wunu, ³²Minu mi wa Num ma ta-nu, Num ma Brahim, taka ma Isaac, taka ma Jacob; Musa diren sa tor mur phar tah din geh. ³³"Num wun gu Musa cuing kuu kis 'a', tak na ka nu ran, wa tah gigah ma Num. ³⁴Mi ki phar mak yau ma ring nang, ka ma ma wa Egypt; Mi ki phar titasi nama kang, mwamwash yon mi ke ba ting ta cuing ba 'a' mak yau nama 'a' ming, mwamwash yon ba mi dak nu Egypt; Mi ki phar mimak yau nama kang be mi dak nu."³⁵ Ring ma sa wa Musa yon ka ma hwan nyan nya cuing cang shuruk titi-ner taka rima titam mok?' - yon nu Num cuing gu cang shuruk taka rema titam mok, kuma cang rima kpukpan mok yau ma ring 'a', Num dak gu nye-ma angel ka wurek gu Musa bas-hai. ³⁶Bayan bubu nyi-nyasi nyah dik-dik ka ma phar vuun ma masar ming taka Baharmaliya, Musa cung ba'a daga Masar taka zizan ming, ma shin kusan wuwuk nyin. ³⁷"Musa na, nu wun ba Israel wun, yer nying na, mi cuing wa hen na anabi ka mi. ³⁸Yon nu wa riphinik ka wa taka ring bas hai, wadda yana tare da malaika da ya yi magana, a mount sinai, wadda ka wa yi tumu ma baba ner. Yon nu sa wun ma zor na ba wer. ³⁹Yon nu wa riphinik ka ma da nar ma hwan siak nya numu 'a' ma gbanak gu yer na ma ka ma jiphi kang nama wun ba wa phan nama Masar. ⁴⁰Ma phar nyinan nu ma wungu Aaron wun teh barin num han ka can shuruk nyar phenak wer Masar, domin Musa yon ka cuing wer van Masar man wer sa phi titi nu-mu geh. ⁴¹Ma phar nyi-nah nu ma seph mwa maraki nu ma bing gu hadaya ma mwa-ran ma hada ya ka ma ta. ⁴²Num harmit ba sun ma nugu nuar twang gum yadda wa ta zizik yishi gu ma anabawa man, Hen bin mimi hadaya ma waa-waa ka he phephasa har kwisan wu-wuk nyin bas hai, pha ma Israel?"⁴³ Hen mur shak ma molek da kuma tauraron allahn na Rafem da kuma siffofin na abubuwa da ka hen seph mok he na gu gum. ⁴⁴"Ma kak ner mawa ,a alfarwa ta sujada mok a bas hai. yadda Num wun, mok ka Num tam ya yi shi bisa ga salon ka ma phasi-gu. ⁴⁵Yon nu wa alparwa ka ma kika ner ma bin

wor tun daga lokaci ma Joshua, tun daga locacin ka ma naba vun nah, wanda ring ka Num kpang tanh ma ba ma kaka nar, ma phiphar take da nir,⁴⁶ ka gbum hu hwerek kang ta ma num.geh mwi masujada mok Num.⁴⁷ Amma Sulaimanu nu mwi pha ma Num. ⁴⁸Da giger sa jang tuu ka ma mwi ma wok geh, prophet wun. ⁴⁹Da wun, twang wa kursiyina, ting Yong wa teh ti dak kass, "Phawur shan ba he mwai mimi." Num wuun nyina: Wa te ta nu You huta? ⁵⁰Sa ma wu-wok nang nu mi ta bubum baYong ge?⁵¹"Hen ring tak kukuk titi, kang marasa kaciya, taka tuu ka ma wa gbang,ninin he da Ruhu nan nyi-nye, he taa bubum vivi ka ma ka nu ma tar tumu."⁵² Anabi ri ma ta nu ma kanu masa masa mak gu yau yi geh? Ma besh anabawa, he besh tak na ka ma be teh cang anabawa nyi-nyi, ⁵³he ka he sai dokoki ma Num ka malaika na ba, he seh heh sa dak geh."⁵⁴Shu-shurk tak tam wun ma yisin bubum ba yong ka yi ba fwet, ma yi nyinang nya-nya ma Istifanu. ⁵⁵Istifanu ka Num ke winek gu kan boorok yi numu twang phar gum ma Da gon, phar mwing ma Num sa rang wok yiyi ma Num. ⁵⁶Istifanus wun, phar, mi phar twang burat mwing ma Num ran wok yiyi ma Num."⁵⁷Shu-shuruk tak tam wun ma gbon-goron kor, ma shishi tuu nama 'a' ma wanak mbiring nama ma shi-sh-gu. ⁵⁸Ma dak gu nyeh nyeh ma ba gu bas hai ma san ghar gu ma ma tar, ma cucun titara yer numu ma munuk gu mwing kaph han ka ma phin gu shawah, gah can ba shaida. ⁵⁹"Ka masa sangar gu, sa phin ka a anag gu mwing ma num sai zor nang." ⁶⁰Istifanus wur rumkis ting, kuu-rongg kanang wun sa ka sha phiphinik nan kor na ma ge kwanji wun na nugu na numu roo.

8

¹Bulus mur ma ku kui numung. Inim munak iyau vivi ka sa wanak, titi ma ta ka saik Inum. Ka ma wa Urushelima ta ka dak-akang nung, ma sarasan ti teh ma, Yahudiya ta ka Samariya nugu manzani nung shuak ma nyarak ba. ²Ta ka giri nung ma neng Istifanus ma kwi yau gung mok yo. ³Shawulu mak ba tumu shak, yau yi. yi yin phi-phi sa cun jun a ring rurong taka hin sa ba mba ba bashak ba teh gugashak. ⁴A nyina gbak taka saik Num ka maki ti shushu titeh masa ti waazi teh ka mawa waing. ⁵Filibus bai, Sameria sa ti waazi wun ma Num. ⁶Giri masa dak ka wun ma Num ming ka filibus sa wun, ma ka nyinang ma sa yisin wun ma Num ma sa phar shi shi nu mung bai taka wun ka yo sa wun. ⁷I mim phini sa wusik iyer ma ring jijek ma sa kunin ma kanang taka kwatakwak kis, taka mgu. ⁸Mwarang wunuk teh na mbiring. ⁹A hang wa tu-mung ma-i tiak Siman ka sa manji teh ma kas sa kasak ring Samaria sa wun yo wa riphinik jek. ¹⁰Samariya wa taka shu shuruk mara bubwas ma hin biring. ¹¹Ma sa yi gu, "Ma wun kuko yong wa riphinik ma Num ka na gu gum." Masa yisin gu ki kasak ba-ang bu-u ma mu-manji teh phak numung.¹²Da ka ma yisin Filibus sa wun ma Num ma mulki numung. Itiak ma mwing ma Num ma sa bai titi Baftisma hin taka rurong. ¹³Yo simar kama nu-mung ma mur wun ma Num nugu ma ti gu Baftisma nu nu cang phima Philip sa ba tephai hang geh. Sa phar when ka Num sa ti titi ma philip. ¹⁴Ka almajire Urushelima ma yi sin when ka giri Samaria ma seh wun ma Num, nung ma tusuk Bitrus taka Yohana. ¹⁵Ka ma bah tumu ma yi ba manjik, ka ma seh Ruhu mai tsarki iyer nama. ¹⁶Ka ma tina Ruhu mai tarki, kusi sa sir ba bek ma sa ti nama Baptisma wun ma mwing ma Num ming mbek. ¹⁷Nu gu Bitrus ma Yahaya ma wur ba wok titi nugu wur-ma gum sir ba Holy Spirit. ¹⁸Nu gu Simon phar wur ma gum. Sir ba nugu na ba ganju. ¹⁹A wun naminang gum yong, ma nyi na, ka mi dak wok titi ma negbak gbu."²⁰Bitrus wungu wun nutaka sabar nis he kasan giri mbiring ka nu phar gum ma Num ma seh ma mbon. ²¹Nu sa wa ma when titi da when yi yi wun yo ming geh. Mok a kang nis sa wa ta Num geh.²² Nu yi sin ah? Hui zi nis yong ang. Nu yi manjik tama Num, ge gbanak wa ka vivi nis yong-ang. ²³Me phing nuwa ka phinik ming taka jiji phi ma zi."²⁴Siman mur nugu wun "Yi man jik tama Num mok when ka ma wun yong wunui titi nang."²⁵Ka ma Bitrus phenu Yahaya ma rasun ma wun ma Num ma wun wun ma Num ma phen Urushelima cuin ma sa bai tih wa azi wun ma Num.²⁶Nugu malaika ma Num tam wun ma philip, wun. Wanak nu bai kuriting ma ka neng urushelima bai Gaza (uni yong wa zuza ming). ²⁷Wanak nugu bai, nu gu a hang neng Habasha wa riphinik nung ka wa nyi ma shuruk a kandakatu. ²⁸Sa phen cuin, njonong ma da mus numung nugu sa tam yishi ma anabi Ishaya. ²⁹Nugu wur ma gum wungu philibus "Bai hu hiut ma damus na." ³⁰Nugu Filibus ba te numung sa tam yi shi ma Ishaya anabi. Nugu wungu phing when ka nu sa tam ah?" ³¹Meti tere ba mi phing? A hang phasi me bek. Nu phin Filibus be ha ming ma can damus numung a wun gu wun.³²Wun ma Num ka rina ka neng Habasha na sa tam ma ban gu ti ka tumuk ti pher mwi tika tumuk ti ba gu ti ka tumuk ti phar sa borok nyi geh. ³³A sisie titi numung ming ma shi gun. A ne wun wun ma kaph numung ka ma kpang an zur numung teh yong."³⁴Nugu kwak na riphi Filibus a wun me kusi nu a ne nung wa anabi ka sa wun. Me kusi nu a nne wa anabi ka sa wun kama numung?" Nugu Filibus tam wun. ³⁵Nugu yephik ma yishi yong. A wun wun ma mwing ma Num.³⁶Ma sa wa cuin, ti bai, nu ma ba nyi-nyi song nugu ikwak na wun inyi wa yong sha shak he nyah me ziang?" ³⁷Yi shi ku. Wu wuk tat ma kwip nyinang ki harit. Filibus ya ce "Ka nu mur nu dak-ang nyinang we we ti wa nu" Nugu Bahashe wun me dak kang Almasihu nung wa mwing ma Num. ³⁸Nugu ba ha bash wun ma rang, nugu rima ku kuruk damus naraphak wrish ma rang. Nugu ma be nyiming ba phu nyin. Filibus phuma shuruk na, Filibus nyaph gu ziang.³⁹Ka ma wurik nyiming, Ruhu ma Num kpang Filibus shuruk na sa tor phar gu geh sorok titi numung ti bai ma ka wherek. ⁴⁰Nugu Filibus ba wurik gari ma Azotus hadan kwara na sa bi wun ba wun ma Num kana ba yi kaisariya.

9

¹Amma shawulu, ca ta tam wun dideren (har ma) mbeshek Almajirai ma Num, ba ta Firist shuruk ²yo kwisi yishi kora ta shak ka Dimashku ka gbaam hen cwin naa, rurong da hin, gi bing ba Urushelima jijiphi. ³Ka sa bai ca yo ba hwit hwit ma Dimash ku mwash phar (haske) nii twang dak gu ciciu; ⁴gi yo who ting yo yisin kor hang wun gu, "Shawulu, Shawulu, sha dak nu sanata mi a?"⁵Shawulu wun gu, "Nu a ka ne, Num?" Num wun "Mi nung Yeso naa ka nu (tsananta) gu;"⁶amma wanak nis ba birni na, ma wun wa whenka ca tutur kor ka nu ti." ⁷Riin ka ma shin taka Shawulu ma ra ryaan, ma sa

phaing when titam ge, ma sa yisin kor na amma ma sa phar hang ge.⁸Sawulu wamnath twang, ka borok yii numung, sa phar whenhang ge, gi ma tur wok numung ma ba gu birnin Dimashku.⁹Kai nim tard sa phar teh ge, sa yii ge bale wuwu.¹⁰Akwai almajiri hang tyak numung Hannaniya tumung gi Num tam wum taka yo wahayi ming yo wun, "Hannaniya!" Gi yo wun, "Phar, mia yong Num."¹¹Num wungu, "Wanak nu ba cwin gugug ka ma phin mikakke, tong ma kuko hang mi tyak Yahuza nu raphe kuko ka neing Tarsus mi tyak Shawulu, game yo yi manjik."¹²Kuma ye phar haming ma wahayi kuko hang mi tyak Hannaniya sa yin ninar wok titi numung, mok a yii numung bwirit."¹³Amma Hannaniya wun, "Num mi yisin wun ta riin jijek titi ma kuko na, wur shap ka yo ti ba riin nis ka ti ba Urushalima."¹⁴Ma nagu izini ta Frist shuruk tetisi riin ka."¹⁵Amma Num wun gu, "Bai, gama ki can zabbaben bum rwam nang, ka wu (yada) tyak nang ta (al'ummai) taka gugum taka raing Israila;¹⁶Mi phasi gu mimakyau ka yo ti titi nang."¹⁷Gi Hannaniya bai, yo yin tong na. Yo naar gu wok titi yo wun, "Manga Shawulu, Num Yeso, ka phase titi numung te nis ka nu a cuin ti be dak mi te nis mock a nu phar teh, kuma nu winik ma Ruhu zizerem."¹⁸Mwash young, when hang ka (bawo) hu yii ma shawulu, yii numung bwirit, yo wanak ma ti gu baftisma;¹⁹Yo phen yi beer gi ma (karfafa) gu yo can taka almajira a Dimasku nim dik dik."²⁰Mwas yo (fara) gbaraph wun ma Yeso haming ma shak, yo sa wun Yeso nu a mwaing ma Num.²¹Mbring riin ka ma yiirin gu ma phen ti mamaki ma wun, "Sa kuko yung nu ka mbesh riin Urushelema ka ma phen tyak mi Num ge? Yo phen be young yo mur tisi ba bang ba frist shushuruk."²²Amma shawulu ki gbaam iko jijek kuma yo (hadan) titase taka didase ciciu ma Yahudawa ka ma can Dimash ku ta (tabater) Yeso nu a Almasihu.²³Nim jijek hadan, gi Yahudawa ma ti shiri ma mur mbeshek gu.²⁴Amma (shiri) namang phen can gu Shawulu when phenpheng, ma ca ki kii teh ngrish gun ma gari ma mur mbeshek gu.²⁵Amma mi sun, almarjirin numung ma sirphak gu kpok ming katanga ming.²⁶Ka yo be Urushelema, Shawulu mur titi taka almajirai tumung (amma) mgring namang ma diren gu, mock a ma sa mur yo ki ca almajiri ge.²⁷Amma Barnaba kpan gu yo ban gu ta manzanni. Yo wun ba nka shawulu kukun taka Num cwin, ka Num tam wun taka yo, kuma ka Shawulu ki wun mi Num tyak ma Yeso ba dideren a Dimasku.²⁸Yo kukun taka ba (lokaci) nka yiyin taka wuwurik nama Urushalima. Yo tam wun ma Num ba dideren tyak ma Yeso²⁹kuma yo ti (mahaura) taka (Yahudawa Halenanci;) amma ma ca didak titi mbmbeshek gu.³⁰Ka mamanga ma phaing nyiina, gi ma bangu kaisariya, ma tusuk gu ba Tarsus.³¹Iklisiyoyin ka ma Yahudiya, Galili, taka Samaria ma gbaam Salama taka mwmwei; ma ba nyiinyii ti shin didiren ma Num, taka ta'aziya ma (Ruhu mai Tsarki), Iklisiyar na m ti gun ma rin.³²Kai nka Bulus shin (yankin) vwin na mbiring yo phen tehn nka syak Num ka ma can Lidda.³³Naa yo gbaam kuko hang mi tyakin Iniyasu ka yo a shanyayye, yo naa (har) kai kusan naming te ninang.³⁴Bitrus wun, "Iniyasu, Yeso maing ma Num ki (warkar) ma nu. Wanak nu rephak teh ninang nis." mwash gi yo wanak.³⁵Gi mbring taka cicang Lidda taka taka cican sa rona ma phar kuko na, ma phen ta Num.³⁶Almajirai hang ma tyak Tabita neing yafa, ma'ana ma tyak numung "Dokas." Hin young wa ma ayyuka mmangar taka (halin tausayi) nka yo a yin.³⁷Ca hin na yeer be riin kai ye be kwei, ma nghaph kum nimung ma dak gu haming gon.³⁸Ka Lidda wa hwiwhitma yafa almajirai ma ma yisin wun Bitrus wa riia (yafa), ma dak raphanik phu teh numung. Ma kwisi gu, "Be teh ner yoyoung nyining."³⁹Bitrus wannak ba taka ba, ka shar tumung, ma bang gu ta kum haming gon. Gi mbiring hin-yau ma rang hwiwhit numung ma sa kwining ma kpan bubum nka Dokas ki tisi ba ka yo ca taka ba.⁴⁰Bitrus gbanak ba mbrin nghan, yo dun ting yo yi manjik, yo harmit yeer numung ta kum numung yo wun, "Tabita, wanak." Yo borok yii numung, ka yo phar Bitrus yo ca ting.⁴¹Bitrus naar wok borok twang gi yo phan taka syak Num taka hinyau na, yo naar gu ma nzor numung ta ba.⁴²Al'amari young ca when phephing yafa mbring, rii jijek ma (bada gaskiya) ga Num.⁴³Yo ca, Birus ca nim dikdik Yafa ming taka kuko hang mi tyaking Saminu (majemi).

10

¹Ma tee riphinik hang birinin ma Kaisariya, ma taik Karniliyas, shuruk ma taka jiphi nyi ma kungiya ka ma phin Italiya.
²Wa riphinik ka sik Num, yo taka mwing muing numung ma dak titi tee sik Num, cang ki bing kudi jijek na- ba Yahudawa koma ku yeer ki kusi Num.³Wajen sa'a ta tara te nyina ma phasi gu wahayi mi wun malaikan ma Num wu bee te numung malaikan wun gu, "Karniliyas!"⁴Karniliyas dak gu malaikan yii a dirin yin wun, "Wa shaang rin ma phee?" malaikan wun gu, "Majik nes taka taimakon ka nu naba ring ka ma sa yin ge, ki ba twang ta ma Num cang sadaka hwen ka ma phi kang nyi-nyi ma Num."⁵Yo nyining dak riphinik ba tee ka ma phin wun yafa ma ba bing riphinik ma tiak saminu ka ma phing gu Bitrus.⁶Cang teka Saminu malemi ka phee numung huwit ma sung geger."⁷Nu malaikan kwanji tam gu wun nang nu ba nu mung, Karniliyas phin tiphi numung guda phu taka rin ma jijiphi nyi, nyinang ring ma sisik Num ka ma tee rwam phi numung.⁸Karniliyas wun ba bubum ka yo phar nung dak ba yafa.⁹Yii ngan wajen sa'a ta shida, (ma zang) ma sa te bai ma huwit, Bitrus ki baninig titi ma brini ki majik.¹⁰Yuun ti gu mur hwen ka wu yi hphar wahayi,¹¹nugu phar tee towan burit gungon sa ne towang wana hang tika yadi ngan gu hang sa bee toyong, sir bee kusuryoyinsa hudu.¹²Min wei hgi ning ka ma shin ma kis ta ka shu-shur kama towang.¹³Nugu yisin kur wun sa tam gu wun: "Wanak, Bitrus, shi nu yi." Amma Bitrus wun, "Sa ntina ge,¹⁴Num mi kisi ta ba yi ber ka sa ma tsarki ko rin ma kazanta ge."¹⁵Amma kur wun sa phin bae gu kasa phu: "Hwen ka Num ki tarkaki yang sau wan wa ber vivi ge."¹⁶Tigu kasa tat; wok-wok na nung ma kpang gwer ma bang towang.¹⁷Ka Bitrus sa burubuk kang titi ma wahayi ka phar, nu gu ring ka karniliya dak ba ma rang girishi tee, ka ma ki kwanji riphinik riphinik cwing phee numung yang.¹⁸Nu gu ma ti sallama masa riphinik daa saminu ka phin Bitrus sirr yong.¹⁹Ka Bitrus sa tur tam kang titi ma wahayi, Ruhu wun gu, phar riphinik tat ma ya yasak nu.²⁰Wanak nu sirr he ba gire sa huro ge ki bang gire ges mok ka wa mi nung midak ba."²¹Nung Bitrus sirr ta rin ring wun, "Wa mi nung ka he yasak shaang nung dak he bee?"²²Ma wun, "Shuruk ma taka ji-jiphi nyi ma tiok karniliyas, riphinik mangar rin ma sisik Num, wa ma shaida mangar yin tama aluman ma Yahudawa yo nung ka malaika mai tsarki ma Num, dak gu mok nu bee

phee numung yisin sako daga tenung." ²³Nugu Bitrus wun ba yin nang hamin wu cang gire yii ngan nung ma ba gire ma tungwa ka ma wa yafa ma bagu cwin. ²⁴Ma yii ngan ba kaisriya karniliyas sa kin ba nu gu gayyaci ma tungwa taka mu-mwin numung ka ma huwit. ²⁵Nugu Bitrus yini ba gbaam Karniliyas nu gu dun ting tangu. ²⁶Nugu Bitrus buruk gu towang sa wun, "Wanak towang! Mi ma mi wa riphinik." ²⁷Ka Bitrus sa tam gu wun, ma yin hamin ma ba ring ji-jik ma monok titi tee nyinag. ²⁸Nu wun ba, "Hen ma titi nyin he pheng sa jem ka Bayahudem dus titi ko ka ba phae ma hang kwa ge. Amma Num wun mi misa wun gu hang wun ma zizerim ge. ²⁹Yo nunug da mi bee misa sisak ge, ka he phin me. Mok na nung dak mi riphi mok shaang he phin mi." ³⁰Karniliyas wun, "Nim ning ka hadan ka yung nying, misa yi majik ma phar (karfe tat) nung mi phar riphinik sa rang nyi-nyi nang ma titar ngaansi. ³¹Nu wun, 'Karniliyas, Num ke yisin majik nis taka taimakan ka nu na ba talakawa dak Num phing nu kang. ³²Kana nu dak hang yafa ba phin wa rinphinik ma tiok Saminu ka ma phin gu Bitrus. Cang phi ma Saminu majemi, ka wa huwut ma sung. ³³Ka bee tam wun nu." ³⁴Nugu Bitrus borok nyee wun, "Gire mi phing Num sa hwa ha gang ga. ³⁵Mok na, negbak ka sisak Num, ka sa tee hwen jik Num sa hwen gu hang ge. ³⁶He phing phaara ka ma dak Israila nima ka wa wun ba wun mangar wun salama ta ma Yesu kristi ka yong nung wa Num biring- ³⁷hem ma titi nyin he phing ka ma wa ka tee Yahuduya, yiphik Galili, ka ma kwanji tam ba wun ma baftimar ka Yahaya tee; ³⁸A'amura mok ma Yesu Banarare, ka Num ke be gu ma ruhu mai Tsarki ma iko ming. Cang titi rwam mangar taka warkarwa ka tee ba rin-ring ka shaida jiphi mok Num wa taka yo. ³⁹Wu wa shaidu numug titi ma bubum ka tee Yahudawa taka Urushalima, Yesu yong ka ma mbeshek cwin nu-nuphur kon min, ⁴⁰nugu ti nang tat tuning Num yirik gu ma Nzor, ⁴¹sa mok ring biring ge, wa mok shaidun ka Num zabe ba, da farko wur ma titi ner we yi wei wo gire ka ki kwanji wanak toning. ⁴²Wun baring wu ti ba ring wa-azin numung kuma wa yong ka bee tam ba taka nzor taka ring ka ma ki kwai. ⁴³Titi numung nung annabawa ma dak shaida ma wun nebak ka dak kang tee nu mung gbaam phi-phisi zing numung mok tiok numung." ⁴⁴Nugu Bitrus sa tur tam wun titi ma bu-bum bana Ruhu mai Tsarki sirr titi ma ring ka sa tee ba wa'azi. ⁴⁵Ring ka ma kungiya ma taka sisik num ka ma shi ba kuk ring ka ma bee taka Bitrus cang ba hwen ngar nyi, mok ka Ruhu mai Tsarki sirr titi ma ring. ⁴⁶Mok ka ma phar ring ma sa tam wun ma mur-mur ma sa ten Num nugu Bitrus wun, ⁴⁷"Da hang phi shak ring ba yong ti baftisma ma nyi a, mok ka ba make gbaam Ruhu mai Tsarki tika wur?" ⁴⁸Nugu wun ma tiba baftisma ma tiok ma Yesu Kristi ma kusi gu wun cang taka ba kwas.

11

¹Mimanga taka ma apostle daka ma sa (Judea) ma yising won (Gentile) ba ma maki see won ma Num. ²(Peter) kibii (Jerusalem) Boor daka ma duus titii ta ka taaka tite (Circumcision) ma nok gu; ³ma won, "Nu dus titii taka ta'aka (Uncircumcised) raing hei yi beer girihi!" ⁴Peter yiphik phasi ba phiphing phiphinik ba won ding mbiring woon, ⁵"Mi sa yii manjik (Joppa) miphaar wur ma (container) sa bi ting, phar titarang mbgak gug ning tuwag titig Nuhu siir te nag. ⁶Mi yon nag mbign mig mi sa tam kag, mi phaara yuwii hai ma kis niig tig, (wild beast) Yu'uwii hai, daka kikis masawai goo mig geeh taka shushuu'er goon. ⁷Muash nog mi yisin kor sa won mi mi; wanak tuwag, peter; Mbeshek nu yih." ⁸Yon, 'Sa nyina, (Lord); mi kisi kas nyinag sorok hwen phiphinik taka hwen viving nyii naa.' ⁹Koor nigtuwag sa mur gbigbing, hwen da ka Num ti zizerem, bag sa won ma sa zizerem gee.' ¹⁰Koor dig won kisa taat, muash nog sag mbak wiir teeh ma ba namag tuwag durug durug. ¹¹"rak nag tuh, haming yoog rig taat mwa wa yoog nyinyi neer Caesarea dak ba te nag. ¹²Wur ma Num won mi mii won mi siak ba, won mi sa phasi mumur titii titi namag geeg. ¹³Won baring hwen daka yo ti phaara (maneka) kitii tii yog, won dat na rig ma ba Joppa ma baa bing (Simon), ma phin goo (Peter). ¹⁴Yoo tam wa heen mok ka dak heen yee phar numheen taka phi nying. ¹⁵Mi tam woon muash nog wuur ma Num siir yeer namag, wuur neer ma ku. ¹⁶Mi tun won ma Num (Lord) won (John) teh (Baptisma) ma nyig; Ma ti wa hen Baptisma wur zizerem ma Num. ¹⁷Num ki nawa ki hen sabaar wor neer ma tumog da ka wo dak kag ma Lord Yeso Christy, mi wa neh, mi shak hen mur Num nyag?" ¹⁸Ma yising won dig, macag shaau, ma pheng (glorified God) ma tak gu num hum ma won Num ki naba Gentile tti nyinaag. ¹⁹Rig boor maki batiteg mok ma, mak yau dak a ma naba mok kama mur nyi ma won Num titi ma (Stephen) ma batiteg sisig kai. ²⁰(phoenicia, Cyprus, taka Antioch) phing sa won ba Greeks, won ba woon mangaar ma Lord Yeso. ²¹Yok ma Num wa taka bah rig dik dik ma mur won ma Num ma harmit ma see won ma Num. ²²Woon titina yin tuh ma shak (Jerusalem) nog ma dak Barnabas ba Antioch. ²³Bi phar (grace) yok maNum, muash nogti muarag won (encourage) bah dak nag yii tama Lord ma kag nying Nyinag. ²⁴Wa riphinik jek (good) wa ma wur ma Num yig (Holy Spirit) wa madidak yii tama Num. Rig dik dik ma dus tama Num. ²⁵Barnabas bai Tersus ki yasak Saul. ²⁶Phar Saul nog bing gu (Antioch). Ma cag tumog ma kai kusan nyinag ki gbarab barig dik dik. Antioch nog ma yiphik phing rig yuk dak phu ka masiak yesi "(Almajiran Kristi)". ²⁷Kip nim nag (Annabawa) boor ma nig (Jerusalem) ma bi (Antioch). ²⁸Nyinag namag, ma tiag Agabus wanak tuwag tam won taka guum ma wur ma Num won yo pheer rig tee yog ti nim ma Cloudius. ²⁹Nog (disciples,) nig mbak ma monok bum ma yoor ma kukuk namg gee ma mbum goo manga na mag (Judea) ying. ³⁰Ma ti kayonyining shushuruk (elders) ma tu suk go Ganjug yok ma Barnabas taka Saul.

12

¹Harmat tih, ka gum Hiridus a dak ka mak ba taka siak Num yau yi. ²A mbeshek James, manga ma Yahaya ma gum. ³Ka ti nyina, Yahudawa ma ti mwarang mi gu tur Bitrus nyina. ⁴Ka tur Bitrus nug, bangu te gu gashak. Da taka jijiphi nyi ning(4) masa kiph gu; A mur ma idi keterewa gi bing tama ring. ⁵Ka matur Bitrus ma ba ti gashak ma tungwa ma sawa bukbuk ti yi manjik mok yo. ⁶Ma wai, tika himing, Hiridus we cingu bu mak gu yau yi da mbeshek. Nu gu taka jiphi nyi ma sa wa wa-ru. Kis taka wok wa jiji-phi. ⁷Wuiph nugu malaikan Ubangiji, be tom numung. Tiba nyau ziw. Nugu tanak Bitrus gurum

nugu wun gu, "Wanak susar," nugu iborok ma harsan wok numung.⁸ Malaika ma Num wungu wun, "Wanak nu sumuk iyer nis, nu sorok kukis nis. Bitrus ti nyina malaika ma Num wungu wun, "Sorok titara shi shi yer nu saik a me."⁹ Bitrus saik malaika ma wurik anyan. Sa phing wun when ka malaika ti wa giri geh tika wa rasing, ko wahayi.¹⁰ Ka ma kwanji hadan taka kng tah-ang ma nyinang taka ma pha, ma ba be ngirish; A gashan kama numung ma wurik ma saik cicu ma ring nug malaika nyarak gu bai numung.¹¹ Ka Bitrus ka numung beh yer numung, nung wun, "Me phing Inum nung tusuk malaika numung be cun me, wok ma Hiridus taka when ka Yahudawa masa ti."¹² Ka phing nyina nugu beh phima Mariyamu hen ma Yahaya ka tiak ma rurwa wa makus, ta kasiak Num jijek ma kukum phi masa yi manjik.¹³ Ka nu phur giri ngirish teh, Nugu wa ka cang tumung mai tiak Roda be ti gashak teh.¹⁴ Ka yisin kor ma Bitrus nung, sa gashak giri geh mok imwarng wunik gu kang. Phen ma shu shu sa wun Bitrus, Bitrus wa yo ngirish geh.¹⁵ Nu ma wungu wun nu ti wuk ah." Sa wun ma kukuk, numung wun wa yonung. Ma wun wa malaika numung.¹⁶ Bitrus sa kuk yer ti nuphur ngirish teh, ka ma gashak teh awa yo nung, ma nyasi nyi.¹⁷ Bitrus sa borok ba wok twang rak na tuh rak na tuh. Nug sa wun ba when ka Inum ti taka yo taka malaika numung, a te gugashak. Wun ba wun wun ba ma Yakubu taka ma mani a inbiring when me wun wa hen nugu bai numung te bing.¹⁸ Ka yi nyan teh wa wai wai. Hiridus yasak Bitrus wet taka jiphinyi masa gur nama.¹⁹ Ka Hiridus mur phar Bitrus teh tur ga gak, nugu rhipi taka ki teh, na ba wun, wun ma mbesh bz-ang to na ba wram ma naru mok shang? Nugu sir daga YYahudiya bai kai saria ba ca numung tumung.²⁰ Hiridus ti bwan jijek ma ring Taya taka Sidan. Ma bai nama tunung gere; Ma kusi Bilastasa rima tutur gu gum sun gbum baing. Nugu mayasak ma gum nyi mok yo gbum iber vuin nama ming.²¹ Nim ka nu dak wun gum jiphi yer numung ma ti tara gum numung cang ring ma phar gu a tam ba wun.²² A ring ma dak ruru, "Yong wa kor Num sa wa ma riphinik geh!"²³ Nina nyina malaika manum, nuphur gu mok ka sa na gu Num gum geh wok wok nanyina ikpis ma yi nugu kui.²⁴ Wun ma Num bai ma kukuk sa bai sa bai.²⁵ Ka Barnabas ma Shawulu ma kwaji wram nama Urushelima ma sa phen nama ma be taka Yahaya ka tiak ma rurwa wa Markus nung (Barnabas) ma Shawulu ma phen Urshelima.

13

¹Shak ka wa Antakiya ammobawa taka, taka gbaraph tiok nama wa Barnabas, Saminu (ka ma phin gu baki) taka Lukiya Bakurame taka manayin (the faster manga ma Gum Hiridus) taka Shawulu.² Ka ma sa ten Num ma tee azumi, nung Ruhu mai Tsarki wun, "Kebe minang Barnaba taka Shawulu mok rwam ka mi phin ba."³ Ka ma kwanji yi manjik taka shi-shirim nyi nung ma dak ba wok titi, ma sallame ba.⁴ Nung Shawulu phu ma Barnabas ma tee hwen ka Ruhu mai tsarki wun ma ba sulukiya tumung ma hadan ma ba tsibirin tee ka ma mgbam rin yin.⁵ Ka ma sa salami be gbaraph wun ma Num shi-shak ma Yahudawa, mataka Yahaya, Markus ka gbaamgu yin.⁶ Ka ma kwanji ba tsibirin taka Bafusa, nu ma phar Bayahuda hang mi tiok Bar-yes hua ring ma sohwa annabin ka phak.⁷ Ring ma sa na dus titi taka makaddas kawa sarjus Bulus riphinik ka wa ma kph-kphe ying yong nung ka phin ma Shawulu ma Barnaba mok ka mur yisin wun ma Num.⁸ Nung Elimas "Ring ma ssoh" (Fasarar ma tiok numug).⁹ Nugu Shawulu ka ma phin gu Bulus wa ma Ruhu mai Tsarki jijik dak gu yii yeer.¹⁰ Nung wun, "Nu iblis ka nu wa ubu vivi ka cang ki dus ring nu wa mwan hup ma ring ka ma tee jek. nu sa ngrak kasak hwen mangar ka Num ti ga?"¹¹ Yo nyining wok ma Num sirr titi, nes, nu cang rin ma mbtyii nu sa tur phar Num ge num bwa si." Wok wok ma nyina wor shi-shi gu bii yasak riphinik tur gu wok.¹² Nung ka wa gire nung cang gu hwen ngar nyi ka wun ma Num gbaraph.¹³ Bulus taka mu-mwan ma na dan jirgin nyi ming daya Bafusa ma bai firjiya. Nugu Yahaya ba numung Urshelima.¹⁴ Bulus taka mu-muwan numug ma ba firjiya taka Antakiya ma vin ma Bisidiya tumung nu ma yin shak nim Asaba ci ma cang ting.¹⁵ Ka ma kwanji tam dokoki taka annabawa, shu-shuruk ma shak ma munuk titi ma wun, "Ma nner ka he wa ma huwa ka he gusi baring he wun."¹⁶ Nugu Bulus wanak zizik tee mawok wun, "Hen ring Isaraila taka ring taka sik Num biring yisin nang.¹⁷ Num ma Isaraila zabe ma ka ka nyin dak ba ma tee jijek ka ma sa vin ma masar taka madaudkin iko wurik yin tumung.¹⁸ Tee nyinang ma ba ka ma sa ziziang min har shkara arna'in.¹⁹ Kanki kwanji hallaka vin kuipnyi-nang kan'ana, na ba ma kaka ner te cicang nama.²⁰ Bu-bum yong biring ma faru kusan dari ning ma hamsin ka ki ha far kusan dari ning ma hamsin ka ki ha dan ma kwanji na ang Num na ba alkalai sai ka annaba Samaila.²¹ Nugu ring ma kusi ma na ba Gum, nu na ba Saul mwing ma kish, shan ma Binyamin can Gum ma kusan arba'in.²² Num cungu ang te cang tecicang ma Gum dak Dauda cang Gumnama wa titi ma Dauda nung Num wun, 'Mi gbaam te-ten ma mwing ma Yessi riphinik ka kang nang mur, teh hwen ka mi mur.'²³ Neing shan ma ring taka Num ka ring ma ce to, Yesu tee ma hwana di tee.²⁴ Yong tee ma kist sa mar mwing ma Num, Yahaya te shelar baftimar tuba ba ring ma Isra'ila.²⁵ Ka Yahaya kwaji rwam nung, nungu wun he phar tika mi wa nee? Me sa yo ga yisin nang, hang wu bee ma sun nang mi sa sarr ma phi-phik rush ma kuu kiss numung ge.²⁶ Maneer ka he ne shan ma Ibrahim, taka, hen taka hen taka sik Num ka he wa yong wa mok weer nung ka ma bing wun ma ceto.²⁷ Mok ring ka ma cang Urushalima, taka, taka milkin nama ma sa phing gu ge, masa teh hwen ka annabawa mu tam ba nim Asabaci ka ma mgbask gu.²⁸ Mok ka ma wun masa gbaam gu ma mok titi ka dak kwai ge, ma kusi Bilatus mgbeshek gu.²⁹ Ka ma kwanji hwen ka ma zizik titi numug nugu sirbik giciye min ma bang gu tuning.³⁰ Num burok gu tuning.³¹ Ma phar gu nim jijek, ring ka ma neng Galili taka Urushalima ma cang te phar nim jijek ring ba na nu ma cang shaidu umug tama ring Yazuh.³² We bing wa he nang wun mangar titi ma alkawari da ma ti ba ma ka-ka ning.³³ Num ngarak ba ring alkawari mok na burok Yesu tuning ka wa Littafin Zabura ma phu: 'Nu wa mwing nang nu-mu yong ma rin ma mi mar nu.'³⁴ Mok ka dak Num burok gu tuning sa mur yeer numug phun ge, tam wun tika yong: 'Mi na na wa hen albarkun dauda ka zerem.'³⁵ Yo nung mok ka dak tam wun tika zabura, nu sa nyarak rin zezerm phu ge.'³⁶ Ka dauda kwaji ten Num kang numung taka hwen ka Num mur, kwai, ma nen gu taka ma kak numug nung zizik.³⁷ Yo ka Num burok gu sa phu ge.³⁸ Ma neer phing nan cwin ma rihinik

gong ka ma tee wa hen wa'azi ka gbanak zing.³⁹ Tee numung nung riphinik dak kang numung teh nu mung war titi numung titi ma hwen ka dokar ma Musa phasi ba ring.⁴⁰ Tee nan swa ma bu-bum ka annabawa ma wun ka da siir titi nyin: ⁴¹"Wen kak shini rig ang, cang wa hen hwe nyi- ngar nye he ha dan; Mok ka mi te rwam he sa tumung rwam ka he sa ge ko ne nung wun wa hen."⁴² Ka Bulus taka Barnaba ma sa wurik nungu ring ma kusi ba, sa bee he tam wur wun yong nim Assabaci ka wu bee. ⁴³Ka ma kwanji monuk titi sang Yahudawa jijek taka ring ma sik addinin Yahudanci ma sik Bulus taka Barnaba, nugu ma wun ba wun ma can kitee rwam mangar ka Num mur.⁴⁴ Nim Asabaci sa bee, huwait ring biring ma munuk titi mok ka ma mur yisin wun ma Num. ⁴⁵Wok-wok na Yahudawa sa phar ring ma monuk titi nu ma teh hup ma tam ba ring wun vivi ti ma hwen ka Bulus ma wun ba hasa gu.⁴⁶ Nugu Bulus taka Barnaba wun kang nyinang ma wun, "Dole nung yiphik wun wa hen wun ma Num mok he ture kun nuna baku cancana nzor ka sa sang ge mok na wu phing ta al'ammai. ⁴⁷Mok Num wun ba wur, wun, 'Mi dak he cang ngan tama ring ka masa phing gu ge, mok ka he bing ba ring biring ceto teyong."⁴⁸ Ka al'ummai ma yisin nyina, ma tee mwrang ma yabi wun Num ring ka ma kaddara gu gbaam nzor ka sa sang ge ma tub. ⁴⁹Wun ma ba taybark.⁵⁰ Nugu Yahudawa tok hin taka sik Num, hang nyee taka shu-shuruk ma rorong ma tee din. Yong dak ma bulus taka Barnaba mak yau mai dak ma gbanak ba tee din. ⁵¹Nun Bulus taka Barnaba ma kparuk ba wuru ka wa kisi namang. Ma ba nama Ikoniya. ⁵²Ma wunik almajiran ma muran taka Ruhu mai Tsarki.

14

¹Bulus phu ma Barnabas ma yin Iconium ma yin shak ma Yahudawa, ma tam wun ma rim ka mur na phu ma yisin. Aring jejek Yahudawa taka Helinawa. ²Yahudawa ka ma mur ti biyaya geh, masa tok aring nyi ma ca vivi taka tungwa. ³ma ca tumung, ma barak tihang ma sa tam wun ma kukuk nama. Ma iko ma Num masa bada sako ,a Num, alheri numung nung ka shi ba. A tina mok ma hwen ka Bulus taka Barnabas ma ti. ⁴Kana nyina arin ma nyar yer phu bur ma saik wun ma Yahudawa bur ma siak wun manzani. ⁵Giri ma teh na taka Yahudawa ma yas ak ma kpa kang ma shu shuruk ma giri ma mur ba gi ma mak ba ma Bulus phu ma Barnabas yau yi ma sangar ba ma matar, ⁶ka ma phing ngwa nama ang nu ma ti shu shu ma ba na ma Likoniya, Listra taka Darbe ta teh ka wa hu huit na ma, ⁷tumung ma ti wa'azi wun ma Num. ⁸Listra, a hang wa tumung, ka ma mar gu kis kasan vak nu mung ting, wa kwata kwata kwat. ⁹Ka yisin Bulus sa tam wun. Bulus dak gu yi yer gbing. ¹⁰A phing ku ko na wa ma dudak-ka ning, ka ma kpangu kui na-ang. Nung tam gu wun makukuk wanak nu rang ma kis nis, "Nugu wanak kwa-cak shin."¹¹ Ka ring ma phar, hwen ka Bulus ti nu ma bgongorong kor ma Likoniyanci, "Ai Num nung be tinir ma sirr twang ma yer riphinik." ¹²Ma phin Barna mai tiak wun "zafus" Bulus ma phin gu wun "Hamisa" a yo nung ger tam wun jijek. ¹³Nu gu frist din zafas ka ti ti gu sujada wu ngirish ma tih na; Bing random shu shuruk a phu(2) ta furani ka ma dak ba ka karr nyining: yo taka ring numung ma mur ti gu hadaya. ¹⁴Nu gu manzani, ma Bulus ma Barnabas ma yisin wen na nung ma har titara nama ma wanzan tiba tena ka ring ma kukun, ¹⁵"Ma sa wun "Yisin nang mok shang nung he ti yong? We we wa riphinik nung ka hen. We being wa hen wun jek nung he nyarak ti bubum vivi he ti jek. He phen ta ma Ada Num ka tih twang taka ting, taka tiku taka bubum ka mawa ming. ¹⁶A tum Num nyarak ne gbak ti when ka mur. ¹⁷Ka na-nyina ma, sa nyarak titi numung kwa dak shaida ming geh mok ka sa na ba bubum mumangar. Na wa hen a phan a teh mangar ma diring wer iber taka mwarang." ¹⁸Ma wun mumangar na ka wur ba kang gag bek Bulus phuma Barnabas ma nyarak titi ba hadaya.¹⁹Yahudawa bur ka ma naang Antakiya, taka Ikoniya ma wu titi nama. ²⁰Kaninanyina almajire ma rirang ma dak ba ciciw. Nugu wanak yin phi gung. Yi nyan bai Darba phuma Barnabas.²¹ Ka ma kwanji tam ba wun ma Num a tumung magbum ring jijek kama hui namang. Nung ma phi listra taka Ikoniya taka Antekyia. ²²Masa wun ba na ba kuku kang ma kashi didak kang ma sa ti nama wram ma Num, we tur kang fuit we yin tama Ada nir twang.²³ Ka ma zabe shushuruk shi shak. ²⁴Nugu ma yi ba manjik taka shishiriin inyi. Nugu ma mika ba ga nim taka marina ka ma dak kang. Nugu ma hada cuin Bisidiya har Bamfiliya. ²⁵Ka ma tam wun nama Biriya, ma hadan ma bai Italiya. ²⁶Ma yin jirgi nyi ming, ma bai Antikiya, a ninanyina ma mika ba tama Num mu wram ka ma kwanjiti.²⁷ Ma yiyin nama Antekiya, ma munuk taka saik Num te nyinang, masa tam ba when ka Num tiba ka Num ga shak ba guri ma wurik didak kang nama. ²⁸Ma cang tama Almajire ma barak teh.

15

¹Ma hang ma neng Yahudiya ma sa gbaraph ba ma tungwa wun, "Rina ka masa shi gu geh, ka ma da nir ku Musa wun neg bak ti geh. Nu sa gbum yi yin phi ma Num geh." ²Ka Bulus ma Barnabas ma gbum ba ma ji gur tumung nugu mashi wun. Bulus phuma Barnabas tama ma hang ma bai Urushaelima tama manzani taka dattawa mok wun na.³ Ka ma shak ma dak ba nu ma hadan finikiya taka Sameria, nugu ma ba wun giri wuna bing ba mwarang jijek tama matungwa. ⁴Ka ma be Urushalima nugu a sha taka manzani daka shu shuruk ma shak ma ten ba na ma wun when tik ka Num th ba.⁵ A ri bur ka ma seh wun ma Num ka ma wa mur ma Farisawa ma wanak ma wun, "Dole nung ma shiba kuk kuma ma wun ba siak doka ma Musa." ⁶Nugu manzani taka shuruk ma shiak ma kukun ma zeh, wun yon ang.⁷ Ma kan wun ming maku kuk nugu Bitrus wanak twang wun ba, "Maner, he phing nu-ho Num cun me wun anyi nang, nung giri ma yisin wun ma Ada ma bada gabkya ah. ⁸Num ka phing kang a tih taka hui zi nzmang phen na ba Ruhu mai tsarki yada ka ti dire wurr ah. ⁹A yo sa phasi ku kwa yer nir geh a gerem kang nung ta wun da ka kang. ¹⁰Mok na shadak he sa manji Num? He sa dak ba nang almajire ring kor ka ma tanu taka wir we sa shar ka wi kpang geh? ¹¹We dakang we gbum ceto ma alheri ma Num, nyina nyina ka ba ma wai."¹² A ring ma ra sha-u ka masa yisin wun ma Ada Num nyi ma Bulus phuma Barnabas, iyer ma taka na ka masa phing wun ma Num geh.¹³ Ka ma kwanji tam wun, Yakubu wun, "Ma nir yisin nang. ¹⁴Saminu wun, ka Num yi phik phasi when jek Nu mung yer ma ring ka masa phing Num geh ama ma phe tiak numung."¹⁵ Wun ma anabawa

mur na, ka wa zizik, 'Ka ma kwanji naang me phu me beh me mwai phi ma Dauda ka hu; ¹⁶Me phen me sa mwai ka tung numang ka hu me borok phi na, ¹⁷mok a ribur ma yasak tam ma Num taka alumai ka ma phi ma tiak nang.' ¹⁸Yo nung wa when ka Num wun yo ka tih bubum yong tumu tumu ka we ohing. ¹⁹Mok na phen phar nang sa matsa ba ring ka ma seh wun ma Num geh. ²⁰We zik ba wun, ma sa ba huit ma gamaka tika mumari geh wuwu zur yi yi wai ku kui geh. ²¹Tun zamani ka ring wai titeh ka ma sa nyishh ba ring wun ma Num taka when ka Musa zik shushak ma Asabar ma. ²²Nugu i wen na ym ba manzani kang taka dattawa taka shak ambiring ma cun Yahuza kang, taka Barnabas taka silas taka dattawa ma tusuk ba Antakiya, taka yo Bulus phuma Barnabas. ²³Nugu ma zik, yishi ma bang manzani taka dattawa taka ma tungwa titeh Antekiya taka Sunya taka Kelikiya wu wunyi jijek! ²⁴Wu yisin wun, ma hang iyer nir ka we sa wan ba ge, ma wurik iyer nir matam wa hen wun ka burok kang nyin kasan, ²⁵a tam ka mbri nir, we mur we cun ma hang, ka we tusuk ba teh nyin phuma Bulus taka Barnabas, ²⁶a ring ka ma reph nzor nama mok itiak ma mwing ma Num. ²⁷We tusuk Yahuza phuma Silas ma wun wa hai wun yong. ²⁸Ajem Ruhu maitarki taka wer, we sa dak wa hen ring titi ma wun yong geh. ²⁹Nyarak tigonang gumaka hadaya nyarak yi nang mashe taka wuwuzor, yasak hin taka rurong ka he nyarak tih bubum yong. He ca jek, he niphi jek. ³⁰Ka na wum ba ma bai nugu bai Antekiya; Ka ma kwanji manu muk aring ma na ba wasika. ³¹Ka ma kwanji tam nugu ma mwarang jijek mok ma wun ka ma yisin. ³²Yahuza ma Silas, mok ba mawa anabawa nung ma gusiba ma kuk kang mati wun ma Num, ma ti wun jijek. Ma kwan ti nim jwak tumung nugu ma nyarak ba ma bai taka tungwa, ka ma dak ba. ³³Ma kwan ti nim jwak tumung, nugu ma nyarak ba ma bai taka tungwa, kama dak ba. ³⁴I won na yin gu Silas kang ca tumung. ³⁵Bulus phuma Barnabas ma rang Antekiya taka matungwa bur masa gbaraph ba wun ma Num. ³⁶Ti ma nang bwat Bulus wungu Barnabas, "We phin yonying we ba phar ma manir ka we tamba wen Num we phar ka ma wai." ³⁷Barnabas mur ma bai taka Yahaya ka ma phin wun Markus. ³⁸Bulus tam kang sa wa bang Markus wok geh, ka nyarak ma Bamfiliya sa rang ma tiwram gere geh. ³⁹Nugu wun wanak yer nama nugu shishin nama gaphe tumung. Nugu Barnabas ma-bai ba ma bai ma Markus ma hadan ma bai kebums. ⁴⁰Nugu Bulus kpang Silas ma bai phu mayi ba manjik Inum gbum gaing. ⁴¹Bulus bai ba yin sunya taka kilikya sa gusi ba ma kuk kang.

16

¹Bulus shar Darbe taka Listra, tehn ka almajiri hang mi tyaking Timoti waing mwaing ma hin Bayahudiya hang ka ki sa wun ma Num rwa numung wa kuka baheline. ²Ma manga ka wa Listra taka Ikoniya ma tam wun mangar titi numung. ³Bulus ti gu Timoti (kaciya) mok a yo mur be shin gre, (kuma) mok a Yahudawa ka ma tumung ma phaing rwa wa kuko Baheline mung. ⁴Ma yin birane tumung ma sa ti ba Ikisayoyi tumung gargadi wun ma syak (umurni) m manzanni taka dattawa ka ma zik Urushalima. ⁵Bangaskiya ma Ikisayoyi mur, me sa gbaam mur ma ring ka ma (ba da gaskiya) ninim. ⁶Bulus taka mwan rwam numung ma yin bardin Firigiya taka Galatiya tun ka Ruhu zizerem shak ba ti (wa'azi yankin) Asia ming. ⁷Ma be hwiwhit ma misiya ma mur yin Bitiniya Ruhu ma Yeso shak ba. ⁸Ka ma (ratse) Misiya, gi ma yin birni ma Misiya gi ma yin (birnin Tamwasa). ⁹Bulus phar (wahayi) mi suu, kuko makidoniya wu phen gu wun, "Be Mekidoniya, be war wer Mekidoniya." ¹⁰Bulus ka phar nyiina tur cwin ki bai Mekidoniya, ka Num nu mur ma bang reing tumung wun numung. ¹¹Ka yo wanak Taro wasa Bulus taka (kungiya) numung ma yin giri nyi ma ba Samutaraki, yieinghan ma ba Niyafolis. ¹²Gi ma ba Filibi, birni ma Mkidoniya, tehn ka ger (muhimmanci) rima ming naa we can nim dikdik. ¹³Nim Sabar we ba guri shuruk ma gari, gus ma soong ti phar gbaam teh yiyi manjik we ca wa tam wun taka hin ka be tumung. ¹⁴Hin hang mi tyak Lidiya taka ti kasuwa nung birnin Tiyyatia, taka syak Num nung yisin wer Num ki borok kang numung yo ca ryang sa yisin whenka Bulus ca titam. ¹⁵Ma ti gu baftisma taka raing phe numung yo wun baring, "Ka he kpa mi taka syak Num, be na he ca phe nang." Gi yo (nace) baring. ¹⁶(Dadai locaci) na, wu sa ba tah manjik, wen ti-phe hang ma (ruhu duba) kukun taka wer, (iyayengiji) numung ma gbaam mbon jikrk teh numung. ¹⁷Wen na syak Bulus taka wer, yo sa wun ma kor kukuk wun, "Kuko ba yong ma (bayi) na Num giger, wa wur wa hen cwin wuwar titi nung." ¹⁸Sa ti nyiina nim dikdik. Amma Bulus phen ti bwan ma yo jijek yo hermak phar gu, gi yo wun ruhu na wun, "Mi (murce) nu, ngborak wen naa ryang tyak ma Yeso." (Ruhuu na) yisin hashu yo ngharak wen na naa nyina. ¹⁹Ka Iyayengiji numung phar cwin gbgbaam ngon namang ki ngbaam gi ma tur Bulus taka Sila, ma narphak ba baa kasuwa nyiinyii ma (mahukumta). ²⁰Ka ma bang ba (kotu) ma wun, "Kuko ba yong ma Yahudawa, ma bing buborok kang te ner. ²¹Ma gbaraph bubum ka we sa mur ge, balle we ti (ma tsayi) ner Romawa." ²²Gi raing mbiring ma wanak ba Bulus taka Sila ma (alkalen) ma herak titara namang; Ma na izin ma wuruph ba ma ryang. ²³Ka ma kwanji, ma tak ba kurkuku ming, ma na taka kii tumung umurni mgbang ba mangar-mangar ma sa mur ma ti shishu ge. ²⁴Yo kuma yo ti nyiina phen dak ba (sarkoki) kikiss namang, ka ma ki wungu. ²⁵Ma tukgun, Bulus taka Silas ma yi mangik, ma tak gu Num hum, taka ngbaam tumung ma yisen ba. ²⁶Mwash gizuphuk, ka dak (ginshika) ma kurkuku ma zuphuk, mwash guri ma kurkukun ma ki bwirit, taka ngbaam, sarka namang ki (karkase). ²⁷Taka kii te wanak run phar guguri ma ki borok yo chun numung mur mbeshek titi numung, yo phar tika ngbaang tumung ma ki yun shishu. ²⁸Amma Bulus wun kanang, yo wun, "Sa ti gu titi nis when living ge, mbiring ner we a young." ²⁹Taka kii teh (kurkukun) dak ma bing gu (fitila) yo yin haming ma kurkuku sisar, yeer daren, yo who nyiinyii ma Bulus taka Sila, ³⁰yo chun ba nghann yo wun, "hugabanni, sha nu me tii mi war titi nang?" ³¹Ma wungu, "Se wun ma Yeso Ubangiji nu ma phe nis, he gdaam (tsira)." ³²Bulus taka Sila ma wun gu me Num taka phe numung. ³³Taka kii tee kurkuku na kpang ba sun na nyiina yo nghaph (rauni) namang, ma ti gu baftisma taka phe numung mbiring. Phe numung mbiring. ³⁴Bang ba Bulus taka Sila phe numung, yo na ba beer phe numung mbiring ma sa wun mi Num, ma winik ma mwarang nim na. ³⁵Yii nghan, ma alkalini ma na (umurni) ma cun Bulus taka Silas kurku ming. ³⁶Taka kiii teh kurkuku na wun ba Bulus wun ka alkalai ma wun gi yo wun gu bulus, "Ba na nyin ma kang huhwerek." ³⁷Amma Bulus

wun ba, "Ma wuruph wer raing gu ming, wer ka we aRomawa, ma sa mbeshek wer ge, ma tak wer kurku ming gi ma mur gbanak wer dindindin? Nghorak ba ma be ma wurik ma wer kami namang." ³⁸Taka ki teh tun ngbagbang na ma phenek wun ma Bulus ta taka shie wun, gi ma diren ka yisin wun Bulus taka Sila ma Romawa. ³⁹Taka shie wun kami namnag ma be kwisi Bulus taka Silas ka ma cun ba tun ngbegban, ma wun ba ma nghorak brinin. ⁴⁰Nyiina nung bulus taka Sila ma wurik tu ngbsgbang, ma ba phe taka Lidiya ka Bulus taka Sila ma phar ma tungwa, ma gwies ba, gi ma ngharak brinin.

17

¹Ma hadan (Amphipolis) taka (Aopllonia), ma bih kai Thesselonica, te di shak (synagogue) ma Jews. ²Pual (as his custom) ba te namag gbarab ba won ma nu Sabarr taat. ³Boor won ma Num sa woon ba wa jek Christ mak yau bi wanak nim ma tet he phar ka yi Yeso yog ka mi vask ki won, wa hen yo nog wa (Christ). ⁴Jews boor ma dus titi taka ma (paul) phu ma (Silas), Greek dik dik ma saik baa shusuruk ma hin taka ring jijek. ⁵Jews, boor masa mur won ding gee, ma banaming ma huop, masa tam mbugmbur ma phing taka ring titi yeer namag, taka buborok heu, ma borok mook ma dak ring kaa tuwag, ma yin phi ma Jason, ma mur chun (paul) phu ma (Silas) ring gugn mign. ⁶Ma ya sak baa weet masa phar bah gee narphak (Jason) taka mimanganeer ma bang ba nyinyngnyi ma shushuruk ma vuen, ma won, "Baada nog ma dak wiir kag twag, mbeshek banag. ⁷Ring daka Jason se ba ma sa saik (doka) ma Caesar ge ma woon ma wa Gum shuruk hag-Yeso." ⁸Ma dak ring kag tuwagn shushuruk ma yising ma tasii. ⁹Ma Yason ma kwan na ba gabju, ma ngaark. ¹⁰Nim naa mimanga ma da ma (paul) taka (Silas) Berea ma kai tumog, ma bai shak (synagogue) ma Jews. ¹¹Ring tumog boor mawa ma kay jijek ma sa ka ring (Thessalonica) gee. Ma se woon namag ma kag nyinag, tam nag i gee hee phar da wa giri. ¹²Gigeer namag ma se nyiying (mur) ring babuu taka hin boor (Greek taka rog. ¹³Jews ma Thessalonika, ma bi phing won pual gbaraph ba ring won ma Num (Berea), ma ba buruk Ring. ¹⁴Mimanga Baera ma phaar nyina ma dak Paul ba sog gigeer (Silas) phu ma (Timothy) ma sa bai gee. ¹⁵Taka daka ma siak (Paul) ma bag gu sisig ma Athens. ma ngarak (Paul) tumog, won ba won banag ma Silas phuma Timothy ma bi saar nying. ¹⁶Paul sa kign ba Athens, kag numog kasan daka phaas Num babuu Athens. ¹⁷Ninim vash ki tam ba taka sisiak Num (Synagogue) taka Jews bah daka ma kasuwa ninim. ¹⁸Juack ma ring (Epicurean) taka stoic Philosophers ma kukon. Boor ma won sag nog mboo tamitee tam?" Boor ma won yo nog phin ring ma siak god's mok ka tam mok wuwanak tunie ma Yeso. ¹⁹Ma kpag (Pau) masa bag (Areopagus) tam zizin baring hwen ka nu gbaraph? ²⁰Nu tam daring bum phiphiiyag tu neer wo mur phig bubum dign." ²¹Mbiring (Athenians) taka ring ka ma bi Athens) ma vak tumog phiphiiyag. ²²(Paul) rang kikuw ma Areopagus won, "Hen roog ma Athens. Mi phar hen mur sisiak Num ko tam-nbak. ²³Mi hadan mi phar bum daka he siak (worship). Mi gbum (altar) taka (Inscription) ma Num." Wen daka he (worship) is (Ignorance) mok yog mi woon wa hen. ²⁴Num daka ti teyong taka shamgbak tigyog yo nog na Lord ma (heaven taka earth) sa cang shak daka hen ye muai ma wok nying gee. ²⁵Yo yok numog masa taar mumurong gee yonog na warima nzor, taka niniphi ta ka shangbak. ²⁶Yi phiik ti riphinik nyinag ring ma ngaar ma masi wiir yog mbiring, gaphik, naphak (dak) nye mbgak ti te daka yo mur ying, ²⁷gee ma yasak Num da ma gbum gu sha wayong lwu hwet neer. ²⁸Haming numog wo niphii, haming numog wo yi beer woor daka rima phiphing nying won, wii wowa mar numung.' ²⁹"Inka wii wo wa mar ma Num, wusa phaar Num tika hag ka wu du gu taka silver taka gold gee, taka kukon ko bum daka hen yee seef gee. ³⁰Mok yog, Num chun wa hen suun titi Num yog ngembak ngarak cween phiphinik pheun zizerem. ³¹Won nim hag yo ti guu nembak (Judgement) tee giiri (zizerem) cween ma riphinik daka yo kpang. Num phasi riphinik yog, ki phasi rimnik dig cween ma buborok gu tuni." ³²Rina ka ma ti gu Bulus (Ba'a) Boor ma won wosa rhak tu, won nis yog ming." ³³Mumuash nog, Bulus ba nu mog. ³⁴Ring boor ma phing, mur ma won numug ma muur nyi numog ma muur nyi numung, ma dak kang ta ma Num, (Diyonisiyus muig ma Majalisar tudun taka hin hang ma tiak Damoris, taka ring buur.

18

¹Ma kwanji mbaring nugu Bulus ba Antakiya kwanji phen hadan ba Korinti. ²Tumung nung ba kukun taka kuko hang rima tiak Akila wa mwing vuin ma Buntus ming, kese tie nim vuin ding ming ne Italiya ma ba phuma himu rema Balkisa, mok ka Kalaudiya ke wunba Yahudawa mbiring ma ngaark tee vuin Roma ming, nugu Bulus ba tumung. ³Bulus cang phi namang mok ka rwam wok namng wa hwur nyinang rwam titie tanti. ⁴Nugu Bulus ca ke ba shak geri masa tam wun ma Num nim Sabar ti ma nyi numung ke naraphak Yahudawa taka Helinawa. ⁵Lokaci kama Sila phuma Timoti ma kaii mki doniy doniya wur ma Num wungu dak Yahudawa ma phaing wun Yeso wa mwing ma Num. ⁶Lokaci ka Yahudawa ma hwang gu'ang masa has hu Bulus kpuruk titara numung nyinyi namang wun ba, phiphinik ma mek nyin wa titi nyin mwa-mwas yong mee phen nang tama reng ka masa phaing Num ge." Kwanji ngaar ba'ang nugu ba phi ma Taitus yustu reima nina gu Num shuruk phi numung wa hwi- hwiit ma shak. ⁸Kiristu nu wa shuruk ma shak nugu nugu Num kang nunum yo taka numung mbarig koran tiya wa jijek ma yisin bbigbaraph mu Bulus nugu ma bak kang namang ming, nugu tiba nugu ma dak kang namang ming, nugu tiba Baftisma. ⁹Tuk-gun Num wun Bulus wahayi ming wun, "Sa diren tam ba wun sa ca shau ga. ¹⁰Mee taka nu, mee sa ngarak hang nuphur nu ga reing nang ma tee yong." ¹¹Bulus cang tumung kasan nyinang ma nuar kwiph sa gbaraph ba wun ma Num. ¹²Ka Galiya bai cz gwamnan ma Akaya, nugu Yahudawa ma hwe Bulus ang ma bangu nyi nyi ma gum; ¹³Mawun, "Kuko yong harmak kang ma raing ma nugu Num gum yin war ma doka ner ge." ¹⁴Bulus kise borok nye wun hwen hang Galiyo wun ba Hahudawa wun, "Hen Yahudawa wun phang wun kukuru nyin titi ma kuku yong wa hwen vivi hang nung ka ti nung mee shegu phan mok. ¹⁵Yanzu yong kawa titi ma hasha ma wun nye nung ka kasak dokoki nyin nung, banang he ba sumuk nang yeer." ¹⁶Galiyo gbanak ba ngirish phi titam mok nu mung. ¹⁷Nugu ma tur Sastanisa, ma tur gu foreit nyinyi ma doka lin titam mok. Galiyo sa tasoi

ma hwen ka shin ngbeh ma hasha dung ga.¹⁸Bulus kwanji ca tumung rot teh bwass, ngaarak ma tunga tumung shjan bai Suriya diring nyi ming taka Nalkisu phuma Akila. Kasa tur tee rirank ma jirgi nyi kawa cicu ma san kuriya, bari ki hon-titi ke kpang yi-yisiku ma Banazare.¹⁹Ma kai Afisa nung, Bulus ngaarak Balkisu phuma Akila tumung. Yoo kuma yin numung shak ma Yahudawa masa tam yishi ma Num gere.²⁰Ma kase Bulu jin ca ba tumung ma mga rot tee bwass sa mur ba ga.²¹Tur cween numung wun ba wun, "Ka Num mur, Num hang mika phen yong." Nugu yin jirgi nyi ming Afisa.²²Masa sir ba taka yi-yin sha ka nye kwanji hadan ba Antakiya.²³Kwanji ca tumung bwass, Bulus tur cween numung ba kwara ma Galatiya taka Firjiya nanyina gwish Almajirai.²⁴Bayadude hang rima tiak Afolos wa tumung mweng giri ma Iskandariya phuma rwurwa bai Afisa wa rima phai-phaing wun ma Num.²⁵Afolos gbum gu-gwis wun ma Num ming. Wa rima kukuk kang wur ma Num ming, tum baring wun titer titi ma Yeso. Phaing Baftisma ma Yahaya nu shwak.²⁶Afolosa yephek tamba reing wun ma Num ma kang nyinan gire ming. Balkisu phuma Akila ma yisen gu nugu ma ti mwan gere, ma phen ma borok gu yii cween ma Num ming ka ger titer.²⁷Ka mur hadan cicu ma Akaya ma tunga ma gwis gu ma zik ba almajiran kama Akaya ma se gu wok phu. Kai tumung nugu gwes ma tunga kama dak kang namang Alheri.²⁸Apollas wang Jews yii kanang, ring gung ming ki phasi ba wun ti ti ma wuhn ma Yeso Kristi ma Num ming.

19

¹²1Ka afolos sa wa koranti bulus ba vwuin gon be te gung ma Afisa, yo gbum almajirai bor. 2Bulus wun mba, "he ki se ruhu mai Tsarki ka he bada gaskiya?" ma mur, "awa we kisi yisin wun ma ruhu mai tsarki ge. 3Bulus wun "wur baftisma ta ma te wa hen? "ma wun Baftisma yahaya. 3Bulus wun, wur baftisma ta ma te wa hen? ma wun "Baftisma Yahaya" 4Bulus mur wun yahaya ti ba reng baftisma tuba, wun ma bada gaskiya ta ma re na ka webe sun numu, ka wa yeso" 5Ma yisin nyina ma te ba baftisma tiyaak ma Ubangiji Yeso. 6Ka bulus dak ba wok titi, ruhu mai Tsarki sir titi nama ma tam wum wun ma mur taka annabci. 7Mbiri nama ma wa tikariphik suk 8Bulus yin shak sa gbaraph ba sa dirin when hang se ma nwartat. kpan ba tete nazari wun ma num sa phas ba ma pheng bubum titi ma mulki ma num. 9Ka yahudawa bor ma whanghangh, ma sa murge nu ma yiphik kasak cween ma almasihu ta ma gere kpa taka rwam ma ba gere, nu bulus ngnarak ba taka re ka maki se num yiphik gbaraph ba tikpisor ma tiranus. 10Nyina ba nyenye kwisan phu taka ca asiya mbiring ma yisin wun mi num, yahudawa taka helenawa. 11Num te Al'ajibai wok ma Bulus. 12Re ka yer rin ba sa mba, ruhohi ma kritin ma wisik yer ma reng ka ma se tetara bubwas taka tetara shishi yer ka ma ki tanak bulus. 13Yahudawa taka manji te ma hadan tumu, ma mur ma te rwam ma tiyak ma yeso, Ma wun, "we wun wa hen tipk ma yeso ka bulus te waazi wirik nang," 14Taka ti yong ma kwiph kwiph nyinang mumwaing ma firist shuruk Bayahude ma phin ngu siba. 15Ruhu vivina mur wun, mi phe yeso, mi phe Bulus he wa ma ne?" 16Ruhu vivi ka wa yer ma re na yin yer ma taka manji te ger kukuk nama jurba, mawurik tu ming ma shushu gbengeren nyen ma nor yer, 17Yo ca when ka re ma phen mbiring, yahudawa taka helenawa ka ma ca afisa. ma dirin fwet, tiyak ma Ubangiji yeso gbum shuruk. 18Taka siyak num jijek ma be ma be wun rwam vivi ka ma ki te. 19Taka manji te ma bi tahar nama ma wishu nyenye ma reng. ma munuk ganjun nama shar azurfa dubu wuk tukun. 20Wun mi num nhar ma iko jijek. 21Ka Bulus kwanji rwam numu mi wun Num Afisa, Ruhu kpan ngu nu hadan makidoniya taka akiya cween ti ba urushalima, wun, ka mi ba tumu gbigbin mioba roma.' 22Bulus dak taka rwam numu phu timoti ma irastus ma ba makidoniya, taka na ka ma gbum ngu ying, yo kama numu keng Asiya ma nim ha jwak. 23Lokaci na mok gang bweret Afisa mok cween yong. 24Rima tetaite hang tiyak numu wa Damatrayus ka tai bubum azurfa ma dayana ka re ma bauta ga rweem ka bi mba taka tai te rganjun fwet. 25Munuk taka tai wun ba he pheng ma rwam yon mu we geum ganjun fwet. 26He phar he sa yisin wun sa wa Afisa nu shwak ge ma vwuin asiya hiyau bulus yong ki hanmuak kama reng jiyek wun ba bubum ko ma tai ma sa wa nuim ge. 27Sa wa rwam ner nu shwak hu teng ge shak ma num ner dayana shuruk be ka kpatak nyen. Nyina nu sa tar ca shuruk ge, yotaka rwurin Asiya mbiring taka teng ka mate gu sujada". 28Ma yisin nyina mu ma te bwen fwet ma phin te ma kukuk ma wun "ri ma sharuk nu wa dayana ma Afisa" 29Gari mbiring ma sa phe hwen ka nawa ming ge, yeng ma te sar ma ba ti mumuk titi ma ki kwanji tur mumwan shin ma bulus, gayus ma aristakas ka ma ne makidoniya. 30Bulus dak kang yin gere ming, taka rwam me shak kang. 31Nyina mumwan ma Bulus ka ma wa shu shuruk kwara kai ma sa wa Israila ge ma kwisi gu ma kukuk wun sa yin gere ming ge. 32Ri bor ma sa kurun when nyinang bor hwen bi mok gere ma sa pheng hwen ka wa ming ge giger ma sa pheng hwen dak ba munuk titi ge. 33Yahudawa ma bi isk andari ra nyenye ma gere borok wok twang nyi tisun mba reng wun. 34Ma phar wa boyahude mbiri nama ma kurun saa phu, shuruk nu wa dayana ma Afisa. 35Ka rima zizik te na dak re maca te shau, nu wun hen reng Afisa, ne sa pheng wun te shuruk ma Afisa sa wa te chicang mi num young dayana shunuk ma num hin ka warwok twang ge? 36Bubum ba yong sa wa phak ge jen he ca shau ngi he sa ti hwen ka sawa titer ge. 37He bi re ba yong te yong te ti tam mok sa wa mok ma mwash te shak getaka sa wa kwen ka kasak tiyak ma num ner ge. 38Ka wa nyina ka damatrayas taka taka tai ka ma wa gere ma wa ma mok titi ma hang te ti tam mok ma wa nghan taka tam mok ma wa yong nharak ba ma ba wun kama nama. 39Ka wun ma phphar wai ma susum ka nin chika. 40We wa nyenye mok ga shishit phaktiti ner takahuhum we sa phe titi numu ge ma phak wer nye we sa wa hwen wuwun ge. 41Ka wun nyina ne gbak ba numu.

20

¹Ka ma kwanji gur, Bulus dak ma phin almajiran, nugu wur ba wun tu, Nugu bai numung wanak bai Makidoniya. ²Wa cuin ti bai sa be wur ba matugwa wun tu kuk na kang he dakang nugu hadan vum ma Helinawa." ³Ca tumung nwar tat. Yahudawa ma kwin gu wun ti ti ka sa ti banin jirgi bai numung sunya nugu ganak shishui numung phen Makidoniya."Ta

ka bangu Bulus cuin ka ma bai Asiya taka Sobatanes mwi ma Bulus daga Biriya Gayas ka ne Darbe. Timothy taka Aritakus taka Sa kundus. Ambri nama ma wa taka siak Num nung ka ma neng Tasalonika taka Tikikus ta Trofinus ka ma neng Asiya.⁵ I bur ma sun a wir ma ki wir Taru wasa.⁶ Ka wi yin jirgi ming Filibi ka ma ki kwanji Gurasa mara yisti, Nim tukun hadan we yi Taruwasa, we ti nim kwiph nyinang.⁷ Nim ke sa ti, ka we kukun we ting gurasa, Bulus ti ba jawabi mok mur ka yi nyan amma wun numing naraphak sa kwanji tau geh har tuk yung.⁸ Tuing ka ma wai wa tung ikara ma nyanteh jijrk.⁹ Mwe kaph hen mai tiak Attikos sa cang busuk nugu ruh gbum gu yi ba tiring mok ka Bulus naraphak wun rot, Nugu mwe na hu ka ru kpangu gon ma tung ma tati ma kpangu kum.¹⁰ Nugu Bulus sir nug na-angu yer nugu mu nuk gu nugu wun, "Sa yisi na-angeh, wa ma nzoring kisi kui."¹¹ Nugu banin ba tunama gun ba yi gurasa taka ba tumung tam wun taka ba iyi ba nyan nugu bai numung,¹² ma bing mwing ma phang mangar ma gbum ka sisic jijek.¹³ Wir ka we sun Bulus bai tama jirgi we yin we bai Asos, we kpa Bulu jirgiming, A yo kanumung mur bai ma kis."¹⁴ Ka we kukun Asos we kpangu ming we bangu mitilitus.¹⁵ Ka we kwanji wanak tumung yigan nugu we be tsibirin kiyos iyi nyan we be phi gung ma militus?"¹⁶ Bulus mur hadan jirgi ming Afisa. Sa mur vak tumung geh. Asiya mok bai sar sar mur in ka Num mur gu yo ba ti Fintakos Urushelima.¹⁷ A Militus dak ma phin gu tettawa Iklisiyar Afisa.¹⁸ Ka ma be tenumung nu gu wun ba, "Hen kema nyi ni he phing nim ka mi sorok kis nang Asiya wur ka me cang taka hen."¹⁹ Me kpa itiak ma Num ma ka nang mbiring ma vinyi taka makyau ka nu wa ka Yahudawa ma na nee.²⁰ He phar nu sa phar ring ma when ka nu we wun wa wu ka jem geh me siak hen phi phi me sa wun wa hen wun ma Num.²¹ He phing ka me naraphak ba, Yahudawa tu taka Helinawa ma ti ti luba tama Num."²⁴ Me sa ti huph, ma azurfa ko zinanya da titara ma hang geh.³⁴ Hen kama nyin he ber taka nama ka mawa taka me.³⁵ Me ca wa hen when misali ka he gbum ba taka kpa cok taka kusi. taka wun ma Num yo kama numung wun, "Nu na ba ger siseh ma albarka"²⁵ Me phin nbri nyin, ka me wun ba wun ma mulki ma Ada Num. He sa tor phar na me geh.²⁶ Mok Na, Me wun wa hwi inin na. Me sawa shai ma hang titi geh.²⁷ Me sa phar, ring ti wun wa hen, wun ma Inum geh.²⁸ Mok na he keph yer nyinang. Taka taka na ka masa wun wun ma Ruhu mai tsarki dak hen shu shuruk. Sak na yi he kashi tumuk ma da Num ka seh mik numung.²⁹ Me phing ka me bai nang. Re vivi ma yin yer a cuiw nyin. Masa ti ba hen, phe geh.³⁰ Me phing iyer nyin ruro bur ma be wun wun phi-phun ma gaphi re bur ma siak wun nama.³¹ Mok yong me wun wa hen, kiph na yer nyin. Ye phing wun kwisan ka hadan a tat me sa hwang ti wa hen wun ma be him yong me twing me sa wun wa hen sun taka zang.³² Ma, na gu Num hen. Ma wun mangar numung ka mwai hen, sa phen nama hen ci cang phi numung taka taka na kama ka Num ki kashi ba.³³ Me sa ti huph, ma azurfa ko zinanya da titara ma hang geh.³⁴ Hen kama nyin he ber taka nama ka mawa taka me.³⁵ Me ca wa hen when misali ka he gbum ba taka kpa cok taka kusi. taka wun ma Num yo kama numung wun, "Nu na ba ger siseh ma albarka"³⁶ Ka kwanji ti wun-ang nugu wur rum kis ting ma yi manjik gere.³⁷ Mbiri nama ma kuing jijek ma mumuk gu ma sumbaa gu.³⁸ Ma ti ka phinik jijek, ma hwen ka wunba. Ma sa tor phar gu geh. Nugu mbring nama ma bangu cuin jirgi ruwa ming.

21

¹We kwaji nyorok ba we yin jirgi nyi ming weh bai birning cos yii nyon weh bai rhodes we sa bai patara.² We gbum jirgi sa haye fonisiya we yin³ Nu weh phor isibirin kubrus, we nyarak wok menee, we bai suriya we sir birnin taya, teh jirgi ma sir bik bum nama.⁴ We kwanji gbum almajiran we chan nim kwiph nyinang almajiran ma wun gu Bulus, mok ma ruhun ma num, sa bai urshelima ge⁵ Nim ci can ruhun be sa tu mu, we ba ner take hin nama, taka mweming nama nu gbum ba wer nu werek ma wer nyang we wur rum kiss we teh manjik.⁶ We teh hwerek kong taka ring we yin jirgi ming we ba ner pheh.⁷ Ka we kwanji voyage daga tyre, wer ba sir talamayasa we wunba ma manga nyeh we cang tumu nim nyinang.⁸ Nim ma phu we wanak, we rima bishara, yo wa cika ma kwiph nyinang.⁹ Kuko na wa ma mwen hin ning ka ma kisi phen rurun, mwen hin ka ma tieh anabci.¹⁰ We cang tumu num jwak, ma gbum prophet han vwen ma Juden ka ma phin gu wun agabus.¹¹ Be tener be kpang gungwereng ma paul, jiphi wo-wok taka ki-kis, wun, ruhu ma wam wun, ka na nu yahudawa ma jiphi gu rina ka wa ma kashi kungwereng wok ma kuma kuma ma tak ba wok ma ring.¹² Ka weh yisin bubum bana wer yesin nyinang, wer biring weh ba kuseh Bulus sa bai urushima.¹³ Bulus wun ba heh weh teh shan, he sa kwin, he sa tii mina kukuk kan a?".¹⁴ Kang nan sa wa ma jijiphi mi nu ge han ma kwu-kwih ming a urushalima mok ma tik ma mwing ma Num¹⁵ Nim bayon ma be, we kpang garan ner we baning urushalima.¹⁶ Almajirai ka ma ning kaisari ya ma siak wer we ba cang gire.¹⁷ Mamage, ma se wer ma kang hwerek.¹⁸ Yi nyan Bulus ba taka wer tama Bulus, duka shu-shuruk ma wa taka wer.¹⁹ Kwanji wun ba nyeh wun ba, birin bubum ka num teh ba biring.²⁰ Da ma yii sin ma nagu num gwum, ma wun gu phar yahudawa dubu binim ka ma seh num, kama ma dak kam ma siak wun ma wum.²¹ Ma wun ba titines, wun nu gbaraph ba yahudawa ka ma cang taka gentiles mok ka ma ngaraka musa'a, kuma nu wun ba kada ma nu wun ba masa siak bubum ma tak da ma tumu ge.²² Weh te ka shan, kila ma yi sin wun nu ke be.²³ Te hwen ka weh wun wa nu, we wa ma riring nyin ka ma kpan kuu.²⁴ Kpan bayon nying sumuk na yer da ka kan yinnan, kpang ring nama ma hon ba titi nama biring ge nyeh gbak phak phen wun bubu ka ma tam titinik wa phak, ge ma gbaraph ma phen wan nu sa cang ma phiphinik ge, kuma nu siak doka.²⁵ Ba ring kama badagiski ya bwabas ge masa sorok titi bubu man ber ka ma ti gu gu maka da jini taka cuing ni nang sakani hin ma raron yi nyang nugu Bulus wanak tak ring babah ma yaph kang nama'a, ma yin temple ma num ma ba wun wuwunik nim ka matur yer nama kadama teh hwen vivi, nim titeh sadaka nama.²⁶ Bulus kpan manzani yi nyan nu tsakake yer nama, ma yin bagadi ma ba bada nim ka tsarkake titi nama beh wunik, matieh sadaka ti-ti-ti nama.²⁷ Nim ma kwiph nyinang beh kukwanji nugu yahudawa kama ning asiya ma phar Bulus haikali nu ma dus titi ma tur Bulus ma bwan.²⁸ Ma tar ruuw, ma phin tieh, Israila be gbum ba banang wer yin we ke gbum ning yong ka gbarah ring titiehbubu ka sa jekge dokoki tieh yong kuma bin helenawa shak gi ger ner, har ma

phinik tieh ma gum ner yong. ²⁹Kuma we ke phar gu tieh shin taka tarofimas ka ning Afisa masa wun ka nama wumu bing ba haikali³⁰Gire ma wanak ma shushu ma yi shak nu, ma tur Bulus, ma nar phak gu nyang, mwamwash nu ma gashak tieh'a'. ³¹Ma wa titi tieh jur ma mbeshek, mok ba yin tu ma shuruk ma tak jiphi nyi, wun teh weh kasan jerusalem, ³²Wanak hwaras nu ma kus tak rwam, tak Bulus ma phar ba nu ma nyarak jur gu. ³³Shumk ma tak jiphi nyi war Bulus, daka ma jiphi gu ma ciceh guda phu. nu rifi wa hen nan nyeh nu he jur?³⁴Bor masa dak nama rwu, shuruk ma soja sa phin mor ma wun din geh, nu dak ma ban gu gamadoron. ³⁵Be tieh yiyin tak jiphi nu ma tur ma ban, mok giri ring ka ma mindir tumu. ³⁶Girin, masa da rwu, cung gunan nyang. ³⁷Ma wa titi biban gu kurkuku, Bulus wan gu shuruk nama, da nu nami cuing mi wun wa hwen, hang "ok"? nu shuruk ma tak jiphi nyi na riph gu, wun nu yisin mur itelenci? ³⁸Sawa nu-nu nuwa Bamasak ka nu yes hwau, nu munuk tak hum dubu-dubu nu bang ba zizan min ge. ³⁹Bulus wun miwa ba'brane kami nyen tarsus a kilikya mi nin teh gun, mi tam ba gire yon wun 'a'. ⁴⁰Nu shuruk nagu cwing, wanak twang, borok wok twang, tieh chang shau, Bulus tam ba wuun ma mur ibraniyanai, wun ba

22

¹Mamaner taka ma da yissen na (kanya) nang teh nyin. ²Ka mumunuk titi ma yisen Bulus ta wun kor ibraniyawa gi ma ca shau yo wun, ³Mi a Bayhuda mi ming kiliya (karkashin) Gamaliyad ma gbaraph me ma narphat me tuu jijek titi ma dokokin ma ner mi ti (himma) ma wun ma num ka he waing. ⁴Mi (tsanat) gu cwin yong kai mbambeshk riin, miki jiphi rurong taka hinn mi takk tu ngbebeng. ⁵Nyiina nung firist shuruk taka dattawa mbring ma (ba da sheida) titi nang wun mi kia izini teh namang memaner kaa ma dimashku mi mur ba tumung rwam nang wa tutur ring ka syak cwin yong mi bing ba urushalima mock a ma (hukunta)ba⁶Ka mia cwin ti bai mi ki a shar hwihwit ma damsh ku ma numgung gi (haske) shurunk kang neing twang dak me ciciu. ⁷mi hu ting gi mi yissen kor wun me shawulu, shawulu sha dak nu (tsanata) mi a? ⁸Mi wun, nu nea ubangiji? yo wun me mi nung yeso banazare ka nu tsananta gu. ⁹Reing ka ma tumung taka mi ma phar haske na amma ma sa pheing kor ka tam wun tak mi ge. ¹⁰Mi wuni" sha nung ka nu mur miti ubangiji? ubangiji wun ne wanak nu yin dimish ku, naa mi wun wa when ka ca tutur kor ka nu ti. ¹¹Mi sa iya phar te ge mock (walkiyar ma haske na) gi reing ka ma taka mi ma bang mi dimashku¹²Naa, mi gbeem kuko hang mi tyaken Ananya, kuko na diren num (bisa ga sharia), wa ma tyak mangar nyiinyi ma yahudawa na ka yo can. ¹³Yo be teh nang yo wun, mang shawulu se phpher teh na nyina mi phar gu. ¹⁴Gi yo wun, num ma kika ki cun num nu phring whew ka wa kang numung nu phar taka ada na nu yisin kor ka neing nyi numung. ¹⁵(Gama) nu be can taka (shaida) gu ta reing mbring whenk nu kia pher taka when ke nu yissen. ¹⁶Nu ki ka shang? wanak ma ti wa baptisma ma nghaph phiphinik nisang, nu sa tyak numung. ¹⁷Ka mi phen urushalima mi yi manjik haming ma shak gi mi se (wahayi). ¹⁸Mi phar gu yo wun me, wanak sisar nu ngharak urushalima, mock a ma titi namang pheing ke mi mi dak ba tuu ngbeng, mi juur riin ka ma gas kanta ma nu shishak mbring. ¹⁹Ka ma nyis meek ma taka syak nu istifanus mi a tumung mi rang ba suum, ²⁰mi sa (lura) ma titara ma taka mbeshek gu. ²¹Amma yo wun me, bai mi dak nu ta alummai. ²²Ma ngharak gu titam wun shar te young amma ma tam ma kor kukuk wun gbanak moing (taliki) young te young ming sa jem ge yo ca ma nzorge. ²³Ka ma borok kor namang, ma sangar bubum namang, ma sa seng wur twang. ²⁴Hafsan shuruk ti (umurni) ma bing Bulus (farfajiya) yo umurta wun ma (bincike) gu mi ryan, mocka yo mur phing when ka dak ma wun kana titi numung nyiina²⁵Ka ma jiphe gu ma (tsirkiya) bulus wun gu jarumin ka yo a hwihwit numung wun jem (biba ga doka) ma wurphuk barome ka kisi shiet gu wun? ²⁶Ka (jarumin) yisin na yo ba hefsan shuruk, yo wun, sha nung nu mur mi ti ? kuko yong wa barome gre"²⁷Hafsan shuruk na be wungu wun me nu a barome gre? bulus wun gu wun, wa nyiina. ²⁸Hafsan shuruk na wun gu mi se (yancin) ca taka vwen ma mbom jijek" amma bulus wun "ma maar mi taka vwen rome". ²⁹Gi reing ka ma be (tuhume) gu nghorak gu young nyinig. hafa shuruk na diren ka yo pheing bulus wa mweing vwin roma mock ka yo ki jiphi gu³⁰Yiingan hafsan shuruk na mur phing gre ma (tuhuma) nka yahudawa ma ti gu Bulus gi ya phiphit gu (sarka) ming, yo (kuma umurci) firist shuruk taka (majalisa) mbring ma kukun. gi yo bing Bulus yo dak gu ciciu namang.

23

¹Bulus dak ba shur- shuruk yii yeerwum mee maner mee ti shi-shin taka num ma ruruk kang manger ka numu yong". ²Firist shuruk hannamga sorok ba reing kama gere nye ma hwuruk phak gu nyi, ³Bulus wun num nuphar nu nu reima shap. nu cang nusa sharianta mee ma sharia, nusa wunba ma nuphur mi doka wun nyina?⁴Bar kama rang gus-tee ma wun, sa has firist sharuk ma num ge " Bulus wun mee sa phaing win wa first shuruk ge mee maner. ⁵Mok ka wa sisik ting wuni he sa has shuruk ma gire ge"⁶Bulus phar wun gus nyinang ma reing ding bur ma sadukiya bur ma farisawa, wun wun ma kukuk malalisa mee maner, mee mewa bafarise mwing ma farisawa mok giri ma wu-wanak tonge tonyen nung he he sharianda mee." ⁷Kwanji wun nyinaang he haram wun nyi yin ciciu ma farisawa taka sa dakiya wai nugu mumunuk titi ma ma gire gaphi phu. ⁸Sadukiya ma wun ba yi- yeer kareiphink kwanji kwei ba mala'iku, ba wur ma bubum (ruholi) farisawa ma wun bubum yong mbaring ma shin.⁹Nugu sisarak wanak hur taka zizik tee ma farisawa ma nank ma sisira wun, "Hweisa gbum kuke yong ma kikan hang ge da wa male'iku taka hwa hwur numg kame fan gu wunie?" ¹⁰Da ninara phak wum tin ciciu nanang, nugu shuruk ma taka jijiphi nyii wunbe taka ke tee maba can Bulus cicus ma shu-shuruk ma bang gui tarfaya.(yan majatisa) mok didire ka turgn kada ma ngarab gu ciciu mok bwan.¹¹Yii ngam yahudawa hang ma jiphi hwen vivi madak ba titi namang mek phimki mayi siku basa yi ber ge basa hwi nyi ge ma cang namang nyinn har nim kama mbehek Bulus bek¹²Yii ngani yahudawa hang ma diphi hwen vivi madak ba titi namang mek phimiki mayi siku basa yii ge basa hwi nyi ge ma cang namang nyina har nim kama mbeshk bulus bek,

¹³Reing hwu-hwok nim ning kema jiphi wun ding ¹⁴Maba tama shu-shuruk ma fristoci taka datawan, hwu ke dak gii tii neer mek phink hwusa hwu nyi ga hwusa yii ber ge sa hwe nbeshek bulus, ¹⁵Mua-mwas yong ming hen maialisa wungunang shuruk ma jijiphi hen bing gu nging, phar ma shi wun hwer hwu ki jiphi yeer neer hwu beshek gang kisi sa kai hwu-hwut yong. ¹⁶Mwing ma sarmu ma Bulus yisen masa wun nung, yin tongbeng reing bai ba kikyak gu Bulus. Bulus phin reing ma kikitee wangu, ¹⁷Ba mwing kap yong tama shuruk nyir wama hwen ka mur wungu". ¹⁸Reina kiki tee ding band mwing kap ding fama shuruk namang wun, Bulus kama gashak nun wun mee bing mwing kap ding tee misaa wama hwan ka mur wun wa nu" ¹⁹shuruk ma hang, kikitee ding naraphak baing gu gus tee hang, rephi gu, sha nung nu mar nu wum mee?" ²⁰Mwing kap ding wun, yahudawa maka cang ma mur himing nu bang ba Bulus nyinyi ma majalisa, phaar ka ge mamur ma rephi gu hwen hang titi ma hasha ka shin. ²¹Sa mur ge, reing ma geer hwu-hwok ning nang kama kin-gu. Ma ki yisiku ba hwu yi berge ba hwu hwu-nyige sai ba beshek Bulus mwa-mwas yong nyining ma kintee, ma ki nwnu naba cween, ²²Nugu shuruk ma taka kitee (hafsa) wungu mwing kap ding banumung ngarak wun ding nyina sabe wungu taka kiki-tee shu-shurk phu wun ba "yasak nang taka kiki tee me-mangar ngba bu bwash phar, ²³taka minarphak damus wu-wuk kwiph nyinanag taka gum ma bubum ngba bubwas phu ma bai kaisariya mur nan tat ma sun." ²⁴Wun ba ma cun-jim damas Bulus banen bangu jek tama filikus gwamna. ²⁵Nugu zik yashi nyinying. ²⁶Wu-wun nyi kuludiyas lisiyas tee nis gum shuruk gwamna filikus. ²⁷Yahudawa ma tur kaku yong ma mur mbashaki mee tusuk ba taka jiphi mee war gur gu kame kwanji pheing wa baroma nung. ²⁸Mee mur mee pheing shanng dak mahasgukwanji ge mee bang gu tama majalisa. ²⁹Mee phaar phar mahas gu titi ma hasha ma dokoki nanang kasa na nung ge ,mee sa pheing gu ma hihas ka shar ka ma jiphi gu ko ma mbeshek gu ge. ³⁰Nim ka mee yisa hwen vivi yong ka ma jiphi nugu meee tusok ma bang hu-has namang tee nis. ca jek. ³¹Nugu taka jiphi nyii ma syak hwen ka ma wunba ³²ma ti ma kpang Bulus ma bing tama Atibatris ma sun ³³Taka nyinyire damus damus ding ma kwanji kai kaisi ririya ma nugu gamna yishi zizik ang, ma phen ma nugu Bulus wok. ³⁴Gomna tam yashi zizik, nugu rhipi ba bulus ne ta nungi ka yisen neh gus ma kilikiya nung, ³⁵Wun mee dak tu mee yisen nu mangar mangar nim ka taka has nu yong ma bai nugu wunba ma bang gu phigun ma hiridus (fadar mattiridus)

24

¹Nim tukum (5) hadam nu gu hamaniya frist shuruk taka dattausa hang taka phing karo mok mai tiak tartilus, ma ba tuming. ma ba kara bulus tama tance gwama. ²Ka bulus ba rang tor ma gwamna din. tartilus yiphik shit gu bulus wan titi wun vivi shit phak ming gioanma, mok nu we ca jek, phuphar ce nyin nis a bing wu sumuk vuier ming. ³Mok na when ka nu tih we ma buhwat we seh wok phu gum filikus. ⁴Me mur me na wa nu mokiyau geh, me kusi borok nyinis bwash nu wem win. ⁵We gbsm meying me ku kasak te bahunyin yo kuna sa tam wem ka kasak kang ma yahudawa ka ma kuk titi teh yom mbring. ⁶A ti ka, kasak shat ma num, mok na we gu we mur tiguka shanon wum. ⁷A rueng, lisiyas jamiri be war gu wok nir ma ku kut. ⁸Kanu rhipi ma wan yon kama nis nu yisin gu kama nis wen nyi nuning. ⁹Ya huda wa mbiring ma wun weun wa kang wa kana. ¹⁰Ka gwam na sa rhipi gu un, tam wun nuga "yonying me phing wum. nu wa gum, nu ca ti tan ba ring wen vuin yo ming ma ka hwak me rhipi na. ¹¹Nu phing gree wan kisi ti nim wuk warit phu ka me sa be urushuslima misa bauta gu numab? ¹²Ka ma be gbun me shak ahn me sa bring ku kasak kang da nu has a hang geh me sa dak ring ma hum geh. ¹³Mok na masa wa ma girii ingegeh kana shi me phak titi nuimu geh. ¹⁴Me wean wanu ma hwean ka phi wur darika kana me ma mesa saik num ma taka kika nang me tih ammici ti kashi ka wa zizik a attara ma ana bawa ming. ¹⁵Me dak ka nang tama ada num taka lokaci ka ma ti tashi matatu tako ti jek taka vivi. ¹⁶Titimana me mur cang hwan mangar tama num taka tama ring ¹⁷Ka kwisan hang, ma hadam me bing ma baiko taka sada koki yardanai. ¹⁸A na ming ka nu ti nyina, yahudawa hang ka ma neing asiya ma phar anie, kaida tsarka ke wa a shak sa wa ma gu gor ge ko ma hum geh. ¹⁹Ajem marina ma bi tom nis ka mawa hwan wen wun avivi titi nang. ²⁰Ka sa wa kana ge ma riyong ma bi da ma ki phar nu ma when vivi hang ka ma ba tama gum ma yahudawa. ²¹Whan nyina kame wan ma kukak ka rang nyi nyi nama. mok ma tashi matatu ka sa tuhune nuing ka ma mur te me hukinci numu" ²²Filikus wa ma phi phinging cuinh kpang mok wun ba wun mbiri ka lisiyas rema wu wun wun be une shilima yo shi wan, " ²³Nu gu ma dak danini soja hang sa keph Bulus nugu tih phe ma tamgwa me masabi phar su sa shak bo-ongeh, ²⁴Kpa mwanim bwash gum filikus phuma himu druskila yo wa wen yahudawa nugu dak ma phin gu bulus be tangu ma wen Ada' nam. ²⁵Ka bulus sa tamger wun ma adaka tu tarti taka kara kame gham cuin gining me mur me yasak nu" ²⁶A phar numang tiko bulus nugu yo ganjum, sa yasak gu wok wok mur sa rhipi gu , ²⁷Kwisan phu (2) harmit borkiyas festas can gwan na siak sun ma filikus yo sa yasak mik-hwerek tama yahudawa ca ti kashi Bulus tu gugashak.

25

¹Festus yin province, (bayan) nim ta'at wanak daka caserea ba kai zerusalem. ²Chief priest taka shushuruk ma jews ma bing (charges). ³Book won titeer mok ma paul wu phenek gu (Jerusalem) ge ma mbeshk gu cween. ⁴Festus won ba paul (was held caesarea) mumuash nog phen numog. ⁵Haq ka mur saik wiir bi wu bai hee gbum gunag ma phinik hag gee ye won nag ⁶Festus chang sa kai num naning ko naning ma ring gee wanak banumog caesarea yii ngaan wan ak chang tee chichang ma (Judgement) nog won gu pual be yong won mu girii. ⁷(Pual) bii yahudawa ka ma nig (Jerusalem) ma rana huhwet numong ma bing won babuu daka masu phing titii numwang gee (wonba girii ming). ⁸Pual (defended himself) won ba, mi sama phiphinik (doka) ma (Jews) ming gee da wa ka shak da titii ma caesar ⁹Festus phasi mumur titi tama jews nog mur gu pual won nuphig hwen ka wa ming riphinik ba sewsalem, gee mi shii gu sheriya titi ma won yong tumong?.

¹⁰Bulus wun mi rang before the judgement seat (and to be judge) mi kisii yasak gu jews hagheuw hen yong mbiring he phing.¹¹Muamash miki ti hwenIVING ka mi ki kasak washe ka ki kai ma kukui, mi sa hwag kukuai gee. ka won na ba giri ming hang sa shar ka na ba nyi gee. mi kusi caesar. ¹²Festus kuwanji tam won taka shushurn (council) non gu nu ki kusi caesar. mok ma caesar banis.¹³Bi chang nim hang, gum agrippa taka bernice ma bi te ma caesarea ki won gu festus nyii.¹⁴Ma ti nang phur tumog, festus won gugum mok ma (pual) wo-on kuko hang wa (dan sarka taka felix ya bari tii mbumgmbeg) ¹⁵Nin daka mi na (Jerusalem) (chief priest) taka shushunuk ma Jews ma bing charges) titi ma kukoyog te nag, ma won mi phasi ba cween ma kikasak gu. ¹⁶Mi won ba ma sa (date) ma (romans) gee na nagu negmbak (tagomashi), (sai wada ake karo karasa an bashi buda hujjujinsa game da kararakin.¹⁷Ma bi tinag phur tumog, festus won guigum mok ma (pual) woon kuko hang wa (dan sarka taka felix ya bari" tii mbumgmbeg) Nin daka mi na (Jerusalem)(chief priest) take shushuruk ma Jews ma bing (charrges)titi ma kukoyog te nag, ma won mi phasi ba cween ma kikasak gu. mi won ba ma sa (daka) ma (Romans) gee na ngu negmbak (togomashi) : (sai wanda) ake karasa an bashi cween karasa a gaban masu karasa, ya kuma bada hujjojinisa game da kararakin. Mi bi tenang, mi sa kign gee yi bi nyang mi change chichange ma (Judment) mi wun ba bing ming kuko ding. ¹⁸Rima (argi) ma wun wun titi numong nusa gbum hwen viving titi numong gee. ¹⁹Nye namancy sa kukun won ndig ming gee taka kukua ma yeso, daka pual wun yeso ki wanak. ²⁰Kag nay sa da namimi girii wun dig ming gee mi riphig gu da yo mur ba Jerusalem gee maba tam mok titi numog.²¹Pual kusi wo ngarak gu wok ma empewor mi naba nyi ma ngarak gu wok ma empeor tama caesar. ²²Agrippa wun gu festus mi mur yesing won ma kuko wong. Himing, festus wun, nu phar nu yising gu²³Yi nyang, Agrippa taka bernice ma bi (with much cermang). ma ying haming taka jijiphi nyi taka shushuruk taka ganju ma vuen ding, festus wun bing muna pual. ²⁴Festus wun, gum Agrippa ring daka he wa wong he phar kuko wong jews ding jerusalem taka wong ma gbungurong kor ma wun mi mii wun wu mbeshek pual.²⁵Mi phar sa ti hwenang daka dak wu mbeshek gu gee, mok daka yo (pual) kusi empeor bi mur mi kag nang mi ngarak gu. ²⁶Mi sama hwen nag (definite) daka mi zizik gu (Lord) gee mok yona mi bing wa hen pual, mok ma nu gum Agrippa, gee mi gbum hwen mangar ka mi zizik titi numona. ²⁷Gbingbing rima wandaka sama phiphik gee sa gbum tee cicang ba, wun mok sa wun nyinah gee.

26

¹Nun Agaribas wun gu Bulus "Nu phe titi nes." Nugu bulus kpan wok towang yiphik phin titi numung. ²Mi tee mu- cang nu gum ma agaribas, mok hwen ka yahudawa ma bing titi nang numu yang, ³Numa titi nes nu phing al'adun ma yahudawa taka al'amuran nama mok na nyina mi kusi nu ti nyinang nu yisin mi.⁴Mi wun wa nu, yahudawa biring ma phing shi-shin nang ka mi sa tur wanak rin nama ming taka urushalima. ⁵Ma phing mi ma kuu, mok na shr ka dak he mur wun mi teh shi-shinang tika bafarase, darikan ka cang ki tee bu-bum vivi addinin na nama ming.⁶Mi rang young he shimi wun, mok alkawalin ka num teh maddarineer. mok ka youg nu wa alkawalin ma kabilun neer wuk dak phu. ma dak kang ma se ka ma ten num ma dak kang jijek tama num ma sun take zang. mok nan wu dak kang, Gum Agaribas, Yahudawa ma riphig wuri muk shaan cang gu hang hwen ngaar nyin Ka mum burok ring tuning?⁷tumu mi mur kpang toik ma Yesu Banazarat. cang mun hup nang. mi teh yong urushalima. ¹⁰mi gashak taka sik nu jijek tan ga-gashak min, mok ji-jiphi sun ka shu-shuruk firistoti mi bgaam, ka ma sa mgbeshe ba mi jiphi ma sun. ¹¹mi mak ba yau yii, ji-jek shi-shak mi yasak cwin ka mi dak ma kasak tiok ma Num. mi dak ba nyi-nyi surtutu mi mak ba yau yii teh tee nama.¹²¹³¹⁴Ka mi sa te-te na, mi ba Dimashuku ma ma mur ma shu-shuruk ma firistoti. Ka mi sa bai nung. ma zang, gun, Nu Gum, mi ngaan ni tawang Ka ger num nga-ngaang nang, ngaan dak mi cicui nung ring ka ma shin geri. Wun ma mur Ma ibraniyawa ba wun, 'shawulu, shawulu, mok shaang na mak mi yau yii? cang ma mak yan yau nu banin hwen ka sa gbir ge.¹⁵'nung mi wun, 'Nu wa ne da Num?' Num wun ba 'Mi nung mi wa Yesu ka nu mak gu yau yii.' ¹⁶Wanak towang mok yong nung mibee tee nes nu cang tiphi taka ring ma wu-wung nang. titi ma bu-bum ka nu phang titi nang yong niying taka hwen ka mi phasi wu ne gun teh numug. ¹⁷mi cun nu wok ring taka al- ummai ka min dak nu burok yii nes harmak ba daga sun min bee ngaan min dag ikon shaidan bee ta ¹⁸ma num,ka ma gbaam nyiph zing taka gada kabe gu titi cwun ma di dak kang tee mumung?¹⁹Mok ka na, Gum Agaribas, mi sa kuk titi ma wahaya ka phar ne towang ge, ²⁰Ma kuui wa daka mma Dimashku, taka urushaima taka vin ma yahudiya biring taka al'ummai, me tam ba wun ma mum mok ka mi mur ma sumuk cicang nama ma phant ta ma num, ma tee hwen ka sumuk gu num kang. ²¹mok ma yong nung yahudawa ma ma tur me shak ma mur mgbeshak mi²²Num gbeem mi- me ying me phing rang nyin-nyin ma ring mwar bubwas taka shu-shuruk, mi sa tam ba bu-bum biring ka annabawa taka musa ma wun bee tee, ²³Ma wun nyina ka almasihu be maka yau, yo nung cang rin ma kuu ka ma burok tuning ka tam ba yahudawa taka al'ummai wun mangar,²⁴Ka Bulus kalanji tam wun werik ma titi numung fastas tam wun ma ku-kuk, "Bulus, nu tee wuk phi-phing nes da nu cang rin ma wuk" ²⁵Nugu Bulus wun "mi sa wuk ge, rin shuruk testas ma ku-kuk kang mi wun hwen ka wa geri taka tu-tur titi. ²⁶Mok ka mi mur gum phing bu-bum yong bering mok na nung dak mi tam wun ma kang nyi-nying mi phing wun hwen hang sa di-din ti nu mung ge mok ka ma sa te bu-bum ba yong didi-ding ge.²⁷Ko nu mur annabawa, gum agaribas? mi phing nu mur ba." ²⁸Agariba wun, nin yo bwasing nu mur haramak mi me cang kirsta? ²⁹Bulus wun, "mi kusi num, nim yong bwasi ko nim ka wa rol sa kwanes ge, amma taka ring ka ma yisin mi nu muyong ma cang tika mi amma sa taka ring yong ka ma jiphi ba gborok."³⁰Nugu gum wanak towang taka gwamna taka barnika taka ring biring ka masa cang geri. ³¹Ka ma ngrak ti monok titi ma sa tam wun yeer na mang ma sa wun "riphinik yong sa te hwen ka dak wu mgbeshek gu taka jiphi gu gborok ming." ³²Agaribas wun gu fastos "wun phang wun riphinik yong gu phang,"

¹Kama kwaji mur wu ma weh bai italiya ma ban Bulus taka n-ring bana ka ma jiphi wok ma shuruk nama wa A gustas, ²We yin jir gi nyiman daga adramatiya ka wa titi tieh wanak bai gus ma teku asiya nugu wieh bai teku Aristakus ka ning tasaika-ma, makidoniya ge bai taka wier, ³Yii nyan nu we sir bimin sidon, te ka juliyas phasi gu Bulus mumur, gbarak gu ba tama mwan numu, kashi gu kany jek, ⁴Weh wanak tumu we bai tsibirin kubrus, Mok ma mem gu na ka wa nyi-nyeh ne. ⁵We haye bah kilikiya taka Bamfiliya we beh mira te gu ma lisiya. ⁶Teh na nu jarumi yin jirge ming daga iskandariya bai italiya ⁷Nim did-did wer wa cuing swaa, we mak yau cuing te be we sir hwu, hwet ma sinidus, mim shak wor shin a weh shin-jan karita hwu-hwet ma salmina. ⁸Ma-mi -mak yau weh hadan makurda we beh tehan ka ma phin wun teh ci-cang mangar, ka wa whu hwet ma lasiya, ⁹Mwa mwaih yong we k pang nim jijek wa weh tii mi hadan, shi-shin ner yon wa mak yau ming, ¹⁰Wun ba mi phar beba ner yong me phar mimak yau nyingeh ner, we teh asara bubum wa mak yau ming. nyineh ner we teh asara bubum ma jirji sawa ma jirgi nu shuak ge zor ner ma wa mak yau ming. ¹¹Wanda ka cang shuruk ma prisonere yesin wun ma captain gir yesin jijek ma Bulus. ¹²Mok ka tasha sa jem ci cang ge mok wur ring taka jirgi ma phar wur mok mok wur sa cang ba da sauk ba bai birnir finikiya ge ba tieh hutu nama tumu ge finikiya wa tasha jirgi mii nyi ka wa karita teh na wa cikwu wok ting taka wok gon, ¹³mem wuphuk sua tak rwam ma jirgi ma phar nama phar min ki san nu ma cuing linzami ma jirgi ma nyia nu ma siak ta karita wha hwiet ma gabas, ¹⁴Ma cang hwas wur mim ka ma phin wun, yurokilidon, ya phak wur phuk ta island. ¹⁵Mim gu na ka be gir gu jirgi a' nu gu we siak ka ner teh ka riin ma mim bai, ¹⁶Nugu we saik gwar-gwar har we ba bai teh han ma phin wun cauda, ma mak yau we hwin-dir we jiphi jirgi bwa shuruk ming. ¹⁷Ma kwanji nu ma jiphi jirgi mok kada yin juk ming sa haram yer nyiming. ¹⁸we mak yau mok wur sa wa bwes ge Nim ma tat, tak rwam kama nama mu kur bum jirgi ming ma nyish 'a'. Mum taka nwar sa nyan ge, ¹⁹Nim ma tat, tak rwam kama nama ma kur bum jirgi ming ma nyish 'a' ²⁰Num taka nwar sa nyan ge, nim jijek, ngbe rere phen ka sa nuphu teh, ga ring phan we mak yau, we phar ner kukwi yi ²¹Weh ke cang ner ba ber, nu Bitus wanak tuang wun ba tak rwam, mi wun wa pha hen, he hwa yi sin nye nan 'a' wun we kisi phan wanak karita ba, har wii ki bi ti phaka tere we be phar mak yau yon taka asara yau. ²²Mu wun wa hen kuk na kan ba han ka rasa zor numu, jirgi nu shuak we rasa, ²³Tuk ma sun maliaka ma num nan ka mi aiak ran kurusun nan. ²⁴Wun bwabwas ge, meh sa diren ge dole nu ba ran nya-nya ma kaisar phar ka num phasi wa nu mumur, na wa nu ring bayan ka he shin taka nu. ²⁵Mu wun wahan kuk na kan, mi dak ka numawa taka wer hwen ka wun mini sa hadan nyina'a geh, ²⁶Me phin ba sirbik wer teh sisir, ²⁷Sun ma wuk dak nyin ta, ma cang tieh tuus wer hwen-hwen wer ba bai teh han ma phin wun Adriyat tuk guun. ta rwam ma jirji masa dak nama kan wun ba ki ba bai huhwet ma gari han. ²⁸Da ma mimak rumuk nyi ma gbum wu-ku phu, masa cang bwes, ma mimak ma gbum rumuk wuk dak tukun, ²⁹Ma yi teh diren da jirgi ba tak ba matar me 'o' nugu tak rwam ma tak linzami hudu mi sun ma jirji ma ti tah adua geh yi nyan sisar. ³⁰Tak rwam jirgi ma yasak cuing ka ma nyarak jirgi shuruk ge ma ma cuing jirgi bwes, ma ruu kan da ba tak linzamai nyi-nyi ma jirgi 'o' ³¹Bulus phar nyinah nu wungu ngbon ma soja ka mawa girika tak jirgi yon masa ran ma jirgi yon ge weh sa gbum zor ner ge, ³²Mu sojiji ma shit ru-rwish maa jirga ke jirgi huu. ³³Yi yiphik nyan Bulus kusai ba ma ji yi beer, wun ba numa yon nin ma wuk dak nyi, he cang kwa yi yi beer, ³⁴Mi kuseh hen yi na beer, mok yer nying kuk, mi wun wa hen ba han ka rasa zor nimu' ³⁵Kwaji wun na nu kpan gurasu kusai num ma phuphar ma ring ka mawa gire, nu gu mwor gura sa yi. ³⁶Nu ring mbiring ma phar gu nyina nugu kang na yin ting, ma beer, ³⁷Ning ka mawa jirgi ming mhiring ma wa 276 dari merin gu phu ma wu-wuk kwiph nyinang dak kwip. ³⁸Ma yi ma yir, ma kur alkama ma nyish gu'a, geh regeh ba ring ma buma. ³⁹Da yi nyan ma phin yes-yes da ba wa ta'ah o mnu ma phar gus teh hang, nu ma tam yer nama ma wun ma tuka jirgi ge ma jongon phiri-phit, ⁴⁰Nu gu ma shi linzami, ma nyarak ba nyi gu ming kuma ma phiphik rwish 'a' nu gu ma nyarak felifele ma jirgi nu gu ma bai gus tieh ka ba far. ⁴¹Da ma bai tieh ka soon phu ma kukun nugu jirgi ran ting gus ma jirgi ba yin ting nugu kurar na jirgin yiphar tissin mok ma rakuman rawa. ⁴²hwen ka wa wa kan ma sojoji ma mur besh tak bana ma kurkuku, kada han nama werik teh shushu banu mu. ⁴³Amma hafsana sojoji mur hwen han vivi han gbum Bulus geh, nu shak ba shisi vivi na ka ma tam, wun ba tak na ka ma dan nyi ma mimak nyine ma nerek, ⁴⁴Kwanji ge runon boor ma sisi, boor ma sisi tah ti tisin ma katako ma jirgi jirgi boor ma harsan bubum ka mawa jirgi ming, ka na nyina wer biring we sir jek

¹Ka we sir ajek we yisin wen tiak ma tena wa malita. ²A ring tumeng, ma wa reng jek ma phirik diringh kara we cang lyer nir her phan yi wir taka sisi sir ³Ka Bulus munuk kikyin kon phirik kara-ing nugu su swan mok kara phi phic wanak nug rephik yer wok ma Bulus. ⁴Ka ring ma phar su swan riphik gu wok nugu ma wan, "kuko yong wa vima mbembesh ring wurik inyimming, mok yo hender ge nyi ma mok." ⁵Nugu tak suswan na kara, sa nuphar gu geh. ⁶Masa dak yi da wok mwai oh da hu kui oh ma cang masa phar when hang ka ti gu geh. Nung mawan wa num hang nung. ⁷Hu hai ma hai ma shuk sibirin itiak numu babiliyas a seh wir ma kanung mangar nadiring hwen ka use men nir atat(3). ⁸We wa tumang nugu rurwa ma Babiliya sawa jek geh, a tuni ti gu Bulus yin tumang bayi gu manjik dak guwok yer nagu kwaman gu. ⁹Ka ma phar kana, masa being taka yer rering masa gbum ku kwaman. ¹⁰Aring ma ti diring wer hwen jek tumung fuet ¹¹We ti nwar tak (3) we yin tugi we bai Iskandwige ka tun ma huntung wa tsibiri ma zizik taka gar-a phit rurong. ¹²Ka-wi sir tumung, sirakus we ti nin tat (3) ¹³Nugu we bai har birina rigiyam. Nim-nying min bah ma hahak hang ne kuriting nim ma phu nu yin Butiyoli ¹⁴Tumung we gbum ma manir timang kusi wer we ca giri taka ba nim kwap ninag (7)cuin na nung we be roma. ¹⁵Daga tumung, ma manir ma yisin nung ma be ma be se wuircuin. kasuwa Abiyas taka rumtuna tat (3) ka Bulus

phar ba nu nugu bwat gu nim iyer numing kuk.¹⁶Ka we yin roma. ma mur gu Bulus ca kwanumung phuma soja ka sa kingu .¹⁷Mewa tumming kainim tat (3) ki hadan. Bulus phin shu shurut ma yahudawa. ka ma kwain sa tigu hang laiti ko shaiph jiphi me tun daya uru shelima bi wok ma roma',¹⁸Ka ma kwaiji yas me nyi yer. nugu ma ngah rak me. mok ka me sa ti when hang vivigeh¹⁹Ka yahudawa marang raayi nama muing ca me me dok me daukaka kara tama kaiser sa wa wen me wa ma kukasak hang taka alu'umage.²⁰Mok na nung me mar pher hen me tan wan taka han moka du dak kang ka isarok yo ka me wan ming.²¹Nugu ma wang wesa pher da we gbuw yishi hang wok ma yahudawa titi nis geh. ko a hang, iyer taka tununuk ye ka wan geh,²²We mer we yisin tenis when ka nu ti bu-u nu phang darikn young we phing ma hwang darik yon ang jijek.²³Da ka ma dak gu nim, a ring jijek masa bai masa bi ca giri phi ka cang sa ti ba waazi ceto sa tanubu bayanuwa mulki ma ada num bar mas huit seh wen ma nunt sa tanba attaint ma musa har uttatai ma cmabawa sa tam wama ma hi himing yiyak gbuingu.²⁴Bu ma phar wa phar neng sa tam bir ma nagu hanlah nama.²⁵Wo kana masa mun wan ha nyinang "nu ma ba nama ka Bulus wan wan ha nyinang "Ruhu mai tsarki tam wan anyi ma ishaya, har ma kama wun,²⁶Nu gu wan "Bai tamia aluma yong. wun he sa yisin amma, hi sa whin ka sa geh he phar he sa phing geh.²⁷Amma,a kang ma ring yong ki kponok tii nama yisin gaak wut ma rin yi-ang mok masa phar ma phing geh nama harmit me me ngaph ba zi nama-ang¹²⁸Mok na he phing wun cete ma Num, ka tusuk ba alumai ma dak tu ma yisin? ²⁹Ka wan, wam yong, yahudawa ma waak masa gor yeer name.³⁰Bulus cang kan phii (2) phi haya-ming sa seh baki ring kama be tenu mung ; ³¹Sa tiba waazi mulki ma num, sa gbaraph ba ma wan ma yesu, sa dak didirin kang geh. A hang sa shak guany geh.

Romans

1

¹Bitrus mwing rwam ma Yesu, Num phin gu rwam ma apostle, kebe gie mok ma numu, ²Num teh alkawali mok ma na, annabawa ma zizik wun na yishi gu ming. ³Mok ma mwing ma Num ka ma kamu numu wa Dauda. ⁴Mok wu-wanak ma Yesu tunyeh, ma aiyana gu cang mwing ma Num, ka sawa ma phiphinik hang geh. ⁵Cuing ma mwing ma Num we seh alheri ma mazonci, mok ma rwan giri taka didak kang, wun ma Num ka bai ti teh mbiring mok ma tiak numu. ⁶Reng ka ma nying titeh, hen ma ma phin hen heh cang ma Yeso Almasihu.⁷Wun ma Num yoon wa ma ring mbiring taka hen Romawa, hen ka Num mur hen, Num phin han, hen ka hee wa zizerem mi kusu alherin cang taka hen, taka hwerek kang ma Num mweng ma Yesu Almasihu.⁸Hwen ma nyinang, mi bwat gu mweng ma Num, taka hen mok cuing didak kang ma reng we gbum teh ma tiak numu. ⁹Mok ma na, Num wa shaida nang, cwing ka mi siak mi na guu gum cwing ma wun ma mweng ma Num mi cang ti phin tiak nying. ¹⁰Ninim mi kwisi Num, ko wa cuing shan gban mi ba nyi-nyeh, cweng ma Num te beh teh nying. ¹¹Mi teh mwaran me phar hen, mok gi me nawa hen baiwa ma ruhu, mok mi na hen kukuk kang. ¹²Mi dak kan, mi gbum kukuk kang tenying, mok bidan kang yer nying, mi taka hen. ¹³Mi sa mur mi nyarak hen mgbang ming geh ma manga nang, mi dak kang me be teh nying (mi cang teh diding) me teh nyina gi me gbum mumwing ma ruhu tehnying, ka sham mi mi gbum ti teh bor. ¹⁴Mi ka shi bum ring ma Helinawa, taka ring bor, taka kiph, taka tak ngbang. ¹⁵Mi miwanang cwing teh ban wun ma Num, teh nyen ka he wa Roman. ¹⁶Me sa swi ma titam mock ma Num geh cwing giger nang, weh gbum cwing ma bi-bai tama Num. ¹⁷Cwing na nu giri ma Num phasi di dak kang, taka di dak kan, wa zizik, taka giri ma cang mok didak kang tama Num.¹⁸Ma phasi bwana ma Num ka nying tuang, titi ma taka wanda ka ma sawa ma giri ying geh, tak hwen kawa jek geh. ¹⁹Mok ka ma phen wun ma Num ki borok ba yii.²⁰Mok ka bubum ma Num ka ma sa phar ma yii ka'anang ge tun da kama ma teh tieh gun yoon, nu phin mok ma bubum ka Num tieh, tieh gu yoon mbiring ka Num phasi, mok na, wer sa wa ma hwen wuwun geh. ²¹Ma phing Num bess, Amma masa nagu gu giger numu geh, ma sa phasi gu Num ka hwerek numu ge, ma cang nama mbuu, kang nama, ma sawa ma phiphina geh, kang nama wa numu suung.²²Ma kpang titi nama phar taka kiph Amma ma phen ma cang taka buu. ²³Ma tam kuku ma phiphinik ma Num, ma phar guum gi-ger ma Num phar weh- hai.²⁴Mok na, Num dak kang nama teh mur bubum vivi, ma mak ba yer nama yin yi kama nama. ²⁵Ba nuu ma teh musu phiphen Num, ma kpang bubum ka teh cang ba Num nama. ²⁶Mok na, Num dak kang bubum vivi-vii ka kannama, ma himu ma harmak ni-nang ma rurun, ma himu ma harmak ni-nang ma rurun, ma da hin taka hin ma na shan yer nama. ²⁷Ka-na nyina ma rumu ma harmak ni-nang ma rurun, ma hin, phen rurun ma nyashan yer nama. Ma kasak yer nama'a, ma teh bubum vivi.²⁸Tun ka masa dak Num teh, teh bubun nama ge, Num dak ba bubum vivi kang.²⁹Ma munuk bubum vivivi kan, mumur kang nama, hwu- hwan tieh, hup, bibesh ma tungwah, gugor, phak kan vivi, tam wun titi ma ring, ³⁰tak phesen yer mi suun, tak hwa num'a tak nuphuk kang, ma bin cucwing vivi ka ma hwa num'a, ma sa siak ma rwa'a ge. ³¹Ma cang nbuu, ma hwa num'a, kukwie kang, han sa teh gu yer shii geh.³²Ma phin hwen ka Num sa mur geh, ma phin wun tak teh bana'a ma shar bi-beskek mok sawa titi nama shuak ge, ma phen, ma soroh ring bor ming.

2

¹Mok na, hen sawa ma hujja han geh, nu phar hang, nu wun teh na-teh yoon, nu phen nu tak titi nis a., nu titinis nu teh bubum bana ka nu wun ring ma teh. ²We phin sharia ma Num giri, kum hu titi tak teh bubum vivi.³Keph nang yeering, hen tak shit wun titi tak hang, nu phar nu hadan sharia ma Num'a? ⁴Nu phar titeh swa ma Num, taka nyinang ka Num teh'a? cuing na ka Num siak wer swa, teh nyina mok ge we tuba?⁵Mok ma kukuk titi taka kukuk kang ka sa tuba geh, nu phin guu titi nis bwana, nim bwana ma Num, nim ka Num beh wun giri taka tam mock. ⁶Mi phan gu nye gbak giri ko vivi ka teh: ⁷tak na ka ma kuk-yeer titeh hwen jek ma teh ba titi nama bubum mimangar ma gbum nzor ka sa sang geh.⁸Amma

tak mur titi nama, ma hwan teh giri 'a, ma siak titeh bubum vivi, bwan ma Num weh beh. ⁹Num biin ba mok yau, taka bum ka phinik ba kang, mock ka ma teh bubum ma rima tum titi ma teh ba Yahudawa, ma sa phen ma teh ba Hellinawa. ¹⁰Amma mwarang, kang hwerek, ma cang taka ri-reng ka ma teh bubum ji-jek, Yahudawa, ma phen ma tiba Hellanawa. ¹¹Num sawa ma mumur titi geh. ¹²Reng ma teh vivi, ma sa phin dokoki geh, ma pheng wun bubum ka ma tah wa kasang, ma be jiphi ba cwing ma sharia. ¹³Sa wa tak Yesin mook ma Num nu, ma wa tatar tama Num, tak na ka ma teh tater ma bgum cuing we-wu-rik. ¹⁴Annabawa, ka ma sa phin sharia geh, ma teh bubum, titi ma bubum ka mateh cang ba cweng shariah, ko da ma sa ma shariah yin geh. ¹⁵Na phasi wun bubum ka jam ma teh cweng ma shariah, ke wa zizik kang nama ¹⁶wa tama Num nyii na, be cang kasham ka na, nim ka Num be tam mok bubum ka reing ma teh didi-din na be cang cweng ma bishara ma Yesu Almasihu. ¹⁷Nu, nu kpan tininis Bayahudi nu cang sharia min nu nuphur kan tama Num, ¹⁸nu phin mumur numo, nu phin bubum ka Num mur nu gbum gbugbaraph ma shariar; ¹⁹in ka nu mur kang nis, nu phasi ba tak ngban cwing phiphar, kara phi-phar teh ma'a tak na kamawa suun ming, ²⁰reng ma gbugbaraph ba tak mbuu, reng ma gbu gbaraph ba mar bubwas, nua ma phiphen mock taka giri, tika tere shi-shin nis sa bai tutir geh? Nu ka nu gbaraph ba ma hen, nu gbarap gu titi nis'a? nu ka nu tam ba reng, sa teh tiok geh nu teh tiok'a? ²²Nu ka nu wun, nu han nan ma hin ma tungwa geh, nu, nu teh nyi-na 'ya? Hen ka he shak titeh gunki 'a, he sa ti tiok shak ge'a? ²³Hen ka he nuphur kang ma law, he sa mak gu Num yaiuyi cuing mabubum ka he tieh ka sawa cwing ma mok 'a? ²⁴He phin ma mak gu tiah ma Num yau yi mok hen, yadda ka wa zizik. ²⁵Kaciya wa ma ribaying, ka we siak mok ma Num, Amma ka nu siak mock ma Num, sa sawa kwa taka bana ka ma teh ba kaciya ge. ²⁶Tak bana ka masa teh kaciya geh, amma ma siak mock numo tatar, tak na ka masa teh ba kaciye ma cang tak kaciya geh'a? ²⁷Tak na ka masa teh kaciya ma mik, siak dokoki duka, ri-phinik na sa tam ba tak bana mok geh 'a? Can ka na nyi na, he wa ma mock ka ma zizik wok nyin, amma he sa siak doka din geh! ²⁸Mok ka yoo sawa Bayahude ma phiphar tom geh, kuma sawa tite kaciya ka ma sumuk ku yeer geh. ²⁹Amma Bayahudi ma phiphar yeer, amma rima kaciya ta ruhu taka kang, sawa cwing ma zizik geh, sawa riphinik nu nagu gun hwowhwerek kan geh, amma Num.

3

¹To gbugbum ma bayahude wa ka shan? gbugbum ma kaciya numu wa ka shan? ²Akwai gbugbum cween han 'a, tun ma ku Num na ba Yahudawa wuwun wahayi. ³Shan faru in ka Yahudawa ka masa phing Num geh? Reshin phipheng nama shak giri ma Num ang? ⁴Sa cang nyina ge, nyarak Num cang giri ka reng "Biring ma cang phiak, kasham ka na kama zizik, nu phasi giri cween ma titam wun nis giri nis nu werek ma nu, teh titam mock." ⁵Amma ka titeh vivi-ner phasi titeh jek ma Num, we wun ka tere? We wun, oo-Num sa teh giri ge be twh ba wer gwan 'a? Yo wa numu phiphar ma Num. ⁶Sa cang nyina geh wa phan ka nyina Num toh ba ka tieh gun yoong shariah tere-tere? ⁷Amma giri ma Num cwing wuwun phak nan bin tetam nyinyeh ma Num teh ka tere har yanzu mi chang rima zunubi? ⁸Mok shan hen sa wun, kamar yadda ka ma tam wun phak titi ner, reng bor ma kpang nama wun wa giri, nu gu ma wun we teh giri be-ng tak bana ka ma wun nyinan jem kama condemn ba'a. ⁹To na bee waka shan? we nagu titi ner huja'a? bwebwet mok we ki tam wun titi ma Yahudawa, wun ba wer ma, wer wa hamhon ma zunubi. ¹⁰Kamar yadda wa zizik "Babu reng ma giri, ko han nyinange. ¹¹Ba han ka wa ma phipheng, babu han reng ma yi yasak. ¹²Ba mbiring ma harmit ma nyarak cwing, ba nama mbiring ma cang reng reng ka sawa ma amfani yin geh, ba han ka wa ma giri-eng ko han nyinan." ¹³Miri-kpu nama wa nyan ka tune, rim nama wa ma kwi ming njum titar suswan wa rim nama." ¹⁴Wun nyeh nama wa numu san, ka kasak riphinik." ¹⁵Shi-shi nama wa numu cwing nyi-nnish mik. ¹⁶Mak yau tak cweng kkasak wa ba cweng nama. ¹⁷Wur reing bana ma sa phin cween ci cang jek ge." ¹⁸"Ma sawama didiren han yii nama han ge." ¹⁹Weh phin duk hwen ka sharia wun, sharia nu tam ka doka wuun, tamba taka ma siak doka nutam wun tama tak na ka mawa kalkashin numu, nu sawa ma nyeh wu-wun hwen han geh, re-reng mbiring ma wun amsa nye-nye ma Num. ²⁰Mock ba han wa ma mik yer cong rima giri mok titeh rwam nomu mok sharia na weh phin zunubi. ²¹Amma mwamwash yoon sawa mock shoria ge we phin giri ma Num Annabawa ma teh shaida, ²²phipheng Num cween ma Yesu, ma tak na ka ma dak nzor tama Num, babu cween ngugwana hen. ²³Mok ba biring ma teh zunubi ma tar muru, ma sabi kai tema mangar ma Num ka wai ying geh, ²⁴reng ma gbum ma wu meem mok giri ka Num nagu ne gbak, cweng ka Yesu Christi ba seh wer. ²⁵Amma Num bin Yesu Christi, yoo seh phiphinik ner ma mik numo, phasi ba wer mumur cwing ma giri, sa phar phiphinik can ner geh. ²⁶mok titah nyinang, mok yoo phasi giri ma teng ner yoon phasi giri, didakkang yo wa reng ma hukunci, phasi yon nu phasi cweng mok di-dak kan ner tama Num. ²⁷Nunuphur kang numu wakashan? Ma cun gu yau mok shan? ²⁸Mok rwam 'a? A' a, amma mok didak kang. Mok yon ri-phinik gbum giri mok didak kan tama Num ko sawo mok rwam ma sharia ge. ²⁹He phar Num, wa Num ma Yahudawa nu kwana ma'a? sawa Num ma giren ge 'a. Yi wa nai reng. ³⁰Ka wa giri Num wa nyinang, Num seh taka kaciya cween ma didakkang ta na ka masa teh kaciya ge tawurin bang asiya. ³¹We gbanak shariah cween ma didakkang tama Num! We sa nagu sharia kukuk geh.

4

¹Shan nu weh wun titi ma ibrahim, kaka ner ka mar wer sha nu gbum? ²He phar Ibrahim gbum nzor mok rwam ka teh 'a? won phang gaba ma Num geh. ³He phar wun ma Num phasi tere? "Ibrahim dak nzor tama Num, cwing ma Num cang rima giri." ⁴Yanzu yoo ka teh rwam, fush ma rwam sa cang lisafi hwen ka Nagu geh, amma hwen ka wa gu numu. ⁵Amma yoo sawa mok rwam geh, mok didak kang ta ma Num, cweng we-werek phiphinik ner ming didakkan nu cang cweng ma phi-phan titi ka weh gbum nzor. ⁶Dauda ma wun rima didak kang tama Num gbum ni barak, cweng didak kan nuwa wa

cweng nibarak sawo mok rwam geh. ⁷Wun ba tak fush, "Ma wa taka na ka phiphinik nama ma ngaph ba'a, ma shi-shi ba phiphinik nama'a. ⁸Reng ma fush wa nu ka Num sa tam phiphinik nis geh." ⁹Fush yoon wa taka kaciya nu shuk 'a? da wa tak na ka ma sa teh kaciya geh? Mok didak kang ma Ibrahim, Ibrahim cang rima giri." ¹⁰Ma tika lisafi din tere-tereh? ka ibrahim kwanji te kaciya yong da'a, da kisi teh kaciya? Sawa titeh kaciya geh, sawa titeh kaciya geh! ¹¹Ibrahim seh anamakaciya, na no wa cweng didak wok giri ma didakkang kawagu kang nomo mwamwash yon beh teh kaciya albraka ma anama dak Ibrahim cang Da rima didak kang tama Da har ma tak na ka ma kisi teh kaciya ma tam ba ming. ¹²Yoo ma wa Da ma taka teh kaciya, kuma yoo wa da na tak na kama kisi teh kaciya amma ma shin cweng ma Num, ma dakkang, amma ma kisi teh kaciya. ¹³Alkawali ka teh gu Ibrahim, yoo taka mumweng nomo har ma tak tanji gu tuu, won ba no ma yi phiphinik nomo, sa beh woon mok daka geh, amma mok giri taka didakkang. ¹⁴Sawa wun tak na kama siak doka na ma yi phiphinik, wa nyina nugu didakan sawo hwen hange, kuma alkawali cang nomu wofi. ¹⁵Doka bing bwan amma cweng ka titam mok san phak san. ¹⁶Mokna bin didakkang, na cang cweng ma didakkang can cweng ma shwi alkawali na ma shan biring, kuma sawa shan na kama phin sharia shwak geh ma tak na ka ma wama didakkang tama Ibrahim mok yoo nu wa da ma reng biring, ¹⁷ka wa zizik, "Mi cwing nu Da ma tieh-gun biring, Ibrahim wa kang ma ring ma mumurgu, Inum ka naba nzor tak na ka ma ki kwi, sa phin bubun ka ma sawa ma nzor yin geh ma gbum nzor. ¹⁸Teh kpitak, Ibrahim dak kang wun yo cang Da ma tieh gun yon, hwen ka Num wuun, nu masah rom-gun." ¹⁹Didakkang ma Ibrahim sa siseh geh, tuk ma ibrahim ki kai miren kama tun mweng mimar ma himu Sarah ki ngben. ²⁰Mok ma alkawali ma Num, Ibrahim sa cuing kan ming geh, cong ti dakkang tama Num, kuma na gu Num gum gi-ger. ²¹Ibrahim sa sha kang hwen ka Num wungu yoo weh teh geh. ²²Mok na Ibrahim cang neng ma giri." ²³Masa zizik mok yoo kwa geh, mok reng biring. ²⁴Zizizik, wa mok wer, wer ka weh dakkang teh nu mu, borok Num giger tun-nai. ²⁵Yoo nu wa taka na ka ma reph gu mok phiphinik ner ma borok gu tunieh mok geh weh chang giri tehnumu

5

¹Mok ka weh gbum giri mok ma di dak kang, weh gbum hwerek kang taka Num cuing ma mweng ma Num. ²Cweng we gbum bibai cuing ma giri ka weh rang' ye, mok didak kangner, we nuphur kang mok didak kan mok hwe jek ka num teh. ³Sawa na nu shwak geh, amma weh teh muran mok makyau ner we phin hwen ka mimakyau bin. ⁴Kukuk-kang, bin didak mumur, mumur bin didakang nyenyeh, ⁵dadak kan sa bin swin geh, mok mumur ma Num, ke wur kang nyer cuing ma ruhu ma Num ka na ba wer. ⁶We sa tor phiphinik ner ming, Yeso kwi winam na ka neng kama sa pheng Num geh. ⁷Wa hwen mimak yau, han bada nzor numo mok riphinik jek. ⁸Num phasi ba wer mumur nomu teh ner mok weh sa tor phiphinik ner ming Num kwi mok wer. ⁹Bele yon ka Num seh wer ma mik numo, we gbum nzor, cwing ma bwan ma Num. ¹⁰Tun ka weh sa tor taka hwa Num'a, ma sumuk cicang ner taka Num, cweng ma kukwi ma mweng numo, kasham ma yon, we ke gbum susumnk tama Num, weh gbum nzor, cweng ma nzor numo. ¹¹Sa wa na nu shwak geh, wer teh mwarang tam Da giger ner Yeso Almasihu, cweng nomo, gbum sumuk yon. ¹²Mok na, kasham ka cweng ma riphinik nyinang phiphinik yin tieh guu yon, cweng na nyina kokwi yin, mok phiphinik. ¹³Phiphinik wa tieh gu yon kamin na bin titam mok ma tam phiphinik, teh ba mok. ¹⁴Nyina ma kukwi shishi, wer, yephik titi ma Adamu, beh titi ma Musa, har taka na ka ma sa ma phiphinik wor ma Adamu geh, wa ka cueng ma rina ka weh beh nyenye. ¹⁵Amma kpitak sa ka hwowhen wun ma Num geh in ka wa mok phiphinik ma riphinik nyinan yoo nu, reng jijek ma kwi, haka giri ma mweng ma Num yoo kwa nu mu, Yeso Almasihu, reng didik ma gbum! ¹⁶Kitak sa ka hwuhwa wun ma Nun'a geh mok phush sa ka sakamako reng na giger yoo be mok phiphinik geh ka na nyina mak yau giger yoon be mok riphinik ma riphinik nyinan. Yanci yon beh ka weh teh kasak titi jijek. ¹⁷Ka wa mok phiphinik ma riphinik nyinan yo nu kukwi beh, be tak ba yon ka ma seh giri ma Num, taka kpitak ma giri ka we gbum cweng ma Yeso, yoo kwanumu. ¹⁸Ka na-nyina, cweng ma kasan ma riphinik nyinang phiphinik bin hukunci titi ma reng biring ka na nyina cweng ma giri bin ba reng nzor. ¹⁹Mok cweng ma riphinik nyinan, phiphinik ma nyanan yon da reng jijek taka jek ma cang taka phiphinik, nyinan yon ka siak, reng jijek ma gbum giri. ²⁰Ka mok bebeh, nu dak phiphinik nyar cweng na ka phiphinik nyar, giri ma Num ma nyar nyina dik-dik. ²¹Yon cang nyina, mak phiphinik winek har kukwi, ka na nyina, hwen mangar winek har giri ma nzor nyaik nyaik cweng ma Yeso Almasihu Da giger ner.

6

¹We wu ka tereh? we cang titeh phiphinik geh giri ma nyar ya? ²Tika tereh wer ka we kwi phiphinik ming weh vak phiphinik ming 'a? ³Weh sa phin geh yo wun duk reng ka ma yin nyimi cwing ma Yeso ma yin nyiming mok kukwi numu geh'a? ⁴Ma nyieh wer taka yoo, cweng yiyin nyimi cweng kukwi nomo beh wa nyanyina, yadda ka Yeso wanak tu nieh ma giger gum ma Da mok nanyina wer ma weh teh shishin cueng phiyan. ⁵In ka wer ki cang nyinan taka yoo, wuur ma kukwi no-mo, taka yoo, we cang taka yoo nim wuwa-nak bum. ⁶We pheng wun ma giciye yer cing ner yoon taka yoo mok mbeshak yer-phiphinik yoo cang nyina no ge wer sa tur cang tehpe ma phiphinik geh. ⁷Reng na ka ki kwi, cang reng ma giri titi ma phiphinik. ⁸Ka wah kwi taka Almasihu wa dakkang we cang taka yo. ⁹Weh phing wun ma borok Almasihu tuu nyie, mok na sa wa kuum kukwi sa tor ma kukuk titi nu mo geh. ¹⁰Mok ma kukwi ka teh, kwi ka sa nyinan mok kukwi ma phiphinik ner ka sa nyinang mok wer biring, cicang ka teh, teh gu Num no. ¹¹Cwing na nyina, hen ma hah kpan titi nying phar hen wa kuum ma phiphinik, taka nzor tama Num Almasihu Yeso. ¹²Mok na sa nyarak na phiphinik cang gum titi nying geh, har heh dak kang ming heh siak gu. ¹³Weh sa nyarak gu-gwaph yer ner can bum rwam ma phiphinik geh, can bum rwam ma titeh vivi, amm we nugu Num yer ner, ka taka ma tumu ka ma wa kuum ma phen ma cang nzor, weh nugu Num gu-gwaph-yer ner nying cang bum rwam ma giri. ¹⁴Sa nyarak nan phiphinik can gum titi nis mok ka we sa

kalkashi dokd, amma kalkashin ma mumur ma Num.¹⁵Geg wa ka tereh? weh cangphiphinik ming mok wesa'a kalkashin ma mok amma kalkashi ma hwen magar ma Num. Sa cang nyina geh.¹⁶Nu sa phen wun kanu nagu yer nis cang ka tiphah, nu wa tiphah tama rina ka nu siak 'a? Da nu wa tiphah ma phiphinik, ka bin kukwi, ko tiphah ka siak cwing mangar ka bang cwing giri.¹⁷Weh bwat go Num! He wa tumu tipheh ma phiphinik, he ki siak kang nying wur gbugbarph ka ma nawa hrn.¹⁸Ma cung hen nang phiriteh ma phiphinik, ma phenek hen tipheh ma giri.¹⁹Mi tam wun taka hen ka riphinik, mok titar muru nyeng ma yer ma mik, kasham ka we bin gugwaph yer nying ma phiphinik taka bubum vivi, mwamwash yon ka nan-nyina he bin gugwaph yer nyin ka tiphi ma giri.²⁰Ka wer sa tor tiphe ma phiphinik, wer wa fush ma Num cweng ma giri ma Num.²¹Winam yon, we gbum ka shan ma bubum ka he teh ka dak hen swi? Bubum bayon bin kukwi²²Mwamwash yon ka he ke gbum fush ceng ma phiphinik, he cang tiphi ma Num, mimar hwerek ka bin nzor phiyang.²³He phar, gbugbum ma phiphinik wa kukwi. Amma kpitak ma Num wa nzor ka sa sang geh tama Yesu Da giger nyer.

7

¹Ma-temek ha sa phing ge'a (mi tam wun taka na ka ma pheng mok), mok keph riphinik ko cweng shhan gbak 'a?²Cweng ma hen wa jijiphi kok ma rumo, ka rumo tur ma nzor, ka nzor ma rumo sa'a, wrish jijiphi.³Ka rumo sa tor ma nzor yin, ka hinna wurik ba cang ma riphinik bin ma phin gu hin kpitak ka rumu kwi mok ke phiphik titi numo, hin din sa tor hin kpitak ge, in ka kpan rurin bin.⁴Mok yon ma-temek nan ma he kweh cweng mock, ta wuring mik ma Almasihu, mock ma dus ci-cang nyin taka han, wadda ka ma yerik guu tuniel ge we mar gu Num mumweng.⁵We sa tor yer, we teh bubum ner ma phiphinik yer ner yon, mwaran ma yer ner ma phiphinik ka wa cweng ti tam mock, geh weh masi mumweng cweng ma kukwi.⁶Mwamwash yoon ma keh cung wer'a cweng ma mock, weh ke kwi hwen ka jiphi wer, mock we cang tiphe cweng phiyan na ruhu, sa cweng ma zizizik mock cing geh.⁷Nu wun ka tereh? Mock yer numo wa phiphinik 'a? Sa cang nyina ge. Nyina gbak ka sa phang cweng ma mock geh, misa phin pha phiphinik geh, seh phan wa cweng ma mock geh. Misa teh hup ma bum ma hang geh sa ka mock wun sa teh hup geh."⁸Phiphinik war ceng tama mock bin phiphinik ma yer nan, ka naphak kanang. Sai phan akwai mock geh, phiphinik wa numu kuum no.⁹Tumu mi niphii kasa nyinang sa taka cweng ma mock geh, amma da mock be beeh, pk yer no mi kwi.¹⁰Do ka ka jem yoo nu bin nzor mi phen mi gbum gu kuum.¹¹Mock phiphinik gbum cweng tama doka, disi mi cweng ma doka dak nu beshek mi.¹²Mok wama zizerem yin doka wa ma zizerem yin, giri taka jijem.¹³Nu tieh hwen ka wa jek kuma nu kwi mokmi a? Sa taba cang nyina geh. Amma phiphinik cweng ma hwen ka wa jek, sai bin kukwi yer nan yoo can nyina cweng ma doka, zunubi ya zama meren ma phiphinik.¹⁴We phin mock sharia ruhu amma mi wa non yer ma ki rephe me tiphi ma phiphinik.¹⁵Hwen ka mi teh, mi san geh mor ma hwen ka mi mur teh sa wa yoo no mi teh geh hwen ka misa mur teh geh yoo no mi teh.¹⁶Amma ka mi teh hwen ka misa mur teh geh, mimur sharia cong nu na wun sharia moch wa jek¹⁷Mwamwash yoo sa wa mi nu mi teh hwana na geh, amma phiphinik ka cang yer nan.¹⁸My phing nang, nan ka wa yer nang wa yer sa wa hwen jek hang geh mwaram ma hwen titeh jek wa kang nang, sawa mi no mi teh geh.¹⁹Bubum mimangar ka ka wa kang nang ka mi mur teh, mi sa iya teh geh, ikasan ka misa mur teh, bano ni teh.²⁰Ka mi teh bubum ka mi sa mur teh geh, na phasi sawa mino mi teh geh, amma phiphinik ka wa cang yer nang.²¹Kasham ka na, mi gbum mok sharia teh nan: Ka mi mur teh hwen jek , kajiri wa taka mi.²²Mok kang nang mi teh mwaran ma sharia ma Num.²³Amma mi pharin mock wuwur yer nan, masa hum taka mock phiyan ka wa kang nan ma dak mi mi cang tipheh ma phiphinik ka wa gugwaph yer na ming.²⁴Mi wa reng ma mimak yau! Nye cung me cweng yer ma kukwi yon? ²⁵Mi bwat gu Num, tama Yeso Almasihu Da gigiger ner mock na mi titina, hwen ka wa kang nan, mi siackc maing, ko wa tereh gbak, cwing han mis mok phiphinik ka wa yer nan

8

¹Tak na mo ma seh Yeso Num sa condem ba geh.²Mok doka ma ruhu wo nzor tama Yesu Almasihu weh werek cuing ma doka ma phiphinik taka kukwi.³Hwen ka mok sa iya teh geh, sa wa mok ka yer far muru ge, Num teh. Num bin mweng numu, ka riphinik, ma phiphinik yer bi titi numo phiphinik, nugu gbanak phiphinik ykan yer.⁴Teh nyina ge mock gbum wiwimn yer ner, wer ka weh sa teh bubum ma yer geh, amma cweng ma rohaniya.⁵Tak na ka ma siak bubum yer, ma dak kang bubum ma yer, amma tak na masiak cweng ma Ruhu ma dak kan nama bubum ma Ruhu ming.⁶Ma dak kang bubum ma yer, bin ba kukwi. Amma didak kan cwing ma Ruhu wa nzor taka cicang jek.⁷Ka we dak kang ma bubum ma yer, we teh huup ma Num, we sa siak mock ma Num geh, sa iya geh.⁸Tak na ma teh bubum ma yer, masa hwerek gu Num kang geh.⁹Nu sa yer ming ge amma nuwa ruhu, ka wa giri Ruhu ma Num geh, sa gu Numu geh.¹⁰Ka Yeso cang yer nis, yer nis wa kuum tama phiphinik, amma Ruhu wa ma niniph cang mok ma giri.¹¹Ka Ruhu ka borok Yeso tunieh wa taka nu, yoo na ka borok Yeso tunieh, nawa niniphi ma yer nis. Cweng ma Ruhu, ka cang yer nis.¹²Manir wer wa ma ring titi ner, amma sa wa ma yer geh, we sa siak bubum ma yer geh.¹³Ka nu siak tete bubum ma yer he kwi, ka he siak ma Ruhu, he beshek bubum ma yer, he gbum niniphi.¹⁴Duk ka na ka Ruhu ma Num phasi ba hwen titeh, ma wa mumweng ma Num.¹⁵Heh seh ruhu cican tiphah ka bi dadereng, weh cang nyinang, tenu we gbongoron kor we phin, "Abba Da!"¹⁶Ruhu titinumo cang shaida taka Ruhu ner wunu wer wa mumweng ma Num.¹⁷Ka wer wa mumweng nomo wer wa taka yii phiphinik nomo, tak yi phiphinik ma Num, wer wa taka yi phiphinik taka Almasihu, ka weh makyau taka yoo we gbum gum taka yoo.¹⁸We teh swa ma makyau ma cicang ner kiyon ma sa be whowet ka weh manji taka gum ka mabe phasi ba reng geh.¹⁹Mock na, wer mmweng maNum we dak kang ma bebeh ma Mweng ma Num.²⁰Bubum ka Num teh cang vivi, sa ma mumur nomungeh, amma wa ma rima ha demrk titi numu ting wa titi teh dak kang ²¹wun bubum ka Num teh naba

wer wuwerek cweng ma cicang tepheh ma phuphon, we gbum ma wuwerek, ma naba wer giger, ma phin wer mumweng ma Num. ²²Weh phin, bubum mbiring ka Num teh ma ma kwing rireng ma mimar har nu mu yoom. ²³Sa wa na nu shwak geh, ko wer titiner ka wer wa ma Ruhu phiyang, wer ma, we nipi yer ner, weh kaang cicang nyinan ma Yeso, ka naba wer yer phiyan. ²⁴Cweng ka weh dak kang weh gbum nzor hwen ka weh dak kang ming, ben cang nyinah kuma neh dak kang hwen ka ki phar? ²⁵Ka wer wa ma phiphin ma hwen ka yi ner kisi phar bek, we cang titi nyinan teh king. ²⁶Ka na nyina Ruhu gbum mbaring ka weh tar muro, weh sa phin tere-tereh nu we yi manjik geh, Ruhu titi-numo cang teh kuse mok wer, nu sa phin niniphi ka mok wer geh. ²⁷Yoo kakeph kan, phen kang ma Ruhu, cang teh kusah mok ma mumur ma Num. ²⁸Weh phin mok tak na ma mur Num teh ba bubum ka Jem, tak na ka ma phin ba ma be teh hwen ka yoo mur. ²⁹Tak bana ka phin kang nama, yoo dak ba ma cang wur ma mweng kuu, numo. Tak na cang ba, phin ba. ³⁰Tak na ka phin, yoo cang ba. Tak na ka cang ba, ba nu naba giger. ³¹We wun ka tereh mok ba bubum ba yoo? Ka Num mur wer, neh shar, ka dak wer nyenyeh? ³²Yoo ka sa shar mweng numo-yan geh, amma nabawer mweng numo mock wer, shan be shak gu naba wer bubum kpitak geh? ³³Neh shar ka be sok wer wok yi, wer ka Num kecung wer? Num no wa ring ma giri. ³⁴Wa nu neh, ka nu shar nu condemn wer? Yeso no kwi mock wer, yoo wa teh cang wok yiyi ma Num, cang teh kwing mock wer tama Num. ³⁵Neh shar ka gaphi wer taka mu-mur ma Num? Huhwish kang, mimak yau da ma yung, hwen huhu, da huhum, da kiph? ³⁶Ka- sham ka wa zizik, mok nu ma besh wer, we cang ner ka tumuk phiphesah. ³⁷Bubum mbayon birin, weh ger ma phin wer tak ka teh nasara teh numo ka mur wer. ³⁸Mi ki dak kang nang, ko wa kukwi, ko war cicang ma niniphi, ko malaiku, da taka gu-gum, da bubum ma kiyon, ko al'amuran ka weh beh, da hasha ma shuruk, ³⁹da ngberere da taahgun ma nyi, mi wun da wa wur shan gbak, masa gaphi mu ma mumur ma Numgeh ka wa yer ma Yeso Almasihu ner geh.

9

¹Giri nu mi wung titi ma Yeso, sawa phak mi wun geh, ti-tam kan nan wa shaida ma Ruhu ma giger ²mi-teh nan, mi ma yau kang nan, wish. ³Da ma ki teh nyeh ma mi yooo-ha, ma cang me yer ma Almasihu, mok mamanga nan, ta na ka mawa mor nan. ⁴Ba nu, mawa Israilawa, ma se ba ma naba giger, phiphin ma mock, taka ni-nagu Num gi-ger pheh gum, taka mur jijiphi. ⁵Tak ma tumu, ma ning yer ma Almasihu, yo no wa Num titi ma ne gbak, giger gun wa gu mu har-har. ⁶Amma sa tika phar wun ma Num tar muru ceen ge sa wa reng ka ma Israilawa nu mawa Israilawa giri ge. ⁷Wa kana, sa wa mur ma Ibrahim biring nu ma wa mumweng numu geh. Amma, "Mur mimar ma Ishaku nu ma gi phin shan." ⁸Mumweng ma yer, sa wa ba nu phasi mumweng ma Num geh. mumweng ka Num teh alkawali nu ma phin ba, Num kebe ba. ⁹Yoo wa wun jijiphi: "Nim ka mi beh, ma nagu sarah mweng." ¹⁰Sawa na nu shwak, ka Rikakatu kwaji seh mweng tama rumu, Da ner Ishaku- ¹¹kamin ma masi mumweng, makisi teh hwen jek ko vivi ge, hwen ka Num mur cang mok yong nu phin- ¹²wungu, "Hen mweng shuru nagu mweng bwas shuru." ¹³Wa numu yadda ka ma zizik, mi mur Yakubu, amma mi hwa Isuwa yong. ¹⁴To weh wun ka tereh? Num sa teh giri gah'a? sa wa nyina geh. ¹⁵Wun gu Musa, me phasi shwai nan ta ma rinna ka mi mur gu, mi mur rina ka timi yer shwai. ¹⁶Mok na sa wa mok yoo, ko mok kukuk yer nomo geh, mok num phasi mumur numo. ¹⁷Wa kasham ka wun ma Num wun, mok na, mi yerek nu, mok mi phasi gu giger nan, geh tiak nang bai ko ta gbak. ¹⁸Ka na nyina Num phasi mumur tama rina yoo mur, dak kang ma rina ka yoo mur kuk. ¹⁹Heh wu mina, to wa ka mok shan he phar kasan nan? Nu neh nu te sarak taka mumurna? ²⁰Nu neh, nu shar nu narphak ma Num? hwen ka ma mwai pheng riphi ring ma mumwai mok shan nu mwai mi ka yoo?" ²¹Rima mumwai sa wa ma gum titi vweng pheng ka mwai phaang mangar, ko rwam bi han? ²²Ka nu wun yoo mur phasi bwan numu, taka gum giger numu, ka mur phasi gum giger numu jiphi-kang taka titeh nyina, kuma mur mwarah hwen ka mwai? ²³Ko teh ka na ge phasi giger ma bubum ka wa ma mumur, ka shirya mok gum numo? ²⁴We wa taka na kama cang, daga Yahudawa har Alumai? ²⁵Ka wa zizik nitafi Yushua, mi phin reng na ka masa ring na geh, tak na ka ma mur mi giri geh, ma gbum ka masa mu-murge. ²⁶Cang kama wun, hen sa wa reng na geh, ma phin ba mumweng ma Num taka nzor. ²⁷Ishaya teh phin-phin titi ma Israila, ma tam gu nama, ma cang dik-dik ka juk so ming bor nama nu shwak ma gbum nzor, ²⁸Num wenek wun numu te gu yon sa kpan nim phu geh. ²⁹Ka na ka Ishaya zizik tumu, ka sai pha Num giger sa nyarak baring shan geh, weh cang phar ka Sodom da ma ki phenek pha wer ka Gomarata. ³⁰Weh wun ka terah? ko reng ka masa yasak giri geh, ma gbum giri cween ma didakkang. ³¹Amma Israila ka ma yasak giri nama cween ma mock masa kai. ³²To, wa ka mok shan, mok ma sa dak kang ming te yasak geh. Amma cueng ma rwam ma kpiding matar ka dak phiphinik, ³³wa zizik, mi dak matar titi ma sihiyona, matar kpikpidin ka bin phiphinik. Nu ka na dok kang teh numu, nu sa ji swii-ge."

10

¹Ma-manga na, hwen mumur kang nan taka kukin nan tama Num teh nama, wa gbum nzor nama. ²Mi phin, ma dakkang tama Num, amma sa wa ma mok phiphing geh. ³Mok ma sa wa ma phiphin ma giri ma Num geh ma teh kokori ma goro titi nama, masa nagu Num goro ma titi nama geh. ⁴Almasihu Yeso nu wa winnik doka ma giri gu tak na ka ma dak kan tama Num. ⁵Musa zizik mok ma giri da ka ma gbum cweng ma sharia: "Reng na ka teh giri ma mok, gbum nzor mock ma giri." ⁶Amma giri ka ninig cwing ma dikkang wun: "Sa wun kang nis, neh baninig gon? (bing Yeso ting); ⁷sa wun nang, neh sir beh ting yon?" (neh shar ka ba cang Yeso tunieh). ⁸Amma wun ka tere? "Wun wa whewet nis, nyeh nis taka kang nis, wun didakkang, ka weh teh shaida. ⁹In ka nu wun ma nyeh nis, nu shaida Yeso wa Almasihu, kuma nu mur kan nis wun Num borrok gu tuniel, nu gbum nzor. ¹⁰Mumur Num nye hamin ma kang ma nye-ner weh wun phiphinik ner bin gbugbum nzor. ¹¹Wun Num wun, nu han ka nu dakkang teh numo, nu wu swi geh. ¹²Bayahude taka Ba'alume, Da giger nama wa nyina, yo wa Num ma neh gbak ka phin-gu. ¹³Tak na ka ma phin tiak ma Da giger, gbum nzor. ¹⁴Teh ka tereh ma

phin wanda ka ma sa dak kang nama tah numu geh? ceng rima be ma dak kang nama tama riphinik ka ma kisi yisin won titi numu? ¹⁵Tika tereh ma tam mock ma Num ka masa dak ba geh? - Ka ke wa zizik mi te misali tereh nu kis ma tak na ka ma bin wuun wadda ka bin wun whohwerek kan nang bubum mimangar!" ¹⁶Amma sawa reng biring nu ma yisin wun ma Num geh, Ishaya, wun Da giger, wa nyeh nu mur hasha ka weh bin?" ¹⁷Didak kang beh cweng ma yiyising, yiyisin wun ma Yeso. ¹⁸Mi wun da ma sa yisin geh?" Yii, wa giri, kor wun nama ke ba bai ta gbak, wu-wun nama ki ba bai tieh gun yon mbirin." ¹⁹Mi wun nyina, da Israila ma sa phin geh'a?" Kuu, musa wun, mi dak he teh gwan, taka hupp, taka hwen ka sawa al'uma geh, mi dak aluma ma teh bwan. ²⁰Ishaya kuk kang wun, tak na ka masa yasak mi geh, ma gbum mi phasi titi nan tak na ka ma sa yasak mi geh. ²¹Wun ba Israila, "Mi nar wok nan titi ma tak nan ka ma makuk kang, ma hwan wun nan'a har kukwi nan.

11

¹Nu mi wun, Num ke hwang reng numu wa nu'a? sa cang nyina geh, mok mi ma, mi wa Baisarili no, ma shan ma Bilyaminu. ²Num sa hwan reng numo yong geh ka phen ba tun tumu. He sa phin hwen ka wun ma Num won titi ma Iliya, ka kwisi mok ka ban kukuru nyi-nyi ma Num? ³Wun Da giger, ma beshek tak siak nu, ma mwash te ma alfarwa ka ma yi manji, mi kwanan nu mi vak, Gashi ma yasiak me ma beshek me. "Num wun gu ka tere? "Mi wa ma reng miren wuwuk kwiph nyi nang, ka mi dak ba mok mi titi nang ka ma kisi wur gu ba'al rum kis ting." ⁵Ko sawa nyina, tor cucung ma wok ma kpickok Num. ⁶In ka wa cweng ma fush, sawa mok rwam geh, no fush sa cang fush geh. ⁷Wa ka shan? Hwen ka Isaila ma mur yasak, ma sa gbum geh amma tak na ka ma cung ba magbum, bor ma kuk titi. ⁸Yadda ka wa zizik, Num naba Ruhu ka masa gani geh. ⁹Dauda wun, nyarak taburu nama cang net, da "Tarko, cang ba matar kpikpidin da hwen ka phenek ba vivi yer nama. ¹⁰Nyarak yi nama tak sun geh masa phar teh geh, dak sun nama kungwent ninim." ¹¹Mi wun, ma kpidin geh ma who ma who nu'a, "Hwen han ka yon sa cang nyina geh, ka gunu wa nyina, hiharmit sun ka ma teh, dak reng bor ma gbum nzor, mok geh dak ba hopp. ¹²In ka hiharmit sun ka ma teh, cang ba sabar teh tieh gun yon, kukwanji nama bi-wa ka tereh?" ¹³Mi tamwun taka hen al'uma, he phin minu miwa apostte, mi nuphur kan ma rwam ka mi teh. ¹⁴Mi dak hupp kang ma reng numu, ge ma gbum nzor. ¹⁵In ka who hwang nama bin cican jek tieh gu yo ming, siseh nama cang ka tereh? cang nzor cuing ma kukwi? ¹⁶In ka mumwen kuu ma zizerem, in ka ni-rin -ma-kon wa tumo, ka naa- nyina nyak ma cang. ¹⁷Ka ma mwash nyinyiak, in ka hen in ka hen wa nyiak ma ziitun ma anihi numo, ka ma gbum daga yer nama, in ka he baphi gado taka kon zaitun, ¹⁸sa nuphur na kan ma nyiak geh, ka heh weh nuphur kan, sawa hen no he kashi nirin geh amma niring ka kashi. ¹⁹Nu iya wun, "Nyinyiak ma tisin mok geh we gbum yi-yin hamin." ²⁰Na wa tutwir mok ba sa dak kang nama ta-ma Num Num geh, when dak ma tin bayan niak din ming, rang nan ma kukuk did dak kan nying ming sa kpan nan titi nying ba twang geh, amma diren nan. ²¹In ka Num sa nyarak twir ma nyi-nyiak nima sa nyarak hen geh. ²²Phar nan, bubum mimak you ma Num: kwar nyinang makyau geh titi ma Yahudawa, tak ma ka ma whu, swa ma Num beh ba, ka he saik swa ma Num, in ka he sa siak ge ma shi hen'a. ²³Ka nyaninah, ka ma sa siak cueng vivi geh, ma phenek ba'a, kon ming mok Num phen phenek ba. ²⁴In ka ma shi-nu yan yer ma kon zaitu ka wa ma giri, geh ma dus nu ma inihi kon zaitu, be wa ka tereh yahudawa ka ba nu ma wa si-sin, ka ma phenek zaitun ka wa tutwir mok numo? ²⁵Ma temek. misa mur he vak ngbam titi ma hasha yon geh, mok nyinan cang nan ma keph kang nying. Hasha yon, wur kukuk kang yon yin vureng ma Israila har reng ma be yin ming ²⁶Cueng nanyina Isarila ma gbum nzor, wa zizik ting ka nanyina, reng ma wu-war-ba beh daga sihiyona, be nyaph phiphinik ka wa yer ma reng, ²⁷yon be cang alkawali nantaka ba, ka mi ke nyaph phiphinik namang. ²⁸cueng han titi ma wun ma Num, ma wa taka hwa hen'a, cueng han kuma wa mumur ma Num, ma taka mumur mok ma mumur ma Num, ma taka mumur mok ma kamu. ²⁹Kpitak taka phiphin ma Num sa harmit geh. ³⁰Hen ka he sa siak sunum Num geh. ³¹Cueng nyanina Yahudawa ma wa ka nanyina mok na no dak shwai ma Num ka ma phasi bareng, bama ma gbum. ³²Num ki shishi cuing ma tak kukuk titi, mok geh phasi ba reng shwai numu. ³³Misali sabar giger ma Num, keph taka phiphen ma Num! Bubum ka Num teh ger phiphen ma riphinik! ³⁴Neh phin kan ma Num, wa neh na Num itasha? ³⁵Wa neh shar ka na gu Num hwen-han, ka Num phen-phenek gu yan?" ³⁶Daga te-numu, cueng numu, mok yo, weh gbum bubum we nagu gum giger, har nyiak-nyiak.

12

¹Mi kuseh hen ma manga, mok ,a shwai ma Num, he bin yer nyin hadaya ma nzor. ²Sa siak na titeh bubum ma tieh gu yon geh, gbum titeh bubum phiyan ka kang nying teh, tieh na hwen ka jem, ka dak he gbum bubum ka Num mur. ³We wun, mok ma mumur ma Num ka nami han sa kpan titi numu twang ger teh ka Num dak guing jem ka he cang ma keph kan, daidai ka Num nagu sher ka didak kan ka Num nawa. ⁴Wer wa ma gugwaph yer, amm sa gugwaph yer nu ma teh rwam nyinan geh. ⁵Waka na nyinan, ka na nyina wer wa gugwaph ka na-nyina yer ma almasihu wai wer mbiring gugwapg yer ma yer ner. ⁶Wer wa ma phiphin rwam shishan-shan, bisaga hwen ka Num nabawer, ka nis ma han wa anabci teh daidai hwen ka ma nagu. ⁷Ka han wa ma baiwa gbugbarap, ba nyinyi tateh rwam numo. ⁸Ka Num nawa nu rwam gu gwist ma tonock cang titeh, ka nis wa titeh mwam teh ma kang nyina ka nis wa kashi reng, kashi ma kang nyina, ka nis wa titi shwai, teh ma kang nyina ka nis wa kashi reng, kashi ma kang nyina ka nis wa titi shwai, teh ma kang nyinan. ⁹Mumur reng ma kang nyinan, hwa na bubum vivi mur nan bubum ka wajeck. ¹⁰Titi ma mumur yer nyin, mur na yer nyin ma kang nyinan, nagu nar negbak shuruk numo. ¹¹Mok ma cican jek ner, weh sa teh ser ying geh titi ma Ruhu kuk na yer ming. Tama Num teh gu nar rwam. ¹²Teh na muran ti dak kang, tur na kan cweng ma bubum ka dakkang nying twang, tur na kan, titi ma yiyi manji, niriphah nan ming. ¹³Teh na nmwam yer nying, cannang taka seh reng kama beh phe nying.

¹⁴Dak banang taka hwang hennang tom jek, bwabwas geh sa tieh guna hang nyeh vivi geh. ¹⁵Tieh nan kang hwerek taka tak na ka ma teh mwarang taka hen tak na ka ma gbum phiphinik kang gbum banan ying. ¹⁶Cang nan ma kang nyinan taka tonok sa kpang nang titi twang geh, cang nang taka tieh mur yer taka nan ka masawa gbugbum ying geh. Bwabwas geh han sa phar titi numu wun yoo ger jek ma hang geh. ¹⁷Bwabwas-geh phan nang vivi ka han tieh wa hen taka vivi geh, teh nang hwen jek tom ma reng. ¹⁸Teh nan hwen ka he teh mok geh he cang jek taka reng. ¹⁹Ma'manga nan, sa phan gunan han vivi mok ka tieh wa nu vivi geh, nyarak gunan Num nu phan wa hen." ²⁰Ka mwan hupp nis wa yuun ming, nagu been ying, ka wurnyi teh gu, na gu nyi wuu, ka he tieh nyi-na he wur kikan kara titi ma reng nang." ²¹Bwabwas geh cwing vivi sa narphak hen, amma narphak nan cwing vivi cang jek.

13 ¹Nye bgak siak shushuruk taka kashi veng wok, he sa gbum shuruk geh, sai Num nu ging, tak na ka ma kashi teh, Num nu bing ba. ²Nu ka nu sisak taka shushuruk ma veng; ka nu teh nyina nu jiph wun kor nis. ³Mok ka taka kashi veng wok, ma sa wa hwen didiring teh ma ring phinik ka wa ma giri ying, sai dai taka na kama teh vivi teh mur cang tak na kama siak taka kashi veng wok geh ya? teh nan hwen jek, ma tarwa hen kwi-ri-ri mok na. ⁴Num dak ba, ma cang gu tiphi numu teh ning mok ma teh wa hen jek. Amma ka nu teh hwen vivi, nu diring; sa tete hwen vivi, mok ka yo wa tiphi ma Num ka phan wa nu vivi kanuteh. ⁵Mok ma nan siak ba nan, sa wa mok bwana nama geh, mok hasha ma Num ka tam wa nu wun kang. ⁶Wa mok nan nu he phan ghanjun ma gweh mok tak na ma cang tiphi ma Num, na cang ba rwam titi nama ninim. ⁷Na gu nan nye-gbak hwen ka wa numo. na ba nan taka seh haraji: ghanju haraji, taka bubum phiphin bor, na ba shuruk taka na ka jem weh naba shuruk. ⁸Sa kashi gu han nbon titi geh, amma mur nan yer nying mok nu han ka nu mur temek nomu, winik doka. ⁹Doka, "Sa nyan ma hin ma tonok geh, sa bah shek han geh, sa tieh tiok geh, sa teh nan hupp geh, dokoki bor ma wa taka bayon, mur nan yer nyin." ¹⁰Mumur sa shak nunuphur tun gwa'a, mok na mumur winik doka yong. ¹¹Mok nan, tah ki beh, wanak nan teh na ruu, mok reng ma nina bawer nzor ki wa hwo hwet. ¹²Sun ki teh sisin, yi weh hwet nyan mok nan. Nyarak nan tieh rwam sun, sorok nan giri ka nyan kara. ¹³We shin, weh keph yer ying, ma yi nyiyan, tika shishin ma taka wuu teh, we sa shin taka-tak siak hin, taka bana ka masa kuk kang geh, taka gwan, taka hupp. ¹⁴Shishi na yer ma hasha ma Num, bwabwas geh sa sa nyarak nan bubum vivi ma yer siak kam nyin-geh.

14

¹Sai nan hanka didak kan numu wama titaseh ying sa sarak nan geh. ²Han dak kan ma yi yi shan gbak, han ka ma titasi yi yishi nu shwak. ³Nu ka nu yi shan-gbak geh sa shin wun titi ma tonok geh, mok Num ki sai gu. ⁴Nu wa neh, nu shi wun titi ma mweng didak ma han? Riran nomo taka huhu nomo wa tuma shuruk numu, Num wa ma giger ka dak ba ma kuk twang. ⁵Han phar jek ma nim bor ger nim bor han phar ni-ni cang har nyinan, Neh ngbak siak mumur ma kang numu. ⁶Han ka dak kan ma nim han, dak kan mok Num, nu kanu yi nu yi geh, teh mok Num; yo ma gu nagu Num giger. ⁷Mok ba han ka teh cicang mok titinumu, han sa kwi mok titi numu geh. ⁸Ka wer wa ma nzo ying, wer wa ma nzor yin tama Num ka we kwi, weh kwi mok Num, wer wa niniphi ying, da weh sa wa ma nimphing geh wa tama Num. ⁹Titi ma mok yo nu Almasihu kwi phen wanak, mok wa da giger ma tama kwi taka-taka nzor. ¹⁰Mok shanhe she wun titi taka tonock? Mok shan nu he shining tonok, wer nbiring weh ba ran ti tam mok nyinyeh ma Num. ¹¹Mok wa zizik, mi yisiku, ma Num, neh gbak wur rumkis ting, weh nagu Num Gum ma rim nyer. ¹²Ne gbak be nyinyeh ma Num, wun ma nyeh numu hwen ka yo tah. ¹³Kashan na nyina, ha sa shei gu tonok wun titi geh, ha sa naar gun tungwa tai geh. ¹⁴Mok na weh sa shah ba ma temek wun titi geh, mok na kpan na ting taka tonok sa cang na cweng hu-hu ma tonok. ¹⁵Ka tonok ti bwana mok ber, nu sa tor shin cueng mumur ma Num geh sa hasak reng na ka Yesu kwi gu mok ber geh. ¹⁶Mok na, bubum sum sa bing hweu geh je-jek ma can hwen hihas tama ring bor. ¹⁷Mok Gum ma Num sawa ma yi-yi teh taka mok wuwu teh, wa mok giri, hwerekang taka cicang jek. ¹⁸Wadda ka siak Num cueng yon, Num sai gu-reng ma mur gu. ¹⁹Kasham ka na, weh yasak bubum ma huhwerek kang taka bubum ka bing mumwai yer. ²⁰Sa kasak na rwam ma Num mok ber geh, ko-shan wa ma kan zizerem, amma sa jem riphinik dak tunga kasak titi geh. ²¹Sawa jek weh yi wieh, ko nu wuu nyi inabi, bubum ka bin gu tonok hu-hu. ²²Didakkang yon ka he wa ying tak na jek ma cicang nying taka Num, phush wa rina ka sa hwan when ka kan numu mur geh. ²³Nu han ka nu sarak, phen yi, yon kasak tama Num, mok yo sa tak kan nyinan tama Num geh, hwen ka sa wa ma didakkang geh wa phiphinik.

15

¹Hen ka heh wa kuku-kang, kpan nan ring taka tonok ma sawa ma kukuk-yin geh, sa jem ka weh phasi mumur titi geh. ²Neh gbak hwerek gu temek ka ma cang giri kang, wa jek nyina, geh we borok gu twang. ³Yeso sa hwerek gu titi numu kang geh ka wa zizik, "Hh-has ka ma teh wa hen pheng titi nan." ⁴Hwen ka wa zizik tumu, ma zizik mok geh ma gbaraph ba wer cweng titi nyinan, taka cweng ka ma borok wer ruu, weh cang madidak kang mok wun numo. ⁵Bok, Num ka bi titi nyinan taka gbugbanak ruu da nu dakkang nyinan, weh cang nyina ma Yeso Almasihu. ⁶Heh ti nyi-nan ma kang nyina he na gu gum ma wuwun ma rin nyen. ⁷Mok geh he seh matonok, ka sham ka Yeso seh han, mok ma gi-ger ma Num. ⁸Mok hen Yeso cang tiphe ma kaciya titi ma giri ma Num, teh ka na mok wuwun ka wun ba tumu ma kuika ner Ibrahim, ⁹al'umai ma nagu Num gum mok ma shwai numo ka wa zizik, mi na wa nu giger gi-re gun ming, mi tak hun. ¹⁰Ma wun teh nan mwaran taka ring." ¹¹Nu guna Num gum gi ger numo, hen ring nbiring; nyarak nan ring mbiring ma nagu gum. ¹²Ishaya wun, twir mok ma Yessi, ka wanak, cang gum titi ma reng, reng ma gbum kukuk kang te-numu. ¹³Mwamwash yon Num ka nawahen kukuk kang, ka wunuk kang nyin ma huhwerek kang mok ma didak kan ner

tama Num, mi winek han ma hwerek kang tama mweng ma Num.¹⁴ Mi titi nan mi mur hen, mi phin hen titi nying heh wa ma giring, weh-wenik ma phipheng, mi dak kan he yer nying he gwis titi nying.¹⁵ Mi zizik wa hen ma titi ma bubum bor mok he sa ti har geh, mok phipheng ka ma namimi, nyeh tama Num.¹⁶ Wun, phipheng, dak mi cang tiphe ma Yeso Almasihu, ka ma dak gu tama gi-reng, prist ma wun ma Num, mok geh baiko ma gi-reng gbum ma siseh cwing ma Ruhu ma Num.¹⁷ Mok ma mweng ma Num, mi ti mwarang tama tiak ma Yeso Almasihu, ma bubum ma Num.¹⁸ Mok mi sawa hwen ka mi wun, sai hwen ka Yeso tii tah nan, ka dak reng ma saik ma wun nie ma tieh.¹⁹ Mok ma bubum nyinyasi nyeh, ka we phar ka be cweng ma Ruhu, ka nying Urshelima, nying ti-teh ka ma dak wur ci-cwu, har nyeng bai Ilirikum, ma ban wun ma Yeso titeh-titeh.²⁰ Cweng yon, hwen ka mi dakkang, mi tam ba reng mok numo, sawa ti-teh ka ma ki ban mok numo-geh, kada mi mwai gon ma han ki dak bur.²¹ Kasham ka wa zizik, rireng ka ma kise wun ba mok numo geh, jem ma yisi, tak na ka ma kisi yisin ma bgum ma yisin.²² Mok ma shak, mi bai tenying'an sa wa kasa nyinan-geh.²³ Mwamwash yon, mi sa wa ma titeh han vun yon ming, mi dakkang kukusan mi be tenying.²⁴ Mi dakkang nim ka mi wa cwing teh bai Asbaniya, mi hadan mi phar hen, heh kashi mi jek, mi teh muran ma cicang nim jwak ka weh tieh taka hen.²⁵ Kasham yon mi weh bai Urshalima geh mi ba teh ba taka Num rwam.²⁶ Hwen mwaran tema reng makidoniya taka Akaya kama monok bubum mok reng ka ma sa wa ma kukuking-geh, reng ka ma cang Urushalima.²⁷ Ma teh huhwerek kan mok. kum cang ba ka bashi ka ma siak ba, ri-reng ma tus titi teh-teh rwam ma ruhaniya, cang ba bum ring titi ba ma gbum ba titeh bubum.²⁸ Nim ka mi kwaji na ba bon, mi beh teh nin, cweng nan ti bai Asbaniya.²⁹ Mi phin nim ka mi beh tening, mi beh wuwenink, ma gbubum ma Almasihu.³⁰ Mwamwash yon mi kusei hen, mi maner, cweng ma Da nir Yeso Almasihu ma mumur ma Ruhu ma hukwerek, gbum minan mi teh yi manjik tama Num.³¹ Gbum mina mi teh yi manji, mok he cung mi wok ma tak na ka ma saik cing ma Yahudiya, titeh rwan nan wa mok Urshalima cang hwen mumur.³² Yi na manji geh mi geh tumo ma kan wherek cweng ma mumur ma Num, wun wer tak mi taka hen we gbum hutu.³³ Num ka bin cican jek, cang taka hen nbiring. Amin.

16

¹Mi bing wa hen sar-ner phibi, ka wa tepheh ma rwam, shak, ka wa kankiriya, ²mok ka he sai gu nan wok phu cuing ma Num, teh nan cueng ma ring ka ma phing Num, he dak banan wok rwan ka jem he gbum bananying, mok yo wa ring ma gbubgum ba ringying har ma mi ming.³ Wun banan Bilkisu da Akila, temek taka rwam tama tiak ma Yeso Almasihu, ⁴mok nzor nan, ma tak nzor nama'a, mi bwat ba, sa wa mi nu shwak geh, shak taka ri-reng nbiring.⁵ Wun banan shak ka wa pheh wun gu nan Abainitas rima kan huhwerek nan, yo nu wa mweng ku teh when jek.⁶ Wun gu maryamu nyeh, ka tieh wa hen rwan jijek.⁷ Wun gu nan Andaranikas taka Yuniyas, ma manga taka mumwen nan ka we tieh kurkuku gireh, manzani ma phin bafuwat, ba ma sun siak Yeso ma mi.⁸ Wun gu nan Amfiliyas nyeh temek nan ta ma Num.⁹ Wun gu nan Urbanas, temek marwam tama Num, taka Istakis mwamwan-nang.¹⁰ Wun gu nan Abalis ring ma giri tama Almasihu wun banan reng ka ma cang phe ma Aristobulus.¹¹ Wun gu nan Hirudiya, manga nan, ka wa phah ma narkissa, ka ma wa cuing ma Almasihu.¹² Wun gunan Tarafina taka Tarafusa, mweng rwam ma Num.¹³ Wun gu nan temek nan Barsisa, ka tieh rwam ma Num fuwat wun gu nan Rufas Zababbe, cucung ma Num, hereh taka yaa nan.¹⁴ Wun gu nan Asinkiritas taka filiguna, ta ka Hamie taka Baturoba taka Hamisu, taka manir ka ma wa gire.¹⁵ Wun gu nan Filolugus Ulumfas taka bana ka ma saik Num.¹⁶ Ten nan yerrying ma kan hwerek mi wun wa hen ekkliisayar ma Almasihu mbiring.¹⁷ Mi kuseh hen, ma temek, keph nan yer taka wur ring ka ma bin ru-gaphi titi taka huhu, ka gbugbaraph nama wa kwa taka nying, sa ba nan kir nama geh.¹⁸ Wur riphinik bana ma sa siak Num geh, amma ma siak ba nyi yiyir nama, ma tieh nyeh mimes ma dise wur reng ka ma sa kasak gu han hwen han geh.¹⁹ Wur cican jek nying beh yin tuu nan, mi teh mwaran taka hen, mi mur he can ma kiph nyi, mok ma bubum ka ma wajek, ngben nan tuu nyin bubum ka ma wa vivi.²⁰ Num ka bin huhwerek kang dak haa mbepshaidan ma bas kis nying, shwui ma Yeso christ cang taka hen.²¹ Timothi mwan rwam nan, wun wa hen nyeh, lukiyas taka yason taka susibataras ma wun wa hen yi taka ma maga nan mbiring.²² Mi, Tartiyas ka zizik yishi yon, wun wa hen nyi tama tiak ma gum twan.²³ Gayus, ka weh sir phenumo, taka Ekklisiya, mbiring nama ma wun wa hen nye. Arastas ring ma kikashi mbon wok, wun wa hen nye, taka kwartus manganer.²⁴ Fush ma Da neer Yeso Almasihu can't taka hen mbiring, wa nyiina.²⁵ Mwamwash yon, ring na ka dak hen kuk cuing ma wun taka gbugbaraph ma Yeso Almasihu, ka cuing numo nu, ma phasi mor wun yon ka wa di-di-den ma ku-tumu,²⁶ mwamwash yon cueng burek, ma phasi ba anabawa cueng ma phipheng ma Da gi-ger, mok phasi giri numo tama reng mbiring.²⁷ Tama Num ngben ma kiph, gum giger wa gu numo nyiak-nyiak.

1 Corinthians

1

¹Bulus ka Almasihu yeso phin ngu ce riphinik ka dok te te mi Num, ner Sastamisu, ²ma bai ikilisiya mi Num ka wa korinti, ta ma reng ka ma ki saar mba tiyak ma Almasihu yeso, taka na ka ma ki phim mba msa ca re gung taka tsarki, Wesa zik ba taka phin tiyak Ubangiji ner yeso Almasihu mburing tagbak, ubangiji name taka ner hiyau.³ Ngarak mwarang taka cica jek ka ne tami Num Da ner taka yeso Almasihu be te nyen.⁴ Nim ta gbak mi bwat gu Num nang mok hen, mok mwarang mi Num taka Almasihu kate usa hen.⁵ Na wahan sabar ween kukwa, wun mung mbiring taka phepheag ⁶Tika hwen ka he te titi ma Almasihu ca giri yer nyen.⁷ Mok na be gbum baiwa ma ruhaniya ka he dak kang he sa keng nim ka he phar Ubangiji yeso Almasihu.⁸ Dak hen he kuk kang heba phar mgbeng, ge he ca taka naka ma sa wa ma kkesan ge

nim ma Ubangiji ner yeso Almasihu, ⁹Num rema giri yo ka phin hen be dus titi taka mwe numu, yeso Almasihu Ubangiji ner. ¹⁰Mi kwese hen, maner, tiyak ma ubagiji ner yeso Almasihu, he mur yer nyen, sa mur nang titi nyen ca kukwa ge. mi kwese hen, he ca ma ka nyinang shak nyen gbak ba nyinnang. ¹¹Taka phe makulowi ma bi mokwunciang nyen sa jem ge. ¹²Wun na wa yong: ne gbak wun, "mi wama Bulus," "mi wa ma Afollos," "Mi we makefas," "miwa ma Almasihu," ¹³Almasihu wa kukwa ye? ma sherek Bulus mok hen ne? Da ma te wa hen baftisma tiyak ma Bulus many? ¹⁴Mi bwat gu Num mok mesa te ge hang nyen baftisma ge, krisfus ma gayus nu shwak, ¹⁵Me te yong ngi ha sa wun ma te wa hen baftisma ma tiyak nang ge, ¹⁶(Misa te ba taka phe ma sitifanas baftisma. se nyina ge, mi sa pheng da mi te gu hang baftisma ge.) ¹⁷Almasihu sa dok mime te baftisma ge, mak mi bing mba reng wun mi Num. sa dak mi mi bingmba reng wun ma Nun ma phepheng ma riphinik ge, mok giiriyen Almasihu sa hu ge, ¹⁸Mok wun shisherek wa wun mbu tama reng ka ma we kwii. Tama takaa naka num we naba nzor wa iko ki Num. ¹⁹Wa zizik, "mi ngish phepheng ma taka na ka ma pheng fwet," ²⁰Re na ka pheng wata? Re na ka kpes wok wata? Rena ka te reriphi teng yong wata? Nun sa harmak phepheng ma teng ca mbu ge? ²¹Mok phepheng ma teng yong sa dak phepheng mi num ge, jem ngu num cween mbu ma wuwum mba reng mok mi num na ba taka naka ma se wun mi num nzor. ²²Yahudawa ma mur bum nghar nye, helinawa ma yisak phepheng. ²³Wer we bi mba reng wun Almasihu ka ma sherek, mater kpkpeden tama yahudawa taka mbu tama Helinawa. ²⁴Taka na ka num phin, yahudawa taka Helimawa, we bimba wun ma Almasihu ca iko taka phepheng mi num ²⁵Mbu mi Num ger phepheng ma reng, raktaka mi num ger kukak ma reng ²⁶pha na phi-phin nyen maner. sa wa hen mbiring nuhe wa ma phepheng mumumak ma reng ge. sawa hen mbiring nu he wa ma iko ge sa wa hen mbiring nu nu ma mar hen gun ming nge. ²⁷Num cum bubum mbu ma teng yong ge naba taka kiph sui Num kpang hwen ka sa wa ma kukuk teng ge gi naba naba taka kukuk sui tom. ²⁸Nun kpang hwen ka sa wami sum ge taka bubum ka mashini nang teng yong. phen kpang hubum ka ma phar sa wa hwen nhang ge shining taka sum na. ²⁹Te yong mok rephinik hang sa gbum cween ka borok titi te wmu ge. ³⁰Mok hwen ka Num te, yo nyining he wa tama Almasihu yesu ka ca nde wer phepheng ka ne tami Num. ca giri ner taka tsarki ner ka kpanohiphinik ner, ³¹Mok na, tika nassi, "Ngharak re na ka boro titi, tiyak ma Ubangiji ming,"

2 ¹Ka mi be te nyin, mi sa be ma nye minnes take kiph ge ka misa phas wa hen wun ndendenden titi mi num (ka misa tam wa hen wuntiti mi mi num). ²Mok mi dak ka nang nisamur miphen hwen hang ge ka mi sa wa take hen wun ma yeso Almasihu ka ma sherek nu shwak, ³mi wa take hen te tarnura, taka dirin, taka huhu kang jijek, ⁴Pharnang taka wun nang ma sa wa ma wun phepheng ha ma kpakang ge, Mok nyinma be phphasi ma Ruhu taka iko, ⁵Mok ka bangashiya nyen sa ca kiphi ma reng ge, iko mi Num nu shwak, ⁶Yo nyin we tan wun kiph tama reng ka ma ki kuk, sa wa kiph ma teng yong ge, taka mulki zamani yong yong ge, ka we hadan. ⁷Mok na we wun wun kiph mi Num cween ndendenden giri, kiph ndendenden ka Num dak wa be borok wer twang, ⁸Ba hang rima gum ma zameni yong ka pheng kiph yong mok ka ma phe tumu ma sa sheerk Ubangiji daukaka ge. ⁹Tika ke wa zizik Bubum ka yi kisi phar, tu kisi yisin nzor hang kisi tam kang, bubum ka Num ki dak ba reng ka ma mur gu. ¹⁰Ba yo nu ma wa bubum ka Num phasde reng ta ma Ruhu yisak sha gbak, taka bubum ka ma te gung mi Num. ¹¹Ne phe kang ma riphinik, sa wa nuhu numu hami numu nu ge? Nyina, ha sa pheng bubum ka ma wa te gung mi Num ge Ruhu mi Num me pheng. ¹²we sa se rehu ma teng yong ge ruhu kane ta me Num, ngi we pheng bubum ka ma nade wer sar ta mi Num. ¹³We wun bubum ba yong ka wun taka kiph ma riphinik sa ruhue mu phasi wun, ma ruhaniya taka kiph ma ruhaniya. ¹⁴Riphinik ka sa wa ma ruhu ge sa bubum kama ne tama ruhu mi num ge mok ma wa bubum mbu te ruhu mi Num ge, mok ma wa bubum mbu te rumu. sa pheng mba ge mok ruhu nu phasi. ¹⁵Rena kawa ma ruhun tam mok titi mabubum mbiring re bor ma sa tam mok titi numu ge, ¹⁶Ne phe ka ma Ubangiji ngi naga wiin?" wer we wa ma nzor wur ma Almasihu.

3 ¹Mi fa, maner, mi sa phe tam wun taka hen tika reng taka ruhaniya ge tika reng yer ming nu tika mar bubwas ta ma Almasihu. ²Mi nawa hen ven sa wa ma ber ge mok he kisi shar yiber, yo nyining ma he kisi shar ³Yo nyining ma he tor yer ming, kahe te huph he sa dus titi ge he sa wa taka yer ge, he shin mumumak ma reng? ⁴Ka ha wun, "mi siyak Bulus," ha sa wun, "mi siyak Aldlos," sa wa cica ma riphinik nu he te ge? ⁵Ne wa ka Afollos? Ne mu sa wa ka Bulus? Taka rwam nu ka he se giiri te nama, mbiri nama Num naba rwam. ⁶Mi mi rai, Afollos wur nyi, Num nu dakte gung. ⁷Nyina hang ge. Num nu dak te gung. ⁸Rena ka rai taka rana ka wur nyi, ma w nyiniang, ne gbak gbum lada wumu, titi ma rwam numu. ⁹Wer wa mwan rwam ma. He wa hai ma Num, mumwai mi Num. ¹⁰Titi ma alheri mi Num ka ma name cica rena ka ger phe mwai, mi dak bur, ha sa mwai njorong. Ne gbak phe hwen ka yo mwai njorong. ¹¹Ha sa phe dak bur bi taka na ka ma ki dak ge, yo mu yeso Almasihu, ¹²yo nyining ka ha mwai njorong ma bur ma zinariya, taka azurfa taka matar taka sum, taka kon, da tus, ¹³rwam numu be phasi, mok num na be mumak sum ma rwam ka ne gbak te. ¹⁴Re na ka rwam rang, gbum fush. ¹⁵Rena ka rwam numu whish, gbum huhu, yo titi numu wirik ma nzor numu, tika ciciu ma kara ¹⁶He sa pheng he wa shak mi Num ge, ruhu mi Num ca hami nyen? ¹⁷Re na ka kasak shak mi Num, Num kashk gu. shak mi Num wa mai tsarki nyina nu he wai ¹⁸Ha sa dis titi numu ge. ka ha yer nyen phar yo wa rema kiph zamami yong, ngharak gu ca "mby" ngi cas rema kiph ¹⁹Mak kiph ma tengyong wambu tami num wa zizik, tisi taka kiph shaph nama ming, ²⁰Nyina, "Ubagiji phe ka ma taka kiph sa wa hwen hang ge," ²¹Buborok titi ta ma reng ki sang! Mok sha gbak wanyen, ²²Da Bulus, da Afollos, da kefas da teng, da nzor, da kukwei, da bubum ma yo nyining, da bubum ka be mbiring wa nyen. ²³Hen wa ma Almasihu, Almasihu wa mi Num.

4¹Cween ka ma phe wer tika taka rwam ma Almasihu taka kashi bum ndendenden mi Num. ²Dus taka yang, ma mur taka rwam ma ca re ka ma te giri. ³Te nang, wa hwen bwat nu he tam me mok, da te tetam mok wur ma reng. mi sa tam gu titi nang mok ge. ⁴Mi sa pheng ge da wun hang wa titi nan, yo sa phasi wun mi sa wa kasan titi nang ge, Ubangiji nu tam me mok. ⁵Ka na nyina sa sun she na mok te kisi sashak ka Ubangiji phen be. Be phasi rwan ndendenden ma sun mbiring, sa heker bubum ka wa kang. ngi ne gbak gbum buborok twang tami Num ⁶Maner mi dak bubum yong titi nang ma Afollos mok hen, ka he gbaraph mabine ma wun yong ka wun, " sa hadan na phuphun sa phasr ye wa shuruk titi ma han ge. ⁷Ne phar hwen ka ba kwa yer ngen taka bor? he wa ma shan ka sa wa wa kpitak nu he se ge? ka wa kpitak nu he se, sha dak he borok titi tifar sa wa nyina ge? ⁸He ki kwanji gbum bubum mbiring ka he mur! He ki ca taka sabar! He ki yiphik te mulkisa taka wer ge taka wer ge! mumur na nu he te mulki, ngi we te mulki taka hen ⁹A ka nang wer manzanni, Num dak wer mi sun tika reng ka ki she mok kukwei titi nama, we ki ca hwen ka teng ma phar, taka malaiku taka reng, ¹⁰We ca mbu mok Almasihu, he wa ma kiph tiyak ma Almasihu, ma sa phar wer ma daraja ge, he wa ma daraja. ¹¹yonyining yu te wer taka wur nyi, we sa wa ma tatara jek ge ma jur wer ma kukwei yang, we sa wa ma phe ge, ¹²We mak yan fwet, we te rwam ma wok ner. ma tan wunvivi titi ner we dak albarka ma mak wer yau yi we kuk kang, ¹³Ma has wer, tam wun swa. sa kpa wer we ca bubum susuru ma teng taka bubum ka ma sa jem re ma phar ge, ¹⁴Mi sa zik bubum bang me dak hen sui tom ge, me mur sumuk hen tika mumweing ka mi mur. ¹⁵Da he wa ma taka kashe mwa shuruk wuk tiyak ma Almasihu, he sa wa ma shushuruk jijek ge. mi me ca da nyen tiyak ma Almasihu yeso tebi wun ma Num, ¹⁶Mok na mi phin hen he ca taka gbaraph te nang. ¹⁷Nyina nu mi dak timoti te nyen mwa mumur, rima giri tiyak ma Ubangiji. phas wa hen cween nang tiyak ma Almasihu tika mi gbaraph ba ta gbak taka Ikilisiya kukwa. ¹⁸Yo nyining re bor ma kaca taka borok titi, ma te tika misa we be te nyen ge, ¹⁹Me be te nyen mamwash, ka Num mur. Nu me pheng ger wun taka borok titi, me phar iko nama. ²⁰Mulki mi Num sa wa wun nu shwak wa ming ge wa ma iko. ²¹He mur shang? me be te nyen mi riyang da ma mumur taka ruhu ma tete swa?

5¹We yisin wun mumaren te nyen ka kasan fwet, wurna ka re ka ma sa phe num ge ma sa ge. Wun ka mi yisin wun hang yer nyen na phu ma hin rwa. ²He borok titi fwet! sa wa ka phinik nu jem ka he te ge? Re na te nyina, gbi gbing ma cun ryu yer nyen. ³Ko mi sa wa taka hen yer ge, mi wa taka hen ruhu ming, mike shigu rina ka te kkan na mok tika mi wa tumu. ⁴Ka he munuk titi tiyak ma Ubangiji yeso ner, ruhu nang wa taka hen iko ma ubangiji yeso mi ke kwanji she mok titi numu. ⁵Mi te nyina ge mi nagu shaidan riphinik na yer mumu ma mbeshek ngi ruhu numu ca sher nim ma Ubangiji ⁶Buborok titi nyen sa jem ge. da he sa phen ge yisti bwasing kasak dunkule mbiring-ah? ⁷Tsarkake titinyeng daga yisti cen ngihe ca dunkule pheyang, gurasa ka yisti sa ming. ma te hadaya ma Almasihu, mwa hwish tumuk ner ma idi. ⁸Mok na, ngarak we te idi ner yisti cen sa ming, yisti wur ma reng ka ma sa swa ge taka taka kasak te . we sa te nyina sa ming ma aminci taka giri. ⁹Mi zik wa hen kara na ming wun sa dus na titi taka taka yas hin taka mnon ge. ¹⁰Mi sa wun taka yas hin taka runon ma teng yong ge, taka ren ka bum sa sharba ge, taka wasi bum ma reng reng ka sa siyak Num ge mok he sa ngorak ca giri ge sai nim ka riphinik ngarak te. yong ¹¹Yo nyining mi zik wa hen wun he sa dus titi taka rena ka ma phin nga tonok, ka ca te yas hin taka runon, bumsa shar gu ge, sa siyak Num ge taka has reng da wu zor da wasi bum ma reng riphinik na ge. sa yiber ma riphinik na ge. ¹²Mi te ka tere mi te mok titi ma taka na ka ma sa wa mumwaing ma Ikilisiya ka ma wa mumwaing ma ikilisiya ge? ¹³Num nu tam mok titi ma taka na ka ma teng, "Wirik na ma riphinik vivi yer nyen"

6¹Ka ha yer nyen wa ma mok titi ma hang ngi ba te tarm mok nyenye ma re na ka tam mok ka sa phe Num ge titer numu ba nyenye ma taka siyak Num? ²He sa phen ge, taka siyak Num nu ma teba teng mok ge? ka hen ruhe tam ba teng mok, ngi wun bubwas ger hen ne? ³He sa phen ge wer nu we tam bamalaiku mok? ge mok ma bubum teng yo ger wer? ⁴Ke he tan mok ma bubum ninim, sha dak he ba wur wur wun ba yong nyenye ma taka na ka ma sa wa mumwaing ma ikilisiya ge? ⁵Mi wun yong ngi sui tur hen. Rema phepheng sa yer nyen ko nyinang phiphik wun ka yi hen titi? ⁶Ka wa nyina rena, sisiyak Num ba tungwa te tam mok kote, nyenye ma rema te tam mok ka sa siyak Num ge! ⁷Krista ma sa ca jek yer nama ge phasi wun he ki tar muru. sha dak nu sa kpa kkan ge? sha dak nu sa mur ha banen titi nes ge? ⁸He ki te ba ma hang hwen ka sa jen ge, he kasak ba kang, ma tonok nyen bes. ⁹He sa pheng ge re ka ma sa giri ge ma sa gbum mulki mi Num ge? sa mur na phar ge. taka yasak hin taka runon taka him ma reng, taka runon kpitak taka runon ka ma masi yer nama, ¹⁰Taka te tiyok taka re ka sabar sa shar ba ge taka taka wu zor, taka haste, taka wase bum ma reng ma sa gbum mulki mi Num ge. ¹¹hen bor ma wtumu nyina, ma tsarkake hen, ma nagu Num ma dak ca titer nyenye mi Num tiyak ma Ubangiji yeso Almasihu ta ma Ruhun mi Num ner. ¹²Bubum mbiring wa jek tenang, "sa wa bum mbiring nu me te rwamin ge, "Bubum mbiring wa jek te nang," mi sa mur hwen hang ca shuruk nang ge. ¹³"Ber wa manyi, nyi wa maber," Num be gbanak ba mbiring masate yer ma mumaren ge yer wa ma Ubangiji, Ubangiji bing ngu yer when ka mur. ¹⁴Num borok Ubangiji, be borok wer ma iko numu. ¹⁵He sa phe nge nying wa gugwaf ma Almasihu? mi kpa gugwaf Almasihu mi dus taka hin kpitak? Num gbanak! ¹⁶Da he sa phen ge re na ka dus yer ma him kpitak, ca yer nyinang phu? ¹⁷Tita LITFi wun, Ba phu ma ca wei njiang," Rena ka wa dudus ma Ubangiji ca ruhu nyinang ma yo ¹⁸Sa ba na huhwet ma nenang taka him taka runon ge! zunubi ta gbak ka riphinik wa kwuteng mayer numu, rena ka nang ma hir da runon kasa wa gu himu da ramu ge ti zunubi ka kasak yer mumu. ¹⁹He sa pheng ge yer nyen wa shak ma Ruhun mai Tsarki ka ca yer nyen, ka he gbum ta mi Num? He sa pheng wun he sa wa ma titi nyen ge? ²⁰Ma se hen ma were jijek gung mok na he kpa Npa Num twang ma yer nyen.

¹Titi ma bubum ka he zik jem riphinik sa tanak him ge! ²Mok bubum ka bi huhu ma rwam yiyasak him taka runon babuwu, jem ne gbak kpa him numie ne hin gbak ca ma runon numu. ³Rema phe nugu himu yer numu, him nyina sa shak gu rumu yer ge. ⁴Hin sa wa ma iko ma yer numu ge sai dai rumu. Nyina runon sa wa ma iko ma yer numu ge sai dai himu. ⁵Sa shak gu yer nyen kukum ge sai ma mumur nyen ma nim ha jwak. Te na nyina nyina ngi he dak titi nyen tete manjik. He sa phen he kinkum ngi shaidan sa bi wa hen cween huhu mok he kashe titi nyen ge. ⁶Mi wun wa hen bubum ba yong ngi me phasi, sa wa gbingbak ge. ⁷Mi wur ne gbak wa fa wa mi. Ne gbak wa ma baiwa numu ka ne ta mi Num. Ha wa ma wur baiwa yong, ma hang wa gu kwa⁸Re ka ma kisi kpa hin taka reng ka ma himu taka ma rumu ma ki kwakan, mi wun, jem ma ca nyina tika mi. ⁹Ka ma sa phe kashe titi nama jem ma kpa runon ko hin Gerba jek ma kpa ko runon ka ma ca ma mumur yer. ¹⁰Taka him taka taka runon mi nabe wun kukuk yong sa wa mi ge Ubangiji nu him sa ngharak rumu ge, ¹¹Ka ngharak rumu, nu ca sa kpa runon gen se nyina ge ma susum cica nama, Nyina "Ruron sa gbanak himu ge," ¹²mi wun mba re bor-mi sa wa Ubangiji ge ka temek hang wa ma him ka siyak Num ge ka mur mace phu sa gbanak gu ge. ¹³Ka him wa ma runon ka sa siyak Num ge ka mur ma ca phu sa ngharak gu ge. ¹⁴Ma ki dak runon na ka sa sijak Num ge mok him na, him na ma maki ma sa wa taka tsarki ge titer numu ma ki kebe ba. ¹⁵Ka mwan cican ka sa siyak Numge wirik, ngharak gu bai. cica wur na rurongma hin alkawali nama sa wa jijifi ge. Num phin wer we ca jek ¹⁶Nu phe ka ma shang, nu hin da war nzor ma runu? da nu phe ka ma shang, nu runon, da nu war nzor ma hinu? ¹⁷Ngharah ne gbak te cica ka Ubangiji dak gu ming cween ka Num phin gu. yo nu wa hwen ka mi dak ba ikilisiya mbiring, ¹⁸Ma ki she gu riphinik kuk ka ma phin gu be bada gaskiya? sa wirik tika rena ka kisi shi kuk ge ma kisi she gu riphinik kuk ka ma phin gu be bada gaskiya? sa yisak ma she gu kuk ge. ¹⁹shi she kuk taka taka na ka masa she ge sa wa hwen giger ge hwen giger nu we hwen ka Num wun. ²⁰Ne gbak rang phephin numu ka Num phin gu be bada gaskiya. ²¹Nu wa tephi ka Num phin nu? Na sa wa hiven han ge ka mu phe cween ka nu wirik, gbum ngu titi nes, ²²Mok re naka Ubangiji phin gu sa wa tephe wa phephiphik mi Num Nyina rena kawa phephiphik ka ma phin gu be bada gaskiya wa tephe ma Almasihu. ²³Masehen ma usere jijek, Mok na be sa ca tephe ma reng ge. ²⁴Maner, hwen ka riphink wa meng ka ma phin wer we be bada gaskiya, ngharak we rang nyina. ²⁵Titi ma reng ka ma kisi kpa runon taka hin mi sa wa ma wun hang ka Ubangiji namege. mi wun yong tika riphinik mumur mi num re ma se wun numu. ²⁶Mok na, mi tam kang ma mak yau ka we hwet be, jem riphirik ca cica numu, ²⁷Nu wa ma hin ning? sa gbanak gu ge, Nu sa wa ma hin ning ge? Sa kpa him ge. Ka nu kpa him nusa te zunubi ge. ²⁸Hin ka sa wa ma runon ge kpa runon sa te zunubi ge Taka naka ma kpa hin taka runon ma mak yau wiwur-wiwur ka ma sa tor sher misa mur he yin ming ge ²⁹Yo ka mi wun maner te sa tor ge ne yong nyining ngharak taka hin ma ca tika ma sa wa yen ge. ³⁰Taka kwing ma ca tika masa kwing ge, taka ka hwerek tika ka phinik taka sise bubum tika masa wa ma hwen teng ge. ³¹Taka te bubum taka teng ti phar ma sa te ge mok bubum teng we te me sang. ³²Misa mur he yin mak yau guming ge. Riphinik ka kisi kpa hin dak ka numu wun mi Num ka jem ngu Num kang. ³³Rema him ka numu wa bubum teng ka te gu himu hwen ka mur, ³⁴Ka numu sa wa nyinang ge, hin kasa wa ma runon ge taka wen hin dak wun mi kang, ka kashe titi numu yer ma ruhu hin ka wa ma runon ka numu ba bubum teng ming ka jem gu rumu kang. ³⁵Mi wun yong ngi he te rwam ming, mi sa demek hen ting ge mi wun yong mok hwen ka wa titer ka he siyak Ubangiji ngi he dak ka nyen te nyinang. ³⁶Ka ha tam kang wun yo sa gu mwan mumu ka yo mur hwen jek ge ka kwisan ka kpa runon ki hadan, ka nyina ca gbin gbing nu te hwen ka mur. sa wa zunubi nute ge yo kpan gu. ³⁷Ka ra ma kukuk ka numu, ka sa gbum hang ka numu, nyina wa titer. ³⁸Nyince, re naka kpa mwan numu te titer, re na ka hwa kpa hin nang ger ti titer. ³⁹Hin wa jijiphi tama rumu ka sa tor sher. ka rumu kwei, gbum cween ka kpa rena yo mur kpan tiyak ma Ubagiji. ⁴⁰Phphar nang, ger ca ka hwere ka ca nyina mi tam kang mi ma mi wa ma Ruhu mi Num.

8 ¹Titi ma ber ka ma te ba so hadaya we pheng wun, "Mbiri ner we wa ma phepheng," phepheng bing reket, mumur mwai. ²Ka riphinik phar wun yo phe hweg, go kisi pheng hwen ka jem yo pheng. ³Ka ha mur Num pheng gu. ⁴Titi ma ber ka ma teba so hadaya we pheng wun, "Hwen ka mate ma wok teng yong yong sa hwen hang ge, phen wun Num bi sang sai Num nyin nyinan," ⁵Da we wun wun bubum ka ma phin wun ma wa tunu, twang tang taka teng, tika bubum ka phin mba alloli kukwa teng taka twang tika "alloli taka iyagengiji" babuwu. ⁶Te ner, Num wa nyinang, da ma teng mbiring, te numu nu ma mate bum mbiring, mok yo nu we ca sher, Ubangiji yeso Almasihu nyinang, ka te mumu nu bubum mbiring ma cang, we ne te mumu nu" ⁷Sa wa re mbiring nun ma phe yong ge. Hwen dak tumu bu rebor ma siyak bubum ka mate ma wok ma yi ber yong tika ka ma ki nagi nun ka ma te ma wok. ka nama sa jem ge mok wa ma mbak. ⁸Sa wa ber nu nade wer mumur ta Num ge we yi gbak, we sa dak Num ger mur wer ge, we sa yi ge we sa dak Num hwen wer rang ge. ⁹Te swa, sa dak hwen ka nute ca cween ka rena ka bangaskiya numu sa kuk ge kpeden ¹⁰Rena ka kang mumu sa kuk ge ge phar nu rima phepheng, sa yi ber ka ma ki nugu num (hwen ka ma te ma wok) nu sa na gu kukuk yi ber ka maki nugu eum ka ma te ma wok ge? ¹¹Mok ka nu phar nu yi ber maso sa wa hwen hangge, tonok ka ki si kuk ka yeso kwai mok numu sa ba ta mi Num ge. ¹²Nyina, ka nu te hwen ka dak ma tonok ka ma kisi kuk cween ma Num ma hu, nute zunubi ta ma Almasihu. ¹³Ka ber dak manga nang kpeden, me ngharak yi wei, mok maner ma sa hu ge.

9 ¹Mi sa ca titi nang ge? Mi sa te rwam mi Num ge? mi sa phar Ubangiji ner yeso ge? sa wa hen na he wa rwam nang tiyak ma Ubangiji ge? ²Ka mi sa wa riphinik ka te rwam mi Num takla hang ge mi nu mi bi wa hen wun mi Num. Hen nu he wa hwen ka mi phasi tiyak ma Ubangiji. ³Yo nu wa hwen ka wirik ma mi tama reng ma rphi. ⁴We sa ma yanci ka we yi we wu ge? ⁵We sa wa ma yanci ka we kpa hin ka ki se Num tika manzani bok taka kefas taka ma temek ma Ubangiji?

⁶Da mi pha ma Barnabas nu shak we shar te rwam?⁷Ne te rwam soja juhu numu ming?Ne rai hai inabi ngi sa yi mumar numu ge? Da ne kashe tumuk ge sa wu ven nama ge? ⁸Mite wun yong ma ikon ma riphinik ka mok sa wun nyina ge?⁹wa zizik affaura ma musa kongh ka miosash pheden masa shishi gu nye ge kongh nu Ubangiji tam wun titi? ¹⁰Sa wa titi ner nu wunge? ma zik mok wer nu. Rena ka kwar, dak kang, rena mwash pheden dak kang gbum. ¹¹Ka we rai ma ruhaniya he sa tor sher, han gung ka ew ba mor bubum bor ka wa nyen?¹²Ka re bor ma gbuntete yong te nyen, we sa gerba ge? Nyinna we sa te rwam ma yanci na ge, we ra taka hen we phear hwen ka shak bishara yeso Almasihu, He sa phen ge taka rwam shak ma gbum ber nama shak tunu? ¹³He sa phen ge taka rwam bagadi, ma gbum nama bumna ming bka ma bi bagadi? ¹⁴Nyina Ubangiji wun taka rwam bishara ma yi ber nama cween bishara. ¹⁵Mi sate rwam ma yanci yong ge, mi sa zik wahren ngi he te hween hangge mi mur mi kwei ka hang shak mi borok titi yong. ¹⁶Mi ba mba reng wun mi Num gbak mi sa wa ma hwen buborok titi mok ca gbingbin mi te kaito nang ka mi sa ba mba reng wun mi Num ge. ¹⁷Ka mi te rwam yong ma mumur nzor nang, mi wa ma hwen ka mi gbum, ka sa wa ma mumur ka nang ge ring wa titi nang. ¹⁸Sha nu mi gbum? ka mi ba wun mi Num mi naba reng kpitak, nyina misa rwam ma yancing bishara ming ge. ¹⁹Mi wa ma yanci taka re mbiring, mi ca tephe ma reng mbiring nge me gbum re jijek. ²⁰Ta ma yahudawa mi ca bayahude nge me narphak yahudawa, ta ma reng ka sharia waba titi mi dak titi nang tika ba, me tur taka na sharia. mite yong mi sa wa sharia ming ge. ²¹Tama taka na ka ma sa wa sharia ming ge mi kpa titi nang ka ba Nyina gbak misa ngarak sharia mi Num ge. Mi wa teng ma dok Almasihu, mi te nyina ngi me gbum taka na masa wa teng ma sharia ge, ²²Re ka ma sa wa ma kukuk ge, mi dak titi nang tika taka na ka masa wa ma kukuk ge ngi me narphak ba na ka ma wa raktak mi ca bum mbiring ta ma re mbiring nge mi gbum cween ka bor ma gbum ceto. ²³Mite bubum mbiring mok wun mi Num, ngi mi gbum albarka ka wa ming. ²⁴He sa pheng wun rejijek nu ma yin te te shushu riphinik nyina nu yi? Te shushu ge he se hwen ka ma we nagu re na ka yi. Rena kate shushu zaphuk yer numu kashe yer numu. ²⁵Te nyina ge gbum hwen ka ma naga ka be kasen wer we te shushu ge we se hwen ka sa kasan ge. ²⁶Mi sa shushu babu nyen ge ge sa te dambe tika riphunik ka jur mem ge. ²⁷Mi phirdik yer nang ca tephe, ngi ka mi kwanji bi mba re wun mi Num mi kama nang mi sa ba ta mi Num ge.

10

¹Mi mur he pheng, maner, wun ma da ner mbiring wa teng ma ren ma hadan nyi gu ming. ²Ma te ba baftisma ren taka nyi gung mbiri nama. ³Mbiri nama ma yi ber ruhaniya wur nyinang. ⁴Ma wu hwen wuwu ma ruhaniya wur nyinang mbiri nama. Ma wu matar ruhaniya ha ming ka siyah ba, matar yong wa Almasihu. ⁵Giger nama Ubangiji sa hwer ka ma ba ge, mok na kum nama ma vak bas hai. ⁶Bubum yong, ma zik de wer ge phe kang nyeng, we sa dak kang rwam ka sa jem ge kama te. ⁷He sa siyak bubum ka mate ma wok ca num ge ka bor nama ma te yo tika nu wanak ma tam ser, " ⁸We sa yin te mase hin taka mwen him tika giger nama mate ge nim nginag riphinik dubu wuk phu ma tat ma kwei. ⁹We sa mumak Almasihu tika gigerbname ma te ge, suswan mbesh ba. ¹⁰He sa ca taka tam mgbumburge ka ma te, ma sa kwakan wok ma malaika kukwei. ¹¹Bubum yong be ba ca misali te ner. mazik ge ma narphak tu ner-werka mben ma zamani be titi ner. ¹²Ka na nyina, ngarak re na ka tam kang wun yo wa titer, te swa sa hu ge. ¹³Mumumak hang sa gbum hen ka re mbiring ma ki si men neng. titi ma na Num te giri. sa ngarak jaraba ger hen ge. Taka mumumak te cween ka he wirik nge he kuk kang, ¹⁴Nyina, taka mumur nange, sa ba na huhwet ma bauta ma bubum ka ma te ma wok ge. ¹⁵Mi tam wun taka hen tika reng ka ma pheng hwen ka ma te, ge he mumak hwen ka mi wun. ¹⁶Koko albarka ka we dak albar ka ming, sa wa mumunuk titi mek ma Almasihu ge? ¹⁷Mok fufoom wa nu. nyinang, wer ka we wa jijek wa yer nyinanang nu. Mbiri ner we yi fufoom nyinang. ¹⁸phar na re Israila: sa wa taka na ka ma yi hadaya. nu ma wa ma ter bagadi ge? ¹⁹Sha nu mi wun? Hwen ka ma te mawok wa sha ming? Da ber ka ma nayu so hadaya wa hwen hang? ²⁰Mi te wun titi ma bubum ka re ka masa phe Num ge ma te hadaya, ma te gu kriphing nu hadaya sa wa Num ge. Mi sa mur he dus titi taka kriphing ge! ²¹He sa wu koko ma Ubangiji he sa wu ma kriphing ge, he sa munuk titi tebur ma Ubangiji he sa te tama kriphing ge. ²²Da we mur da Ubangiji te huph? we gergu ma kukuk? ²³"Sha gbak wa titer," sa wa bubum mbiri nu ma te rwam ming ge sha gbak wa titer, sa wa bubum mbiri nu mwai reng ge. ²⁴Ha sa yisak hwen ka yo te rwam ming ge Re ma yisak hwen ka gbum gu re naka maca phu. ²⁵Bubum ka ma reph kasuwa mbiring nu iya nu sa riphik ka nes ge. ²⁶Mok teng taka bumka wa ming wa ma Ubangiji !! ²⁷Ka rena ka sa phe num ge phin nu ba ber, nu mur bai ba yi hwen ka ma bi wa, sa riphik kang ge, ²⁸Ka ha wun wanu, ber yong ma gu hwen ka ma te ma wok hadaya" Sa yi ge. Nute yong mok rene ka wun wanu, taka kang (teng taka bum ka ma wa ming wa ma Ubangiji). ²⁹Mi sa wun ka nes ge, ma rena ka wun wa nu. sha dak ka mok tur mi titi ka ma hang? ³⁰Ka mi yi ber na mi bwat, sha dak ka ma has mi mok hwen ka mi bwat titi numu? ³¹Mok na, ka nu wate yi da nuwate wu te bubum ka nu borok Num ywang. ³²Sa ca cween huhu ge, tama yahudawa taka Helenawa, taka Ikilisiya mi Num. ³³Mi te hokari mi hwerek ba reng mbiring kakg bubum ming mbiring. misa yisak gu titi nang riba ge, mare mbiring. mite yong ngi ma gbum ceto.

11

¹Gbaraph na te nang, tika mi gbaraph tama Almasihu. ²Yo nyining mi bwat wa hen, mok he phe mi kang bum, ming mbiring. Mi sa bwat wa hen ka he te bubum ka mi nawa hen titer ka mi nawa a hen. ³Sai dai mi mur he pheng wun, shruk ma ne gbak wa Almasihu, shuruk ma him wa runon, shuruk ma Almasihu wa Num. ⁴Riphinik kate manjik taka annoci shishi titi numu, sa nagu shuruk numu gung ge. ⁵Him kate manjik taka annabici sa shishi titi numu ge sa nagu shuruk Numu gung ge. wa tika ki hon titi, ⁶Ka him sa we shishi titi numu ge, shet ti titi numu ca kpek. ka wa hwen sui him shet ti titi numu da hon titi ngarak gu shishi titi numu. ⁷Sa jem rurom shishi mi Num. Him wa daukaka ma runon. ⁸Mok

ruron sa wirik yer ma him ge him. ne yer ma ruroun.⁹Ma sa te ruok mok him Him ma te gu mok nurok nu ¹⁰Yo nu dak him wa ma mbak iko titi, mok malaiku,¹¹Nyina ma, ta ma Ubangiji hen sa wa kwa taka ruroun ge, ruroun rurik tama ruroun ma him nu mar. ¹²Bubum mbiring ma ne ta mi Num.¹³Shi na mok kama nyen: Wa titer him te gu Num manjik titi numu nghan? ¹⁴Kan Num te wer sa phas wa hen wun wa hwen sui ruroun ce ma ti rat gung yer ge? ¹⁵Ka Num te wer sa gbaraph wa hen wun ka hin wa ma ti rotgung, wa gu daukaka numu ge? mok shishi ma nagu ti. ¹⁶Ka ha sa mur nyina, we sa wa ma hwen bi ka we te ge, shak, mi Num nyina.¹⁷Titi ma wun ka siyak misa mur wa hen ge, mumunuk titi nyen sa jem ge, he sa te giri ge, ¹⁸Ku numu ka he munuk titi Ikilisiya, mi yishin wun bubum nyen sa ba nying ge miphar tika wa ka na nyina. ¹⁹He gbum ggaphe titi yer rying ma phen taka na ka ma te giri²⁰Mok ka he kukum te nyinang, sa wa jibi ma Ubangiji nu he ge! ²¹Ka he yi ne gbak yi ber numue bor yu sa te hang ke phen. ²²He sa wa ma phe ka he yi he wu tumu ge? Hebshinin Ikilisiya mi Num, re ka ma sa wa ma hwen hang ge sa te ba jek yer ge? Mi wun jek ki? mi sa bwat wa hen yo ming ge. ²³Hwen ka mise ta ma Ubangiji nu nawa hen wun Ubangiji yeso, mi sun ka ma ter gu kpa gurasa. ²⁴Ka kwanji te godiya, nghasi wun "yo nu wa nang ka wa mok hen, te phe mi kang,"²⁵Ka na nyina kpa koko, wun, "koko yong ma alkawali pheyang mek na ming. Te na nyina he sa wu ngi he phe mi kang," ²⁶Ka hen yi gurasa yong, he sa wu koko yo min he phasi kukwei ma Ubangiji nu har ba phen.²⁷Mok na re na ka yi gurasa yong, da wu koko ma Ubangiji yo ming ka ka numu sa wa titer ge, kpa mok ka sa nagu yer ma Ubangiji taka mek numu daraja ge. ²⁸Ne gbak sun mumak titi numu be yi gurasa ngi wu koko yong. ²⁹Re naka yi ka wu ngi sa siyak Ubangiji ge kpa ngu titi numu mok ka yo yi yo wu. ³⁰Hwen dak re jijek ma wa raktak, yer nama ren, bor ma ki kwei.³¹Ka we mumak titi ner mok sa tur wer ge. ³²Ka Ubangiji nu nade wer horo, ke kpa ring ner titi ngi ma sa tak werteng taka teng ge.³³Mok na, hen maner, ka he kukum te yi ber he kenyer nyen. ³⁴Ka yu te gu hang, yi phe, sa ngharak mumunuk titi nyen bi wa hen mok Wun ma bubum bor ka he zik, mi be bek mi wun wa hen.

12

¹Titi ma bubum ka Ruhu mai Tsarki naba reng maner, misa mur he ca sun ming ge. ²He phe wun he kisi sa phe Nun, ma dis hen ma bubum ka ma te ma wok ma sa tamwunge cween kukwa ka ma sa phe titi nama ge. ³Mok na mi mur he pheng ha sa tam wun ma Ruhu mi Num ngi, wun," yeso wa riphinik ma ki te gu nye, Ha sa mun yeso wa Ubangiji," ka Ruhu mai Tsarki sa phas gu ge.⁴Re ma te bubum kukwa kukwa, Ruhu wa nyinag. ⁵Hidima ma kukwa Ubangiji wa myinang nyinang. ⁶Rwam ma wa kukwa, Num nyinang nu phas gu riphinik cween ka te rwam na.⁷Ne gbak ma nagu iko ka phasi rwam ma Ruhu bas ngi re ma gbum. ⁸Hang cween Ruhu ma nagu hikima, hang wun phepheng cween ma Ruhu nyinang.⁹Ma nagu hang bangaskiya cween ma Ruhu na, hang ma nagu cween ka cun ba kwei yer ta ma Ruhu na nyina. ¹⁰Ma hang wa gu tete rwam iko hang wa gu annabci ma hang ngi wagu ggaphe ruhohi, ma hang mur kukwa, ma hang harmak wur nyuna ming ba mur bi ming. ¹¹Ba yo mbiring Ruhu nyinang nu narphak ba, gaphe ba mumur mumu. ¹²Tika yer wa nyinang ma gugwaph jijek ma yer na nyinang Almasihu wa nyina. ¹³Ma te ba reng baftisma ma Ruhu nyinang ma yer nyinang, yahudawa taka re bor taka tephe taka mumwaing, mbiri ner we wu Ruhu nyinang. ¹⁴Yer sa wa gwaph nyinang nu ge, ma wa jijek. ¹⁵Ka kis wun, "mi sa wa wok ge mi sa wa gwaph yer ge," na sa cum gu gwaph yer ge. ¹⁶Da tu wun, "mi sa wa yi ge mi sa wa gwaph yer ge, " wu wum nyina sa shak gu ca gwaph yer ge. ¹⁷Ka yer mbiring ca yi ma yisin ka ma shang? ka yer mbiring wa tu, ma nunuk ka ma shang?¹⁸Num dasak gugwaph yer te te numu. ¹⁹Ka yer mbiring wa gwaph nyinang, ngi yer wa ka ta? ²⁰Gugwaph ma jijek, yer nyinaceng.²¹Yi sa wun gu wok, "mi sa mur nu ge," da titi wun mba kikis, mi sa murhen ge," ²²Gugwaph ka ma phar tika ma sa te hwen hang ge ba nu ma ger muhimanci, gugwaph yer ka ma phar tika ma sa wa ma daraja ge, we ger naba martaba. ²³Nyna gugwaph ner kama sa jem te phar ge, ma ger susum mba. Gugwaph, ner ka ma jem ma sa te ba hwen hang ge. ²⁴Num kama numu nu dus yer ger nagu gwaph ka ma phar tika sa wa ma daraja ge martaba²⁵Te nyina ge yer ca hek, gugwaph ma susum yer nama taka phphar mangar. ²⁶Ka gwaph nyinang mak yau gugwaph mbiring ma mak yau, da ma kpa gwaph nyinang twang gugwaph mbiiring ma hwer kang. ²⁷Yo nyinin he wa yer ma Almasihu, mok na hen mbiring he wa gwaph numu.²⁸Ikilisiya ming, Num dak bor ma ca taka ku manzanni, ma phu annabawa, ma tat taka gbaraph, ngi taka te rwam iko taka cunjun ba reng kwii yer, ta ka gbum ba reng, taka mulkitaka taka tam mur kukwa. ²⁹Ne gbak wa riphink ka yeso dak? mbiri nu ma wa annabawa? Da re mbiri nu ma taka gbaraph? Re mbiri nu ma te rwan shushurak ma iko?³⁰Da mbiri nama nu ma wa ma baiwa ka ma cunjun ba re kwii yer? Mbiri nama nu ma tam wun ma mur kukwa? Da mbiri nu ma harmak wun mur nyina ma ba mur bi min? ³¹Dak na kang te yisak baiwa ka ger mbiring mi ohas wa hen cween hang ka ger jem.

13 ¹Ka ca wun mi tam wun ma mur reng taka ma malaiku, ngi mi sa wa ma mumur ge, mi ca taka ngungwereg ka kwi kanang taka horong ka tashe. ²Ka mi wa ma baiwa te te annabci mi pheng ndendenden giri mbiring taka ilimi mbiring taka mi wa ma bangaskiya kukuk ka mi gban mater, ka mi sa wa ma mumur gesa wa hwen hang ge. ³Ka ca wun mi naba bubum nang mbiring ngi ma naba reng ka ma sa wa ma hwen hang ge ber, mi ba yer nang ma wishu ka misa wa ma mumur ge misa gbum riba hwen hang ge. (mi na ba yer nang mok mi borok titi nang).⁴Mumur wa ma swa taka jek, mumur sa te huph geh. sa borok titi geh., mumur sa kpa titi twang ge sa te ri titi geh. Sa yasak numu ge, ⁵sa te bwang ge, sa kashe wun kang ge. ⁶Sa hweekang ma kwen ka sa wa giri ge. Te ka hwerek ma giri. ⁷Murmur kuk kang bubum ming mbiring, se giri, mur bubum mbiring, dak kang ma bubum mbiring.⁸Mumur sa sang ge. Ka annabci wai ma hadan. Ka mur wai ma wir te. Ka phepheng wai hadan. ⁹Mok we wa ma phepheng twa-twang we te annbci twa- twang. ¹⁰Ka mangar be na ka tor kas hadan.¹¹Ka mi sa tor mabwas mi tam wun ka mabwas, mi tam kang ka mabwas, mi te bubum ka mabwas. Da mi ca shuruk mi ngharak bum marbubwas. ¹²Yo nyinnig we phar twa-twang tika madubi nim na we phar tom taka

tom . Yo nyining mi pheng twa-twang, nim na mi pheng mbiring tika yadda ma ke phe mi mbiring.¹³Yo nyining bubum yong tat ma ki cang: bangaskiya taka de dak kang ka we be, mumur ger ba mbiring.

14

¹She na mumur he sa dak kang ma bubum ka ruhu naba reng, ngi he te anabci. ²Mok re na ka tam mur sa wa taka reng nu tam ge taka Num nu, mok he sa phe hwen ka tam de mok tam bum ndendenden Ruhu ming. ³Rena ka ta anabci taka reng tam wun ge mwai ba dak ba ma kuk demek ba kang. ⁴Rena ka tam wun ma mur bi, mwai titi numu, rena ka te anabii mwai ikilisiya. ⁵wen ka mi mur hen mbiring he tam wun mi mur. Ger na ma, mi mur he te anabci re na ka te anabci ger rena ka tam wun mi mur (kaha phasi bek mwai ikilisiya). ⁶Yo nyining maner, ka mibe te nyen mi tam wun mi mur, he te ka tere ha gbum be ba nyenye te nang? Sa te ge sai mi tam wa hen wun ma wahayi takaphepheng taka anabci taka gbu gbaraph. ⁷Ka bum ka ma nuphur ma sa wa ma nzor ge ma kwing tika hwiriu taka algaita, ka ma sa bi kor kukwa ge te ka tere riphinik phe kor ma whiriu taka algaita ka ma we nuphur? ⁸Ka ma wiri gu ma kor ka sa ba titer ge, te ka tere ma pheng wun ki shar ba te hum mok? Wa nyina titi nyen, ka he wun kasa wa titar ge tika tere ha phe hwen ka he wun? He sa tam wun ma sa phe hwen ka tam ge? ⁹Wa nyina te nyen taka mur, ka he wun hwen han ka sa wirik jek ge, ma tika tere ma phe hwen ka he wun? He sa wiri nyen mem ming. ¹¹Mur kukwa wukwa ma wa teng, mbiri nama ma wa ma'ana. ¹⁰Ka mi sa phe ma'ana ma mur hang ge mi ca kuko ta ma rena ka tam wun yo ca kuko te nang. ¹²Wa nyina te nyen. Ka he dak kang ma bebe ma Ruhu, te na rwam te borok mumwai Ikilisiya. ¹³Re na ka tam wun mi mur te manjik ka ye phe harmak phasi ba reng. ¹⁴Ka mi te manjik mi mur, ruhu nang te manjik phepheng sa ba nyenye ge. ¹⁵Mi te ka tere? Mi te manjik ma ruhu nang, mi sa te manjik ma phepheng. Mi tak hum ma ruhu nang, mi sa tak hum ma phepheng. ¹⁶Ka sa wa nyina ge, ka nu te gu Num yabo ma ruhu nu shwak, te ka tere re na ka wa kwerteng wun, "Amin" Titi ma bwat ka nu te, ke ka sa phe hwen ka nu wun ge? ¹⁷Nu bwat fwet, gbak ha sa gbum hwen hang ge. ¹⁸Mi bwat gu Num mi tam wun mi mur ger hen mbiring. ¹⁹Nyina ma te munuk titi ma Ikilisiya mi ger mur mi tam wun ma kalmomi tukun ka mi pheng ge mi gbum ba re bor ka gun mi tam kalmaomi ka ger dubu wuk mur ming. ²⁰Maner, sa na marbubwas te tam kang ge sai te rwam ka wa vivi, he ca markikyung te tam kang nyen he ca shuruk. ²¹Wa zizik sharia ming wun, "Mi tam wun taka re ba yong wur ma kuko ming taka nye ma kuko. Ka na nyina ma, ma sa rak te ge," Ubangiji wun. ²²Mur sa wa alama taka bada gaskiya ge we ma re ka ma sa phe Num ge, anabci wa alama taka bada gaskiya, sa wa ma taka na ka ma sa phe Num ge. ²³Ka na nyina ka Ikilisiya mbiring ma kukun ne gbak sa tam wun mi mur kukwa, re bor teng ka ma sa phe Num ge ma yin, ma sa wun he ki te wuk ge? ²⁴Ka re mbiri ma ta anabci re na ka sa da gaskiya ge ka ha ne teng yin, wun na yin ngu mok tur gu wun na ming. ²⁵Hwen ka wa ndendenden ka numu be nghan mok na hu te gu Num sujada, wun giri Num wa taka hen. ²⁶Sik ka shan, maner? Ka he munuk titi, he wa ma zabura, gbugbaraph, wahayi, mur taka phasi tina mbiri ma mumwai Ikilisiya. ²⁷Ka ha tam wun mi mur, ngarak he gbum riphinik phu da tat ma tam wun nyi nyinang. Nyina nu ge hang phas ba reng hwen ka ma wun. ²⁸Ka rema phuphasi sang, mbiri nama maca shan Ikilisiya, ngarak ne gbak ke titi numu wun phe yo kwa numu taka Num. ²⁹Ngarak anabawa phu ba tat ma tam wun, ngarak bor ma roktu ge ma pheng hwen ka ma wun. ³⁰Ka ma nagu hang ka sa teng wahayi, ngarak rena ka tam wun ca shak. ³¹Mbiri nyen he phe te anabci nyi nyinang, ngi hen mbiring he gbaraph, ge ma gbum kukuk. ³²Ruhohi anabawa ma wa teng ma anabawa. ³³Mok Num sa wa Num ka te bubum babu nyen ge, ma cica jek nu, wa nyina Ikilisiya taka bangaskiya mbiring. ³⁴HiIn ma ca shan Ikilisiya, mok ma sa naba cween ma tam wun ge, nyina ma demek titi nama teng, tika doka wun. ³⁵Ka ma wa ma hwen ka ma gbaraph, ngarak ma rhiphi ma rumu phe. Mok wa hwen sui hin tam wun shak. ³⁶Wun mi Num ne te nyen ne? Da be te nyen nu shwak? ³⁷Ka he phar tika yo ma anabi, da rima ruhaniya nu pheng, hwen yeng ka mi zik wa hen wa wun kukuk ka ne tama Ubangiji. ³⁸Ka ha hwa yong nghanh, yo ma hwa nguangh. ³⁹Mok na, maner, dak na kang te te anabci fwet nyina, sa shak na reng tam wun mi mur ge. ⁴⁰Te na bubum cween ka jem titer ka ma dak.

15

¹Yo nyining mi mur phas wa hen maner wun mi Num ka mi bi wa hen ,ka he se he siyak. ²Ma wun mi Num yong ma te wa hen ceto, ka he kashe wa'azi ka mi te wa hen kukuk da he se tumu kpatak nyen. ³Mok mi nawa hen wun mangar tika ku ka mi se ⁴wun Almasihu kwei mok kasan ner ka wun mi Num phasu, wun ma nei gu wanak nim ma tat ka wun mi Num phasi. ⁵Wun phasi titi numu tama Kefas, phen ngi tama suk; ⁶phen ba phasi titi numu ta ma reng ma ger mwa tukun lokaci nyinang. Giger ma re bana ma tor sher numu yong numu yong, bor nama ma ki kwei. ⁷sa phasi titi numu ta ma Yakubu, taka manzanni mbiring. ⁸Mgbe numu phasi titi numu te nang, tika mwaing ka ma mar kisi sa shar mar. ⁹Mi nu mi wa mwakyang mbiring ma taka rwam ma Yeso. Misa shar ka ma phin mi re ma ewam ma Yeso ge, mok mi mok gu Ikilisiya mi Num yau ti. ¹⁰Mok ma alheri ma Ubangiji mi ca hwen ka mi wai numu, alheri numu ka wa yer nang sa wa kpatak nyen ge. Mok na, mite rwam fwet ger ba mbiring, ka sa nyina sa wa mige, alheri mi Num ka wa te nang. ¹¹Ka wa nyina da ba, nyina we te rwam mi Num, he se. ¹²Ka ma wun ba reng wun Yeso kwei wanak, te ka tere hen bor he wun ma sa kwie ma wanak ge? ¹³Ka ma sa kwei ma wanak ge, Almasihu ma sa borok gu ge. ¹⁴Ka ma sa borok Almasihu ge, wun mi Num ka we te wa kpatak nyen, nu bangaskiya nyen wa kpatak nyen. ¹⁵We ca ta ka bi wun phak titi mi Num, we wun Num borok Almasihu ka kwanji kwei ka sa borok gu ge. ¹⁶Ka buborok re ka ma ki kwei sang Almasihu ma ma sa borok gu ge; ¹⁷ka ma sa borok Almasihu ge, bangaskiya nyen wa kpatak nyen, yo nyining he wa phiphinik nyen ming. ¹⁸Re ka ma kwei tiyak ma Almasihu ma ba kara. ¹⁹Ka wa cica yong nu shwak we dak kang tiyak ma Almasihu, ta mare mbiring we ger ca taka yau. ²⁰Yo nyining, Almasihu ki wanak kukwei, hwen ka dak gu ca mumar ku ma taka na ma wanak daga kukwei. ²¹Ka kukwei

yin teng ceen ma riphinik nyinang, nyina nu wuwanak ma taka na ka ma ki kwei.²²Tika tama Adamu re mbiring ma kwei nyina ta ma Almasihu re mbiring ma ca sher.²³Ne gbak wa ma tete numu: Almasihu, mumar ku, taka na ka ma wa Almasihu maca sher nim ka be.²⁴Bek mgben be huhwet, ka Almasihu nagu Num Da mulki, nu gbanak mulki mbiring, taka taka kashe te ma gum nama taka iko.²⁵Mulki numu ba nyenye nu dak taka huph numu ma ca te ma kikis numu.²⁶Kukwei nu wa mwan huph mgben ka ma mbeshek.²⁷Mok "Ki dak bubum mbiring te ma iko numu." Ka ma wun "Dak bubum mbiring te ma iko numu," wa nghan wun yon sa dus taka rena ka dak bubum mbiring te ma iko numu ge.²⁸Ka bubum mbiring wa te ma mulki numu, mwaing kama numu ca te ma iko numu ka dak bubum mbiring sha ming gbak.²⁹Da sha te ba reng ka ma te ba baftisma mok taka kukwei? Ka re ma kwei ma sa wanak ge sha dak ka ma te ba baftisma mok ba?³⁰Sha dak ka we wa nyenye mi kara wok wok?³¹Mi kwei ninim yo mi wan te borok titi maner, ka mi gbum tiyak ma Almasihu Yeso Ubangiji ner.³²Mi gbum yi ma reng, ka mi hum taka wei hai Afisa, ka riphinik kwei sa wanak ge? "Ngharak we yi we wu, mok himing we kwei."³³Sa ngharak ma dis hen ge, mok: "Dudus titi taka reng ka ma kasak te kasak reng ka ma wa ma ka jek."³⁴Te na swa siyak na cween mi Num sa tor te na hwen ka Num sa mur ge mok hen bor he sa phe Num ge. Mi wun yong nyi me dak hen sui tom.³⁵Ha wun wun, "Re ka ma kwei ma te ka tere ma wanak? Ma wanak ma yer wur ta?"³⁶He sa phe hwenhan ge! Hwen ka nu rai kwei bek yiphik te gung.³⁷Hwen ka rai sa wa yer ka ca ge, pheden wur nu shwak. Ka ca Alka ma da hwen bi hang.³⁸Num nagu yer ka mur, pheden wur ta gbak wa ma yer numu.³⁹Sa wa yer mbiri nu wa wur nyinang ge. Nyina yer wur ma riphinik wai, wur hang ma wei, yer hang wur ma shushwer taka wur ma cwe.⁴⁰Yer ma twang wai yer na teng wai, sum ma yer ma twang wa kwa taka sum ma mi teng.⁴¹Sum mi mim watumu, taka sum bi ma nwar taka sum hang mi vpitik. Kpitik nyinang ba kwa mi sum ma tungwa.⁴²Nyina nu wa wuwanak ma reng ka ma ki kwei; Hwen ka rai kwei, hwen ka ma borok sa kwei ge.⁴³Ma sa rai mi sum ge, ma borok gu mi sum sa wa ma kukuk ge te rai; ma borok gu ma iko.⁴⁴Ma rai gu mi yer ka Num te gu; ma borokk gu yer ma ruhaniya. Ka yer ma riphinik wa tumu yer ma ruhaniya wa tumu nyina.⁴⁵Nyina nu ma zik, "Adamu ku ca riphinik shar Adamu ka be mi sum ca Ruhu ka na ba reng nzor.⁴⁶Sa wa ma ruhaniya nu sun be, ma riphinik nu, be ma ruhaniya be ba.⁴⁷Riphinik ku ne vwuim ming, ma teng. ma phu ne twang.⁴⁸Tika riphinik ka ne vwuin ming nyina re ka ma te mi vwuin, tika riphinik ka ne twang nyina taka na ka ma wa taka twang.⁴⁹Tika we wa ma yer ka tika vwuin, nyina nu we cang mi yer ka tika riphinik twang.⁵⁰Mi wun yong, maner, wun wei taka mek ma sa gbum mulki mi Num ge. Nyina hwen ka kasan sa gbum hwen ka sa kasan ge.⁵¹Phar! Mi wun wa hen giri ndendenden: We sa kwei mbiring ge, ma harmak wer mbiri ner.⁵²Ma harmak wer sesar tefar rimi yi ka ma kwanji wiri gu. Mok ma wiri gu, ma borok taka na ka ma ki kwei ka sa kasan ge, ma harmak wer.⁵³Mok yer yong ka kasan sorok yer ka sa kasan ge, yer yong ka kwei sorok na ka sa kwei ge.⁵⁴Ka yer yong ka kasan sorok na ka sa kasan ge, yer yong ka kwei sorok na ka sa kwei ge, nu hwen ka ma zik win, "Ma mirik kukwei hwen hang sa shak kang ge."⁵⁵Kukwei, nu gbum ka shang? Kukwei jum nes wa ka ta?"⁵⁶Jum ma kukwei wa k'kasan ka mate, iko ma k'kasan wa mok.⁵⁷We bwat gu Num, ka we gbum hwen ka we mur ta ma Ubangiji ner Yeso Almasihu!⁵⁸Mok na, hen maner ka mi mur, he rang he sa zuphun ge. Ninim he dak rwam ma ubangiji ba nyenye, mok he phe wun rwam nyen ta ma Ubangiji sa wa kpatak nyen ge.

16 ¹Yo nyining titi ma bubum ka ma munuk ba taka siyak Num, tika mi wun ba Ikilisiay Galatiya, he te nyina. ²Nim ka he yin shak ne gbak dak hwen hang, sa munuk hwen ka he gbum. Te na nyina ka mi be ma sa tor munuk ge.³Ka mi be dak re ka he naba mumut taka kara ge ma ba Urushalima. ⁴Ka jem mi ma bai, nu we ba gere.⁵Mi hadan Makidoniya be mi be te nyen. Mok mi ba Makidoniya. ⁶Teka mi be ca te nyen bwat, kus gbum mi tumu ge he gbum me ka mi bai mbiring.⁷Mi sa mur mi phar hen nim ha jwak nu ge, mi mur ca taka hen be ba te hang bek, ka Ubangiji mur. ⁸Mi re Afisus nim Fentikos be bek. ⁹Ma borok me ngirish nghan gung, taka huph ma wa jijek.¹⁰Ka Timoti be, he dak gu ca jek, mok rwam ma Ubangiji nu te ka mi yo nyining. ¹¹Ha sa shinin gu ge. Dak gu na cween jek jek nge phen be tenang, mok mi dak mi dak yi ma be be numu taka maner. ¹²Titi mi wun ma temek ner Afollos, mi wun gu be te nyen taka maner, sa mur be yo nyining ge. Nim shar gu nu be.¹³Ca na phar yer ring, he ra bangaskiya ming, te na bubum ka ruron, he kuk kang. ¹⁴Te na bubum ka bubum mbiring ma mumur. ¹⁵He phe taka phe ma Sitefanasa ba nu ma sun se wun mi Num Akaya, ma dak titi nama te te ba taka siyak Num rwam. Yo nyining mi kwese hen, maner, ¹⁶siyak na taka ba yong taka re ka ma gbum ba reng rwm mi Num ming, we sa te rwam gere.¹⁷Mi te ka hwerek ma bebe ma Sitefanasa, taka Fatunatas taka Akaikas, ma kpa me ring nyen. ¹⁸Ma dak ruhu nang kuk taka hiyau. Mok na he gbum ba wur re ba yong.¹⁹Ikilisiya vwuin Asiya ma wun wa hen nye. Akila ma Bilkisu, taka Ikilisiya ka ma munuk titi phi nama, ma wun wa hen nye tiysk ma Ubangiji. ²⁰Maner mbiring taka siyak Num ma wa hen nye. Ten yer nyen ma sumba mai tsarki.²¹Mi Bulus, mi zik yong wok nang. ²²Rena ka sa mur Ubangiji ge ca re na maki te gu nye. Ubangiji ner be! ²³Alheri ma Ubangiji Yeso ca taka hen. ²⁴Ngharak mumur nang ca taka hen mbiring tiyak ma Almasihu Yesu, wa nyina.

2 Corinthians

1 ¹Bulus, wa manzo ma Almasihu Yeso mumur ma Num, taka Timoty manga neer, Shak ma Num daka wa Corinth, Ring taka hwerek kang cwen ma Num mbiring titeh ma Achaia. ²Alheri taka cicang ma kang mwarang ma Num Da'a ma Lord Yeso kristy.³Yabo sha'r tama Da'a ma Lord Yeso Almasihu neer. Yonong wa Num taka titii yeer shuai taka Num daka na baring kang sisaisai mbiring.⁴Num na baring kang sisaisai cucwen ma makyau neer, gi wa na ba ma hang kang sisaisai. wu na ba ma hang kang sisaisai wor daka Num na ba ring sisaisai.⁵wohr daka Almasihu makyau dikdik mok wirr, mok na sisaisai ma kang wa neer mbiring ka nig tama Almasihu. ⁶Ka wu makyau, wa sisaisai ma kang neer tama ceto nyin ka wu

gbum sisaisai kang, wa sisaisai kang nying. ka wu gbum sisaisai kang, nying ti rwam phwet ka he kukkang mak'you neer. ⁷Kang ka wu dak wa hen sa zuphun geh geh, wu phegn ka he gaphik makyau, he gaphik sisaisai kang neer. ⁸Wu sa mur he ta'ar pheng, mamanga ma makyau daka wu gbum Asia. Ma mbeshek wir titih, geer kukuk neer yang. Wu ki tak kang ma nzor neer. ⁹Wu phaar kukwai ma yii titih neer. Bubum yong ma bi gi wu sa dakkang ma phiphing neer geh wu dak kang tama Num, ka borok taka kukwai ¹⁰cun wirr cwen kukwai, nyina phen cun wirr-ang cwen viving. ¹¹Gbum baring wirr ma manjik, gih ring dikdik ma won awin mok wirr, fuish ka ma nabaring teh yih manjik ma ring dikdik ¹²Nunuphur kang neer wa yong. wa shaidar ma kang neer. Ma kang jek taka mumur won ka bi tama Num phiphing ma tig yong, wa tama Alheri ma Num. ¹³Wusa sa zizikwa wa hen hwen ka he sa phing tam geh, Mi dak kang he phing mbiring. ¹⁴ka he ki phing wirr buw a'a, hen nuphur kang ma wirr nimma Lord Yeso, wirr ma wu nuphur kang ma hen. ¹⁵Mok ka mi wa ma kukuk kang mok yong, gun mi bi tenis bek, gi he gbum fuish ma kasa phu. ¹⁶ki wa ka na mi bi tenis ka misa-bai Makidoniya mi ki mur mi bi tenis gbigbing cwen Makidoniya, gi nu dak mi Yahudiya. ¹⁷Mi sa tamkang wor yong, mi ti sarr sarr a'a? bum ka mi mur ti wa mok ma yeer, mok gi mi won girih girih, wah, wah winam na'a? ¹⁸wor ka Num wa mumur, won neer te nying sa girih, taka phak geh. ¹⁹Mok mwaing ma Num Yeso Almasihu ka Silbanus, Timoty, taka mi wu wun won yeer nying sa girih taka phak geh ki wa girih. ²⁰Mbiring bubum ka Num won wo ti ma girih te numong. Ka na nyinah cwen numong wu won wa nyina tama gum ma Num. ²¹Wa Num nong tabbatar wirr te nying tama Almasihu, yonong didin wirr. ²²Won yo ki ngbig wirr na baring wur numong ki'kang neer, gih wusa tak kang hwen ka wa nyinyi geh. ²³Mi phing Num cang yiih nang mok ka misa bi Korintis mi gbum wa nu ma titasi geh. ²⁴Sa mok wu mur ziriph cwen ma didak kang nying wu'wa taka titi rwam, taka hen mok mwarang nying ka he rang ma kukuk kang.

2 ¹Mok te nang mi ki shih wun gus nang, mi sa tor bi te nying ma makyau geh. ²Ka mi kasak wa hen kang, ne tasi mi, ka sa hang ka mi kasak gu kang geh? ³Mi zizik wa hen ka mi ti gi mi bi te nying mi sa gbum kang kikanan tama hen ka gun wu nami mwarang. Mi bi nying nying yo nung hen wa ying mbiring. ⁴Mi zizik wa hen ma kang kikanan, makyau taka kukwin jijek. Mi sa tor mur kasak wa hen kang ang geh. Mok na mi mur he phing mu-mur haming ma kang ka miwa ying te nying? ⁵ka hang bing kikasak kang sa wa mi kuwa nang geh wa neer mbiring. ⁶Bwan nying shar gu riphinik ding ⁷Mok yong gun he ti gu bwan ti gu nang nyi-ang nga'arak gu nang na gu nan kang sisisia. Tinang nyina gi kang numung sa kasan jijek geh. ⁸Kiwa ka yong gbum nang kang kukuk, phasi gu nang mumur numong. ⁹Mok yong nung dak mi zizik wa hen, mi mimak hen, da hen dak titi shan-gbak ming. ¹⁰Hang ka he tih gu nyi-ang, mi tih gu nyi-ang ka mi tih nyi-ang ma hwe-ang maki ti mi nyi-ang mok hen tama Anmasihu. ¹¹ki wa ka yong nung, gi rima tuhm sah disi wirr geh. Mok ka wusa taka mbet yii taka ngbeng cwen ma Num geh. ¹²Mi gbum cwen gigashak tama Num ka mi bi ki tam mok ma Num Tarwasa mi tam mok ma Num Almasihu tumong. ¹³Kasham kang nang sa nang tig geh mok ka mi sa phar temek nang Titus tumong geh. Mi nga'arak ba mi bi nang Makidoniya ¹⁴Mi bwat gu Num, tama Anmasihu dak wirr wu titohm ma bubum ninim. te neer nong, bus nunuk susurung tite tema Anmasihu. ¹⁵wirr wu wa nunuk susurung ma anmasihu tama Num cicuw da ma kwai. ¹⁶ring daka ma kwai ma susurung ma kukwai cwen ma kukwai ring daka Num waar ba ma susurung manzor cwen ma nzor ma susurung ma nzor tama nzor, nenong shar ma sabar yong? ¹⁷wu sa wohr ma ring bur geh ka ma reph won ma Num mok ka ma mur bubum fwet, mok ka, ma cang zizerem, wu tam won haming ma Anmasihu, wur ka Num dak wirr, tohm numong.

3 ¹Wu pheng wu ti gu titi neer gum a'a? Wusa mur yishi zizik te nying titih neer geh da titih nying wohr ma ring bohr dasa nyina geh? ²Hen ma titih nying he wa yishi zizik neer, ka kiwa zizik kang neer, ka ring mbiring ma phing ma tam mbiring. ³He phasi, he wa yishi zizik tama Anmasihu, wirr ka wu shar sataka Tawada ma zizik geh masa zizik ma bum zizik teh geh kiwa zizikma wur ma Num neer rima nzor. Masa zizik tebur ma matar geh kiwa zizik tabur ma kang ma riphinik. ⁴Yo nung wa kukuk kang ka wu gbum tama Anmasihu tami Num. ⁵Wu sama phiphin neer geh ka wu nuphur kangwun wa titi neer, mok yong phiphin neer nig tami Num. ⁶Num nung ti wirr mwimwing didak ma ankawani phiyang. Yong sa ankawani ka wa zizik yishi ming geh wa ankawani na wur ma Num. Zizik ma yishi mbeshek, zizik ma wur ma Num bing nzor. ⁷hidimar ka mar kukwai-kam, a zizik matar ming ki bi wohr daka mwimwing ma Isriala ma sa phing phar Musa tohm kak geh. Mok ka wok ma Num wa tohm numong. Mok ka wok ma Num tohm numong yiphik sang. Wok ma ⁸Num wa ka sa bining ka dak rwam ma wur bih? ⁹ka hidimar jkayarwa wa ma daukaka kasa bining nong rwam giiri ma Num shar wa hen tama rwam ma Num. ¹⁰Mi won wa hen na daka ki wa tumu wok rwam ma Num sa tor rwam ma gu'um geh, mok ma rwam ka kiwa ming tumu bu'uh. ¹¹Na ka ki hadan wa ma wok ma Num, Na daka cang kin bibi ma rwam ma wok ma Num numong wu cang bining. ¹²Ka wa dak kang wohr na, wu wa ma buborok yeer. ¹³Wusa ka Musa, ka shishi tohm numong ma godo, te na dak ring Isriala ma sa phing phar gu ma gbing geh Ma ma rwam ma Num ka ki hadan. ¹⁴kang na mang kuk koshorok ka wa nim numu, kama tam ankawani ci'in, ma sa borok geh. ki si sa wa cucun geh, mok ka Anmasihu nung wu kp'ang. ¹⁵ko wa numu, ka ma tam zizik, ma Num te ma Musa, ma wa ma Godo ka kiwa shishi kang namang. ¹⁶ka riphinik harmak yi tami Num, maki cun Godo na nong. ¹⁷Num nu wa wur mangar. Te ka wur ma num wa ying, wu wa ma wu' wu mimying. ¹⁸Wirr mbiring neer, ma tom ma Godo wu sa phar gum ma Num, wu ki wa kwa ma fuish wor tema degree ma nyinang ma rwam ma Num tema hang, wur ka ning tama Num ka wa wur.

4 ¹Mok ka wu wa ma rwam ma Num wohr ka wu se shwai ma Num ma wok phu, wu sa tak kang geh. ²Wu hwang bum daka ma ti didinding taka cwen swih, wusa shin ma kiph viving nyi'neer geh. Wu sa kashi won ma Num babunying geh. Wu tam giiri te numong wu bing titi neer yii nying tama Num. ³ka won neer tor suhn ming, na ki vak ba taka mbet yi

nung.⁴ Wor yong, num ma teih yong dak ba yi mbet ng'beng ba kang. Mok na masa phar nyi'hang ma kara ma gospel ma glory ma Anmasihu. Yonung wa wur ma Num⁵Wusa bi ki phasi titih neer geh, Anmasihu Yeso wa Num wiir wu wa tiphi didak mok Yeso.⁶ Num nong wun, kara wu ngaan suhn ming" kiphasikang neer gi nyi'hang phasi baring phiphing ma Num tama Yeso Anmasihu.⁷ Wu wama saba'ar phiph'ing vuen ming, gi phasi kukuk shuruk wa ma Num sa neer geh.⁸ Wu makyau cu'cwen ba'bu'u, wu sa tak kang geh.⁹ Ma mak wiir yau, masa ti heer ma wiir geh, ma jur wiir wu sa kasan geh.¹⁰ Wiir ninim wu tasi yeer neer ma kukwai ma yeso, gi nzor ma Yeso phasi yeer neer.¹¹ Wiirtaka nzor ninim ma na gu kukwai w'ok te neer mok ma Yeso, gi nzor ma Yeso phasi ku ma yeer neer.¹² Kukwai wa titi ki ti rwam numong yeer nying.¹³ Wu dak kang ma wur nyi'hang nyi na'a, wor ka ki wa zizik; mi dak kang, mi ki tam wu dak kang, wu ki tam.¹⁴ mok ka wu phing na daka borok Num Yeso phen borok wiir taka Yeso bing wiir taka hen nyi'nyi numong.¹⁵ Shang ngbak wa mok hen, gi wok ma Num. Wor ka bus wok tama ring dikdik, wuwon Awini bi fungorong tama Num.¹⁶ Mok yong wu sahtak kang geh. Kikasan neer wa ning nga'an, hamin ma ngaph wiir ninim gum ka geer mimanji.¹⁷ Mwash makyau yong wa ma mumwash nog jiphi kang neer ma nzor ka sa kasan geh tama glory ma Num ka geer mimanji te yang mbiring.¹⁸ Wu sa pharing bum kawa ma phiphar geh. Bubum ka wu phiong pha'ar sa bum daka wu cang geh, bubum ka wusa phaar geh sama sisang ying geh.

5 ¹Wu phing ka tung neer te yong hu, wu wama tung hang tami Num. Sa tung ka riphinik mwai ma wuwok geh, tung daka sa sang geh ²Yeer yong wuti Gurnani, wu kign ma surok baring titara taka te cicang ka wu wa ying twang. ³ Wu kign yong nong mok ma susorok titara geh masa gbum wiir mwan twang geh.⁴ Wu sati swi geh kawu wa ma bum yeer wu sa mur ma phaar wiir mwan geh wu ti gurnani, wu ti nawaita. ⁵Tutur kang neer wa titih ma Num. Ka nabaring wur ka wu tur kang ma hwen ka wu bihih.⁶ Tur nang kang kuk, phing nang ka wu wa phi yeer, wu wa si'sign tama Num. ⁷Wu ti rwam ma didak kang, sama yi geh.⁸ Wu wa ma kukuk kang. Wu geer mur wuti si'sign ma yeer taka phi ma Num.⁹ Wu dak kang hwen yi'yasak neer, ka wu wa phi na'an, ki kang numung si'sai.¹⁰ Wiir mbiring d'one wu bi nyinyi ma Kristy si'sak gi nemgbak se bum ka wa titi yeer, wa ma mangar o'oh da wa'a ma viving.¹¹ Mok yong, phiphing ma Lord, wu sia'ak ring sha'r wu wa Num pha'ar, mi dak kang he phaar ma phiphing nying ying.¹² Wu sa tohr mur gbarab sisiak hen gbigbing phaar'na wiir taka giiri. Wu na wa hen nyi he nuphur kang. Gi he bum wok he nupur kang ma wuwurik sa ma hwen ka wa nzor.¹³ Ka wu cung kang, mok ma Num; ka wu dak kang wa mok hen nong. ¹⁴ Mok ma mumur ma Anmasihu dus wiir giiri, wu phing wa nyina; Riphinik nyinang kwai mok nemgbak taka taka na ka ma ki kwai. ¹⁵ Anmasihu kwai mok nemgbak, mok taka nzor gi masa tohr can mok titi namang geh mok ma na' daka kwai phen wanak mok hen.¹⁶ Mok yong, tuhr numu wu sa phing hang ku' ming geh, wu ki phing tumu kristy yeer ku. Wu sa tohr phing geh. ¹⁷ Ka hang wa Kristy ming, wa mwing phiyang, bum cin maki hadagn namagn. Pha'ar maki cang phiphi'yang.¹⁸ Mbiring bum ma nig tama Num. Sumuk kikasan neer te numong tama Kristy na baring Ministry ma susumuk.¹⁹ Kristy Num ming wa susumuk teh numong, sa tam kikasan titi namang geh. Wash wiir ma won ma susumuk.²⁰ Wiir nong wu wa didak ma Kristy, pha'ar Num phign Ring te neer. Wu kusi hen mok ma Anmasihu 'sumuk nag tama Num. ²¹Wu dak Kristy ka sa phing zing geh cang zing teh neer gi da wu cang taka giiri tama Num o'oh.

6 ¹Titi rwam phu ma yoh, sa ti nmang se'er ma Anheri ma Num geh. ² Won nim ma Anheri mi rak wa hen tu'u nim ma Salvation mi g'bum wa hen ying. ³Wu sa dak wa hen mata'r kpi'kpiding geh nyi'nyi ma hang geh. Wa ka yong wusa mur mwarang neer cang wa'a geh.⁴ Mumwash kayong, wu ki phing ma titih neer cucwen ma mbiring rwam neer, won wu wa tiphi tami Num. Wu wa mwiming didak numong tama ring dikdik. Yi te ma jimiri, makyau, kukuk kang, ti tai nyi. ⁵Jujur, phi jijiphi ring, guguor, titi rwam ma kukuk, wu sa na ru geh, yung ming. ⁶Zizerem, phiphing, titi nyin'ang, titi swa, wur ma Num ming, mumur giiri. ⁷ Wu wa tiphi ma won tite'er ma iko ma Num. Wu wama Armor ma titi giiri ma wok yi'yi taka wok meneh.⁸ Wuti rwam cwen giiri taka cwen viving dak nang yii ma yabo. Ma tam didinding won wu wa taka phak, wah tere wu wa taka wuwon giiri.⁹ Wu ti rwam tika hang sa phing wiir geh. Ring ka ma phing wiir ma sa juak geh. Wu ti rwam pha'ar taka ka ma ki kwai-ma pha'ar wu tohr neer ma nzor ying. Wu ti rwam tika ta ka na ka maki hukunta ba. sha hukuci ma kukwai geh. ¹⁰ Wu ti rwam pha'ar kang neer ki kasan, mwarang neer wa numong ninim. Wu ti rwam ta ka na ka ma sama ganju ying geh. Ring dikdik ma wa ma bubum ying mok weer. Wu ti rwam pha'ar wu sama hwen'ang ying geh, wu wa ma bubum ying fweish.¹¹ Wu ki won ba Corinthians tite'er mbiringkang neer ki buret mbiring. ¹² Wu sa wuruk wa hen kang geh, hen nong jhe wuruk kang nying te nying. ¹³ Kiwa ka yong-mi tam wa hen won pha'ar ma'r nying borok baring nang kang nying.¹⁴ Sa dus nang titi taka taka na ka ma sa dak kang geh. Hwen dudus titi ma taka jek sa hang ming taka taka titi viving. Geh? kara wama hwen ti-tih taka su'un? ¹⁵ Kristy wama hwen dudus titi taka rima tu'um? da shang dus taka didak kang taka taka na ka masa dak kang geh?¹⁶ Sha nong dus Shark ma Num taka shark ma rima tu'um? mok ka ningbak wa Shark ma Num rima nzor. Woha ka Num won, mi chang yeer namang, mi shin cicwen namang. Mi cang Num namang, ma cang ring nang.¹⁷ Ki wa ka yong"wiirik nang yeer namang, tur nang titih nying, Num nying won, hang nying sa tanak hwen zing geh, miih se hen wok phu.¹⁸ Mi cang Da'a te nyin, hen he cang ma'r Rong taka mma'r hin te nang; Won Num rima shambak

7 ¹ Mumur nang, kiwa ka yong wu ki ti ankawani wu dak yeer neer zizerem wu sa tanak bum zing taka wur. Wu siak cwen jek ma didiring Num kang.² Na baring na ti' wu sa kasak gu hang kang geh. Wu sa kasak hang geh wu sa ha's hang geh. ³ Mi sa won gi he pha'ar nang mi ma yi here'w geh, mi ki won wa hen he wa'h kang nang, wu kwai girih wu cang girih. ⁴ Nunuphur kang nang te nying wa fungurong, nunuphu'r kang nang titi nyin wa shuruk⁵ Mi gbum tita'si ma kang,

Kang nang win ma mwarang, ga makyau neer. Ka wu bi Makidona. ku' neer sa bum hutu geh ki wa wur yong, wu yin matsaloli cucwen babu'u te ma titang nyi ga didiring nga'an taka hamin. ⁶Num, rima bibin si'sisia kang taka Raunana, nah baring si'sisai kang te ma Titus. ⁷Sa te bibai nog Num nabaring si'sisai kang geh. ⁸Zizik ma yishi nag, kasak wa hen kang misa ti ma phiphing nag geh, Ka mi pha'ar kasak wa hen kang, Mi nuph wok. Kikasak kang nying wa ma winam nog, ⁹Winam yong, mi ti mwarang sa mok ki'kasak kang nying geh, kikasak kang nying dak he hwai zing nying, he g'bum ki'kasak kang ma Ibada, mok yong he sa ti rashi geh, mok wiir. ¹⁰Mok ki'kasak kang ma Num dak ring ma sumuk cicang namang ka sama titasi geh. ki'kasan ma duniya bag riphinik te kukwai. ¹¹pha'ar nang wor titi mangar ying ka kikasak kang daka Num mar yeer nying. Mi ti misali gugung, mi ti niyar yong nying phasi won he sama phiphinik geh, mi ti misali ma gung ma bwan nying, didiring nying, didak kang, himmar nying, taka maremarin' mi phar won mati giiri shangbak ming, he phasi titi nying he sa taka kang zing hamin ma almari yong. ¹²Mi ki zik wa hen noho, mi sa zik mok rima kang zi geh; mi sa zik gu hanka ma kasak ku kang geh. Mi zik mok gi won mangar nyi nying tye neer kai tama Num ¹³Wa ka yong nong wu gbum kukuk kang wu dus titasi kang, wu ti mwarang fwet mok ma Titua mwarang, mok ma wur cang phi'yang te nying mbiring. ¹⁴Mi nuphur kangma hen te numong, mi sa wu swi geh. cwen hang wor ka wu won wa hen shangbak misa dinding wa hen geh. Won neer mbiring wa giiri. Mwarang neer titi nying tama Titus ki cang giiri. ¹⁵Mumur numong titi nying wa shuruk, tun nag mumur nying mbiring, wor ka he se gu ma didiring ye'er. ¹⁶Mi ti mwarang fwet mok ka mi ki shar mi rang nyi nyi nying.

8 ¹Wu mor he phing, mimanga, mok ma Alheri ma Num ca maki naba shi'shak ma Makidonia. ²Nim mimanji ma makyau, mwarang namang wa fwet taka ti'tikin fwet ki ma'r bah wok ma gigaphik mi'mes. ³Mi ki pha'ar ma bing phungorong wok ka ma phing bign ma bign giiri kukuk namang, ma mumur kang namang. ⁴Ma kosi fwet ma rang takanas won ma naba cwen ma ti sujada tama Num zizerem. ⁵Yong sa bi wohr ka wu dak'kang, ma suhn na gu Anmasihu titi namang gi ti rwam cwen ma Num ⁶Wu won gu Titus, ki yiphik, gi kwanji yeer nying mok ma Anheri. ⁷He nga'ar te didak kang, te titam won, phing, titi ma kang nyinag rwam, taka mumur nying te ne'er wu mur he ti ma kang mbiring ki ti rwam ma mumur. ⁸Mi won nyina sa pha'ar nag tika mi Umurta hen geh. Kiwa kayong, mi won nyina gi mi manji gu'ng ma mumur nying gi mi yerem, mi phar ma ring bohr. ⁹Mok ka he phing Anheri ma Ubangiji Yeso Anmasihu neer. Yoh wa rima wok, bi cang rima wok huruk, gi tema wok huruk numong he cang taka g'bubum ¹⁰Tih yong mi tyak wa hen won hang ka zi'zin wa hen, ki'kasan na ka hadan he sa yiphik hwen'ang geh, he dak kang he mur tii. ¹¹Kwanji nang phig nying, wor ka he dak sumun kang taka mumur mati tih, Num dak he kwanji wor ka he ki mur'ti. ¹²Ka he ki tam kang mati'tih wa hen jek wa hen sise, cang hwen daka hang wa ying sha cang hwen ka hang sawa yin geh. ¹³Yong sa ng'ngarak ma bohr taka makyau nying geh. Dak nang giiri ming. ¹⁴Gb'gbum nying ma sumun nawa hem daka ma mur. Giiri gb'gbum namang phagn wa hen hwen ka he mir gih he gbum giiri. ¹⁵Wa yong wohr ka maki zizikna; a ka wa ying dikdik sama hwenang ka vak geh. Kuma naka wa ying bwasing sa cang wa'a geh. ¹⁶Wu won gu Num awin, ka na gu Titus kang wohr giiri mumur ka mi ti wa hen. ¹⁷Sa se kukusi ne'er geh phasi baring mumur giiri titi numong. bi te nying ma mumur kang numong. ¹⁸Wu ki dak taka yoma temek kama phing Num taka shishak mbiring ka rwam numong phasi won ming. ¹⁹Sa yong nong shwak geh, yo ma sha'ar ma cun gu cang rima shishing titeh ma Anheri ka wu ki dak gi wu daukaka yo Num taka titi jek neer. ²⁰Wu ti shushu gi nemgbak sa nabaring phiphinik titi mah Anheri ka wu ki kp'ang. ²¹Kih wa kang neer wu ti bum mi'mangar, tohm ma Num nong shwak geh tohm ma ring. Wu ki dsak manga hang taka bah, wu ki manji gu ti'teh, giiri numong rwam ding ming wa fwesh. Wa numong Num Num dak ki kang rwam ding ming. wa phagn ka wa Titus, wa temek shishing nang, mwan shishing ma rwam te nying. Ma manga neer shishak nong ma dak bah. Ma nami gum tama Anmasihu. Ki wa kayong, phasi ba'nang mumur, phasi ba shishak hwen ka dak wu nuphur kang titih nying.

9 ¹Mok ma sujada tama ring taka kang zizerem, sa wa hen tutur kohr, won me zizik wa hen geh. ²Mi ki phing kang nying, ka mi nuphur kang tama ring Makidona. Mi won ba Achaia ki kig kusan na, didak kang nying kp'ang namang dak ba ma ti rwam ³Mi dak wa hen mimanga neer gi nunuphur kang neer sa cang wa'a geh, gi he cang ma shiri wohr ka mi wun he ti. ⁴Kasa ka yong geh, ka hang Makidonia bi takami gbum hen k'parapash he ki si sa ti shiri, ti baring wiir swi-mi sa won hwe'ang titi nying geh. Mok ka mi dak kang ma hen. ⁵Mi pha'r jem mi kang mi won wa hen mi'manga mi bi te nying mi jiphi kang nying nyinyi ma bum ka he won he tih. Yong cang ka yong mok ma fuish ka wu bi te nina ba ring bum, sa hwen wuwa'r geh. ⁶Wun ding wa yong; Hang ka rai kwas kur kwas hang ka rai mok ma fuish kpa'ning fuish dikdik. ⁷Nem'gbak bi wohr ka kang mur'gu. Sa bing ma kang kikan, sa pha'r tika ma dak gu done geh, Num mur ring ka ma bing ma kang jek. ⁸Num wa ma nyi ka mur dak fuish babu'u mok hen, gi ma g'barab, mbiring bubum. ⁹Wohr ka ma zizik, ga-phik saba'r numong na ba taka na ka ma tasi mumurong. Giiri numong te na sa phun geh ¹⁰Yo ka naba taka ku'kwar phiding taka fufoom phing bing na wa hing phiding rirai g'bibing. Ma kur be'er hai babu'u mok giiri namang. ¹¹He wa ma g'bubum jijek ta'mbak gii he gaphik gu nemgbak. yong dak ring ma won awin tama tiak ma Num mok wiir. ¹²Sa mok ma taka kang hwerek tama Num nong shwak geh. ¹³Mok ka ma vak ki mangji hen, he phasi te sujada hen ma he na gu nang Num g'um ma mumur nying he nyish bum viving yag mok ma won ma kristy. He ma he na gu Num g'um teh gigaphik te pha'r bu'borok cwen te namang taka nemgbak. ¹⁴Ma namang Num Num ma pha'r hen, ma ti wa hen manjik. Ma ti nyina mok ma wok ma titih nying. ¹⁵Wu won gu Num awin mok ma hwen daka na baring ka ge'r wu'won neer ya'ng.

10 ¹Mi Bulus, mi zik ma titi nag ma mumur ma ring taka swa ma Christ. Mi wa ma swa ying te nying, mi wa ma nunuphur kang titi nying aa? ²Mi kusi hen, ka mi wa taka hen, mi sa mur nunuphur kang geh taka didak kang. Pha'ar

mi nuphur kang tama taka ka ma phar ti ka wu ti mok ma ku yeer neer.³ Wu ti pha'ng ma ku yeer neer, sa wa huhum ma yeer ge.⁴ Bum mok ka wu hum ying sa wa ma ku ge, ma wa ma kukuk ying fwet wa ma nyi ka mwash bum living mbiring ma shak gugur daka bing wu wa'r bum.⁵ Wu mwash mbiring bum ka sawa ma Num ge.⁶ Wu tuhr mbiring titam kang ka sa cween ma Num wu bang ba cween ma Almasihu. Wu ki tuhr cang wu hukunta na ka sa yising nyi ge, kasham ka he yising nyi nying wa mbiring.⁷ Pha'ar nang bum ka wa nyi nyih nying. Ka hang ki mur nyi wun wa yo nung wa Almasihu yo tuhn'ag kang numong yo wa ma Almasihu ka na wu wah.⁸ Ko wun mi nuphur kang bwash ma nyi ka wu wa ying, ka Num na baring wu mwai hen ying, sa wun wu mwashak hen ge. Mih sa ti swi ge.⁹ Mi sa mur cang phar wun mi dak hen didiring ma zizik yishi nag.¹⁰ Mok na ring bor ma wun, zi'zik yishi numong wa siak'siak kukuk kodosh. Amma yeer nya'an wa rakatak. Won numong sa wun yi'yising ge.¹¹ Ring yong phing nag wun hwen ka wu wun yishi neer ming nim ka wu sa yong, wu ti wohr ding ka wu wa yong.¹² Wu sa dus titi neer taka hang ge, wusa phasi wu geer yaka ni'naba titi na'mang gum ge. Ka ma manji titi namang yeer namang nyi nyi nang gi ma dus titi namang yeer namang, masa gbum phiphinik ge.¹³ Wusa ha'n nuphur kang geer geh. Ki wa ka yong wuti ka yong nong wohr ma kukuk ka Num nabaring wu tih, Ma bwash ka kai wiir.¹⁴ Wu sa sai ge ka wu bi te ning. Wiir nong wu sun bi te nying ma bishara ma Almasihu.¹⁵ Wu sa tasi ma nunuphur kang ma mwa'a rwam ma bor nying geh. Ki wa ka yong, Num dak nu'nuphur kang nying ti gung, te titi rwam neer ki wa titeh fwet.¹⁶ Wu dak kang nyina gi wu bang won ma Num titeh ka wa nyinyi ma nying. Wu sa nuphur kang ma rwam ka ma titeh ma taka hang ge.¹⁷ Ka hang wu nuphur kang, ti mok ma Ubangiji.¹⁸ Mok ka ba hang ka ti gu titi numong rwam no'ng wu mur gu. se hang ka Ubangiji wun won titi numong.

11 ¹ Mi mur he kuk taka mi mboh naming. He kuk'kang taka mi. ² Mok ka mi ti huph ma hen. Huph nang wa mok ma 'num' titi nying, ka mi wa hen ankawani ma kpu'pang rurong nying. Mi phin mi sa ti wa hen ankawami ma wen kyang ka tur titi numong cween zizerem" ma Almasihu" Mi diring nim hang rima tuhm disi teh ma kiph numong, ti tam kang nying pha'ar sa wa cween giiri taka manjik ma Num. ⁴ Ka hang bi ki wun Yeso bing hang ka gee'r yong ka wu tam mok numong. Da ka he se whr hang ka geer yong. Da ka he se titam mok kwa ka geer yong a'ag. Na ki sha'r nying. ⁵ Mi ki dak kang, mi sa wa su'un geh bo'or ma yong ka ma phing ba shushuruk ma Manzani. ⁶ Da mi sa gbarap mi geh. Titi ma titam mok ma Num, misa rasa gibarab phiphing geh. cu'cween ta-mbak mbiring wu wun gu nembak yong" Mi ti phiphinik ka mi tak titi nang pha'ar mwig kiyang gi he gbum gum? mok ka mi tam wa ⁸ hen mok shuruk ma Num kpi'tak. Mi ti ba shishak boor Kwace tih siseh wuwok namang tema hidima. ⁹ Nim ka mi wa taka hen mi wa wa'a mi sa tuhr hand ing kor won na mi geh. Mi'manga nang ka ma nig Makidonia ma phan mi. Mbiring hwen ka mi ti mi ki dak titi nang mi sa turh hang ing kuhr ba. Mih ti ka na. ¹⁰ Ka giiri ma Yeso Kristy wa tenag nu'nuphur kang nag sa can shau gus ma Achaia. ¹¹ Mok shang? mok kami sa mur hen geh? Num phing. ¹² Na ka mi ti mi can ki ti gi mi shi cween ma taka ka ma mur cween ka ma mur can wohr neer ma bum ka ma Nuphur kang. ¹³ Wuhr ring na ma Apostle phak, Rwam phak nung ma ti, Masa Apostle ma Yeso Kristy geh. ¹⁴ Sa hwen n'nga'ar nyi geh, rima tuhm ma mur won yo wa Maneka ma n'nga'an sii'n. ¹⁵ Sa hwen n'nga'ar nyi ka tiphi nimong ma wun ma wa tiphi giiri. Ma gbum hwen ka ma ti ¹⁶ Mi sa won gbibing, hang sa tam kang won mi wa mbuh geh. ka hang tam kang phar mi pha'r mi wa mbuh gi nuphur kang bwashig. ¹⁷ Hwen ka mi won ma nu'nuphur kang jijek mi sa tam wuhr ka Lord wun-mi won ka mbuh. ¹⁸ Ka ring jijek ma nuphur kang wuhr ma ku yeer, mi ma mi nuphur kang. ¹⁹ He sheket, ta mbu'bu' he ti kiph. ²⁰ He dak gu hang yi ka dak he mwimwing didak yeh, ka yo gbanak hen, ka nuphur hen, na gu titi numong gum, wur'phuk hen biir. ²¹ Mi won gu swi neer won wu'saka sumun ma tih'tih na geh-ka hang nuphur kang-mi tahm won pha'r mbuh-mih ma mi nuphur. ²² Ma Ibraniyawa? mi wa. Ma Is'arilawa? Ma wa ma kika ma Ibrahim? ²³ Ma wa tiphi ma Yeso kristy? mi wuri phaa'r mi sa tohr jek geh. mi geer nim rwam kukuk, mi wa tung gb'gben, Juju'r sa wa ma mimanji geh; mi pharing cu'cween ku'kwai dikdik. ²⁴ Nig Jews mi se zwar wu'wuk nig ba nyinang. ²⁵ Kasa taa'd ma wuruph mi ma horong, ma tak mi ma mataa'r kasa nyinang. Kasa taa'd mi hu konikone ming. Mi ti nim nyi-nang taka su'n ciciu ma nyi. ²⁶ Mi shin wok wok, mi hwakan su'song, mi ying wok ma tieok, makyau wok ma ring'nang, makyau wok ma Gentiles sajem yii bah makyau wok ma kuko viviving, mi yin wok ma ywai hai viviving, su'song, wok ma mi manga pha'k. ²⁷ Mi gbum titih nang ki ti rwam makyau fwet. Sun sa wa ma titam bah, mi sa na'ruh geh, yung taka whu'r nyih, mi shirim nyih nim numong sa wa ma titam geh. Sisia mi sa mwan. ²⁸ Yong sang'ang, tihtih nang ta'ring ninim mok ma shishak mbiring. ²⁹ Ne nung sa kuk geh, mih mi kuk? ma ki dak ne kpiding mi sa rak tuh geh? ³⁰ Ka mi nuphur kang, mi nuphur ma kang ka phasi rwat rwat ma yeer nang. ³¹ Num taka Daa ma Ubangiji Yeso, yo nung ka mwarang sa sang gu geh, phig mi sa phak geh. ³² Damaskus, Gwamna mo'hr ma gum Aristus dak ma kin Damasku, gi ma tuhr mi. ³³ Mi sa ti'tign kpok ming, busuk katugn mi wihr tee wok numong.

12 ¹ Done mi ti mwarang, ko dashike sama riba hwenang geh. Mi sa nga'arak ti Wahayoyi taka Ruyoyi tama Ubangiji geh. ² Mi phing hang ka wa haming ma almasihu, ka kusan wuk dak ning ka ki hadan da wa ma yeer da sawa ma yeer geh oo'h mi sa phing geh, Num phi'ng. ³ Mi sa phin riphinik ding geh-da wa yeer ming, da sa yeer ming geh, Num phin. ⁴ Ma ki kpang gu ma bang Firdausi yising madaukakan Al'amura ka ba hang ka phing wun. Madadin ma wohr Riphinik na mi ti mwarang. ⁵ Madadin ma titi nang mi sa ti mwarang geh, sai-dai mok ma kumamancina. ⁶ Ko mi mur nuphur kang, sa cang wa'a bah, mok ka mi cang ki tam giiri. Mi guje mwarang gi hang nying sa k'pang mi pha'ar mi ge'er hwen ka yo phar ko yising te nang. ⁷ Mi guje gu mwarang mok wohr gagarumi ruyoyi. Gi mi sa kpang titih nang twang bah. Ma nami bum yong yeer nang. Manzo ma rima tuhm mak mi yau, gi misa kpang titih nang twang jijek bah. ⁸ Mi kusi Ubangiji kasa ta'ad cun mi yong'aag. ⁹ Won mi'Anheri numong sha'r te numong mok ka wa te ma Kumamanci kukuk saa win. ¹⁰ Kiwa ka yong mi cang ki gurushe mok ma Anmasihu, haming ma kumamanci, da shishi'nim teh, da titasi, da mimanji te ma kajiri, da

nawaya. Gi he gbum sisisia kang. Mi tohr kuk fwet¹¹ Mi cang mbuh, hen nong he tilasa minang, jem phang he naminang gum, mi sa tohr taka taka na kama phing shushuruk ma Manzanni geh, mi sa hwenang geh. ¹²Wuwun ma anama ma Manzanni ma bi cicuw nying, ma wiwin ma ti te nyinang, anama taka hen ngi'nar nyin taka rwam shushuruk. ¹³ Wa mok shang he cang taka reshi muhiminci titih ma shishask boo'r mok ka mi sa cang wa hen kukuph kur geh? Ti minang nyinang ma mumwash yong. ¹⁴Pha'r mi ki ti shiri mi bi te nying ma kasa'a ta'ad, mi sa ca wa hen kukuph kur bah; mok ka sa bubum nyin nong mi mur geh. Amma hen nong mi mur. Domin sa ma'r nong ma ti ba ma he'neh tanadi geh. Amma ma He'neh nong ma ti ba ma'r tanadi. ¹⁵ Mi ti mwarang phiphan buikatu nying, ko kai mi nawa hen nzor ka mi mur hen, jijek, gi mih ma mur mi bwasi? ¹⁶Wohr ka kiwa, misa nawaita wa hen geh. Amma mi wa rima kiph, mi nog mi tur hen ma yaudara. ¹⁷ Mi nophur hen tama taka na ka mi daktye nying? ¹⁸ Mi dak Titus te nying mi dak mimanga boor girih. Titus nophur hen? Da wu sa shin wuhr nyinang ming geh? ¹⁹ He pha'r ka mbiring cicang neer wu kare titih neer te nying ning? Tohm ma Num, tama Almasihu wu wun shang'bak gi he gbum kukuk. ²⁰ Mi diring nim ka mi bi mi sa tohr gbum he'n wohr ka mimur geh. Mi diring he sa gbum miwohr ka he mur geh. Mi diring kila he gohr, he ti huph, nunuphur kang ma bwan, kikashi bring kang, tam won titih ma ring, titi bum babu'u nying. ²¹ Mi diring ka bi, Num nag dak mi sirbik titih nag te nying. Mi diring da me grieved ta ma ring dik dik ka ma ti zi sa wa numu bah, ma sa yasak zizerem geh taka yiyasak hin taka rwam viviving ka he tih.

13 ¹ Bibinang te nying ma kasa ta'ad. Sha ngbak ka he ti gbumna ring phu ko ta'ad ma cang wa hen yii nying. ² Mi ki tam noho tak ring taka kang zi taka buhr nim ma phu ka mi bi, mi sa won ying; Mi sa tohr bi, misa nga'arak ba hwenang geh. ³ Mi won wa hen yong mok he yasak han ka dak wa hen yii dawon dakami tamnyinang ning tama Almasihu. Sa wa kwak tenying geh. Kuk ma han te nying. ⁴ Ma nuphur gu kon ming mok ka sawa ma kukuk geh ki wama nzor ying tama kukur ma Num. Wiir ma wu sa kuk geh te numong. Wu cang taka yo wok ma Num ⁵ Manji nang titi nying da he dak kang. Manji nang titi nying. He sa phar nang Yesu Almasihu wa yeer nying geh? Wa yeer nying, sa dai ma sa mur hen geh. ⁶ Mi wa nyinyi nying mi won wa hen he ring ma mur wiir. ⁷ Mi yi manki tami Num won masa gbumhen ma hen living geh. Misa won he bi he phar tika ki win mimanji geh, Maimako kayong. miyi manjik he ti nang hwen ka wa cweenmangar, phasi tika wu kihumimanji ding. ⁸ Wu sa phing ti hwen nang nang ka sa wa giiri geh. Hwen giiri nong shuwak ⁹ Wu ti mwarang ka wa sa kuk geh he kuk wu ti manjik geh he wiin mbiring. ¹⁰ Mi zik bum yong ka mi sa taka hen geh mi sa tohr siak hen siak siak geh mi sa borok kor taka nyih daka Lord namimi geh mi mwai hen, misa harak hen tig geh. ¹¹ Ma mgbeg numong, mimanga, ti nag mwarang, ti nang rwam mok ma Sabuntuwa, tasi yiyeer nying, mure nag yi yeer, cang nag taka suwa'a. Num'ma suwa taka mwarang wa taka hen. ¹² Won gu nang ne'mbak nyi ti nang sumba ma ma kang zizerem. ¹³ Ring taka kang zizerem mi won wa hen nyi. ¹⁴ fwesh ma Ubangiji Yeso Krist, mumur ma Num, taka dudus titi ma wur ma Num cang taka hen mbiring.

Galatians

1 ¹ Yong wa Bulus Manzo nu, Manzancina kwa, sa be tama reng-nyge da tama riphinik, nugu ne tama Yeso Almasihu taka Num Da'a ka yo nung burok gu tuneng. ² Mi taka ma temek nang ka mi wa yong gyere, mi zizik wa hen kilisiyoyi ka he wa yong Gatatiya. ³ Alheri be ta nyen taka cicang jek ka ne tama Num Da'a ner taka ma Da'a ner Yeso Almasihu. ⁴ Ka yonung naba wer titi numong mok phiphinik ner kasham ka cun wer tama kaph vivi yong-ang, wa ma nufi ma Num taka ma Da'a ner. ⁵ kpa'kpang twang cang gugung gugung. ⁶ Mi te nganga'ar-nye jijek ka he harmet saser he siyak bishara bi hang daban. Mi te nganga'ar nye won he sa harmet nyen tama rina ka phin hen tama Alheri ma Almasihu. ⁷ Ba bishara bihang, amma ring hang kama wai kama haram hen ma mur kasak bishara ma almasihu-ang. ⁸ Amma da wa phang we nung da Malaika ka ne twang be te wa hen shela bishara bing hang ka sawa wer nung wer te wa hen-nge, wa tete-nge. ⁹ Tika ma tumung ka we won wa hen, yong nyeneng mi sa won wa hen, "Ka hang te wa hen shela bishara bihang kwa ka sawa na ka he se taner gye, wa tete-nye. ¹⁰ To yong nyeneng mi yasak mi shaida reng da Num? mi yasak mi gamshe nung-aa? wa nyena nugu kokari ka ma te yong won mi rengnugu, mi sawa tephe ma Almasihu ge. ¹¹ Mi mur he phing bishara ka mi te shela numung sa ne tama reng ge. ¹² Mi sa se tama riphinik ge, hang sa gbaraph memi ge ka gunu wa ka na nugu, tama rasing ma Yeso Almasihu nung be memi. ¹³ Hen ki yesen shishin kami te tumung Yahudanci ming ka mi te kwazon mi tsaananta ba Ikilisiya ma Num ger Misali-ang kuma mi kasak gu-ang. ¹⁴ Mi ba nyenye-nyenye Yahudanci meng mi ger kaph nang-ang. Kwazo mi ger tete soo ma taka Da'a-ang. ¹⁵ Amma gashi Num yo kpang tama ya'a nang. Yo phin mi mok Alheri numung. ¹⁶ Yo phasi memi ming numung, mok mi te shelar numung ci'cween ma al'ummai, phingnyena masa tam won taka yeer taka mek ge. ¹⁷ Mi sa bai Urushalima ge tama taka na kama sun cang manzani mami. Ka gunu wa nyena nugu mi hadan mi bai Arebiya, mi ba phen tumung mi be Damashku. ¹⁸ Kusan ma' ta'at hadan-ang mi bi Urushalima mok mi pheng Kefas, mi cang phu'u ma nim suk ma ta'at. ¹⁹ Amma mi phar manzani hang ge Yakubu nu shuak, manga ma Da'a. ²⁰ Phar nyenye ma Num, sawa phak mi te hwen ka mi zizik wa hen meng ge. ²¹ Mi phen tumung mi bai Lardin Suriya taka Kilikiya. ²² Har lokocin ba hang ka pheng mi tim ikilisiyoyin Yahudiya ka ma wai Almasihu meng. ²³ Amma labari nang nu shuak ma yisen, "Rinna ka tsananta ba tumung wer yong-nyeneng yo nu te shelar giri ma tumung ka gunu mwashak-ang. ²⁴ Ma kpang Num twang mok mi

2 ¹ Tumung, kusan wuki dak ning hadan ang mi phen Urushalima phu ma Barnabas. Mi kpang Titus taka mi. ² Mi phen mok Num phasi menu won mi phen. Nugu mi gabatar ba ma shelar bishara ta mi te ba ci'cween ma al'ummai. Amma

marina kama dak ba kwa ka ma kpang ba ma wa shushuruk mi tam ba won mi te nyena mi tabatar ba won sawa shushu banza nu mi te ge, da mi ke te shushu banza ge.³Ko Titus ka wai taka mi, Baheline, hang dakgu tilas won she' kuk ge.⁴ Won yong wanak ne tama manner taka phak ka ma be ci'ween ner dadaden ma be phar yancin ner Yeso Almasihu meng. Ma te marmarin ma maishe we'er tephi ma doka.⁵We'er sa naba titi ner kasa nyinang ge, mok giri ma bishara cang sawa haharmak ge mok hen.⁶Amma ba taka na kama phar ba ma Muhiminci masa gbum memi ma hwen hang ge. ko da bama wa mane sa yi kang nang ge. Num sa se ma rina ka reng ma ger mur ge.⁷Ka gunu wa nyenna, nugu ma phar ma ke name mi shelar bishara ma taka na ka masa te kaciya ge. Tekka na kama nagu Bitrus shela bishara ma taka na kama te kaciya.⁸Gama Num yo ka te rwam nyii ma Bitrus mok manzanci bamba taka te kaciya, ngena nung yo te rwam nyii nang mi bamba al'ummai.⁹Ma Yakubu, Kefas, taka Yahaya, ba ka ma pha'r ba taka mwai ikilisiya, ma phing alherin kama ma namemi, ma naba werr wok yiyi ma dudusti phuma Barnaba, ma te nyena nu shuak mok werr we bai tama al'ummai ba kuma ma bai taka taka te kaciya.¹⁰Ba ma mur werr dak taka teken kang. Mih ma mi mur tena nyina.¹¹ka kefas vba bai Antakiya, mi te gugorr nyenye-numung mok ka yo nu kasak.¹²Ka kefas sa yi beer taka al'ummai bek gi bebe ma reng ka ma ne tama Yakubu. Amma ka reng bana ma be, nugo ngarak kuma yo cun titi numung tama al'umman. Yo dereng bana ka ma mur kaciya.¹³Ka nanyena Yahudawa bur ka bawai gyere ma siyak mcween viving numung. Mok ma na nyena Barnaba yo siyak munfurci namang.¹⁴Ka phar masa siyak giri ka wai bishara meng ge, mi wongu Kefas nyenye namang biring,"ka nuwa Bayahude nute shishi nes ka Alummai ka gun shishi ma Yahudawa, nu teka tere nu tilasa ba Alummai mate cecang ma Yahudawa?¹⁵Wer ka we wa memar ma Yahudayawa, sawa "Alummai taka te vivigye; ¹⁶He phing, masa baratar ma hang mok ma rwam ma sharia ge. Ka gunu wa nyena nugu ma baratar ma wer mok ma di'dakkang Yeso almasihu meng. Wer be Yeso Almasihu meng, sawa mok ma rwam ma sharia ge domin mok ma rwam ma sharia hang sa gbum baratarwa ge.¹⁷Amma ka we yasak Num barata ma wer Almasihu meng, we gbum titii ner teka taka te vivi kenan, Almasihu cang teph ma vivi-a'a? Ka bwasing! ¹⁸Ka misa phen mwai dedak kang nang titii ma sharia, dedak kang ka mike nagu sun, mi phasi titii nang rina titing sharia kenan. ¹⁹Mok ma sharia mi mashan'a, mok mi shishin wur ma Num.²⁰Ma giaye mi phuma Almasihu, sawa mi nung mi te shishin ge. Amma Almasihu nung te shishi nyii nang. Shishi ka mi te yong gyeneng wa yeer meng, mi te ka na mok dedak kang ma mwaing Num, ka ye nung mur mi naba titii numong mok mi. ²¹Mi sa te seer ma Alheri ma Num ge, domin ka adalci wanzu mok ma sharia nugu kukwai ma Almasihu sawa hwen hang ge.

3

¹Hen Galantu'ua ka sawa ma kipheng ge! wa yii vivi ma ne be nuphur hen? Ashe, sawa Yeso Almasihu ka ma nuphur koon meng ma phasi wa hen yii nyen ge?²Mi mur mi yong a ta nye nu shwak. He seh Ruhu mok ma rwam ma doka da mok ma dedak kang nye ma hwen ka yisen?³kiph nyen sawa jek ge nyemeng? he yiphik ma Ruhu, he phen kuma he kwanje yeer meng-aa?⁴He dak bubum jijek nye'nye-nye kpatak-kaa-kawa kpatak na? ⁵To yo ka nawa hen Ruhu, taka rwam taka iko cicween nyen, te na mok rwam ma sharia da mok yiyisen taka dedak kang?⁶Ibrahim yo dak kang tama Num, kuma ma lisafta gu yong Masayi ma Addua.⁷Cween na he phing ma rina ka ma dak kang, mawa mwaing mwaing ma Ibrahim. ⁸Nassi ke pheng nye-nye won, mok didak kang Num baratar ma Almasihu. Ma te gu Ibrahim shela ma bishara buu; Tanes nung al'umma ma te gbugbum" ⁹Kasham ka na taka na kama dak kang, mawa taka gbugbum taka Ibrahim ka yo nung wa rima didak kang.¹⁰La'ana wa titi ma taka na ka dangana ma rwam sharia. Gama wa zizik, La'anne nung wa riphinik ka sa rang ma hwen ka wai zizik biring littafi sharia meng ge, yo aikata ba mbiring. ¹¹Yong nyeneng wa ngaan, Num sa baratar ma hang mok ma sharia ge, domin"rima adalci sher mok didak kang; ¹²Doka sawa tama di dak kang nung wai ge. Amma ka gunu wa nyena nugu'yo rinna ka te bubum na shari'a meng, te shishin mok ma sharia"¹³Almasihu cun wer tama la'anar ma shari'a yo be cang la'anne na mok wer, wa zizik, la'anan nu wa rina ka ma sargafe gucorong ma koon. ¹⁴Hwen ka dak nyena, albarkan kawa curong ma Ibrahim be be al'ummai ka mawa Almasihu Yeso meng, mok wer we gbum sise alkawarin Ruhu mok didak kang.¹⁵Ma'ner mi tam won yong bisa ma ka'idodin ma riphinik. in ka ring ma te yajejeniya, hang sa gbanak ko dak corong ge. ¹⁶Yong nyeneng, ma won gu Ibrahim nung aljkawaran bayong taka shan numung. Sa won gashan ge" ma manufar ma wa jijek; amma ka gunwa nyena wama nyenang nu shwak," ma zuriya nes" ka yo nung wa Almasihu.¹⁷Yong nyeneng wowon yong. Shari'a ka be ma kwisan 430 ma suun, sa kawar ma alkawarin ka Num tabatar ma suun buu ge.¹⁸Domin inka gadon be mok ma shsrin nung, sa torpha be mok ma alkawari ge. Amma Num nagu Ibrahim yo kpitak mok ma alkawari.¹⁹Shang dak nungma naba sharia? Masa dak na meng mok ma meng mok ma kokasan nes, har sai shan ma Ibrahim na kama te ba alkawarta. Ma kaddamar ma kukuk ma sharia'aa neng tama mala'aku, ka neng tama ma tsakaci. ²⁰Yong nyeneng dai ma tsakanci yo nufin riphinik ka ger nyenang-ngaa, mbiring ka na Num wa nyenang nu.²¹Sharia te huph ma alkawarin ma Num-aa? ko bwasing! mok'inka ma nagu tumung sharia nung phing naba nzor, babu adalci ne phang tama sharia yong. ²²Ka gunu wa nyena, nassi yo gbeng bubum mbiring kar'kashin ma zunubi. Num te yong mok alkawarin numung ka war wer mok ma didak kang Yeso Almasihu meng gbum ma naba taka na ka ma dak'kang.²³kamin didak kang bi, ma gbeng wer kuma ma tsare wer taka sharia har babai wahayin didak kang. ²⁴Ne kana shari'a cang hwen ka bang wer har sai Almasihu bi, Domin be gbum baratarwa tama didak kang.²⁵Yon nyeneng ka didak kang bibih, wesa tor karkashin ma hwen bebang-gye.²⁶Mok hen mbiring hewa mwing-mwing ma Num nu mok didak kang nyen almasihu Yeso meng.²⁷mbiring nye ka te wa hen baftisma Almasihu meng, he suturce titii nyen ma Almasihu. ²⁸Ba Bayahude, tephe ka yantace, ba rurong ko Almasihu Yeso meng.²⁹Inka hen wa mwi-mwing nu Almasihu nu, hen wa shan ma Ibrahim nu kenan, magada mok ma alkawari.

4

¹Mi wohn ka rima yiyi ban yau wa mgb'a'arong, sawa kwa taka tephe-gye, ko yonung wa rema kakashe bubum na. ²Ka gun wa nyena, yo wa wok ma taka tegu jagora taka amintattu har sai nim ka rima memargu dak. ³Wa ka na nyena lokoci ka we tohr mwimwing, ma kasjhe wiir kang meng ma sisin ma kaidodin ma teer yong. ⁴Amma ka lokoci be te magar, Num dak mwing numung, memar ma hiin memar karkashi ma sharia. ⁵Yo te nyena we sa yanci matsayi ma mwimwing. ⁶Mok hen wa mwi'mwing Num dak Ruhu ma mwing numung ki kang neer; Ruhu ka phing nya'an, "Abba, Daa". ⁷Mok yong he sa tohr tephe gye, he wa mwi'mwing; ka he wa mwi'mwing, Num ki dak he cang taka yiyi bum-yau. ⁸Suhn ku, ka hen sa phingNum hen wa tephe tama taka alloli taka naka anihin sawa alloli gye ko bwasin. ⁹Amma yong nyeneng ka he phing Num, ko kuma, yong nyeneng ka Num phing hen shang dak he sa phen he bai sisin ma kaidodin na ka sawa ma kukuk taka m'bani gye? He mur he sa phen cang tephe ka ne tama kuu? ¹⁰He kashi nzor nyen ma masamman, nwaar phepheyang, lokotai taka kukusan. ¹¹Mi dering hen. Mi dering won tika mi te rwam kpetak cicwiu nyen. ¹²Mi kwesi hen maner, he cang tikami, mok mi m a mi cang tika hen. He sa teme mi hwen hang-nye. ¹³Amma he phing won mok ma rashin cecang jek mi te wa hen shala bishara kuu. ¹⁴Ka gunu halin ma yeer ka mi wai-meng zahiri bing wa hen mem'maak, he sa shinin mi gye ka hen watsar mami. ka gun wa nyena, he se mi tika malai'kan ma Num, taka mi wa Almasihu Yeso nu ma titii numung. ¹⁵Kasham kana, yong nyeneng mwarang nye wa shang? Domin mi shaidar hen, ka wa mai yauwa nung he kwakwalo yiinye, he namemi. ¹⁶Nugu, mi cang rima kikashe hen mokka mi won wa hen giri-aa? ¹⁷Ma yasak hen ma himma sa'wa mok ma alheri han-ge ne. Ma murma gaphi hen taka mi mok he siyak ba. ¹⁸Jin mi ta mgb'aak ma ti himma mok memangar, sa'wa kayong-nyeng mi wai taka hen-gye. ¹⁹imwing nang bubwas, mok hen mi wa riren ma memar meng kuma sai almasihu be gbum kukuk nyii-nyen. ²⁰Won mitor taka hen mi kpang kor bing domin tase titii-nye kwarai. ²¹Won minang, hen ka he ti marmari he be karkashin ma shari'a he sa yisen hwen ka shari'a won gye? ²²Wa zizik won, Ibrahim wama Mma'arong phuu, nyenang wa ma tiphe ne, amma nyenang kuma wa mwing ma hin giiri. ²³Hwen ka we phink wa yong, mwing na ka tiphe mar wa menar ma raphinik nu amma mwing naka hin giiri mar wa memar alkawali nu. ²⁴Ma tam wa hen bubum yong cween ma kwatanci tika yong, hin bayong mati tika alkawarai nu ba phuu. Nyinang alkawari ne mat'ar sinayi nu. Mar mwimwing ka mawa tiphe. yo nung wa Hajaratu. ²⁵Yong-nyeng, Hajaratu yo nung wa mat'ar ka ne sinayi ka wa Arebiya. Misali won wa ma Urunshalima ma yong-nyeneng, domin yo wa cicween ma bauta taka mwimwing numung. ²⁶Amma Urunshalima ka wa corong hin girii ne, yo nung wa rema memar wer. ²⁷kasham ka wa zizik, "Ti mwarang, nuhin bakarariya, nu ka nu kese phing memar. Ti shewa ma mwatang, nu ka nu kese tanak memar-gye. Mok mwimwing ma bakarariya mawa jijek, ma ger hin ka wama rurong-ngaang. ²⁸Yong nyeneng, maner tika na ka Ishaku wai ka na nung wer wai, wato mwimwing ma alkawari. ²⁹Nochi rin gaa, yo rena kama mar cween ma riphinik yo tsananta gu rena kama mar cween ma Ruhu. Yong-nyeneng wa ka na. ³⁰Amma wa shang nu nasi won? "kukuk kang ma tiphe taka mwimwing numung. Mok mwing ma tiphe yi phiphinik phuma mwing ma hin girii gye. ³¹kasham kana mi'maner, we sa wa mwimwing ma hin na kla yo nung wa girri.

5

¹Mok yanci nung Almasihu yo yantar ma wir. Rang ma kukuk sa tor phenang kang'in ma tephe meng-nye. ²Phar nang, mi Bulus, mi won wa hen won ka ma te wa hen kaiya, Almasihu sa cang wa hen hwen'hang nye ko wa cuin tah mbak. ³Ka na nyi na ming mi shaida gu sharia biyaya mbiring. ⁴He gaphe ma Almasihu, hen mbiring ka ma "baratar" tama sharia. He hu daga anheri. ⁵mok tama Ruhu didak kang meng, we cang gabagadi ma adalci. ⁶Almasihu meng kauya ko sawa kauya-gye ba hwen hang. Da dak kang nu te rwam tama mumur nung geer ma muhimmanci. ⁷Tumung he rang mangar, we ne nung dak he rang ma tete biyaya taka di dakkang ang? ⁸Rinjarwa na ka dak he te na, sa nee tama rina ka phin hen-gye. ⁹Yisti kang nu dak kuli mbiring phuphun. ¹⁰Mi wama gabagadi game ma hen ka hewa Daa meng won he sa tam kang ma cwen hang nye. Yo rina ka haram hen wuu hukunci ko yo wa ne. ¹¹Maner, ka mi tor te waazin ma kayau nung, moik shang nung yon'yineng ma tsananta meni? Ka wa nyina nung matar sanadin kpakpedin game ma gicciye ke ragargaje. ¹²Mi fata ma rina ka ma kasak hen ma harmak titii namang ma cang babani. ¹³Maner, Domin Num yo phin hen tama yanci, sa kpang nan yanci na cang wa hen hwen ma yeer-gye. ka gun wa nyena nugu mok ma mumur he te ba ma tomok hidima. ¹⁴Kashm ka na shari'a mbiring winek nu doka meng nyi'nang "mur makwabci nis" ¹⁵Amma ka he nuphuk taka memirshi ma tonok, te na swa sa hallakar nang ma tonok geh. ¹⁶Mi won, he shin Ruhu meng, he sa win ma sha'a woyin ma yeer gye. ¹⁷mok yeer ma te huph taka Ruhu ma kukuk, Ruhu kuma te huph taka yeer. Mok ma rina ma kasan taka ma tungwa. Mok ma na he sa te hwen ka he mur te geh. ¹⁸Amma ka Ruhu siyak hen, he sa kar kashi sharia geh. ¹⁹Maner rwam ma yeer sa wa nyina geh. Bunu ma almajiran kikan, rashin Tsarki mumur bum ma teng yong. ²⁰Bautar gumkon, kajiri, rima gugor jayaya, huph, bwan, yiyinye, kajiri, tsattsaguwa, hamaya, hassada. ²¹Hassada, phephen, pheshen taka tarzoma, taka wur bubum yong. Mi gargade hen, tika ma tumung ka mi gargade hen won ma rina ka mate wur bubum na masa gaji mulki ma Num geh. ²²Amma mumwing ma Ruhu wa mumur huhwerek kang, salama, nyinang, tetejek, nagarta didak kang. ²³Tawali'u, taka tetur titii. Ba mok hang jka gbum ring ba yong. ²⁴Ma rina ka mawa ma Almasihu Yesoma guiye halin ma yeer taka mar marin numung taka miyagun sha'awayi. ²⁵Ka we cang Ruhu meng, we te shishin taka Ruhu. ²⁶We sa cang taka kpang titii twang geh, cakunar ma temek, ko we te huph taka ma temek.

6

¹Maner, ka tur riphinik na cwin ruhu ma tawali'u meng, nu te swa ma titii nis mok mima kada huu mememak meng. ²He kpang tetase ma tonok, tete kana nung he wenek sharia ma Almasihu. ³Mok ka phar tika yo wa hwen'hang

geh dase titii numung.⁴ Sai ne mgbak memak rwam numung sa'annan yo gbum hwen ka yo we nuphur kang-ee sa memak titii numung ma hang-geh.⁵ Mok nengbak kpang ring ma titii numung.⁶ Rina ka ma gbaraph gu, wajib nu yo yi amfanin ma bubum memangar mbiring taka rana ka gbarab gu. wajib nu yo yi amfanin ma bubum memangar numung mbiring taka rina ka gbarab gu.⁷ Masa dise hen geh masate gu Num ba'ageh. Hwen mbiring ka riphinik rai, yunung be girbi.⁸ Mok yo rena ka rai dadi'ar zunubi yo be girbi hallaka, amma yo rena ka yo rai Ruhu mang, yo girbi nzor madawami tama Ruhu.⁹ We sa gaji tete hwen mangar geh, mok lokoci we be ka we girbi we sa gaji geh.¹⁰ Kashsam kana, nim ka we gbum cwen, we te gu nengbak hwen mangar. We te hwen mangar mussamman ma rena ka mawa shan ma didak kang.¹¹ Phar yishi kami zizik wa hen ma wok nang.¹² Ma rena ka ma phase wa hen kang jek yeer meng masa tilasa hen he te kaciya. Ma te kana nu shwak mok masa sananta ba mok ma giciyen ma Almasihu geh.¹³ Mok ka ba ma rena ka ma mur mati wa hen kaciya mok ma nuphur kang mok ma yeer nye.¹⁴ Ngaarak sa cang mi nuphur kang gehsai da mok ma giciye ma Yesu Daa nir Almasihu. Te numung nung ma giciya teeyong tanang, mi kuma ma teeyong.¹⁵ Mok kaciya ka sawa kaciya geh sawa hwen hang tanang geh. Ka gunu wa nyena, halita phiyang numa muhiminci.¹⁶ Tama taka rena mbiring ka ma we cang kai'da na meng, ngarak cecang jek tama jinkai ma cang taka ba njong ma Isra'ila ma Num.¹⁷ Nig yong ba bai nyenye hang sa tam mi nyi geh, mok mi kashi tabbai ma Yesu yeer nang.¹⁸ Alherin ma Daa neer Yeso Almasihu cang taka Ruhu nyen, maner 'wa nyina'

Ephesians

1 <<<<<< HEAD¹Bulus mwing ma Yesu Almasihu ma Num tama reng ka ma tur titi namang tama Num ka mawa Afisa kama tie giri titi tama Yeso.² Ngarak alheri cang taka hen tama cuang jek ka nie tama Num Da'aner Daagiger ner Yeso Almasihu.=====¹Bulus, mwing didak ma Yeso Almasihu ma Num, tama reng ka ma tur titi namang tama Num ka mawa Afisa kama tie giri titi tama Yeso.² Ngarak Alheri cang taka hen, taka cween jek ka nie tama Num Da'a neer Da'a gige'er neer Yeso Almasihu.>>>>>> d952bb903957f134946560c51198bb535d82baf2³Kpakpang twang cang tama Num Daa Daagiger ner Yeso Almasihu. Yo nu nabawer gbaagbum ma shagbang sabar ka wa jui ka wa twang Almasihu ming.⁴ Kafin Num mwai teyong, num cun wier ka wier dak kang tama Yeso. Yo cun wier mak wier cang ma kang zezerrrem cicang nier wier sa gbum phiphinik nyenye numung-nge.⁵ Ma mumur ma Num nang da kpang wie cang mwainmwaing numung tama Yeso Almasihu. Tie namak mumur kang numung tie hwen ka mur.⁶ Hwen phaphar Num se burok twang mak phapakang twang ma alherin numung. A yong wahwen ka nabawier ma wok sas mok ma rina ka murgu.⁷ Yeso kristi ming nang wie gbum wawar mak ma miik numang, gbanakba wier phaphinik mak ma gbagbum ma alherin numung.⁸ Yo naba wier alheri yong babuu phaphing numung ming.⁹ Num phasi ba wier giri ma bubum ka ma deden ma shirin numung, mak ma hwen ka mar phasi Almasihu ming.¹⁰ Ka lokaci bie ka kwanji shirin numung, Num bing bubum biring ka wa twang taka tienga Yeso ming.¹¹ Ma cun wier Almasihu, Almasihu ming we cang taka yiyi bubum ma Num. A tie ba wier shirin yong shiri numung ming ka tie buu, yo tie babum mok ma mumur numung.¹² Num tie ka na mok wier wiesher mok pkapakang numung. Wier nanag wa nyee nyee ka wier wie gbum dak kang Almasihu ming.¹³ A Almasihu ming nung wier gbum yiyisin won ma giri won wawar wier tama Yeso. A nnaming nung wier mr giri ka hitim ce wier ma jiu ma Gum ka won buu,¹⁴ jiu nung wa hwen ka wie yi kafin wier ba gbungu. Yong nung wa pkepkangu twang.¹⁵ Kasharn ka na, ka yisin won ma giri nyen buu tama Daa Yeso taka mumur nyen tama ring kama dak ba moky, ¹⁶me dak hen kang gugung me yi manjik mok hen a manjik nang ming.¹⁷ Me yi manjik won Num DaaYeso Almasihu, Da'a mangar nawa hen jiu phaphing ta rasing ka he phingu.¹⁸ Me yi manjik yii ma kang nye burit he phing phiphing nyen. Me yi manjik mak he phing sabar ma mulki gaden numung tama taka ka ngaarak mok yo.¹⁹ Me yi manjik he phing kukuk numung ma shuruk numung ka sa sang nge ka wa yeer neer ma wier ka wie dak kang. A shuruk yong wa tama wram ma kukuk numung.²⁰ Yong nung wa kukuk ka tie wram Almasihu ming nim ka Num yer gu a tungneng yo dak wok yiyinumung twang.²¹ Yo dak corong ma gugum mbiring, shuruk, kukuk taka wur titiyak. Yo dak Almasihu sawa kaph yonung nung shuk ge, taka kaph ma bebe.²² Num dak bubum mbiring a warwam ma Almasihu. Yo nung wa shuruk mbi ring bubum ma ikilisiya ming.²³ Ikilisiya wa yeer numung nu, a yo nang wunek bubum mbiring taka ciciun mbiring.

2 ¹Nu he ki kwi phiphinik yen meng taka vivi yen. ²A namang nu he ti shishin tika teyong. He te shishin yen mok ma gum ma mimyong twang jiu gong nu ti wram yer ma mumueng ka ma kuk titi. ³Tumu wer wa tika takana ka masa dak kang-gye. We siyak when vivi ka yeer mur. Wer ti titam kang ma riphinik taka titam kang nier. Mok ma dabia ma muemueng ka king bwan ma num, tika rig-bur.⁴ Num wa rima kang jek. Mok mumur ka ti ba wir. ⁵Mok ka wer ki kwii ner phiphinik mong, a bing wir zor phiyang mong taka Almasihu. Mok ma alhiri a war wir. ⁶Num borok wir gire a dak wirchang yinang taka Almasihu Yeso. ⁷A ti yong mok zamanai jijek ka mawi be a phasi ba wir gbogbum ma Alheri numung tama Yeso. Yo phasi ba wir yong tama Alheri numung.⁸ Mok ma alheri ma wor hen mok dedak kang yong sa ne taner gye kpitak ka ne tama Num, ⁹sawa mok wram gye mok ma nna ha sa nuphur kang gye. ¹⁰Wer wa tite ma wok nunung, halitatu a Almasihu Yeso ming wi ti wram mimagar kaNum na ba wir, we ti shishin ming.¹¹ Kashan ka na we tam kang wer wa tumu al'umai nu ma dabi'ar ma yeer. Ma phin wir "Ka wir tornzur" when ka ma phin nzur yeer ma riphinik yonung wa when ka riphinik ti ma wok numung.¹² Wir wa gagaphi taka Almasihu locaci na, Wer wa bare taka Isar'ila, wir wa baki na ma wa'adodi ma alkawarai. Wir sa phing himing gye. Wir sawa ma Num-ming teyong gye.¹³ Yo yeneng wir wa taka Almasihu Yeso ka wir wa tumung sising ta Num, ma bingwir huhwit numung mok ma meikma Almasihu.¹⁴ Yonung wa cicang jek ner. Yonung dak when phuu cang yinang. A yeer numun ming nu mwashak ka tanga ma huuph ka wir ti

taka temek ner. ¹⁵Yo gbanak titam mok ka wa ma kukut a sharrudda yo halitta riphinik phiyang a yeer numung. Tite ka na bing ciang jek. ¹⁶Yo tie kana sumuk riphinik phuu ka mawa yeer ma cang yinang tama Num tama gicciye. Mok ma gicciye a beshek huuph ka wa ciciu namang. ¹⁷Yeso be bi tam wa hen mok cicang jek hen ka he wa sising taka hen ka he wa huhwit. ¹⁸Mok ma Yeso wir phuu ka wir jwii yinang-ming wir wa ma ciun ka baa wir tama Daa. ¹⁹Kasham ka na hen giring hen wa yinang, he sawa bare gye. Nugu hen wa mumwuan ta ka ma rina ka ma dak mok ma wram ma Num. Hen wa mumwuan taka ba. ²⁰Taka na kama muai ba njongong ma bur ma manzani taka annabawa. Almasihu Yeso kami-numung nu wa mataar mumuai. ²¹A yeer numung nu mumuai kukun ma ti gung tika haikali haming ma Num. ²²A yo ming nu ma muai hen biring hacang manzani ma Num a jiu ming.

3 ¹Kasha ka na nu, Mi Bulus, mwing sarka mok ma Almasihu mok ma hen gireng. ²Mi tie zaton he yisin mok wram shuruk ma alherin ma Num ka namimi mok hen. ³Mi zizik wa hen mok marasing da ka ma tam memori. ⁴Yong nung wa dadak kang dadadan kami ziik wa hen bwasi yishi nang ming. Kasham ka he tam titii ma yong, he phing basira kawa dededen kang ming kawa titii ma Almasihu. ⁵Ka tumung ma kisie phasi baring mike phasi ba manzani taka annabawa when ka ma dak a Ruhu ming. ⁶A yong wa bishara ka madeden-nang al'ummai ma cang mumuan kak yiyi gado taka wir, guguph-yeer ma yeer yinnang. Mumuan ma dudus mok ciciu ma ma alkwaaran Almasihu Yeso mok ma bishara. ⁷Mok ma yong cang tiphe mok ma phiphing a alherin ma Num ka name mok ma kukuk ma ikon numung. ⁸Num nong name phiphing yong. Mi nong mi ger mwabwas ciciu ma taka na kama cun ba mok ma Num, mi ti ba al'ummai bishara a titi abugbum ma almasihu ka sa sang-gye, ⁹mi phasi ba reng when ka Num mur ti biring, ka wa tumu dadadan ka Num dadan-ang, yo nung ti bubum biring. ¹⁰Kashan ka na, mok malkilisiya, takaa kukuk taka gum ka mawa twang ma phing hikima ma Num ma tom kukwa. ¹¹Yong cang bisa ma dawwamammen nufi ka zartar ciciu ma Almasihu Yeso Daa ner. ¹²A Almasihu ming wir wa ma gabagadi ma dama, ma amincawa mok ma giri nir tanumung. ¹³Kasham ka na mi kusi hen sa huu na kang moka ma mkyau ka mi wuu mok hen a cang when nunuphr kang gyin. ¹⁴Kasham ka na mi wuur ram kiis nang tama Daa, ¹⁵kamok yo nung ma phin phe-phe ka wa twang taka teng. ¹⁶Mi yi manjik mur wa hen mok ma yalwa ma wadatar ma dawkakar numung, he kuk jijek ma kukuk mok ma Ruhu numung, he kuk jijek ma kukuk mok ma Ruhu numung. Ka wa nyi ngyen. ¹⁷Mi yi manjik Almasihu cang kang ngyen mok dadak kang kang ngyen. Mi yi manjik he sorok niring teng jijek mumur numung meng ¹⁸we cang mumur numung meng mok he gbum phiphing, he takaa ta ka siyak Num, a shaang nung wa zurti, taka ngan, taka rot ma mumur ma Almasihu, ¹⁹mi yi manjik mok he phing mafificiyar mumur ma Almasihu ka hadan phiphin-ngang. Ti nang ngyina gie ma wunik hen ma wuwunik ma Num biring. ²⁰Yong-nyineng nu hang nuwa ma kukuk ka nu ti when biring ka wi kusi mok ma kukuk ka wa yeer ner, ²¹daukaka a tabata tenumung a iklisiya ming mok ma Almasihu Yeso babai tama kaph har abada abadin Amin.

4

¹Kasham ka na a nye ma shuruk nang ma mweng sarka ma Daa. Mi kusi he ti cicang ka cancanci phaphin ma Num ka phin hen. ²He cang ma matukar tawaliu da sahihanci taka nyinang. Hese yeer ngye ma murmur. ³Ti na kokari he cang yinang Ruhu ming yeer ma cicang jek. ⁴Yeer wa yinang taka Ruhu wa yinang ka ma phin hen mok dadak kang yong yinang. ⁵Adaa yinang, dadak kang yinang taka baftisma yinang, ⁶Num wa yinang Adaa wa yinang biring. ⁷A ne gbak ma nagu baiwa ka Almasihu nagu. ⁸Inde ka won nassiwon: "Ka hadan bai twang yo siyak ma tiphe bauta ming. Yo naba ring phiphing." ⁹Shaang nung won, "Yo bannen? Ma won yo siir be teegog yong? Yo ka siir nang wa yo ka banen birbishin twang. ¹⁰Yo ka siir nong wa yo ka banen birbishin twang. Yo ka siir nang wa yo ka banen birbishin twang. Yo ti yong mok winik hubum biring. ¹¹Almasihu naba ring phiphing tika yong, manzani, annabawa, taka won ba ring bishara makiyaya, taka gbagbarap. ¹²Yo ti nyina mok shiryar ma taka siyak Num mok ma hidima ma mumaai yeer ma Almasihu. ¹³Yo ti yong mok dadak kang ner yinang ba kai ma phiphing mwing ma Num. Yo ti nyina sai we be ti shushuruk, tika na ka ma keba wunik ma masayi na ma falalar Almasihu. ¹⁴Yong cang ka na won wer sa tor cang ka mar kikiang-gye. Masa tor haram wer gye. Wakana mok wer sa tor siyak gbagbarap mem ma takanegye taka makirci taka takaa kiph ring taka phak. ¹⁵Ka gun ka na wer won ba ring giri mumur meng mok we ti gung tafarkun meng biring ka wa twang. Yo ka wa shuruk Almasihu. ¹⁶Almasihu yo nung dus yeer ma taka dak kang biring. Yeer wa dudus tama ko shaang ka wa yeye, moka yeer ti gung mwai titi numung mumur ming. ¹⁷Kasham ka na mi gusi hen a Daa ming won, sa tor ti na wur shishin ka al'ummai ma ti azanci wofi ming ka sawai ma anfani-gye. ¹⁸Ma ti sun titam kang namang ming. Mawa bare ma zor wuur ma Num-mok ma jahilain ka wa nyiii namang mok ma kukuk titi namang. ¹⁹Ma sawa ma sui gye. Ma dak titi namang ma riphinik ma te kazamtattu wram ma kowacce zari. ²⁰Sawa yina nung he gbarap al'amaran ma Almasihu gye. ²¹Mi won kanang he ki yisin titi numung. Mi won ka nang ma ke gbaraph wa hen yoming, tika dadak kang ma Yeso wai. ²²Dole he mur shishin ygen ma tumung, to pkangash riphinik. Pkangash riphinik nung kasan mok buri vivi numung. ²³Tak nan riphinik pkangsh-ang ma dak hen he cang phiyang a Ruhu ma lamarin-ygin ming, ²⁴te nang ka na he sorak riphinik phiyang, ka teka Num. Ma hallitta gu adalci yisen ming taka tsarki taka giri. ²⁵Kashan ka na ngish na phak-ang. "Won-gu tonok giri" mok ka wer wa gugup yeer ma taka te mek. ²⁶He te buan, amma sa te nang zunubi gye. ²⁷Sa ngarak num ba yin teng he sa tor te buan-gye. ²⁸Nu hang ka nu te tiyoke, sa tor te tiyok-gye. Nyena nugu, a te wram. Yo te wram ma wok numung a gbum when ka naba kaka tikin-ming. ²⁹Wowon gagaphe sa wurik nye yen-gye. Ka na nugu sai ingantattu ka ma we naba taka yisen alheri. ³⁰Sa kasak guna Ruhu ma Tsarki ma Num kang-gye mok yo nung ma hiltimce hen mok ma nim fansa. ³¹Wasar na ma kang

sang-ang, taka hasala, taka buan, taka huhwang yeer-ang taka tankiya taka shi shinin-ang biring ma viving.³²Te ba ma tonok jek, cang taka tausayi kang, yafe na ma tonok, taka Num Almasihu ming gafarta ba wer.

5

¹Kasham kana cang taka mur Num, tika maing meing numung kama mur yeer narnang. ²Cong nang murmar ming teka Almasihu ka mur wer, yo bang titti numung sadaka taka hadaga tana Num mok wer hadaya magar ulhen ka Nan se.³Mem taka Babu vivi biring vivi kokasak masa yisen cicu ngen gye, yina nung jen ba taka siyak Num ⁴He sa teik hatsa gye won mbausa ko alfasha bana ka masa jem gy, nyina nugo, we cang bubwat.⁵Mok na we phing, masa gbum taka mem, taka na ka masawa ma tsarki gye, ko take hadama wate ta bauta ge gum kon masava ma gado mulki ma Almasihu ming taka ma Num gye, ⁶A hank sa dus hen ma won wofi gye. Mok ma bubum na nang bwana ma Num be titti ma kangararren moinmoing. ⁷Sa dus na titti gire-gye,⁸He wa tunu soon, yong nyong nyeneng he wa ngangaan yeer ma dad. Nugu he te shishi teka maing maing ma ngangaan. ⁹Mok amfani manga ngan nu pkang alheri jek taka giri. ¹⁰He bidar haen ka daate malarang nummung. ¹¹Sa dak nang wok wlrana ka sanla ma halen hang gye taka uhan sun ger bing ngan. ¹²Mok bubum ka te dadadan wa hwen saui ma bing ngan.¹³Hwen biring ka ngangaan phasi ma phar ba. ¹⁴Mok hwen ka ma phasi a cang ngangaan. kashan kana nung ma won, "Wanak, nu kanu naraa, wanak aiui ma takaa kukui, Almasihu ngan njoroong nesi"¹⁵Kasham ka na, he te sulaa ma shishen ngyen. sawa teka taka na ka ma sawa ma phiphing-gye shin nang teka takaa phiphing. ¹⁶Phar nang teang ka he te wran ma lokaci yong sawa nnim jek gye. ¹⁷Sa cang nang buubuu-gye. Nyina nugu, he phing shaang nuwa nufi ma Daa. ¹⁸Sa te na shushu ma nyi ma inabi-gye, a kasak nyi-bur. Nugu he wanek ma Ruhu mai Tsarki. ¹⁹He tange, yeer-gyen wo ma zabura-ming taka hwhuam ma rohaniya, he tak huam ma zorgyen tama Daa. ²⁰Gugang he dok kang mok bubum biring itiya ma daa yesu taka Nam Daa ming. ²¹He sarayadda titti-gyen taka yonok ashurak ma Almasihu ming. ²²Hin, te bana ruoong gyen sala a teka he te Daa. ²³Mok ka ruoong na ala shuruk ma hiin nummung teka Almasihu nung ala shurak ma ikilisiya. yo nang wa rima waer yeer. ²⁴Kashan ka ikilisiya ma te gu Almasihu suaa. Nyina nung ade hiin ma te ba ruoong nanang a shaang ming-mgbak. ²⁵Ruoong mur-nang hiin-nyen teka Almasihu mur ikilisiya dak titti numung mok baa. ²⁶Yo te nyina mok tsar kake gu. yo ngaph wer ma yingongaph won. ²⁷Yo te nyina mok a nangu titti numung ikilisiya mangar, sawa ma tabo ko cikasa ko hwen hang teka na, mok a cang ma tsarki sawa maaibi gye. ²⁸Nyina raroong ma mur hiin namang teka yeer nanang yo hang ka mur hiin nuning a mur titti namung. ²⁹Ba hang ka hwang titti nunaning Amma phik ge a mur gu hide Almasihu marikilisiya. ³⁰Mok ka ma wa guguph yeer nummung³¹Mok na riphinik ngarak wrana numung ba ma hene numung ba nerephet gu hiin numung. baa phu ma cang nyinang". ³²Yong wa asirin giri wa gageei gung anna mi won yong gane ma Almasihu taka ikilisiya numung. ³³Biring ka na, a ne mgbak dele mur hiin numung teka titti numung, a hiin ma dole a girmama ruoong numung.

6

¹Maing maing, te banang ma tanu biyaya a Daa ming ka yong wa nyina. ²"Nagu tanu ba ma jen shuruk" (Doka kuu nung wa yong taka Alkawali) ³"Ka na nung he gbum albarka, mok nnaa nyen te rot teyong." ⁴Ka na, hen madaa sa dak nang maing maing ma te bwana-gye, dak ba nang ma te gung dodorin won ma Daa ming taka gargadi numung. ⁵Ti phe, te ba nang ma daanyen ka mawa teyong biyaya he naba shuruk taka da da-ren ma kang giri. ⁶Te ba nang biyaya sawa mok ka phar ba gye mok he hwerek baa kang. Gun ka na nugu he te ba biyaya teka he te gu Almasihu. Te nufi ma Num ka ne kang nyen. ⁷Te nang hidima ma kang biring, teka he bauta gu Daa sawa ring-gye, ⁸phing-nang won hwen ka riphinik te biring phar tete numung tama Daa ko nuwa tephe ka yantacce. ⁹Hen ma daa, te nan worgong taka bororin nyen, sa na ba nang daran-gye, phing nang won yo kawa Daa namang, taka hen nyinang watwang, phing nang ta yo sa phasi tara gye. ¹⁰Mgbeng, he kuk a Daa ming taka kukuk ma ikon numung ming. ¹¹Kpang nang bum mok ma Daa, mok he phe-rang ma dabarun ma shaidan. ¹²Gamahuhum ner sawa ma wii taka mik-gye. Amma wa taka ma ikoki taka ma milkoki taka mahukunta ma zamani ma sun yong taka rundunai takaa sun ma mugunta ma samai. ¹³Mok na, he kpang bum mok ma Num, mok he pheng rang ma kukuk num vivi meng. ka he kwanje te shaang-mgbak he rang kukuk. ¹⁴Kashan ka he reng ma kukuk. Te na ka na ka he kwanji jiphi yeer giri meng he yafa sulke ma adalci, ¹⁵te na ka na ka he ke kwanji jiphi kikis-nyinang ma shiri babang bishara salama. ¹⁶A hwen meng biring kpang nang mgbong ma giri, ka he beshek kibau taka kara ma mugu biring. ¹⁷Kpang nang kwal-kwalin wuwar taka guun ma Ruhu, na nung wa won ma Num. ¹⁸Taka wur manjik ta gbak taka kukwese he sa yi manjik gugung a Ruhu meng. Ma lamiri yong, he sa kashe yong ma kukuk taka dadamek kang ting kusi mok ma taka siyak Num. ¹⁹Yi mina mi manjik, mok mi se sako duk sa'adda ka mi burok nye-nang. Yi mina mi manji mi gbum gubagodin dayayyanar dadaden giri ma bishara. ²⁰Kasan ma bishara mi jakada sarkoki meng, yadda ameng mi tamwon gabagadi yadda takamata. ²¹Amma mok he phing shishin nang taka yadda ka mi wai, tikikus mang kkaunatace da amintacce tephe a Daa, meng. Yo sanar wa hen ma hwen biring. ²²Mok ma dalili mi dakgu tenyen, mok he phing al'amaran nir, kuma mok he gbum ta'aziya a kang nyen. ²³Ngarak salama a cang taka ma tonok, mumur taka giri ka ne tamaNum Daataka Daa Yeso Almasihu. ²⁴Alheri cang taka ma rina ka ma mur Daa nir Yeso Almasihu taka mumur ka sa kwei gye.

Philippians

1

1 Bulus ma Timoti tiphi ma Almasihu Yeso,ba mba re mbiring ka maki cuntiyak ma Almasihu Yeso kawa ma wa Filibi, taka phar Ikliisiya taka dikon. 2 Ngarak alheri ca taka hen ma cica jek ka ne tami Num da ner ma Ubangiji ner Yeso Almasihu.³ Mi bwat gu Num nang nim ta gbara ka mi phe hen kang.⁴ Nim ta gbak kami te wa hen mbiring manjikn, ma ka hwerek nu mi te manjik.⁵ Mi bwat ma mumunuk ntiti nyen wun ming ka he yiphik be yo nyining.⁶ Mi pheng titi ma yong, yo ka yiphik rwam jek te nyen ba nyenye ba kwanji nim ma Yeso Almasihu.⁷ Wa titer mi yisin mbiring mok he wa ka nang. Hen mbiring he wa mwan mumunuk titi taka mi alheri mi Num ming kama dak mi purus taka rerang te kashe bisahara. 8 Mok Num pheng, ka mi dak kang ma hen mbiring mok ring ma mumur Almasihu Yeso.⁹ Mi te manjik yong; mumur nyen ba nyenye nyenyne phepheng taka fahimta. 10 Mi te manjik nyina ge he mumak he kpa bubum ka ma ger jrk, he te giri ge mok hang sa ba be titi nyen nimma Yeso ge. 11 Mok ma wenek hen ma mumweing ma giri ka ma gbum ta ma Yeso Almasihu, ka ma borok Num twang.¹² Yo nyining mi mur he pheng, maner wun bubum ka te mi ma ca cween beba nyenye ma bishara fwet.¹³ Mok na, jijiph mi tiyak ma Almasihu dak taka jiiphi nyi mbiring ka ma wa phe ma shuruk taka ring mbiring ma pheng. ¹⁴Maner bor ka ma siyak Ubangiji magbum kukuk fwet mok jijiph mi, ma werek nghan ma be phas ba reng wun mi Num ma sa deren ge.¹⁵ Reng bor ma ba mba reng wun ma Almasihu mi huph taka bwan, bor ma ka jek. ¹⁶Taka ba wun ma Almasihu mok mumur ma pheng wun ma dak mi yong mok mi ran gu bishara.¹⁷ Bor ma ba wun ma almasihu ma mumur titi ma sa te giri ge. Ma phar tika ma mak mi yau yi ka ma jiph mi.¹⁸ Nge wa ka shan? cween ta gbak, mi phakin o da giri o, wun ma Almasihu nu ma te, mi te mwarang ma yong. Mi te mwarang.¹⁹ Mok mi pheng yo be ca cween ka mi werek. yo ca nyina mok manjik nyen, taka rwam ma Ruhu Yeso Almasihu.²⁰ Hwen kami phar mi dak kang sui sa tur mi ge. ka na nyina, ma kukuk kang mbiring tika ninim, taka yo nyining mi bing ngu Almasihu buborok twang hamin ma yet nang misa tor sher da miki kwei. ²¹Mok mi te nang sher wa Almasihu, kukwei wa riba.²² ka ca wun mi ca sher bi buba nyenye ma rwam mi Num mi sa phen ta nu mi kpang ge.²³ Ba phu nyen ma kpa ka nang. Mi mur mi ngarak te yong mi ba ca phu ma Almasihu, yo ger me mi hiyau. ²⁴Ka na nyina cica na sher mok hen jem.²⁵ Mok mi ki gbum mumur titima yong, mi pheng mi ca sher, mi ca taka hen mbiring mok buba nyen nyenge, taka mwarang nyen, bang ggaskiya ming. 26 Titi ma na, rireket nyen Almasihu Yeso ming ger ma sunum mok mi phen mi be te nyen. 27 Te na bubum nyen cween ma bishara ma Almasihu, he te nyina mok ka mi be te phar hen mi sa wa yong mi yisin wun he ra Ruhu nyinang. Mi mur mi yisin wun he te bubum giri mok bangaskiya yong ma bishara.²⁸ Sa deren na hwen ka huph nyen ma te ge. Maki yiphik phar hwen ka mbeshek ba. Te nyen wa hwen ka hen ceto, yo ne ta mi Num. ²⁹Ma te wa hen alheri, mok Almasihu, sa wa ma phepheng Almasihu nu shwak ge, taka mumak yau mok numu.³⁰ He wa ma mumak yau wir nang ka he phar, ka he yisin mi tor ming yo nyining.

2 ¹Da hwen hang ka reng kukuk tiyak ma Almasihu, da hwen ka demek kang ma mumur numu. Da miminuk titi Ruhu. Da tete nyinang taka tete shwai. ²Wenek na mwarang nang ge he ca ma te tam kang wur yong, he wa ma mumur nyinang, he kukun Ruhu nyinang ming he ca ma kang wur nyinang.³ Sa te na hwen hang ma mumur titi taka buborok titi ge. Demek titi nyen he teng he phar wun re bor ma ger hen nang. 4 Ne gbar sa yisak gu titi numu nu shwak ge phar ma re bor hiyau.⁵ Tam na kang mi wun ka ne ta ma almasihu Yeso.⁶ Ka ca mimwai mi Num, sa dak cica numu tika Num ca hwen ka ra ming ge. ⁷Ka na nyina, sa kpa titiu numu tika yo wa hwen hang ge. Kpa titi numu ka tephe. Werek tika riphinik. Ma bgum gu werek tika riphinik.⁸ Demek titi numu teng, ba se kukwei, kukwei kama sherek.⁹ Mok na Num nagu buborok twang ka ger mbiring.¹⁰ Mok tiyak ma Yeso ming rum kis ta gbak dun ting, rum kis taka na ka ma twang taka ma teng taka teng ma teng.¹¹ Mur ta gbak ma wun Yeso Almasihu wa Ubangiji, ma kpukpa twang mi Num Daa.¹² Mok yong taka mumur nang, tika ninmim he siysk ka mi sa wa tumu ge gbak. Yo nyining ka misa tumu ge, te na rwam ceto nyen ma dedering taka huhu kang.¹³ Num nu te rwam yer nyen, te na hwen mbiring taka rwam ka jem gu.¹⁴ Te na bubum mbiring wun sun taka sesarak sa yin ming ge.¹⁵ Nge he ca re ka masa gbum kekasan hang te nyen ge, taka giri, mumweing mi Num ka ma te hwen jek. te na nyina ge he nghan tika te nghan teng yong, cicui ma gugwesh taka reng ka ma sa te giri ge. ¹⁶Kashe nang wun nzor ma kukuk ge mi gbum hwen ka me borok Almasihu nim numu. Nyina nu mi pheng wun mi sa te shusa kpatek nyen ge, nmi sa mak yau kpatak nyen ge.¹⁷ Da ma ze mi tika sadaka hadaya taka bangaskiya nyen,mi te mwarang, mi sate mwarang taka hen mbiring.¹⁸ Nyina nu, he te mwarang, he te mwarang taka mi.¹⁹ Mi nur ni dak Timoti te nyen mwamwash, mok mi ma mi gbum kukuk ka mi pheng cica nyen. 20 Mi sa wa ma hang ka ner ba nyinang ge, ka wa ma hen ka numu. 21 Mok mbiring ma yisak riba namna sa wa ma Yeso Almasihu ge.²² He phe suhm numu, tika tumu ka kashe rwam, te me mi nyina rwam bishara ming. ²³Yo nu mi dak kang mi dak gu be te nyen Mamwash ka mi phar rwam te phee.²⁴ Mi nyina tiyak ma Ubangiji ming mi kama nang mi be mamwash.²⁵ Mi tamkang jem misa dak Abafaroditus te nyen, ma manga nang, mwan rwam taka mwan huhum mok, riphinik ka he dak taka tephe ma bubum ka mi mur. ²⁶Mok mur phar hen mbiring, phirik gu kang ka he yisin yer rin gu.²⁷ Giri, yer rin gu wun kwei. Num kashe gu, sa wa yo kwa ge, mi nyina, mok mi sa te ka phinik titi ma ka phinik ge.²⁸ Nyina nu mi mur dak gu be, mok ka he sa phar gu he te mwarang, mi me werek ka phinik ming. ²⁹Se na Abafaroditus ma mwarang tiyak ma Ubangiji. He phar sum ma rang wur numu. ³⁰Mok rwam ma Almasihu nu wun kwei. Dak nzor numu ge te me rwam mok wenek bubum ka gun he te me.

3 ¹Mbeg numu, maner nang, te na mwarang tiyak ma Ubangiji. Mi sa zik wa hen bubum ba yong sa wa hwen ring te nang ge. Bubum ba yong ma kashe hen ma kukuk. Te na swa taka wuwa. ²Te nang swa ma taka k'kasak te. wer nu we wa taka shekuk. Mok wer nu we te sujada ruhu mi Num ming. ³Wer nu we borok titi tiyak ma Almasihu Yesu, we sa dak kang yer ge.⁴ Mi titi nang mi dak kang yer. Ka hang tam kang wun yo dak kang mi yer, mi ger gu. ⁵Ma she me kuk nim ma naning, ta ma reng Isar'ila, shan ma Biliyaminu, Bayahude ma Yahudawa; wun te tam mok mi wa Bafarisiye.⁶ Te dak titi te

mak ba iklisiya yau. Te te giri te tam mok, ma sa gbum hwen ka ma has mi ge. ⁷Bubum ba yong mbiring ka ma ca hwen ka mi gbum, ma ca huhu tenang mok ma Almasihu. ⁸Wa nyina, mi tam bubum ba yong wa huhu mok phehpang mangar ka mi te gu Almasihu Yeso Ubangiji nang. Mok yo nu mi nyish bubum mbiring. Ma ca bubum ka mi sa gbum hwen hang ming ge mok mi gbum Almasihu, ⁹Ma phar mi hami numu. Mi sa wa ma giri hang titi nang cween te tam mok ge. Mok na nyina, mi wa ma giri ka mi te bangaskiya tiyak ma Almasihu, giri ka ne ta mi Num mok Bangaskiya. ¹⁰Yo nyining mi mur pheng gu taka iko ka wanak, taka dudus titi te mak yau numu. Mi ca ka yo kukwei numu. ¹¹Mok wa tere gbak mi ma mi wanak ka mi kwanji kwei. ¹²Sa wa wun mi ke gbum bubum ba yong ge, da mi ke ca wewenek. Mi sa siyak gbii nyen mi se yong ka Almasihu se mi mok numu. ¹³Maner, mi sa kpa wun mi ke se ge. Hwen hang nyinang ka mi te; Mi te her ma hwen kaki hadan, mi be hoph yer ma hwen ka wa nyenye. ¹⁴Mi ra titi ma hwen ka wa nyenge mi ba gbum phephin twang mi Num tiyak ma Almasihu Yeso ming. ¹⁵Wer mbiring ka we ki nkuk, we tam kang cween yong, ka he tam kang ma hwen bi, Num phas wa hen yong hiyau. ¹⁶Nyina nu, te ka we ke ba bai, ngharak we kashe nyina. ¹⁷Ca na taka gbaraph te nang, maner, phar na jek ring ba yong ka ma shin ka we ke ca hwen gbum gbaraph te nyen. ¹⁸Ring jijek ma shin ba nu mi ke wun wa hen titi nama, yo nyi'ning mi sa wun wa hen ma ven yi tika taka, huph ma shi'sherek Almasihu nu. ¹⁹Mgben nama wa kukwei ka ma sa wanak ge. Mok num mnama wa nyi, buborok titi nama wa sui nama ming. Te tam ka nama wa bubum ma teng. ²⁰Mok wer, cica ner wa twang, te ka wa dak yi ma re ma ceto, Ubangiji Yeso Almasihu. ²¹Be harmak yer ner ka sa wa sum ge dak ca tika yer mi sum numu, te kukuk iko numu dak bubum mbiring te numu.

4 ¹Mok na, mumur maner nang ka mi dak kang, mwarang nang taka rawani nang, cween yong he rang te nyinang tiyak ma Ubangiji, mwan mumur. ²Mi kwese Afodiya, mi kwese sintiki, he ca ma kang nyi'nang tiyak ma Ubangiji ming. ³Nyina, mi sa kwese hen, mumwan taka rwam; gbum mba na hin ba yong. mok we mak yau gere te ba wun ma Num taka Kilimas taka mumwan rwam nang bor, ka ma ki zik tiyak nama kara ka ma zik tiyak ma reng ka ma ba twang. ⁴Te mwarang tiyak ma Ubangiji ninim. misa wun te mwarang. ⁵Ngharak re mbiring ma phar tete swa nyen, Ubangiji ke be hwet. ⁶Sa kasak na kang ma hwen hang ge, he te sha gbak he te manjik, taka kukwese, taka bwat, ngharak jujwese nyen ba ta mi Num. ⁷Cica jek mi Num, ka ger phepheng mbiring kashe nzor nyen taka tetam kang nye tiyak ma Almasihu Yeso. ⁸Mbeg numu, maner hwen mbiring ka wa giri, hwen mbiring ka shar ma nagfu shuruk, hwen mbiring ka wa titer, hwen mbiring ka zerem, hwen mbiring ka ring masa, hwen mbiring ka wa mumuir, hwen mbiring ka jem te wun, ka yabo wa ming, tam kang bubum ba na ming. ⁹Bubum ba yong ka he gbaraph, he yisin, he phar cica nang, te na bubum yong. Num ma cica jek ca taka hen. ¹⁰Mi te mwarang fwet tiyak ma Ubangiji mok yo nyining mgben numu he ger te me bubum. He sa te ser te te me bubum nim ka ma ki hadan ge, cween nu sang ka he te hwen hang. ¹¹Sa wa mok hwen ka mi mur nu mi wun yong ge. Mok mi gbaraph cuica ka wa tere gbak. ¹²Mi pheng ka mi cang ka te kuk, mi pheng ka mi gbum shar me. Cween ta gbak bubum ming mbiring mi gbarab asiri ka mi yi jijek taka cica mi yung, ka mi va ma gbugbum taka cica ma yiyisak. ¹³Mi phen te bubum mbiring te numu, yo ka na me kukuk. ¹⁴Ka na nyina, he dus titi taka mi ka mi sa mak yau. ¹⁵He pheng, he Filibiyawa, wun te yiphik bishara, ka mi ngharak Makidoniya, Ikilisiya hang sa kashe mi tye munuk bum taka tese mi ka hen ge. ¹⁶Ka mi sa wa Tassalonika, he bi mi ka bubum ka mi mur ger kasa nyi'nang. ¹⁷Sa wa mok mi yisak he name hwen hang ge. Titi ma wun na, mi yisak hwen ka bi beba nyenye bum ka he dak. ¹⁸Mise bubum mbiring, mi wayin jijek. Mi ki yir. Mi se wok ma Abafroditus bubum ka ne te nyen. Nunuk susurun mangar hadaya sise ka jem gu Num kang. ¹⁹Num nang wenek bubum ka hemur mbiring titer ma sabar numu sum numu ming tiyak ma Almasihu Yeso. ²⁰Yo nyining ngharak buborok twang ba gu Num tak a Da ner mgben ma te sa mbiring Wa nyina. ²¹Wun mba taka siyak Num nye mbiring tiyak ma Almasihu Yeso. Maner mbiring ka we gere ma wun wa hen nye. ²²Taka siyak Num yong mbiring ma wun wa hen nye, taka phe ma kaisar nu titer numu. ²³Ngarak alheri ma Ubangiji Yeso Almasihu ca taka ruhu nyen. Wa nyina

Colossians

1 ¹Bulus manzor ma Almasihu Yeso, nuf ma Num taka Timoty manga neer. ²Zik ba taka seh Yeso taka ma maner ka we dak kanging wun ma yesu ming kama wa kolosi. Nyarak fuish takahwerek kang ca taka hen cun ma Daa neer. ³We bwat gu Daa shuruk neer Yeso Kristy, ni nim we vak yi wa hen manjik. ⁴We yisin kuk kang nyin wun ma Almasihu Yeso ming taka mumur ka he tiba taka ti rwam ma Num. ⁵He wa ma mumur yong mok didak kang gbi gbiing titi ma bum kama borok wa hen cween twang. He ki yisin hwen di'dak kang na gbi gbing wun giri takja Bishara. ⁶Na ka be wa hen Bishara na masi mwi mwing, phen bi tiak teh yong mbiring. Tika na nyina yeer byin mok nim ka he yiphik yisin, he gbaraph titi ma alheri ma Num giri ming. ⁷Yo nung wa bishara na ka he gbarab tama Abafaras mwan rwam ner yo nung wa rina ka we mur gu titi rwam ma Almasihu mamok ner. ⁸Abafaras wun ba werr mumur nyin ruhu ming. ⁹Mok ma mummur na ka yiphik nim ka we yisin nyina wu sa nyara yi wa hen manjik geh. We ca ki kusi mok he ca ma phi phing kang na Num kiph ming taka phi phing ma rohaniya. ¹⁰We ca ti yi manjik mok he shin cween ka jem tama Daa shuruk cween tagbak ka hwerek gu kang we ca tiyi manjik, wun he masi mumwing rwam ming ka he tih, he phen he ti gung phi phing Num ming. ¹¹We yi manjik wun he kuk kang cween ta ngbak iko ma Num ming he tur kang taka titi nyin'ang. ¹²We yi manjik he bwat gu Num ma kang hwerek yo da dak he gbum terr nyina bum ma taka siak Num ma ka hwerek. ¹³Yong nung war weer wok ma jwa, phen phenek weer gum ma mwing numung, ¹⁴Cween ma sha nung we gbum ma wur war titi taka nyi nyaph zi. ¹⁵Yong nung wa wur ma Num ka we sa phar geh, yo nung wa mwing ku ma titi teh yong. ¹⁶Te numung nung ma ti bubum mbiring ka ma wa, kama wa twang taka ting, bu bum ka we phar taka bubum ka we sa phar geh. Daa wa kurusayi ko

mulkoki taka gum taka ikoki, bubum bayong mbiring yo nung ti ba mawa numung.¹⁷ Yo ka'ma numung sun ko shangbak, te numung nung bubum mbiring ma.¹⁸ Yo nung titima yeer ma iklisiya yo nung wa ku, mwing ku ka sun kwai, yo nung ku ma bubum mbiring.¹⁹ Mok na Num hwerek kang wun bum wu wunik numung win te numung,²⁰ Phen munuk bubum bing te numung cween ma mwing numung. Num bing gwerek kang cween mamik ka nyish kon ming. Num munuk bu bum ka wa teh yonbg numung taka bubum ka wa teh yong taka bubum ka wa twang.²¹ Mok na tumu he wa kuyko tama Num, he hwang gu'ang kang taka titi bubum vivi.²² Mwa mwash yong ki munumuk hen yeer numung ka kwai mok hen, ti nyi'na nung dak hen he cang zizerem he sa ca hwen phi phinik taka hwen hi has tom numung geh,²³ Ka he ca ti siak cween kukuk kang he sorok nziat he rang, ka he sa nyarak cween di dak kang nyin na ka he yisin ang geh. Yo nung wa bishara ka ma tam ba ring teh yong. Yo nung wa bishara ka mii Bulus mi cang tiphi numung.²⁴ Mi ti mnwarang ma mak yau nang mok hen, yeer mi ki wunik, hwen ka vak yo nung wa makyau yeer ma Almasihu kon ming mok Ikliisiya.²⁵ Mok yong iklisiya ma cang tiphi mok rwam ka Num name mok hen mi wunik rwam ma Num.²⁶ Yo nung wa giri ka wa ndi'ndindin ku kwisan kaph ka ma hasan, mwamwash ma phasiba ma rina ka ma dak kang tama Num.²⁷ Te nama nung Num mur phasi ba sabar gbu gbum numung cicween ma ring ka masa phing Num geh. Phasi Almasihu nung wa yeer nyin giri ma gum shuruk ka wi bi nyinyi.²⁸ Yo nung wa hwen ka we bi tam ba ring, we sa wurr gu nengbak wun tu we sa gbarab gu nengbak kiph, mok we bang nengbak wu wunik nyi ma Almasihu.²⁹ Mok yo nung me ti rwam ma kang nyi nang mok kukuk numung ka ti rwam yeer nang.

2 ¹Me mur he phin me makyai mok hen, taka ring bur ka mawa Laudikiya, taka ring bur jijiek kama kusi taba phar me yi taka yi geh.² Me ti rwam gi kang namang kuk'ing kame munuk ba mumur ma gbu gbumsabaar jijek taka phi phing giri ma Num, Almasihu.³ Te numung nung kiph mbiring taka phiphing ndindin.⁴ Me wun yong gi hang sa disi hen geh me wun ka kpang kang nyi'ang.⁵ Ko da me sawa taka hen yi ma yi geh amma nu wa taka hen ruhu ming. Me ti mwarang ma phu ma phar hen kuk kang nyin cween ma Almasihu.⁶ Kana ka he seh Almasihu Daa gigeer, shin nang cwen numung.⁷ Sorok nang nziat ma kukuk ki ti hwen ka ma gbaraph wa hen, he nyaar ma wu wun wu bwat.⁸ Keph na yeering hang sa disi hen geh ma phi phin taka kiph mbu shi shin ma ring teh yon geh, ma si siak bubum ma teh yong ka sa wa na Almasihu geh.⁹ Te numung nung bubum ma Num phasi ba weer yeer.¹⁰ He wunik te numung, yo nung wa nyi myi, a ko shang'bak taka gum mbiring.¹¹ Te numung nung ma haramak kang ka teh yong mati geh, ka ma cun ku yeer sa wa wur hi harmak kang ka teh yong mati geh, kama cun ku yeer nu shwak geh, ma hi haramak kang ma Almasihu.¹² Ma ne'ing hen giri titi baptisma, phen yeer numung nung ma yirik hen ma kuk ma gum ma Num, ka yirik Yeso tu ne'ing.¹³ Tumuk ka he wa na nyin mok ma zi nyin, he sawa cicang vivin ming, yirik hen phen nyaph zi nyin'ang.¹⁴ Phisi ku kasan zi nyin ka wa di dak kang taka cucween ma dak weer nyi nyi cun ba'ang mbiring nuphur ba ang kpumgbu kon ming.¹⁵ Cun kuk taka gu gum me teh yong. Nyarak ba nyan zengereng kpa bamba ti yi nasara nama kon shi shenge numung ming.¹⁶ Kasham na hang sa phar titar murung nyin ti yi beer te wuwun nyi geh, da taka phu phar nwar phiyang, taka nim cica phi geh.¹⁷ Yo nung wa wur ma bum ka ma we bi nyi nyi Almasihu nung wa giri nama mbiring.¹⁸ Sa nyarak nang hang ka mur demek hen ting ka dun gu malaika shak hen gbum fwish nyi ang geh wur riphinik na vak yin bubum ka phar ca shu shuruk taka bu bum ka phar ca shu shuruk taka bu borok titi twang yeer namung.¹⁹ Titi nyina sawa nyi nang phu geh. Wa titi nung gu gwaph yeer mbiring taka shi ship mati rwam ma munuk yeer nama nyi nang ma ti gung taka gung ka Num bing.²⁰ Hen ka he kwai taka Almasihu nmok bubum ma teh yong, sha dak he phen he shin pharr he wa taka teh yong.²¹ Sa kashi nang, ko he jing taka he tanak geh?²² Bubum ba yong mbiring mgbe namang ma kasan ka he ti rwam ma bubum ma teh yong taka gbu gbaraph ma ring.²³ Bubum ba yong mbiring ma bi kiph ma yeer ka ring ma shit namang ka nyi nyi be mak yau yeer yau yi. Ma wa ma rwam jek hang ka yeer mar geh.

3 ¹Ka Num nung borok hen taka Almasihu yasak nang bubum kamawa twang, tika Almasihu cang ing wok yiyi numung.² Tamna kang ma bubum ka mawa twang, sawa bubum ka ma wa tih yong geh.³ Mok he ki kwai, nzor nyin wa ndindi⁴ tama Almasihu tama Num. nim bi bii ma Almasihu, ka yo nung wa nzor nyin hen ma he phasi yeer nyin shushuruk ming taka yeer.⁵ Mbeshek na kang nyi ang bubum ma teh yong ming ka kpa yi ang yiasak hin taka mwen hin tongorong, cica zimming, hwen kpu kpa yi'ang; ti dak kang hween vivi ming, taka yi beer, ba yong nung me wa sisiak hwen ka sawa ma nzor ing geh.⁶ Titi ma bubum bayong nung bwan ma Num we bi titi ma taka na ka masa siak cicween jek geh.⁷ Bubum bayong nung heshin tumu ming, he phu he ca ming.⁸ Mwa mwash yong gbanak na bubum ba yong ang ka hu hwa, bwan di dak bubum vivi kang, hahas te, taka wusik ma wun vivi nye.⁹ Sa phak na yeer nying geh, mok he ki cun bubum vivi nkawa tumu yeer nyin.¹⁰ He ki sorok bum ma riphinik phiyan ang yeer rina ka ti hen wur numung ming.¹¹ Na ming nung masa phin hang wun wa ba heleni da wa ba Yahude geh, rima gu garmak kang taka rina ka ma kisi garmak gu ang ku ko, baubawa, da Basikitiya, tiphi da rina ka ma ki warr gu kana Almasihu yi wa yeer nir mbiring.¹² Hen ka ye cang cucujun ma Num, hen ka he wa zizerem maner jiphi nan sisie kang, rwam mu mangar sisie titi tutur kang taka titi nyinang.¹³ Ti nang nyi nang me yeer nyin. Ti gu na yeer nying jeck, ka ma titasi ing ma tungwa nyish nang hang ka na ka Daa giger cang ti nyish wa hen ang.¹⁴ Shuruk numung mbiring wa yong, Ca ti mur na yeer nyin yo nung wa wu wunik taka ku kwanji ma shamgbak.¹⁵ Nyarak nangsisie kang ma Almasihu shi kang byin mok ma sisie kang yo nung ma phin hen he cang nyi nang, bwat nang.¹⁶ Nyarak nang wun ma Akmasihu cang yeer nyin ring ma phar. Taka kiph mbiring, gbaraph nang, guis na yeer nyin me hum, kpukpatiak ma Num tang, he sa take ma kang hwerek tama Num.¹⁷ Ka wa shang ka he wutam nyi taka hwen ka he we tee ti nang mbiring tiak ma Daa giger Yesu. He sa bwat gu Daa Num cween numung.¹⁸ Hin yisin nang nyi taka runu, ka yong ka jem cween ma Num.¹⁹ Rurong, mur nang hinu nying sa nuphur ba nand geh.²⁰ Mar

yising nyi taka tanu sha ming gbak mok yo nung hwerek gu Num kang.²¹ Hen ma rurwa sa mwarshi na kang ma mwi mwing nying ma ti bwan geh.²² Tiphi, yisin nang nyi ma taka tanu ka maseh hen cween ta gbak sawa hwen titi ka ring ma phar ma yiyi nu shwak ka ma hwerek ba ring kang yang geh ma kang zi zerem mok di dirin Num.²³ Shan gbak ka he ti, tina rwam ka ne kang nyinmok Daa gigeer sawa mok ring geh.²⁴ Phin nang wun he seh fuish ma te ci cang tama Daa mok Daa Almasihu nung he siak.²⁵ Rina ka ti hwan vivin sai fwish numung ma wa hwan vivin, mati mumur titi geh.

4 ¹Hen shushuruk ta phi na banang tiphi nyin hwen ka jem he naba. Phing na wunu hen wa ma Daa giger twang.²Cang ti neriphit nang te yi manjik.He sa cang ma kiph manjik meng he sa bwat gu Num. ³Yi na manjik taka wuir mok Num borok cwen mok hasha numung, we tam wun giri ma Almasihu mok yo nung ma jiphi mi. ⁴Yi na manjik gi misa dusun ang ge, me wun ka hwen ka jem me wun.⁵Shin na ma kigh rtaka reng ka ma wa nyan he teh rwam ma mor Num. ⁶Dak nang wun nyin nimta gbak cang mangar kareng ma yisin. Ka hang riphi hen, he pheng ka ge wun gu.⁷Titi ma bubum kami waming, Tikitus waun wa hen. Yo manga mumur nang, mwan shishin nang rwam ma Num war werr. ⁸Mi dak gu te nyi mok yong nyining me mur he pheng makyau ka me wa meng ge nawa hen kukuk kang.⁹ Me dak ba ma Onismus manga jek ner ka we mur gu. Yo wun wa hen bubum mbiring ka shin yong.¹⁰Aristarkus, mwan nang ka ma jiphi wirr phu wun wa hen nyie ba ma ka Markus, manga ma Barnabas (rina ka teh numung nung he yisin umurni; Ka be he se gu wok phu). ¹¹Taka Yesu, ka ma phin gu ma tiak Yestus. Bayong nushwak ka maki harmak kang nama cween jek mwan gum shuruk ma Num. Ma cang hwen didemek kang te nang.¹²Abafaras wun wa hen nyie. Yo na ma ne yeer nyin mwan ram cwen ma Almasihu Yesu nung cang te yi wa hen manjik ma kukuk mok he rang ma kies phu wu-wunik cwen na Num meng.¹³ Me tam wa hen wun titi numung mok ka te rwam ma kukuk titi numung mok ka te rwam ma kukuk titi nyin, mok ma takayong ka mawa Hawudikiya taka taka na ka mawa Hirafolis.¹⁴ Luka mwan ang rima tete shir ba ma Dimas ma wun wa hen nye.¹⁵Wun ba nang maner ka ma wa Lawudikiya, taka Nimfa taka Ikilisiya ka ma wa tumung.¹⁶ Ka nim teh kamatam yishi yong ci cwen nyin, ma tam tika mawu tam ba ikilisiya ka ma wa Lauwudikiya. He phen he ba tam ba ikilisiya ka mawa Lauwudikiya.¹⁷Wun gu nang Arkibas," Te swa ma rwam ka se tama Daa Num, wunik kang.¹⁸Wu-wun nyie yong nei wok nang ma Bulus, Sa te na her ma ma jijifi nang geh. Fuesh ma Num cang taka hen mbiring.

1 Thessalonians

1 ¹Bulus, Silas, taka Timoti neh bai tama Ikilisiyar Tasalonika tama Num Da'a taka Ubangiji Yeso Almasihu, mwaran taka hwerek kang ma cang taka hen.²Ni'nimwe na gu NUm gum, mok hen, we cang te phin hen te yi Manjik ming. ³Wer sa te he'r tama Num taka Da'a ne'r mok rwam ma di dakkang, taka nyi'nan, tu'tur kang tama Yeso Christy.'Ma manga, hen mumur ma Num, mi phen phiphin nyin. ⁵Mok wun ma Num sa be tenis cween ma wun nye shwak ge, amma be ma iko, cween ma Ruhu mai Tsarki, cween ma wu'won giri, he phin wur riphinik ka wer wa ming mok hen.'He cang taka gbaraph te nir taka tama Num, taka wohr ka he se wun cween ma mi'makyau taka mwaran tama Ruhu mai Tsarki. ⁷Mok na he ca hwen phiphar te ma reng Macidoniya taka Akaya kama dak'kang.⁸Mok hen dak wun ma Num nya'ar ti-te fwet; sawa Macedonia taka Achaia, wa mok di'dakkang tama Num bai ti'te, mok na we'r sa wun wa hen hwen han ge.⁹He pha'r ba kama nama ma ban fa'r ma wun te'ning. Ma tam wohr ka he harmit tama Num, cween ma sisiak gumaka, he be saik Num ni'niphi taka giri. ¹⁰He wa titi te kin mwen nomu ka nyin twan, ka wanak tu'nie yo nu wa Yeso, ka cwun we'r bwan giger ma Num'an.

2 ¹Mok hen yer'ying, he pha'n bebe ne'er swa wa kpitak nu'ge. ²He phin mi'mak yau ka mana ba we'r, ma wur wer swi tum Filibi, he phin we'r wa ner ma ku kuk kang mok ge we tam wa hen Hasha ma Num.³Mok na we tam wa hen Hasha, sa wa sun ming ko phiphinik ming ko phak ge. ⁴Wa numo far Num ke dakkang te nir, kuma nyarak Hasha ma rwam numon, ka nanyina we te wun numo. Sa wa mok we wa reng jijek ge, mok be gu Num kang nomu, yo nu mi'mak kang nir⁵wer ki te wa hen mimis nyii, ko kasa nyinan, wohr ka he phing, da yi'phen di'didin ge, Num wa shaida nir. ⁶We sa yasak gum tama reng da te nying ge, da tama reng bor, wa phan ka we yi gum ma rwam nir ma Manzani ma Almasihu. ⁷Ki'wa ka yon, weh demek titi nir ting, ten ying phar hena ka gwis mu'mweng numo. ⁸Mok wun ma Num shwak ka we te mwaran te wun wa hen ge, har ma ti'kak nzor nir mok hen, mok we mur hen.⁹Sah ti nan he'r ge, manir titi ma rwam taka makyau nir, sun taka yi'nyan, we te rwam mok,we sa mur we dak gu han nyin rin titi ge, ka wqe satam wa hen Bishara¹⁰Hen wa shaiada, Num nyi-na, ka we ca titi bubum whohwerek gu Num kang, taka titi giri, taka hwen ka he tam wun titi nan, he dak kang. ¹¹Mok nagbum na phipheng hwen ka we ca titi wa hen, phar Da'a ma mumweng, ka we ca tite gwis hen. ¹²Mok he shin cwen jek tama Num, ka phin hen te cican taka gum numo.¹³Wa mok na nu wu na gu Num gum ninim, ka he sa se wun numu tenir,we bwat gu Num ninim, he sa se wun ma Num pha'r wun ma riphinik ge, mok ma giri ma wun ma Num,ka te rwam yer nyin ka ke dak kang.¹⁴Mok hen mamanga he ca when phiphar ma shak ma Num ka wa Yahudiya tama Yeso Christo, hen ma he makyau, wok ma taka ven'nying, ka we te wok ma Yahudawa. ¹⁵Ka ma beshek Yeso taka tak rwam numo, ma gbanak wer masa nagu Num gum ge, ma ca tite vivi titi ma reng. ¹⁶Ma shak wer tam wun tama ring ge ma gum nzor ge, mok na ma ca tite bubum phiphinik, ka bwan ma Num we kin ba nyine.¹⁷He manir we nyarak hen bwat, ma phiphar ma riphinik sawa ma nzor ge. We dakkang ma mwaran shuruk, we phar tohm nyin. ¹⁸We dak kang we be te nying, mi Bulus sawa kasa nyinan ge, amma ring ma tuhm titi shak-kang. ¹⁹Sha nu we dak kang, da mwaran, da hwen nu nuphur kangnir tama Num Yeso nim be'be numo? ²⁰Nu-no, wa rima gum taka mwaran

3 ¹Mok na wu sa tor tur kang ge. We phar jem we vak mi sun Atina bwat bek. ²We dak Timoti, manga nir, mwan rwam ma Num, ti tam wun ma Yeso, mok wena wahan kukuk kang, we na wa ben sisi kang cween ma di'dak kang. ³Ge han sa hu kang mok makyau yon ge he phin mok yon ma phing wir. ⁴Giri, ka wer sa toor taka hen, we wun wa hen, hwen ka wa nyinye, wun wer wa ma mi'makyau nyi-nye kuma ca kashamka na, ka he phin. ⁵Mok na, misa tor tur kang ge, me dak phar mi mur phin wor didak kang nying, da ring ma tum titi ki dise hen o', ka dak rwam nis ca pkip-tak. ⁶Amma Timoti ning te nying, bin mbaring wer wun jek di dak kang taka mumur. Wun mbaring wer wun yo sa te her ma wer ge, nu-we be tie phar wer, phar ka wer te hok te phar hen. ⁷Mok yon, ma manga, we gbum sisisa kang mok hen, di dakkang nying, titi ma mi'mak yau taka kan phinik nying. ⁸Mwamwash yon, wer wa ma nzor ring, ka we kukkang tama Num, ⁹wa ka wur bwat ka we na nu mok hen. Mok ma wor mwanan ka we gbum tama Num titi nying? ¹⁰We ca tite manjik sun taka yi nyighan, mok ge we phar tum nying, ge we nawa hen hwen ka he sawa'yin ge cween ma di'dakkang. ¹¹We kusi Num taka Da'a mi titi nu-mo tak Da'a Yeso, siak shishinnyer te be te-nying. ¹²Num dak he ba nyi-nye, cween ma mumur yer nying taka ring bor, kasham kan na, we te wa hen. ¹³Te-nyina ge, wur wa hen kukuk kang, ge ma ca tak hwerek tama Num, karing masa tam gbugbur titi nying ge nyi-nye ma Num nim bebe ma Yeso taka ring ka ma siak gu.

4 ¹Ma ngben numo, ma he'r we nawa hen kukuk kang, kuma we gwis hen tama Daa nir Yeso ka he se umurni te nir, cween ma wur shishin ka he te ka jem gu Num, siak nan cween na, he bai. ²Mok he phin umurni ka we nawa hen cween ma Daa Yeso. ³Yon wa mumur ma Num, Num seh hen, wun he nyarak cween ma nina shan taka hin ka masa wa nis geh. ⁴wun hen mbiring he phing cween ka he ris hin jek, ka gbum gum. ⁵We sa pha'r hin ma yi vivi ge; pha'r ring ka masa phing Num ge. ⁶Bwabwas ge ha sa yi amana ma tun'gwa ge, cween han ge, Num wa ri ma phiphan ba tak vivi cween mbiring, kasham ka we tam wa hen, we wun wa hen. ⁷Num sa phin wer we ca phiphinik min'geh amma we ca cween zizerem. ⁸Mok na ring na ka hwan Num 'ang sa hwan riphinik ge, hwan Num ka na ba wer Ruhu nomu. ⁹Titi ma mumur yer, he sawa su'un ming ka sai han zizik wa hen ge Num gbaraph wa hen, wun he mur yer nying. ¹⁰Sawa hwen du'du'sun ge, he te gu ma tonok ka ma wa Macidonia. Amma we tam wa hen, he ca tite nyi'na. ¹¹Mi kuse hen ma manga nan, ca nang shaw, dak na kang rwam ka wa wok nying te rwam mawok nis, ka'sham ka we wun wa hen. ¹²Ge he shin jek, yima phi'phar ma tak na ka masaphing mi ge, ka he sawa ma yun ma gbugbum hwen han ge. ¹³Mi sa muir he ca sun ming ge, mi manir, mok tak na kama na'ro, sa jem kama na'ro cween ma nzor ge, tika rin ka masa madidak kang myinye ge. ¹⁴Ka wer dak kang tama Yeso, kwai phen wanak, ka na nyi'na Num borok tak bana kama ki na'ro. ¹⁵Mok na, we wun wa hen, mok ma hasha ma Num, wun wer ka we wama nzor, ka ma nyarak wer, har nim bi'be ma Num, wa giri we sa sun wanak ma taka ba ka ma sun naro ma wer ge. ¹⁶Num kama no'mu, sir daga twan sir kor shuruk ma Mala'ku, ma ku'kwang gu ma Num, tak na kama na'ro cween ma Num ma wanak. ¹⁷Nugu wer ka we tor ma nzor, ka ma ngarak, taka ba, ma kpang wer wu'ur ming, we ba gbum Num twan, nu;gu we ca nir taka Num. ¹⁸Mok na, we ca jek, we tur yer nir ma wun yon.

5 ¹Mwamwash yo, mokma lokotai taka zamanain, ma manga, sa tohrhwen ka ma zizik wahan ge. ²Mok hen ma titi nying he phin, wun nim bibe ma Num wa ka tiok ka be mi su'un. ³Ka ma wun, cica jek taka kang hwerek, nim huhu be ba ma sa phin ge, ca ka hin kukin mwen. Ma sawa ma cween wu'werek han ge. ⁴Hen ma manga he sawa ma su'un ming geh, he sawa su'un ming ka nim na be gbum hen ka tiok ge. ⁵Hen mbiring he wa mumweng ma yi'nyan'yang sawa mu'mweng ma su'un ge. ⁶Mok na we sa na ro ge phar ring bo'r, we can tak keph teh, we sa tam kang. ⁷Mok tak na ka ma naro mi su'un ma naro, Kasham ka taka wuu teh, tur ba yi, ma phin mi su'un. ⁸Mok wer wa mwemwen ma yi'nyinyan, we cama kiph, we dakkang taka mumur, we dak kang ma nzor ka we gbum be gbum. ⁹Num sa te wer we gbum bwan numo ge amma we gbum nzor tama Yeso Christi. ¹⁰Yo no kwai mok wqer ge, da wer wa wiin da wer wa ro, we can taka yo. ¹¹Mi wun wa hen kashi nan ma tonok he mwai yeer nying, ka he ki yiphik. ¹²We kuse hen na ba nan shuruk ma tak na ka ma te rwam te nyin tama tiak ma Num tak na ka ma tie wa hen horo. ¹³We kuse hen na ba nan shuruk gun, mik rwam nama, he ca jekyer nying. ¹⁴We gwis hen, ma manga, nar'phaknatak ngban tu'u, gwis nan tak na ka kang sa kuk ge, gbum na taka rakatak yeer, te nan nyi'nan taka ne'gbak. ¹⁵Han sa phan vivci ma gu han ge ka yon siak nan hwen ka wa jek tama ne gbak. ¹⁶ca ma hwu'hwerek'kang. ¹⁷Yi majik wok-wok. ¹⁸Cween shan gbak na hu Num gum. Mok yon wa tite ma Num tama Yeso nis. ¹⁹Sa shak nan Ruhu ma Num te rwam te nying ge. ²⁰Sa hwa nan Anabci-yang ge. ²¹Manji nan bubum mbiring, kashi nan whenkla wa jek. ²²Sa siak nan cween ma ring ma tuhm titi ge. ²³Nyarak Num ka hwerek kang, harmak hen, can who'hwerek-wu'wenik, nyarak nan Ruhu nying, taka kang nying, taka yeer nying, he ca zizerem bibe ma Da'a Yeso Christi. ²⁴Ka phin hen ring ma giri, rina kasiak wun nomu. ²⁵Ma temek, te na manjik mok wer. ²⁶Wun bana ma temek nyi ti nan sumba hwoherek kang. ²⁷Mi kuse hen mok Num, tam nan yishi yon ma yiyi sin ma ring mbiring. ²⁸Bari Alheri ma Num Yeso Almasihu can taka hen.

2 Thessalonians

1 ¹Zizizik yon nye tama Bulus taka Silas taka Timothy ge ban ba shishak Tasalonika ka wama Num, Daa nir, taka Daa gi-ger Yeso Almasihu. ²Fush taka ci-cang jek ma Num Daa, taka Daa nir Yeso Almasihu ca taka hen. ³Jem ni-nim we bwat gu Num mok hen, ma'manga nir, jem ka na nyina, ka wana jem di-dak'kang nyi ti ji-jek, mu-mur yeer nying sa nyi-nye. ⁴Ki wa ka na, we titih ner we nuphur kang ma hen shi-shak ma Num, mok ku-kuk kang taka di-dak'kang nying cween mami-makyau nying, taka ma numu yon. ⁵Yo wa phiphar ma Num cween ma giiri taka nim ti'tam-mok ma Num, ge he ca taka naka Num phing ba maca Gum ma Num twang ka he wa tie mak-yau. ⁶Yii, wa giiri, Num be phan ba taka na ka ma mak-

hen yau yi. ⁷Phan ba tak na ka ma siak wer, nim be-be ma Num daga twang taka Malaikun numo. ⁸Ma yiyii ma kara, ka Num be phan ba tak na ka masa phing-gu ge taka bana ka masa siyak gu wun numo ge. ⁹makyau wok ma Num, taka iko nomu. Be tie bubum banang nim kaweh, tak na ka ma dak-kang tomu ma nagu gum nim na. ¹⁰Be teh mwarang taka ring ka ma dak-kang te numu. ¹¹Mok na, we ca te yi wa nu manjik, geh Num dak nu kang, ge winek mumur numo taka rwam di'dak kang ge winek. ¹²We yi manjik ge wun ma Daa nir ngbum gi-ger-gung mok ma Anheri ma Daa taka Yeso Kristy.

2 ¹Mok ma bibe ma Yeso Kristy takia mok mumunuk titi ner ge we ca taka youi. ²We kuse nu ma manga. Bwa-bwas-ge kang nyin sa hu ge, cween ma titam hasha han ka han tam wa hen da mok ma Ruhu, sa han zizik wa hen yishi wun nim bebe na ki be hwo-whet. ³wa'bwas ge han sa di-si hen cween han ge, sa be ge sai rima di-disi be huu. ⁴Yo nu wa rima di-desi hen cween dik-dik tama Num, te huupo taka hen ka he siak Num, har ma can te ci-can ma Num wun yo wa Num. ⁵Ki te hen her-a, ka misa tor taka hen, mi tam hen bubum ba ying a? ⁶He phing hwen ka kashi-gu mni su'un, ka we phing nim bi-bi numo. ⁷Ko mwa-mwash yon mok ma tak kukuk tihtih, ka hasha nama buruk kang ma ring'ang, ma ki yi' phik kasak te. ki 'kasak te ran'ge sai nim ka ma kpan yo rima di'disi te'nang bek. ⁸Nugu, gum ma taka kasak te bih, Yeso bii nugu mbeshak taka kasak te ma wun ma nyi numu, nim bebe numu be ma ka'ara ming taka phipheng numu. ⁹Taka disi te beteh rwam ma rima tuhm titih ma be disi ring ma bubum nyinyasi nye, taka phak. ¹⁰Saik rima tuhm ka disi ring ka ma kasan mok ka ma sa seh, mumur ma giri, ge ma ngbum nzor. ¹¹Mok yong, Num cun kiph kang nama, gi ma mur phak. ¹²Nugu ma mbeshak tak na ka ma hwan wun numo-ang, ma hwan giri-ang ma sheket titeh bubum vivi. ¹³Jem ka we nagu Num gum numong ninim mok hen, Num cun hen ge he sun ngbum ceto cween zizerem. Taka mumur nying taka giri. ¹⁴Titi ma yong, phin hen cween ma bishara nir mok ge he ngbum gum ma Yeso Kristy. ¹⁵Mok yong mamanga sorok nang nziat, he siak hwen ka we gbaraph wa hen cween wun nye, ko cween ma zizik yishi. ¹⁶Yeso Kristy ma titi numu taka Num Daa gige'er, ka mur wiir, phen naba wiir nzor si-siseh, cween di-dak'kang tama shuai numu. ¹⁷Ka wur wa hen kang sisiseh, phen nawa yhen kukuk kang cween matitam wun taka rwam giri.

3 ¹Ma ngbeng, ma-manga, ti bana` wiir manjik, ge wun ma Numbum kukuk kang ner, ge ba titeh dik-dik. ²Ge wu gbum cween wu-wurek wok ma taka ti phiphinik taka ring ka ma ti kajiri, sa wa mbiring nu ma dak kang tama Num ge. ³Amma Num wa hwen di'dak'kang, yo dak yer nir kuk, yo phasi wa nu cween ka cun nu wok ma taka kiri-phing. ⁴We dak kang tama Num titi nying, hwen ka hen mbiribg he ti taka hwen ka he wa titi kitih. ⁵Num dak kang nying he mur Num, he kuk kang te siak Num Kristy. ⁶We wun wa hen, mamanga, tama tiak ma Yeso Kristy, he keph yer cween ma ma temek ka ma siak cween vivi, wur nama masa siak bubum ka we cang te gbarab wa hen. ⁷Hen kama nyin, he phing wun jem kahe siak cween taka bubum kawete, mok he phin wiirsa cang kpitak ge, ka wa sa tor taka hen. ⁸Wer sa yi gu han ber, kwa wi phan ge, amma we ti rwam mi suun taki yi-ninyang, wer sa cang kpitak geh, mok we sa cang wa hen bum ring ge. ⁹We te nyina sa wun mmok wer sa wa ma iko ying ge, we tii nyina ge we cang wa hhen hwen phipha'ar ge he siak. ¹⁰Ka we sa tohr taka hen, we wun wa hen, nu han ka " nu sa mur ti rwam ge, sa yi ge", ¹¹We yi sin wun wun bor nying mawa taka wiing, ma cang kpitak masa dak yi bum ma ring ming. ¹²We wun wa hen taka cang kpitak, tama tiak ma Yeso Kristy, he te rwam ka nawa hen hwen ka he yii. ¹³Bes nyin, mi'manga, kuk na yeer ki ti mangar. ¹⁴Ka hang sa yising nyi neer ge zi'zik yo ming geh, keph na yeertaka rina, hwenang sa dus hen ge, gi dak gu ti swi. ¹⁵Bwas'bwas sa phaar gu nang phar jwa ge, nar phak gu nang tu'uh phar manga. ¹⁶Mwamwash yon, Num ka bin hwerek kang, na wa nu kang taka cican jek nimin, Num ca taka hen mbiring. ¹⁷Mi, Paul, mi zizik wa hen ma wok nang, zizik ka nanyinang yishi zizik mbring. ¹⁸Mi kusi wok ma Almasihu Yeso ca taka henmbiring Wa'nyina

1 Timothy

1 ¹Bulus, manzon Yeso Almasihu bisa ga umurni ma Num ka war wer, taka Yeso Almasihu bege neer. ²Bi ta Timoti, mwing gre nang haming ma bangaskiya. Alheri, jinkai taka salama ta Num taka Yeso Almasihu Ubangiji neer. ³Ka mi sa tam wa gbiinyin nu ti, ka mi by Makidoniya wun, rang nis Afisa mok a nu umurce reing bor kada ma gbaraph hwen beang. ⁴Kada ma kasak namang lokaci ki yisin wun tatsunniyoyi, taka kididdiga ka sa ma sesang ge. Naa haddasa gardandami, maimakon taimaka gu shiri ma Num, ka wa ta bangaskiya. ⁵Hwen ka dak ma dak sheri'a nu-a mumur ka neing kang zizerem, taka tsarkakan lamiri, taka sahihiyar bangaskiya. ⁶Reing bor ma wurik tafarki ming, ma ba ta wun vivi. ⁷Ma mur cang mallaman Shari'a, amma ma sa phing hwen ka ma tam taka hwen ka ma rang titi geh. ⁸Amma we phing shari'a jem, nka ma ti hwen ka shari'a wun. ⁹We phing, Shari'a sa ma rephinik adalci ge, wa ma reing ka ma sa syak (doka) ge, take reing ke ma ti tawaye, taka reing ka ma se syak Num ge, take take zi, take reing ka ma sa ma Num in ge, taka taka sabo. Ma ti shari'a mock taka mbesh (iyaye) rurong taka hin, taka taka mbesh reing. ¹⁰Mock fasikai taka taka ludu, mock taka tityuk rieng ba banta, taka phak, taka taka shaidar zur, taka mbiring bubum ka ti gaba ma umurni ammintace. ¹¹Umurni yong (bisa ga daukakakiyar wun ma Num) ma albarka ka ma naming amana. ¹²Mi win gu Yeso Da giger ner. Yo nung na mi kukuk kang, yo dak mi rima gigi, phen dak mi rima rwam numung. ¹³Mi wa tutu rima kekasak teh, rima mbesh reing, takerema bubor mok. Numgbuum mi-ing mok ka me te ba reing ka ma se pheng Numgye shaph yeer. ¹⁴Rwam jek ma Num hu titi nang taka didak kang taka mumur ka ne tama Yeso Almasihu. ¹⁵Wun ma Num yong hwen mumur, jem ka nengbak se. Wun Almasihu Yeso be tehyong be war taka ti vivi ka mi nung wa rima kekasakan shuruk numung. ¹⁶Kasham ka na nyina mi gbuum susumuk teh numung, ma yiphik titi nang gi ma phas ba reing sisisyi kang ma

Yeso Almasihu. Te ka na nyina ge me cang hwen gbegbaraph tema taka yong ka ma mur dak kang nama ma gbugbuum nzor phiyang.¹⁷ Mwamwash yong, Gum ma tehyong, ka sa kui ge, ndindin, Num shuruk kwanuumung, shuruk mbiring cang tiak numung meng. Amin.¹⁸ Mi dak umurni yong wok nis, mwing nang, Timoti, me te ka yong mok ma wun ka ma ke wun titi nis. Mok nu yin huhum mangar.¹⁹ Ti bubum ba yong, dak nu cang ma kukuk kang taka kang hwerek. Reing bur ma hwa yisin ang ma ngarak cwin kukuk kukuk kang namang.²⁰ Tika ma Iliminayus ma Iskandari, ba na ka tu gi ma dirin teti bubum vivi.

2¹ Giri numung, mok ma taka gbigbaraph wak ma taka vivi, Mi kwisi hen taka siak Num he kwisi Num gbum ba rien'ing mbiring, he bwat gunang mok ba.² Yii banang gugum manjik taka ma rina ka mawa ma gum wok namang titi ma bur, hwi cang jek yeer neer cuin ka Num gbum gum taka buur.³ Num ka war wir, yisin ka wi yii manjik kayong. Phaer wa hwen jek. Mur rieng mbiring ma hwindir.⁴ Mur reing mbiring ma gbaraph hwen ka wa girii titi numung.⁵ Giri nuwa young, Num wa nyinang, riphinik nyinang nung ka dak we cang hwen sisie tee numung. Yesu christi nung ka wa riphik na.⁶ christi ba shishengehming kpang zing neer, phiphik wir rwish ming, yonung kaphasi hwen ka Num ti nim jek numung.⁷ Mok ma giri yong, Num dak me me cang rima wuwun reing giri taka manzo. mi wun giri; misa phak geh. Mi gbaraph ba reing kama sa phing Num geh hwen ka jem ma dakkang ming.⁸ Mok na, me mur rurung kama titee titee ma kusi ma borok wok tuang ta Num cuin kagbum siseh. Taka dakkang masa yii manjik ma bwat taka yiyarak titi ma Num geh.⁹ Ka na mimur hin ma susum yeer na mang jek. Ma tur titi namang, masa sok bum ka ngarak ba yeer ngan geh. Ka gun nyina, ma summuk teh titi ngansi,¹⁰ ma sok bum mangar yeer, ma sok bum ka jem hin ka ti rwam mangar ka mur Num gbum shuruk.¹¹ Ka rurung masa gbaraph ba taka dakkang, hin ma dak tuu ma yisin, ma naba taka gbigbaraph nyii shuruk, ma ti hwen ma gbaraph ba.¹² Misa ngarak hin ma gbaraph ba rurung hwen kama ti geh. Ma cang shau ka taka dakkang ma munuk titi.¹³ Adamu nung Num sun ti bek, a ti Hawa'u.¹⁴ Jwa sa gbum titi ma Adamu geh. Hin nung ka disi gu cang phiphik ming ma ku'.¹⁵ Kana nyina hin ma gbum hwuhwindir cuin mimar meing, kama cang ki dakkang taka mumur, ma cang zizerem taka cicang mangar.

3¹ Wun yong wa giri: Ka hang mur cang shuruk, mur ti hwen mangar.² Mok nanyina dole cang shuruk ka sama hwen hihasin geh. Cang rurong ma hin nyinang. Riphinik ka tur titi numung, rima sua', riphinik ka demek titi ting, riphinik ma kiph, riphinikka seh rieng phee, taka riphinik ka gbaraph ba ma hang.³ Sa cang riphinik wu teh geh, taka rima mumur hom geh. Ka gun nyina, tur kang taka cicang jek taka rieng. Sa cang rima mumur mbon geh.⁴ Cang riphinik ka phing munuk titi ma phee numung. Meing meing numung ma cabg taka yiyisin nyii.⁵ Ka riphinik ka sa phing kashi phe numung geh, tika tere phe kashi ikklisiya ma Num?⁶ Sa jem cang riphinik ka tuba phiyang geh, ka bi nuphur kang, kpang titi tuang wun yo ger phing tee marieng buur. Ka cang nyina, Num dak yoka huu phaer jwa.⁷ Gire kama' ngan ma tam kang jek titi numung. Kasa nyina geh, cang hwen hihas, jwa desi hwu.⁸ Cween nanyina, jem ka dikon cang riphinik ka ti hwen jek, sa cang rima nye phu geh. Cang riphinik ka shirim zor taka riphinik ka sama mumur titi'ing geh.⁹ Ma cang taka dakkang ma giri ka Num wum, ma phing hwe ka jem kama ti.¹⁰ Gbum banang ma hwen jijek yong kang bek yeh cuin ba ma ti rwam, yeh ti nyina masa cang hwen hi-has geh.¹¹ Ka na nyina reing ma nagu hin ma dikon shuruk. Masa cang taka nok reing geh. Jem kama cang taka di-demek titi ting taka giri cween mbiring.¹² Dole dikon ma cang rima hin nyinang taka riphinik ka pheing kashi meing meing taka phee numung.¹³ Taka na kama ti rwam ma shak mangar, mawa reing ka taka dakkang manaba shuruk. Ma dakkang tama yesu christi.¹⁴ Ka mi zik wa hen bu-bum ba yong, mi dakkang mi bii mwa-mwash.¹⁵ Kamisa bii sisar geh, mi zik wa hen giheh phing kasham ka heh ti rwam phee ma Num, yo nung wa ikklisiya ma Num, kama dakkang tama Num ka na ba bu-bum mbiring nzor. Reing kama gbaraph giri ba nung kama phasi giri.¹⁶ Ba si sarak, ma ki phasi, ma wun sisiak Num neer wa giri taka gi-ger: "Phasi titi numung yeer, Ruhu ma Num she mok, malai'iku ma phaer gu, mawun ba reing ciciu ma taka na masa phing Num geh, ma dakkang tee yong, m ma kpang gu tuang kon ming.

4¹ Ruhu ke wun nuhoh wun, reing bur ma ngarak dakkang girri ma Christ ming ma siak Ruhu ka dise taka dakkang taka kajiri ka gbaraph bum phak.² Wuur reing yong ma wun hwen nyinang ma phen ma tarsun ma ti hwen vivi ka kang namang murba, war ka gi wun ihong sisiak nung ka ka buar ba kang.³ Ma masak cween kama shak taka dakkang yah hin. Ma shak hen yii beer bur'ang, Num ti beer wuwur mok ka taka didakkang mayii taka ma tunga ki munuk titi masa bwa gu Num.⁴ Bbum ka Dah Num ti a jem. Ba hwe hang ka we kpang ma mwarang taka bu bwat gu Da wi whang'ang.⁵ Ma ki tsarkake yang kiyii manjik.⁶ ka nu tamba ma tonok wun yong, nu cang tiphe ma Num. Ka na masa mwai nu cuin ma didakkang taka wun mangar ka nu gbum ma gbaraph wa nu.⁷ Sa dak tuu nis nu hisin wun ka ba nu cween geh taka wun ka hin kpangash tam geh. Gbaraph gu titi nis cween ka Num gbum gum.⁸ Nagu yeer nis mak yau, wai ma mwaanfani'ing bwat. Amma nu gu yeer nis wun ma Num ming geer ko shangbak kashi alkawali ma niniphi yong taka nzor phiyang.⁹ Wun yong wa wun ka wi seh wei kashi.¹⁰ Mok yong nung, ti rwam tiphaer ba himing, dak kang tama Num ma nzor phiyang ka yonung wa rima ki kashi reing gi geer numung taka na kama kpa tiak numung.¹¹ Wun ba nu gbaraph ba wun yong.¹² Sa mur na hang kasak kaph niis himing nu wur wok titi nu kwing gu neh? Ka wa kana nugu nu cang hwen ka rieng ma gbaraph shishin nis titi tam wun titi, hwen mumur reing, didakkang, nu cang zizerem taka reing, taka Num nis.¹³ Tinag kana he dak yii ma bibi nang hwen ak he tam, sa ngaraknang hadan ka mim geh, phasi ba ma tonok he shin cween jek.¹⁴ Hwen ka Num nawa nu titeh mangarsa shinimang geh. Bwat gu ni shin cween jek. Ka shushuruk ma wur wanu wok titi ma nawa nu gum titi teh.¹⁵ Hwen yong sa kpang wa hwen ser geh. Ti hwen ma mumur ma Num. Bi ba

nyinyi nis cang hwenmumur tama reing mbiring.¹⁶ Dak yii nu ti swah ma shishin nis, taka gbigbaraph ka nusa ti ba reing. Bubum yong sa phenek yeer geh nyi-nyi nusa ba nis. Ti ti na, nusa kashi titi nis nusa huu geh taka ma rina ka masa yisin nu.

5¹ Sa kusi riphinik shuruk geh. Ka sham na, tam gu wun ma kor swa wa tika Da nis. Wur ba mar bubwas wun phaar ma tonk.² A hin shu shuruk ma wai ma yah nis, mwen hin ma ma sarnu cuin zizerem. Sa ti banang hwen ka ma has hen geh.³ Hin yau phaar ba mawa ma Num him ka ma kashi titi namang.⁴ Ka hin yau wa ma meing mein'ing, taka ma kamu. Ma nugu shuruk ma phan gu hwen ka ti mbiring mok ba. Ka ma ti nyina, Num ma wiriek kang.⁵ Amma yin yau mangar, rima rumu ngarak gu taka manga. Sa wa hang ka sa bai dindin geg. Yo dak kang numung tama Num, yii manjik ninim sa kusi Num suun taka yii-ngan.⁶ Amma hin yau na ka cang sa ti hwen ka murgu titi numung ko wama tor ma nzor ngbak, kang numung wa kukwui.⁷ Wun ba wun yong tuu mangar. Hin yau taka meing meingnumung masati hwen vivi geh.⁸ Nu riphinik na nusa gbum ba ma tonok, taka reing kama pheenis'ing geh, nusa phin hwen ka nu dakkang'ing geh. Na phasi giri wun taka suun ming ma girr jek ma nu⁹ Sa dak nang hin ka kisi kai kusan wuwuk kwiph war ma hin ka shiak ma gbum ba'ing geh, cang hin ka wa tumu ma rurong nyinang.¹⁰ Ma phin gu ma kang taka rwam jek. Cang hin ka munuk meing kikang, rima siseh nyi phee, gbum ba taka didakkang'ing, gbum ba taka mak yau'ing, ma phing gu ma rwam jek fwet.¹¹ Sa dak nang hin bubwas war ma hin yau ming geh, mok ka ma naba rwam shiak mati ma tor ma hok yeer ma mur maka mur nim hang kpang rurong bin, ma mur cicang phee geer Num'ang. Cuin na dak ba yii yeer, maka huu swi ming.¹² Kana ma cang taka wieng ma shin phiphi.¹³ Sa wa wing nu shuak kama ti geh, ma tam wum min, masa ti hwen jek hang geh, ma wun wun kasa jem ma wun geh.¹⁴ Me mur hin bubwas ma tah rurong, ma masi, ma cang phii taka rumu ma kashi phi, ma sa nugu jwa cween ka dak we hu geh.¹⁵ Bur maki hu ma siak jwa.¹⁶ Ka hin taka siak Num wa ma hin yau'ing phi na mang Gbum baing ke naba beer, shiak sa kpang reing jijek geh. Mok na ma wa ti ba hin yau hwen mwarang.¹⁷ Shushuruk kama ti wun ma Num ma phaar ba ma wa shushuruk avinumung taka wun wun ma Num.¹⁸ Wun ma Num wumn "Sa dak gu jeke war ka shishi gu nyi'ang kasa jur kuro geh rima rwam shar ka yi makyau numung.¹⁹ Sa se wun phak titi ma riphinik Shuruk geh. Sai nu gbum rina ka wun giri bek.²⁰ Sumuk nang taka zii nugu bur ma phaar, ma susum cicang namang.²¹ Me nawa nu nyi wok nyi ma Num taka Yesu taka zaba bu malaiku he kashi wun yong ma kukuk. Sa mur titigeh, sa ti hwen hang ma ma mumur yeer geh.²² Sa sun dak wok titi ma reing sa bim yeer zii ma hang ming sisar geh. Canang zizerem.²³ Sa tor wun nyi nung shuak geh, wu nyi jinjaram bwasing mok kwi ririn nyii ka taji nu.²⁴ Vivi ma reinbur ki phasi ngan, shiak masa mak yau ke she ba mok geh. shiak masa phing vivi bur kama ti geh, swa bek maka phing.²⁵ Kana nyina, wram mangar ma bur wa ngan, ma bur bi phasi nyinye.

6¹ Ngarak taka na kama wa reing ma tephe ma naba taka phe namang shuruk. kama ti nyina, hang sa shinim Num taka gbigbaraph jek geh.² Tiphe ka taka phe namang ma phe Num masa kuk ba titi geh mok ma wa mimanga. Kasham na nyina, mager ti ba rwam. Mok taka phe ka ba gbum ba ti rwam ma phe Num, Num mur ba. Gbaraph nu phasi bubum yong mbiring.³ Ka hang gbaraph wun phak kasa wa r ma gbigbaraph giri cween ma Num Yesu christi geh,⁴ riphinik na wa ma nunuphur kang'ing sa phing hwen hang geh. Mur bing wun vivi na kasa jem geh, wun ka bing kikisan, gigaphi titi taka wun bing titam kang vivi.⁵ Titam kang numung ki cang vivi mbiring mok ka hwa giri'ang. Mok bubm na, kasak titam kangang phaar titeh rwam ma shiak bingu gajung jijek.⁶ Yo nyining sisiyak Num taka bubwat bing gbugbum jijek.⁷ We sa bing hwen hang teng yong geh, we sa kpa hwen hang ming ge.⁸ Kasham na nyina we yir ma beer taka tetara ka we waying. Yo nyining reng ak ma mur cang taka ma hu mumunuk, tai ming.⁹ Ma hu bubum mbu babuwu, taka sha gbak ka dak ma yin sui ming taka kukwi.¹⁰ Mok mumur ganjung wa mor ma kikanan mbiring.¹¹ Nu, riphinik ma Nu, yun shushu tama bubum yong. Siak hwen zizerem, cwen ma Num, didakkang, mumur, tutur kang taka tete swa.¹² Hum hum jek ma didakkang. Kashe nzor phiyang ka ma phin nu, titi numu nu hwei phiphinik nyenye ma reng jijek ka ma phar.¹³ Mi nama nu wun ba yong nyennye ma Num, ka naba bubum mbiring nzor, nyinyi ma Yesu kristi, ka wun wun mangar nyinyi ma Bilatus Babunti,¹⁴ nu siak doka jijek ha sa has nu geh har nim ka kristi bi¹⁵ Num phasi bi-bii ma Yesu nim jek numung, rima fwish, Gum kwa numu, ka wa te cicang, Da Num ka wa Gum.¹⁶ Yo nung shwak sa kwei geh. Riphinik hang sa phar gu geh. Teh numnung nu gum ka sa swang geh. Wa nyina.¹⁷ Wun ba taka sabar teng yong ma sa reket geh, ma sa dak kang sabar ming ge, ka be sang. Kasham na nyina, ma dak ta mi Num. Na de wir sabar giri mbiring ge ka ner hwer.¹⁸ Wun ba ma te jek, ma gbum sabar rwam mangar ming, ma cang taka mwan taka mumur ma gaphi hwen kama wa ying.¹⁹ Nyina ma dak ba titi nama bur mangar ma hwen ka we bi ngi ma gbum te cicang jek.²⁰ Timoti, kashi hwen ka ma nawa nu. Sa dak titi wun tamte taka wun ka sa bing cicang jek ge ka wa wun phak ngh nghanyi.²¹ Reing bur ma wun bubum ba yong nyina nu ma ki ngarak didakkang. Mumur mi Num cang taka nu.

2 Timothy

1¹ Bulus Manzon Almasihu Yeso cwin nufi mi Num, titi ma Alkawarin nzor ka wa ta Almasihu Yeso,² Taa Timoti, mwing mumur: Alheri, jinkai, taka salama ta Num Uba taka Almasihu Yeso Da ner.³ Mi awin num, ka mi syak tun tumu, ma lamiri zizerem, sa'adda mi tuna ma nu manjik ming ninim (mi sun taka ma zang).⁴ Sa'anda mi tuna ma vein nis, mi ti marmari ma phphar nu, mok a mi win ma huhwer kang.⁵ Ma tunashe mi titi ma sahihiyar bangaskiya nis, ka ma gbum asali taka kika nis Loyis taka iya nis Affiniki. Mi tatabata wa nyii nis.⁶ Yo ka nu dak mi tunashe nu wun sa rura baiwar ma Num ka wa nyii nis ka nu gbum sa'anda mi naar wok titi nis.⁷ Mok a Num sa naa baring Ruhu ma dideren ge, amma ma

Iko taka mumur, taka tutur titi.⁸Mok nyina sa ti swii ma titam titi ma Ubangiji neer ge, ko mi Bulus, taka jijiphi numung. Maimakon nyiina, ca ma shiri memakyau titi ma bishara bisa ga iko ma Num.⁹Num nu war wer yo phien wer ma phephen zizerem. Yo ti nyiina, sa sa mok ayyuka neer ge, amma mok shiri numung taka alheri numung. Yo na baringbubum ba yong haming ma Almasihu Yeso kafin farkon zamanai.¹⁰ Amma yongnyining ma phasi wuwar titi mi Num cwin bayyanuwar taka wuwar wer Almasihu Yeso. Almasihu Yeso nu bing sesang ma kukwei, yo kuma bing nzor ba sessang ka yo bayana cwin ma bishara.¹¹Mok nyiina, ma kpang mi mi cang mai wa'azi, manzo taka mallami taa al'ummai.¹²Mok nyiina nung mi gaskanta mi sakankance yo phing adana hwen ka mi nagu shar nim na.¹³Adana misalin amintatun sakwani ka nu yisin teh nang, cwin ma bangaskiya taka mumur ka wa ta Yeso Almasihu.¹⁴Hwen mangar ka num naa nu, tsare gu cwin ma Ruhu zizerem. Ka ca haming neer.¹⁵Phing nis wun, mbiring taka cica Asiya ma ki harmak mi sun. Kungiya namang Fijalas taka Harmajanas maa ming.¹⁶Bari Num ti ba ma iyali ma Onifaras jinkai, mok ka yo rinka ti mi hidima, kama sa ti swi ma jijiphi nang ge.¹⁷Mok nyiina ka mi wa Roma, yo yasak mi ma vien yii, yo gbum mi.¹⁸Num dak yo gbum jinkai teh numung nim naa. Mbring cwin ka yo bgum meei vwen Afisa ming, he phing mbring.

2

¹Moki nyiina nu mweing nang, karfafa titi nis haming ma alheri da ka wa ma Almasihu Yeso.²Bubum da ka nu yisin teh nang ta reing jijekgumaring danka ba ta reing ka ma wa aminci ka ma phing gbgaraph gu reing bor.³Kuk kang makyau ming taka mi, tika ammintaccen soja ma Almasihu Yeso.⁴Ba sojan ka wu ti bauta nka yo kwengwet titi numung titi ma alamuran ma teh yong. mok ka yo gamshi shuruk numung.⁵Nyina nung, nka hang wu ti gasa matsayin taka titi gasa, sa sun gbuum rawani bek ge, sai yo kwanji gasa na titi ma kaidodi ma gasa naa.⁶Wajib nung taka kwazo kukwar hy sun gbuum amfani ma hy numung.⁷Tam kang titi ma bubum ka mi ca ki wun wa nu, gama Ubangiji wu na wa phiphing titi ma shangbak.⁸Tuna ma Yeso Almasihu, neing Zuriya ma Dauda, ka ma gbanak kukwei ming. Titi ma wa'azi bishara nang,⁹ka mi makyau shar jijiphi tika taka laifi. Amma wun ma Num sa jiphi ge.¹⁰Mok nyiina mi jure gu mbring bubum mok ka taka zaba ma gbuum wuwar titi ka wa ta Yeso Almasihu, taka daukaka madawamiya.¹¹Wun yong tabataciya nung. " Nka we kwei taka yo, we wanak taka yo.¹²Nka we jure, we be ti gugum taka yo. Nka we ti musu ma yo, yo ma wu ti musu neer.¹³Nka we ca marasa aminci, yo wa ma aminci nim tangbak, mok a yo sa taba yiyu yo ti musu titi numung ge."¹⁴Sa ca ti tuna ba bubum ba yong. Ti ba kashedi nyinyi ma Num kada ma ca ti kpang vivi titi ma wun. Mok nyina wwu halakar ma taka yisin.¹⁵Ti iyakacin kokari nis, nu naar titi nis taka ti rwam ma Num wanda ma ki tabatar, wanka babu dalili swi teh numung. Na ka gbaraph wun gre daidai.¹⁶Guje gu wun ma sabo, hwen ka phi bang ga rashinsesayak Num.¹⁷Wun namang wu yadu tika qui tus cicu namang wa Himanayus taka Filitus maa ming.¹⁸Reing ba yong ma kauce gu gre. Ma wun wun ma ki ti wuwanak ma mattatu. Ma ki birkitar ma bangaskiya ma reing bor.¹⁹Ma nyina, ginshika ma Num tabata. Wa ma hatimi hang: Ubangiji pheing reing ka wa numung," kuma " mbring reing ka ca phepheen tyak ma Ubangiji ca done yo ngharak rashin adalci."²⁰Phe ma kuko shuruk, sa bubum zinariya taka azurfa nu shwak ge nu wa tumung ge. Nyiina nung bubum kon taka wwen ma ming. Bor ma ti rwam daraja, bor ma ti rwam ka sa ma daraja ge.²¹Nka hang tsarka titi numung rashin daraja ming, yo ca bum rwam ma taka daraja. Ma kebe yo, bum rwam ma taka phe, kuma wa ma shiri mok a rwam shangbak memangar.²²Guje gu sha'awoyi ma kurcuya, yasak nis adalci, bangaskiya, mumur, taka salama taka reing ka ma pheing tyak ma Ubangiji. Haming ma kang namang zizerem.²³Amma hwa rerephe mbuu taka jahilci, pheing nis ma ca ti bing gardama.²⁴Ca done tephe ma Num guje gu jayayya. Maimakon nyiina done yo ca ma tawali'u taka nengbak, taka phing gbgaraph kuma taka ti nyiinang.²⁵Done nung yo gbaraph gu taka ti jiyayya taka yo tawali'u ming. Ne phing, Num wu ji na ba iko ma war titi nama mok ka ma pheing gre.²⁶Mwash ma phen hankali namang, ma ngharak tarko ma ibilis, bayan ka yo cafke ba mok nufi numung.

³¹Amma phing nis yong: Nin sesang ma ti lokuta ka wa ma matsananciyar makyau.²Gama reing ma cang taka mumur titi namang, taka mur mbon, taka buborok yeer, taka buborok titi, taka sabo, taka marasa yisin wun ma rurwa taka ma hene, taka marasa awin ge, taka marasa zizerem ge.³Ma cang marasa dabi'a, ka ma sa mur cang jak taka hang ge, taka tsegumi, marasa tutur titi, taka tawaye, marasa mumur hwen mangar.⁴Ma cang taka zangon vwen, kukuk titi, taka takama, taka mumur anashuwa ger mumur ma Num⁵Ma kasance ma siffar ibada ye ma musunci iko numung. Harmak sun na ba wur reing naa.⁶Ciciwu namang, akwai reing ka ma yin phephe phephe ma dici ma hin ka sa ma hikima ge. Hin ba naa ka wa ma zee, kuma ma ki ngharak cwin mok sha'awoyi babuu.⁷Hihii ba naa ma titi gbgaraph, ye ma sa taba pheing gre ge.⁸Tika nka Yannisu taka Yambrisuma ti jayayya taka Musa. Nyina nung taka gbgaraph phphak ba yong kuma ma ti tsayaya taka gre. Reing nu a ma ki kasak kang ming, marasa sahihiyyar bangaskiya.⁹Amma ma sa ba sising ge. Mok a wauta namang wu cang nghan nengbak wu phar, taka reing ba yong.¹⁰Amma nu, syak nis gbgaraph nang, taka dabi'a nang, nufe nufe nang, taka bangaskiya nang, taka jimriya nang, taka mumur nang,¹¹taka yawan kunci nang, taka makyau nang taka mbring bubum ba yong ka gbuum mi Antakiya ming, taka Ikoniya taka Listra. Mi jure haming ma kunci nang. Amma haming namang mbiring, Ubangiji war miang.¹²Mbring reing ka ma mur ti rayuwa ma ibada ma Yeso Almasihu ma makyau.¹³Reing vivi taka taka hila ma ca ki kasan. Ma narphak reing bor taka titi namang ma bijire.¹⁴Amma nu sa ti bubum ka nu ki gbarraph kuma nu gaskanta ma kang nyinang. Nu phing rieng naka nu gbaraph wok numung.¹⁵Nu phing wun,tun ka nuwa mwing kyang nu ki phingyishi yong taka tsarki.Bubum ba yong ma phing dak nu cang taka hikima muk wuwar titi cwin ma bangaskyatama Yesu Almasihu ming.¹⁶Nassi mbiring wa hurarre nung tama Num .Wama

amfani mok gbigbaraph mok tsautawa,mok susumuk taka gbigbaraph titi hwen jek. ¹⁷Yong wa nyina mok ka riphink ma Num cang wuwienek,shiryayye ma rwam jek mbiring.

4 ¹Mi bada umurni yong ma Num taka Yesu christi ,ka wu teh ba taka nzor taka kukwei sheria,kuma mok bayyanuwa numung taka gum numung. ²Ti nang waazi ma wum ma Num ; jiphi nang yeer mimes ming taka makyau ming gbak. Nu tsauta,nu kwabar,nu gargadar,nusa demek kang nusa gbaraph.³Nim wu bei ka rieng masa turkang gbigbaraph jek ming geh.Maimakon nyina ,ma munuk ba titi namang taka gbigbaraph hwen jijemkang namang,when ka tuu wuwashak namang mur yiisien. ⁴Ma haramak tuu nama'ang ke yesien gbigbaraph girr,ma bang ki tam kukku. ⁵Kasham ma nu, cang rima kiph cween mbiring.turkang makyau ming;ti rwam gbigbaraph hassha ma Num nu wennek rwam nies'ang mbiring. ⁶Mi make cang ki tsiyaye mi phaar hadaya. Nim bibanang ki tee. ⁷Mi ki tee tseremagar mi ki kwanji; mi kashi bangaskiya. ⁸Ma ki dak memi rawanin ma titi jek, ka Num rima shishi mok jek nami nim na,sa mi kwa geh,amma kuma taka rieng mbiring kama mur bebe numung.⁹Ti nu be teh nang sisar. mok a Dimas ki yashe mi-ang. ¹⁰Yo mur numung tehyong, yo ki ba numung Tasalonika, Kariskis ki ba numung Galantiya, Titus kuma ki ba numung Dalmatiya.¹¹Nuka nu shuak wa yong taka mi. Yasak na markus he be gre mok a wa ma amfani teh nang rwam yong ming. ¹²Mi ki dak Tikikus ba Afisus. ¹³Bing mi wok mayafi nang ka mi kpang mi ngharak Taruwasa ming taa Karbus. Ka nu shar be nu bing me wok, taka yishi nang, musamman yishi naa.¹⁴Iskandai taka tai dalma ki kulla mi makirci sa bwash ge. Ubangiji wu phenek gu titi ma rwam numung. ¹⁵Nu ma syak swaa taka yo, mok a yo ti tsayaya ma wuwun ner jijek. ¹⁶Ma nyinang kariyar titi nang, ba hang karang sun nang. Maimakon nyina nengbak ki guje mi, mi sa mur ma lisfta bubum-ba-yong titi namang ge.¹⁷Amma Ubangiji ki kisance taka mi, yo ki kuma karfafa mi-ang, mok teh nang nung shelar ki gbum wuwunik mangar. Mok a slumai mbring ma ki yisin. Ma ki war mi ang nyi ma zaki. ¹⁸Num wu wartiti ma mbring bubum vivi. Yo kuma war mi mok a gugum numung twang. Daukaka tabatta teh numung har abada abadin, Amin.¹⁹Wungu Briskilla, taka Akila, Taka phe ma Onisifurus nyei. ²⁰Arastus wa Koronti, amma mi ngharak Turufimus wu ti zazzabi Militus ming. ²¹Ti iyakar kokari nis, nu be kafin hunturu. AYubulus wun wa nyei, taka Budis, taka mamanga mbiring. ²²Bari Ubangiji kasance taka wuur nis. Bari Alheri kasance taka nu.

Titus

1 ¹Bulus, tiphi ma Num, mwen didak ma Yeso Almasihu cween ma di'dak kang ma ring ka Num phin ba. Num ma phi'phen didak kang nying nying, cween giri, yo phen cween vivi na rima tuhm titi. ²Tak na ka ma saik cween gbu'bgum nzor ka sa sa cwing'ge, ba phaak ming, Num jiphi tumu niak-niak. ³Tu-mu bu'u, wun won no'mu, ka na mi'mi, won mi tam mbiring, mi tam wun no'mo mok umurni ma Num rima ceto nir.⁴Nye bai tama Titus, ma giri cween ma didak-kang. Alheri,shuwai, taka hwerek kang ma Num Da'a nir Almasihu Yeso rima wu-wa-ring. ⁵Wa mok na, mi nyarak nu karit, mok nu sumuk bubumka tor kas,ge nu cucun shu-shu'ruk ma Shi'shaktite'gun mbiring, ge nu te hwen ka we wun wa nu⁶Jem shushuruk Shak, masa ba ma wuwon vivititi na ma ge, ca ru'ron ma hi nyi-nang, ma mwe'mwen taka te giri, ka ma phi'ning ba ma wun vivi han titi nama ge, ma ca tak tur kang ci'can nama.⁷Jem, shushuk ma tak siak Num, sa ca nan ma wun vivi titi nying'ge sa ca ri'ma wu'wu'ri gun ge, da ri'na ka sa ti nyi'nan ge,sa ca rima bwan taka sisar ge taka rima wu'wu'te, sa ca rima hew, da rima nunuphur ring bum ming ge⁸Jem yo ca rima sise rin phe, rima mumur hwen'jek. jem yo ca rima titi nyi-nan,ca rima giri, rima tu'tur titi cween ma zizerem. ⁹Ca rima ri'ris giri ka ma gbaraph gu ma kukuk, ka gbaraph ba ring bor, phasi ba ring phiphen, sumuk ba tak na ka phiphen ba sa wa ba kang ji'jek' ge¹⁰Mok, ring ka ma kuk kang ka matar phi'nik, tak na kama te kaciya, wun na wa vivi, ma dise ring, ma kasak ring bor. ¹¹Jem we shak ba'yan ma gbaraph ba ring hwen ka sa jem ge, ma dak kang cween ma n'bon ma dise Daa taka phe nu mu mbiring.¹²Nyi-nan nama, rima kiph, wun phin ba wun ma wa shushuruk ma phaak, ma wa nama weai vivi, taka wu'un yi yasak nber yiyi. ¹³Wun yo wa giri, sumuk ba ma kukuk ge ma jem cween ma didak kang. ¹⁴Sa dak'kang wun ma kuku ka ma tam ka Yahudawa taka dokoki ma ring ka ma sawa giri ge.¹⁵Tak ba na ka mawa hwerek, ko sha na'ma wa zizerem, mi'ma'nir ka ma sa wa ma zizerem taka ba'na ka ma sa dak'kang ge shan'ngbak wa phi'phi'nik. Mok kang na'ma taka ti'tam kang na'mag wa vivi. ¹⁶Ma wun ba pheng Num, ma tuun'ang, cween ma bubum ka ma te, ma ca hwen phi'phi'nik ka nu di'ring, masa siak hashha nu'mu ge. Nusa dak kang, ha'r nu wun won jek han titi na'ma ge.

2 ¹Jem he gbaraph giri ma mu'mur numa. ²Jem ruron shu'shuruk ma ca taka tur titi nama, taka naba titi nama hwen jek, taka swa'a, taka te giri cween ma di dak'kang, cween ma mumur yeer neer taka tu-tur-kang.³Nyi'na, hin shu'shu'ruk ma tur titi nama sa taka tam wun titi ma tak tunga ge, ma'sa ca tiphi cween ma wu'wu zor ge, jem ma gbarab hewn jek. ⁴Jem ma gbarab ba hin bu'bwash wuhr kiph ka ma cang taka ma rumo namang taka mu'mweng namang. ⁵Ma gbarab ba, ma ca taka kiph taka kang namang taka kang hwerek taka keph phe'phe namang taka siak wu'wun taka rumo. Ma te bubum yon mok wun ma Num gbum ci'cang kang.⁶Ka na nyi'na, tam ba ma'r kaph hashha, ma ca taka kang jek. ⁷cween ta gbak, kp'ang titi nis ca hwen gbugbaraph cween titih bubum jek; Ka nugbaraph, sa tak titi nis yang ge, kashi jek ma, a yeer nis, sa shi'ning titi nis yang'ge. ⁸gbaraph ba ring wun ji'jek, sa dak wun living ming ge, taka hwang wun ma Num ma ti swi, ma gbum hwen living te won titi neer ge.⁹Tiphe siak hwen ka Da'a numu wun gu cween shang'bak, ma hwerek ba kang, masa garsan wun ha-ming ge. ¹⁰Masa te tiok ge. jem ma siak cween di-dak kang mangar mok ma ring; rima suu'n nir ko shan ming ngbak. Ge gbugbum wok ma Num phasi tama ring.¹¹Ge gbugbum wok ma Num phasi tama ring. ¹²Ka gbarap ba wer, we hwan cween vivi-yang, taka bubum ka kpang kang nir cween vivi tie gum yon, gbarap ba wer, we hwan cween

vivi-yang, taka bubum ka kpangkang nir cween vivi tie gun yon, gbarap ba wir we ca cween ma swa'a, cween ma giri we ca cween sisiak Num tie-gun yon. ¹³ Ka wer wa titi teh dakkang ma bibe ma Da'a giger Num taka ring ma wu-war nzor Yeso Almasihu. ¹⁴ Yeso badi titi numo mokwer, ke war wer cween ma sisiak doka, mok yo, we ca rima gum, tak na ka ma te mimes ma wun numu kang. ¹⁵ Tam wun ma kukuk, nu phasi bubum bana, sumuk bubum, mai iko, bwabwas ge han sa shining nu yan-ge.

3 ¹Wun ring masa ti he'r mataka shushuruk ma vwen ge, ma siak, ma ca ti keph yer mok rwam jek kama na'ba, ² dak ba kang, masa ti he'r ge, bwas'bwas ge masa ha's han-ge, masa siak cween ma si'si'siak, ma nyarak ring ma siak gu, ma phasi giri, cween ma tite jek tama ring ³Mok, tumu wer ma titiu-ner we sa te keph ge, we sa siak mu-mur numo ge, we nyarak cween giri, weh siak cween didak kamng vivi kasak teh, we shit tohm ma-ma temek yang. ⁴ mok ma wok jek ma Num, ring mawu-war nzor, ma mumur tama mumweng ma Adamu phasi mbat wer mumur. ⁵ Sa wa mok we tie rwam jek han-ge, wa numo mok ka Da'a mur wer, cung wer yo cung wer cween ma nyi-nyaph cween phiyan ma, mimar werma Ruhu ma Tsarki. ⁶ Num cung mbat wer Ruhu mai Tsarki cween ma gbubum Yeso Almasihu ring ma wu'war ring. ⁷ Teh yon, mukkawe kwaji wurek cween mashuwai nomu, we ca mumwen tak yi gbugbum nomu, cween ma didak'kang kasasan ge. ⁸ Yo wa wun giri no mi phasi wa hen, mi mur nu tam won sa wa ma diren yeer ge, titi ma bubum bayon, ka tak nakama dakkang tama Num ma jiphi kang kan nama ma tie rwam ma tie rwam mangar ka Num naba wok yo wa bubum mi mangar, kuma wa hwen bibing gun tama ring. ⁹ Sa- saik cween vivin taka tite bwan, sisarak titi ma dokoki, bubum bnana sa wa hwen jek hang-ge, he sa gbum hwen han-ge, he sa gbum hwen han ming ge. ¹⁰ hwa'an taka na ka ma bin he'w yeer nying, ka nu gohr gu yeer, kasa nyi-nan ko kasa phu. ¹¹ Nu phing, wu-wur reng bana ma nyarak cween ma giri, ma siak cween vivi ka tak titi numo. ¹² ka midak ma Artimas ba phu-ma Tikikus ma be tenis, teh sisar nu mbum mi Nikobolis, mi ca tumu Lokoci ma wuu'rr. ¹³ Te si sar nu dak zinis, gum rima phi'phing ti tam mok, Afdolos, ka hang nying sa ca wu'aa ge. ¹⁴ jem ka ring ma gbaraph cween tite bubum ji jek ka ma mgum ba titi nama ka gun ma ca kpitak ¹⁵ Hen mur-wer cween ma di-dakkang. Mu-mur ma Num ca taka wer mbiring

Philemon

1

¹ Pau, mwaing prisoner ma Yesu, kuma manga ma Timothy taka Filimon, mu-mwan nan taka mwan rwamnang, ² ta Apphai, sar ner, taka Archippus rima ji-jiphi nyi ner, taka mi-maner ka wur wa shak nyinan, ka wu bii dus tit phii nis. ³ Mi kusi alheri ma Num caing taka Nu, taka kang hwerek ka neng tama Da ner, taka shuruk ner Yesu Christi. ⁴ Ninim, mi bwat gu Num ka mi phin tiyak nyin ta yi mangik na, mok mi ⁵ Yiisin hasha didak kang nyin ka ha wa yin ta Yesu taka mu-mur ka ha wa yin ta raing numung. ⁶ Mi kusii Num dak ga-gahpi ma bangaskiya nyn kuku, ka ha gum phi-phaing ma ko sang gbak ka wu wa yin ta Num. ⁷ Saboda, mi wa ma mwarang taka sisasin kang jijek mok mu-mur nyin, taka yisak Num ma gum karfafawa kang namang mok nu, maga. ⁸ Mi ya ma ku-kuk kang ta Yesu, mi wun wa ni ti hwen ka jem nu ti, ⁹ amma mok ka mi mur nu, mi kusii nu mi Bulus, gbangas riphinik, yonyining prisoner mok ma Yesu Yesu Christi. ¹⁰ Mi riphi nu tit ma mwaing na Onesimus, ka mi cangu rwa prision. ¹¹ Wa tumu mwain tamata ta nyin, amma yong wa mwaing rwam tee nyin taka tee nang. ¹² Mi dak gu bi tee nyin, yo ka wa nzor nang. ¹³ Mi mur phan can taka mi ti rwam ka mi sa tur prison mok ma wun ma Num. ¹⁴ Amma, mi sa mur ti hwen ka sa wa ma phi-phaing nyin ge. Mi sa mur rwam jek nyin chang tika ma jiphi wa hen rush kar ge, amma a neng daga mupmur kang nyin. ¹⁵ Mok yong, mi gaphi hen giri na lokoci bwas ka ha gum gu har abada. ¹⁶ Sa wu tor can teph ge, amma geer tehpi, maga mu-mur na. Wa ma anfani tee na, ger ta nyin, ma ruhu taka ma yeer. ¹⁷ Ka nu wa tamek, sa gu ka wa mi. ¹⁸ Ka ki kasan wa hwen ha da kashi wa hen hwen hang, wun mina. ¹⁹ Mi, Bitrus, mi zik yong ma wok na. Mi ka mi na, mi phan wa hen-sa wun na ha keshi na mi hen kaming nyin. ²⁰ I yin maga ti hwen nyina nye ma Num, karfafa kang na Yesu ming. ²¹ Mi nuphur kang ma biyaya nyin, mi zik wa yen. Mi phaing nu ti ger hwen ka mi wun wa nu ti. ²² Lokaci na, sumuk mi na tee ninang mi dak kang yi-yimangik nyin ma phanek mi tee nyin. ²³ Epaphras manga na Yesu ming, wun wa hen nye. ²⁴ Wa ka nanyina, Aritarchus, Demas taka Luka mu-mwan rwan ne. ²⁵ Alheri ma Yesu Christ can taka ruhu nyin. Wa nyina.

Hebrews

1 ¹ Tuna ka Num gamba kukkun need ma tumu win cuaween nye annabawa. ² Butwit gbeng ma teenir yong, tam bareing wum cween ma mwe-numung, kasham ka hween mboring wa wok mumung. tee numung mung Num to tee yong. ³ Yomung wa nyinyen ka kpang ti-ak ma Num twang, yonung wa yer ka Num. kashi babum mbaring teenyina cween ma kukuk ma wun numung. ⁴ Yonming ca tika shunuk tana mameka, war tiak ka gbum wa shuruk dangarang geer nama'ang. ⁵ Wakane numg manekaming ka Num kitaba wungu wuni Nuwa mwenang, numu mi ca Da mid?" Da waka ne maneka ming kaNum kitaba wunguwung, "mi ca da nis numa cang mwe nang?" ⁶ Kanama, nim ka Num bing mwe kum numung heeyong wun" mboring maneka numung ma kpangtiak numung twang. "Titi ma maneka wuni" Yonong ka yo nung ka yo ti jwii namang, taka rwan numung kuma seen ka'ra. ⁷ Titi ma MWe wun,, tee acang gumi nisi I Num, wa nnboring mboring. riang gum wa riang ma giri ⁸ Nunmur hwen zizerem, nu hwang hwen vivi,ang. Mok na Num, Num nis phisi nu ma nei hwirek kang ka geer ma kaph nis'ang. ⁹ Yiyiphek, Num, nu dak but ma tee yong. Tee twang wa wok rwan nis. ¹⁰ Ma wu kasani buntwit nu nusa sang ga. ma to kpangash mboring phaar titira. ¹¹ Nu rephik ba phaar kuku,ma harmit phaar

wiis ma titira bumbwit nu nusa harmit ga kusan nis sa sanga."¹³Wa Kane maneka nung Num kita wungu "Ca wok yiyinang, mi dak mwan hop nis ting kiis bek?"¹⁴Sa maneke mboring nung ka Num dak ma tiba tak gbum.

2¹Mok mana, hwu tam kang titi ma hwen ka hwu yisen, masa dis hwir ma bang teebing.Ka²ka hwun yong kama wuanye ma maneka wa giri, taka tie vivi, taka shi-shinim nye mbiring ma sai sakamako namang fitar. ³Hwu tika tere hwu hwunde ka hwu hwang wu-war shuruk yong kama tie baraing hwir? Numnung shuk wun hashes ding kaminumung taka yesen gu ma phen masa wun. ⁴Winam kana nyina Num shaida phaasi ma bubm ngingasi nye taka bubum shu-shuruk wu-wur, taka phophaing ma Ruhu mai tsarki kukwa-kukwa gapfar ba tiphaar ka ki rukrang numung.⁵Num sa dak teeyong kawu bi wok ma maneku, ka wusa tam wun yong titi ga. ⁶Hang phaar teepling hang wun, "Reiphraik wa shank, kanu dakgu kang? Ko mwe reiphinik, ka nu nura gu ing?⁷Nu dak reiphinik geer maneku'ang; nu jephi ma gum shuruk. Titi ma bum mbiring kanu tie. ⁸Nu dak gu jorong ma bubum mbiring kanu tie. Nu phen nu dakgu bubum mbiring baskiis numung. "Bobeit har nama hwu kisi phaar bubum mbiring kama baskiis numung.⁹Bobeit hwu ki phaar hang ka siribik gu ting ma maneku ma winam bwaa, yeso, ma jiphi gu ma gum taka shuruk mok makyau taka kukwei numung, biringwa mok alheri ma Num nang Yeso jing kukwwei mok reing mbiring. ¹⁰Mok nhina, jem gu Num, mok yong ka bubum mbiring ma cang taka tee numung, bing maing-maing fweit ma gbum gum. Mok ma wanak ba wiwar cween ma makyau.¹¹Rima ngingaph taka na ka maki ngaph ba, mbiring sissin namang wa nyinang. Mok ma yong nyining sa tie swii ki phin ba maing-maing numung ga. ¹²Wun, "mii wunba mima'nar tiak nis, ciciu tee mumunuk titi namang mii kpank nu twang ma hum".¹³Har numuyong, wun,"mii dak kang tee numung." Taka "mii wa yong taka maing-maing nang ka Num na mai."¹⁴Maing-maing ma Num mbiring ma wama wianyeer taka mik'ing, Yeso ma wa nyina, kukwei numung mwashak rima kukuk ma kukwei'yang, kajiri (iblis). ¹⁵Phen ciun raing ka tun kama marba ma tiphai mok didiraing kukwei. ¹⁶Mok ka sa maneku nung ka gbum bayin ga, awaa, shan ma Ibrahim nung kagbum baying. ¹⁷Mok nyina, gbigbik nung cang tiphar ma manga numung cween mbiring, mok cang firist shuruk, rima phiphar titasa taka rima giri ma bubum ma Num, bang hadaya susumuk ma kipank zing ma gira. ¹⁸Ka Num titi giri numung wu makyau masa mimak gu, mok nyina, gbum ba raing kama tie ba mimak

3¹Mgbok yo nyining mimanic taka phi-phin ma twang, tam nang kang ma yesu. manzo tara firist gi-ger ka phasi didakkang neer² Wa rima didakkang giri ma Num, ka nagu rwam phar musa ka cang rima giri phi ma Num. ³Yesu ka yi gum giger ka gir ma musa'ang mgbok ka rima mwi-mwai tong ma gir nagu shuruk ma tong. ⁴Tomg mboring wama rima mwai Numurging ama rima mwimwan mboring wa Num.⁵Musa wa rima titi giriphar m,we rwam phi ma Num, sa wun bubum kama bi nyi nyi. ⁶Kristi wa mwe rima gum phi ma Num wiir numg hwu cang phi numung ka hwe kashi didakkang nir ma kang nirin mboring⁷Mok na phaar ka kang jeck wuni Nu muyong ka he yisen kor numung, ⁸Sa jiphi nan kang nyin gboring ge ti phaar Isra'ilawa kana phaasi nyingan yi lokaji ka sa mimak ba zizang ming.⁹Lokaci na nung makikanying maphaasi mi-mi nying yii, ma mi mi-mak kusan wu won nin hadan nang ma phaar wokrwam nang. ¹⁰ Mok nanyina mekasakkang ma tsara na, miwuni,ma cakingarak cween mangar'ang kang namang shakarak masa phaing cween nange. ¹¹Mok nonyi na mi yisi ku mabwaning;masa yin ruruk nang bwabwas ga,¹²Tinang swa mimanir masa gbum kang vivikasa mur hwen jek ciciunying ga kang ka haramak gu Numsun. ¹³Ka gun he tinyina,gwish ma temek nyin minim ka nim ma nuyong sa for,nyinanging sajiphi kang numung mok didis ma phi-phinik.¹⁴Hwu ki cang mwan rwam ma kristi,ka hwu kashi didakkang nir ma kukuktenumung yiyiphek nmi takanim sisank. ¹⁵Titi ma gong, ma wun, Nu mu gong ka nu yisin kor kor wun numung, sa jiphi nang kang gbajen ga, phaar takaphi phaasi nyinyi na"¹⁶Ma ne nung mayisin kor wun ma Num ma phaasi nyinyi yii? sa ba na ka musa wirik baing viun ma masarawa ming ge? ¹⁷Tika bwan taka ne nunung her kusan wu wok nin? sa taka rein kama ti phiphink, sa reing ka kukum namang sarasan zizang ming ge? ¹⁸Yisi ka taka maneh nung wun masa yin ruruk numung ga, kasa ka reing ka ma shinm gu'ang ga?¹⁹ Hwu phaar titer masa yin ruruk numung ga mok ka masa dakkang ga.

4¹Mok yonyinig, hwu ti swa hang sa vak kwa yin ruruk ka Num alkawarta wa hen ga. ²Hwu ke yisin hwen mangar tifi ma ruruk ma Num phaar ka ma wunba. amma wun sa bing ba taka yisin hwen hang kwa ma dakkang wun ding ming ka ma yisin ga.³Hwer kahwu dakkang hwu ka yin ruruki tiphaar ka wun, "phaar ka yisiku bwan ming, masa hwu yin ruruk nang ga" wun nyina ko ki kwanji titi bubum tun tee ma kuu.⁴ Mok ka wun tephin hang titi ma nim ma kwiph nyinang, Num hutaa nim ma kwip rwam numung ming mbaring"⁵Phen wun, "masa yin ruruk nang ga ,⁶Mok na, vam ba bur ma yin ruruk na ming bur kama ki yisin win titi ma ruruk ding masa yinga mok kukuk titi." Num phar sumuk hang phin wun, "Numuyong," tam wun ding phuma Dauda ka wun tumu ka masa yiphep wun, Nun ka he yisin korwun numung, sa jiphi nang kang gbanjong ga,"¹⁸Ka wun Joshua ki naba ruruk Num sa tor tam wun titi ma nim hang ga. ⁹Mok nanyina akwai ruruk nim sabar mokmweming ma Num.¹⁰ Nu ka nu yin ruruk ma nam nu titi nis nu gbum ruruk ma rwam nisa-phaar ka Num ti ma numung.¹¹ Mok nyina hwu ti mamari ma yiyin ruruk na, mok ma na hasa huu wur kukuk titi na ka ma ti.¹²Hassha maNum wuma nining yii, geer gun yiyi'ang yin gaphi yeer ma nzor, phen yin, kwam titi bayasak titam kang ma riphinik phaing hwan ka wa ming tomung"¹³ Ba hwan dandanding tama Num. shagbak wa nyan yii nu mung. mbering ma titinir shagbak hwu bang nyinyi numung"¹⁴Mok ka kahwer wama frist shuruking ka ne twang, yeso mwe ma Num, hwe kashi di dakkang neer ma kukuk. ¹⁵Mok firist shuruk nir sa tar murnu ki phaar riphinik ma shwai ma titar muru nirge wa riphinik ka maki mimak gu cween tagbak ka hwur nyining masa gbum gu ma phiphiking ga. ¹⁶Hwu ba tac cicang arheri numung ma kukuk, we gbum tom jek taka nheri ka gbum bawering winang kwikwing ming.

5 ¹Firist shuruk mboring ma cun cang shuruk ma reing titi numuang ti bubum ma reing tafka ma Num, bang bubum ma reing moknyaph phi-phinik ma reing. ²Yo phaing shin swa taka mbumbu takatakana kama ki desseh ba, yo titi numung wama titarmunoying. ³Mok nyina, yo titi nu mung jem bang bubun mok titar muro ma phi-phinik numung taka mareing. ⁴Sa ne gbak nung ka nagu titi numung shurak na ga, sa riphink na wa phiphin ma Num phaar Haruns. ⁵Kasham ka nanyina, Almasihu, sa yonung dak titi numung can firist shuruk ga wa rina nung dak gu, naka wun, Nu muwa mwan nang numu yong mi ca da nis!" ⁶Wa mumung phaar ka tee hang ka wun, "Nu na firist shuruk mboring phaar nye wun ma malkisadak," ⁷Almasihu winam numu ming ka sator tee yong, yii manjik ma kukuisi ma kwikwing kamang ma vien yii gurwurwo ka wakukuking titi kukweii kanangyina ma yisin mok didakkang numung. ⁸Kasham wamweing gbaraph yiyisin nye mokmakyau ka tih. ⁹Ka nanyina kwanji, cang sisin ma kukukwanji mboring, hwu- hwar nzor ma reingreing kama yisin nye numung. ¹⁰Num phin firist shuruk tiphaar malkisadak. ¹¹Hwu wama bubuing fweit kahwu wun titi ma yese, mbomboweit ti mak yan ma wu-wun mok gbah titi nyin. ¹²Jem phang mwa-mwa yonyining he ki cang taka gbaraph ba reing, mwa-mwash yonying he tor mur ma gbaraph wa hen wun ma Num. mwa mwash yong he tor mur nyivien, sabeer kukuk ga! ¹³Rephinik ka beeer numung tor nyivien kisi shar yisen wun magari ga, tiphaar mwe kyang. ¹⁴Bea kukuk wama shu-shuruk. shur-shuruk ka pha-phaing namang ki shar yisin wum mangar gu-gung, gaphi vivi takajek.

6 ¹Kana nyina nuyi hwn nyinyi, titi ma bubum yege wik ma almasihu ma'kukwaji sa wun hwa phen hwu gbaraph, sissin wun ma ma nyi nyarak shap ka ni hwen kukwaing taka didakkang ma num, ²Taka gbigbaraph titi ma nyinyaph tasa didak woki titi taka yiyirek kukwai taka shishi win gugun. ³Hwu phen ti bubum yong ma mumur ma Num. ⁴Mok ma taka na ka ma zeren ba kang namang ma gbum ma zeph phaphaning ma twang ma gbum her namang jiw ma Nam ming. ⁵Ma gbum ma zeph mimes ma win Num ma kukuk ma winam ma bibi. ⁶Bags ma phanig ma wu, ba hwen titi ka hwu phenek ba ma sumuk tee cicang Mok ka ma shenge mweng ma Nuin Mani na mang ma phen ma nugu swi yii ma reng. ⁷Vuin ma ka wu nyi phan nang kama tie wok-wok, dak bubum ma wisik wuwur wuwur taka jijek kama kwar gu rima kukwar. Num cang ki da wok numung ming. ⁸Ka minar numung wa tiok taka hanmangami hung, cang numung tamtee huhwit ma tie tie nye mgbong numung ma wushiang. ⁹Waka tere hwu wun nyina, mgbak, hen taka mumur nang bum phaing he tie bubum ka geer jam titi ma wum wu war ¹⁰Num sa'a rima tie-tie vivi gaika tieheer ma ruam g, taka mumurka he phasi mok ma tiak numung taka rwam ka he tiebatakazizerem numing mwash yong he tor tieba. ¹¹Hwu mur nenyin mgbak phasi ka nanyima ma bibang mgbek, he phaing hwen ka he dak kang nyining ¹²Sa tie nang weng ga gbaraph yeer ma taka na ka maki se alkawali naka ki wini cween ma didakkang taka tie-tie nyinang namang. ¹³Num tie gu Ibrahim alkawali mok ka bai hwai hang ka geer gu ma shuruk, ka yisi kuu'ing nu gu yisi ma titi numung. ¹⁴Wun"mi dak wa woki mi dak sham nis ma ngaar". ¹⁵Nyina, Ibrahim turkang sa tie nyinang, na sang mboring, nugu se alkawali numung ¹⁶Mwish rieng ma yisiki ma hwen ka geer ba'ang yiyisikuuu ding cang hwe phiphaar taka wun mboring. ¹⁷Mok nyina Num phaasi ba taka gbnam bum numung alkawali numung titeer, wun hwen mumar kang numung sa'a hwen ka harmit bwa bwasa ga nugu dus ma yiyisiku ming. ¹⁸Tie nyma mok ma bubum yong phu kasa harmit ga ma phasi wun, sa hwen tie tie nung Num phak, hwir ka hwu tie shushu hwu gbum hwu dinden hwu tur kang hwu kashi hwen didakkang mangar ¹⁹Hwu wama didakkang, phaar ma nzor sa'a ma tutunanga, watiteer, yonung ka yin hadan har kurusun ma. ²⁰Ka yeso suk bai ma hwir ba yin tee na mok hwir, cang firist shuruk kasa sanga tiphaar malkisadak.

7

¹Yonung wa malkisadaki gum ma salen, firist ma Num shuruk mboring kama kukun ma ibrahim sa neh ki hom mok taka gugom hang nagu didakwok. ²Wa yonung ka Ibrahim nagu nyinang cicu ma wuk ma bubum mboring ka gbum. Tiak numung wa, "malkisak" pha-phoing numung gum ma jek," nyina ma, "gun salem ka pho-phoing numung wa gum ma cicang jek," ³Sa'a ma da ma hene ying ga, sama shanning kama nie tumu gai sa'a ma nzor kiring taka mgboning ga tonung wa firist har abada tiphaar mweng ma num. ⁴Mwa-mwash yong nyining, phaar kanang wur shuruk ma riphinik yonk ka kika neer Ibrahim nagu nyinang cicu ma wok ma bubum ka wasi ki hom mok. ⁵Shariar murba shan ma lawi mase nyinang cicua ma wok tama gire, wata taka tunga, numung, wun ka numung wun, bama mawa shan ma Ibrahim. ⁶Amma malkisakki ka sa'a shar ma tawi se nyinang cicu ma wok tama Ibrahim nugu dak gu wok yoka wama alkawari yin. ⁷Masa yaror ga riphinik bwasa gbum albarka tamariphink shuruk. ⁸Mok yong, riphinik ka wanumung rima kukwei se nyinang cicu ma wok, ka nanyina wum cang. ⁹Hwen ka ma pheing lawing, riphinik ka se nyinang cicu ma wok, yoma jem ka phang numung tama Ibrahim. ¹⁰Mok ka hawi ma inar sham ma Ibrahim winan ka malkisadak ma kukun Ibrahim. ¹¹Mwar mwash yong wun phang wun hwa hwan mumur ma gbum kukwanji rwam firistanci ma hawiyawa (mok ka tee namang ming ka ma biung shar'a) ka wun phang wun ma gbum firist hang ka nee hwar ma malkisadak ming masa tirek hwar shan haruna ga shanung wakajjem numung. ¹²Nim kama haramak firistanci dole mung ma haramak sharia. ¹³Mok ka riphinik yong kama wun titi numung wa murding ka hang kisi tie rwan bagadi. ¹⁴Sa hwen dinden din ga num kama margu nee yahuza shan kamusa kisi ta tirek nye titi ma hassha ma firistanci ga. ¹⁵Hwen ka hwu wun wa nyan, ka firist hwurik tiphaar malkisadak. ¹⁶Firist phiyan yong, sa firist ka hwurik titi ma hwen kama pheing shan ma mwemwing ma Adamu ying ge, amma cang firist tama shishin ma rima gum kasa sang ge. ¹⁷Hassha ma Num wun titi numung wun, "Nuwa firist har'abada phaar warwun ma Malkisadak. ¹⁸Doka maku maki hemek ma dak gus mok kasa kuk ge, tor hwen jek ge. ¹⁹Mok kasa shari'a sa pheing winik hwen hang ge boboweit, akwai didakkang nyinyi ka tee numung hwu gbum hwu bii hwu-hwuit ma Num. ²⁰Didakkang jek yong satie kwa yiyisikuge, mok ka bur ma cang firist kwa yiyisiku.

²¹Amma Num yisiku titi ma Yeso wun, "Num ki yisiku su tor haramak kang ge, nuwa first har'abada."²²Ka yong Yeso bada tabbatacce taka mgantaccen alkawari. ²³First ma tumu ma fweit, mok ka kukwei shit ba rwam cween. ²⁴Amma mok ka Yeso ka cang har'abada, rwam numung ma first masa haramage. ²⁵Mok na, wama kukuk ka hwar taka na kama ba hwi-hweit ma Num tee numung mok ka cang ke tie kukusi ninim mok namang. ²⁶Mok ka wur first shuruk yong jem ma hwir, sama phiphinik'ing ge, sama hwen hihasing ge, wa zizerem, wa kwa taka phiphinik ma kpankgu ndurung ma twang mbeing.²⁷Sama titasi ying phaar shuruk ma firstoci ge, kama bang hadaya ninim, ma shuk bang ma phiphinik ma giri mbeing. Amma Yeso tie nma kasa nyinang nung shwak ka bang titi numung giri mbering. ²⁸Mok ka shari'a jiphi reing first kama tasimoru. Amma wun ma yiyisiku bi ma sun shari'a, jiphi mwen, kawa hwi hweinek har'abada.

8 ¹Mwa-mwash yong hwen ka hwi wun nung wa: hwi wama first shuruk hang ka cang wok yiyii ma gum shuruk twang. ²Wa rima rwam zizerem, shak giri ka Num tie sa'a riphinik ge. ³first shu-shuruk mbiring nagu bubum taka hadayu. Mok nyina jem kama bum hwen hadaya. ⁴Ka wun phang Almasihu wa tee yong sa cang phang first bwa-bwas ge, mok ka reing ma wai ka bang hadaya titar ma shari'a. ⁵Ma tie rwam yer-yer tiphaar bubum kama ruruk ma tee twang. Tiphaar ka Num gwis Musa kasa mur mwai shak. Num wungu, "phaar, tie bubum yin-waar titar hwen kama phaasi wanu kangbong tee."⁶Mwa-mwash yong rwam Almasihu sai ger namang'ang mbiring, mok ka yonung wa rei-cween ma alkawari ka ger na kama winek titi ma alkawari ka ger. ⁷Mok, ka alkawari rima ku sama vivi'ying ge. masa yasak phang alkawari ma phu ge. ⁸Num gum reing ma kikasak'ing, nugu wun, "phaar, nim ka bii, ka mii tie alkawari phiyang ma phii ma Isra'ila taka phii ma Yahuza. ⁹Sa cang tiphaar naka mii tie taka ma kanu ma tumu ge. kashi ba wok mii wurik baying vwen ma masar ming. Masa kashi alkawari nang ge, nung haramak ba suun," da gurigwos wun. ¹⁰Yonung wa alkawari ka mii tie taka phii isra'ila ka nim yong ma hadan nang, da guri-gwos wun. "mii phen mii dak shari'a nang nye na mang mii phen mii zik ba kang, mii cang Num namang bama cang rireing nang. ¹¹Masa gbarab ba reing ka cang phii wuweit giri taka ma tunga wun, "pheing nang Num" mbiring ma tunga bubwas ma pheing mii, masa tor mar bubwas namang har ma tie shu-shuruk. ¹²mii phaar titasei nang titi hwenvivi kama tie, mii tie heer ma zing namang mii sa tor dakkang ge. ¹³Phiiin alkawari yong, "phiyang", wun alkawari ma ku na cang ciin, rima na kaki cang ciin, wuritee nzii-ring.

9

¹Mwa-mawsh yong, alkawarin ma ku wama tee sujada ying taka ka'idoin sujada tee yong. ²Mok ka hami ma alfarwa ding ma sumuk tii hang, tii rima ngan kama phin tee zizerem. Tee ding mada fitilu, kwashak taka fufum. ³Kurusun ma labule ma phu, akwai tii hang kama phin wun ger zizerem. ⁴wama bagadin zinariya ying mok turare. Wama akwatin alkawarin, kama sumuk ma zinariya kpukuruk. hami numung akwai karshishe ma zinariya ka kashi manna. taka ryang ma Haruna kaki tie toho, taka alhunan matar ma alkawarin. ⁵Njoron ma akwatin alkawari akwai siffofin ma kerubobi kama wama dankaka yin ma cang gu shishinik ma jinkai ruruk, ka mwa-mwash yong wusa mur tam wun titi numung nyinang-nyinang ge. ⁶ka maki kwanji sumuk bubum yong mbering, Firistocin ma ca ki yin tii kuruteng ma alfarwar masa tie rwam namang. ⁷Amma first shuruk nung cang ki yin tii ma phu, kasa nyinang nung shwak kusan ming, cang gugbi-gbik nung nyish mek hadaya mok phinik numung taka ma gire kama tie sunming. ⁸jwi rima zizerem phasi wun ma kisi phasi cween bibai tee zizerem ying ge ka alfarwar ma nyinang na tor riraktwang. ⁹Yong cang phiphaasi mok winang ma mwa-mwash yong, bum kpi-kpitiak taka hadayu kama bang sa wunik titam kang ma rima sujada ge. ¹⁰Beer taka hwen wu-wu nung shwak ka ma munuk taka bukukuwan nyinyaph kukwa, kukwa. bubum yong mbiring kama mun kama sumuk ma cang ki tie titar sai ma shirya ka'ida phipheing. ¹¹Almasihu bi ti cang ma first shuruk ma bubum taka jek kama bi, tama alfarwar shuruk, wuwurik nung ka mgbai ge, kasa tee yong nung kama tie ge. Amma Almasihu bi tee cang ma first shuruk ma bubum kama bi taka jek. ¹²Sa ma mik ma tumuk taka ma randong ge, bobweit Almasihu taka mik numung ying tee giger zizerem kasa nyinang shwak mok reingm biring cween nzor har'abada. ¹³ka mik ma tumuk taka ma randong taka wuwasak shungara karsana titi ma taka kassak zizerem namang'ang dak ba zerem phen ngaph ba yeer'ang. ¹⁴To balle mik ma Almasihu, ka tama Ruhu kasa sange bang titi numung hadaya kasa ma kikasan'ing ge tama Num, ka ngaph kang neer taka rwam kukwei mok hwi tie rwam ma Num rima nzor? ¹⁵Mok dalili yong, Almasihu nung, wa maganin ma alkawarin phiyang. Yong cang nyina mok ma tie kukwei ka war reing kama tor ting ma tsohon alkawari mok ma phinik namang, mok reing ka Num mase alkawarin gado namang kasa sang ge. ¹⁶Mbering tee ka hang zik wasiya ngarak, gbigbik nung ma pheing titer kukwei ma rina ka tie wasiyyar ding. ¹⁷Wasiyar sai riphinik kwei bek ma tie rwam'ing, bobweit sama rwam'ing ge ka riphinik ka tie tor ma nzor. ¹⁸Nyina ma alkawari maku sa tabata ge sai ma mik. ¹⁹Ka Musa ki kwanji naba reing mbiring dokoki kawa shari'ar nugu kpang mik ma mweing randong taka ma tumuk, taka nyi, taka phaph kuku sisayak, taka nnyak kon dodoya rima soso, wasak ba reing titi taka yishi ma dokoki. ²⁰Nugu wun, "yong wa mik ma alkawari ka Num bing dokoki tee nyin." ²¹Nyina ma, wassak mik jorong ma alfarwar ka bubum mbering ka wa hami numung kama tie rwam ma firistanci ying. ²²Nyina ma hwen ka shari'a wun, hwiwit bum mbering ma nyaph ma mik. Ka mik sa nyishin ge kpikpang phinik'ang sa tie ge. ²³Mok nyina, cang kpikpik nung hwi kpang wur bubum yong kawa twang ma nyaph ba'ang ma hadayar ma wei mbering nyina ma bubum ka mawa twang ma ngaph ba'ang ma hadaya ka gir jem. ²⁴Mok ka Almasihu sa tie giger zizerem kama tie giri. Gun nyina, yin hami twang titi numung, nugu bai nyinyi ma Num mok hwir. ²⁵SA bai tumung babang titi numung dik-dik, phaar ka first ma alfarwa ma tie ge, ka yi tee giger zizerem kukusan ma mik ma wei hang ge. ²⁶Kawa nyina nung, cang kpikpik nung can ka hwi makyau shakarak tun yiyiphek ma tee yong. ²⁷Tiphaar kama ki jiphi negbak kwei kassa nyinan shwak, na zin hadan nang, nugu ma shegu wun,

²⁸Nyina ma Almasihu, kama bang gu kasa nyinang shwak mok ka kpang phinik ma gire gun, phen wanak ma phu, sa tor mok rwam kpigbank ma phinik'ing ge, amma mok war reing kama tie nyinang masa king biibii numung.

10

¹Mok shari'a wa wur ma bubum jijek ka ma bii, sa siffar giri ma bubum yong ga. Taka na masa hember hwuweit ma Num masa taa win cween ma wur hadayu ka firistoci ma bang kukusan. ²Kasa nyina ge, nugu ma ngarak hadayu'ang ba? Mok wur bubum ka shin, kama zerem kasa nyinang shwak taka taka tie sujada masa pheing shanung wa phinik ge. ³Amma hadayu yong ma cang hwen titirek kang ma zing kukusan. ⁴Mok ka sa tie wun mik ma randong taka ma tumuk gbanak zing'ang ge. ⁵Almasihu bii tee yong, wun, "sawa hadayu taka sadakoki nung kanu mur ge. Ka gun mana, shirik mi yeer nia mok hadaya. ⁶Nusa tie mwarang mok sadakoki taka hadayu kama wushi mok zing ge. ⁷Nugu mi wun, "phaar, mi bii ki tie hwen kanu mur, phaar kama zik titi nang." ⁸Suk wun, "sa hadayu, ko sadakoki, ko hadayu ka ma wushi mok zing kanu mur ge. Nusa tie mwarang ma na ge." Tong nung ka mawa hadayu kama cang bang titer ma shari'a. ⁹Nugu wun, "mi bii mok tie hwen kanu mur." Kpank rwam ma ku'ang mok bing rwam ma phu. ¹⁰Rwam ma phu, shirik hwir hwu cang zizerem tama yeer ma Yeso ka bang hadaya kasa nyinang nung shwak. ¹¹Nyina, firist ta gbak tie ninim mok tie gu Num rwam. Ninim bang hadayu wur nyinang, wunka numung wun masa pheing kpang zing'ang ge. ¹²Cween hang Almasihu bang hadaya kassa nyinang ngarak mok kpang zing ma mbering-ying, cang mok yiy ma Num. ¹³Sa king winam kama phennek rima hup numung baskiss numung. ¹⁴Mok ka tee ma hadaya nyinang yong awinik ma mbering taka na kama bang gu Num tit namang. ¹⁵Two rima zizerem a wun barin. Hwen ma ka wun, ¹⁶"Yonung kawa alkawarinkami tie taka ba sun ma ninim yong, Num wun mi dak dokoki nang kang namang, mi phen zik tee tam kang namang. ¹⁷Mi sa tor dak zing namang taka wur namang kang ge. ¹⁸Mwamash yong mbering tee kama gbum nyinyaph mok bubum yong, bobweit hadaya mok zing. ¹⁹Mok nyina, mimaneer, hwu wama kukuk kang'ang ki yin tee giger zizerem tee ma Yeso. ²⁰Yonung wa cween phiyang rima nzor ka borok baring teema labulen, wato teema yeer numung. ²¹Mok ka hwu wama firist shuruk'ing phima Num, ²²Ngarak nang hwu hember hwhuweit ma kang giri, ma didakkang mbiring, ma kangka maki ngaph titam kang vivi'ang ming, ma yeer nir nyinyaph ma nyi zizerem. ²³Nugu wu kashi ma kukuk hwuwun didakkang nir, hwusa zuphum ge, mok ka Num tie alkawari didakkang. ²⁴Hwu tie shin swa, hwusa gus yeer nir ki tie mumur taka rwam kama jem. ²⁵Hwusa ngarak mumunuk titi nir, tiphaar ka bur ma tie ge hwu tie nyine, gwis titi nir ninim, tiphaar ka ya phaar bibi hwu-wit ma nim yong. ²⁶Mok ka hwusa cang ki tie zing phiphaing kawu ki kwanji gbum phiphaing giri yong'ang, hadaya ma wur zing yong sa gbugbum ge. ²⁷Ka gun nyina, hwu shikang ma diren ma hukunci kawu tii nyinyi, taka kara phiphia kawu yii taka hup ma Num. ²⁸Mbering riphinik ka hwang syak dokoki ma Musa'ang kwei ka masa tie yeer shui ge tama hwu-wun ma reing phu ko tat. ²⁹Wur hukunci yong jem ma taka na ka shinim mweing ma Num'ang, riphinik hang ka dak mik ma alkawarin phaar sawa zizere ge, ka tama mik yonung ma shirik gu ma Num, kama mak gu jwi ma alheri yau yii? ³⁰Mok ka hwu pheing rima ka wun, "Rama ko wanang; mi ka phenek'ang." Nugu kuma, "Num hukunta gire." ³¹Wa hwen didirin nang nu hwu wok ma Num rima nzor. ³²Phen tam kanang kang masun, ka he kwanji gbum nyinyan, kahe turkang makyau shuruk ming. ³³Kama nawa hen swi yii ma gire, massa tam wahan shap taka hwen kasa jem ge, hesa phaar wur makyau taka taka yin ming. ³⁴Mok ka he phaar yau ma taka na ton gbigban, ma kang hwerek, he gnarak ma hwar sabar nyin, he kashi sabar ka gir jem kassa sang ge mok ka he phaar yau nang ka misa tun-gbigben. ³⁵Mok nyina sa taknang kukukkang nyin nang ge ka he gbum hwen shuruk'ing. ³⁶Mok ka he mur tie-tie nyinang gi he gbum hwen ka Num alkawarta, ka he kwanji tie hwen ka mur. ³⁷"Mok ka mwa kwas winam ming, rima hwu bii sa vak ge. ³⁸Rima giri ka cang tama didakkang. Ka phen masun, misa tie kang hwurek ma yo ge." ³⁹Boboit hwusa taka na kama phen masan ma kasan ge. Gun nyina, hwu wa taka naming kama dakkang mok ma shishin namang.

11

¹Didakkang phaasi wun nu pheing hwenhang gbigbik kanu dakkang ming, taka phepheing gbigbik hwen ka kisi ta phaar. ²Mok tama nanung ma kika neer ma gbum mumur ma Num. ³Tama didakkang nung ma tie teeyong tama wuwun ma Num, bubum ka hwu phaar masa tie bubum kawa phiphar ge. ⁴Mok ma didakkang nung Habiila bang gu Num hadaya ka ger ma Kayinu. Mok nanung mawur gu tiak wun wa riphinik jek. Gbum mumur tama Num mok ma sadaka numung ka bang. Mok nyina, mwamwas yong Habila tor tam wun, wun ka numung wun kwei. ⁵Mok didakkang ma kpang Anuhu ma bang twang masa mur phaar kukwei ge. "masa gbum gu ge, mok ka Num ki kpang gu." Kama kissi sa kpang gu ma shaida wun hwurek gu Num kang. "Sa tie ge ka didakkang sang, hwuwarek gu Num kang sa tie ge. Wa gbigbing mbiring Nika hwu bii tama Num wai, Yo wa rima phiphaar ba mbering taka yasa gu. ⁷Mok didakkang nung Nuhu, sai wun giger tama Num titi ma bubum ka ma kissi phaar, tama shuruk taka didireen yeer, nmwai jirigi nyi waar phinumung'ing. Mok na numung, Num mbeshak teeyong, Nuhu kashi giri kawa titi ma didakkang. ⁸Mok ma didakkang nung Ibrahim, kama phin gu syak nye phiphin nugu bai tee ka sai gado. wirek ma sa pheing teeka hwu bai'ing ge. ⁹Mok ma didakkang nung cang vum alkawari phaar nye. Cang alfarwa taka ishaku ma Yakubu taka gbum yiyi alkawari wur nyinang gire. ¹⁰Mok ka phaar birni ding nyinyi ka wama buring. Birni ka rima nyingaar numung wa num. ¹¹Mok ma didakkang nung ka Ibrahim gbum mimar wun ka numung wun yo phima himu Saratu kusan namang ki tie sising, wun ka numung wun wa bakarariya, ki hadan einan mimar'ang ma wur rima tie ba alkawari wa riphinik jek. ¹²Mok nyina, tama riphinik na nyimang, kawa numung phaar kum, mam mar shan gun fweit, ma ngaar phaar kpitik twang phaar juknyinyi sung ka sama titam ge. ¹³Mbiring namag ma kwei didakkang ming ma kissi sa sai alkawari kama tie ba ge. Ka gun nyina, ma dak yi ma phaar ma

tenba nye sissing, nugu ma murnye wun ba namang nye taka taka. shishing nung teeyong. ¹⁴Takak Num nyima phasi nyan wun bayasak vuin titi giri namang. ¹⁵Wun phang wun ma tam kang ma tee kama neteng maki gbum cween phiphing. ¹⁶Bobweit tiphaar ka wun wai, ma wur vuin ka gerjem, a rima na kawa twang. Mok nyina nung Num sa tie swi ma phin gu wun Almasihu ge, mok ka ki sumuk ba tee. ¹⁷Mok ma didakkang nung Ibrahim, ma mimak gu, wun bang mweng numung Ishaku hadaya. ¹⁸Yonung ka wa mweng numung nyinyinang, kama tie alkawari wun, "tee numung nung ma phin shannis." ¹⁹Ibrahim tam kang wun Num nung wamam gum'ing borok Ishaku ko ki kwei ngbak, tiephaar kama wun nee kukwei ming nung phen sai ba. ²⁰Mok ma didakkang nung Ishaku dak gu Yakubu wok ma Isuwa titi ma bubum kawu bii nyinyi. ²¹Mok ma didakkang nung Yakubu, kasa nye kukwei dak ba mwemweng ma Yusuf wok phu namang mbering. Yakubu nagu Num gum ki rang riang numung ming. ²²Mok ma didakkang Yusuf ka ngbang numung sa hwu-hweit, tam wun titi ma wuwurek ma mwemweng ma Isra'ila ka masa nee vuin masar wunba wun titi ma kukuph numung. ²³Mok ma didakkang Musa, kama margu, ma hewee maba didin gu'ang kai nuar tat mok kawa mweng mangar masa dirin nye ma gum ge. ²⁴Mok didakkang nung Musa, ka tie gung, sa mur ma phingu wun mweng ma ween ma fri'auna ge. ²⁵Gun nyina, mur wuu makyau taka giri ma Num, titi ma mumur mimes ma zing ma tee yong. Ka wama winam bwang nung shwak. ²⁶Pheing kang wun, titi makyau mok Almasihu wa ngbang shuruk fweit gir sabar ma masar'ang, ki dak yii numung phiphaar naming ka wu bii nyinyi. ²⁷Mok didakkang nung Musa ngarak tee masar. Sa dirin bwang ma gum ge, tur kang tiphaar sa phaar rima na ka masa pheing phaar ge. ²⁸Mok didakkang nung ka idin keterewa taka wuwasak mik, mok ka rima bibeshek mwimweng ku tanak mweming ku ma Isra'ila. ²⁹Mok didakkang ma shinjan sang baharmaliya tiphaar vuin huhor. Masarawa majin wun ma tie nyina, sun bahar ding mirek ba mbring. ³⁰Mok didakkang katong ma Yeriko hwu, kama kwanji tirphik'ang kisa kwiph. ³¹Mok didakkang Rahab rwishku na sa kwei taka hwa yiyisin nye'ang ge, mok ka sai taka yerem tee ma kpang nguai phinumung, pheing bang ba cween jek. ³²Shanung wu wun ka? Winam sa shar mii ge ka mii wun mii tam wun titi ma Gidiyon, Barak, Samson, Yefta, Dauda, Sama'ila, taka annabawa. ³³Mok ma didakkang ma tie nasara titi vuin fongorong, ma tie rwang giri, ma sai alkawari namang. Ma shishin nye mazakuna'ang. ³⁴Ma mbeshak kukuk ma kara'ang, ma hwundir nye ma gun, ma gbum sisang ma geer phiphei namang, ma cang shushuruk ma taka hwum mok, nugu ma tie nasara titi ma taka huhwum mok ma titee fweit. ³⁵Hiin ma sai taka kukuwei namang kama yerek ba maki kwei. Ma naba bur makyau, masa yasak cicang titi namang ge, mok ka dakkang ma yer tongnang. ³⁶taka nama tieba shap yeer, ma jur ba takahihass, ma phen ma mbong ba. ³⁷Ma sakar ba. Ma ngasi ba ciciu phur ma zarto. Ma mbesh ba gun. Masa shin ma ku ma tumuk yeer taka ma hwun, ma bii shin ma makyau. ³⁸Teeyong masa kpang ba wun ma hwen hange. Masa bii shin zizang ming taka kikang matar taka twak taka bubuk tee vuin ming. ³⁹reing yong mbering Num murba mok didakkang namang, masa sai wuwinik ma alkawarige. ⁴⁰Num ki shirik hwen mangar kang mok wiir, kasa taka wiir ge, sa tie titi ge.

12

¹Mok ka hwu ki cang ciciu ma wur shaidu yong, hwu nyish bubum kama tiebaring riing taka zin ka mgashi kashi wiir. Hwu tie nyinang ki tie shushu ka wa nyinyi nir. ²Hwu dak yii neer tama Num, yonung ka wa ku ma didakkang neer taka hwu-hwurik numung. Ka mok mwarang kawa nyinyi numung kukkang ma shishege, tie ser ma swii numung, cang wok yiyi gurgos ma Num. ³Tam nang kang titi numung, ma wur hwu-hwang gu yong'ang ka taka zing ma tie gu, mok ka hesa kwei yeer'ang he kpang he ngarak ge. ⁴Hesa tie hup ko he naraphak wun taka zing ka kai ka he nyish mik nyin ge. He phen tie heer ma gugwash kama tie wa hen phaar mwemweng. ⁵Mweng nang, sa kpang ninaraphak tu ma Num ma seer ge. Winan kanu gbum ninaraphak tu numung sa tak yeer'ang ge, " ⁶Mok ka Num naraphak ba taka na ka mur banung tu, shiba taka na ka sai ba. ⁷Jiphinang kang ma makyau phaar ninaraphak tu. Num tie taka hen phaar mwe-mweng numung, waka ne mwing nung ka rura sa naraphak gu tuge? ⁸Ka he sama naraphak tu'ing phaar bor kama ying ge, he cang nang nying mwe-mwing tama tee. ⁹Nyina tiphaar ka hwu wama da'ing tee yong kama naraphak bareing tu, wusa naba shuruk namang. Hwusa naba ka ma Daa neer jwiming shuruk gi hwu tie nzor ge? ¹⁰Cween hang ma Da neer ma naraphak baring tu ma manim bwang ka jem, bobweit Num naraphak baring tu mok ma jijem titi neer, mok hwu gbum yiyi tama zizerem numung ming. ¹¹Ninaraphak tu sa tie mimesh ge winam ka masa tie, gin fwait. Na sang'ang nugu tie mimar ma jwi taka giri gu rima pheok gu. ¹²Mok nyina mimaneer kuknang wok nyin ka ki sir shwakai taka rumkiss nyin kaki sisi shwakai. ¹³Syak nang cween rirang mok hwen ka tie rukutuk sa tu ge sang. ¹⁴Yasak nang cicang jek taka reing mbering, taka shishin zizerem kana sang'ang, hasa phaar Num ge. ¹⁵Tie na swa nyinan nyin sa shinim gbum alheri ma Num ge, sisin ma sang sa tirik ciciu nyin mar yiyas hau ge, mok bur nyin masa kassan tama nage. ¹⁶Tie nang swa masa gbum taka tie mwan taka, taka na ka masa syak Num ciciu nyin ge, tiphaar Isuwa, ka mok beer reph shuruk nuumung'ang ma mweng ku. ¹⁷He pheing wun kamur gbum didak nyinyi, ma hwang gu'ang, mok kasa gbum cween tuba ge, wunka numung wun yasak vien yii. ¹⁸Hessa bii gun tee kama tanak ma wok ge, gunfee kayi ma kara, taka tukuki, taka shwa phinik taka rein. ¹⁹Hesa bii tama kwikwing ma guu kadak reing ma diren ge, ka taka yisen ma kwisi, masa tor mur ma yisen kwikwin numung ge. ²⁰Mok ka masa pheing tur kang ma hwen ka ma tie doka titi ge: "ko wa wihar nung ka tanak matar ding, ma tak." ²¹Wa hwen didiren nung fweit, dak Musa wun, "miwa didiren ming har mii sai ma diren." ²²Ka gun nyina he bii tama matar Sihiyona taka tee ma Num rima nzor, taka Urushalima ma Samariya taka dubun dubban ma mala'iku mwarang ming taka kang wurek. ²³He bii tee mumunuk ma mwe-mweng kukiwa zizik twang, he bii tama Num kayonung wa rima shishi mok mbering, nyina bai tama jwi ma giri kama ki kwanji nyaph'ang. ²⁴He bii tama Yeso, yonung kawa rima rirang ciciu mok ma alkawari, taka tama mik wiwasak ka tam wun gir mik ma Habila'ang. ²⁵Tie na swa, sa hwanang rima na ka tam

wa henang wun ge. Inka masa hwinder mok ninaraphak wun ka masa gwis ba tee yong ge, taka tere hwu hwinder tama rima ka gwis hwir daga twang.²⁶ Mwash hang, kor wun numung zuphuktee yong. Mwash yong tie alkawari wun, mwa-mwash ma numuyong sa tee yong nung shwak mii zuphuk, ma twang'ing ma mii.²⁷ Wun yong, "mwa-mwash numuyong" phasi hwu wirik ma bubum yong kama zuphun, wato bubum kama tie, mok bubum ka masa zzuphun ge ma cang.²⁸ Mok nyina, gbugbum gum kasa zuphun ge, sei hwu cang taka bubwat, wur yanayi yong ming hwu nagu Num gum taka sum taka shuruk.²⁹ Mok ka Num neer wa nung rima wu-wushi.

13

¹Narak nang mumur ma temek nying tie nyinyi. ²sa tie nang yer ma sisai nye ge, ki tie nyina, ma hang ma ten maneku masa pheing ming ge. ³Tam nang kang ma reing kama tungbeing. Tie phaar gi hen ma haiwa giri. Hai sa tam kang ma taka makyyau tie phaar hei wa giri. ⁴Negbak nagu cicang phi shuruk, phaar nang zizeremma tee ninang ma cicang phi. Num sharanta taka fasikanci taka taka tie mwan hin. ⁵Taknang kang'ang titi ma hassha ma mumur ganjung. kashi nang bwasing ka haiwa ying shar hen. Mok ka Num titi giri numung wun, "misa ngarak hen ge, misa tak hennang ge. ⁶Hwu yir maawas na gi hwu gbum kuku kang ki wun, Num nung ka gbum mimi ying, masa ta dirin ge. Shannung ka riphinik tie mimi?" ⁷Tie nang swa ma shushuruk nyin, taka naraphak wa hen tu hasha ma Num ming, tie nang swa ma sakamako ma shishin namang, gbaraph nang wur didakkang namang. ⁸Yeso Almasihu wa wur nyinang tuk, taka numuyong, taka har'abada. ⁹Sa zing nang mok gbigbaraph phiphang kukwa, kukwa ge, jem ka kang nyin tama alheri, bobweit sama dokoki titi ma beeer ge, kasa gbum ba taka na kama kiyaye ge. ¹⁰Hwu wama bagadi gin ka taka tienrwam alfarwa ming masa ma gum'ing ma yii hwen hang tumung ge. ¹¹Firist shuruk yin tee zizerem ma mik ma wu weihai kama phaar, hadaya ma zing, wei namang ma cang ki bang kurusan phi maba wushi'ang. ¹²Nyina Yeso wii makyyau kurusan phii, mok ngaph zing ma reing ma mik numung. ¹³Mok nying hwu bai tee numung kurusun phi hwu kpang swi numung. ¹⁴Mok ka hwu sama tee'ying kasa sang ge yong. Ka gum nying, hwu yasak tee ka hwu bee. ¹⁵Tama na, nugu, hwu nagu Num hadayu kpikpang twang ninim, kpikpang ma wun nye ka nagu tiak numung shuruk. ¹⁶Hwu sa tie heer ma tie, tie jek taka gbuggbum ba mimanir'ing ge, mok ka Num wurak kang ma wur hadayu yong. ¹⁷Yising nang nye he syak nang shushuruk nyin, mok kama tie rwam kikitee titi nyin ma cicang nying, tiphaar taka rang ma wun titinyin, yising nang nye namang mok kama tie rwam phiphaar hen ma mwarang kang, sama kang phinik ge, mok kama phinik kang sa tie wa hen hwen jek hang ge. ¹⁸Yii bareing nang majik, gi hwu pheing hwu wama kang zizerem'ing, hwu tie buri cicang kawa titar bubum'ming mbiring. ¹⁹Mii gwes hen he tie nyina, mok mii gbum mii phar tee nyin ssisar. ²⁰Enun ma cicang jek, ka yirak rima nyi nyirek kong shuruk tun-nyeng, Num Yeso, ma mik alkawari kasa sange, ²¹winak hen ma hwen jek mbiring mook he tie hwen mumur numung. Tie rwam nyiinar ka jem gu fweit. Tama Yeso Almasihu, gum phaasi tee numung har'abada. Wa nyina. ²²Mimaner, mwa-mwash yong mii gwas hen, he turkang ma hasha ma gwe-gwes takama zizik wa hen. ²³Mii mur pheing wun maki ngaarak manga ner Timoti, hwu bii hwor phu ka kaisissar. ²⁴Tenang shushuruk nyin mbiring taka reing zizerem ma Num. Taka nei Italiya ma ten hen. ²⁵Alheri ma Num cang taka hen mbiring.

James

¹ ¹Yakubu, rima ti-ti gū rwam. taka ma ubangiji yesu almasihu, ka bang ba shan wuk da²dak mbiring ma chang hu-hweri kang, maner, ka ha gum ji-jin taka makyyau ci-cween: ³phzing na, ji-jin bangaskiya nyin biin ku-kuk kang⁴ku-kuk kang nyin ka kwanji rwam numung, dak ha ti gūn ha wunik shuruk riphinik ka sa kan hwen hang gē. ⁵ka ha nyin yasak phi-phzing, kusii num ka nabang rzing sa so'k shap ming gē na we hen. ⁶ka kusii, kusii ma bangaskiya sa yirsin. mok rima yi-yirsin wa tika wu-waji ma nyii song ka mim ruphuk ba nye-nye phen mi sun. ⁷riphinik na ka yirsin sa dak kang yo gum sa hwen hang ta num gē. ⁸wur riphinik yong ma kang phu, sa wu dak kang numung nyinan bubum ka ti gē. ⁹monok da ka kpang titi numung yo sa hwana gē, yo nuphar kang ma matsayi gi-geer numung, ¹⁰amma riphinik ma wok ming biin titi numung yo sa hwana gē, mok yong wu sang tika hwis ma tus hai¹¹ num ngaan, phii yeer dak hus hor. huss hu ting, ji-jem numung kasan wa kananyina, rima wok wu can. wu hor ciciu ma shi-shing numung. ¹²mwaran wa riphinik kuk kang ma ji-jin numung. nka kuk kang, wu gum rawani rai, ka maki ti alkawari bang taka mur num. ¹³kada hang wun ka ma jin gū¹⁴ kone gum ji-jin ma riri ka neng kang numung, ka bang gū kuma rinjaye gū¹⁵ ka riri ka wa kang rang mwzin, mar zunubi. ka zunubi ū gūn mar ku-kwei ¹⁶kada hang dus hen, mu-manar¹⁷ko shang ka wa mangar taka ko shang ka win ka nu gumi neng ta twang ma neng ta da ma nga-nga, ka sa saniny gotika wor ka shin. ¹⁸mur bek ma mar wur ma wun giri nung, mok wu can ti phar mu-mar phiyan ma halitar numung¹⁹ phing na yong, manir kami mur hen, ko ne riphinik ti sasar rak tu, taka jinkiri ti tan wun, taka jinkiri ti bwan. ²⁰mok bwan ma riphinik sa bin adalci ma num gē, ²¹mok, yong, tak nang ko shang rwam ma zunubi taka riri. damik kang nyin ha sə wun ri-rai ka war nzor nyin²² can nang taka ti wun ma num, sa can nang taka yiisin nu suwak, ha diisi titi nyin gē²³ ko ne ka yiisin wun ma num nu suwak sa'a rima ti-ti gē wa tiphar riphinik ka phar tum numung madubi ming ²⁴ka kwanji phar, ba numung nu ti heer ka tum numung wa²⁵ amma, riphinik ka phar wun ma num, kuma siyak ko shan ka wa ming, sa can ti phinik ka yiisin ti heer gē, yong nu wa riphinik ka can ma albarka ciciu ma ko shang ka ti²⁶ ka riphinik phar titi numung wun yo wa rima si-siyak num, amma sa ti suswa ma nyē numung gē dus titi numung si-siyak num numung nan sa win jek gē²⁷ si-siyak num giri ka sa ma phi-finik ta num ner taka da ner ge, wa kulawa ma hin yau taka maryau makyyau nama ming taka ti tare titi nis ma phi-phinik ma tay yong.

2

¹Ma manga nang,sa kashi na bangaskiya Yesu Kristi , Num ma daukaka ma mur-murtiti tama rein gä. ²ka han bii ta munuktiti nyin suruk titara magar taka gbaso wok,hang ka sama hwanange yin ma bum phifinik yeer. ³Ka ha phar riphinik na ma titara magar yeer ha wun gu "nu bai chang teh mangar yong" ha wun gu riphinik nan ka sa ma hwen hang gaä "nu ran kwara na da" nu dun ting " ⁴ha sa shi wun yeer nyin gə? ha sa shi wun ma kang vivi ga?⁵Yisin nang, hen memaner ka mur yer ner, Num sa cun taka tekin ma cang taka sa cun taka tekin ma cang taka sabar dadak kang ming, ma be cang taka nuphur kang gum na ka te ba taka mumur numung jijiphi wun-ge? ⁶Amma he makba taka teteken yau yii! Sawa taka Sabar nung ma mak hen yau yii? Sawa ba nung ma ba hen nyenye ma mok-ge? ⁷Sawa ba nung ma te sabon ma tiyak shuruk na ka phin hen ge?⁸Kasham ka na, ka wunek mahimiyar ma mok ka wunma Num wun, "Mur tonok te ka titinis," ta wa nyina. ⁹Amma ka he phasi huhwang yeer-nyenang, he te vivi, mak gbum hen ma kakasak umuni-ang.¹⁰Taka na ka ma kashe mok mbiring, amma kpadin cuin nyinang ming nu shwak, te gu mok na mbiring sabo. ¹¹Domin rina ka wun, "Sa nang ma hin ma hang-ge," Ka nu sa nang ma hin ma hang-ge, amma nu ba beshek hang, ai, nu cang rina didemek mok kenan.¹²Kashan ka na, he tam wun he te wram tika na ka ma we ta ba te tam mok mok ma yantaiyar mok. ¹³Ka na tetam mok we be sawa taka we war titi-ge sawa ma taka na ka masa phasi wewar titi. We war titi yititi titi ma tetam mok.¹⁴Jek numung waka shang, 'Maner ka hang wun yo wa ma dedak kang nge, sawa ma wram-ing ge? Dedak kang numung na wargu, da sa war gu ge? ¹⁵Misali ka maganang hang da sar nang hang sawa ma tetara jek-in da masawa ma beer-nge. ¹⁶Misali ka hang nyen wun ba, "Bana jek cicang jek ming, ba cang phiu taka yiyir," Ka he sa naba bubum ka yeer mir-ge, jek numung waka shang? ¹⁷Nyina nung dedak kang nushak sawa taka wram ka phasi-ge wa kuum.¹⁸To a hang wun, "Ai nu nuwa ma dedak kang-nye, mi phasi gu wram, "Pkasi me dedak kang nie ka sawa ma wram-ge mi kuma mi phasi wa nu dedak kang taka tete wram nang. ¹⁹Dak kang wun Num wa nyinang, te jek. Amma ko taka nyii ma am dank, kuma yeer namang dirin. ²⁰Nu mur nu pheng nu sa wa me kipheng ge kukuk kang ka nu sa te rwam ka susum kukuk kang nis ge, kukuk kang nis na, sa wa hwen hang ge yii?²¹Masa cun Ibrahim rima memar wuer mbiring mok rwam ka te ka pkang mweng numung nugu Num ge? ²²Phar ashe kukuk kang taka rwam numung nyina nung dak kukuk kang numung mwai jijek. ²³Hasha ma Num wunik ka wun, "Ibrahim dak kang ma Num ma zik gu rima teti giri ma phen ma phin gu mwan ma num. ²⁴Ye phar cuin ma rwam nung riphinik gbaam wuwurul sa wa cuin ma dedak kang kwanumung geh.²⁵Cuin na gbighing Rahab hin kpitak na gbaam wu-wurik mok rwan, ka se ring na ka ma be te namang ma sun ka ma be te phar asiri ma te Jarico. Wurik baing cuin bing na nyina nu cang rwam ka dak ma cun gvang? ²⁶Ka na ka yeer ma riphinik ka sawa ma Ruhu ing ge wanumu kum ka na ka nu dak kang nu sa teh rwam ka sumuk dedak kang nis geh wa numung kum.

3 ¹Sa ring nung ma cang taka gbaraph geh mimaner, he phing taka gbaraph, tetam mok namang nu ger. ²Mok ka wu wa taka kiding cween jijek ka hang kipiding wun ma Num ming ge, wa riphinik magar phing siyak ma yeer numung mbiring.³Ka wu soruk bgcer yi ma damus mok ka ma yisin baring nyi, wu phing sumok yeer na mang mbiring. ⁴Keph nang nyi he phar ba mawa shu-shuruk jijek mim kukuk tusuk ba horong kyang nung ring ma tutusuk haram ba te ka mur ba ma bai ying.⁵Nyina nung rim wa kyang nung yeer ner, te bubum shushuruk kephi nang si kara kyang nying ka wa ke war wok zizeng shuruk ming yie biring. ⁶Rim ma wa kara nung, gugwaph yeer ner biring, Ring ma teyony ka yi yeer ma mamar biring yi ying gugwaph yeer ner, tusuk yeer biring dak bubum shi-shin ner tur kara yo titi numung wa phe kara nung nung sa tusuk gu.⁷He phar hwei hayi shu-sur tak taka shin ma nyi tink, taka taka gong ka ma te ba nyi gigar ming ma disak taik riphinik nung disak ba tiak. ⁸Titi ma rim ba hang teyong ka shar teh gu gugum vivi ka hang sa shar ang ge ma jum gun ka phing mbeshek teh.⁹Ma rim na nyina nung wu borok tiak ma Num a da twuang, ma rim na nena nung wu te ba ring nye ka ma te ba teka Num. ¹⁰Ma nye na nung wu dak ba ring wok ma nye na nung wu phan wu te ba ring nye ying.¹¹Nyi mimes taka nyi sang ma sa wurik te nyinang geh da ma wurik a? ¹²Maner, kon gbak phi mar kon zaitun a? Da mar ma, da hayi ma inabi phing being mimar ma gbak a ka na nyina nye sang saphi bing nye mimes ge.¹³Ne nung wa ma kipi taka phiphing cicu nying? Riphinik na phasi titi numung ma ce cang magar, taka didemek titi ting ka kiph phasi. ¹⁴Ka he cang ma kang hup taka di dak bubum viv ming kang kang nyin. Sa nuphur na kang ma phak titi ma giri ma giri geh.¹⁵Wur kiph yong sa wa kiph ka ne twang ge wur kiph ne tama kajiri ka sa ma zor pheying geh. ¹⁶Mok ka teh ka huph waying, tumung nung didak kang vivi ma wuying, teh na nung ma gbaam yiyasak heuing taka tete bubum vivi wu wur-wuwur ma waying. ¹⁷Kiph na ka ne twang wa zizerem sisi siyi kang, wa tutur titi, tetam kang jek, phu phar ring kang tete ma ring bum vashi bwun gu ang geh. ¹⁸Mwe-mwing ma hwen jek ka rai hu huwerek kang ming cicu ma ring ka ma mur munuk titi.

4 ¹Gu gor taka ku kasan ti tere be cang cicu nying sa neng kang nyin ka he mu mur yeer nyin being ge ah? ²Nu mur hwen ka nusa waing geh nu mbeshek nu wasi bum ka sa wa niss geh. He hum he gor he sa gbum geh mok ka he sa kusi ta ma Adah Num ka nawa hen geh. ³He kusi masa nawa hen geh mok he kusi ma ka phu, mok he mur titi nyin cuin vivi. ⁴Hen taka siak hin taka rurong ma ta ka hang he phing titi mwan taka teh yong wa hwen vivi tama Num aa Num rina ka nu mur ti mwan taka teh yong wa mwan huph ma Adah Inum. ⁵He phar tika litafi wun phak a'a, Ruhu ka mur ca yeer wa ma huph jijek"?⁶Amma Num na diring weer yawa Alheri, "Wun numung wun, "Num wer wur ba taka kpa titi twang swi tam, ama gbum ba taka ti jeking." ⁷We na gu Num kang nir we hwang jwa ang sa tor be tenyin geh.⁸Be hu hwit Num, yo ma be hu huit nis, nyaph wok nie bubum vivi ming hen taka zi nyaph nang kang hen taka zi nyaph nang kang nyin hen

taka ka phu. ⁹Tina ka phinik kuinang ninayak nyin harmit ca phiphinik kang mwaraph nyin ca titasi. ¹⁰Demek na titi nyin ting he kpa swa tom ma Num yo kpa hen twang. ¹¹Sa tam wun vivi titi ma tonok geh, mamonok: Yo rin ka tam wun titi ma tungwa, da tam mok titi ma tungwa yo tam wun titi ma mok (doka) kuma yo shi gu mok phak ka nu shiphak titi ma mok nu sa wa rima titi geh mok geh ama wa rima shishi wun. ¹²Riphinik nyinang nung wa rima tatam wun taka wun yo nung warima shuak wa rina ka phi ka shi ambeshek. He wa mane ana tam gu tumuk mok? ¹³Yisin nang hen taka na ka he wun numu yong ta ka himing we ba numu yong ta ka himing wa ba phi gung na, we ba ca tumung kwisan nyinang tumung we seh bum we sa riph we ti mbon. ¹⁴Ne phing hwen ka we be himing sha nung wa nzor nis? Nu wa mi ka wurik mwash nung worok. ¹⁵Ka sham na he wun, "Ka Num mur we ti yong taka na." ¹⁶Ka na he sa nuphur kang taka hwen tama te nyin mbiring na wa vivi nung. ¹⁷Nu rina ka nu phing hwen titi mangar nu sa ti geh, te numung wa zi.

5 ¹Bei nang yonying hen ka he wa ma gbugbaam ying cang te kwing nang he sa disak ru-u mok phiphinik kang wu-wur wuwur ka wu bii wa hen. ²Gbu-gbaam nyin ki phun tetara nyen ki dudur. ³Zinariya taka azurfa nyen ma ke wurik hareteh. Horeteh na nung cang titi nyin taka-yeer nyen teka kara he di sak sabar nyin mok nim te tam mok. ⁴Phar nang phiw ma taka te wa hen rwam sa kuing titi nyin kuing ma taka ber-bar ki ba yin tuu ma Num Da biring. ⁵He cang mimes ming tayong he sorok titi nyin he cang mimes ming he sa mwai kang nyin ha keng nim phephese. ⁶He kasak he mbeshek riphinik jek sa nerphak wun taka hen geh. ⁷Tur na kang mi ma-ner har nim bebe ma da phar nang ring ma kukwa te nyinang king ronogung ka sabar wu be hayi te nyinang king har seh phan kuu taka wok swaman. ⁸He, ma, ti na nyinang he dak dak kang nyin kuk mok ka bebe ma Da ke be huhuit. ⁹Sa tam nan suru ge mimaner titi ma taka tunuk mok ka ma sa tam wa hen mok geh. phar nang rin ma te tam mok sa rang ngirish teh. ¹⁰Kpang nang misali, mi-maner, makyau taka tete nyinang ma anabawa, reng ka ma tam wun tiak ma Da Num. ¹¹Phar nang wu cang te wun ba taka tutur kang wun ba nung ma ring ka Num dak ba wok. He ki yisin tutur kang ma Ayuba, he phing nufin Da Num, ka wa rima phiphar yau ma ring taka kekashe titi namang jek. ¹²Tetam shang gbak mimaner sa yisinnang kuu, ma te twang taka te ting ge, ko wa wur yiyisi kuu taka te ting ge, ko wa wur yiyisi kuu ta gbak. Ka wa ka na nyinna, "Eyii ying" nyin cang "Eyii yin" taka "Auwa" nyin cang "Auwa" mok ka kada titam mok be huu titi nyin. ¹³da hang ciciu nyi wu mak yau a? Yo yi Da hang te murang a? Nugu tak hum ka kpang tiak ma Num twang. ¹⁴Da hang nyin yeer rino? Phin shushuruk ma shak ma yi gu majik ma sa hok gu neyi ma tiak ma Da Num. ¹⁵Majik ma taka didak kang dak kin ma yeer ri-rin yeer sang Num dak gu wanak ka ke teh gu Num gbanak gu ang. ¹⁶Kana nyina sa tam nang kekasen nyi yeer nyin s yi gu nang yeer nyin manjik ka na nung he gbaam sisi-si yeer , manjik ma riphinik jek wa ma kukuk te wran giri. ¹⁷Iliya wa mwaing riphinik nung tika weer neriphik ti yi manjik wun phan sa be ge, phan sa be ge kusan tat ma nuwar kwiiph. ¹⁸Nugu Iliya sa phen sa yi manjik nugu teh twang bing phan, nugu teyong te sabar. ¹⁹Maner, ka nyinang hang ngarak ciun giri, hang nyin phenek gu, ²⁰riphinik yong phing wun. Riphinik ka phanek ring ma tete vivi cuin, war gu wok ma kukwei, gbanak ba zing namang mbiring.

1 Peter

1 ¹Bitrus mweng ma rwam ma Yesu Kristy kuko kama cuun ba, ma gaphik yeer vwen ma Bitrus, Galatiya, kappadikiya, Asia, taka Bitiniya. ²Yo wa mok phipheng kuu ma Num Daa giger, cuen ma tite rwam giri ma Ruhu, ma sisiyak taka wuwuse mik ma Yesu Almasihu. Shwi ma Num cang tenis, cicang jek tie gun tenis. ³Gbugbum ma num taka Daa ma shuruk Yesu we nugu gum. Gum shuruk ma tite shwi, ka naba weer mimar phiyang nzor didak kan cwen ma yiyier ma Yesu Kristy tunie. ⁴Yo wa gado ka sa phien geh, sa tri te birr geh, sa dudur geh ma diden wa nu twang. ⁵Num nu kashe wa nu ma kukuk numu cwen ma didak kang ma nzor ka wa cwen ka ma borrok wa nu nim ma kukwanji. ⁶nu te ka hwerek mok na, ka cang wa hen mas he te phiphinik kang, cang wa nu hwen tutur kor yeer nis sise cwen ma jijin ma reng ma tum cwen ma phiphinik kang. ⁷Yon wa mok ma ma mimak kukuk di dak kang nis, ka geer suum ma gold ka kasan, ko ka mamimak ma kara, mok kasham ka na geh di dak kang be gbum, we nugu Num gum, taka shuruk numo, geh ma phasi shuruk ma yesu kristi. ⁸Nu kise phar gu base nyin geh nu reket ma mwarang hen ka he dak kang, taka mwarang ka be tie taka hu hwerek kang babai har nugu gum giger. ⁹Nu gbum nzor nis cwen ma di dak kang, cwen ma hwen ka he te. ¹⁰Mok ma nzor yong ka anabawa ma tam, ka cang wa hen nyen ma Yasak ma kang nyinang. ¹¹ma yasak geh ma phing rena, taka te ka ruhu almasihu ka wa yeer nama nu phasi ba'a, wun ba tau mimakyau ma yesu Kristy, taka gum giger ka be siyak misun. ¹²Ma phasi ba Anabawa, masa naba titi nama shuruk ge, ba ma te hwen ka ruhu bubum ka maki tam ba kuu. ¹³Mok na, can nan ma kiph, te na kiph kan nying, dak na kang cwen ma tite ma Num ka bin wa hen nim bebe ma Yesu kisti Almasihu. ¹⁴Ka mwi mweng tak siyak, bwabwas geh sa siyak nan bubum ka kpan kang geh wur ka tak yii suun. ¹⁵Ka rinna, ka phin hen wa zizerem, ko shan ka nu we te siyak cwen zizerem numu. ¹⁶Kasha ka ki wa zizk, cang zizerem mok mi wa zizerem. ¹⁷Ka he phin gu, yo ka she wun nusa phan geh, sa mur titi han ge, she mok rwam nis cwen ma mi mumak rwam ma riphinik, cang nan ma kiph phar kuko he tur titi nying. ¹⁸Phe nan wun, sawa ma azurfa taka zinariya ka dudur nu ma se heni geh taka tite mbu keph ka he gbarab taka tano. ¹⁹Nugu ma se hen ma mik ma Yesu Almasihu mangar, ka sa kasan geh kamiuk ma mwing tumuk. ²⁰Ma cang Almasihu be ma te mbur ma tie gun yon, mwamwash yon maki wun wa hen nim ma kukwanji yon. ²¹Cwen numo we dak kang tama Num yo nu borok gu tung nei, nugu gum, geh di dak kang taka wuwur yii wa tama Num. ²²Nu dak nzor nis zizerem Cwen ma sisiyak cwen giri ma cicang jek te murrma manga, mur nan yerr' ying ma kan ma giri. ²³Ma ki sa phen ma mar nu, sawa tama wur ka phuu nge, cwen ma wurr ka sa phun geh, cwen ma Num numo ka wa ma niniphiying. ²⁴Yer neer wa numu ka tus, mbiring suun numo wa numo ka hwish ma tus hai

nyiining hwish ma mwash te bwenem, nugu worok.²⁵Wun ma Num wa numu rirang sawa ma sisan geh, yonu wa wun ma Num, ka ma cang ti tam wa heng.

2

¹Mok nyina ngharak nan vivi mbring, yi-yasak nye, phak, wur-nyii taka wun vivi.²Tika mu-mar phiyang ti nang hwok ma nyi vin ma ruhu cween nannyyina nu he ti gung wu-war titi nyin.³Ka nu ki jing wun Num wa jek.⁴Bee tie numung, yo ka wei matae ma nzor ming, ka reing ma hwang, ka Num chung cang jek ti numung.⁵Hen ma ka he wa piphar matar ma nzoor ming ka maki mwai twang cang tuu ma ruhu ka he bii cang tsarka-ka fristoci, ka he nagu hada gu ma ruhu ka cang hwen sisa ta Num cween ma Yeso.⁶Wa zi-zik wun ma Num ming ka wun: "Phaar mi dak matar bur tung Sihiyona, ka maki cu-cung ka wa ma sum. Nengbak ka dak kang tei numung sa wu swu ge."⁷Gum wa tri nyin ka he dak kang. Taka nan masa dak kang namang ge, "matar ka taka mwai tuu ma hwang yo nu cang titi ma bur tung,"⁸take, "matar ka dak kpu-kpuding taka bas matar ka dak bang ma hu." Ma kpuding ma hwang yiisin wun ge hwen ka ma dak bang ma ti.⁹He wa ring ka ma cung, shan ma fristoci taka gum, mur ma Num, re-rein taka Num. Ka ma wun bu-bum mangar ka Num ti ma rina ka cung hen suum ming, bii hen ng-nghan numung ming.¹⁰Tumung, he sa ring ge, yo nyina he wa reing ma Num. Tumung Num sa phaar yau nyin ge, yonyina, Num phar yau nyin.¹¹Taka na ka mi mur, mi kusi hen ka ha wa kuko ka ma tiphi, ngharak na hwen ka kang nyin mur, ka hum mok taka nzoor nyi.¹²Cang nang ma kang mangar taka reing ka sa phing Num geh, ka ma ner wa hen wok wun he sa ti hwen ka wa ti-ter ge, nu ma phaar rwam jek nyin ma kpang tyak ma Num twang nim ka bii.¹³Yisi na nye ma shu-shuruk mok ma Num, taka gum mok ka wa shuruk,¹⁴taka taka ti gum ka ma dak ba ma shi mok titi ma taka kasak tei ma nuphur ba taka ti jet wok.¹⁵Yo nung wa hwen ka Num mur, ka nu ti hwen jek cween nan numg he dak taka na ka ma sa phing hwen ge ma shau.¹⁶Taka reing ka ma sa tiphi ge, sa ngharak ci-cang titi nyin cng hwen ka he ti cween ka he ti hwen vivi ge, cang tika taka ti gu Num rwam.¹⁷Na bang reing mbiring nye shuruk. Mur nang ma tonok, diring na Num, na gu gum shuruk.¹⁸Mu-mwing rwam, yisin na nye ma rima phee nyin, na ba na nye shuruk mbiring, sa sik nang taka phee ka ma te jek nu shwak ge, tak taka te vivi hyau.¹⁹Ka na wa hwen jek ka yo phing Num, riphinik na tur kang ki mak yau cween ka sa wa titer ge.²⁰He gbuum shang ming ka he kasak ma sa mak wa hen yau yii he sa ngharak geh., ka he ti hwen jek he phing he ti nyiinag makyau ming tong wa hwen si-se ta ma Num.²¹Na ming nung ma phin hen, mok na Almasihu makyau mok hen, ngharak wa hen cween ka he syak.²²Sa kasak hwen hang ge, ma gbuum gu ma phak ge.²³Ka ma has gu sa phenek he-has ge ka mak yau sa wun hwen hang geh, nagu titi numung ta ma rina ka tam mok giri.²⁴Yo kama ma nung kpang zi ner bang kon shi-shen ge yeer numung. Mok na ma sa phar wer mi zi ying ge, ge wu cang taka ti hwen jek mbak numung wu dak wu gbuum si-sai.²⁵Hen mbiring nyin he wurit he bii teken tika tumuk ka ma wuri teh, yo nying he phan wok ma rima kaa kashe wwur tak nzor ner.

3

¹Hen hin ka heala ma rurongnyen, syak nang nyee taka ronnu, mok ri bur ka masa syak wun ma Num ge, shishin taka himu kpang ba titi ang, sa taka titam wun nyee ge.²Mok maki phar shishin jek nama takayiiyisin nyee nyin.³Sa ngharak nan suun nyin cang ma ti teng titi nghan ge, taka bu-bum suun taka nyaan sing.⁴Ngharak nang suum nying cang na ka ning kang nying, suun na cang suun ka sa kasan ge, cang rima tutur titi cueng ma jwi ka wa hwen jek tama Num.⁵Wa nyina nu hin zizerem kang tama Num ma ti suun namang ma dak kang nama tama Num ma syak nyee ma taka rumu.⁶Ka na nyina nu Saratu syak nyee ma Ibrahim, phin gu Ada, mamwash yong he wa mwemweng numung, ka he te hwen jek, he sa diren makyau ge.⁷Ka na ka mi wun ba hin ka ma rurong nyin. Hen rurong ma nyina, cang na taka hin, he phing wun ma wa taka titar muru, mwan shishin nama na ba weer phephen ma Num. Cang nang tite nyiina ge Numyeesin kukwin nyen.⁸Ngben numu mbiring he dak kang nyiing nyiinang, we cang nang te phar yau ma yeer ying, taka kang sisisie, taka demek titi ting.⁹Sa te gu nang rina ka te wa heen vivi, hwen vivi ge." Rina ka has, sa has gu na ge," ka gunu wa ka na, nugu he dak ba fush, mok he cang take yi fush.¹⁰Rina ka muur yii cicang numu taka nim ma fush ka wa be nyi nyee. Nugu tur rim numu tite vivi, taka nyee numu titam wun didise reing.¹¹Ngharak tite vvivi, te hwen ka jem, neer phit nang tite hwen jek.¹²Yii ma Num cang ti phar heen taka te jek, tuu numung wa sik-sik ti yisin kukuse namang, Num hwa taka titi viviyang.¹³Nee shar ka nuphur heen ka he dak titi tete hween jek?¹⁴Ka he makyau mok titi giri, hee wa taka fush. Sa Diren nang hwen ka ma direen kwasbwas ge. Sa tasee nang ge.¹⁵Kang nyen, dak nang Yeso cang ngbonging. Cang nang sik-sik te dak tu, ka hang rhiphi heen mok didak kang nyin titi nang, he phasi gu giri nang, tam ba nang swua, he nagu nengbak shuruk numo.¹⁶Cang nang ma kang zizerem mok reing bana kama yas kpees titi nying mok mi, swii tur ba, ma tam wun titi nyin teka hee wa taka vivi.¹⁷Ka ger jek, ka wa titi ma Num he makyau titi hween ka wa jek, ka gunu he makyau tite hween vivi.¹⁸Yeso makyau kasa nyiinang nu shuak, mok ma zii neer. Ya ka wa rima giri makyau titi neer ma taka zii, ge bi weer tama Num, ma mbeshek yeer numung, Ruhu phen yeerek gu.¹⁹Jwing naming nyinana ba tam ba jwii bor wun ma Num kama ki ngben ba purus-na.²⁰Ma te reing titi, Num te nyinang te nyiinang te kin ba, ka teing na Nuhu ka Num cang te nyinang te king ba ma be see wun numo ma hwang-ang, ka riphinik naning nu ma ba shir nyii guu na ming ka hwinak reing.²¹Nyiina cang tika baftisma na ka war heen, sawa na ka nghaph phiphinik ang yeer ge, cueng maa kukuse Num ma kang hwerek, war weer mok wuwanak ma Yeso Christi tunei.²²Baning twang, wa ti cang wok-yiisin ma Num, maneku, gugum taka taka kukuk. Cang ba rwish kor ma syak nyee numung.

4 ¹Mok ka Almasihu ke makyau, weer ma we sherek yeering ka nyiina. Rephinik ka makyau yeer, ngharak tite vivi. ²Rephinik na sa tor cang rima sisyak bubum vivi mi tehyong geh, cang numung ti syak cuen ma Num ti cang numung ninim. ³Te ki hadan ka cang tite bubum ka taka shaap ma tee. ⁴Ma ruuk kang nama he ti bubum phiphyang ka he sa dus titi taka ba ge, titi shap ge, nugu masa has heen. ⁵Ma be wuun ma nyii nama tama rima titam mok reing ka ma wa shiir ka ta na kama ki kwuii. ⁶Mok na nu ma tam ba taka kukwii wun ma Num, ka reng ma ki kpang kang nama wun ma taka vivi, ma phen ma wanak ma nzor ruhu ming. ⁷Tur nang kang ma bubum ka wai be huhwet, tur na titi te tam kang ming he sa yii manjik. ⁸Sorok na titi te mur yeer nyen ger shangbak ang mumur sa bin hiher phiphinik ma hang ge. ⁹Cang ti banan taka tonok ma wun jek kang, sa tam nang ngburgbur ge. ¹⁰Te na ram ma titi ka Num nawa hen he gbum ba ma tonok ing, ka na ka naba wer kpitak. ¹¹Rina ka tam hasha ma Num cang ti wun giri, ka nu hng nu te ram shak, ti ma kukuk kang Num nawa nu, bubum ba yong ming mbiring nagu Num gum cuen ma Yeso Almasihu, kpikpang twang taka gum wagu numu nu mbiring. Wa nyiina. ¹²Ma nir mumur na, sa phar nang makyau gung ka bi manji heen sa caa wa heng hwen phiyang ge, da hween phiyang hang shin wa hen ge. ¹³Ka shishin myin taka Almasihu makyau numu ming, ti nang mwarang mok he te kang hwerek taka mwarang ma nim ka ma bin kpukpang twang numung. ¹⁴Ka ma sa has hen mok ma tyak ma Almasihu, he wa taka fush nung, mok jwing kpukpang twang taka jwing ma Num cang titi nyen. ¹⁵Bwabwas ge hang ing sa makyau mok ka wa reng ma mbibesh reng ge, tiyok taka susok yeer wun min ge. ¹⁶Ka yo hang makyau mok yo wa ma Almasihu nung, sa ti swii ge, kpang Numtwang mok tyak na. ¹⁷Mok nim ki kai ka yiphik ti tam mok phe ma mwe-mweng ma Num. Ka ma be yephik titi neer, sha nu be cang ngbeng ma taka na ka ma hwang syak wun ma Num ang? ¹⁸Ka rima giri wurik gaak, sha nu gbuun rina ka sa syak Num ge taka rina ka te vivi? ¹⁹Mok na hen taka makyau cween ma Num ming, ma na gu Num titi namang ma sa te bubum giri.

5 ¹Mi narphak shushuruk ka he wa gire tuu, mi ka mi wa maga shuruk nyin, mika cang mashidi makyau ma Almasihu, mi nung mi wa riphinik ka mi gbuun ter cicui ma daukakar ka ma bii phasi. ²Mok na nyiina mi narphak wa hen tuu shushuruk, keph nang kpa ma Num ka he wa giri. Dak nang yii, ma sa dak hen geh mok te ma ma mumur kang nyin, ka Num dak he ti rwam. Sa ma riba swii ge wa mok mu-mur kang nyin. ³Sa cang nang tika ba na ma te gum titi ma reing tika ba na ka ma te gum titi ma reing ka ma wok nyin, cang nang hwen ka hpar yong ma gbaraph te nyin. ⁴Ka shuruk ma tak phphar tumuk bii, he seh turuu ma gum ka sa kasan ge. ⁵Ka na nyina hen mar kaph yisin na nyi ma shushuruk, hen mbring nyi, demek nang titi ting yeer nyin. Mok ka Num sa mur taka kpang titi twang ge, ka na te ba taka didemek hwen jek. ⁶Mok yong demek titi nyin te ma Num Gum mbiring mok yo borok hen twang nim jek hang. ⁷Wun gu nang tetasi ka wa kang nyin mbiring mok ka kiph hen. ⁸Ti nang swaa, kiph nang yeer nyin. Mok rin ma tum jwa, disak ruhu tika zaki yasak rinna ka wu yi. ⁹Sa mur gu nang ge. Kpang gu nang cang mwan hum nyin. Kuk nang didak kang nyin ming. Phinang mwwan shishin nyi ma tur kang ma wur makyau ka ke sa wa ming. ¹⁰Ka he kwanji makyau nim bwaa, Num rim ti ti hwen jek ka sa sang ge, ka phin hen bang hen ng-nghan ka sa sang ge ma Almasihu, phinik hen, bur hen twang, na wa hen kukuk yeer. ¹¹Te numung Gum cang ka sa sang ge, wa nyiina. ¹²Mi mur Sila, manga rin ma giri nung mi zik wa hen bwaa tei nimung mi nerphak wa hen tuu mi wun wa hen yo nung wa giri Num kashi nang ma kukuk. ¹³Yo hin ka wa Babila wa cucun taka hen wun wa hen nyi taka Markus mwing nang. ¹⁴Wun ba nang ma tunuk nyin nye taka teten yeer ma mumur. Cicang jek cang nyin ka he wa Almasihu ming.

2 Peter

1 ¹Tiphi taka rima rwam ma Yesu Almasihu, mi zik ba tak na ka ma seh, didak kang ma zizerem taka werr kawee seh, di dak kang giri ma Daa neer tama wer ka we seh, di dak kang giri ma Daa neer tama Yesu Almasihu ming. ²Mi kuse Alheri cang taka heen, hwerek kang nying mur ma phiphing Num taka Yesu daa giger neer. ³Num ma kukut numu twang nna ba wer phiphin ma bubum ka ma cang wajib ma cwen neertaka sisik gu, ka phing wer ka kpang twank taka fifiko numo. ⁴Ma rina kamok ba nu ma naba weer phiphing taka jijiphin wun numu taka kpukpan twang fwait, mok ma bana he cang taka dus titi taka Num, wee siyak shishin numu, ka we hadam vivi ma tie yong ka rima tum nu bi. ⁵Mok mana, turr na kang tite hwerek taka dak kang cwen ma tite gu riphinik jek. ⁶Phipheng taka tutur titi, tutur titi, taka tutur kang, tutur kang, taka sisiyak Num. ⁷Cwen ma sisiyak num, dak na mumur ma wur ma manerr, cwen ma mumur ma wurmananerr, he dsak mumur ming. ⁸Ka-ma gbum bubum bayong yeer nying, ka he ti gu yeer nying, masa gbum kwak hang yeer nying ka masawa ma mwi-mwing geh ka mah masi phepheng, ma Yesu Almasihu ming geh. ⁹Nu ka nu tikin bubum bayong, tika rina ka phar hwen ka wa huhwit nu shwak, yii ti mbet, yoh ti he'r wun ma ki nyaph zi numung ang. ¹⁰nyina nu, maner, kuk na yeer he phasi phiphing nyin taka cucun ba yong, he sa kpidin geh. ¹¹Ka na nyina he gbum yiyin yiyin gum ta ma Daa beer ming, taka ma wuwar rima wuwar wir Yesu Almasihu. ¹²Mi wa nang ngas ngas gu'guung mi dak wa hen kang mok ma bubum banan, ka hesawa suun ming, he kuk yeer giri ming ka he wa ying. ¹³Mi ruk kang, wa nyina mi tok wa hen nyee taka mi dakwa hen kang mok ma bubum bayong, misa tor yeerming geh. ¹⁴Mi phing, mi cang bwaa yong, mi we nyarak yeer yong teng ka na, ka Yesu Almasihu phasi mimi. ¹⁵Mi jing ma nyina ngaan gugun mok mi dak wa hen bubum yong kang, ka mi ki kwanji wanak nang'aa. ¹⁶Mok we sa siyak kuku kama shee, ka phasi keph nama ming geh, ka mi wun wa hen titi ma gum taka bebe ma Daa neer Yeso Almasihu. wer wa taka rang suun ma gum numung. ¹⁷Yo see kpukpang twang ma suum ma Num ta Daa Num, nim ka kor wun, Yo nu wa mwing nan ka mi mur fwait, ka na mimi hwerek kang. ¹⁸We yisin kor wuun na ka nee twang nim na ka wai sawa gire matar zizerem. ¹⁹Weer wa ma Num ma amince ka wa giri fwet, he ti jek, ka hee siyak swa na mang. Wa ka ka'ar aa ka ngan, te ka suun wayin, yii ba ngaa'ning, taka ma hihi

ming ka boni yara wurik kang ying.²⁰Pheng na yong ma kuu, wun anabci yishi ming hang sa shar ka ngaar ngaan ma phephen numung.²¹ Mok wuwun hang sa be ma phepheng ma riphinik geh, taka na ka jwing ma Num wa kan na ma, Num tam wun nyee nama.

2¹annabawa taka phak ma be tama reng, taka gbu gbaraph taka phak nyina ma be te nyin. Ma bing wun nde ndindin ma k'kasak te, ma sa mur rema phe ka se ba geh. Ma we bing hwen shuruk ka mbeshek ba.²Ring jijek ma siyak ba, nyina nu ma sa siyak giri mangar ge.³Te mur bubum ma dis hen me wun phak kukwi nama be sesar,mbu mbeshek ba sa na ru geh.⁴Mok Num sa ngharak tumu malaiku kama te zi ge, ka na nyina tusuk ba sun phinik gung ming jijiph sarka ming masa keng nim tetam mok.⁵Ka na nyina sa ngharak teng ma ku ma tumu geh. Ka na nyina ngharak Nuhu ka bimg mba reng wun mi Num, taka riphinik kwipg nyinang, ka bing nyi gung titi ma teng ka ma sa siyak Num geh.⁶Nyina Num wishi Saduma taka Gomarata ma kara ma ca shungwara mbeshek ba ka ca hwen phuphar ka be titi ma reng ka masa siyak num geh.⁷Lutu ka siyak num ma kang nyinang kasak kang ma bubum vivi ka ring ma te, Num cun ngu kara ming.⁸Riphinik na ka siyak num, ka ca taka ring bana ninim ninimka numu kasan, mok hwen ka phar ka yisin.⁹Num pheng cwen ka cun ring ka ma siyak gu mumu mak ming taka cwen ka kashe ring ka ma sa siyak guge ngi mak ba yau yi nim tetam mok.¹⁰Yo wa giri tama ring ka ma sa siyak num geh ma sa naba shushuruk gum geh. Ma te kukuk titi ma sa te hwen ka ba mur. Ma deren ka ma te ba shushuruk hwen ka sa jem geh.¹¹Malaiku ma geer ba ma kukuk taka iko, gbak ma sa bing k'kasan nama tama Num geh.¹²ring bayong,tika wie ka masa tam kang geh, ma te ba ngi ma tur ma pher. Masa pheng hwen ka ma has geh. Te mbeshek, ba mah ma kwei.¹³Ma be gbum fush ma rwam vivi nama ma phar tika tete hwen ka jem ba kang ma zang wa hwen jek. Ba titi nama ma ki te wuk. Rwam didis nama jem ba ka ma sa yi zi nama taka hen.¹⁴Yi nama wa ma tete zina, zi sa shar ba geh. Ma dis ring ka ma sawa m swa ying ge ma ba ti bubum ka sa jem geh, taka ma dak kang nama te yun sabar,ma wamumwu'ang ka ma ki te ba nye.¹⁵Ma ki ngharak siyak cwen giri. Ma kpa cwen bi, ma siyak cwen ma Balamu mwing ma Beor, ka mur ma phan ngu cwen ka sa wa giri geh.¹⁶Gbum gugor mok zi numu. Jeke ka sa tam wun geh gor gu wuk ma annabi ma kor ma riphinik.¹⁷Ring ba yong ma wa tika te ka nyi wirik teng kang nyi sa ming, tika wur ka mem gbanak teng ka nyi suun kukuk keng ba.¹⁸Ma wa taka tam wun ma kpukpa titi twang, ma dis ring cwen mumur yeer, Madis reng ka ma mur yun shushu tama ring kama sa ca cwen jek geh.¹⁹Ma wun ba ring wun ma ca titi nama, ba kama nama mawa tephe tama hwen ka ger kuku numu.²⁰Rena ka ki wirik zi ma teng ming pheng Num taka Yesu almasihu, nyi sa phen ba cwen zi cicang numu mi sun geer kasan ma kuu.²¹Geer ba jek ka ma kwanji pheng nyi ma phen ma ngharak wun rima Tsarki ka ma naba.²²Tete gwei yong ca giri titi nama;" Wuwa phen be nzeph huhwei numu. Pharus ma phe ka ma nghaph gu yeer phen mbumbar ming."

3¹Mwamwash yongining ka mi zik wa hen ma phu, ba yo phu ma we hwen ka he phing phirik wahren kara kang.²he sa ti heer geh fristoci zizerem gugum taka doka ma Yeso ka ma na baring nyi ma manzani.³Phin na yong maku, ka yak neph ring ma bi teh yong ma sisang. Masa neph ring masa ba nyi nyi mok ka tama te nama ka bam ba cween vivi.⁴Ma sa wun" ka ma wun tun tumu wun Yeso wu bii wa kata? ma Daa maki ba wuhr wok b'u, bubumna rang numung ka ma tumu ka Num ti'teh yong.⁵Ma ku'ku ma hwang wun ma Num ka ti'teh yong twang taka teh yong wurik nyi ming.⁶Ka na teh yong lokoci Num dak nyi kuhr ring.⁷Ka na nyi na twang taka teh yong Num ki dak kara wushi ring. Ki dak ma kin nim titam mok taka na ka ma sa syiak Num geh.⁸Sa rang teh ko dusun wa hen ang geh, ma maneer mumur nang nim nyi ang tama Num wa tika nim mwa shuruk nyi ang.⁹Num sa ti titeh swaa ma wun ka wun geh wurik ka nim numung bi, ti nyina mok ma mumur ka mur weer, sa mur hang yin kara geh seh wun ma Num nu hundirr.¹⁰Kasam yong nim wu bi ka tiok; Twang hadan numung wuiw ma ku kuing. Bubum ba yong mbiring hwish shang bak ka wa didinding ma pharr yii.¹¹ka bubum yong mbiring ma wushi yong cwen yong he cang wurr riphinik taa? cang nang ma kang zizerem ka kpa tiak ma Num twang.¹²He phing wun Num wu bii sisarr nim na twang taka ting ma wushi yaing kara, bubum yong jan mbiring mok phew.¹³Mok jijiph numung wu king twang pheyang ka wu sirr, taka zizerem ma cang.¹⁴Kasham na mimaneer ka wu mur teer neer ka wu dak kang ma hwenyong ka wu bi turr nang yeer ming ma sa pharr hen ma zizerem numung geh sisisie ming.¹⁵Hen mi he pharr titii nyi nang ma Num mok nzor phiyang, taka ma manga mumurr neer Bulus ka zik wa hen cwen phiyang ka ma¹⁶nagu. Bulus tam wun bayong wasi ka numung ming, ka wa bubum ka ti ring ma phu phing, ka ma disi ring cwen vivi ka masa syiak wun ma Num geh, taka ring taka titi mbgeng ring taka dirim titii ma haramak hwen mangar ca vivi ma wa nama cwen kukwai¹⁷Mok yong,ma maneer ka he ki phing bubum yong, kiph na yeer nyining masa didi hen geh cwen didisi maring ka masa syiak wun ma Num geh, harr he sa gbum mumur tama num geh.¹⁸Tii nang gum cwen ma phi phiyang ma Num neer taka rima ku kashi weer yesu. Nyarak tyiak ma Num ti kpu kpang. Na nyina

1 John

1¹Hwen ka wai kuu-ki wi yisin, ka wi phar ma yii ner, ka wok ner tanak, tama wun ma nzor.²Nzor ka ma phasi, wi phar, wi wun, wun titi, wi wun wa hen, wun ma nzor ka sa wa ma sesang ge. ka wa tumung ta ma Da ma wun ba raing.³Young ka wi ki phar, wi yiisin, wi na wa hen wun numung, mok ka munuk titi taka wur. Mu-munik titi ner wa taka Da taka Mwaing numung.⁴Wa ka na nu wu zik wa hen wun yong mok ka mwarang ner wunik.⁵Yong nung, wa wun ka wu yisen ta numung, wu wun wa hen. Num wa nga-nga. Teh numung, ba sun ko kwas.⁶Ka wu wun,wun wu mumunuk titi taka yo, wu sa shin sun ming, wu phak, wu sa ti giri ge.⁷Ka wu shin nga-nga ming, ka yo wa ming, wu munuk titi giri taka maner. Mek ma Num ngaph ur zi ner ming.⁸Ka wu wun wu sa ma zi geh, wu dus titi ner nung. Girisa yeer ner ge.⁹Ka

wu hu, zi ner ming, yo wa rijek, wa rima giri ka ngaph barin zi ner, ngaph diring zii ma titarmuru nerang. ¹⁰Ka wu wun wu sa ma zi ge wu kpangu wa rima phak, wun numung sa wa yeer ner ge.

2

¹Mu-mwaing na, mi zik wa han bubum yong misa mur hu ge. Amma ka ha nyin hu, wa ma ri cween ta Da. Yesu Almasihu, ka yo nu rima giri. ²Yo nu rima nga-gahp phi-phinik ner, sa wur kwa ge amma ma teh yong mbirin. ³Yo mi nyin wu phain ha phain gu, ka ha ti kiyaye dokoki numung. ⁴Duk hang ka wun "Mi phaing Num" amma sa kiyaye dokoki na ge, wa rima phak sama giri ge. ⁵Duk hang ka kiyaye wun numung, mur Num giri, mu-mur Num win kaa numung. Cween yonyin nu wu phaing wu himing numung: ⁶Duk hang ka wun, yo himing mi Num wa dole hang shin ka Yesu ti. ⁷Hen taka mupmur mi, sa wa doka phiyang nu mi zik wa hen geh, wa doka cin ka ha ki yiisin kuu. ⁸Mi zik wa hen yonyining doka phain ka wa giri himing ma Yesu himing nyin, mok sun sa hadan, nga-ngaana ma giri sa ngaansin. ⁹Ha ka wa wun wa himing ma nga-ngaana, amma hwa maganumung, yo nan tur sunming har numung. ¹⁰Ha ka mur maga numung wa himing ma nga-ngaana, sa kpidin ge. ¹¹Amma, ha ka hwa maga numung wa sun ming shin sun, sa phaing tee ka wa bai ge mok sun ki rim yii numung. ¹²Mi zik wa hen, taka mu-mur mi mu-mwaing na, miaki kpang wa hen phi-phinik nyin mok ma tiyak numung. ¹³Mi ki zik wa hen ma Da, giha phaing gu, yoka neng daga kuu, mi zik wa hen mar kap, mok ka ha ki ti nasara taka jwa. Mi zik wa hen, mar ki kyen mok ka ha phaing Da. ¹⁴Mi zik wa hen, ma Da, mok ka ha phaing yo ka ne kuu. Mi zik wa hen mar kap mok ha wa ma ku-kuk. Wun ma Num wa himing nyin- ha ti nasara ma jwa. ¹⁵Sa mur nang tiy-yong taka bubum ka waming, Ka hang mur teh-yong mu-mur ma Da sa himing numung ge. ¹⁶Bubum ka wa himing ma teh-yong wa, yii ma yeer, hwen ka yii mur taka kpa-kpang titi twang. Yong sa ma Num ge, ma tey-yong. ¹⁷Tey-yong ma ko san gbak ka wa ming wu hadan, amma hang ka ti hwen ka Num mur canba ku-kwei. ¹⁸Mar, ki-kiyen, wa lokaci bi-bii ma Num, ka wa ki yiisin magafein ma Yesu ma bi, to, maki bii ko, yong nu dak wu phaing wu wa zamani ma ko-kwanji. ¹⁹Ma wurik ciciu nyin, amma ma sa taka wur ge, wun phan ma taka wur ma chang phan taka wur. ka miki wurik, ma phasi ma sa taka wur ge. ²⁰Hen ha gum ti-tanak ma Ruhu maitsarki, kuma ha phaing giri. ²¹Mi sa zik wa hen muk ka sa phaing giri ge, amma mok kang ha ki phaing ba phak ka neng giri ming. ²²Wa ne nu rima phak, yo ka sarak wun Yesu sa Almasihu ge? Riphinik na wa magafci ma Almasihu, mok tung Da taka mwaing. ²³Ba hang ka tung mwaing ka wa ma Da. Ha ka mur mwaing wa ma Da. ²⁴Hen, bari hwen ka ha yiisin kuu chan himing nyi. Ka hwenka ha tiisin kuu can huming nyin, yo ma can himing ma mwaing taka Da. ²⁵Yong nung wa alkawari ka na ba ring-nzor ka sa sang ge. ²⁶Mi zik wa hen yong mok ring ka ba hen bas hai. ²⁷Hen ka ha gun di-dak wok mi Num ta numung can himing nyin, ha sa yasak hang gbaraph wa hen ge, can neng haning numung. ²⁸Yongining, mar ki kyen, can na haming nang, ka yo phasi titi numung wu gum ku-kuk sa swii ta numung nim bi-bii numung. ²⁹Ka ha phaing wa rima giri, ha phaing wun ko ne ka ti hwen giri wa ma-mar numung.

3

¹Phaar mumur ka Num na bareing, ka ma phin wer mwimwing ma Num, waka na nyina nung tehyoung ma sa wur weer geh mok ka masa phaing Num geh. ²Mwimwing jijek nang, hwu ke cang wa mwimwing ma Num, ma kese phasi dering hwen we wai bek, we phing ka mwing ma Num be we cang taka yo we phar ka wai yi ta ka yi. ³Reing ka mawa hwen didak kang yonyina ma phi ma himing, an zerem kanumung tika yo wa ma tsarki-ing. ⁴Rina ka sorok titi zi ming a kasak mok titi vivi wwa kukasak mok. ⁵He phaing Mwing ma Da be tehyoung mok kpang phiphinik neerang. Nyi numung zi sa wa ming geh. ⁶Ba hang ka ca nyi numung phen sorok titi titi hwen vivi ge wun yo phaing Num da yo phar Num. ⁷Mwimwing mumur nang, sa ngaar nang hang disi hen ge, rima titi when jek yo wa riphinik jek taka mwing ma Num wa ma mumur wir-ing. ⁸Rima ka ti when zi wa ma jwa. Jwa ti vivi buu. When ka being mwing ma Num bi mashak wram numung. ⁹Rina ka wa mumar ta ma Num sa ti when zi geh. I wur ma Num wa yeer numung. Sa sorok titi Furtutut titi when zi ge. Ma mar gu ta ma Num. ¹⁰Cween yonyining nung we phaing taka ma taka ma jwa. Arina ka ti vivi sa ti jek ge, arina ka sa mur tungwa geh. ¹¹Mok yo nui ning nung nung when ka he yisin buu we mur yeer nirr. ¹²Sa wa ka Kayinu ka wama Kajiri ka mbeshkek manga numung ge. Mok shang mbeshkek gu, mok rwam vivi nung, ma manga wa rwam jek numung wa vivi. ¹³Sa nyasi na nyigeh, ka tehyong ma hwa henang. ¹⁴We phing we hadan kukui ming, we yin nzor pheyang ming mok we mar mamanir. Arina ka sawa ma numurin geh wa kum ki kui. Rina ka ka hwang tungwa ang. ¹⁵Rima Mbumbeshkek riphinik. He phaing ba nzor phiang tane nung rima mbumbeshkek reing. He phaarin wun nzor sa nyii numung. ¹⁶Kana nung we phing murmur ma Num. Ka mwing ma Num mikyau ma nzor numung ikon ming mok wer, ka kui we ma mur yernir maku -kui. ¹⁷Reiphinik wama bum ma tehyounging, phaar tunga sa yasak, sa naging ge sa ti gu yeer shuai ge? Tika tere mumur ma Num ca nyi numung? ¹⁸mwimwing mumur nang, satinang mumur ma nye nung ge, we ti rwam mumur giri. ¹⁹Kana nyina nung we phaing taka giri titer hwu phaing didak kang neer nyinyi numung. ²⁰Ka kang neer sa tien wer geh, Num geer kang neerang ma gung, phaing bum mbaring. ²¹Mwimwing mumur nang, ka kang neer sa teing wer ge, we wa ma cicang tom ma Num. ²²Hwan ka we yasak te numung, we gbum ka we siak cuin numung we yasak mok geh we sa tih when ka zerem gu kang. ²³Iwun numung nung wa yong, we dak kang ma mwing numung wa yo nung kui mok zi nir. We mur yeer, ka yo mur wer kui kon ming mok wer, phen na diring wer wun we mur yeer neer. ²⁴A rina ka saik wun numung. Wa yer numung. Num wa yer ma riphinik na. Cuin na nung we phing yo wa yeer nir. Ta wurin Ruhu ka na baring

4¹ Mimanga sa da na kang ma wur mbiring ge, mumak na-ang mbek he muring, gi ye phar da ma ming tama Num, mok ka taka didisi ring ma wai phan gorong. Maki yi tey yong. ²Titi nyinaa dak hen he phi ma Num, wur ma Gum ka borok nyi numong wun Yesu wa mwing ma Num. Neng ta ma Num. ³Wur daka sa wun Yesu wa mwing ma Num geh. Sa mur gu nang geh. Na wa wur viving taka didisi ring, hen ki yising wo bii, wa ting yong. Zizik ma tumu biiu ma Greek, wun wur daka sa phing wun Yesu ki bi ting wong tika riphinik gee, sa wur ma Gum mangar gee won wa wur daka huwang Yesu ang, heen mbiring hee ki yising wu bi ki tin tah yong bu. ⁴Heen wa mumuwing ma Num he neing tama Num, arina ka wa nui nyin ger ma teh yong ang ki geer namang. ⁵Mawa taka ting yong, hwen ka ma wun ma teh yong nung tah yong ma yisin ba. ⁶Wiir wa ma Num. Num yisin wiir. A dak tu yisin wun ma Num hang daka sa wa ma Num ge, sa yising wiir gee. Ka na nung we phing wur ma Num taka wur phak. ⁷Ma ma ner we mur yeer, neer mummur neng tanna Num. Rina ka ma mumuring ne tama Num kuma phing Num. ⁸Hang ka saphing mumur gee sa phing Num grr, Numwa mumur. ⁹Mok yong Num sa didin barang mumur yeer neer gee. Won Num tu suk diring mwing numung wegbum nzor te numung. ¹⁰Yo ming wa mumur, sa wor nung we mur Num gee, Num mur wiir, phen tusuk baning muig numong be kpan diring zi nirang. ¹¹a maner ka Num mur wiir. Wiir ma wumur yeer nir mbiring. ¹²Ba hanka ki taba phar Num. Wu mur yeer nir Num chang yeer neer mumur numong ca yeer neer. ¹³Ka na nyina we phing we cang yeer numung. Mok ka nagiri wiir wur ma Gum. ¹⁴Inum a tusuk mwing numung a kpang diring zi nirang. ¹⁵Aring ka mur mwing ma Num wa Yesu, i Nun ca yer numung yo wa yeer ma Num. ¹⁶Wu phing wu dak kang mumur ma Num ka nu baring wiir Num wa mumur, hang ka chang mumur na ming kang Num ming. Num chang yeer numung. ¹⁷Mok yong, mumur yong mumur kwanji yeer neer wu mok we cang ma kang nyi-nang nim titam mok. Yo mur wu cang tika yo teh yong. ¹⁸Ka mumur wai, didirin sang. Mumur jek gbabk dirin. Didirin mumur shin taka mak yau kawa ma dirining sawa ma mu-muring ge. ¹⁹We wa ma mu muring mok ka Num nung sun mur wer. ²⁰Ka hang wun, "Me mur Num" sa mur tugwa geh. wa rima phak. Tonok ka nu phar nu sa mur geh. Nu phar Num nimtah. ²¹Yo Nung wa umurni ka wain da tami Num hanh ka mur Num mur mnga numong.

5¹ Nu hang ka nu seh mwing ma Num ka ma mar gu tama Num, nu ka nu mur Da, numur mwing ka Ruwa mar. ²Cuing na nu weh phing weh mur mweng mwing ma Num, cuing ka weh mur Num kuma we siak mok numu tutwir. ³Wur na nu, wa mu mur ma Num, ka wun weh siak mok numung tutwir, mok numung sa weh ma ring ge. ⁴Nur ri-na ka nuwa mumar ma Num. Nusa hu geh nuwa nyiinyii teh cicang ner yong, na nu wa cuing ka dak weh tur titi ma teih, cuin ma dutur kan tama Num. ⁵Wa neh nu wa nyi-nye ma tieh gu yong? Wa rina ka dak nzor mumur tama mwing ma Num. ⁶Yong nu wa rina ka beh, cuing ma nyi takamien; Mwing ma Num. Sa be mok nyi nu shuak ge; amma beh ma nyi taka miek. ⁷Bubumwa tat kama rang sun ma wun na, ⁸ruhu, taka nyi, taka miek. Bayong tat ka kang mumur nama wa nyinang. ⁹Ka we seh shaida ma riphinik, shaida ma Num hadan nyenyeh. Yuon nu wa shaida ma Num, kanagu mwing numu sun. ¹⁰Nu rina ka nu dak kang tama mwing ma Num shaida wa yer numung. nu rina ka nusa dak kang tama mwing ma Num geh, dak mwing ma Num phak, mok ka sa dak kang yer ma Num taka shaidar kaNum wun titi ma mwing nimung. ¹¹Yong nung wa shaida. Num naba wer zor phiyan, zor na wa tama mwing numu ma Num. ¹²Nu hang, ka nua wa ma mwing ma Num, nuwa ma zor ying. Nu hang ka nu sa wa ma mwing ge, nu sa wa ma zor ying ge. ¹³Mi ki zik wa hen, yong nu phin wun he wa ma zor phiyang, nu kanu dak kan tama mwing ma num. ¹⁴Na wa cuing ma didak kang te numu, ka wer riphi hwen hang cuin ma mumur numu, yisin wer, na diring ¹⁵ka na nyina ka we phing yisin wer, ko shangbak ka weh riph teh numu, we phin wek ki gbum hwen ka weh yasak teh numu. ¹⁶Ka hang phar tungwa hang titi hwen vivi, ka sa bangu ma kukwi geh, cang gu rwish kor ka yi manjik, Num nagu zor. A rina ka sa ban riphinik kpukpang zor ge, wur zi hang ka ba zor teh kwi, mi sa wun yi manjik na ming geh; ¹⁷Hwen ka nu sa teh tutur ge wa zi, amma bubum bor ka nu sa tieh tutir geh sa ba riphinik ma kukwi geh. ¹⁸We phing rina ka ma mar gu ma Num sa ti zi geh. Amma rina ka wa mamir ma Num, Num ka shi gu, taka tum titi tieh gu hwen hange. ¹⁹We phing, we wa ma Num, we phing teh yong wa wok tieh ma jwa. ²⁰We phing mwing ma Num beh, ka na ba wer phephing mok na yoo nu wa rima giri, wer wa tieh numu ga wa giri, cuing ma mwing ma Num Yeso, yoo nu wa nzor giri. ²¹Mumwing, zerem na yer cwing ma nunum ma teyong.

2 John

1¹ Shuruk riphinik tama hin ka Num kpang tama ma'r Numong ka mi mur giiri, sawa mi kwanang geh taka ring ka ma phin giiri- ²mok ma giiri kawa ming yeer neer bi cang taka wiir har ahadan. ³Mwarang taka shwai taka salama ma Almasihu Da'a, haming ma giiri taka mumur. ⁴Mi ti mwarang jijek ka mi gbum mwimwing boor nis ma shin giiri ming, wur ka wu se Umami tama Da'a. ⁵Mi kosi, hin phi, sa won mi zik wa Umurni phiyang geh, yong ka wu gbum tu mu bu'u, wun wu mur yeer neer. Yong nong wa mumur, won wuti shishing titi ma Umarnin numong. ⁶Yong nong wa Umarnin, wor ma na ka he yisih ma ku. Won shin nang taka yoh. ⁷Taka phaak maki yin teng yong duniya taka na ka ma sa mur nyi won yesu bi cang mwing riphinik geh. Yong nog wa rima phaak taka rima tum ma Almasihu. ⁸Phaar nang titih nying, gih he sa vak wa'a ma bubum mbiring ka wu ti rwam titi namang, gi he se mbiring Na da nyin. ⁹Hang ka ti shushu nyinyi ka sa gbarabk mok ma christ sa ma Num ying geh. ¹⁰Hang ka bi te nying, sa won yong nong gbarab geh, sa se gu nang geh phi nying geh. Sa won gu nang nyi geh. ¹¹Hang ka won gu nyi dus titi taka yo ki ti bubum zing. ¹²Mi wa ma bubum ying jijek ka mi mur mi zizik wa Alkalami ma tawada taka takarda masa phing kpang ba mbiring geh. Kiwa ka ypng mi dak kang ma bi-bi te nis gi wo tam won tom taka tom mok ka hwerek kang ne'er ki win. ¹³Ma'r ma saar nis cucun cwen cwen ma Num ma won nu nyi.

3 John

¹Shuruk bii tama mur-mur numung Gayus, ka mi mur gu ma giri nang mbiring. ²Mur-mur nang, mi yi manjik nu bdum ti-chang jek cween mbirin taka ma yeer nie taka nzor nis. ³Mi hwurik kang fwet kang tonok mabii mabii phsi giri nis cween kanu siyak giri ka mee na ma hwe-werek kang. ⁴Wa hu-werik shuruk tee nang, mi yiisin mur-maner ma siysk giri. ⁵Mu- mur nang, nu ti giri ka nu ti rwam ma monok taka kuko ⁶Ka ma shaida mu-mur ni nyi-nyi ma shak. Nu ti jek ka nu ngarak ba ma ba cween ka Num mur, ⁷wa mok ma tiyak nis nu ma bai, masa sa hwana wok ma alumai ge. ⁸Jem ka wu sa wur raing yong, nu wa chan mu-maner taka ti rwam giri ⁹Mi zik bang raing hwen hang, amma Diyotarifis ka mur chan nyi-nyi ciciu ma rain hwa sa wur. ¹⁰Ka mi bii, mi narphak hu tu ma hwen ka ti, tam wun vivititi ner, wu sa mur hwana na ge. Sa hwa sa ma-maga ge amma shak taka mur sa ba, gbanak bang ngaan daga shak. ¹¹Ma tamik nang, sa siyak nang hwen viv ge, siyak hwen ma ka wa jek. Ri na ka ti hwen jek wa ma Num; ri na ka ti hwen vivi ki si phaing Num. ¹²Demetrius gum shaida mangar ta ne gbak, kuma ti-tar. Wur ma wu shaida nyinana, hen ma ha phaing hwen ka wu wun wa giri. ¹³Mi wa ma hwen dik-dik ka mi zik wa hen, mi sa mur zikge. ¹⁴Mi dak kang mi phar hen mwa-mwash yonyining. Wu wun nye phu. ¹⁵Hu-hwarik kang chang taka hen. Mu-mwan na ma wun wa hen nye. Wun ba mu-mwan ner nye ti-tiyak.

Jude

1

¹Yahuda tiphi ma Num taka manga ma James, ta ma ba ka ma phing, mumur ma Num Da'a, di dak ma Num: ²Num dak shwai taka salama taka mumur cang dikdik tah nying. ³Mumur ka mi sa dak kukuk mi zizik wa hen titi ma common salvation, ka mi ki zizik he kuk yeer ma giiri te yi yasak didak kang wa ma taka ring zizerem ma Num. ⁴Rong hang ma ki na-ruh didinding yeer nying. Ma wa rong ka wu ki phing ma viviving. Ringding ma sa ma Num ying geh ka maki harmak Grace ma Num ne'er tama sensuality, hang ka tun shuruk neer taka Lord, Jesus Christ. ⁵Mumwash yong mi ki mur he phikang- he ki phin mbiring no ha- won Lord shishi ring wok ma vwen ma Egypt ka na sang'ang nyish taka nu ka masa dak kang ma yo geh. ⁶Angels mah, ma sa dak te namang ma Authority taka ma nga'arak te cicang namang- Num ki dak ba rwish howng ka sa wu sang geh, haming ma sun mbikiik nim ti tam wok. ⁷Gii Sodom taka Gomorrah taka kuko yeer namang ma dak titi namang mim ming ma gbarab ti ti mim; ma ki phar wor ka taka daka ma mak yaw ma kara ka sa sang geh. ⁸Wor na nyinah, taka titam rasign ma kasak yeer namang. Ma shinign taka mulki ma tam won viving titi, ma taka daukaka. ⁹Mika'ilu shuruk ma maneka nim ka ma gbum jayyaya taka muhawara phu ma shaidan titi ma kum ma Musa, sa wun gu won hang titi numung geh. Maimako ka yo won, "Num Ubangiji tsauta wa!" ¹⁰Ring yong ma bing bataci titi ma hwen daka masa pha'r geh. Ring yong titam kang namang wa ma yoi hai nong, ma phing ba titi naman kukwi. ¹¹Kaiton nying! Mok ka saik cwen ma kayinu ma phin ma rumuk phiphinik ma Bal'ama gi ma gbum hwen hang titi. Ma kasan cikin husuma wor ma kora. ¹²Wor ring yong diring ba nang ma didin cikin bakuku wa nying ma mumur. Ma wu mim ma sa ti swi geh masa diring geg, ma phik titi namang nong shwak, ma wu njun ka phan sang ming ka mim gbanak gu. Ma kukon ka ma sama mi mar ying geh, taka ka ma ki kui ma nga'ar phu cicuw, tumbukakku tun daga saiwa. ¹³Ma wa rakuman ma nyi taka didiring titi ma ti mwarang kumfar ma swi namang. Ma phar kpitik taka tartsatsi ka am binb gu su'un mgikikik phiphinik zing ma mbiring. ¹⁴Ahnuhu, riphinik ma kwiph nyinang tama Adamu ti anabce titi namang won, "Pha'ar, Ubangiji wo bi ma miring gung nyinang ming gung nyinang ma ring zizerem. ¹⁵Bi ki tam gu Nemgbuk mook. Wu bi ki nyish mbiring taka titi rwam ma Num, ka ma ki ti cwen ma Num, taka mbiring wun nunuk ka tama zing ma tam titi numong. ¹⁶Ma taka titam gbumbu'ur, complainres, kama siak cwen viving ka namang mur, ma taka nunuphur kang taka shishining ring bo'or mok ma gbum gu titi namang. ¹⁷Hen mumur nang, Sa ti nang heer Ma wun ma ka Manzannin ma yeso Almasihu neer ka ma won wa hen tumu bu'uh. ¹⁸Ma wun wa hen, "Nim bi bi, Ma gbum taka ba'a, kama siak cwen ma viring num ka kang namany mur ba," ¹⁹Ring ba na ma bign gigaphik dudus titi nong Ma ta ka tign yong ma sa na Wur geh. ²⁰Hen, Mumur nana, Mwai nany titi nying (mafiliyar) ma giiri mangar nyign, he sa ti nang manjik hamign ma Wur zizerem, (tsarki) ²¹Ris nang Tiri nyign ma Mumur ma Num; hesa kin na shwai ma Ubangiji nye'er yeso Almasihu rima bi-bign nzor ka sa ka san geh. ²²Phasi ba nan shwai taka na ka ma doubt hen. Cut a nang bor namang ka he phar ba nana kara ²³bor phasi ba nang shwai ma didiring yeer. ti nang kyamar ma bum yeer namang mah ²⁴Sa'ar nying, tama Na ka wama gigger ying shak hen kpiding, dak he rang nyinyin ma Madaukakiyar kasancewarsa, Na ka sa ma Zarge taka mwarang Jijek ²⁵tama Num Makadai'a rima ceto neer tama yesu Almasihu neer, daukaka, taka gum, taka Munki, taka gigger ma bi, Ninim, Numu, taka har abada Wa nyina.

Revelation

¹Yong nu wa wahayi ma Yeso Almasihu ka Num nagu, wun phasi ba tiphi numung whenka wu be. Mwa-mwash yong yining. wungu yong, tehn ka dak malaika numung ta ma tiphi numung Yahaya. ²Yahaya ti shaida titi ma hwen ka yo phar titi ma wun ma Num, taka shaida ka ma nagu titi ma Yeso Almasihu. ³Rima mwarang nung, wa rena ti tam wun ma Num yong, ma kor gung. Taka ma rina, ka masa yisin wun yong. Ka ma ti anabci kuma taka ti biyaya ma wun yong ka be huhwit. ⁴Mi Yahaya, ta ma shishak kwiph-yinang vwin ma Asiya: Alheri be teh nyin, taka salama tama rina ka wa tumu, taka rina ka wa yongyinnying, yo nu wa rima bibih, taka ruhohi kwiph-yinang ka mawa kursi yi numung, ⁵kuma daga Yeso Almasihu, rina ka wa amintacen mashaidi, mwing kuu ka wanak matatu ming, kuma rima mulki gugum ma tehyong. Taka rina ka mur werr kuma phi-phik werr tiphi zi ming ma miik numung. ⁶Dak wer taka mulki, fristi ma Num kuma Da

numung. Daukaka taka gum, martaba te numung, har abada abadin, wunik.⁷Phar nang, wu be taka njung; yi ma nengbak wu phar gu, ma taka marina ka ma tuphur gu ma. Wakana nyina, mur ma tehyong mbiring ma ngaar nyi mok yo. I yee, wunik.⁸"Mi nung wa kuu taka ngbngbeng" Num wun, "yo nung ka wa yong-nyining, yo nung ka wa rina ka wa tumu, yo nung wa rima be bei nyiinyii, rima gugum mbring."⁹Mei Yahaya, manga nyin, me rina ka munuk titi taka hen makyau ming, taka gugum taka kuk kang ka wa Yeso ming. Mi wa tsibiri ka ma phin Batamosa mok wun ma Num taka shaida ma Yeso.¹⁰Me wa ruhu ming, min ma Num. Nung mi yisin kor wun hang ma kukuk sun nang tika guh.¹¹Wun, "zik when ka nu phar yishi ming, gi nu tusuk ba shishak kwiph yinang na, ta Afisa, ta Simirna, ta Birgamas, ta Tatyatira, ta Sardisu, ta Filadafiya taka Laudakiya.¹²Mi harmit,me mur phar rina ka sa tam wun taka mi, kami harmit mi phar fitila kwiph-yinang teh cicang namag.¹³Ciciu namang hang sa rang ka mwing ma Rephinik, ma titara rot, sir ba kikis numung taka damara ma zinari dak gu ciciu ma kang numung.¹⁴Titi numung taka tii titi numung hwer gbu-u tika raruk, tika dusa ma kankara. Yi nimung tika rim ma kara.¹⁵Kikis numung tika gogagiyar tagulla. Tika tagulla ka maki zeng kara shak tai. Kor numung tika ambaliya nyi gigyer gung.¹⁶Wok yiyi numung kashi kpitik kwiph-yinang, gun nunok phu sa wurik nyi numung. Tom numung nyan phar numzang kpi kpi.¹⁷Ka mi phar gu, mi hu tika kum riphinik kikis numung. Nung gu dak wok yiyi numung titi nang wun, " sa diren geh, me nung me wa kuu taka ngbngbeng "¹⁸taka rima nzor. Mi kwei, mi wa yong shir gugung kuma mi wa ma nyinang ma shingbiring gegashak wok nang ma kukwei taka hades.¹⁹Mok na, zik hwen ka nu phar, hwen ka wa yong-nyining, taka hwen ka wu be sun ma yong.²⁰Titi ma hwen ndindin ma wun ma kpitik kwiph-yinang ka nu phar wok yiyi nang, taka teh cicang ma fitila kwiph-yinang ma zinariya; kpitik na kwiph-yinang na ma malaika ma shishak kwiph-yinang, teh cicang ma fitila kwiph-yinang na ma shishak kwiph-yinang.

2 ¹Tama Manecaka wa shak Afisus.Zik ba:wun yong ka kashi kiph nyinag wok yiyi numung.Na ka sa shin cicui ma fitulu ma zinariya kwiph nyinang.²Mi ki phing hwen ka nu ki tih,taka makyau nis,mi nusa tur kang taka ring vivin geh.me phing nu mumak taka na ka ma sa phin titi nama wun ma wa Manzani sawa nyina nung ma wai geh nu phar ba ma ta ka phak.³Mi phing nu wa ma tutur kang jijek fwet,kuma nu makyau jijek mok mi,nusa bwinan geh ki kasak kang nang takanu wa yong.⁴Nu nyarak mumurnis maku.⁵Mok na nu tam kang ma huhu nis.Nu hui zi nis-yang nu tih hwen ka nu tih ma ku,nugunu hui zi nis-yang Mi bi wanu mi cun kara nya-nyan nis-ang teh cicang numung.⁶Nu wa ma naying nu phing hen ka Nikolatyawa ma satih ka mi ma me hwang-ang.⁷Rina ka wa ma tu ying yisin hwen ka wur ma Num sa wun ba shishak.Rina ka yishiu mi na gu cwen yi beer.Kon ma nzor rina ka wa kon ma firdausa ma Num.⁸Tama Manika ka wa shishak Samirna zik; yong nung wa won ka yonung wa ku,yong wa mbeng.Rina ka kwi phin wun ma nzor-ing.⁹Mi phing makyau nistaka tirtikin nis.Nuwa ma gbugbuming me phing,taka ka Sak itiakang.Takana ka masa wun ba mawa yahudawa nung sawa ka na nung ma wai geh.Ba ma wa shak ma rima tum¹⁰Sa diring, makyau ka gbum nu nyi nyi geh. phar, Jwa huit ma gu gashak bur nyin, mok ma mu mak hen. he makyau nim wuk. Tinang hwen mangar ka nim kukwai nyin, mi nawa hen rawani nzor.¹¹ Rina ka wa ma tu ying yisin. Yising hwen ka wur ma Num sa wun ba shishak. Yo rina ka ti tum ku kwai ma phu sayi gu geh.¹²ma Manika ka wa shak ma Burgamas zik. Yong nung wa wuwun ka wa ma gun yiyi wuit wuit, phu. ¹³Mi phing te cicang nis riring,taka kursiyi ma twa wa nu nu kashi tiak nang; ma kukuk, mi phing nusa tun didakang nis taka mi geh Nim na ming ka Antifas rima shaida nang mumur nang ka mambeshek ciciu nying teh ka twa cang¹⁴Hwen titasi me kikasak kang buas taka ni: Nu wa ma ma hang ka ma kashi wun ma Bitamu gban gbang, ka gbaraph gu Balak wun dak hwen kpu kpidin, cwen ma mwing mwing ma Isreal wun ma yi beer ka ma na gu num nama, ma nashan taka hin/rong ma ring.¹⁵ Wakana nyina bur nyin ma kashi gbum gbaraph ma Nikolatawa mgbir mgbir.¹⁶Mok na hui zi nis ang ka nu hwang hui zi nis ang mi bi tenis, mwamwash mi bi ki hum mok taka ba ma gun ka wa nyi nang.¹⁷Rina ka wa ma tu yiytising, yisin wun ka wur ma Num sa wun ba shishak. Nu ka nu ti tum mi na gu beer mangar hang ka wa ndindinding ma taka manna, phi-ang ka wa ma zizik njonong ma matar na. tiak ka hang sa phing geh sai rina ka se matar na.¹⁸Ba tama Manika ma shak Tiyyatira zik; yong nu wa wun ma mwing ma Num, ka wa ma yi ka rim ma kara; kikis numung tika gogogiger tagula. ¹⁹maphing hwen ka nu tih, mu mar nis, taka didak kang nis, taka hidima nis, taka kang nis. mi phing hwen ka miti, mwa mwash yong, ger hwen ka nu ti ma ku.²⁰ki kasak kang nang taka nu wa yong ma titi nyi nang ma hin na kama phing gu Jezebel, ka phin titi numung, wun Anabiya. teh gbugbaraph numung, disi tiphi numung mati mim babuu. Ma yi beer ka ma naba num naman. ²¹Me nagu cwen naang te numung yo hui zi numung ang. sa mur hui zi numung ang-geh.²²phar me tak gu kudun kukwai ming. Taka ma ti mim gere ma yin makyau ming fwet. Ka ma hui zi naman ka mati takayo.²³ Me nuphur mar numung ma kukwai shishak ma phing wun mw nung me seer kang taka nzor ma riphink. Me nagu negbak ma hwen ka ti²⁴Bur nyinka ma wa Tayatira taka na ka masa kashi wun yong ka sa gbaraph gu geh. e sa phing hwen ka ring masa phin rumuk bubum ma twa ge taka hen me wun me sa demek hen ma ring geh.²⁵ Kawa kana sorok nang kukuk har mi bi.²⁶Rina ka ti tom taka rina ka ti hwen ka mi tih ma mgbening ti numung. Me nagu gum titi ma Al'umma. ²⁷Ti gum titi nama ma rian horong ngaasi ba tika phe wwin.²⁸ Wa ka na ka me se tama Daa nang me nagu kpitik Boniyara hihiming.²⁹ Rina ka wa ma tii yi yisin, yisin hwen ka wur ma gum sawun ba Shak.

3 ¹Tama Manika ma shak Sardisu zik.yong nung wa wun ka kashi wuwur kwiph nyinang ma Numtaka kpitik kwiph nyinang mi pheng hwen ka nu tih. Nu ti tiak wun nuwa shirr nuwa kum.² yeerr ru, nu kuk kang ma hwen ka sik. Wa nu,wu huit kwai. Mok me sa gum wram nis wu wunik tam ma Num nang geh.³mok na nu phing, ma hwen ka nu seh taka hwen ka nu yisin, saik gu ying, nu hui zi nisang ka nusa yieer geh me bi wa nu ka bibi ma tieok nu sa yieer ma bibinang ka me ti huph taka nu geh.⁴ Titiak ma ring bwas Sardisu marina ka masa phinik titara naman ma hwen zi geh. Ma shi taka m, ma sok bum hwerek gbou gbou ma cang hwen phu phar⁵rima na ka ti tom ma sorok gu titara hwerek. ku ma me

phin taik numung tom ma Daa nang ming geh. Me phing tiak numung tom ma Maneku numung.⁶ Rina ka wa ma tu yisin hwen ka wur sa wun ba shishak⁷ Tama Maneka ma shak Filadelfiya zik; wunyong ka rima tsarki nung, rima giiri sa kashi nyinang ma ngirish ma Dauda. Sa borohang sa shar ka gashak geh.⁸ me pheng hwen ka nu kiti. phar me dak guri nang tom nis ka hang sashr gashak geh. me phi nawa ma mwakukuk keng bwash. ka na gbag nu mur nyi ma wun nang nu sa tun mi yang geh.⁹ Phar taka na ka mawa shak ma jwa taka na ka ma sa wun ba mawa Yahudawa, ka gunu wa kana wa phak nung mati. Me dak ba ma wuhr rumkis ting kis nis. M phing wun me mur nu.¹⁰ Tun ka nu tur kang, ma titi nyinang ming nu kashi dokoki nang. Me ma me kashi nu saama mumanjima jwa ming ka sir ba teh yon, mok ma manji taka cang teh yong.¹¹ Me wu bi mwa mwash yong. kashi hwen ka nu waing gbang gbang. mok hang sa kpawa nu Rawani nis geh.¹² Me phing rina ka ti tom cang guinshiki shak ma Num nang, sa wurik ming baingan geh. me zik tiak ma Num nang titi numung, tiak ma phi ma Num nang Urishelima phiyang ka sir daga twang tama nim Num ta tiak phiyang nang.¹³ Ngarak rima tu yi yising yising hwen ka wur ma Num sa wun ba shak.¹⁴ Bi tama Manika ma shak ka mawa Lawudikiya zik. yong nang wa wun ka wurik, rima didak kang da rima shaidar giiri, rima gum titi ma hwen titi ma Num.¹⁵ Mephing hwen ka nu tih, na sawa sisie geh phiu geh. me mur da nu wa sisie da phiu.¹⁶ mok nu, nuwa tam-teh. tam-teh nang sa wa phiu geh sa wa sisie geh. Mi huit tuph nu ang nyi nang.¹⁷ Mok nu wun, mewa rima sabar nang me wama bu bumung jirrk. Me sa yasak hwen hang wet geh nusa phing nu wa makyau ming geh, hwen titi yeer shwai. Rima titikin, mbet yi nu wa mw-an.¹⁸ Yisin wun nang; seh zinariya tenang ka ma hok ma tuph ma kara mok nu cang rima sabar. Nugu nu shishi yeer nis ma titara hwerek ka ma ngaan se'n mok nusa phasi swi ma ci ca mwan gbum ma phu phar teh¹⁹ me gusi rina ka me mur. Me phen me gbaraph ba ci cang nama. Mok na he himantu he hui zi nyin ang.²⁰ Phar nang me rang ngirish teh, Me yin phi numung we yi beer phu yo kama taka me²¹ Rina ka ti tom, me nugu cwen can taka me bisa karsiyi nang. Tika ma ka me bum tom me phen me cang phi ma Da'a nang jorong ma Kursiyi Numung.²² Rina ka wa ma tu yising hwen ka wur ma Numsa wun ba shak.

4¹ Ka bubum yong hadan, Me phar, nugu angirish hang wa ngaa'n twang. Kor kwai ka me yisin ka gu, sa wun banin me phasi wa nu hwen hang ka wu be dole nang sa hadan geh. Ka yong ma kwanji hadanang.² Wok wok na me wa wur ming, nugu mi phar kusiyi hang ka madak twang, taka hang ti can njorong numung.³ Yo ka cang njoron, ma wuhr ma Yasfa taka Yakubu. Jum-ning ka kerephek kursiyin ma wuhr ma jum-ning na wa Zumurudu⁴ Ke wa ye ma kursiyi wa kursiyoyi wuk phu ma naning, taka cang kursiyoyi yong wama Datawa nang wuk phu ma nying, ma titara hwerek taka kambuna zinzriya, titi nama.⁵ Tama kursiyi ma wakiliya sa warik cida, taka kara Aradu. Fitila kwiph nyinan sayi tom ma kursiyi, fitilun ba nang mawa wuwur ma Num kwiph nyi nang⁶ Nyinyi ma kursiyi ki wa gilashi, ka ngaan trika karau. ci cui ma kursiyi taka kwaye ma kursiyi wa raya haditu ka Num tih ning ciki ma nyinyi taka s-un.⁷ Bum ka Num ti ma nzor ma nyinang ma ku wa ka hwe, bum ka Num ti ma nzor ma phu ma ku wa ka mwi tumuk, nang, bum ka Num ti ma taad ma ku wa ma tom numung wuhr ma riphini, bum ka Num ti ma ning ma ku waka gaggafa mai tashi.⁸ Mbiring bum ka Num ti ma nzor ma ning wa ma kween kwiph wu wunik ma yi kereph yeer numung ma kwen. Sun taka zang masa nyarak wun. Rima Tsarki rima tsarki rima tsarki nang wa Ubangiji Num. Rima gum mbiring. yo nang wa tumu yo nang wa numun wa ma bibi⁹ Nim ka bum nzor hattum ka masa ma gu gum, dukaka taka awin taka yo ka wu cang njorong ma kursiyi, vina aka wi har abada.¹⁰ Nugu dattawa ma wuk dak nyinang ma hu tom numung kasa gaban yo ka cang ka wu bi tisan kursiyi; nugu ma ti gu sujada taka yo ka wa ma nzoring har abada abadi masa sangar kambi nama kursiyi masa wun.¹¹ Nu cancanta nu Ubangiji taka Num ner se yabo taka daukaka neer taka daukaka taka gigger. gih nu, nu ti shambak taka nufinis nang ma wa kuma nu halice ba.

5¹ Nugu me phar wok yiyi ma rina ka sa cang. Jum numung karkada wa zizik nyinyi numung taka sun numung. Ma phen ma hitamta shi ma hatimi kwiph nyinang.² Mi phar maneka shuruk wun ma kor shuruk "wa ne shar ka borok yishi ma Num kuma phen shishi-ang"³ Ba hang twang da hang ting da teh yong ka shar borok da tam yishi ma Ada ka wai.⁴ Mi kwing jijek mok ka ba hang ka shar borok karkada naa, da tam hwen ka wa ming.⁵ Nyinang na ma ma shushurukna wun me wun "sa kwing ger phar zaki ma Juda, niri ma Dauda, ki pka gum wok yo shar ka borok yishi naa taka hatimi naa kwiph nyinang.⁶ Mi phar tumuk Rang ciciu ma kursayitaka rayayen shushuruk. Wai tika takanaa ka ma mbeshek ba. Wai ma gu kwiph nyinang Eye kwiph-nyinang. Ba nang ma ruhohi ma Num ka daka ba me ba teh yong.⁷ Yin ba se karkada wok yiyi numung ma rina ka sa cang gum numung ming.⁸ Ka kpang yishi ma Ada naa, taka naning ka ma sa cang, taka shushuruk naa wuwuk phu maning, ma hu ting tom ma mwing tumuk ma Da. Mbiring namang ma wai ma tum tak row wok masa tak hum, ba nang wa ma wai taka naa ka ma yi manjik taka titak hum.⁹ Ma sa tak hum phiang: "Nu shar gumka we na wa gum, nu shar ka nu kpang karkada naa wok. Nu shar ka nu borok, ma phar nuang, ma meek nu se reing ma be ta ma Num, muur mbiring ka ma tehyong.¹⁰ Nu dak ba gum taka taka pka tyak ma Da twang ma cang tehyong".¹¹ Ka mi phar mi yisin kor ma maneka jijek masa kerphek kursiyi taka rayayu halita taka shushuruk jijek nama wai ba wuk dubu mirin shuruk wuk taka jijek babuu.¹² Ma gbongor kor "Gum nang wa mwing tumuk ma Da ka ma pheer, ka se gum, ma wun sabar, kiph, kukuk, kpa tyak, kpangu twang, taka titan gu".¹³ Mi yisin hwen ma nzor ka Num ti twang, taka tehyong, taka nyii ming, shangbak teh nama masa wun. "Ta ma riina ka cang njorong ma gum, taka tumuk ma kpa tyak numung, ma ten gu, ma ca ti kpai tyak numung taka gugum numung wai sa wa ma sesang geh".¹⁴ Taka nzor naa ning ma wun, "A wunik!" taka shushuruk ma wur rum kiss ting ma ten gu. Bur shushuruk ma reing taka tumu ma Helimawa ma sa tam ba, rina wuk phu dak ning ma hu ting ma sa wun gu nu shar nu shar.

6 ¹Mi phar lokaci ka mwing tumuk ma Da borok nyi nang ma hatimi kweiph-nyinang, nugu mi yisin nyi nang, cikin rayayun halita naa ning nugu wun ma kor tika ngberere, "be!" ²Nugu me phar damus hwerek, taka banin ma wai ma twa wok ma nagu rawani. Gi yo wurik matsayi ma nasara, mok yo ti nasara. ³Ka mwing tumuk borok hatimi ma phu wun "be!" ⁴Nugu damus hang wurik nghan sisayak mbiss, taka banin damus naa ma na ba izini kpang cicang jek ang tehyong. Mok na reing ma ca timbesh yeer nama. Rima ma banin damus naa ma nagu guun shuruk. ⁵Ka mwing tumuk borok hatimi ma tat, nugu me yisin rayayu halita ma wun "beh!" Me phaar damus phinik. Rima bibanin kashi hwen mamanji wok numung. ⁶Nugu me yisin tika kor wun hang ka ne rayayu halita na ming ning wun, "mudu ma alkama nyinang titima mbon nim nyinang. Nugu mudu masa shair ta. Sa kasak nai taka nyima inabi". ⁷Ka meing tumuk borok halita ma ning, me yisin kor ma rayayan halita ma ning wun, "Be!" ⁸Nugu me phaar damus hang ma nyi shungwara rima bubuanin managu tiak wun, kukui hades sa siak. Ma naba gum titi ma teh yong nin, nugu ma sa mbesh rima gum yong, kuykui taka wui hai ma tehe yong. ⁹Ka meing tumuk borok hatimi ma tukun teng ma bagadi, nugu me phaar reing kama mbeshok mok wun ma Ada Num, taka shaida kama sa kashi. ¹⁰Ma sa kunin ma borok kor, "Nimta nung Ada Inum ma gum mbiring, rina zizerem taka giri, nu bi keh tam ba rieng mok ma ring taka cang tee yong, nuphen kpang phansa ma mek nier?" ¹¹Nugu mbiring nama ma naba titara hwerek ma wun ba ma king bwat, kama temek rwam namang rurong taka hin taka na kama mbeshok a wunik, tika na kama mbeshok ba. ¹²Ka meing tumuk borok hatimi ma kwiph ke saphaar nugu me phaar teh yong sa zuphun. Num nyi-nyag cang phinik tika titara phinik, nwar phen cang tiphaar mek. ¹³Kpitik tuang ma hwakan ting, phaar kon gbak sa hworok, mimar numung ka ma vin, ka min shuruk sir. ¹⁴Rien tuang wuir ateh tika pheph ma kar kada kama riphik. Gon matar taka gon teh ma gbanak ba'ang teh cicang nama. ¹⁵Nugu gugm ma teh zong taka shushuruk reing, taka taka na nzi mok, taka taka sabar, taka taka gum, taka ring mbiring tiphe taka ring, ma ndindin tuak, taka matar ming gon teh. ¹⁶Ma sa wun ba gon teh, taka gon matar, "Hin titi neer, ndindin wuirang tom ma Da Num ma bwan numung. ¹⁷Nin bwan ma Da Num ki be. Ne shar ka rang?"

7 ¹Ka na hadan nugu me phaar malaika nin kusurwa ma teh yong, masa kashi mgbir mgbir kwar nin ma teh yong. Min hang sa shar ka yin da wirikzuphuk teh yong, nyigirgeh, da zuphuk kon geh. ²Me phaar malaika bing sa be kuriting, reina ka wai ma hatimi ma Num ma nzor. Sa kuing ma kur gung, tama malaikau na nin taka na ka ma naba nyi wok ma teh ba tee yong hwen vivi, taka nyi giger." ³Sa tiba nang teh yong vivi geh, nyin giger da kuykon, he kwanji dak hatimi njorong ma tiphi ma Num." ⁴Me yisin ijiik ma reing kama hatimce ba 144,000 taka na kama hatimce ba mbiring cikima mumur na mbiring ma Isarila. ⁵Miring shu shuruk wuk dakphu mur ma Juda ma hatimce ba, miring shu shuruk wuk wirikphu ma murma Reuben, wuk wirik phu ma murma Gad. ⁶Mirin wuk dak phu mur ma Asher, miring wuk dak phu ma mur ma naphtali, miring shushuruk wuk dak phu ma mur ma Manasseh, ⁷miring wuk dak phu ma mur ma Simion, mirin wuk dak phu ma mur ma Levi, mirng shuruk wuk dak phu ma mur ma Issachar, miring wuk dak phu ma mur ma Zabulum, ⁸miringwuk dak phu ma mur ma Joseph, taka miring wuk dak phuma mur ma Benjamin ma hatimce ba. ⁹Kana hadan'ang me phaar, nugu me phaar kporeing gu han, kasa ma titam geh, mur mbiring ma tee yong, mur, reing, taka mur masa rang tom numung tama tumuk ma Ada Num. Masa rang tom ma tumuk Num ma titara hwirik yeer masa kashi hon takurin wok na mang, ¹⁰masa phin makorgung kanang: Ceto wama Ada Num, kasa cang gum numung ming, tama tumuk numung!" ¹¹Malaika mbiring masa rang madak gu ciciu ma shushuruk, taka rayayu nin, nugu masa wungu nyii tom numung ma kpang tiak ma Num. ¹²Masa wungu, "Wa nyina! Tiak ma Num gbum kpi kpang tuang gum, kiph, bubwat, titen Num, Gum, kukuk tama Ada Num gbi'ng winik! Wanyina!" ¹³Nugu shuruk namang nyinang riphik mi wun, Ma ne nung mawa yong, ma titara hwerek, ma ne tah?" ¹⁴Me wungu wun, A shuruk, nu phing," nugu wun mimi wun, "Ba yo nung ma reing kama wurik makyau shuruk ming. Ba nung ma taka yong kama nyaph bum nama'ang ma cang wirik mek ma Tumuk ming. ¹⁵Mok yonung, ba nung ma nyinyi ma gum ma Num, ba nung ma kpang tiak numung ninim, yii-ngaana taka sun tom numung. Rina ka wa haikali numung cang ba ruruk namang. ¹⁶Masa tor phaar yung taka wurnyi geh. Num sa tor tuur yeer namang geh, hwen bubwar ba sa tor tanak ba geh. ¹⁷Tumuk na ciciu ma gum nasba beer, kashi ba nyi ka wirik matar ming ka wa ma nzor'ing Num phisi vba phiu taka vin'ang tom.

8 ¹Nugu mwi tumuk borok hatimi kwiph nyinang. Nugu te cang shaw tuang tama Num Rabi Daa. ²Nugu mi phar malaiku kwiph nyinang ha ma rang tom ma Num, nugu hwerek mana ba wok. ³Malaika bi sa kashi pharanti turare wok sa rang bagadi ma kon turare. Turare ma wu washi jijek ma nagu nugu, yo kona taka yiyi manjik, ting zizerem ka ma wa zinariya kona wa ming kamin kursiyin numung. ⁴Shwai numung taka yiyti manjik ma taka zerem wanak batwang tama Num wok ma malaiku. ⁵Malaiku ma kpang pharanti turare ma wunik ma kara nig tama alter, nugu yo tak duniya, masa hok yeer nama mbiring taka makyau nyi'nyi ma mberere taka teh yong zuphun. ⁶Malaiku na kwiph nyinang ka wa ma gu hwerek sumuk ba ma wuwuri. ⁷Malaika ku wuri batut numung nina'nyina nugu; Kan kara taka kara sisieng taka mik. Nugu ma tusuk ba teh yong nugu tat na ma hwish'ang, giger ma kon ma huish; Nugu tus yiyiing mbiring ma huish. Bur wun zizik ma helinawa ma hush ang nug bor nama ma huish. ⁸Malaika ma phu wuri gu'h numung nugu hwana hang tika gon matar sisin tika kara ma tak so gigeer. ⁹Kpoko so gigeer cang nyi'gung. Kpa cok taka niniph borr nyiming makui kpo cok borr bwat nama ma jirgi ma nyi ma mbesh ba mbiring. ¹⁰Malaika ma tat wuri gu'h numung nugu kpitik gung hang ka ma wirek ma hwakan ting tika kara sisuph ming sa yi nyi taka hwen ka wa ming. ¹¹Tiak ma kpitik na wa gu sa'ang, ring jijek ma kwa'kan mok ma nyi sa'ang na. ¹²Malaika ma ning wuri gu'h numung nugu bohr ma kpa cok ma Num nyi nyaan tayy ma kwui taka kashi nyi'nyang ma kpitik mok gu'h na ke tar su'n. ¹³Mi pharr nugu mi yisin gohn sa shin twang ri'in ming makyau nyin, hen taka cang teh yong, si'k wu wuri gu ma malaiku tat yong ka ma wuri.

¹Kwanji na ang malaika ma tukun wurik gu numung, me phar kpitik twang ka hu tih yong mana gu mabudi cwen buk ka sa sang geh. ²Nugu borok cween toy gung na ka sa sang geh. Nugu shuei ka wurik buk rot gung ma kara ma Num taka mem ma harmit ma tak sun mok shuei ka sa wurik buk. ³Shuei na ming nugu wu ma wusik mi biteh yong, ne maba nyi wok ma tak reng rin tika nyi ang. ⁴Ma wun ba ma sa tanak tus taka yishi yi ying taka kon geh. Nu rina ka nu sa wa ma Num ma nawanu alana ma Num tom nama geh. ⁵Masa na ba byi wok ma mbesh ba geh ma makyau yi nwar tukun ririn nama rin tika nyi ang tar riphinik. ⁶Ring ma yasak ku kwai ma wok we'et ma mur ku kwai ma sa gbum geh. ⁷Buur na ma wa tika damus ka mawa nyi mok; Titi nama madak turu ma gum tika ma zinariya tom namang tika ma riphinik. ⁸Ti titi nang tika ma hin, nyi nang namang tika ma zaki. ⁹Sulkunan nama tika ma horong, kwen nama mur tika damus hu hum mok. ¹⁰Ma wa ma jum ming tika ni yang; jum nama mawa ma jum tuturr reng nwar tukun. ¹¹Ma wa ma gum namaing cicwen nama Malaika buk kasa ma mgbeng geh. Tiak numung ma murr ma Ibraniyawa wun Abaddon ma mur ma Greek ka wun Appolion. ¹²Makyau ku na hadan phar yong! Makyau vivi hang phu sa siak bi bwat. ¹³Malaika ma kwiph, wuri gu numung, nugu me yisin kor wun sa bi gu naming ma alter zinariya ka ma bing tom ma Daa Num. ¹⁴Masa wun ba malaiku na kwiph kawa ma guh na'ing, "Nyarak malaiku bana ning ka ma jiphi ba song ma Yutaretis" ¹⁵malaiku ma ning ka maki shirik yeer namama nim na taka hwen titi, ma nwar na, taka kwisan na ma tusuk ba ma mbesh ring jijek. ¹⁶Jijek ma ring taka hum mawa 200,000,000. Me yisin number nama. ¹⁷Yong nung wa hwen ka mi pharr rasing ming, taka na ka ma banji damus na: Sulkima nama wa sisiak mbiss nyi nama phinik tika nyi ma Num titi ma damus nama wa tika ma zakuna, nyi nama wa lara taka tarar wuta kama wusik nyi nama. ¹⁸Kpo-cok ring ma mbesh ma mbeshak ma anabawa na tat kara, taka shuei ka sa wusik nyi nama. ¹⁹Gum ma damus na wa nyi nama taka suswan, ma wa ma titi na ma tika matar kama sangar ring ti nuor. ²⁰Borr ka masa, mbeshak ba geh ma kwu'i na, ma sa nyarak siak jwa geh taka aljanu gumaka zinariya geh, taka azurfa taka tagulla taka matar, kon, hwen ka masa phar ma yisin ma shin geh. ²¹Ma sa nyarak mbimbesh ring, sisiak hin yiyi shu geh taka phak shi shit wun taka ririph wun ge masa ti nama hwen vivi fuet.

10 ¹Nugu; Me phar malaika shuruk bingsa sir daga twang. Ma shi shi gu nyeer taka riphinik nugu wa jum ning titi numung tom Numung tika Num nyi nyan kis numung tika ginshiki wuta. ²Sa ka shi liyafa kyan ka wa buborok wok numung. Dak wok yi yi numung nyi giger gung ming nugu kis mene numung teh yong vuin ming. ³Nugu dak ruru kang nang tika zaki ka dak ruruna, nugu mgberere na kwiph nyanang, ma tam wun makor nama. ⁴Ka mgberere na kwiph nyinang ma tam wun, me mur zi, bwet bwet me yisin wun tama Daa twang" kashi " hwen ka mberere na ma wun wa nu. Sa zik ting ge." ⁵Nugu malaika na me phar sa rang nyi giger ming taka teh yong borok wok yiyi numung twang. ⁶Nugu yi seku taka rina ka wa ming, taka so giger nugu; Malaiku ma wun," mwa mwash yo nyi ning. ⁷Nim na ka malaiku na kwiph nyi nang wu hwiut ti, wuri guh numung, nim na nung ma phar gwari ma nengbak, tika hwen ka wunba anabawa numung tumu wurik, ⁸Kor ka mi yisin twang sa phen wun me wun!" Bai, nu ba kpang karkada na ka wa buborok wok ma malaika na ka sa rangnjorong ma nyi taka vwein" ⁹Nugu me bai tama malaiku, mi wun gu nami karakada bwat. Wun me wun "kpang nu yi. Ti wa nu nyi sa'ang ka be nyi nis ti mi meska tiyok." ¹⁰Me kpang rima bwat taka malaika meyi wa mimeska tiyok nyi ang ka yin bai nyi nang ti me sang, nugu hang wun mi mii wun. ¹¹Nung nu wun wun yong titi ma ring jijek, teh yong, mur, gugum.

11 ¹Ma na me ryang ka mi ti rwaming me sa manji cuin, ma wun me, "wanak nu mumak shak ma Num taka nyi-nyi ma shak, taka taka na ka ma sa yin shak na. ²Sa mumak shunphe ma shak geh, mok ma ki naba alummam ma banji ta zizerem ma Num ma zi nama nwar wuk ning dak phu. ³Mi naba taka na sun nang phu ma wun hwun ka we bi nyi-nyi ni mwang shuruk nyinang ma nim mwa bwat phu ma wuwuk kwiph 1260, sorok titara yau yeer." ⁴Yong wa kon nai na phu taka fitila na phu ka ma rang nyi-nyi ma Nun teh yong. ⁵Ka hang mur ti ba vivi yeer kara wusik nyi nama lankwame ba. Ka hang mur ti ba vivi yeer ma mbeshak gu cwin yong. ⁶Yong nung ma wa ma gum taka nyi wok ka ma ngbeng reing twang ka phan sa be geh kama wun nyi nama rang nyina. Ma wa ma gun wok ka ma harmak nti ca meek, ma nuphur teh yong cang hwen ka cang ma mumur nama. ⁷Ka ma kwanji rwam nama, woo hai na ka wurik buk rot gung naa hum taka ba. Yi ba ma mok mbesh ba. ⁸Yeer nama naang ting cum gugung maring (ka ma phin Sadoma ta masar) te ka ma giciye mwing ma Num-ing. ⁹Nim tat ma kpichok reing bor ka ma neing titeh, mur, rim teh yong ma phar kum nama ma shak ba tanak kum namang ma vak num ming. ¹⁰Ta ka na ka ma cang teh yong ma ti mwarang ma kum nama. Ma sa nas ba yeer nama bum mok kum nama vak nghan. ¹¹Ka nim tat ma kpichok hadan, nugu Num naba nzor ma niphi. Ma wanak ma rang twang ma kis namang. Didiren tur ba ka ma phar ba. ¹²Ma yisin kor shuruk neing twang tama Num wun ba wun, "be na yong!" Nugu ma wanak twang tama Num rin-ming, mwan huph nama ma sa phar ma yi nama hwen ka shin. ¹³Ninanyina teh yong zuphun, kashi wuk ma teh yong hu. Mirin shuruk kwiph nyinang ma giri teh yong ma mbesh ba ang, taka na ka ma sa kui geh ma dirin, ma kpa tiak ma Ada Num twang. ¹⁴Huhum mok ma phu hadan. Phar ma tat we be mwa mwash yong nyining. ¹⁵Nugu maneka kwiph nyinang wuri gu numung, nugu kos shuruk wun wun twang wun, "Gum ma teh yong cang Gum Ada Num, ma mwing ma Num, cang Gum ming gbigbing." ¹⁶Nugu shushuruk na wuk phu ma ning, ka ma cang gum tom ma Num ma wur rum kis ting ma ten Ada Num. ¹⁷Ma sa wun "we bwat wa nu, Ada Num" rina ka wa, rina ka we phar, ka nu ki kpang gumshuruk nis ka nu cang gum nis ming. ¹⁸Teh yong ma tasi bwan nyin ka be. Nim ki be ka he seh hwen ka he ti, vivi taka mangar, hen ka he naba taka ti rwam ma Num zizerem, taka na ka ma dirin tiak nis, taka mangar, taka taka ti rwam ma Num taka na ka ma kasak teh yong. ¹⁹Nugu te ci cang ma Num gephen, nugu kwati

ma alkawali numung teh cicang numung ma phar. Nugu te nghan tika nyi nyi phan, ku kwirr ma kara teh yong zuphun matar sa wasi wok.

12 ¹Ma phar hwen nyi nyar nyi ka geer phu phar ang twan; Hin hang wa shishi ma Num nyinang, taka nwar kis numung, nugu rawani ma kpitik wuk dak phu titi numung.² Wa ma mwi nyi, sa kui mumar mwing ku kuing ma ririn.³Nugu masaphar hwen hang sa ti twang; phar! Ning shuruk hang ma titi kwiph nyi nang taka tum wuk, nugu rawani kwiph nyi nang titi numung rawani. ⁴Jum numung worok kpitik tat ma jijek ning na rang hu huit ma hina ka wa hu huit ki marr ka hin na marr kpa mwing na yi-ang.⁵Ka marr mwi numung, mwa rurong rina ka ca gum ma teh yong ma riyang horong. Ma warrmwi na ang, ma bang tama Num, gum numung ming. ⁶Hin na ti shu shu yin bashai, te ka Numsumuk gu, taka ma kashi gu nim 1,260.⁷Nina nyi na mok wanak twang. Makailu taka malaiku numung ma hum taka ning na, ba ma taka malaiku numung mahum giri.⁸ Ning na sa sharr ka hum taka ba geh,nugu te sang gu ka cang twang tama Num yo taka maliaku numung.⁹ Nugu ma tak ning shuruk na ka maphin kajiri da jwang, ka disi teh yong mbiring ma kasan ma tusuk gu bi ting teh yong malaiku numung ma tusuk ba giri.¹⁰Me yisin kor shuruk twang;" yong nung ki sharr ma ceto taka gum ma Num,taka iko ma mwing numung Yeso. Rena mbi mbesh ma temek nir aki tusuk ba ting, rina ka shiba wun titii tom ma Num ninim.¹¹Ma yi gu ma mik ma mwi tumuk,taka wun ma nyi nama, ma sa mur nzor nama geh ma kukui.¹² Ma na tinang mwarang,hen twang taka ting ka ma cang giri! Makyau nyin hen tih yong, taka nyi gung, mok ma kajiri na ki be nim numung ki bi huit!¹³Ka nim na phing na phin wunmaki tusuk gu ting , nugu shi hina ka marr mwarong na. ¹⁴Nugu hin na nugu kwen phu ma nugu ti shu shu bai numung bashai nina nung ma kashi gu bwas, bwas sa wa jijek geh nina nina nina sa wa tumung geh.¹⁵Ning na tusuk nyi nyi numung tika nyi cu cun son, nugu dak nyi na kpang hina.¹⁶ Teh yong gbum gu hin na ing borok nyi numung nugu mirik nyi na ka ning tusuk nyi numung.¹⁷ Nugu nimg na ka ti bwan taka hina nugu bai ba hum mok taka marina kama wa taka hina, marina ka ma syiak wun ma Num ma rang¹⁸ ma kukuk cween ma Yeso. Nugu ning na kpang juk ma nyi so giger.

13 ¹Nugu ma phar wui hai sa wurik nyi guming. Wa ma tum wuk taka titi kwiph nyi nang. Titi numung wa ma rawani wuk tiiti numung wa ma tyiak kun kukasha riphinik je kang.² Wa hai na ka miphar wa ka hwi, kikis numung wa ka hai bwan hang, nyi numung wai ka ma zaki nina nugu kukuk numung, gum numung, taka gum shuruk numung ti gum ing.³Nyinang ma titi ma wa hai na ma norr shuruk hang, nugu norr numung na sang. Teh yong mbiring ma syiak gu mok norr numungka sang.⁴ Nugu ma kpa tyiak ma ning na ka nugu gum tama wui hai na. Ma kpa tyiak ma wui hai nyi nyina, masa wun "Wa ne nungsharr riyong? "nugu "ne nung sharr hum phu?"⁵Wui hai na nugu nyi wok katam wun sa nuphur kang, borok titi sa has Num, mana gum nyi ti gum ma nwarr wu wuk ning dak phu.⁶ Nugu wui hai na borok nyi numung, taka na ka ma ca twang tama Num.⁷Wui hai na ma nugu nyi wok hum mok taka taaka syiak Num harr ba ma mok nugu mana gu gum wok taka murr ma teh yong mbiring, mur, ring, tam hasha, teh yong.⁸ Taka na ka mawa teh yong ma kpa tyiak numung, rina ka tyaik numung sa wa ming buu ka daatih teh yong,yishi nzor ming geh, ka wa ma mwi tumuk ma Daa ka ma pharr geh.⁹Nu rina ka nu wa ma tu yi yisin , yisin ca tphi, rina ka ma pharr me gum ma pharr gu ma gum.¹⁰ Yo nung wa phi phinma taka swa, taka turkan, dak kang ma taka syiak Num ma kang zizerem.¹¹ Nugu me pharr wui bi ing hang sa wurik ting vuin ming. Wai ma tum pharr tika tumuk, nugu tam wun tika ning. ¹²Nugu wun wuhn ma kukuk titi mawui hai ma ka wun ma ten wai syiak gu mok norr ka wun nung sa'ang. ¹³Ti hwan nyi nyasi nyi. Nugu dak kara sir ting ka ne twang ring masa phar.¹⁴ Ma anama na ma nugu gum wok, nugu disi ring ka ma ca teh yong, sa wun ba ma ti Num hang ka ma kpa tyiak numung rina ka ma ya'hp gu ma gun, kana nyi na sa kui geh¹⁵Ma nugu gum wok nugu wui hai na niniphi nugu tiba nyi taka na ka masa kpa tyiak ma wui hai na geh ma'mbesh b. ¹⁶Nugu tilasa ba ring mar bubwas taka shushuruk, taka sabar taka taka tikin tphi taka rin, ma seh mbak wok yiui taka tom. ¹⁷Sa cang ba ma wu wun geh nusa seh geh nus raph bum geh, nu sawa ma nyi kanu wun wun geh, sa numur manawanu wun mbak na bek,mbet na wai matyiaik numung.¹⁸Yong mur riphinik ti kiph. Nu rina ka nu wa ma kiph'ing, u ti kiph ma mbak ma wui hai na. Yo nung wa mbak ma riphik wai kwiph, kwiph, kwiph

14 ¹Midak yi mi phar mwi tumuk sa ran matar ma Siyona. Taka yo ma 144,00 ka ma wa ma tyiak ma rurwa numung tom nama. ²Mi yisin kor wun twang tika manyi cucun sogiheer wun wuu wu kor kami yisin kwai'in tika nuphur rong.³Ma tak hum taka nyining ma gum, taka taka rayayu na ning taka shushuruk hang sa shar katak hum nageh ba taka 144,000 na nung shwak taka na ka ma seh ba teh yong.⁴ Yong nung wa takana kamasas kasak yeer nama taka hin, mwe hin geh, ma sa phinik ma yeer namagn taka nini'ang taka hin geh.⁵ Ba yong nung ma siak mwi tumuk teka baing, ba nung ma wa vivi ku'u. Ma sa gnum phak nyi taka yong geh, ba nung ma taka zizerem.⁶Mi pharr malaika hang sa shin twang rin ming, kawa ma wun mangar ma Daa kama cang teh yong. Giri yong, mur, rim, ring. ⁷Phin ba ma kor gung "Dirin na Num, kpana tyiak numung, yo nung nim numung ki bih we kpa tyiak numung, yo nung ti teh yong ting taka twang, nyi gung, taka bubwas ma nyi.⁸Nugu malaika ma phu, siak sa wun,"Hu, hu hu hu nung wa babila ma girma, rina ka shi teh yong mbiting ma wu nyi jinjaram sisiak Num nama.⁹Malaika hang ma tat syiak ba, ba wun ma kor shuruk,"Nu hang ka nu kpa tyiak ma wui hai yong taka wur numung tom numung da wok numung. ¹⁰Yo ma wu nyi ma bwan ma Num, nyi ka ma nyish mwang bwan numung ming. Rina ka wunyi na ma bwar gu ma kara taka jijek tom ma Daa taka malaiku taka mwi tumuk.¹¹Shwai ka neng te na ma bai twang being nyin, sun takazang, taka kpa tyiak ma wui hai na taka wur numung, ma rina kama seh mbaknama da tom ma tyiak numung.¹² Yong nung wa phiphin ma taka tur kang ma wun ma Daa Num, taka na ka ma syiak mok ma Num Daa, taka na kama syiak mok ma Num taka di'dak kang,taka mwing ma Num"¹³Mi yisin kor da twang

wun," zik yong, taka mwarang nying wa taka na kama kwai cween ma Num." "Wa nyi na," Wun mu ruhu, "Ba nung ma gbum te cicween ma rwam nama, hwen ka ma ti syiak ba.¹⁴ Mi phar nugu wa rin hwerek. Masa cang rin na ming wa mwing ma Daa. wa ma kar hwerek titi numung wai ngau yiwi wok numung.¹⁵ Nugu malaika hang wurik shak na, nugu sa phin ma kor gung taka na ka cang rin hwerek ming." kpa ngan nis phak beer ka ki shar phak, teh yong ki shar phak"¹⁶ Takana ka ma sa cang rin ming tak ngan numung teh yong, nugu teh yong ma beer ba.¹⁷ Malaika nyinang twang; Wa ngan yiwi hang wok.¹⁸ Nugu malaika hang neng te wu wushi turare, na ka wama gum wok, ma kara mbiring phin ma kor gung tama rina ka wa ma ngau yiwi wok " kpa ngau yiwi nis nugu nu munuk inabi ka vin con numung ming teh yong, mumar nama ki vin.¹⁹ malaika tak ngan numung teh yong beer teh yong. Wur te gung teh phi phurit mu marma inabi bwan ma Num.²⁰ Ma mbeph te phurit inabi kurusun ma teh yong nugu mik sirr tena bai tika wrish kor ma damus har mai phu.

15 ¹Nu gu me phar alam twang, hwen nyi ngaar nyi: Malaiku kwiph nyinang ma kashi kwi wok kai ka ma wur mei mgbe numung. Bama nung bwan ma Num winik.² Me phar hwen ka cang tika gilasa ngaan sie ziring mi kara ming. Gus ma nyigiger gung, banung taka ti nasara ma wui hai shuruk taka sifa numung, taka mbak ka shin ma tiak numung. Masa kashi rong ka Num naba.³ Masa tak hum ma musa, tiphi ma Num taka hum ma mwi tumuk, "Rwam niss wa shu shuruk taka hwai nyi ngansi nyi Da Num, rima cum mbiring. Jek taka giri wa cwen nis gum ma giri mbiring.⁴ Ne sa dirin nu Da Num, phen kpang tiak nis tuang geh? Mok nunung shauk rima zizerem giri mbiring ma bi ma bi kpang tiak Nis twang, mok ma wun rwam Nis wa jek a jem."⁵ Ka ba yong hadan, nugu mi phar, nugu ma borok shak alfarwa shaida twang.⁶ Teh ma rima zizerem ka ger zerem malaiku kwiph nyinang taka kashi kui kwiph nyinang ma bih. Ma wai ma ritara zizerem taka lalausa linin rima zizerem. Mawai ma damara ma zinariya a kang nama.⁷ Nyinang nama taka nzor na nin na ba malaiku kwiph nyinang ta shoshi ma zinariya kwiph nyi nang wu winik ma bwan ma Num ka wai ma nzor gbiing sa wa ma sisang geh.⁸ Shak wunik ma njume tom ma Num taka gum numung. A hang sa shar ka jing geh sai kai na wok numa ma wunik.

16

¹Mi yisin kor shuruk sa phin a shiak, sa wun ba malaiku na kwiph nyinang' "Ba nang he ba wurr nang bwan ma Num teh yong.² Malaika kuu, bai ba wur bwan ma Num teh yong; Nor tawan gu hang mburuu mburuu siak mek ririn numung yin nzor wusik ba taka na kama siak wui hai na wato Ning na.³ Malaika ma phu wur bwan numung so giger ma teh yong. Cang mik tika mik marima kuu kai. Hwan ma nzor mbiringsoming ma kwa kan mbiring.⁴ Malaika matat wur bwan numung Song bubwas ming, taka tika yii ma nyii wusik king ma cang ma mik mbiring.⁵ Mi yesin, malaika ma nyi wun, Num wa riphinik jek, ka wai yo nyining taka rina ka wa tumu, rima zizerem na nung she ba taka zi yong mok.⁶ Ba ma nyish mik ma taka siak Num taka Anabawa, na ba mik ma wu, na nung siak sun ma hwen ka ba ti.⁷ Mi yisin bagadi murr, Da Num rima gum mbiring. Ti tam mok nis wa giri ta zizerem."⁸ Malaika ma nin ngish bwan numug njong ma num nyinang, nugu ma na gu nyi wok wushi reing ma kara.⁹ Nugu kara bwat ba tur nwer titi mok ririm ma has Num. Ka wa ma gum ma anoba wok numung. Ma sa hai zi na mang ma kpa tiak ma Num geh.¹⁰ Nugu malaika ma tukun nyish kwei numung shiak ma ning na, nugu teh yong shi shi ma gum numung mak yau ming nugu ma nuphuk nyi nama mok rireing.¹¹ Ma has Num mok nor namang ka kara sa bwat ma hwa hwi zii namang.¹² Maneka ma kwiph nyish bwan numung so shuruk ma Yufaritis, So numung horr mok ma sumuk cuin ka gugum ma bi daga gabas.¹³ Mi phar ruhohu zi hang tika huo rok masa wusik nyi ma ning rima phak na taka anabawa phak numung.¹⁴ Ma wa ruhohi shedan. Masa ti bubum phak numung. Masa ba tama gugum ma teh yong mbiring, ma munuk titi nama ma hum mok taka taka sisyak num mok ma nim titam mok ma Da mbiring.¹⁵ "Phar, mi we bi tika tiok! taka mwarang nung wa taka na kama ca wuing ma ti kyiph mok bi bi ma mwing ma Num yo sha shin mwan yi ma reing yo wu swui geh".¹⁶ Ma bim ba teh nyinang ka ma phin wun Amagedon ma mur ma Ibraniyawa.¹⁷ Nugu maneka ma kwip nyinang nyish bwa numung nim min, Nugu kor shuruk ming wurik shak ma Da Num wun "ki sharr!"¹⁸ Nugu kara tika nyi-nyi phan taka ngberere te ba dersen ba zuphun reing ma phin nama mbring tun ka Num ti teh yong hwen hang ka na kisi taba ti bwasing geh.¹⁹ Phi gun ma reing gaphi tat, nugu phi cicu ma reing numung Babila phi gung ma mar numung. Nugu naba mwang ma nyi ma Inabi ming ndeng ka ma ti ma bwan numung ka ti.²⁰ Titeh ma wusi teh gon teh.²¹ Matar shushuruk ma kankara reing ma hwa kum titi ma giri. Ma has Num mok vivving ririn numung han gung ger ba titiang.

17 ¹Nyina nang ma malaiku kuyiph nyinang(7) ka kashi tasho shi kwiph nyinang(7) bi bi wur me me, "Be me phasi wanu hwen ka gbum hin kitiak na ka cang njorong ma nyi na jijek na ka cang njorong ma nyi na jijek,² ka yo nung gum ma teh yong me nashan taka yu taka zor ma ti ti mim taka yo taka yieh yong ma phin mok yo."³ Malaika kpa ban te hang Ruhu ming bas hai me phar hin hang sa cang njorong ma wui hai na ka wai ma tiyak ma hu hass wui hai na wai ma titi kwiph nyi nang(7) tam wuk(10).⁴ Hin na sorok titara ma shunaya ta titara si siyak mbis phu wu yeer numung tin giring ma bum zinariya taka matar ma mbon wu luai sa kashi kpeng ma zinariya wok numung ndeng ma bu bum zi ma ni nashan ta ka reing.⁵ Tom numung ma zik tiyak ndindi ndin hang: "Babila phi gung ma hene taka hin kpitiyak taka bu bum zi."⁶ Mi phar hina wa phi phin ma ta ka dak kang ma Num. Taka mik ma taka na ka ma Mbeshek ba mok wun ma Num me phar gu kanang ka san.⁷ Malaika na wun me, "Mok shang ka nis kasan? Me wun wanu ndi ndin din ma hina taka wui hai na ka kpang gu wui hai na ma ti ti kwiph nyinang na(7) taka tun wuk (10).⁸ Wui hai ka nu phar, ka ki wurik, we

huit wurik bukung na wu bai numung ti kui. Taka na ka cang teh ka tyiak nama sawa yishi manzor phiyang nying geh tun ka ma halita teh yong geh. Ma nyasi nyi ma hwen ka ba phar ma wui hai na ka wuire we huit phu bi.⁹ yong, wa phi ma rina ka wai ma kiph ing. Malaika na ma titi kwiph nyinang wa gug kwiph ka hina cang.¹⁰ Wai ka na gu gum kwiph nyinang(7) Tukun ma ki hwa kan, nyinang wai bor ma tor ka bi cang bwat.¹¹ Wai hai na ka wai tumu, mwa mwash yon kisi bi yo nung wa gu gum na naning (8). yo nyining nama ma kwiph nyinang na wa cuin ma kukui numung.¹² Tum na wuk (10) kanu phar wa gu gum ka ma kisi seh gum nama ama ma sih nyi ma gum nama. Ma naba ma saa nyi nang taka wui hai na.¹³ Wun nama taka shishin nama nyi nang taka wui hai na.¹⁴ Ma hum mok taka mwi tumuk mwi tumuk yi ba ma mok yo wa mwing ma Num. Gum ma gu gum taka naka wa giri ma phin ba Num ki sai ba.¹⁵ Malaika wun me me, "Nyi kanu phar hin kpitiak ka ma cang ring titeh murr.¹⁶ Tam na wuk(10) ka nu phar ba taka wui hai na ma hwang hin kityak na ma gbanak ba ma tun bun yeer ma shin mwan mwan ma mak yau yee fuet ma wushi ba ma kara.¹⁷ Num ki dak kang nama ma wunik na bek ka nama siir ting.¹⁸ Hin ka nuphar wa phin gung na ka ti gun ma gu gum ma teh yong."

18 ¹Ka bu bum bayong ma hadan me pharr malaika hng sa sirr twang, wa ma gum shuruk wok numung. Teh yong ba nyan mbiring mok.² Yo phin teh ma kukuk, "wun ki hu Babila shuruk ki hu cang te ma mem phinik' Te cicang ma bubum zih taka te ma shu shuruk vivi.³ Teh yong mbiring ma wa ma nu nashau taka ru rong numung. Gu gum ma teh yong ma nashan taka yo. Taka ganjung mateh yong mati mbon mok cwen nung ti siak rurong"⁴Nugu me yisin kor wun bih daga twang sa wun, "wurik na cwen numung nang sa yin nang cwen zi numung"mok na sa seh vivi numung yeer nyin geh.⁵ Zi numung ki banin twang kpu sungurung ka gum te, nugu Num ki phing rwam zi nama ka mati. ⁶Phan gu fush numung ka yo ti ba ring, phangu ma kis mi ming; mwang numu mung ka bun, phu phu titi numung.⁷ Ka yo kpa tyiak numu yo cang phi mangar ming, nagu makyau numung fwet. Yo sa wun ka numung, me wa tika wen ma gum, me sawa hin yau geh, ka nang sa kasan geh.⁸ Mok na nim nyinang titasi titasi numung bi; kukui yau, yung. Kara yi yio, Num wa gum mbiring, yo nung wa rima titam gu mok"⁹Gum ma teh yong ka ma nashan taka yo, ma sa bai ma sati bubum ma kunin gu. ¹⁰Ma rang sisin ma sa diring wuwushi ka kara sa wushi gu, masa wun, "Makyau makyau" Tama phi gung, Babila phi shuruk gung yong makyau nis ki bi.¹¹ Taka kasuwa ma teh yon ma kunin yau zi nama, ring ma ki hwang se ba bum, ¹²Bum kasuwa matar ganju, matar sisiak, matar hwerek taka hu hu taka lilin mai laushi, taka haja sisiak mbis, taka siliki, taka alharini taka ko nunuk su surung wu wur.¹³ Taka horong, taka bum nunuk su surung, taka turare ma kara taka mur taka luban, taka nyi ma inabi, taka nai taka bubuk ma alkama damus taka tiphi taka nzor ma giri;¹⁴ Mumar kon ka nu ti ma ka nis mbiring, ma ki nyarak nu. Yiyi mimes nis taka te cicang mangar nis kisang nusa tohr gbum geh.¹⁵ Taka kasuwa ma ba bu bum yong ka mati mbon ma bum yong, ber na te huhuit numung, mok ma kara ka yi gu sa ra na hu huit geh, ku kui yau numung gbongorong kor ti kunin. ¹⁶Masa wun"makyau makyau tama phi gung ka sok titar mu mangar taka titara sisiak ma bum mangar numung, ma zinariya ju'u lu'u. ¹⁷Sa mung nyinang sabar nis cang hwen tamate; Taka tuka jirgin nyi, taka gbum hwen gbu gbum nama nyi' ming ma rang si sing.¹⁸ Ma kwing mok ka ma phar shwai ka wanak ka kara sa wushi hu ma sa wun" wa sha phi gung nung? ¹⁹Ma wasak wurr titi nama, ma kwing ma kukuk ma ruru ming taka ka phinik "makyau makyau" taka phi gu ying ka ta jirgi nyi ma ti sabarr ma yo mok sa nyinang ma kwanji ba mbiring". ²⁰"Ti nang mwarang titi numung, hen twang hen taka dak kang, taka shin taka Num taka Anabawa, mok Num ki bing bwan numung titi numung.²¹ Malaika shuruk kpang matar tika matar hu hok teh, nugu tak nyi gung ming, sawa wun," cwien yong Babila, phin gung, ma tak nu ting ma bwan masa tor phar nu geh.²² Kor ma taka nuphur rong, hatut, taka wuri hurui taka taaka wuri gu masa tor yisin hwen hang tenis geh, da rima si seph kon hang geh kla ma tor gbum te nis geh. Ko kor ma matarhu hok teh geh.²³ Nyinan ma fitila na sa tor nyan tenis geh nu sa tor yisin kor ma ango taka hin phiyang numung geh, taka sabarr ba nung mawa mwi mwing ma gu gum teh yong nu nung nu disi riring.²⁴ Yeer numung ma gbum mik ma anabawa taka taka dak ang taka mik ma taka na ka mambesh teh yong mbiring".

19 ¹Ka yong hadan, me yisin kohr shuruk hang tika ma ri giri gu hang, twang, sa wun, "Halleluya. Ceto, taka kpa kpa tyiak taka gum wa nis nung Num nerr. ²Titam mok numung wa giri nung taka jek, mok yo ki phan'gu hin rima sisiak rurung na fwiish numung ka kasak teh yong. Kpang wuk ma mik ma mwimwing numung ka yo nyish.³ Ma tam wun ma phu; "Halleluya! shwai sa wanak te numung gbui nyin sa wa ma si sanggeh. ⁴Shu shuruk na wu wuk phu maning taka marima nzor ning ma wur rumkis ting ma kpa tyiak ma Num. Yo ka wun "wunik Halleluya"⁵Nugu kor hang sawurik skak Numung sa wun," kpa na tyiak ma Num nirr, mbiring hen tephi numun, hen kahe dirin Daa taka gum taka na ka ma wa ma gum geh.⁶ Me yisin kor ma ring giri gung tika nyi so gigeer ka mur wo phen tika mgere nuphur te, sa wun" Halleluya! Daa Num wa gum numung ming.⁷ We ti mwarang, we ti ka hwerek fuit. We kpa tyiak numung mok biki aure mwi tumuk ki bi, hin phyang ki tiphi yeer numung.⁸ Ma murgu sorok titara numung zizerem ma lilin ku kwaman"(mok lilin ma ku kwanman yo nug wa rwam mangar ma zizerem.⁹ Malaika wun me wun, "zik yong; Taka mwarang nung taka nakama phin ba biki aure ma mwi tumuk," Nugu wun me, "yonung wa wun ma Num nung wa giri nung. ¹⁰"Mi hu tom numung kis numung me kpa tyiak numung, nugu mi ti gu sujada nugu wun mi mii sa ti nyinin geh! mi ma me wa mawn rwam nis taka ma tonok kama kashi tyiak ma mwi ma Num, we tigu Num sujada mok sheda mok Num yo nung wa ruhu anabci. ¹¹Me phar rin twang burit, me phar damus hwerek hang hang. Taka banin gu ma phin ba amintace ma giri. Tam mok numung wa giri. Tam mok zizerem sa hum mok.¹² Yi numung tika rim ma kara nung. Titi numung wa kambuna jijrk, wa ma tyiak zizik yeer numung ba hang ka phingyo nung kama numung.¹³ Sorok titara ka ma bwashak mik ming, kuma maphin tyiak numung kalma ma Num¹⁴ Rundunoni twang mawa sun numung damus hwerek ming, ma sok lilin malaushi hu hwerekzizerem.¹⁵ Nyi numung wa gun yiyi ywai wuit sa wusik, yo nung sa yaph rim. Yonung. Sa mbeshek te phi

phinik nyi, ma nabi mabwan ma Num rima gum mbiring.¹⁶ Wa ma tyiak zizik titara Numung ming taka twak kis numung; "Gum ma gugum taka Phi ma Daa Num mbiring"¹⁷ Me phar malaika ti'rang Num ming sa phin te ma kar gung. Shu'shwer mbiring ma cui miming.¹⁸ Be nang he mumuk yeer mnyin mok ma biki shuruk ma daa Num benang he yi ywai hu hum mok taka ywai ma damus taka taaka banji ba taka ywai ma giri mbiring taka na ka kama cice ba taka tiphi taka gum wok taka taaka na kama wa ma gum geh.¹⁹ Mi phar ywai hai na taka gugum ma teh yong taka runduna sama numung masa munu muk yeer nama, mi wu hum mok ta rina ka mawa damud mingtaka rundung numung.²⁰ Ma turr ywai hai na tak anabawa phak numung kama ti bubum jwa nama taka alamu na ka disi takana kamase mbak numung. Ma tusuk ba kara ma nzor namakara yijijek fwet²¹ Mbor ma nzor ba ma gumka wurik nyina taka na ka ma syiak damus na. Shu'shuer ma yi kum nama mbiring nama.

20 ¹Nugu mi phar malaika sa sirr twang wa ma nyi'nang ma ngirish ma buk phiri ka wa wa ma si sang nyang geh wa ma gborok wok numung. ²Nugu kpang ning wok, na ka yo nung wa jwa, ka wa ma phin gu wun kajiri nugu jiphi kusan miring. ³Nagu tusuk gu buk phiri na ming, nugu mbeng gu tumung nugu dak gu hatimi ming titi numung cang ka na nyina, nung sa torr disi ring teh yong geh bi kai kwisan miring, ka na hadan ang dole ma nyarak gu ma mwa lokoci bwat. ⁴Nugu mi phar te ci cang gum numung takana ka cang te numung ba nung takana ka ma naba gum wok ka na ba makyau. Me phen mi pharr takana kama yaph titi nama'ng mok ma shaidar mwing ma Num kaka wun ma Num ma sa ten gu daba na geh da hwen hang numun geh, ma hwangnama. Ma phen ma cang, ma tih mulkitaka mwing ma Num kwisan miring⁵ Burr na masa pheem ma wanak geh kwisan miring na wunik wa nung wa tashi matatu ku. ⁶Rima mwarang nung wa rima gum rina ka wa ma fwish, da tuhm ! ku kwai ma phu sa wa ma gumtitii nama geh. Ba nung ma cang Firistoci ma Daa Num taka mwing ma Num ma ti gum taka yo kwisan miring⁷ Ka kusan miring na bi sisang ang, nugu ma nyarak jwa na ka maki mgbeng. ⁸Wurik nugu sa disi ring ka mawa kursi, nign ma teh yong gog taka magog munuk ba ma ba hum mok. Jijek nama wa tika juk so'g ming. ⁹Ma kerephek teh yong, nugu ma bai masa gburu'gbush teh ma taka siak Num ma kara sirr twang tama Num wu shi ba Mbiring.¹⁰ Jwan, na ka disi ring, ma tak gu kara gu na ming ka sa yi, te naka ma tak jwa na taka rima phak anabi na ma makyau sun tak zang sawa ma sisang geh.¹¹ Nugu mi phar kur siyi shuruk taka rina ka cang najorong numung. Teh taka twang ma hadan nang teh ci cang nama taka teh bu bai geh. ¹²Mi phar taka kukui shu shuruk taka mar bubwas! Ma sa rang tom ma kursi, masa borok yishi naka tiyak maring wa ming. Nugu masa borok ta karda na ka wa ma tiak taka na wa ma nzor nugu ma tam mok taka na ka tiak nama wa ming nengbak seh hwen ka yo tih mangar taka vivi shwak gbum hwen numung. ¹³Song gigeer bi taka na ka yo mirrik ba ang, ku kwai taka hades ma bing taka na ka ma wa tumung, matam ba mok ne mgbak seh hwen ka yo tih. ¹⁴Ku kwai taka hades ma tak ba kara na nung wa ku kwai ma phu-kara gung ming. ¹⁵Rina ka masa phar tiak numung yishi nzor ming geh ma tak gu kara gung ming geh.

21 ¹Nugu mi pharr twang phiyang taka teh phgiyang, twang phiyang taka teh phiyang hadan, nuy so giger sag.² Mi phar te gung, zirerem phiyang Ursahalima, naka sir ting ka neng tama Num, na wai su sum, sum mangar hang ka ndong fwet tika him phioyang ka ma bingu ru'moh³ Mi yisin kor wun shuruk kur suji na wun, "pharr! nang teh cicang ma Num taka ram ring numung cang taka ba. Ma cang ring numung, yo can Num nama. ⁴Phasi ba vin tom nama, ba kukui hang ka sa phen kpang nzor ma hang geh, da phinik da titasi hang geh. Bu bum ka he hadan. ⁵Rina ka cang gum numung ming wun, pharr nang hwen kla mi ti bubum phiyang. Num gu wun zik yong ting wun yong wa wun giri sawa phak geh. ⁶Nugu wun mi, bubum bna maki hadan! mi nung mi wai ku taka ku kwanji, rima huph, mi nagu kpitiak nyi ma nzor phiyang. ⁷Rina ka ti nasara yo nung yi bubum na me cang Num numung yo cang mwing nang. ⁸Taka dirin na taka taaka na ka ma dak kang geh, taka taaka zi, taka taaka mbesh ring, taka ma'ring babuu, taka taaka manji teh, taka taaka kpa tiak ma kon wa Num nama taka taaka phak, te cicang nama wa kara ming ku kui ma phu."⁹ Nyina ma Malaiku kwuiph nyi'nang bi teh nang, rina ka wa ma tasha wi win kwiph be wun bi phasi mi mii hen phiyang na wun.¹⁰ Nugu kpa mi ruhu ming, ba mi gun teh hang ka wai phasi mi mbiring te gum ka wa zi'zerem, Urshaliuma, sa sirr twang tama Num.¹¹ Urshalima yisin gum ma Num nugu zerem Un wa ka matar zi'zerem, ka wa kristalclay jasp. ¹²Wa ma guguri wuk dak phu, taka malaiku wuk dak phu ngirish numung. Girish ma zik shan ma wuk tak phu ma Isar'ila. ¹³Su numung wa ma ngirish tat, gurum numung ma guri, tat ser numung wa ma ngirish tat kwara nyi'nang wa ma guri tat. ¹⁴Ka tung numung wa ma burr wuk dak phu najorong nama wa tiak ma manzani ma Num wuk dak phu ma mwi tumuk. ¹⁵Rina ka tam mi wun wa rwish ma manji zinariya wun manji teh yong, giri numung taka tung numung. ¹⁶phi gum mangar wa nyinang manji teh na maring mumangi male miring wuk dak phu taka rot numung" numung, taka rot numung, taka twang numung wa nyi nang"¹⁷ Nugu manji ka tung numung 144 mumumak ma ring.¹⁸ Ma mwai te namang zizerem sa nyan si'h tika madubi nyansi'i. ¹⁹Mbur phi numung wa ma matar mu mangar nyi'nang wa jasp, ma phu wa spia, matat wa agat ma ning wa Emerat.²⁰ Ma tukun wa onis, ma kwiph sallni, ma kwiph nyinang Crisolet, ma naning berry ma naning maring wa topaz, ma wuk kirisophas ma wuk wurik nyinang' wa Yakita, ma wuk dak phu wa anectis.²¹ Nyish wuk dak phu na wa pearls; ko wane gur numung wa ma pearl nyinang cwen huhu hada numung wa ma zinariya wuk tat phu, tika gilashi zizerem ka sa nyan sie. ²²Me sa pharr haiikali ma hang phi na geh, nugu Daa Num rima gum ba phuma mwing numung nung mawa haikali na. ²³Phi gu na sa murr Num nyinyan taka nwarr ka nyan geh, daukaka ma Daa nung sa nyan ba, nugu kara numung nung wa hwen ka nhan te. ²⁴Ring ma sa shin te na, gu gum ma teh yong ma being kpakpa tiak ma Daa. ²⁵Gurri numung masa gasha'ang geh ma zang taka sun geh. Suyn sa wa geh. ²⁶Ma kpa tiak ma Num tumung. ²⁷Ba hwen zig'hang ka jin tumung

harr ma cang tumung geh ba habg ka ti hwen vivi ka cang tumung da taka disi ring, ta kana ka tiak nama wa zi zik yishi ma Daa ming nung ma yin

22 ¹Nugu malaika phasi mi mii' song ma nzor phiyang, nyi ka zerem, ka sa sir kursiya ma Num taka mwing tumuk.²

Ciciw ma phi gung na gu gung ma so na kon ma nzor phiyang, marr kukon wuk dak phu ma mumar kon, ca ti mar nwar. Yishi numung wa ma gbu gbanak ba ring kui yeer.³Titii nyi sawa tumung geh, gum ma Daa Num taka mwing tumuk ma cang phi gu na tiphi numung ma kpa tiak numung.⁴ Ma phar tom numung, tiak numung cang tom nama. ⁵Sun sa wa tumung geh, ma sa mur kara ta Numnyi nyahn geh, Daa Num nung cang nyi nyan nama, ma ti gum gbieng nying. ⁶Malaika ma wun mi mii, teh yong wa taka wun giri taka ka jek. Num Daa ma taka anabi, tusuk malaika numung! ⁷Pharr mi wu bi mwa mwash yong nyi'ning! rina mwarang nung wa rina ka siak wun ma Daa yong. ⁸Mi, Yahaya, me nung me phar me yisin hwen yong ka wi bi ka me yisin me phar mi hu ting mi kpag tiak ma Daa kisma maneka ka phasi mi mii, bubum yong. ⁹Wun mi mii wun,"sa ti nyina geh! mi wa mwan rwam nis nung, taka ma tunuk anabawa taka taaka na ka ma murr wun ma Num ma kang Nyina tiak ma Num. ¹⁰Wun mi" sa shi shi wun yong nyang geh kanu phar nu yisin, nim ki bi hu hwit. ¹¹Rima titi hwen tek tih hwen jek numung rina ka sa ti hwen vivi ti numung sa rag cween geh. Rina ka wa ti hwen mangar ti numung"¹²Pharr! Wu bi mwamwash yong nyi'ning.¹³ Mi wu bing gu nengbak hwen ka tih. Mi nung mi wun wa ka taka nyinyi, hwen nyi'nyi taka sun. ¹⁴Taka mwarang nung wa taka na kama nyaph titarag nama, wa zew ma gbum yiyi kon ma nzor naming nugu ma yi phi gun na ngirish. ¹⁵Ngirish nyahn wuwa ma tumung, taka manji teh teh, taka bauta gu kpikpi taka siak hin ma'ring taka mbesh ring taka taka na ka ma shi ba taka phak sun. ¹⁶Mi, Yesu, mi tusuk malaika nang ma bi ma bi wun ba taka yin shak ma phi wun nim wu bi. Mi nung mi wa nirri ma shan ma Dauda, kpitik bo'hihiming ka wurik nyahn teh. ¹⁷"Ruhu taka hin kwas wun,"beh! ma rina ka ma yisin ma wun"be" nu nengbak ka ma mur ma bih ma wu nyi nzor phiyang kpitak. ¹⁸Mi wungu nengbak ka yisin wun yong; nu rina ka nu sorok wun bing ming, Num we wurr wanu kara bing ming. ¹⁹ Nu hang ka nu tur wun burr nu nyish ang Num ma nyish wa nu mwarang nis ang nusa yi kon ma Nzor phiyang geh, ma rina ka ma zik tiak nama yishi yong ming. ²⁰Rina ka bada shada ma wun yong,"wa nyina! mi wu bi"wa nyi na wunik! Beh, mwing ma Num! Mwarang ma Daa Num cang taka hen mbiring"Wa nyi'na" Beh Yesu. ²¹Fwish ma Num cang taka hen tama tiak ma Yeso Kristi"Wa nyi na"